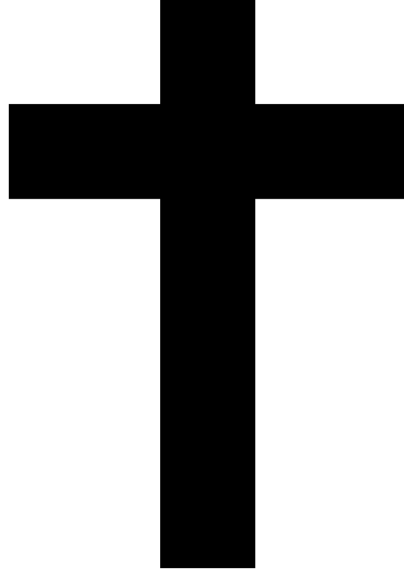

Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqalhi
Iñupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Iḗqitchuat Makḗḗaat - Agaayyutim Uqalḗhi Inḗupiatun
The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	50
Luke	80
John	129
Acts	166
Romans	214
1 Corinthians	237
2 Corinthians	259
Galatians	272
Ephesians	280
Philippians	288
Colossians	293
1 Thessalonians	298
2 Thessalonians	302
1 Timothy	305
2 Timothy	311
Titus	315
Philemon	318
Hebrews	320
James	337
1 Peter	343
2 Peter	349
1 John	353
2 John	359
3 John	360
Jude	361
Revelation	363

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄uviaŋupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄ak Tamar,

Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄a Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,

Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliagaluan̄anik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaun̄anikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,
Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,
Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,
Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,
Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,
Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,
Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uin̄an Mary-m, taamna Mary Jesus annivigikkaŋa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatin̄aasiñ kin̄uviağiich aullağniiplutin̄ Abraham-miñ David-munaglaan akimiağuuatilaun̄iqsut, sul̄i aullağniiplutin̄ David-miñ iñuich

aullautrauhhatnunaaglaan Babylon-mun kinuviagiich akimiaguutailaupmiñiqsut. Aasiili iñuich aullautrauhhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kinuviagiich anihhanunaglaan Christ-ñum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñha itnailiplugu inniqsuq. Aakaan Mary nuliaksrausiutianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuginiqsuq sinaiyautilaagmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunñaruañuniqsuq. Iñisimagaa katchuutikisrani Mary-mik nalaunñaitkisilaña, aglaan kannusaagunñiñigaa iñunñun. Taatnamik sivunnigñiqsuq avitchuklugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isağulgan sagviutinigaa siññaktukun nipliqhuni, “Joseph, kinuviagigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniññaqnilutin atakkii sinaiyaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğñiqagisiruq. Atchigisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsugisigai iñunñi killuqsautiñiñi.” ²² Tamatkua iluqatin atumarut tanjisaqlugu Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna añutituqsimaichuaq sinaiyauniaqhuni iğñiqagisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqatiksraqtaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianñiñigaa iğñiqahhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksuat Añutit Aggiquat Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgughani, añutit puqiksaat tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutin, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukkikput uvlugiana kivaknamiñ, taatnaqhuta aggiquagut sitquğvigityaqtuaqlugu.” ³ Umialgum Herod tusaakamiun taamna isumaalutchanñiqsuq iluqatinlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkaqlugich iluqaisa qaukñich agaayuliqsit aglaliqirit, ilinich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. ⁵ Ilinisa kiunigaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglanatigun ittuq,

⁶ “Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akungatni iñuiñ Judah-m,

ilipsitñiñ sivulliuqti aggigisiruq

añalatchityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat añutit tikisinnigai, ilitchugiviginiallapiaqlugich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸ Ilitchugianikamiun Bethlehem-muqunigai nipliqhuni, “Aullağusi pakallapiaqsion ililgauraq, aasiñ paqitkupsion ilitchuğipkağumagipsitña. Uvañaptuuq utlakkumagiga sitquğvigityaqtuaqlugu.” ⁹ Taavrumiña umialgum uqautianikmatin aullağniqsut. Tautunñigaat uvlugiaq qinikkaqtin kivaknamiñ. Sivulliukkauniqsut uvlugiam nutqağniañhanunaglaan inimun ililgauram nayukkananun. ¹⁰ Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiagñiqsut.

¹¹ Isiqhutin tupigmun tautunñigaat ililgauraq aakanalu Mary. Sitquğviginigaat sivuğanun ililgauraq. Anmağniğaiç akisuruagikkatin qaitchipluguasiiñ maninñik kaviqsaanik tipragiksautinigu, frankincense-nik suli myrrh-nigu. ¹² Aasiñ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunitlugich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigruğniñat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isaġulga atangum sagvigñiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliġhuni, “Makillutin. Pigruutiun ililgauraq aakanġalu Egypt-mun, aasiiñ taamaniitchumausi uvamnun uqautiniaħapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakañniaġaa ililgauraq tuqqutchuglugu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniġaa ililgauraq aakanġalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigñiqsuq Atangum uqauttigikkana tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuqġugiga Igñiġa.” Taatnamik tavraniinniġsut tuquniaħhanunaglaan Herod-ġum.

Nukatpiaġruurat Tuquġaqtaurut

¹⁶ Herod ilitchuġikami saglutaqtilaagmiñnik puġiksaanun aġutinun qinnal-lapiaġniġsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiaġruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluġaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malġuġnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuġiplugu puġiksaat aġutit uqautigikkana at uvlugiam sagvilhagun. ¹⁷ Uqauttaturuaq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiunaniġsuq,

¹⁸ “Nipi tusaġnaġniġsuq Ramah-mi qiaruaq kiġuvġupluni.

Rachel-ġum qianigai qitungaurani arayunaiġhuniunniñ atakkii qitungaġich iluqatiġ tuquplutiġ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isaġulga Atangum sagvigñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaġhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiun ililgauraq aakanġalu nunaġanun Israel-ġum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹ Makitluni aullautiniġaa ililgauraq aakanġalu nunaġanun Israel-ġum. ²² Aglaan tusaakamiun Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchaġniġsuq aullakisraġmiñnik. Kilikkaukami siññaktukun aullaġniġsut nunaġanun Galilee-m. ²³ Aasiiñ iñuuniagaqsiplutiġ nunaaqġimi Nazareth-mi. Immiunaniġsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqaġisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaqtualha John Paptaaqtitchirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuaġniġsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaġhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aġayuqautaa qalliruq.”

³ Taamna John ilaġuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana nipliġhuni, “Iñuk tuqġiraqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiun apqutiksraġa Atangum, nalġuġlugu tumiksraġa.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnuġaaqaġniġsuq pikukturuaam amian nuyaiñnik, qisiġmik tapsiqaġhuni, niqqaġhuni pigliġianik suli igutchaich siġñaqtaalliaġitñnik nanipayaaq paqitchumiun. ⁵ Iñuich utlaġniġaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuġan Jordan-ġum ittuat. ⁶ Iñuich quliaġiniġaich killuqsautitiġ aasiiñ John-ġum paptaaġniġai kuġani Jordan-ġum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ġuruat Sadducee-ġuruatlu utlautiruq paptaaġvianun uqautiniġai, “Tuqunaliktun nimigiġatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agġiġniġaqtuamiñ qinnautaaniñ?

⁸ Qiñiqtittitchi iñuuniaħapsigun isummitqillaġiaqtilaapsitñnik. ⁹ Suli isumaniqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqaqtugut.’ Nipliutiniġipsi uumiġa, uyaġaġniñ makunakġa Agaayyun iñiqsiħhiñauruq ililgaanik Abraham-mun.

¹⁰ Ipiġautaqaqtuaq kipriħhiñaaġuqtuq napaaqtunik kaġiġisigun. Napaaqtupayaaq asirritlaitchuaq kipikkaugisiruq aasiiñ igitauluni ikniġmun.

¹¹ “Iħmun paptaaġipsi imiġmik isummitqiliġmun, aglaan aqupkun agġiġisiruq kamanatluktuq uvaġniñ. Nakuġitħuġa saagakisramnik

alugutiknik. Paptaagisigaasi Ippqitchuamik Irrutchimik suli ikniġmik.
¹² Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiaguklugich mukkaaksrat sanikluġniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigluagmiñun, aglaan ikipkaġisigai sanikluich ikniġmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqu-pluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ġum paptaagun itkaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Ivich paptaaqtak sragigaluagikma. Suvaata utlautivich uvanun paptaaqu-plutin?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniġaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaġuptigu tanigñiaġikpuk iluqaan Agaayyutim inġaġa.” John taatna piyumaligñiqsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaun ġanikami mayuġniqsuq imiġmiñ. Aasiñ qilak anmaqhuni tautuġniġaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tinġiaġruuratun mitluni ilaanun. ¹⁷ Aasiñ nipi qilaniñ nipliġniqsuq, “Taamnatavra piqpagikkaġa Iġniġa. Quyalisimaġaġa.”

4

Jesus-ġum Anġisaaqsiuġha

¹ Taatnaanikman Ippqitchuam Irrutchim sivulligñigaa Jesus iñuilaamun uuktuaqsiutyaqtitlugu tuunġaġmun. ² Aasiñ uisauraaqhuni malġukipiani uvluni unnuanilu niġisuligñiqsuq. ³ Uuktuaqtitchirim utlakamiuġ uqautiniġaa, “Iġniġipiaqpatin Agaayyutim makua uyaġaich qaqqiaġuqtitkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiuniġaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqaġhani, ‘Iñuk iñuunianitchuq niqilhiñakun aglaan uqaġpayaatigun aniruatigun qanġaniñ Agaayyutim.’” ⁵ Tavrani tuunġaum aullautiniġaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakluġu qutchinñiqsraġanun nuvukkanġan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Iġniġipiaqpatin Agaayyutim nutigiagñ. Aglausimaruq, ‘Tiligisigai isaġuligikkani munaġitqulutin.

Argagikkaġmiknik akigagisigaatin.

Atniġitchumaittin isigaktin uyaġanun.’”

Psalm 91:11, 12

⁷ Jesus-ġum uqautiniġaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuaġumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’” ⁸ Tuunġaum aullautitqilgiñigaa Jesus qutchillapiaqtuamun igġimun, aasiñ qiniqtitlugu atanġu vipayaaniñik nunam kamanautiġitniġlu. ⁹ Uqautiniġaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquġvigigupġa sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ġum kiuniġaa, “Tuunġaaq, piiġiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’” ¹¹ Tavra tuunġaum uniñigaa, aasiñ isaġulgich tikiñniġaat savautityaqluġu Jesus.

Jesus-ġum Aullaġniġaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ġum tusaakamiuġ John isiqtauniplugu aullaġniqsuq Galilee-mun. ¹³ Unitluġu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunanġakni Zebulun-ġumlu Naphtali-mlu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu uqauttutauruq tumigiġplugu sivuniksriqiri Isaiah, ¹⁵ “Iñuich tamatkua nunanġakni Zebulun-ġumlu Naphtali-mlu tuġaani narvaqpaum, taaganitchianġani Jordan-ġum, Galilee-mi nunanġatni Jew-ġunitchuat, ¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami tautuġniġaat kamaġtuġaq qauma, aasiñ qaumam qaggutiniġai iñuuniaqtuat taġġanġani tuqulhum.” *Isaiah 9:1-2* ¹⁷ Tikiñġanikami Capernaum-mun Jesus-ġum aullaġniñigaa quliaqtuaġhi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim anġayuqautaa qalliruq.”

Jesus-ñum Tuqluǵniǵai Sisamat Aqaluñiaqtit

¹⁸ Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautuñniǵik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun aqaluñiaqtauplutik. ¹⁹ Uqautiniǵik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññañniǵisirutik iñuñnik aqaluñiaqtitun.” ²⁰ Tavrauvasa Simon-ñum suli Andrew-m uniññañniǵaik kuvratik malikluguasiiñ. ²¹ Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaqługu narvaqpaña Galilee-m. Tautukmiñniǵik aniqatigiik James-lu John-lu, iǵñak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aapariñlu Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ñum tuqluǵniǵik maliqupluni. ²² Tavrauvasa uniññañniǵaik umiaqtik aapariñlu maliklugu Jesus.

Jesus İlisautriruǵlu, Quliaqtuaqsiriruǵlu, İtuaqsiriruǵlu

²³ Jesus kukilunñiqsuq iluqaani Galilee-mi, ilisautripluni Jew-ñuruat katraǵvinitñi suli quliaqtuaǵiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayyuqautaata, mavruuqługıllu iñuich atniǵñautipayaanitñik. ²⁴ Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ñum, aasiiñ iñuich tikiutruǵniǵaich atniǵñapayaaqtuat nañirrutipayaaqtuatlu, ilañich irrusiqłuqaqhutin qiqsruqtaqhutinlu suli avatinich tuqunaplutin. Jesus-ñum mavruuǵniǵai iluqaitñik. ²⁵ İñugiaktuat iñuich malinñiǵaat, agqiqhutin Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atiliniñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ igluani ittuum Jordan-ñum kuñan.

5

Jesus-ñum Quliaqtuałha İǵǵimi

¹ Jesus-ñum qiniqamigich iñugiallapiaqtuat mayuǵniqsuq qimigaañmun, aqvutluniasii. Maliguaqtai Jesus-muñniqsut.

Quviasuutipiǵatat

- ² İlaan ilisautiaqsiñniǵai nipliqluni,
- ³ Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsiruat inuqsraǵmiknik irrutchikun, atakkii Agaayyutim añaayyuqautaa pigigaañ.
- ⁴ Quvianamiurut tamatkua kinuvǵuruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- ⁵ Quvianamiurut tamatkua piisaanitchuat, atakkii nunapayaaq pigigisigaañ.
- ⁶ Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunñaruahǵmik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaatitkisigai.
- ⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuǵisipmigai.
- ⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatiqaaqtuat ipqitchuamik, atakkii qiniǵisigaañ Agaayyun.
- ⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqiutiqaqtitchiruat akunǵatni iñuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqaǵisigai qitunǵaǵmiñnik.
- ¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigiplugu nalaunñaruahıq, atakkii Agaayyutim añaayyuqautaa pigigaañ.
- ¹¹ Quvianamiurusi piñilaqsruutigikpasi suli piyuaǵusi suli niplialutin qanusi-payaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuagilusi pisigilugu maliguaqtaułiqsi uvamñun. ¹² Quviatchapiǵataǵitchi atakkii kamañtuq akiliusiaksraqsi it-tuaq qılañmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñniqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitñi iñuuniaqtuat.

İñuich İttut Taǵiutunlu Qaammaqtunlu

13 “Ilipsi tagiugigaasi nunam. Tagiuq tagiugniigumi qanuguni tagiugnilitqikkisiva? Atugumiñaiqsuq aglaan igitaksraguñhiñaqtuq tutmigaguqhuni iñun. 14 Nanigigaasi nunam. Nunaqqiq nappakauruaq qimigaamun iriqsimatlaitchuq. 15 Kisupayaam ikitnamiun naniq ilitlaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqagvinmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittuapayaanun. 16 Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivugaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiñ kamaksruaqsilugu aapari ittuaq qilanjmi.

Jesus Iļisauriruaq Maligutaksrakun

17 “Isumanasi aggigñiluna piyaqqugiağlugich maligutaksrani Moses-ñum naagaqaa ilisauttutinich sivuniksriqirit. Agginitchuna piyaqqugiağlugich aglaan tanigiağlugich. 18 Uqautigipsi, Qilaglu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluaqnagu. 19 Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiññiqsrallapanatnik tillisit aasiñ ilisautripluni atlanik iñunich taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq ukunakña iñunich Agaayyutim añaayuuqautani. Aglaan kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruaq kamañaqtuamik ukunakña iñunich Agaayyutim añaayuuqautani. 20 Uvva uqautigipsi, Nalaunjaruaqsi nakuutluñitpan iñuuniagağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suuramikunniñ isiğumiñaitchusi añaayuuqautaanun Agaayyutim.

Jesus Iļisauriruaq Qinnautikun

21 “Tusaamarusi uqautauruamik iñunich inilgaan, ‘Iñuağniaqnak’. Kiñapayaaq iñuaqtuaq tikiutraugisiruaq atanniivimun. 22 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruaq aniqatmiñik tikiutraugisiruaq atanniivimun, suli kiñapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiñun suksraunñiñiplugu tikiutraugisiruaq uqaqsittaagvinmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiñun kinnau-niplugu tikiutraugisiruaq ikniñanun anasiññuqsagvium. 23 Taatnamik, aatchuityağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğvinmi itqağluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa ilipnun, 24 unillugu aatchuutiksrautin sivugaanun tunillaqtuğvium aasiñ iñuaqsityaqaaglugu taimña akiñautaa aniqatiupnun, aasiñ utiğutin aatchuutigityağlugu aatchuutiksrautin. 25 Akilligikkaqich uqaqsittaagvinmuutiniaqpatin ilauraağiliutiyumagiñ qilamik piqatigijnan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaillutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. 26 Uqautigikpiñ, Aniyumiñaiapiaqtutin kisanik akiliiğuvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Iļisauriruaq Atlatulikun

27 “Tusaamarusi itna uqaqsimaruamik, ‘Atlatauğniaqnak.’ 28 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qiniqtuaq ağnamik ikhigiplugu atlatauñituaq isumamiñi. 29 Taliqpium irivich killuqsagtutpatin piiglugu igirruñ. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku ilaviñga timivich uumakña iluqaan timivich igitauksrañaniñ anasiññuqsagvinmun. 30 Suli taliqpium argakpich killuqsagtutpatin kipilugu igirruñ. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku argalhiñan uumakña iluqaan timivich aullakksrañaniñ anasiññuqsagvinmun.

Jesus Iļisauriruaq Avilikun

31 “Uqaqsimaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchilun aglaamik nalupqinağutinik avinnikun. 32 Aglaan uqautigipsi, Anutim nuliani

tuniqsimagaluannaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuaq patchisauruq. Suli anun nuliaqtuaq avittuamik atlatuqmiuq.

Jesus Iļisauriruaq Akiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun inilgaan, Akiqsruqtağuvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñunun Atangum sivuğaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniñ akiqsruğumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutağigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuiqsiavigigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamaaqtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akiqsruğumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsipkağumiñaitkiñ unniñ taaqsipkağlugu. ³⁷ Taatnamik, anigniağuvich anillapiağumuutin suli naagaagñiağuvich naagaallapiağutin, atakkii supayaam uqalhum illatauruam tamatkuñnuna pigiitchuamitñaqtauruq.

Jesus Iļisauriruaq Akisaqtulikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kiguttuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuğniaqnagu iñuum pimaqluktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsrappich alağumagiñ igluanik iqsrappich. ⁴⁰ Kisupayaam akilipkağniaqpatin atnuğaapnik uqaqsittaagvinmi pipkağumagiñ quppigaan. ⁴¹ Suli anuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmanmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiñ malgunnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksrağukpan itigautipkağniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruuaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnağupsi qinñiqtitkiksi iñunun iħaaqqun atriplugu aapari qilañmi ittuaq, atakkii siqinini siqinñaağiksitkaa pigiitchuanunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunñaruanunlu nalaunñaitchuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitnik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaktaağniaqpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli pağlagupsigik kisiitnik aniqatiusi, savaaqağniqpisi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunñaruksraurusi atrilugu aapagikkaqsi qilañmi nalaunñallapiaqtuaq.”

6

Jesus Iļisauriruaq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaağiniaqasiun nalaunñaruakun savaaqsi qinñiqqusaaqsiñagusi sivuğaati iñuich. Taatnağupsi aapapsi qilañmiittuam akilīgumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutinik nipi-tusirağautiginiagnagich atrilugich ukpinñuaqtit Jew-ñuruat katrağvinjitni suli tumitchiani kamasruqusaaqsiñaqhutin iñunun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuğuvich nagliktuutinik inuqsraqtuanun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu taliqpium argakpich savaanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qilañmi qinñitlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus Iļisauriruaq Agaayulikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpinñuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutin katrağvinjitni suli saqquvinjitni tumitchiat

qiñillañniaquplutiñ iñuñnun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagnağuvich isigutin inipnun taluluguasiiñ suli agaayuyumautin aapapnun qiñiğnaitchuamun. Aapavich qiñitlaruam nalunaqtuakun akiliğisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich niplirağniaqnak imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanuñitchuat, atakkii isumasuurut Agaayyutmun tusaagisiñiplutiñ takhıluğugaayugumin. ⁸ Tuvrautinası, atakkii Agaayyutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruğaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qılanmiittuatiin!

Iñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

¹⁰ Aullağniılı anjalatchiñhiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksrıli pisuligikkapnik
qılanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluğagikpan niqimik inuğikkaptiknik.

¹² Suli natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqhuutrıruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuqaqsıuğımun,
aglaan annautiluta pıgiıtchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanıipayaaqaqhutin kamanautıqaqhutinlu isuitchuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qılanmiittuam natqigutigisipmıgaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutiñitkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qılanmiittuam natqigutiyumiñaitmıgaasi killuutipsitñik.”

Jesus İlisaurıruq Uisauraałıkun

¹⁶ “Suli uisauraağupsi, qiññaqaqnasi ipıqtunaqsılısi ukpınıuaqtıtun. Qiññağıilırağagnağıaich kiiñnatiñ qiñııqusaahıñıaqhutiñ iñuñnun ilinıtñik uisauraałıgmikni. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraağupsi uqsruqtıglugich nıaqusi, suli igğugıglugich kiiñnasi; ¹⁸ Qiñıqtıñhiñagnağıaısi iñuñnun uisauraağusi aglaan Aapapsitñun qiñiğnaitchuamun, suli Aapapsi qiñıqtuam nalunaqtuakun akiliusiaksritkisıgaasi.”

Jesus İlisaurıruq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñnasi umialgutınik marrumuña nunamun, qupılğullu qalhumlu piiñğıqsakkañanun, suli tiglinıaqtıt sıqumitchiplutiñ tigliktuğviatnun.

²⁰ Aglaan tugvaisitchi annıgıkkapsitñik qılanmun qupılğullu qalhumlu piiñğıqsagumiñaisañanun, suli tiglinıaqtıt sıqumitchumiñaisañatnun tiglinıağutiñ. ²¹ Atakkii annıgıpayaaıkkavich irviatni uummatın tavraniıtksıpmıuq.”

Jesus İlisaurıruq Qaummatıgunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri naniğıgaa timim. Irrakkiñ qiñitlakpaknik qaunagılguniaqtutin aulla-payaaguvich. ²³ Aasıñ irrakkiñ pıgiıtpaknik ilvich saptaaqsıñıaqtutin. Aglaan qiñılğuitchupku Agaayyun [kanıqsıtılaıllutin pisulhanik] qanutunaglaan taaqtuag ilipni tatamnaqtıgıniaqpa!”

Jesus İlisaurıruq Agaayutıkunlu Isumaaluutitıgunlu

²⁴ “Kiñalıqaa savautrıyumiñaitchuq malğunıñ anıayuuqağuni. Atakkii uumıgıgisıgaa ilaqataa aasıñ pıqpagılugu ilaqataa, naagaqaa iluqnauqsımaagısıruq ilaqataanun aasıñ suksraagıluğı ilaqataa. Savautrıyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmıglu manıñmıglu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaaluñıağısi iñuulıpsıtñik, sumik niğıgisıpmagaapsi suli imığusi, naagaqaa timıgıkkaqsi sumik atnuğaağısıpmagaapsi. Uvva iñuulıq pıtıluqtuanuñıtpa niqimiñ suli timi atnuğaañıñ? ²⁶ Qiñıqsıgik tıñmiurat sılamı. Nautchırriıtıaitchut

naagaqaa kipritl̄aitchut tugvailutinlu siḡluaḡmiknun. Naagauvva Aapapsi q̄ilaŋmiittuam niḡipkaqsimaaḡigai. Ilipsimi akisutluktuan̄un̄iñ̄iq̄pisi tin̄miuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusilaaḡisivaun̄ iñuul̄i? ²⁸ Suli suvaata isumaalugaḡivisi atnuḡaaksrapsit̄nik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauraḡitilaan̄atnik. Savatlaitmiut naagaqaa ukil̄harritl̄aitmiut. ²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamaŋq̄tigaluaqhuni atnuḡaaqan̄iñ̄iq̄suq atripl̄ugich piñ̄naqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitlaniq̄pagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutiñ ikniġmun, qaitchigisigaasi atnuḡaanik inuġikkapsit̄nik. Ukpiqsriñ̄ikiñ̄iaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnaġusi, Sumik niḡiñ̄iaq̄pisa imiġutalu atnuḡaaqaḡutalu? ³² Atakkii ukpiñ̄aitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniñ. Aasiñ aapari q̄ilaŋmiittuaḡ ilisimaruq inuqsraqt̄ilaapsit̄nik iluqait̄nik tamatkuniñ. ³³ Pakaaq̄qaaḡilugu Agaayyun aŋalatchiruaq nalaun̄naruan̄upluni umialiktun. Taatnaġupsi qaitchigisigipsi inuġikkapayaapsit̄nik. ³⁴ Taatnamik isumaalun̄iaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq in̄migun. Uvlulaat il̄uill̄iuḡutiqaaniktut in̄migulaa.”

7

Jesus Īisauriruaq Atannīikun

¹ “Atannīiñ̄iaqasi atlanik, Agaayyutimli atannīit̄chumagaasi. ² Atakkii atannīigupsi atlanik, taatnatuntuuq atannīikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³ Suvaata tautukpiun̄ irriutan̄uluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliqutigin̄it̄lugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuġuvva uqautriñ̄iaġniq̄pich aniqatiupnun, ‘Piiġlagu irriutan̄uluuraq irimiitan,’ q̄iñ̄isun̄aqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpiñ̄n̄uaqtii, sivulliulugu piiqsirruñ qirugraitchiaq iripniñ. Qiñ̄ilguniaġiñ̄li nalupq̄inaiḡlugu irriutaiqs̄iñ̄ksran aniqatvich iraaniñ. ⁶ Qaiñ̄iñ̄iaq̄asigin̄ ipq̄it̄chuat sut qipmiñun, atakkii saatpiagaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iḡinniaq̄asigin̄ akisuruat sun̄aurat sivuġaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaġaich isigan̄miknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuq̄qitchi

⁷ “In̄igupsi qaisaugisiruaq ilipsit̄ñun, pakaaq̄aḡupsi paqit̄kisigiksi; katchak̄tuġupsi talu an̄makkauniaqtuq ilipsit̄ñun. ⁸ Atakkii kiñ̄apayaaq in̄iq̄sruqtuaḡ akuqtuigisiruaq, suli pakaaq̄aqtuaḡ paqit̄chigisiruaq, suli talu an̄makkaugisiruaq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia iḡñ̄iñ̄i qaitchigisivaun̄ uyaġan̄mik in̄iq̄pan qaqquqtuġuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun̄ nimigiamik in̄iq̄pan aqaluktuġuguni? ¹¹ Pigiit̄chaluaḡhusi ilisimaraġigiksi qanuq qaitchiñ̄iksraqs̄i nakuuruanik sunik qitunġaurapsit̄ñun, maatnaasu aapasi q̄ilaŋmiittuaḡ qaitchiñ̄iapiaqtuq nakuuruamik tamatkunun̄a in̄iq̄sruqtuanun̄ ilaanun. ¹² Qanusipayaatigun irrutit̄q̄usuugupsi atlanun̄ iñun̄nun taatnatuntuuq irrut̄riyumausi atlanik. Taavruma atunim il̄igai iluq̄aisa il̄isauttutin̄ich sivuniksriq̄irit suli mal̄iġutaksrañi Moses-ñun.”

Amisuuraqtuaḡ Paa

¹³ “Isiḡitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuaḡ piyaq̄quġviksramun an̄iruaq, suli tumi tasamun̄a qaġanaqtuq aasiñ iñuġiaqtuat iḡliġvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqaqtuaḡ iñuul̄iġmun amisuurauraqtuq suli apqun tasamun̄a qaġanaitchuq. Aasiñ iñuġiakisuurat paqit̄kaat.”

Napaaqtuq Īisaġigaat Asiañigun

naparaqhutinj qutailakun ipnakun aasiiñ ipiplutin. ³³ Qaunaksriruat kuni-anik pigruñiqsut nunaqqimun. Tarani uqautiginigaat iluqaan qanuqtilaanjak anjutik irrusiqlullak. ³⁴ Iluqatin nunaqqim iñuiñ paañnigaat Jesus. Tautukamitruñ injiqtiñnigaat unitquplugu nunaqqiqtinj.

9

Jesus Mamititchiruj Anjutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaağniqsuq aasii tikitluni nunaqqimiñun. ² Iñajich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivğani. Jesus-ñum tautukamiuj ukpiqsriłhat nipliğniqsuq aulatlaitchuamun, “Iłauraamaan, quviatchauğigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iñajich aglaliqirit uqagñiqsut injmiknun, “Una iñuk uqagñiqluktağniqsuq.” ⁴ Jesus ilisimaplugich isummatinjich nipliğniqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitчуuanik?” ⁵ Nalliaknik qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Iłitchuğitqugipsi Iğñinjanik Iñuum aňalatchisiqaqtilaanjanik nunami natqigutritłaruamik killuqsautinik.” Tavraasiiñ nipliğniqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivğatin aggiñ.” ⁷ Anjun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiñiqtuat taavrumiña quviğutchañiqsut, aasiiñ kamaksruğniğaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aňalatchiğimik iñun.

Jesus-ñum Tuqluğaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakña tautuñnigaa anjun atilik Matthew-mik aqupiruaq tax-siliqivinjmi nipliutipluguasii, “Maliñña.” Matthew-m makitluni maliñnigaa. ¹⁰ Jesus niğiniñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutinj niğiqasiğniğaiç Jesus-ñum maliğuaqtaiñlu. ¹¹ Pharisee-ñuruat tautukamitruñ taamna apiqsruğniğaiç maliğuaqtai, “Suvaata ilisautriksi niğiniñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹² Jesus-ñum tusaakamiuj Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliğniqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniğñaqtuat. ¹³ Ki, ilitchaqsiunjata taavruma uqałhan qanuutautilaanjanik, ‘Kimmutig-itlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuğimiiñ.’ Agginitchuñ tuqluğiağlugich nalaunñaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraatkun

¹⁴ Maliğuaqtaiñ John-ñum utlanñigaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraagağivisa aasiili maliğuaqtitin taatnatun piñğitmičkaqlugich?” ¹⁵ Jesus-ñum kiuniğai, “Iłauraanji ilaqatniñniaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqataułhani ilinjitñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiññiaqtuq. Tavrali aullaanikpan ilauraanji alianniugisirut uisauraagutinj. ¹⁶ Iñuk ilaaqtuitłaitchuq nutaamik iliqniğmik atnuğaalunmun, atakkii ilaağutauruaq algutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuğamiñ aasiiñ allaq aglitłukhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritłaitchut nutaamik misuqqumik puuğruanun. Taatnagałuaqmikpata puuğruat qaagñiaqtut aasiiñ misuğuuq kuviluni suli puunich suksraunğigutinj. Aglaan kuvirağigaat nutaq misuğuuq nutaamun puumun. Iluqatikli puuğlu misuğuuq piiñginitchumuuk.”

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ñuruat katragviata tikiñniqsuq sitquqhuni sivuğanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluña aksigiağun argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ñum makitluni

malinñigaa piqatigiplugich maliguaqtini. ²⁰ Maliktitlugu agnam aunaqsruguitlaiqsuam qulit malgunni ukiuni tikiññigaa tunuanun Jesus-ñum, aksikluguasiiñ atnugaanjan akuagun ²¹ isumapluni inmiñun, “Aksillagukkaluağiga quppigaaña mamillunaaasiiñ.” ²² Jesus-ñum kiniaqami qiniñigaa agnaq nipliutipluguasiiñ, “Ağnaaq, quviatchaugigiñ. Ukpigsriłiqpich ihuaqsiykağatin.” Tavrakñatchiaq agnaq ihuaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ñum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautunigai supluaqtugnanik atuqtuuraqtit inugayaatlu kinuvğuruat. ²⁴ Nipligñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuqunajitchuq. Siñiktuaqsiñaqtuq.” Aglaan inuich mitautiginigaa Jesus. ²⁵ Inugayaat anianikmata, Jesus isiqnisuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiagruk makinisquq. ²⁶ Inuich siaminnigaa tusaayugaallautaq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malgunnik Inñunnik Ayañaruñnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakña malguk ayañaruak añutik malinñigaak kapañaplutik, “Nagligillanñaqtiguk, igñigikkanatiin David-ñum.” ²⁸ Jesus isiqman tupigmun ayañaruak utlanñigaak. Aasiiñ Jesus-ñum apiqsruğnik, “Ukpigivitku uvamnun taamna savaagitlatilaña?” Taapkuak kiunigaak, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-ñum aksinñigik irinikkun nipliutiplugik, “Ukpigipluna taanaqhutik qiniñtlasitqisutik.” ³⁰ Taapkuak añutik qiniñtlasitqinñiqsuk. Jesus-ñum algaqsrullapiagñigik uqaqunitlugik kisumununniiñ taavrumiña, ³¹ aglaan aullaqamik siaminnigaak tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Añutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsiptuglu. Anun irrusiqlulik uqatlailaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqluk anitmagu uqatlailaaq anun uqaqsiñiqsuq, inugayaat quvigusukhutin nipliğñiqsut, “Qañanniiñ tautuksimaiññiqsugut atrinjanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat nipliğñiqsut, “Anitchiraqtut irrusiqlunnik atuqlugu sanñia anjalataata irrusiqluich.”

Jesus-ñum Ilunñuksriłha

³⁵ Aasiiñ Jesus kukilunniqsuq nunaqqipayaani nunaqqiuranilu, ilisautripluni Jew-ñuruat katrağvinitni quliaqtuağiplugulu tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayuyqautaagun sulii mamititlugich qanusipayaanik atniğñautilgillu nanjirrutilgillu. ³⁶ Tautukamigich inugayaat ilunñutchanisquq, atakkii ihuilliuqhutin qanuqsausiuqhutinlu atriplugu ipnaiq qaunaksrailaaq. ³⁷ Jesus-ñum uqautinigai maliguaqtini, “Katittaksraq ilumun inugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Iniqsruqsuñ añaayuyqaña katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivinmun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malgunnik Uqqiraqtinik

¹ Jesus-ñum inmiñuqunigai qulit malguk maliguaqtini, aasiiñ sanñiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqlunnik sulii ihuaqsiykağatlasiplugich qanusipayaanik nanjirrutilinik. ² Uvva ukua qulit malguk uqqiraqtaiñ atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, sulii Thaddaeus, ⁴ Simon-lu ilañata Zealotkuaqtuq, sulii Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ñum Aullaqtikai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁵ Taapku qulit malguk Jesus-ñum tuyuginigai algaqsruqlugich itnaqhuni, “Aullağniaqasi Jew-ñunñitcheanun naagaqaa isigñiaqasi nunaqqipayaanitñun

Samaria-gmiut. ⁶ Aglaan aullahiñağitchi iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruatitun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iglauħapsitñi quliaqtuağiyumagiksi, ‘Agaayyun aňalatchiħiñaąuqtuq iñuñnik nutaakun.’ ⁸ Iħuaqsiplikaiłusi atniğñaqtuanik, aňipkaqtillugich tuquruat, mamititchiłusi auyugaqtualgitñik, anittağlugich irrusiğłuich, suli aatchuutigiymagiksi akuqtuağikkaqsi akiilağlugu. ⁹ Maniğaağniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniñ kanñuyamiglu. ¹⁰ Puukataiłağusi aullağupsi, quppiğaatqiutailağusi, suli aluğutitqiutailağusi, naagaqaa ayauppiañiłağusi, atakkii savakti piqatitaksrauruq inuğikkañanik. ¹¹ Nunaaqqimupayaagupsi naagaqaa nunaaqqiuramun pakakkumausi iñuñmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullağniħapsitñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupiğmi nipliğumuusi, ‘Agaayyutim iħuaqutillañiağumagaasi.’ ¹³ Iñuich taapkua pağlakpasi tutqiutiqağniaqtut. Aglaan pağlanjtpasi tutqiutiqağumiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuqtunjtpasi naagaqaa naalağnisunjtpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsiun apyuq isigapsitñiñ aniñiağupsi tupiğmiñ naagaqaa nunaaqqimiñ. ¹⁵ Iłumun uqautigipsi, qağanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ tukkuilinjitchuamiñ ilipsitñik nunaaqqiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuginiağipsi ipnaisun akunğatnun amaqqut. Taatnamik puqikkumausi nimigiaturun suli suqłukkatatłaitchuatun tiñmiağruuratun. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaqsittaagvinmuutigisigaasi ipiğaqtuğłusi Jew-ñuruat katrağvinjitiñi. ¹⁸ Suli pisigilunja tikiutrauniaqtusi sivuğaatnun kavanauruat umialgillu. Piviksraqağisirusi iłisimaraulusi ilinjitiñun suli Jew-ñunjitchuanun. ¹⁹ Aglaan tigurağupsi isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağniaqtilaapsitñik, atakkii tavrağuppan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqağumiñaitchusi, aglaan Irrusiña Aapapsi uqağisuruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqutautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitunğaurani; ililğaat akikñaqtuipmiñiqsut aňayuqaagmiknik aasiñ aňayuqaatinj tuqutillugich. ²² Iñupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigilunja, aglaan makitaruaq payañaiğuni isuanun anniqsukkaugisuruq. ²³ Piyuaqsiugupsi uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Iłumun uqautigipsi naatchitłasigaluaqasi savaapsitñik nunaaqqipayaanitiñi Israel-ñum Iğñiña Iñuum agğisuruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatłutłaitchuq iłisautrimiñiñ, naagaqaa savakti aňayuqağmiñiñ. ²⁵ Iñuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigimatun iłisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti aňayuqañaturun. Iñuich tuqłirağniqpatruñ aňayuqaña tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqłirağniagaich taavrumiña atigmik.

Sivuuğaqinasigik Iñuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisuruq, suli nalunaqtuapayaaq ilitchuğipkkaugisuruq. ²⁷ Uqautigikkaga ilipsitñun taagmi uqautigiymagiksi qaumami. Suli iñuich isivrutigikkañat siut-tapsitñun quliaqtuağiyumagiksi tupqich qaanatniñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnağich iñuich tuqutqutçirağaqtuat timimik, aglaan tuqutqutçumiñaitkaat iñuusiq; sivuuğaqiħiñaqsiun taamna piyaqquitiłaruq iluqaaknik iñuutçimiglu timimiglu anasiññuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malğuk tiñmiurak tunitłaitpak atautchimun nalligługik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjaan. ³⁰ Agaayyutim

ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitñi suli qanutun iñugiaktilaan̄at.
³¹ Taatnağusi sivuuganası, akisuruan̄utluktusi tamatkunak̄na tin̄miurağayaaniñ.

Uqağithalu Piılaağithalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun, ilaa nalupqinaiḡlugu uqağigisipmıgıga sivuğaaani Aapaa qılañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piılaağikpan̄a iñun̄un piılaağigisipmıgıga Aapaanun qılañmiittuamun.

Jesus Aggiutrıruq Avıktuııḡmik

³⁴ “Isumaniaqasi aggiğñilun̄a tikiutityağlugu tutqıun nunamun aglaan savıkpak. Aggiñitchun̄a iñuich piqatigiıksityağlugich aglaan atinḡiquplugich.

³⁵ Atakkıi piqutigilun̄a iḡñiḡıruat akik̄naqtuitlasıplugich aapamiknik, paniuruat aakamiknıglu, ukuan̄uruat aakarumıknıglu.

³⁶ Iñuum tupiqatıñi uumigirıgıgısigai.

Micah 7:6

³⁷ “Iñuum piqpagitlukkumiun̄ aapani naagaqaa aakani uvamniñ malıḡuaqtaulguymıñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiun̄ iḡñiḡıkkani naagaqaa panıgıkkani uvamniñ malıḡuaqtıgıñitkıga. ³⁸ Suli iñuum akıggiutıñitkumiun̄ sannıḡıtani malıglun̄a malıḡuaqtıgıñitkıga. ³⁹ Iñuum tigummıñiaqtuam iñuukıgmıñik tammaıgisıgaa ilumutuuruuq iñuukıq; aasıiñ iñuum tammaıgumiun̄ iñuukı piqutigilun̄a piññaktaagıgısigaa.

Akılıusiaksrat

⁴⁰ “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmıgaan̄a, suli kisupayaaq akuqturuuq uvamnik akuqtullapiaqmıgaa tuyugıriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqturuuq sivunıksrıqirimik pisıgıplugu sivunıksrıqıraupluni akuqtuıgisıruq sivunıksrıqirit akıññaktaaksrañatitun, suli iñuk akuqturuuq nalaun̄aruamı iñun̄mik pisıgıplugu nalaun̄aruun̄ulha iñuum akuqtuıgisıruq nalaun̄aruun̄ulha iñuum akılıusiañatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchıruuq atautchimununnıiñ makua kamanaiññıqsrauruat malıḡuaqtıma niglıñaqtuamı imıgmik qallutmun pisıgilugu malıḡuaqtıulha, ilumun uqautıgıpsi, tammaıyumiñailapiağaa akılıusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautrıḡıgmıñik qulıt malğuk malıḡuaqtımiñik aullağnıqsuq tavrak̄na ilisautrıtyaqhuni suli quliaqtıuağıaqhuni nunaaqqıñitñun Galılee-m.

John Paptaaqıtıchiri Tuyuqaqtıq Malğun̄nik Malıḡuaqtıñnik

² John tusaakami isıqtıulıḡımiñi qanuq Christ, annıqsuqtı akıqsruutauruq, savaaqaqtilaan̄anik, tuyuginıgik malğuk malıḡuaqtıñni ³ apıqsruğıaqtıplugu Jesus, “Taimñauvıch John-ñum uqautıgıkkana aggiğñıağnıplugu? Naaga nigıun̄niaqpısa atlamik?” ⁴ Jesus-ñum kiunıgik, “Utıgıusik uqautıgıtyakku John-mun tusaakkaqsik suli qıñıkkasik. ⁵ Ayaun̄aruat qıñıtlasıplutıñ, pisutlaitchuatlu pisutlasıplutıñ, auyugaqtıualgıllu mamıtıkkıauplutıñ, tusaatlaitchuat tusaatlasıplutıñ, tuqun̄aruat an̄ıpkıağlugich, suli tusaayugaallautaq quliaqtıuan̄upluni ilaippan̄un. ⁶ Quvıanamiuruq iñuk qapıqtan̄ıtıchıuaq pisıgilun̄a.”

⁷ John-ñum malıḡuaqtıq aullaaqıspımaknik Jesus uqaaqısiñıqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qıñıgıaqpısi iñuılaami nunami, ivıgaamik an̄alataakkan̄anik anugımi? ⁸ Sumikmi qıñıgıağnıqpısi? Iñun̄mik atnugaaqıqtıuaq akısuruanik? Naagga, tamatkua atıqtıuat akısuruanik atnugaanik iñuuniaqtıuan̄urıut umıalgum tupıqpan̄ani. ⁹ Taitñıñıtpan sumikmi qıñıgıaqpısi? Sivunıksrıqirimik? Aa,

John qĩnikkaqsi pitluktuaq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruaq John-kun,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyağisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹ Iłumutuuruamik uqaqtuņa ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktuaq iñuñniñ aniruanıñ nunami uvuņanunaglaan. Aglaan iñupayaaq kamanaiññiqsrauruaq ukunakņa Agaayyutim aņalatañiñiñ kamanatluktuaq John-miñ.

¹² John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aullağniñiqsuq aņalatağmiñik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilliñiqsuiñiqsut uvuņanunaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ņum maligutaksrañiñ uqağigaa John-ņum agğigñiñhanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsuñ sivuniksriqirit uqağikkañat ukpiginiağiksi John Elijah-ņutilaanjik agğiqsağumaruamik. ¹⁵ Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

¹⁶ “Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppiplutin tuniriñiaqtuatun katimmaviñiñi suli tuqlirautiplutin avatmun,

¹⁷ ‘Atuqtuurautigaluağipsi aglaan agğiñitłusi.’

‘Atuqħutali kinuvğuućinik aglaan qianitchusi.’

¹⁸ John agğiqami niğitłaiññiqsuq imiğlunılu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqłuağniplugu. ¹⁹ Iğñiņa Iñuum agğiqami niğitłapluni imitłaplunılu atlatitun, aglaan uqautiginiğaa itna, ‘Marra niğiqsuruaq imiqtuqtulu, ilauraaginiğaa tax-siliqirit killuliqiritlu.’

Agaayyutim puqıutaa ilitchuğipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iļañatni

²⁰ Aasiñ Jesus-ņum iñiqtiqaqsiñiğai iñuich nunaaqqiñi savaaqagvigitlukkani quviqnaqtuanik atakkii isummitqinimata. ²¹ “Nakñuñ Chorazin-nağmıusii! Nakñuñ Bethsaida-ğmıusii! Savaaqagaluqaqtuņa iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qĩnikkasi savaañunıqpat a inilğaanımma Tyre-mılu Sidon-mılu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuğaağutin suli ağramun aqvıllutin qĩniqtıluğ taavrumuuna mumıñiqtin killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iğlutuyunaitlukkısuruq ukuñnakņa Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi. ²³ Aasiñ Capernaum-mıusii! Kamanagağasugıvisi? Iktaugısirusi anasiññuqsagvinmun. Atakkii quviqnaqtuat savaañuruat ilipsitñi savaañunıqpat Sodom-mi, ittuiñagağaluqaqtuq uvuņanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksrañat qağanatluñniaqtuq atanniusiaksrapsitñi.”

Agğiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵ Tavraasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Aapañ, atañğuruatiin qılanmi nunamılu, quyağikpiñ! Sagvıgıtın puqıitćuanun sut iriqsimaruat puqıksuanıñ ilisimaruanıñlu. ²⁶ Aa, Aapañ, taamna sivunniutigıkan quviagıgıñ. ²⁷ Aapaa saññipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ iñuum ilisimañitkaa iğñıguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimañitmiğaa aapa aglaan kisimi iğñıguruam iñupayaamılu iğñıguruam ilitchuğipkakkaña aapamik. ²⁸ Mingıqtuasii uqumailıuqtuasıılu! Uvuñagitchi, minguiqsiagtıćumagıpsıli. ²⁹ Akiyaqasiutıtıćhi uvamnun ilisağvigılunaaasiñ. Taatnağupsi iñuutćisi minguiqsiagıniaqtut atakkii piisaañıćhuņa atćikłunalu. ³⁰ Akiyaıtıga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrırutıga ilipsitñun qağanaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagıvıkun

1 Akuniisunaqatin Jesus-lu maliguaqtailu apqusaagniqsut mukkaakrsat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ñum maliguaqtai nigisuliqhutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaakrsanik aasiiñ nigiplutin. 2 Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyañnigaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgillapiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.” 3 Jesus-ñum kiuniñgai, “Agliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaanat nigisuliqamin. 4 David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatailu, nigirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik nigiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuagnangitchuq nigipmatruñ taamna qaqqiaq. 5 Suli agliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayugnaqsiliugñiañhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisaiñhat navguikamin maligutaksranik. 6 Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuaq agaayyuvikpañmiñ. 7 Iñisimanayağniğupsi qanuutautilaanjanik uuma uqalhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuhğmiñ,’ suksraungigayaitchisi iñuich killukuanjitchuat. 8 Atakkii Iğñiña Iñuum ataniğigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

9 Jesus tavrakña aullaqami isiqniqsuq Jew-ñuruat katragviatnun. 10 Anutiqağniqsuq tavrani pannaqluktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksrañiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniğaat maligutaksrakuagnaqmagaan iluaqsipkairuni minguiqsiagvium uvluani. 11 Jesus nipliutiniğai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiiñ ipnaiq kataguni ilunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakña? 12 Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatluktuaq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” 13 Aasiiñ nipliutiplugu taamna anun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isañniğai argañni aasiiñ iluaqsiplutin iglunjsitun argaiñ iliplutin. 14 Tavrakña Pharisee-ñuruat anikamin katiplutin sivunniugniqsut qanuğlugu Jesus tuqqutchuklugu.

Agaayyutim Piksraqtaanuruaq Savaktaa

15 Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtılaanjanik, aullağniqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich malinigaat. Jesus-ñum iluaqsirağniğai iluqaisa atniğñaqtuat. 16 Jesus-ñum iñiqtiğniğai iñuich uqağitqunjitluni. 17 Taamna immiqsaqlugu uqautamaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

18 “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkağa!

Ilaanuruq piqpagikkağa suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iligisigiga irrusillaugağa ilaanun,

suli quliaqtuağigisigaa iñupayaanun

qanuq atanniñiksrağa iñupayaanik atisilugich.

19 Uqaalatlaitchuq igialalunilu.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

20 Piyaqquğnianitkai sayaitchuat iñuich ittuat pigittuatun ivikpaktun

naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğañatun

atanniñiksrağmiñunaglaan iñupayaanik nalaunjalunilu atisilunilu.

21 Suli ilaan atqagun nunaqqipayaat niğiugaqağisirut.”

Isaiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

22 Iñuich Jesus-muutiniğaat anun irrusiqñulik ayaunaruaglu uqatlaitchuaglu. Jesus-ñum iluaqsiñigaa. Tavrani taamna anun uqatlasiruq qinñitlasiplunilu.

23 Iluqatin iñuich quvigutchaniqsut uqaqhutin, “Kinuviağinjitkaluağniqpauñ

una David-ḡum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat tusaakamitruḡ uqaḡniqsut, “Jesus anitchiraḡaiñiqsuq irrusiqḡuḡnik iñuḡniñ atuḡḡugu saḡḡia Beelzebul-ḡum aḡalataata irrusiqḡuich.” ²⁵ Jesus-ḡum ilisimaplugich sumik isummatilaanḡatnik uqautiniḡai, “Iñuich atanguviniḡuḡuq akikḡautirut avatmun; ataniḡliasiiñ taavrumani suksraunḡiḡñiaqtuq iñuḡikkaḡi avgumakpata. Nunaaqḡipayaat naagaḡaa tupiqatigiich avikamiḡ makitatlaitchut. ²⁶ Taatnatuntuuḡ tuunḡaq irrusiqḡuḡni avgumagumiḡ akikḡautilitiḡ avatmun atanguvia isukhiñiaqtuq. ²⁷ Aasiiñ anittaḡupkich irrusiqḡuich Beelzebul-kun, kisukunli iñuḡikkapsi anittaḡuuvatigik irrusiqḡuich? Taatnamik atanniqsuḡtigiḡiaḡisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqḡuḡnik, nalupḡinaitchuḡ Agaayyutim aḡalatchianiktilaḡa iñuḡnik akunnapsitñi. ²⁹ Kiñapayaaq isiguktuaq saḡḡiruam iñuum tupḡanun tigliguguni, qiliqsruḡqaḡḡugu saḡḡiruḡ iñuk tiglikkisiruḡ suuraḡiñik. ³⁰ Iñuk piḡatauḡitchuaq uvamni akikḡautiruḡ uvamnun, suli iñuk katitchiḡatauḡitchuaq siamitchiḡhiñiaqtuq. ³¹ Taatnaḡhusi uqautigipsi, Agaayyutim natḡigutitlagai iñuich killuḡsautipayaḡich itḡaḡitḡikkumiñaiḡḡugich uqaḡniḡḡuktapayaḡich. Aglaan uqaḡniḡḡuktuaq akikḡaḡḡugu Ipḡitchuaq Irrusiq natḡigutikkauyumiñaitchuḡ sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaḡtuaq piḡiitchuamik akikḡaḡḡugu Iḡñiḡa Iñuum natḡigutikkaugisiruḡ, aglaan kiñapayaaq uqaḡtuaq piḡiitchuamik akikḡaḡḡugu Ipḡitchuaq Irrusiq natḡigutikkauyumiñaitchuḡ pakmapak suli taimuḡa.

Napaaqtuḡ Asianiḡu

³³ “Napaaqtuḡ ilitchuḡinaqtuḡ asianiḡun. Napaaqtuḡiksuaq asirriḡlautaḡaqtuḡ aasiiñ napaaqtuḡiitchuaq asirriḡluni asiagiitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuḡunalgich nimiḡiat! Uqatlaitchusi nakuuruanik atakkii piḡiitchuanuḡplusi. Qanḡaum uqaḡiraḡigaa taatnasiḡ ittuaq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piḡaḡaqtuḡ nakuuruamik uummatmiñi aasiiñ uqallautat aniraḡaḡhutiḡ uummatmiñiñ, aasiḡi piḡiitchuaq iñuk uummatigmiutaḡaqtuḡ killuḡmik uqaḡhuniḡaḡiñ nakuuḡitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluaḡi atanniivium iñuich pasirauniaqtuḡ uqaḡiḡlapayaḡmiktigun uqautigikkaḡmikkun. ³⁷ Atakkii uqaḡikkapsigun nalaunḡasriḡkakauniaqtusi, suli uqaḡikkapsigun suksraunḡiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaḡugaat Quviḡnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilaḡisa Pharisee-ḡuruat suli ilaḡich aglaliḡirit uqaḡniqsut Jesus-mun, “Iḡisautrii, qiniḡuktugut quviḡnaqtuamik savaamik nalupḡinaḡutauplugu kisuutilaaḡnik.” ³⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Makua iñuich piḡiitchuatlu sayuḡaruatlu qiniḡuktut quviḡnaqtuanik savaamik nalupḡinaḡutaugich, aglaan qiniḡumiñaitḡutiḡ taatnatchimik. Qiniḡhiñaiḡisigaat quviḡnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriḡirimun. ⁴⁰ Jonah aḡalukpaum narraḡni inniqsuḡ piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. Taatnatuntuuḡ Iḡñiḡa Iñuum iluviḡmiitkisipmiuḡ piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. ⁴¹ Atanniivium uvluaḡi iñuḡisa Nineveh-m patchisiginiḡaḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitḡikhutiḡ killuḡsautmikniñ Jonah-m quliaḡtuḡaḡutipmatiḡ. Ataniḡi, iñuk maaniḡtuḡ kamanatluktuaq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluaḡi atangum aḡnam patchisiginiḡaḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agḡiḡhuni uḡallam tuḡaaniñ uḡasiksuamiñ naalaḡnityaḡḡugu Solomon-ḡum puḡiksilaḡa. Ataniḡi, iñuk maaniḡtuḡ kamanatluktuaq Solomon-miñ.

Irrusiqḡuk Utiḡtuḡ

⁴³ “Irrusiqḡuk anipman iñuḡmiñ kukiḡuḡaqtuḡ paliḡsaakun nunakun pakakhuni iñiḡtuiḡsiaḡviksraḡmiñik, aasiiñ paḡinḡitḡugu. ⁴⁴ Inmiñun

uqagaqniqsuq, 'Utiglaŋa tupigmun annivigikkamniñ.' Aasiñ utiqami paqil-lagnigaa imailaaq inigisimakkani salikuqtaatchiaq suli inillaktullautaqtaq.
⁴⁵ Anipluni aggiutriraqniqsuq tallimat malgunnik atlanik irrusiqlunnik pigiitluktuani inimiñiñ. Aasiñ isiqhutin iñuuniagaqsiraqniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiitluksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniakigmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniaqtuat pakmapak."

Aakanalu Aniqatailu Jesus-ŋum

⁴⁶ Jesus-ŋum uqaqtitlugu iñunun aakanalu aniqatinilu qikaqniqsut tatqaani uqaqatigisuklugu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilaŋata uqautinigaa Jesus, "Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin." ⁴⁸ Jesus-ŋum kiunigaa taamna iñuk uqautriñi, "Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat aniqatiutka?" ⁴⁹ Tikkuuqŋugich maliguaqtini nipliŋniqsuq, "Qiñiqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqtuq pisulhanik aapaa qilaŋmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu."

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupigmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiiaqtuat iñuich katirviginiŋaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaaqpaurat makitaplutin narvam siñaani. ³ Aasiñ Jesus-ŋum uqautiaqsiñigai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, "Iñuguuq nunaliqiri nautchiityaŋniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilaŋich katagaqniqsut apqutmun, aasiñ tinmiurat niŋiplugich. ⁵ Ilaŋitsuli katagaqniqsut uyaŋauruamun nunamun nunaqapianitchuamun, aasiñ nauplutin qilamik atakkii nunakitluni, ⁶ aasiñ siqiniq nuipman pasikŋugich pannaqlunniŋigai atakkii kaniliviksraitlutin. ⁷ Suli ilaŋich nautchiaksrat katagaqniqsut akunŋatnun kakitlaŋnat, aasiñ kakitlaŋnat naukaminŋ nagguviksraŋniŋaich nautchiagiksaat. ⁸ Aglaan ilaŋich katagaqniqsut nunagiksuamun, aasiñ nauriñiqsut asianik iñugiaksiplugich, ilaŋich atautchimiñ tallimakipianuttaaqhutin naaga pinasukipianuttaaqhutin naaga iñuiññaq qulinuttaaqhutin." ⁹ Aasiñ Jesus nipliŋniqsuq, "Kiña siutiqaqtuq naalaŋnili."

Sivuniŋat Atrikusautit

¹⁰ Maliguaqtañ utlaklugu Jesus apiqsruŋniŋaat, "Suvaata uqaqpich iñunun atrikusautitigun?" ¹¹ Jesus-ŋum kiuniŋai, "Ilipsitñuññaq Agaayyutim sagviŋniŋaa nalunaqtuananik aŋaayuqautaan qilaum, aglaan makununa iñunun sagvikkaunitchuq. ¹² Atakkii iñuk piqaqtuq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqaŋitchuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtuna iñunun atrikusautitigun:

Atakkii qiñiŋaluaqhutin ilisaqsritlaitchut

suli naalaŋnigaluaqhutin tusaatlaitchut aasiñ kaniqsitlailutin.

¹⁴ Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

'Tusaagaluaŋupsi kaniqsiyumiñaitchusi,

suli qiñiŋumaagaluaŋupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatinich pitchiŋiŋniqsut, tusaasunŋitlutin supayaamik, iritinlu siquplugich.

Utitqiŋitluchut Agaayyutmun mamitihksramiknun

atakkii qiñitlailutinlu tusaatlaitlutinlu kaniqsitlailutinlu.' *Isaiah 6:9-10*

³⁴ Jesus-ᵈum uqaginigai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailaaguni uqatlainñiqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqauttutau-ruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitigun uqagisiruᵇa ilinjitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam aullaᵇniñhaniñaglaan.”
Psalm 78:2

Jesus-ᵈum Kanjicsipkaᵇaa Atrikusaun Mukkaaksragiilatigun

³⁶ Jesus-ᵈum aullaqtitqaaqᵇugich iñuich isiqniqsuq tupiᵇmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutiᵇ, “Kanjicsipkallaktigut atrikusaun mukkaaksragiilatigun nautchiiviniᵇmi.” ³⁷ Jesus-ᵈum kiunigai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksragiksaanik Iᵇniᵇigaa Iñuum.” ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksragiksaat tamatkuaᵇurut qaitchuat inmiknik Agaayyutmun aᵇalatquplutiᵇ, mukkaaksragiilatli tamatkuaᵇurut qaitᵇlutiᵇ inmiknik pigiitчуamun aᵇalatquplutiᵇ. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniᵇa mukkaaksragiilanik tuunᵇauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipirit isagᵇluglutiᵇ. ⁴⁰ Atriᵇugich mukkaaksragiilat katitauruat ikipkaᵇugich ikniᵇmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isukᵇitpan nuna. ⁴¹ Iᵇniᵇan Iñuum tuyugisigai isagᵇligikkani aasiñ katityaᵇugich ukunakᵇa Agaayyutim aᵇaayuqautmiñiñ killuqsaqusaagutipayaat suli iñupayaat pigiiliqiruat. ⁴² Isagᵇugich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriqulatchiᵇugich kigutitiᵇ. ⁴³ Nalaunᵇaruatli qaumagisirut siqiñiqᵇtun aᵇaayuqautaani aapagikkagᵇiniᵇ. Kiñᵇa siutiqaᵇtuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim aᵇaayuqautaa sagviᵇpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiiviniᵇmi. Iñuum paqitnamiuᵇ iritqikᵇugu nautchiiviniᵇmun; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityaᵇniqsuq sulliñaurapayaagᵇmiñik, aasiñ tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunauraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim aᵇaayuqautaa sagviᵇpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakatuatun akisuruamik sunauraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik sunauraqpanmik aipluni tunityaᵇugich sulliñaurapayaani tauqsicᵇugu taamna akisullapiaqtuaq sunauraqpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim aᵇaayuqautaa sagviᵇpan itkisiruq qaaqtuutitun ninjitauruatun taᵇiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluᵇnik. ⁴⁸ Qaalallaanikamiᵇ aqaluᵇniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutiᵇ avguaqsiᵇugich aqaluich, nakuuruat ilipᵇugich aqaluqagᵇviniᵇmiknun aasiñ nakuunitchuat igitᵇugich. ⁴⁹ Itna itkisiruq isukᵇitpan nuna. Isagᵇugich avguityaᵇisirut pigiitчuanik iñuᵇnik akunᵇatniñ nalaunᵇaruat iñuich ⁵⁰ igitᵇugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriqulatchiᵇugich kigutitiᵇ.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Sugalᵇich

⁵¹ Jesus-ᵈum apiqsruᵇniᵇgai maliguaqtini, “Kanjicsivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiunigaaᵇ, “Aa, kanjicsigivut.” ⁵² Aasiñ Jesus-ᵈum uqautiniᵇgai, “Aglaliqipayaaq ilisaaqᵇtuaq Agaayyutim aᵇaayuqautaanik atriqaᵇtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suuraᵇmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsiviniᵇmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiᵇkaat Jesus

⁵³ Jesus-ñum uqaginjaiqamigich tamatkua atrikusautit aullağniqsuq tavrakña. ⁵⁴ Tikitluni iñugugvinmiñun ilisautiniğai iñuich katragviate. Iñuich tusaaruat quvigusukhutiñ apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqutmik sulı saññimik savaaqatlasipluni quvinqaqtuanik?” ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma igñiginjipaun? Aakaña taimña atiqanjitpa Marymik? Aniqatiginjipagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, sulı Judas? ⁵⁶ Iluqatıñsulı nukatchianı iñuuniaqataunıññiqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññanıqpa tamatkunıña supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatıqagñiqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanıpayaaq aglaan kamagikkaunıtluni iñugugvinmiñılu naagaqaa ilamiñılu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaqanjıññiqsuq iñugiaktuanik quvinqaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutıñ ilaanik.

14

Tuqqutaulha John Paptaaqtitchirim

¹ Taatnałhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautiniğai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitchirauniqsuq anıqtıkhuni tuqulıgmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlaniqsuq quvinqaqtuanik.” ³ Sivuanıimma Herod-ñum tigupkağniğaa John qılıqsruqlıgu isıqtaupkaqlıgu. Taatnaqtinnıgaa pisigiplıgu Herodias, anıqatmi Philip-ñum nulıana. ⁴ Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqlıgu uqautiniğaa Herod, “Malıgutaksrakuagnangıchıuq ilaqatiginıagupku anıqatvıch nulıana.” ⁵ Herod-ñum tuqqutCHKkaluağniğaa John, aglaan iqsiñiqsuq iñunınik atakkii ilınısa isummatıgıplıgu John sivuniksriqirauplıgu. ⁶ Herod-ñum annıvia tikitman, panıa Herodias-ñum sayuğniqsuq sivuğaatni Herod-ñumlu tuyuğmıanıñılu quyalıllapiaqlıgu. ⁷ Akiqsruğniğaa nalupqınaiqlıgu qaitchıgısiñıplıgu supayaamik inıqpan. ⁸ Nıviaqsıaq pitchuksaakkaupluni aakamıgun nıplıgñıqsuq, “Qaitchinıña nıaquanıq John Paptaaqtitchirim ilılu allıyamun.” ⁹ Umialik aliatchanıqsuq, aglaan pisigiplıgu akiqsruutni sulı tamatkua niğiqatini tiliriñıqsuq qaitqıplıgu nıviaqsıam inıagıkkana. ¹⁰ Herod tiliriñıqsuq isıqsıvinmun nıaquıgiaqıplıgu John. ¹¹ Itqutiniğaat nıaquı ilıplıgu allıyamun qaitıluğasıiñ nıviaqsıamun, aasıli taavruma aakamıñuutıplıgu. ¹² John-ñum malıguaqtaiñ agıqıhutiñ piñıgıaat timaa ilıvıqlıguasıiñ. Taatnaanıkanıñ uqautıtyağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñıqsuq 5,000 Anıutinik

¹³ Jesus tusaakamı qanuqtılaanık John-ñum, aullağniqsuq umiakun quvgıutıplıgu iñuılaamun kisimi. Iñugayaat tusaakamıñ malıutiniğaat nınaaqıppayaanıñ pisukkataqhutiñ. ¹⁴ Jesus tulakamı tautukıgıch iñugayaaqpaurat ilunıutchanıqsuq. Mamıtinnıgı atniğñautıñıñ. ¹⁵ Unnuksraagataqman malıguaqtaiñ utlanıgıaat uqautıplıgu, “Unnuagıqtuq. Sıviksraılaaq manna. Tuyuğıkkıch iñuich nınaaqııuranun tauqsıgiaqulıgıch niqıksramıknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aulanıtkumıñ sunıitchut. İlipsi niğıpkasıgıq.” ¹⁷ Kiunıgıaat, “Pıqaqtugut tallımalıñıñanıq qaqıqıanıglu malıgunıglu aqalunıknik.” ¹⁸ Jesus-ñum nıplıutiniğai, “Uvunıautısigıq uvamnun.” ¹⁹ Aasıiñ tiliñıgıai iñugayaat aquvıtqıplıgıch ivınun. Tigukamıgıch taapkua tallımat qaqıqıat malıgıglu aqaluk aagıluğniqsuq qılanımun quyyatıplıgıch. Tavra Jesus-ñum avguqlıgıch qaqıqıat qaiñıñıgıai malıguaqtımiñun aasıli taapkua autaaqlıgıch iñugayaanun. ²⁰ İluqatıñ iñugayaat niğıñıqsut niğısuıqhutiñ. Niğınıaiqmata malıguaqtıt katıchıñıqsut

ilakunjitñik immigataqlugich qulit malguk aguupmaich. ²¹ Taapkua nigiruat 5,000-tuyunnaq inniqsut anutit, kisiqatigisunjaqnagich agnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imgum Qaanagun

²² Jesus-ñum maliguaqtini ikipkaqtigñigai umiaqpauramun ikaagiaquplugich igluanun narvaqpaum aasiñ aipkaqlugich inugayaat. ²³ Taatnaamikami mayugniqsuq iggimun agaayutyuaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiññuñiqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiññiqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuligñiqsuq qailgutiplugu atakkii anugim paggaquutiplugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-ñum utlanigai maliguaqtini uvluyasipman pisukhuni imgum qaanagun. ²⁶ Maliguaqtañ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imgum qaanagun iqsitchaniqsut nipliqhutin, “Aliuqtuaq marra!” Kappainaaqsiñiqsut tatavrauplutin. ²⁷ Aglaan tavrauva Jesus niplutiniñgai, “Quviatchaugigitchi. Uvañauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniñgai, “Ataniiq, ilviupiaquvich tilinña utlaqulutin imgum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ñum kiuniñgai, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imgum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun sanñisilaanña anugim iqsitchaniqsuq. Kiviaqsikami kappainaniqsuq, “Ataniiq, annautinña.” ³¹ Tavrauva Jesus-ñum isautiplugich argañni tiguñgai Peter nipluutiplugu, “Ukpiqsriñikiññiaqpat! Suvaata arguaqtuqpich?” ³² Ikipmaknik umiaqpauramun anugaiñiqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramiittuat sitqugviginiñgai sivugaanun Jesus uqaqhutin, “Iñumun igñiginiñgaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atnigñautiliñnik

³⁴ Ikaaqamin igluanun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ inuñi taavruma nunam ilitchugikamin Jesus-mik tuyugniqsut uqqamik avalliupayaamiknun nunaqqiuranun, tikiutruaqsipugich aasiñ atnigñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaqhugu aksillañniaqsiñagukhuguunniiñ akua atnuğanan, aasiñ aktuipayaqtuat ilaanik mamitikkauniqsut.

15

Iñisauttutinich Sivulliañruat

¹ Pharisee-ñuruat aglaliqiritlu utlanigaaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruqlugu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik ñisauttutinich sivulliañgikkapta? Iggunjitkaich argatin nigigaluaqatin.” ³ Jesus-ñum kiuniñgai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritlaitchusi atakkii maligukkisi ñisauttutinich sivulliañgikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaqhuutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiñiasiiñ ñisautrirusi inuñmun uqautilhiñnauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqagaluaqtuñña aatchuutiksramik. Aatchuutigiyumiñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutimun.’ ⁶ Taatnatun ñisautigupsiuñ inuk kamaksritquñitlugu aapananik naagaqaa aakananik suungigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliañsi ñisauttutinich. ⁷ Ukpiññaqtisi! Qanutun nalauttiginiqua Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua inuich kamaksrulgugaluağaatña uqalhiñagmiktigun
aglaan uummatinich unasiksut uvamniñ piqpagillapiangitlunña.

⁹ Agaayyuvigirağigaaatña imailaakun,
atakkii ñisautrirut inuich ñisauttutinñik iliplugich maligutaksrağiruatun
Agaayyutun.”

Isaiah 29:13

Sut Qaayugñaqsiqkairuat Inuñnun

¹⁰ Jesus-ñum inñiñuqunigai inñugayaat nipliutiplugich, “Naalagñillaksinña kaniqsilusiasiiñ. ¹¹ Sum isiqtaqtuam inñuum qangagun qaayuğnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma anirağaqtuam qanigmiñ, uqatsum qaayuğnaqsipkağagigaa inñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlakħugu apiqsruğniğaat, “İlisimavigich Pharisee-ñuruat atniummatilaan̄at tusaakamitruñ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniğai, “Nautchiapayaaq aapama qilañmiittuam nautchirriutin̄aisaña amuruaniaqtuq kanjituummaan. ¹⁴ İn̄miktuuğlich. Ayaun̄aruani sivulliuqtaur̄ut ayaun̄aplutiñ. Ayaun̄aruam sivulliuqpagu ayaun̄aruag, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniğaa, “Uqautitigut qanuutautilaan̄anik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğai, “İlipsipsuuq kaniqsisaitmivisi? ¹⁷ Kaniqsin̄itpisisuli? Suapayaaq qaniḡmuktuaq aqiağumugaqtuq aasiiñ anipl̄uni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut tamatkua anirağaqtuat qanikun anirağaqtuat uummatmiñ, aasiiñ qaayuğnaqsirağaqħugu inñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiit̄chuat isummatit, in̄uaqtuħiq, ilaqatiqaḡaluaqhuni atlatuħiq, ilaqataill̄uni sayun̄aħiq, tigliyuliq, tan̄iğilaakun ilisimarauħiq, uqaniqħuktaliğlu. ²⁰ Taapkuatavra qaayuğnaqsirağagaat inñuk, aglaan niğiruni iğğuḡaluğnagich argaich qaayuğnaqsit̄laitchaat inñuk.”

Ağnam Ukpiğutaa

²¹ Jesus aullağniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m suli Sidon-ñum. ²² Canaanit-aḡmiu ağnaq tamaani in̄uuniaqtuag utlautiniqsuq ilaanun kappain̄apluni, “Ataniiq, kin̄uviaña David-ñum! Nagligillañniañña! Paniga pigiīlillapiaqtuq irrusiqħuqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiuniñniğaa. Maliguaqtaiñ utlakħugu in̄iqsrullapiağniğaat itnaqhutiñ, “Aq̄pigiun̄ una ağnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Tuyuḡikkauruña kisiit̄ñun in̄uiñun Israel-ñum ittuanun tammaumm̄iruatun ipnaisun.” ²⁵ Ağnaq utlautikami sitquğniqsuq sivuğaanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullañniañña.” ²⁶ Jesus-ñum kiuniğaa, “Nakuun̄gitchuq pigupsiuñ ililgaat qaqquksr̄utaat qaill̄uguasiiñ qipmiñun.” ²⁷ Ağnaq nipliğniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichun̄niñ niğipm̄iraqtut kangakunik kanḡaalaruanik in̄un̄miñ niğḡiv̄in̄it̄niñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ağnaaq, kamanallapiaqtuamik ukpiqsriħiqaḡniqsutin; in̄iqsr̄uağikkan savaan̄uḡisiruq ilipnun.” Tavra ağnam pania iħuaqsikkauniqsuq taavrumani sassaḡniğmi.

Jesus Mamititchiruq İn̄uğiaktuanik İn̄uñnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglauniqsuq siñiqsraqħugu narvaqpana Galileem; aasiiñ mayuqhuni qimiğaa mun̄ aquvinniqsuq tamauña. ³⁰ İn̄uğiall̄apiaqtuat in̄uich utlautiniqsut ilaanun tikiutruipl̄utiñ pisutl̄aitchuanik, ayaun̄aruanik, uqat̄l̄aitchuanik, sulguil̄imaruanik, suli in̄uğiaktuanik atlanik. İliuqqağniğaiç Jesus-ñum sivuğaanun. Aasiili Jesus-ñum iħuaqsiiñigai. ³¹ İn̄uich quviğutchañniqsut qin̄iqamisigik uqat̄l̄ilaat uqaaqsipmata, sulguil̄imaruat iħuaqsikkaupmata, pisutl̄aitchuat pisutlasipl̄utiñ, suli ayaun̄aruat qin̄itlasipl̄utiñ; kamaksruğniğaat Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 An̄utinik

³² Jesus-ñum maliguaqtini inñiñuqunigai nipliutiplugich, “İlun̄ut̄chaliqsuña makuniña in̄uñnik n̄ayuutit̄uiñ̄aqtuanik uvamni pin̄asuni uvluni, atakkii niqksraitmiut. Aullaqtinn̄ian̄itkitka niğisun̄ait̄nik atakkii taaqtukkaq̄piaqtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniğaat, “Sumiñ paqit̄kisivisa naamayumiñ̄aqtuamik qaqqiamik marrumani in̄uīlaami niğipkautiksramik in̄ugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Qanutun in̄uğiaktigiruanik qaqqianik piqaq̄pisi?” Kiuniğaat, “Tallimat malğun̄nik suli in̄uğiakisuuranik aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ñum tiliriñigai inñugayaat aquvitq̄uplugich nunamun.

36 Tiguniġai tallimat malġuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaamikamiun Agaayyun avguqħugich qaiññiġai maliguaqtimiñun, aasiili taapkua autaaqħugich iñugayaanun. 37 Iluqatin iñuich niginiqsut nigisuiġataqħutin. Aquagun maliguaqtai katitchiñiqsut ilakunik immiġataqħugich tallimat malġuktun aguupmannik. 38 Tamatkua nigiruat 4,000-tun iñugiaktiginiqsut, aġnatlu ililgaatlu kisirrutisunjaqħugich. 39 Jesus-ñum aullaqtinjanikamigich iñugayaat ikiniqsuq umiaqpauramun tikitluni nunanjanun Magadan-ñum.

16

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

1 Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuaġiaqħugu. Apiqsruġniġaat qiñiqtitquplutin quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaġutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaanjanik qilañmiñ. 2 Kiuniġai, “Unnuksraaqman uqaġuursi, ‘Siłanjuġniaqtuq atakkii qilaq kaviqsiruq.’” 3 Suli uvlaami uqaġaqtusi, ‘Siłaqħunjaqtuq ugluvak atakkii qilaq kaviqsiruq nuviyaqħuġuqman.’ Sivuniqsitlagaluaqħusi siłamik qilaum qiññanjanun, aglaan ilitchuġitlaiññiġisi qanuutautilaanjanat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitni. 4 Makua iñuich pigiitчуatlu sayunjanuatlu qiñiġuktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qiñiġumiñaitlutin taatnatchimik. Qiñiħiñiġisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññiġai taapkua aullaqħuni.

Jesus Suakataġniqsuq Maliguaqtimiñik

5 Jesus maliguaqtailu ikaaġniqsut iġlanun narvaqpaum. Maliguaqtai ilitchuġiniqsut piiguisilaagmiknik qaqqianik. 6 Jesus-ñum uqautiniġai, “Qaunagititchi puvlaksautinjanatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” 7 Aglaan uqauraġniqsut inmiknun itnaqħutin, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanjanñapta.” 8 Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaanjanat apiqsruġniġai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpsi qaqqiññiplugu? Ukpisriħikiññiġniqpat ilipsitni. 9 Kanjqsitlaitpisisuli? Naagaunniñ itqatlaitpisigik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun anutinun? Qapsiñik aguupmanjun immiqsitpsi? 10 Naagaunniñ tallimat malġuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunjun? Qapsiñun aguupmanjun immiqsitpsi? 11 Qanugimña kanjqsinjanñiqpsi uqautiqanjisilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinjanatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” 12 Taatnaanikman maliguaqtai kanjqsiniqsut ilaanun uqautinjisilaagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutinjanitniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginiġaa Kisuutilaana Jesus-ñum

13 Jesus utlautikami nunanjanun Caesarea Philippi-m apiqsruġniġai maliguaqtini, “Iġniña Iñuum kisuuniplugu uqaġaġivat?” 14 Kiuniġaat, “Ilanisa John Paptaaqtitichiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” 15 Apiqsruġniġai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitja?” 16 Simon Peter-m nipliutinigaa, “Christ-ñurutin. Iġniġigaatin iñuuruam Agaayyutim.” 17 Jesus-ñum kiuniġaa, “Simon, iġniña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunjitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmittuam. 18 Uqautillakkikpiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyaġanmik] aasiñ taavrumuna uyaġanmun nappaġniġiga agaayyuviga, suli sanjipayaanjan tuquħum akiilijumiñaitkai. 19 Ilvichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik anjaayquautaanun Agaayyutim. Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani

nunami qilgutiqaqtuiñagisiruq qilañmi, aasiiñ suapayaaq qilgutaiyakkaqsi maani nunami qilgutaiyakkaugisiruq qilañmi.”²⁰ Jesus-ñum maliguaqtini uqaqunñiñgai kisumununniiñ iñuñmun Christ-ñuniluni.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuquliksraniļu Anipkakkaukksraniļu

²¹ Tavrakñaniñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñnik nalupqinaiqługu, “Jerusalem-muktuksrauruna. Tavraniasiñ nagliksaaqtuksraupluna sivulliuqtigruaniñ qaukñitñiñli agaayuliqsit aglaliqiriniñli, sulit tuqputauruksraupluna. Aglaan anipkakkaukksiruna pinayuatigun uvlut.”²² Peter-m avuñaqtaagutiplugu Jesus iñiqtignigaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingilliñ taamna. Atuumaruksraunipiaqtuq ilipnun.”²³ Jesus-ñum qiviaqlugu Peter nipliutinigaa, “Tuungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanitchutin Agaayyutim isummataiñnik, aglaan isummatiqagtutin iñuich isummataatun.”²⁴ Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisulli, iqsriutilugu sannigutani aasiiñ maligluna.”²⁵ Atakkii kiapayaaq anniginiagumiñ iñuulli tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammayumiñ iñuulli piqutigiluna piññakkisiruq ilumun iñuuligmik.”²⁶ Iñuum piññaktaagilhiñaugaluagaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçhii. Sakuñurağniałha sumun atugumiñaitçhuq! Tarra simmiutiksraitçhaa iñuum iñuutçhii.”²⁷ Atakkii Iğñiña Iñuum aggiqsagumaruq piqatigilugich isaguliñni quvianañagun aapami, tavraniasiñ akilğisigaa iñupayaaq savaañigun.”²⁸ Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianitchuanik qinğaluaqnagu Iğñiña Iñuum aggiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

¹ Itçaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautinigai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutçiksuumun igğimun.”² Tavrani qinñitlugich Jesus atlanñuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñana qaummagiksiñiqsuq siqinñitun atnuğaanñi qatqsiplutiñ kirratchiatun.”³ Taatnağmiutlu Moses sulit Elijah sagvigñiqsuk uqaqatigaiqsuq Jesus.”⁴ Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuna pinasunik palapkaaksranik, atautçhimik ilipnun, sulit atautçhimik Moses-mun, sulit atautçhimik Elijah-mun.”⁵ Uqaqtitlugusulit qaumaruam nuviyam qulanjutinigai aasiiñ nipi nipliçhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkağa Iğñiña quyalimaaqtigillapiakkağa, naalağniyumagiksi.”⁶ Maliguaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitçhakiñ.”⁷ Aglaan Jesus-ñum utlaklugich aksiñiñgai aasiiñ nipliutiçhuni, “Makititçhi, sulit iqsinaigitçhi.”⁸ Aağluqamiñ maliguaqtit qinñiñniqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi.”⁹ Atqaaqsikamiñ igğimiñ Jesus-ñum tilisiñigai, “Uqağniaqasi kisumununniiñ tamatkuniña qinñikapsitñik Iğñiña Iñuum anitqilhanunaglaan tuqułigmiñ.”¹⁰ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agginaiñnaan Christ?”¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Taapkuu uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqağniaqtuq Christ-miñ itqanaiyağiağluq suapayaaq.”¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianitçhuq, aasiiñ iñuich nalurut kisuutilaananiçhuni. Qanupayaaq anjalatçhukamitruñ anjalatkaat. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.”¹³ Maliguaqtaiñ kaniqsilğatağniğaat Jesus-ñum uqałha John Paptaaqtitçhirimik.

Jesus Iħuaqsiƿkaiñiqsuq Nukatƿiağruñmik Irrusiğłulinñmik

¹⁴ Jesus maliguaqtinił u tikitmata iñugayaanun iñuum utlanñigaa sitquqħuni sivuğaanun ¹⁵ nipliğħuni, “Ataniiq, nagligillanñiağun iğñiga. Qiiqsruğuułuni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiğługu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluagiga, aglaan iħuaqsiłguiññigaaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqğutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmiusi! Qanutunaglaan nayuutiniaqƿik ilipsitñi? Qanutunaglaan iğłutuqtaksrağivisisuli? Uvuñautisaqsiunata nukatƿiağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipłuni tilisiñiqsuq irrusiğłunmik anitquplugu nukatƿiağruñmiñ. Irruqsiğłuk anitman nukatƿiağruk iħuaqsiłiğñiqsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlanñigaaat Jesus kisipquqħutiñ apiqsruğługu, “Suvaata irrusiğłuk anitłaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ñum uqautiniğai, “Pisigiługu ukpiqsriñiğisi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiğagupsi mikitilaanatan mustard-ñum nautchiaksrauranatan uqautihñiñaugiksi una iğgiq, Nuuttin iñuñ uvağña, aasiiñ nuunniagtuq. Piłhiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikuñ uisauraahikuñ anitlagai taatnatchich irrusiğłuiç. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ñum Uqautiğitqikka Tuqułiksranil u Anipkakkaułiksranil u

²² Atautchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Iğñiñia iñuum aatchuutigiğkauniaqtuq iñunñun; ²³ ilinisa tuqğutkisigaat. Aglaan piñayuatiğun uvlut anipkakkauñiaqtuq tuqğutaułhaniñ.” Tavra maliguaqtai ip-igtutçhallapiağniqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutiñiñik

²⁴ Jesus maliguaqtinił u tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñunñik katitchiraunik aatchuutiniç agaayyuvikpañmun. Tamatkua Peter apiqsruğniğaaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpañmun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniğaa. Aasii isiqman tupiğmun Jesus nipliğqaağniqsuq ilaanun apiqsruğługu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiñi nunam katitchirağivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakñaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniğaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniğaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğñianñiñiqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativeviğivut iñuich. Aullağutin niksigiagiñ narvamun. Qanğaniñ sivullium aqaluum niksiksagƿiç paqitkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitçhumagiñ ilinñitñun, aasii akiliutitunuk.”

18

Kiña Kamağniqsrauva?

¹ Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus apiqsruğniğaaat, “Kiña kamağniqsrauva Agaayyutim anayyuqautaani?” ² Jesus-ñum tuqługiğaa ililgauraq inñiñuquplugu, aasiiñ qikaqtitlugu akunğatnun maliguaqtit ³ nipliğħuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqinisuğupsi aasiiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitçusi Agaayyutim anayyuqautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atçhiksiruaq inñiñik atriplugu taamna ililgauraq kamağniqsrauruq ukunakña Agaayyutim anayyuqautaani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuğumiñ ililgauraq pisigilunja akuqtuğaña.”

Killuqsaqusaagutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtitpagu ilanat makua ukpiqsrisiğaqtuat uvañnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qunñisigmiutçigługu uyağakpañmik ipipkaqpan itiniqsranani tağium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsaqusaagutit iñunñik. Taatnatchich killuqsaqusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiğutaiqsitchiruaq iñunñik killuqsaqusaakiğmigun. ⁸ Argapsi naagaqaa

isigapsi killuqsagtiti, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuhgmun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakna igluktun argalinmiñ naagaqaa isigalinmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniñmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtiti piiglugu igitchumagiksi. Nakuutluñniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuhgmun atautchimik iriqagusi uumakna malgunnik irilinmiñ igitauluniasiiñ anasiñhuqsagvium ikniñanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suñillağihksranatniñ makua iligaurat. Atakkii isagulinich ataramik aapamnułhiñaurut qilañmi. ¹¹ [Iğñiña Iñuum aggiqsuq anniqsuğiaqlugu tammaqtuq]. ¹² Qanuq isummatiginayağniqpisiuñ iñuk piqatuaq tallimakipianik ipnaiñik aasiiñ atausiq tammağuni? Pakkiagumiñaiñniqpañ taamna atausiq tammaqtuq? Uniññiağai taapkua tallimakipiaguutailat ipnaich qimigaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluñniağaa ukunakna tallimakipiaguutailaniñ tammanjitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilañmiittuam pisuhiginitkaa atausigunniñ ilañat tamatkua ukpiqsruuat iligauratun iliplutinj tammaqulugu.

Aniqan Killuqsagtuaq

¹⁵ “Aniqatin killuqsagpan akiknağutin uqautiyağun killuqsautaanik kisiñuğusik ilaalu ilvillu. Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiağiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalağnisunitpatin utlatqikkumagiñ piqasiğutin atautchimik naagaqaa malgunnik iññunnik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malgukkun naagaqaa piñasutigun ilisimaraumatigun. ¹⁷ Naalağnisunilgitpagich uqagilugu ukpiqtuanjuranun; naalağnisunitchuiñaqpan aasiiñ ukpiqtuanjuranikunniñ irrutigisigiksi Jew-ñunitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilğutiqaqtuiñagisiruq qilañmi; suli suapayaaq qilğutaikkaqsi maani nunami qilğutaiyakkauğisiruq qilañmi. ¹⁹ Uqautipsaağipsi, Malguugupsik maani nunami aasii anigutilusik supayaakun apiqsruğupsik, aapaa qilañmi savaagigisigaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani malguk naagaqaa piñasut katikpata pisigilunja nayuutigisiruñja ilinjitñi.”

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiiñ Peter-m utlakhuq Jesus apiqsruğniğaa, “Ataniiq, qapsiñiağlaan natqigutiraksrağivigu aniqatiga akitñagluñja killuqsagpan? Tallimat malgunniaglaan?” ²² Jesus-ñum kiuniğaa, “Tallimat malgułhiñauñilañnik aglaan piñasukipiaq qulit tallimat malgunniaglaan. ²³ Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinjitñun akiqsruutiqaqmagağmi. ²⁴ Makpiğarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkañja manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun. ²⁵ Akiliiyumiñaiñniqman anjaayuqañan tunirautquniğaa ağnaatlu suli qitunğaurañi suli iluqaisa suurapayaañi aasiiñ akiliutigilugich niggiqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuğanun uqapsaağniqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallañja. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷ Anjaayuqañan ilunjutchautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niggiqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakna nalaunnigaa ilañat savaqatmi niggiqsruummirigikkani qapsiuranik maninñik. Tiguniqłukamiñ qimitchiqsruaqsiñigaa nipliutiplugu, ‘Niggiqsruutin utiqtirruñ uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginigaa injiqsruaqługuasiñi, ‘Utaqqiurallañja. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ³⁰ Aglaan akiqsruğviggikkañja utaqqisuninñiqsuq. Aullautiñiağniğaa isiqsivinmun

aasiin isiqtaupkaqlugu utiqtitchiñiañhanunaglaan niggiuqsruutaanik. ³¹ Atlas savaktit qiniqamitruñ taamna atuumaruq ipiqtutchallapiagniqsut. Utlaklugu anjaayuqaqtin uqautinigaat iluqaitnik atuumaruanik. ³² Anjaayuqaqtan savakti isiqunigaa nipliutiplugu, 'Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluaqigkpiñ niggiuqsruutipnik uvamnun injiqsruaqapña. ³³ Suvaata ilunñuksriñgiññiqpich savaqatnik atriluna nagliksriñhaptun ilipnik?' ³⁴ Tavra anjaayuqaqtan qin-nautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiññuqsauqlugu akiliñiañhanunaglaan niggiuqsruutipayaaninik. ³⁵ Taatnatuntuuq aapama qilañmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinitchupsi aniqatiupsitnik uummatipsitñiñ."

19

Jesus Iisautriruq Avilikun

¹ Jesus uqañaiqami tamatkunina aullaqniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaqqiuraninun Judea-m akiani Jordan-ñum. ² Inñugiaktuat inñuich malinñigaat. Jesus-ñum mamitinnigai atniññaqtuat tavrani. ³ Iñañisa Pharisee-ñuruat utlanñigaat. Tavra uuktuaqsaqlugu apiqsruqniññaat, "Anutim avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik, maligutaksrakuaqnaqpa?" ⁴ Jesus-ñum kiunigai, "Aqliqisimasuknaqiksi aullaqniipman Agaayyutim inñiqsiñha anutmiglu aqnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni anutim unisaksraqigaa aapani suli aakani aasiin piqasiutiluni nuliagmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malguunaiqsuk aglaan atausinñuqtuk. Inñuum avitinñiñ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik." ⁷ Pharisee-ñuruat apiqsruqniññaat, "Suvaatami Moses tillisiqagniqpa anutmun agliutiqqaaglugu aullaqtilluguasiiñ nuliani?" ⁸ Jesus-ñum kiunigai, "Moses-ñum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii ilisautitchigiitpaitlusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaqniñhaniñaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Aqnaq tuniqsimauraqnaiññaan anutmiñun naagasuli anutim avitkumiun, ilaqatnitqiguniasii atlamik aqnamik. Taamna anun atlatuqtauruq." ¹⁰ Maliguaqtaiñ nipliutiniññaat, "Taatna inniaqpan akungakni nuliagik nakuutlunniagniqsuq ilaqatniñitichuni." ¹¹ Aglaan Jesus kiunigai, "Inñugiaktuat inñuich akuqtutlaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisiminaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkañi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii anutiqaqtuq isuanunaglaan ilaqatnikkummataitchuanik; suli anutiqaqmiuq ilaqatnikkumiñaiyakñitnik inñuich; atlatsuli, ilaqatnikkummataitlutin atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Inñuum akuqtugumiñagumiun taamna ilisauttun akuqtugliun."

Jesus-ñum Agaayyutiniñgai Iilgaurat

¹³ Inñuich ililgaurat tikiutruqniñgaich Jesus-mun argañi ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit inñiqtiñgaich tamatkua inñuich. ¹⁴ Jesus nipliñniqsuq, "Iilgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinñitñun atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa anmaruq inñun atriqaqtuanun ililgaanik." ¹⁵ Ilikamigich argañi agaayyutiqqaaglugich aullaqniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁶ Anun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, "Iisautrii, sunik nakuuruanik savagluna piqatlasinñayaqpiq isuitchuamik inñuukigmik?" ¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniñgaat, "Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanuruq. Aglaan inñuuiqaqgukkuvich tupigiyumagitin tillisit." ¹⁸ Nukatpam apiqsruqniñgaat, "Nallinich?" Jesus nipliñniqsuq, "Inñuagñiaqnak, atlatuqniqnak atlam ilaqataanik, tiglinñiaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu inñuuniaqatin iliptun ililugu." ²⁰ Nukatpiaq nipliñniqsuq, "Tamatkua iluqaisa qaunagigitka

nutauhamniñaglaan. Sumik minitchivik?”²¹ Jesus-ñum uqautiniġaa, “Tanġisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qaillugich maniich ilaippauranun. Taatnaġuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinña.”²² Nukatpam tusaakamiuñ taamna ipiqtutchakhuni aullaġniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni.²³ Jesus-ñum nipliutiniġai maliguaqtini, “Ilumun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñuñmi isigñialiksraña Agaayyutim añaayuqautaanun.²⁴ Uqautipsaaġipsi, qaġanatluktuq pikukturuum isiliksrana ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isiliksraniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.”²⁵ Maliguaqtaiñ tusaakamitruñ taamna quviġutchallapiaġniqsut nipliuhutin, “Kiñami anniqsuġisiñiqa?”²⁶ Jesus-ñum takusaqġugich nipliutiniġai, “Sua iñuich savaaġiyumiñaisanañ Agaayyutim savagitlapiagataġaa.”²⁷ Peter-m kiuniġaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiili sumik piññañniaqpiisa?”²⁸ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Uqautigipsi, Iġñiña Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpanmiñun quvianaġmiñi sulì supayaaq nutaaġuqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvannik, aquppigisipmisi qulit malġunñun aquppiutaqpanñun atanniqsuġlugich kinuviañi qulit malġuk iġñiñiñ Israel-ñum.²⁹ Sulì kiñaliqaa unitchiruaq kinuniġmiñiġlu aniqatmiñiġlu aapamiñik aakamiñiġlu, ililġaaġmiñiġlu naagaqaa nunamiñik pisigiluna akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakipiaguglu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuukġmik.³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuruat pakma aqulligugisirut, sulì iñugiaktuat aqulliuruat pakma sivulligugutin.”

20

Savaktit Nautchiivini

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqaqu-tun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiuġniqsuq nautchiiviniñmiñun.² Sivunniuqatigiqqaaqġugich savaktiksrat akiliġisiñiplugich uvlum akiksrañanik savakpata nautchiiviniñmiñi tiliñiġai.³ Qulinuġutailamun sassaġ tikitman aullalġitñami qiniġniġai atlat tunisiñiaġvinñi qikaqtuat ittuaqsiñaqhutin.⁴ Nipliutiniġai, ‘Savviaġitchili nautchiivimñun. Nalaunñaruumik akiliġisigipsi.’ Savviaġniqsut.⁵ Aullalġiñniqsuq uvlug qitiqquġunnaqman sulì piñasunun sassaġ ilipman, taatnatunsulì savviaqtitichipluni.⁶ Sulì aullalġiñniqsuq tallimanun sassaġ tikichunnaqsipman, aasiñ paqilġitñami atlanik qikaġaaqsiñaqtuaniġ apiqsrugniġai, ‘Suvaata qikaqtuaqsiñaqpiisa taatna uvluvakpauraq ittuaqhusi?’⁷ Kiuniġaat, ‘Atakkii kia-unniñ iñuum savaktiksraqtaaġiniluta.’ Uqautiniġai, ‘Aullaġitchili savviaġusi nautchiivimñun.’⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqaquuq uqagñiqsuq savaktit añaayuqanñatnun, ‘Tuqġugluġugich savaktaut akilikkich ak-iññaktaañitnik, aullaġniilugich aqulliuplutin savviaqtauniñ sivulligñunaglaan.’⁹ Agġiqmataasiñ taapkua savaktiksraqtaañuruat tallimanun sassaġ ilipman, akiliqġugich uvlum akiksrañanik.¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqqaanñuruat agġiqamiñ, isumaniqsut akikñatluñniaqhutin. Aglaan atausiullaaplutin akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrañanik.¹¹ Taapkua akuqtuikamiñ akiññaktaaġmiknik uqapiluaqsiñiqsut akikñaqġugu nunautilik¹² uqaqhutin, ‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchiñhiñami sassaġniġmi. Akiliġitin atunim uvaptiktun naagauvva iġlutuqġugu uunaq savakhuta uvlugtutilaanañatun.’¹³ Aglaan kiuniġaa ilanañ, ‘Ilauramaañ, savvaqġuutinikkipiñ ivayaġniaġutin. Sivunniuqatiginiñtaña savagukhutin akiksrañatun uvlum?’¹⁴ Tigulugu akiliusian añilaaġiñ. Qaitchisukkiga añun savviaqtuaq aqulliupluni ilipniktuaq akiliipmatun.¹⁵ Nalaunñaiñniqpiik isumaptun

anjalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?
¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliguutigisirut, suli sivulliich aqulliguutilutin.
 [Iñugiaktuat iñuich tuq̄irakkaugaluagtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurut.]”

*Jesus-ñum Pijatchigñigai Uqaqalki Tuq̄qutaułiksrağmiñiglu
 Anjpkakkautiksrağmiñiglu*

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutiniğai qulit malğuk maliguaqtini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalağnisitchi, Jerusalem-munñiaqtugut Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauviksrañanun qaukñitñun agaayuliqsit suli aglaliqirinun. Ilinisa tuq̄qutaksrağugñiñağaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-ñunñitichuanun mitautigitqulugu ipiğaqtuğlugulu, suli kikiaktuutipkağlugu sannigutamun; aglaan anjtiqiksikkauniaqtuq piñayuatigun uvlut.”

Aakauruam Injqsruaḡa

²⁰ Aasiin Zebedee-m iğñakkiñ aakanak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigi-plugik iğñañni. Sitquğviginiğaa sivuğaanun injiqlugu pisitquplutin. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa ağnaq, “Sumik pisukpich?” Ağnam kiuniğaa, “Tilikkik ukuak iğñakka aquppitłasiługik ilipni, ilaqataa taliqpiqñun suli ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich añaayuqautipni.” ²² Jesus-aasiin nipliğñiqsuq, “Nalursi sumik injiqsruqtilaapsitñik. Imiñiñauvitku qallun imiqsağumakkağa [naagaqaa apqusaalhiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkağa]?” Taapkuak iğñakkiñ kiuniğaa, “Imiñiñaugikpuk.” ²³ Jesus-ñum nipliutiniğik, “Iłumun imiğniğaluagtusik qallutmiñ imiğniakkamniñ. Aglaan piksraqtiksraunñitichuḡa aquppuruksrañnik taliqpiñni saumimñilu. Taapkuak innak iñuqağniagtuk aapaa itqanaiyautikkaniknun.” ²⁴ Qulit tusaakamin taavrumiña ihuagiñiñiğaiç taapkuak malğuk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-ñum tuq̄luğniğai maliguaqtini uqautiplugich, “Iłisimarusi anjalatñich Jew-ñunñitichuat anjalanniğlugaqtilaanatnik iñunñitnik suli kamanagañiqsrañisa nanñitichuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraunğitichuq ilipsitñi. Kiñapayaaq kamanaguktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaaq qaukñiusukkumi savaktaagruguqtuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸ Taatnatun Iğñiña Iñuum agginñitichuq savautipkağiağuni, aglaan savautriyaqhuni suli qaitchaqtuq̄lugu iñuułi tasuğuklugich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malğunñik Ayaunaruḡnik Anjutiñnik

²⁹ Jesus maliguaqtiniłi aullaqaqsimata Jericho-mun, iñugiallapiaqtuat malinñiğaat. ³⁰ Malğuk anjutik ayaunaruak aquppiñiqsuk sanigaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagnaqlugu kappainiqsuk, “Ataniiq, kiñuviana David-ñum! Nagligillañniaqtiguk.” ³¹ Iñugayaat iñiqtiğniğaiç nipaisaaquplugik, aglaan nipitutluuraqhutik kappainiqsuk, “Ataniiq, kiñuviana David-ñum! Nagligillañniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuq̄luğniğik, aasiin apiqsruq̄lugik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniğaa, “Ataniiq, qñitłasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunñutchanñiqsuq taapkuñiña. Aksinñigik irinñik. Tavrauua qñitłasiñiqsuk, aasiin malik̄ugu Jesus.

21

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiin qallikamin Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, iğğigñun atiqaqtuamun Olives-mik. Tavrakña Jesus-ñum tiliñigik malğuk maliguaqtini, ² uqautiplugik, “Aullağutik nunaaqqiuramun sivunnaptikniittuamun. Amanianani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuğğañalu. Pituiğlugik uvunñautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atañğuruamun inuğiniługik. Taavruma

tavrauuaa aullaqtinniagik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq tanjisaqlugu sivuniksriqirim uqautigikkaña itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iñuñi Zion-ñum,
Atañii, umialiksi aggiqsuq ilipsitñun.

Piisaanitchuq usiaqsiqsuq natmaksigvinmi,
nuggananiunniñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Maliguaqtik aullaqniqsuk tuvraqhugu Jesus-ñum uqauttutaa inmiknun.

⁷ Taapkuak aggiutiniqaa natmaksigvik nugganalu Jesus-mun. Iñiñgaich atnugaatik natmaksigvinmun aasii Jesus aquvitluni taapkuñuña.

⁸ Iñugiallapiaqtuat iñuich siaminnigaich atnugaatin tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun.

⁹ Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ñum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nanğaglakput igñiña David-ñum.

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaqliun tikitchuaq piqusiqhuni Atanigmik. *Psalms 118:26*

Nanğakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilañmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaanı nunaqqim ağayaullañiqsut, aasiñ iñuich apiqsruqtuñiqsut, “Kiña una?” ¹¹ Tamatkua iñugayaat kiuniñgaich, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri Nazarethmiñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqluiyaitha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun anittagnigai iluqaisa tauqsiqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulğutaqlugich tiivlut maninñik simmiqsuğvinich aquppiutanitlu tamatkua tunisiullaqtuat tinmiagruuranik. ¹³ Jesus-ñum uqautiniñgai tamatkua, “Aglausimaruuq Agaayyutim makpigaanñi, Tupiqa taggisiqağniaqtuq agaayutyagvinmik, aglaan iriqtuğvigiliutipkağiksi tiglinniaqtinun.” ¹⁴ Tavrani agaayyuvikpañmi ayaunaruat suli pisutlaitchuat Jesus-munñiqsut, aasiñ Jesus mamitlugich.

¹⁵ Qaukñich agaayuliqsit aglaliqiritlu uumitchañiqsut qinñiqamitruñ Jesus savaaqaqtuq quvinqaqtuanik suli ililgaat niprualaruat agaayyuvikpañmi nipliqtuñ, “Nanğaglakput igñiña David-ñum.” ¹⁶ Tamatkuali nipliutiniñgaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaqtılaañat?” Jesus-ñum kiuniñgai, “I,

agliqisimasuknağiksi uqaliq uqaqsimaruaq,
‘Aniqammiurat ililgauratlu nanğaipkağniğitin quyyatillautamik?’” *Psalms 8:2*

¹⁷ Jesus-ñum uniññigai. Aullaqniqsuq nunaqqiqpañmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹⁸ Uvlaağuqman Jesus utillağmi nunaqqiqpañmun nigisuliğñiqsuq.

¹⁹ Qiniñqamiuñ fig napaaqtua apqutmi utlañniğaa aglaan paqitchinitluni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ñum nipliutiniğaa napaaqtuq, “Tavrakñaniñaglaan asianik nauritqinñiaqnak.” Taamna napaaqtuq pannaqluktiğniğaa. ²⁰ Maliguaqtaiñ qiniñqamitruñ taamna quvigutçhakhutinj uqağniqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtiqupañ?” ²¹ Jesus-

ñum kiuniñgai, “Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi arguaqtusunjaqasi pitlanayaqtusi savaagikkaptun taavrumiña fig napaaqtuanik, aglaantuuq nipliğupsiunniñ uumuña igğimun, ‘Nuutittin igitaulutin tağiumun’ taatnallapiaq atuumanayaqtuq. ²² Ukpiqsriñikun apiqsruğupsi supayaamik akuqtuigisirusi agaayukikun.”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

²³ Jesus Jerusalem-mun tikiñnanikman isigñiqsuq agaayyuvikpanmun. Qaukñisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlanigaaat Jesus ilisautripkaqlugu aasii nipliutiplugu, “Kisum anjalatchihagun savaagivigich tamatkua? Kia sanjiksritpatin taatnatun?” ²⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Uvanaptuug apiqsruñiañgipsi atautchiñhiñamik. Kiugupsitña uqautigisipmigiñpsi nakiñ anjalatchiñiqaqñuna savaagitilaanatik tamatkua. ²⁵ Kia sanjiksritpañ John paptaaqtitchiquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaagñiqsut inmiknun, “Uqağupta agaayyutmiqsaunilugu Jesus-ñum uqautiniagaatigut, ‘Suvaatami ukpiğinipisiñ John?’ ²⁶ Aglaan uqağupta iñukmiqnisaunilugu, iluigutchaktinniağivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiginitkaat John sivuniksriqirautilaña.” ²⁷ Aasiili kiunigaaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutiniğai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ anjalatchisiqaqñuna savaaqatilaamnik tamatkuniña.

Atrikusaun Malğukkun Igñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviñli añun igñiqaqtuaq malğunñik? Utlanigaa anayukliq nipliutiplugu, ‘Igñiin savviagiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiunigaa, ‘Savviagumiñaitchuña,’ aglaan aquagun nunuuranisug aullaqhunisii. ³⁰ Aapanak utlutilgiññiqsuq ilaqataanun igñigmi uqautiplugu sivuanisun. Taavruma kiunigaa, ‘Savviagisiruña,’ aglaan aullañiññiqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak igñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiunigaaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniğai Agaayyutim anjaayuqautmiñi sivupsitñiñ. ³² John agğigaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunnaruakun iñuuniagviksrakun, aglaan ukpiğinitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiğigaaat. Aasiili qñiqapsigik nunuuranitichusi aquvatigun ukpiğilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalağniłlagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqağniqsug nunaqaqtuamik. Nautchirriğviliugñiqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruğvinmik, tavraasiñ atukkirutigiplugu nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullağniqsug unasikusamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuginigai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni ilinñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tigunigaich savaktai, aasiñ anaumikługu atausiq, suli tuqqutlugu ilañat, atlasuli miluqtuqlugu uyağañnik. ³⁶ Tuyuqalgiññiqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñiñ. Aglaan savvağlulgiññigaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuğniqsug igñigmiñik ilinñiñun uqaqhuni, ‘Taluginiagaat igñiga.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qñiqamitruñ igñiq uqağniqsut inmiknun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’ ³⁹ Tiguplugu aninnigaaat asialivinmiñ tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium agğigumi qanuğniapagich tamatkua nautchirriqirit?” ⁴¹ Kiunigaaat, “Taapkua iñukłuich nanjillugich tuqunniğai, aasiñ atukkirutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuğumiñaqtuannun inmiñun asianik pivik tikitpan.” ⁴² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Agliqisimasuknağiksi Agaayyutim uqałha, ‘Uyağak tuppipirit ayakkanat, taamna uyağak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.

Taamna atangum savaagigaa
suli quvinaqtuanunasugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñugingigisigai Agaayyutim anjaayuqautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun anjalachiñiaqtuq iñunñik tupiksriuanik

pisuḡmiñik. ⁴⁴ Aasiñ kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuḡa uyagaḡmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyagaum kattaqitñikkumi iñuḡmik kanuḡiñiaḡaa.”

⁴⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli Pharisee-ḡuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiḡi iḡsimaniqsut Jesus-mun uqautigitlaaḡmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluaḡniḡaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiḡ Jesus sivuniksriqiraunipḡugu.

22

Atrikusaun Niḡiqpagvikun Iḡaqatniḡviksrautni

¹ Taimma uqaaqtuagaqsiḡiññiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ² “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan atriqagisuruq umialinḡmik itqanaiyairuamik niḡiqpagviksramik iḡñi iḡaqatniḡviksrautaani. ³ Tiliñiḡai savaktini tuḡḡuḡiaqupluḡich tamatkua aiyugaaqtauruat niḡiqpagviksramun, aglaan agḡiḡuḡiññiqsut. ⁴ Umialik tiliritqḡiññiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainanikkiga nullautchiḡviksraḡa. Tuqqutchaniktunḡa uqsraqsanitñik tuttuqpaḡuḡma nuḡḡaḡmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agḡiḡusi niḡiqpagiḡitchi katchuutiniaqtuanun.’ ⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutigiñiñiḡaich aglaan aullaḡhiñiḡniqsut, iḡaḡat savviaqhuni nautchiiviniñun suli atla tauqsigñiḡviniñun. ⁶ Iḡaḡisa tiguniḡḡuḡniḡaich savaktit anaumikḡuḡich suli tuqqutqataḡḡuḡich. ⁷ Umialḡum tusaakamiunḡ taamna uumitchanḡniqsuq. Tuyuḡiniḡai aḡuyyiuqtini tuqqutchaqtuauqupluḡich tamatkua iñuaqtuqtuat suli ikipkaḡḡuḡ nunaaqḡiḡat. ⁸ Tavra nipliutiniḡai savaktini, ‘Iḡaqatniḡviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluqtuat nalliummatiḡitcut. ⁹ Aullaḡusi tumitchiat kanḡiḡaluḡitñun aiyugaaḡḡiḡiḡitchi kisupayaanik qiniḡkapsitñik agḡiqulugich katchuutiniaqtuak niḡipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰ Savaktit aullaḡniqsut tumitchianun aasiñ katitchiaqsipḡutiḡ iñuḡnik atisiḡḡuḡich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Iḡaqatniḡviksraunaasiñ immiḡñiḡsuq paqitapayaaḡmiknik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qiniḡiḡaḡḡuḡich tuyuḡmiaksraḡtaanuruat, qiniḡniḡaa iñuk tavrani atnuḡaaqtummaanḡitchuauq piqutigilugu iḡaqatniḡniaqtuaq. ¹² Umialḡum nipliutiniḡaa taamna iñuk, ‘Iḡauraamaanḡ, qanuqhutin isiqḡich niḡiqpagvianun atnuḡaaqtusunḡaqnak nalaunḡaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraiññiqsuq. ¹³ Umialḡum uqautiniḡai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiḡḡu isigaiḡḡu igillugu aasii taḡniqsralapiamun. Tavrani itkisuruq qiaḡiq suli tiraalatchiḡiq kigutinik.’” ¹⁴ Tavrani Jesus niplipsaaḡniqsuq, “Iñugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqtut, aglaan ikituurat piksraḡtaanurur.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ḡuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchaḡuḡḡuḡ Jesus uqaḡhigun. ¹⁶ Tuyuḡaḡniqsut maliḡuaqtimiknik ilaanun, piqasiḡḡuḡich Herod-kuaqtuanik uqaqhutiḡ, “Iḡisautrii, iḡisimarugut nalaunḡaruanḡutilaaḡnik. Iḡisautrirutin Agaayyutim iñuuniḡvigitqukkaniḡ iḡumutuuruakun sugisunḡaqnagu qanuq iñuich isummatiqaḡtilaanat, aasiñ sugiḡitmiḡiñ iñuum suurautilaanḡa. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatilaaḡnik taavrumuuna, Maliḡutaksraḡaḡnaḡpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunḡaitpa?” ¹⁸ Aglaan Jesus iḡsimapḡuḡ sivunniugutaat pigiḡiḡiḡikun nipliḡñiḡsuq, “Ukpiḡḡuḡaqtisii! Suvaata uuktuapḡisitḡa? ¹⁹ Qiñiḡtillaksitḡa maniḡmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maniḡmik. ²⁰ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Kia-una aḡliutraḡa maniḡmi? Kiasuli aḡlaḡa?” ²¹ Kiuniḡaat, “Caesar-m.” Aasiñ

inilgaanomma. ³ Taatnamik tupigiraksragigisi atuǵlugillu supayaanik uqau-tikpasi tuvrasuᅇaqnagich qanuq pisuutilaanat. Atakkii atuummitlaitchaat sumik uqaqqaqhutin. ⁴ Natmiqsuiraqtuat iᅇuᅇnun uqumailanik. Aasisuli ikayuǵummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin iᅇiqtatiraǵigaat qiᅇiᅇqusaalhiᅇaǵutin iᅇuᅇnun. Agliᅇaaqtatniǵaich puukataurat qauǵmikniᅇu taligᅇmikniᅇu imaqaqtuat uqaligᅇnik suli atnuǵaaǵmiᅇ niviᅇalukkatanich takᅇiᅇaaqᅇugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukᅇinich aquppiutanitᅇnik nigiqpakmata, suli Jew-ᅇnuruat katraǵviniᅇni aquppiᅇlatuplutiᅇ qaukᅇiuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paǵlatqutuplutiᅇ suli iᅇuᅇnun tuqᅇiraqusuuplutiᅇ ilisautriᅇnik. ⁸ Aglaan taiguutiqaǵumiᅇaitchusi ilisautriᅇnik, atakkii atautchiᅇhiᅇnamik ilisautriqaqhusi aasiᅇn iluqasi aniqatigiᅇksusi. ⁹ Taiguᅇniaqasiuᅇsuli kiᅇapayaaq maani nunami aapapsitᅇnik, atakkii atautchiᅇhiᅇnamik aapaqaqtusi qilaᅇmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuᅇ kiᅇapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiᅇhiᅇnamik sivulliuqtitaqtusri, taamna Christ-ᅇuruq, anniqsuᅇti akiqsruutauruaq. ¹¹ Iᅇuk kamaᅇniqsrauruq akunnapsitᅇni savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiᅇapayaaq kamaᅇaᅇasugiruaq iᅇmiᅇnik atchiksipkakaugisiruq. Kiᅇapayaaq atchiksiruq iᅇmiᅇnik kamaᅇaᅇsipkakaugisiruq.

Jesus-ᅇum Suakataǵai Ukpiniᅇuaᅇhatigun

¹³ “Nakᅇiuᅇ, aglaliqirisiᅇu Pharisee-ᅇuruasiᅇu, ukpiniᅇuaqtisii! Kaniqsitlaitkiksi Agaayyutim uqalᅇa uqqiraqtaalu suli ilisautriᅇitᅇugich. Atriqaqtusi iᅇuᅇnik aᅇmautiqaqtuanik Agaayyutim aᅇaayyutaanun aglaan aᅇmaᅇitᅇugu. Isinitchusi sulipsuuq isiqtailigisi tamatkua isigᅇnuraqtuat. ¹⁴ [Nakᅇiuᅇ, aglaliqirisiᅇu Pharisee-ᅇuruasiᅇu, ukpiniᅇuaqtisii! Ivayaqtuipᅇusi tupiniᅇtik sulliᅇauraniᅇitᅇiglu uilǵaᅇnaat, aasiᅇn taimma qiᅇiᅇqinniaǵaqsipᅇusi takiruamik agaayupᅇusi, taamna pisigilugu anasiᅇᅇuqsasᅇuksiraqsi pigiitᅇuᅇniaqtuq.] ¹⁵ Nakᅇiuᅇ, aglaliqirisiᅇu Pharisee-ᅇuruasiᅇu, ukpiniᅇuaqtisii! Kukiluktusi taǵiukunlu nunakunlu atautchimikunniᅇn maliǵuaqtinigukhusi. Aasiᅇn maliǵuaqtiksraqtaaǵianikapsiuᅇ anasiᅇᅇuqsasǵviniᅇmutlasiraǵigiksi pigiitᅇitᅇukᅇugu ilipsitᅇniᅇ. ¹⁶ Nakᅇiuᅇ, ayaᅇaᅇpᅇusi sivulliuqtauruasiᅇ! Uqaqtusi, ‘Kiᅇapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suᅇitᅇhuq, aglaan kiᅇapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayaᅇaᅇpᅇusi isumalguitchuasiᅇ! Nalliak ukuak pitᅇluktuaᅇuva—kaviqsaaq manik naaga agaayyuvikpak ipqiᅇsitchipkairuaq kaviqsaamik maniniᅇmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiᅇa iᅇuk akiqsruqami tunillaqtuǵvikun taamna suᅇitᅇniᅇpᅇugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tunillaqtuǵviniᅇmi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayaᅇaᅇuruasiᅇ! Nalliak ukuak pitᅇluktuaᅇuva aatchuun naaga tunillaqtuǵvik ipqiᅇsitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iᅇuum tunillaqtuǵvikun akiqsruqami taputiraǵigai aatchuutit tunillaqtuǵviniᅇmiittuat. ²¹ Iᅇuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiraǵigaa Agaayyun ittuq tavrani. ²² Iᅇuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiraǵigaa Agaayyutim aquppiutaᅇa taamnalᅇ aquppiruaq tavrani. ²³ Nakᅇiuᅇ, aglaliqirisiᅇu Pharisee-ᅇuruasiᅇu, ukpiniᅇuaqtisii! Qulikuraqtusi avuǵutipsitᅇnik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat ilisauttutit maliǵutaksrani: nalaᅇuᅇaruatiq, nagliktaq suli ukpiqsriᅇiq—taapᅇua atuumaraksraǵaluasi minitchiraǵasuᅇaᅇasiaglaan sivulligᅇnik. ²⁴ Ayaᅇaᅇpᅇusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piigᅇniǵaǵigisi qallutipsitᅇniᅇ salumautituqᅇugich, aglaan iilǵataqtigǵigiksi pikukturuaq natmaksigᅇvik. ²⁵ Nakᅇiuᅇ, aglaliqirisiᅇu Pharisee-ᅇuruasiᅇu, ukpiniᅇuaqtisii! Salumapᅇairusi qaalᅇhiᅇaᅇitᅇnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluᅇinich

immaukkaqhutinj ivayaqtulig'mik suli killiqilig'mik. ²⁶ Pharisee-ηuruasii, qanutun qin'itlaisigivisi! Salummaqqaqsigik ilu'anjik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumayumauk. ²⁷ Nakliuj, aglaliqirisiilu Pharisee-ηuruasii, ukpin'ηuaqtisii! Ittusi qiniyunaqtuatun iluv'gich sil'ataatitun, aglaan ilujich immaukkaqhutinj tuqunaruat i'nuich saunijit'nik suli qaayu'napayaaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaahi'apsigun sagviaqtu'g'agtusi i'nu'ηun nalaun'ηaruatun ilipl'usi, aglaan ilupsit'ni immaukkaqtusi ukpin'ηua'gut'nik pigi'il'iq'il'ign'glu.

Jesus Sivuniksriqiruq Anasi'ηuqsaa'g'viksra'ηatnik

²⁹ “Nakliuj, aglaliqirisiilu Pharisee-ηuruasii, ukpin'ηuaqtisii! Qiniyunaqsag'isi iluvin'ich sivuniksriqirit suli nalaun'ηaruat i'nuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘I'nuuniaqsimagupta inil'gaan taimani aapaavut i'nuuniaqmata, piqasiqsuutinayaitchugut ilin'it'ni i'nu'uaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsit'nik ilisimarauniqsusi kin'juvia'g'it'ilaapsit'nik tuqqut'chiruanun sivuniksriqirinik. ³² Ki naatchiuj sivulliapsi aulla'g'niikka'ηat. ³³ Ilipsi qitun'g'ajich tuqunaq'at'uat nimig'iat! Qanu'glugu nanaq'niaq'pisiuj anasi'ηuqsaa'g'vin'muktita'uviksra'qi? ³⁴ Taatnamik tuyu'g'isiru'ηa sivuniksriqirinik ilipsit'nun puq'iksaan'glu i'nu'ηnik aglaliqirin'glu—ilan'ich tuqqut'kisig'isi, suli ilan'ich kikiaktu'utilug'ich, atlatsuli ipi'g'iaqtu'glug'ich katra'g'vipsit'ni suli qimaaratch'ilug'ich nunaaq'qimi'η atlanun nunaaq'qi'ηun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasi'ηuqsaa'q'si'ulik'sra'qi tiki'η'niaqtuq ilipsit'nun maqitchip'kai'ηapsigun a'ηatnik nalaun'ηaruat i'nuich ma'ηa nunamun, aulla'g'niilugu i'nu'uaqtul'hani'η Abel-ηum i'nu'uaqtul'hanunaglaan Zechariah-m ig'ni'ηan Barachiah-m, i'nu'uaqtapsi akun'g'akni agaayyuvikpaumlu tunillaqtu'g'viumlu. ³⁶ Uqautig'ipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasi'ηuqsautiksra'q tikiumag'isiruq makun'ηa i'nu'ηun pakmapak i'nu'ruanun.

Jesus-ηum Piqaksri'ηha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqut'chuuruasii sivuniksriqirinik miluqtuiruasii, uya'g'anjik tamatkuni'ηa tuyu'rauranik ilipsit'nun! Akulaiq'ug'ug' katitchummiu'g'alu'ag'ag'igitka i'nu'g'ikkasi, atrilugu aqargiq'pak piyaqquq'tailit'niktuatun paiya'g'mi'nik ataaknun isaqqun'ni. ³⁸ Atan'ii, tupiq'si suksraakkaullapi'ag'niaqtuq suun'illa'g'ug'lug'ug'ug'. ³⁹ Taatnaq'ηa uqautig'ipsi, qin'it'qikkumi'ηait'kipsit'ηa nipli'g'ni'ηapsit'ηunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim pil'it'ug'iliuj taamna tikitchuaq atqagun atan'g'um.’”

24

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqqu'g'ni'ath'hanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaq'sipmagu agaayyuvikpak malig'uaqtai'η upyaug'ni'g'aat inin'it'nik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ηum apiq'sru'g'ni'g'ai, “Iluqaisa makua tup'g'ich qin'it'pisig'ich? Uqautig'ipsi, Kisi'ηuqtaq'ag'umi'ηait'chuqun'ni'η uya'g'anjik qalliani atlam ul'g'usimait'chuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruq I'hu'illi'ug'ut'nig'lu Piyuaq'si'ulik'sramig'lu

³ Jesus aq'uppik'at'it'lug'ug' ig'g'imi taggisiq'at'uumik Olives-mik malig'uaqtai'η utlan'ni'g'aat kisipkuq'hutinj apiq'sru'g'lug'ug', “Uqautit'ig'ut uumi'ηa. Qakugun tamanna atuummi'ηiaq'pa? Sukun il'it'chuq'ut'ig'un il'it'chu'g'ig'isivisa ag'g'iyasig'uvich suli nuna isuk'hiyasikpan?” ⁴ Jesus-ηum kiun'ig'ai, “Qaun'at'qia'g'ig'it'chi i'nu'illi kinnin'it'chumagaasi. ⁵ Atakkii i'nu'giaktuat i'nuich ag'g'ig'isirut uqa'g'utin, ‘Christ-ηuru'ηa,’ aasii'η kinnit'ig'utin i'nu'giaktuanik i'nu'ηnik. ⁶ Tusaag'isirusi an'juyaktuanik qanittuami'η un'asiksuami'ηlu. Iq'si'ηiaq'asi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraur'at aglaan isuki'η'g'it'chuqsuli.

7 Nunaaqqich anuyyiuḡisirut akilligiiiksillutin avatmun suli atanguviich akilligiiiksillutin avatmun, nigisuksiuliqmilutin, suli nuna aulapmiluni nanipayaaq nunani. 8 Iluqaitnik tamatkua aullagñiisaagigai auliyautiḡhum.

9 “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstun, suli tuqgutauliksrapsitun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigiluna. 10 Taimaniguqpan iñugiaktuat iñuich ukpigutaiḡñaqtut, aatchuutigiragautilutin avatmun suli uumikkutilutin avatmun. 11 Iñugiaktuat sivuniksriqirinḡuaqtuat agḡigisipmiñiqsut kinnitñigutin iñugiaktuanik iñuñnik. 12 Suli pisigilugu iñuich pigiiliqilhat iñugiaksitmukhutin piqpakkutaat niglaqsiñiaḡaa. 13 Aglaan iñuk makitaruaq payanaiḡuni isuanun anniqsukkaugisiruq. 14 Quliaqtuaḡigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim anjaayuqautaagun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukḡitkisiruq.

Tatamnapiḡataqtuaksraq

15 “Iñuk agliqiruaq ukunina kaniqsili. Qiñiḡniaḡiksi nagḡunallapiḡataqtuaq qikaḡlugu ipqitchuami inimi iniksraḡinjisamiñi, Daniel-ḡum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaḡa. 16 Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunaḡani Judea-m qimakkumaut iḡḡiñun. 17 Iñuksuli itkumi tupiḡmi qaanani atqagñiaqani aikḡiguni sumik tupiḡmi iluaniñ. 18 Kiñasuli iñuk nautchiiviniḡmi itkumi utiḡniaqani aikḡiguni quppiḡaaḡmiñik. 19 Taipkua uvlut tikitpata, nakḡun aḡnat sinaiyauniguniñ suli aakat miluktitchiguniñ ilḡgauraḡmiknik. 20 Agaayutitchi qimaliksraqsi atuumatqunillugu ukiumi naagaqaa minguiqsiaḡvium uvluni. 21 Atakkii taivrumani nagliksaaqpauraliksraraq atuumagisiruq atriginisaḡa atuumaruam aullagñiñihaniñ nunam uvunḡanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraliq atuummitqinñianjitchuq taavruma aquagun. 22 Aasii Atanḡum makua uvlut ilanḡaqtanisaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilanḡaqtaaḡisigai. 23 Taimaniguqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiun, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiaqasigik. 24 Atakkii anniqsuqtinḡuat suli sivuniksriqirinḡuat ilḡisirut savaaqagutin kamaḡaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiaḡniḡaich Agaayyutim piksraqtaani pisaḡiyumiñiaḡumisigik. 25 Atanji, uqautigipsi taavrumina atuummigaluaqḡagu.

26 “Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunḡaqasi naagaqaa iriqsimanilugu uvani tupqum iluani ukpiginiaqasiun. 27 Atakkii Iḡñina Iñuum agḡigisiruq atrilugu ikniqpalaḡmun qaummaḡiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. 28 Sumipayaaqsuli tuqunaruq itpan, tavruna tinḡmiaqpaich tuqunaraqtuḡuuruat katisuurt.

Agḡiliksrana Iḡñinan Iñuum

29 “Aquuranḡagunaasiiñ uvluiñ nagliksaaqsiuḡhum, siqiñiq taaqsigisiruq

suli tatqiq qaumaginiḡuni,

uvluḡiat katagaqmilitin qilḡmiñ

suli qaummatipayaani silam nuktitaulutin inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

30 Taivrumani uvluni ilitchuqqutaa Iḡñinan Iñuum sagviḡisiruq qilḡmi. Iñupayaana nunam qialuni qiñiḡisigaat Iḡñina Iñuum agḡiqsuaq nuviyakun qilḡmiñ sanḡimigun suli kamaḡallapiaqtuakun kamaḡautmigun.

31 Qalḡuqtautiqpaktuglugich nipituruat tuyuḡigisigai isaḡuligikkani katitchityaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuñnik nakitñapayaaq nunami.

Iḡsaaksrana Asirritḡaitchuam Napaaqtum

³² “Ilisaaqagitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanich naugaqsipmata suli sunaaqsiplutin qituglipmata ilisimaraqigiksi upingaam qallilha. ³³ Taatnatuntuuq qiniguqsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Igñina Iñuum qallillapiaqtilaana qakma. ³⁴ Ilumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuqaninjanitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵ Iluqani nuna suli qilak piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqalhich uqautigikkatka piiñgigumiñaitchut.

Pivia Aggiksranaq Ilisimaraichuq

³⁶ “Kia-unniiñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaqaq sumi tikisilaak-srana. Isagulgich qilanmiittuat unniikii igñiguruam nalugaat. Kisimi aapam ilisimagaa. ³⁷ Igñina Iñuum aggiqpan taimanisun itkisirug atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpañhum iñuich nigimaaqtut imiqsimaqhutinlu, ilaqatniktuqhutin suli qitungatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isigñiañhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich ilitchuqinñiqsut atuumaniaqtuamik uliqpanmun pisagilgataqtitlutin. Taatnatun itkisipmiuq Igñina Iñuum aggiqpan. ⁴⁰ Malguk anutik savaktuak nautchiivini, ilaqataa tigurauligisirug aasiñ ilaqataa uniktauliguni. ⁴¹ Malguk agnak mukkaaksriugtuak mukkaaksriugvini, ilaqataa tigurauligisirug aasiñ ilaqataa uniktauliguni.

⁴² “Taatnaqusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi aggiqñiaqtilaananik. ⁴³ Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiun napmun ilikpan unnuaq tigliniaqtim aggiqñiaqtilaana qaunaginayaqtuq tigliniaqti siqumgutitqunillugu tupigmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitchuksraupmiusi atakkii igñina Iñuum aggiqñiaqtuq sassaqniqmi nigugviginisapsitni.

Tuniqsimaruaq Naaga Tunisimaitchuaq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruauñuniluni isumatuplunilu savaktauva? Ilaañuruq añaayuaqam qaukiliutikkaña atlanun savaktimiñun tupigmiñi ittuanun niqik-sritñiktaqtuamun piviksraq nallaullapiaqñugu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti añaayuaqam utigumi paqitana savaagiglugu. ⁴⁷ Ilumun uqautigipsi, atangum piksraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitñik suuraqmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktauniqpan pigiitluni? Isumapiaqñiqsuq inmiñun, ‘Añaayuaqaga maunauraq utignianitchuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsilugich atlat savaqatini suli nigiqatigiplugillu imiqatigiplugillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Añaayuaqana taavruma savaktim utigniaqtuq ilanatigun uvlut niguginisillugu ilaanik sassaqniqmiñu qaunaginisillugu. ⁵¹ Atangata aggiqumi tatapsallapiaqsigisigaa piqasiutipkaqñugulu ukpinuaqtinun. Tavrani iñuich qiaqisirut tiriqulatchilugillu kiggutitin.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim añaayuaqataa sagviqpan itkisirug qulitun anutituqsimaitchuatun tigummiaqaqtuanik nanniuramiknik paagiaqñugu ilaqatninjaqtuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuanuniqsut, suli tallimat isumatuitlutin. ³ Taapkua isumatuitchuat saagaqmiñigaich nanniuratin, aglaan uqsritqiutiksranjitñik saanganñiqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqiutiksraligaqñiqsut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatninjaqtuaq tuuliuñapkaqñugu taapkua iluqatin siñinialiqamin siñiksagñiqsut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatninjaqtuaq aggiqsuq. Anilusi paagiaqsion.’ ⁷ Iluqatin anutituqsimaitchuat makitnamin ikummaktaqñigaich nanniuratin.

8 Isumatuitchuat uqautiniġaich isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilaġanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiñiqsut.’⁹ Aglaan isumaturuat kiuniġaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluġmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullaġusi taipkunuja tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiġitchi piksrapsitñik.’¹⁰ Tavralli isumatuitchuat aullaġniqsut, aasiiñ tauqsigiġitlitlugich ilaqatniġniaqtuaq aggiġñiqsuq. Taapkua itqanaitchuat isiqatigigaat katchuutiviġmun niġiqpagiaqhutiġ, tavraasiiñ taluplugu.¹¹ Aquvatigunli aggiqmiñiqsut alġianich niviaqsia. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, aġmautillaġniaqtigut.’¹² Aglaan kiuniġai, ‘Naluniġipsi. Kisuuvisi?’¹³ Taatnaġusi qaunatqiaġigitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniñ sassaġniq Iġñiġa Iñuum aggiġiksraġa.

Atrikusaun Piņasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuva Agaayyutim aġaayuqautaa sagviqpan atriqaqtuq aġutmik iglausuktuamik uġasiksuamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriġiutiniġai suuraġmiñun.¹⁵ Atausiq iñuk qaitchiñiġaa 5,000-tun maniñnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipłuni pitłakkaġmigun. Aasiiñ aullaġniqsuq iglaviksraġmiñun.¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñnik aullaqhuni piñatchiasuġaqani tauqsigiñiutiginiġai maniksriusriani, aasiiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik.¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmıuq atlanik 2,000-nik.¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriġniġaa aġaayuqagmi maniġa.¹⁹ Akuni piilġataġaluaqami aġaayuqanġat taapkua savaktit utiġniqsuq, aasiiñ makpiġarriqutiagsiplugich maniksriusrianiġatigun.²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutrıruq atlamik 5,000-naktaagmiñik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapġa 5,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuġa 5,000-nik.’²¹ Aġaayuqanġan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaniqsutin savakti! Tuniqsimmatrıñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillaġniġikpiñ aġalatıguġutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ aġaayuqagıkkapni.’²² Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñnik aggiqhuni uqagmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapġa 2,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuġa 2,000-nik.’²³ Aġaayuqanġantuuq uqautıpmıgaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaniqsutin savakti. Tuniqsimmatrıñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisıgıkpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ aġaayuqagıkkapni.’²⁴ Tavralli iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniñnik aggiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisımagıkpiñ. Anayaktuaqtaunġitçhutin aġun. Pukııraqtutin nautchiıvıgiñġisapniñ katitchısuuplutinlu kanġaqsruıvıgiñġısaqniñ nautchiaksranik.²⁵ Sıvuugaplunġa taatnaqtuġa irıġitka manıksın nunamun. Uvva, pısın pigıgitin.’²⁶ Aġaayuqanġan uqautıgaa, ‘Pıgiıtuatin iġiasruuplutinlu savakti! Iıısımagaluaqtutin kıprısuutilaamnik nautchiıvıgiñġısamniñ katitchıplunġalu kanġaqsruıvıgiñġısamniñ nautchiaksranik.²⁷ Iıñayagñıgitin manıtka manıqırıñun, aasiiñ utıġuma akuqtuitlanayaqtuġa pımñik naggutıñitñik.’²⁸ Aasiiñ uqautiniġai atlat savaktit, ‘Pısıgiġ taapkua manıich ilaaniñ qaitıyaġıaġlugıchaası taavrumunġa 10,000-tun manıqaqtuamun.’²⁹ Tavraasiiñ kınapayaaq aġalatchıllautaqtuag aatchuusrıaġmiñik piññapsaaġısiruq sıppakuuqtualıġuni. Aglaan taamna piññangıtuag, mıkiruamıkunniñ pigınasugıkkagmiñik piıkkagısiruq ilaaniñ.³⁰ Sıñıtuhiun piññanıurangıtuag savakti taagtuaam taagñıqsraġanun. Tavrani qıagısirut tırıquullaisa kıggutıñı.

Aviktuiķsraq Nunam Iñupayauraji

³¹ “Iğñiņa Iñuum aggitqikpan kamañaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isağuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpanmiñun kamañaqtuamun. ³² Aasiñ iñupayauraji nunam katitaugisirut sivuğanun. Tavrani aviktugisigai atausiuttaaglugich, atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuuraniñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqpinmi tunaanun, aglaali tuttuurat saumium tunaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpinmiñi ittuat, ‘Mañağitchi, aatchuusriaqaqtuasii piļiusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiuñ Agaayyutim añaayuqautaa itqanaiyaanuruuq ilipsitñun iñiqtauhaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii niğisuktauqama niqiksritchagigikma. Imigukamalu imiksritchagigikma. Iglanukama aiyugaaqłunja isiqtitagigikma. ³⁶ Atnuğanitñama atraksritchagigikma atnuğamik. Atniğñaqama takurağigikma. Isiqtaukama tikitłunja isiqattaagagigikma.’ ³⁷ Tavrani iñuich nalaunñaruat kiuniağaat, ‘Ataniiq, qañaaglaan qiniqpisigiñ niğisukavich aasiñ niğipkaqhutin naagaqaa imigukavich imiqtitagivisiğni? ³⁸ Qañasuli qiniqpisigiñ iglaanuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğanitñavich atnuğaaqtitpisigiñ? ³⁹ Suli qañaaglaan qiniqpisigiñ atniğñaqhutin naagaqaa isiqsiviñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnağlugich, ‘Iłumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.’ ⁴¹ Aasiñli uqautiniaqmigai tamatkua saumium tunaañi, ‘Piğitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiyaanuruamun tuunğagmun isağuliñiñunlu. ⁴² Atakkii niğisukama niqiksritlaitchipsitña. Imiguliqama imiksritlaitchipsitña. ⁴³ Iglanukama aiyugaatlaitchipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqtitlaitchipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaatlaitchipsitña.’ ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniağaat itnağutin, ‘Ataniiq, qañaaglaan qiniqpisigiñ niğisukavich imigukavillu naagaqaa iglaanukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu aasiñ savautingitlutin?’ ⁴⁵ Aasiñ kiuniağai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunğitñapsi atautchimununniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsasquviniñmun, aglaali nalaunñaruat isuitchuamun iñuuliğmun.”

26

Sivunniugun Tuqutçukługu Jesus

¹ Jesus uqaguiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² “Iļisimarusi, malğuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ñuruat niğiqpagvikañat atilik Apqusaakkauğmik, aasiñ Iğñiņa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpañanun qauklat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağukługu Jesus nalunautçilutin tuquluguasiiñ. ⁵ Aglaan uqagñiqsut, “Niğiqpagvikaam uvluañi taatnağniangitçikput. Iñuich añalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriñ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tikiñniğaa ağnam saagaqhuni nakasruññuanuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niğiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiniqamitruñ iħuagiñiñniğaat nipliçhutini avatmun, “Supman asiñun tiprağiksaun atuqpañ? ⁹ Una tiprağiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ñum iļitçugiplugu nipliutigikkañat uqautiniğai, “Suvaata una

isumaaluksaaqpisiun aḡnaq? Savautigaana savaallautamik. ¹¹ Nagliḡnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitḡa ataramik. ¹² Uvvauna aḡnam kuvikamiun tipragiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauḡksraḡa. ¹³ Iḡmun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuanḡukpan nunapayaani, taavrumaptuuq aḡnam savaana uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisukḡugu Jesus

¹⁴ Taimmali ilanata qulit malḡuk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qauḡḡitḡun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, “Sumik qaitchiḡiaqpsitḡa Jesus aatchuutigigupku ilipsitḡun?” Akilḡḡiḡaat iḡuiḡḡaḡ qulitun maninḡik. ¹⁶ Tavrakḡaniḡaglaan Judas qaunaksruaqsi ruq piviksramik aatchuutigisrukḡugu Jesus.

Jesus Niḡiqatauniqsuq Maliguaqtimiḡi Niḡiqpagviani Atilinmi Apqusaakkauḡimik

¹⁷ Sivulliqpiami uvluani niḡiqpagvikaam puvlaksiḡniḡilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiḡḡiḡaat Jesus uqautipluguasiiḡ, “Nani itqanaiyaquvisigut niḡiqpakisrapnik atilinmik Apqusaakkauḡimik?” ¹⁸ Kiunigai, “Nunaaqqimugitchi aḡutmun ilisimakkamnun uqautilugu, ‘Iḡsautri uqautuq, piviksraḡa qalliuraqtuq. Niḡiqpagvia atilik Apqusaakkauḡimik niḡḡivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.’” ¹⁹ Maliguaqtit piḡiqsut Jesus-ḡum piraksrirutaatun ilinḡitḡun, aasiiḡ itqanaiyaqḡutinḡ niḡiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauḡimik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niḡisukhuni piqatigiplugich qulit malḡuk [maliguaqtini]. ²¹ Niḡiḡiḡalḡminḡ Jesus-ḡum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiḡaana uumiksriḡun.” ²² Iluqatinḡ isumaalutchallapiḡataqtut. Atasiuttaqḡutinḡ apiqsrillaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaḡaunḡitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Ilaanuruq misuqatauruq arganḡiḡik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiḡaana uumiksriḡun. ²⁴ Iḡḡiḡa Iḡuum aullaḡisiruq uqalḡum aglaksimaḡhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna aḡun Iḡḡiḡanik Iḡuum aatchuutigitniktuḡuq uumiksriḡun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iḡuk taimani aniḡiḡiḡiḡumi.” ²⁵ Tavrali Judas-ḡum aatchuutigitniktuḡanḡ apiqsruḡniḡaa, “Iḡsautrii, uvaḡaunḡitchuq, amii?” Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Ii, ilviuruq.”

Atanḡum Nullautchiḡvia

²⁶ Niḡiḡiḡalḡminḡ Jesus-ḡum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitḡuguasiiḡ maliguaqtimiḡun uqaḡhuni, “Tigulugu niḡḡisiiḡ, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiiḡ qallun quyaanikami qaitkaa ilinḡitḡun uqaḡhuni, “Imiḡvigisiunḡ! ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruq iḡugiaktuanun aullaḡniiruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmilu iḡunḡiḡu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigḡiḡaa sivunniugutni iḡunḡun natqigutiksraupluni killuqsautinḡitḡun. ²⁹ Imitqinḡiangitchuḡa taavruma asiam misuḡuaniḡ uvakḡaniḡaglaan tikiḡataqtillugu taimḡa uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa aḡayuqautaani.” ³⁰ Atuanikaminḡ atuutmik aullaqtut iḡḡimun taggisiqaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piḡlaḡksraḡa

³¹ Pisullaḡminḡ Jesus-ḡum uqautiniḡai maliguaqtini, “Iluqasi uniḡḡiḡiḡipsitḡa uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqalḡni itna, ‘Tuqutkisigiga munaqsri, aasiiḡ ipnaich siamillapiḡutinḡ.’”

Zechariah 13:7

³² Aglaan aḡipkakkauḡanikkuma tuquligmiḡ, aullaḡisiruḡa sivupsitḡi Galileemun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatinḡ atlat suksraḡaluaqpatin

sumiunniiñ taatnağumiñaitchikpiñ.” ³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiağikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksrağigupkiñunniñ piilaagiyumiñaipiağikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtağmiut iluqatiñ maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atiliñmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuaqtul-luna iñuñ.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malğuglu iğñanjik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuilliulillapiaqhuni. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailiullapiağniqsuñ. Alianam pisagihñaaguuqtağaañ. Tavraniit-tuallagitchi qaunaksruqasillagluñ.” ³⁹ Taiñuñaqtaallakhuni pullapiaqlugu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuhigigupku piğun qallutaa nagliksaañhum uvañniñ. Uvañ pisuhiginiñlaaptun aglaan ilvich pisukiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinniğai siñiktuat. Apiqsruğniğaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisiñña atautchimiunniiñ sassağniğmi? ⁴¹ Siñiñniasuñaqasi agaayulusi. Ukpisrissainitchumausi uuktuaqsiugupsi. İmun irrusiq piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piğumiñaitpan uvañniñ imiqtaksrağipiağupku pilagu pisuhigikkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii iriñich siqupsağulillapiaqhutiñ. ⁴⁴ Uvvaasiiñ aullalgitchuq agaayutyuaqhuni piñatchiqğugich, uqaqhuni taapkuniñasuli uqautigikkağmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuapisisuli iñiqtuiqsiaqhusi? Uvva, sassağ tikitchuq aatchuutigikkauviksrañ İğñiñan İñuum argañitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtitlugu Judas agğiğniqsuq, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. Piqatiqagniqsuq iñugiallapiaqtuanik iñuñnik savikpiraqtuanik anauchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñitniñ agaayuliqsit sivulliucqitğruañitniñ. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriñniğai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnağisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliñiñaaglu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiiñ kuniklugu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “İlauraamaan, tavra taatnağiağuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqlughu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrani ilañata taapkua piqatiniñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uğiraqtıqluguasii savaktiñña qaukliata agaayuliqsit. Uğiraqamiñ tavra siutaiqsıniğaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puñanun atakkii iluqatiñ anuyaktuat savikpakun piyaqquğisirut savikpakun. ⁵³ İsumañitpich iniqsruğupku Aapaga ikayuqtailiqıluna, akkuvaaurapiaq tuyuğayağaañ qulit malğuktun kavluutinik isaguliñnik. ⁵⁴ Taatnağupku qanuğuni Agaayyutim uqağha immiumagisiva uqağiruaq taatna ittuksraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaqluktauvik, atakkii agğiqhusi tigutyaqłuna savikpañnik anautaniglu. Uvluğagipman aquppigaluğaqtuñña piqatigiplusi agaayyuvikpañmi ilisautripluna, aglaan tigusratlaitchipsitña. ⁵⁶ Aglaan iluqatiñ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqağhich uqağikkanich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavrani iluqatiñ maliguaqtit unitchaat pigruqhutiñ.

Jesus Apiqsruqtuğaat Uqaqsittağvinmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniġaat Caiaphas-mun qaukġiat agaayuliqsit katimmavigikkanatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸ Aasiin Peter-m malinġigaa unjasiuraaqhuni qaukġiata agaayuliqsit igluqpaan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qinġigukġugu qanuġisitilaana. ⁵⁹ Qaukġinich agaayuliqsit suli iluqatin uqaqsittaagtitchirit pakaaqagġniqsut tanġigilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqqutchukġugu. ⁶⁰ Aglaan paqitchinġinġiqsut sumikunniin, inġugiakkaluaqhutin tikiaruat tanġigilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malġuk tanġigilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna inġuk uqaqtuaq, ‘Piyaaqquhġinġaugiga agaayyuvikpaana Agaayyutim aasiin nappatqigġugu pinasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiin qaukġiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak inġuk uqautaakun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukġiata agaayuliqsit uqautiniġaa Jesus, “Itqaġun una, Pakma nayuutirugut sivuġaani inuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-nuvich, Iġnġina Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-nun kiuniġaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qinġigisigiksi Iġnġina Inuum aquppiruaq taliqpian tunġaani sanġipayaaqatnam, agġiguni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukġiata agaayuliqsit aligaagġinġai atnuġaani uqaqhuni, “Inmiġnik uqaġniġuktaġniqsuq! Suvaatami piqaġupsaaqpa isa ilisimariniġ? Pakma tusaagisi uqaġniġuutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiuniġaat, “Tuquruksraġuqtuq.” ⁶⁷ Aasiin tivvuaqtuaqsiġinġaat kiiġnanġagun qakiqtaqsimmaan pattakġugu arganmiknik. ⁶⁸ Uqaġniqsut, “Christ-nuruatiin! Nalautchaġutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagġigaa Jesus

⁶⁹ Taatnaġhatni Peter aquppiġniqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsiġaam tikitġugu nipliutiniġaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkaan Jesus Galilee-ġmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaqtuq iluqanġisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruġa sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiin anipman qanitchaġruamun, atlam qinġiġugu uqautiniġai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna inġuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqiksug suamasipġugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiiallakġugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitġugu Peter, “Ilumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiġniqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiġnġuqsaġliġa uqaġniġinġuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaana taavruma anutim.” Uqaqtitlugu tavrakġatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-nun inmiġnun itna, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu piilaagutiginiagikma pinasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuilliullapiaqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Uvlaatchaurami qaukġinich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanich Jew-nuruat sivunniġniqsut tuqqutchukġugu Jesus. ² Qiliġugu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrani Judas, Jesus-nun aatchuutigiriġa, ilitchuġikami Jesus-nun tuqqutaksraġuqtilaananik nunuuratchallapiagġniqsuq utiqtitlugich taapkua inuiġnġaq qulit maniurat qaukġinitchun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanitchunlu Jew-nuruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsaqtunġa atakkii aatchuutigitnikġunġa patchisailaamik inunmik.” Kiuniġaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun?”

Tavra savaagigiñ.” ⁵ Judas-ñum miłuqsautiniğai maniich agaayyuvikpañmun. Aullaqami qimiññiqsuq inmiñik. ⁶ Qaukñich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliğñiqsut, “Maligutaksrakuagñangitchuq tugvaigupta maninmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniğñiqsut tauqsiutigisuklugu utkutchim nunañanik iluviqagvigişuklugu iglaañuranun. ⁸ Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiqağaat nunañanik augum ugluvañnunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttutauruq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaña, “Tiguniğaiç inuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich inuğiaçtilaanat Israel-aagmiut sivunniutigikkañich akiliutigisuklugich ilaanun.)” ¹⁰ Tauqsiutiginiğaat utkutchim nunañ, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuğaa Pilate-ñum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuğaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruğniğaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ñuruat?” Jesus kiuniğaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukama qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu kiunñiñiğai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliçpuq ilaanun, “Tusaqsaginçipigich ilisimarriqsuutinich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ñum kiunñiñiğaa atautchimkunniñ uqaqsagniğmik. Kavanauruq quvigutçallapiğniqsuq.

Jesus Tuquruksrağugaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiuğagipman niğiqpagvikaami kavanauruq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik inuich pisukkanatnik. ¹⁶ Taatnaçhatni inuk isiçtauniqsuq ilisimallautakkanat atiqaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷ Inuğayaat katipmata Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Nalliaknik anipkaiçquvisitña — Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaçtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitçuğiniğaa tamatkua çaisilaanat Jesus inmiñun siqñataqağimiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppipkaqlugu atangum aquppiutanani, ağnaata tuyuğniğaa uqqamik itnaqlugu, “Ilaksianagu taamna nalaunñaruq inuk, atakkii ihuilliuğutigillakkiga ugluvak siññaktuğiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukñiçisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunniğaiç inuğayaat apiqsruğlugu anipkaçuplugu Barabbas aasiñ tuqqutillugu Jesus. ²¹ Kavanauruam apiqsruğniğai, “Nalliaknik ukuak inñuk anipkaiçquvisitña?” Inuich kiuliğniğaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Suniaçpiguasiñ Jesus taiguutiqaçtuq Christ-mik?” Iluqatin kiuniğaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ñum nipliutiniğai, “Sumik savamaçluqaçpa?” Aglaan nipaalapsaaçsiñagñiqsut nipitusillapiaçhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitçuğiniqsuq çanuğunniñ piyumiñaiçhanik suliasiñ apai nipruaçhutin inuich. Imiksraçhuni igguğniğai argañni sivuğaatni inuğayaat. Aasiñ nipliçhuni, “Uvva, paçhisauñitçuña uuma inuum tuqqutauniçhagun. Taamna savaagigiksi.” ²⁵ Iluqatin inuich nipaalaniqsut, “Anasiññuqsausiaksraq tuqqutauçhagun illi uvaptiknun qitunçaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ñum anipkağniğaa Barabbas, aasiñ ipiğaçtuqtitqaçlugu çaiñniğaa Jesus añuyyiuqtinun kikiaktuutiyaçuplugu sannigutamun.

Añuyyiuqtit Mitautiginiğaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ñum añuyyiuqtinñ Jesus aullautiniğaat kavanauruam igluçpañanunaasii, katipkaçlugich añuyyiuqtipayaat avataniaçlugu Jesus. ²⁸ Atnuğaiyaçlugu atipkağniğaat kaviçsaamik atnuğamik. ²⁹ Niaçuğusiugñiqsut kakitlaçnanik iliplugu niaquanun tiggummialiçlugulu ayauppiamik taliçpiagun. Aasiñ sitquçhutin sivuğaanun mitautiçiaçsiñiğaat nipliçhutin, “Paçlagiptigiñ, umialçat Jew-ñuruat.” ³⁰ Taatnaaniçmata

tivvuaqtuḡniḡaat Jesus piplugu taamna ayauppiaq anaumiaqsipluguasiiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitruḡ Jesus aḡuyyiuqtit mattaqlugu atnuḡaaq atukkaḡa atnuḡaatqiksinniḡaat atnuḡaanjiñik. Aasiiñ aullautiniḡaat kikiaktuutikkauviksraḡanun.

Jesus Kikiaktuutiniḡaat Sanniḡutamun

³² Aḡuyyiuqtit anillaḡmiḡ nalaunniniḡaat aḡun Cyrene-naḡmiu atilik Simon-mik. Nunuriplugu taamna aḡun iqsruktinniniḡaat Jesus-ḡum sannigutanjanik. ³³ Tikitñamiḡ inimun atiliḡmun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunḡa niaqum,” ³⁴ aḡuyyiuqtit qaitchiñiḡaat misuqqumik avuutqamik sunjamik. Aglaan Jesus-ḡum uuktuallakkaluaqamiḡ imiḡunjiñniḡaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruḡ Jesus aḡuyyiuqtit autaaḡniḡaich atnuḡaanji iḡmiknun saaptaqtuutigiḡlugich. ³⁶ Aquvinniqsut qaunagiaqsiplugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan iliñiḡaat pasikkun ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ḡnuruat.” ³⁸ Malḡuk tigliḡniaqtik kikiaktuutiqaḡigipmiñiḡik Jesus-ḡum, ilaqataa taliḡpianun aasiiñ ilaqataa saumianun. ³⁹ Iñuich apqusaatquaat niaqulaniqsut nipliaplutiḡ pisaanḡatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqaguruatin piyaqqulhiñauñiplugu agaayyuvikpak nappatqiglugu piḡasuni uvluni, anniqsuḡiñ ilipnik. Iḡniḡikpatin Agaayyutim, atqagiiñ sannigutamiiñ.” ⁴¹ Taatnatun qaukḡiḡisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanḡapmiñiḡaat Jesus. ⁴² Uqagniqsut, “Ikayutlagaluaḡai atlat iñuich, aglaan iḡmiñun ikayulguiñniqsuq! Umialḡikpaḡ Israel-ḡum, ki atqagli kikiaktuutriviḡmiñ. Aasiili ukpiḡigisigikput. ⁴³ Tunḡaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiḡ anniqsuḡliḡ Jesus pakma, atakkii uqagniqsuq iḡniḡiniḡipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tigliḡniaqtik kikiaktuutiqaḡauruak ilaani pisaanḡapmiñiḡaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami piḡasuni sassagñiḡni. ⁴⁶ Iliḡunḡaqsipman quliḡḡuḡutailam sassagñiḡanun Jesus nipliḡniqsuq nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpiḡa?) ⁴⁷ Iḡaḡisa iñuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruḡ taamna uqagniqsut, “Uvva uuma aḡutim tuqliraḡaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauḡaa ilaḡat iñuich tigusiñiqsuq misuktaqtuamik. Immiqsinnigaa misuḡuḡluḡmik iliḡlugu qiruum nuḡukkanun. Aasiiñ qaiñniḡaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilaḡich iñuich nipliḡniqsut, “Iḡaksianasiḡ. Naipiḡtuḡlakput Elijah agḡigisipmagaan annautiyaḡlugu.” ⁵⁰ Aasiiñ Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniḡniḡiḡniqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq niḡiḡaruḡ agaayyuvikpaḡmi siiksiḡniqsuq tatpichakḡa takanunḡaaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq suli uyagaich quḡluḡhutiḡ. ⁵² Iḡuvḡillu aḡmaḡniqsut aasiiñ iñuḡiaktuat Agaayyutim iñuḡi tuḡugaluaqtuat aḡitqikhutiḡ. ⁵³ Aḡitqianikamiḡ uniñniḡaich iluḡiḡtiḡ, aglaan aquagun aḡitqilhan Jesus-ḡum nunaaqḡimuniqsut ipqitchuamun sagviḡhutiḡ iñuḡiaktuanun iñuḡnun. ⁵⁴ Aḡuyyiuqtit aḡalatiḡillu qaunaksriruḡat Jesus-mik qiiñiqamiḡ aularuamik nunamik suli supayaanik atuumaruḡanik, iqsitchallapiagniqsut nipliḡhutiḡ, “Iḡumun iḡniḡiniḡaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñuḡiaktuat aḡnat qiiñiḡtuagniqsut unḡavaniñ. Tamatkua aḡnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautriḡyaḡhutiḡ ilaanik. ⁵⁶ Iḡaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakanḡak James-ḡumlu Joseph-ḡumlu, suli aakanḡak iḡḡaḡisa Zebedee-m.

Jesus Iḡuviḡniḡaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agḡiḡniqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-ḡmikum maliḡuaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun

apiqsruutiginiġaa timaa Jesus-ḡum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ḡum atqaqamiuḡ timi aasii nimiqsruġniġaa salumaruamik ukiḡhaamik. ⁶⁰ Aasiiñ inillaḡniġaa Jesus-ḡum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaġaḡmi, iluviksraġmiñun iḡmiñik. Aksraanikamitruḡ uyaġakpak umiḡniġaa talua iluvġum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvġum.

Munaqsrit Iluviġmi

⁶² Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaiyaġvium uvluan aquagun, qaukḡiḡich agaayuliqsit sulii Pharisee-ḡuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliḡhutinj, “Aḡuun, itqaġikput taavruma kinnirim uqaġikkaḡa iñuunḡaḡmi makitqikkisiñipluni aquatigun piḡasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiiñ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani piḡasuni uvluni. Maliguaqtai agġiqpiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ḡum aasii uqautilugich iñuich aḡitqiḡiñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluḡiq piġiitlukkisiruq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ḡum uqauginiġai, “Piksraġusi aḡuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitñik qaunagityaqsiuḡ iluviq pisuqtilaapsitñi.” ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iluviġmun aḡmaġumiñaiyaġiaqḡugu uyaġak, sulii qaunaksriḡiḡlugu aḡuyyiuqtinik.

28

Jesus Aḡitqisusq Tuquḡiġmiñ

¹ Aquagun miḡuiqsiyaġvium, qauniuraaġataqtuami sivulligmi uvluani akunniqsam, Mary Magdalene-ḡumlu atlamlu Mary-m qiñiġiaġniġaak iluviq. ² Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isaġulġan Atanġum atqaqḡuni qilaḡmiñ aksraktinniġaa uyaġaḡruaq paananiñ aasii aquvirvigiplugu. ³ Qiññaḡa atriqaġniqsusq ikniqpalaḡmik, sulii atnuġaani qatiġniqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñiqsut. Iliñiqsut tuqunaruatun iñuktitun. ⁵ Isaġulgum uqauginiġik aġnak, “Iqsiñatik. Iliisimagiga ivaqḡiḡtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶ Uvaniingitchuq. Aḡitqisusq nipliḡiḡmisun. Maunagitchik. Qiñiġiatku Atanġuruam nallavia. ⁷ Aullaġitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Aḡitqiḡiñiqsuq tuquḡiġmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiñiġisigiksi.’ Tavruḡaaglaan.” ⁸ Aullaqtiqtuk qilamik-sruaqḡutik iluviġmiñ iqsillaġmik quviasullapiaġataqḡutigli. Aqpaqsruaqḡutik uqautrityaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹ Uqautrityaqtuaqtitlugik maliguaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ḡum nalaunniġik nipliutigaluni, “Paġlaġiptik.” Taapkuak utlakḡugu tiguniġaak isiganġun, aasiiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiiñ Jesus-ḡum uqauginiġik, “Iqsiñatik. Aullaġutik uqautilityatkik aniqatiutka Galileemuqulugich. Taamani qiñiġisigaatḡa.”

Munaqsrit Quliaqtuaḡhat

¹¹ Tavraguuq, igliqtitlugik ilaḡiḡich qaunaksrit nunaaqqimuḡniqsut uqautiluqsipḡugich qaukḡiḡich agaayuliqsit iluqaḡitñik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiiñ taapkuva katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniuḡhutinj aḡuyyiuqtitlu qaitchiñiġaich manigayaanik ¹³ uqautiluḡugich, “Uqautiluḡuḡisi iñuich, maliguaqtaiñ tikitlugu unnuami timaa tigliḡniġaat siñiktitluta aullautipluḡuasiñ. ¹⁴ Taamnaasii uqauturaaq kavanauruam tusaaniqupaun quyaliiñiaqsagisigikput qanuutaisitchaġusi.” ¹⁵ Aḡuyyiuqtit akuqtuḡniġaich maniich tupiḡiplugu urriqsuusiaqtinj. Taamna quliaqtuaq siaminḡasugaatquq akunġatni Jew-ḡuruat uvluvanḡunaglaan.

Jesus Sagviqsusq Maliguaqtimiñun

16 Tavraasiiñ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-munniqsut iggimun Jesus aullagvigitqukkanun. 17 Uvvaasiiñ qiniqamitruñ agaayyuviginigat, aglaan ilanisa nalupqisuutigiplugu. 18 Jesus-ñum tikitluni uqautinigai, “Agaayyutim sanjiksriñnigaana analatagitlasiplugich qilanmiittuat nunamiittuatlu. 19 Taatnamik aullagusi inunun nanipayaaq nunami maliguaqtiguqtititchi, paptaaglugich atqagun Aapauruamlu Igñiguruamlu Ippitchuam Irrutchimlu, 20 Iisautilugich kamaksritqulugich iluqanjitnik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutikiga ilipsitni ataramik isuklitchaagatahanunaglaan nunam.”

Uqal̄hich Aglaan̄i Mark-ŋum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqaǵniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iǵñin̄agun Agaayyutim.

² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atañii, tuyuǵigisigiga uqqiraqtiga sivupni
itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuql̄iraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalǵuǵlugu tumiksraña!”

Isaiah 40:3

⁴ Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñuñnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiqqaǵusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraǵniqsut ilaanun nakikñapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ.

Quliaǵimatigik killuqsautitin̄ John-ŋum paptaaǵniǵai kuuñmi taggisiqaqtuami Jordan-mik. ⁶ John atnuǵaaqaǵniqsuq pikukturuaam amianik, qisiñmik tapsiqaqhuniñu, niqiqaqhuniñu pigligianik suli igutchaich siǵñaqtaallian̄itñik nanipayaaq paqitnami. ⁷ Quliaqtuaqtuq, “Añunimma tikiumagisiruq kamanatluktuaq uvañniñ, aasiiñ siñiilguyumiñaitchuñauñniñ aluǵutiñnik.

⁸ Aa, ilumutun paptaaǵaluǵipsi imikun, aglaan ilaan paptaaǵisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaakkaupman Añiqusaqsiupluniñu

⁹ Taipkunani uvluni Jesus agǵiǵniqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami.

John-ŋum paptaaǵniǵaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraqami imiǵmiñ tautuñniǵaa qilak añmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miññiqsuq ilaanun tiñmiaǵruuratun. ¹¹ Nipi tusaǵnaǵniqsuq pakmakña, “Ilvich piqpagiplutin Iǵñiǵigikpiñ, quyalimaagikma.”

¹² Tarakñatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinniǵaa iñuilaamun. ¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq malǵukipiaq uvluni, aasiiñ tuungaum uaktuallañniǵaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niǵrutaiñi, aasiiñ isagulgich savautiyaǵniǵaat.

Jesus Tuql̄uǵniqsuq Sisamanik Iqaluñniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isigniǵaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaañanik Agaayyutim.

¹⁵ Nipliǵniqsuq, “Pakma añaayuqautaa Agaayyutim qallipluni atumaqsiruq. Isummitqigitchi ukpiǵilugulu tusaayugaaǵiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvañan Galilee-m, tautuñniǵik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriǵniǵniqsuak narvami, iqaluñniaqtauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikña. Uvakñaniñaglaan piññañniǵisirutik iñuñnik aqaluñniaqtitun.” ¹⁸ Tarvauvaa uniññiǵiñnik kuvraǵikkatik maliaqsipluguasiiñ. ¹⁹ Tarakñatarra Jesus pisuktuaallaallakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iǵñak Zebedee-m, kuvriuǵniqsuak umiaǵmikni. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraqamigik tuql̄uǵniǵik. Unisiǵaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipluguasiiñ Jesus.

Iñuk Irrusiq̄ulik

²¹ Tikitñamiñ Capernaum-mun minguiqsiǵvium uvluni Jesus ktraǵviatnuktiḡniqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaaǵusuñniqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripluni añalatchiñiqatun, atlakaupluni

ukunakña aglaliqiriniñ. ²³ Jew-ñuruat katraǵviatni piqǵǵniqsuq irrusiqǵulıñmik nipliaruamik, ²⁴ “İlaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvunjaqpiç piyaqquǵukhuta? Nalunıitchiga kisuutilaan, ipqıitchuanurutin Agaayyutim tuyuǵıkkana.” ²⁵ Jesus-ñum tarra tiliñigaa irrusiqǵuk itnaqǵu, “Qiñuisaagiñ! Aniıutinaasii anutmiñ!” ²⁶ Irrusiqǵuum iñukniaq nagliksaaqtıtuullañigaa qııqsruqmatununnıiñ igialapkaqpauraqǵu uniksaqamiñ. ²⁷ İluqatıñ tautuktuat taavrumıña quvıǵutçakpagıtlutıñ apiqsruqtuutiaqsiñıqsut avatmun, “Qanusıunıqpa una? Qanusıunıqpa nutaaq ilısauttun? Una anun anıalatchıııqıaqhuni tilitlanıǵai irrusiqǵuıch, aasii ilıñisa tupıgıtlanıǵaat.” ²⁸ Qılamik tavra sıamınnıqsuq taamna atuumaruıq nunaaqııpayaanun Galılee-mi.

Jesus Mamıtıçhiñıqsuq İñuǵıaktuanıç İñuñnik

²⁹ Anıkamıñ Jew-ñuruat katraǵviatniñ tupqatnıñıqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatıgıpluǵı James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ñum aakaruna nalanıqsuq uunaqǵukhuni. Jesus tıkipqauraqman uqautıniǵaat atniǵñaǵnıpluǵu. ³¹ Utlakǵu aǵnaq tıgunıǵaa arǵaıgun makıtıtluǵu, aasiiñ uunaqǵunǵıqsıqhuni. Tavra niqǵıǵutıaqsiñıǵai. ³² Mıñǵıqsıǵvıum uvlua nunııman, unnuksraakun sıqıñıq nıpianıkhuni, iñuıch tıkiutrıñıqsut ilaanun tamatkunıña atniǵñautilıñnik atlakaagiñnik sulı irrusiqǵulıñnik. ³³ İluqatıñ nunaaqım iñui katıniqsut taavruma tupqum sıvuǵaanun. ³⁴ Jesus mamıtıçhiñıqsuq iñuǵıaktuanıç atniǵñaıtuıqıtuıanıç atlakaagiñnik sulı anıpkalıplıni iñuǵıaktuanıç irrusiqǵunıç. İlaan irrusiqǵuıch nıplıqunıñıǵai atakkıi ilısımanıǵaat kisuutilaanı.

Jesus Qulıaqtuıǵıqsuq Galılee-mi

³⁵ Uvlaatchauramı qauǵaluıqıñıǵu Jesus aullaǵıqsuq nunaaqımıñ iñuılaamun. Tavranı agaayunıqsuq. ³⁶ Simon-ñum piqasıqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñıǵaa. ³⁷ Paqıtınamıtıruñaasiiñ nıplıutıpluǵu, “İluqatıñ iñuıch qıñıǵukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum kıunıǵai, “Aullaqtıksraurıgıt atlamun nunaaqımıñ. Uvañalı qulıaqtuıǵumañı taamanı atakkıi piqıtıgıpluǵu aǵıqsıanurıña.” ³⁹ Tarra ilaa qulıaqtuıqıtuq katraǵvıñıñı iluqaanı Galılee-mi, anıpkalıplıñı irrusiqǵunıç.

Jesus Mamıtıçhiñıqsuq Auyuǵaqtualıñmik

⁴⁰ Tarrasulı una auyuǵaqtualıç tıkıumanıqsuq Jesus-mun sıtuqıhunıasii inıqsruqǵu ikayuqıplıni, “İlvıch sısuksıñıǵuvıch mamıtıñıñıǵıkmı.” ⁴¹ Jesus ilunıutçanıqsuq, isakǵıç argagıkkanı aksıǵuǵasıñıñ. Nıplıutıniǵaa, “Pısugaǵıluña, mamıtıqıgıkpıñ.” ⁴² Jesus nıplıǵıluqqaıqtuq taavrumıña, taamna tavrakıatchıaq ilıuıqsıruq auyuǵaqtuıǵmıñıñ. ⁴³ Tarra Jesus-ñum taamna anun aullaqtıkalıuıqıñı iñıqtıǵıñıǵaa, ⁴⁴ “Uqautıniıqıñı kıñıaunnıñıñ aglaan agaayulıqsımuǵıtın, qıñıqtıçhumıǵıñ ilıuıqsıñıñ ilaanun. Aatchuıtıyumaıtın tunıllautıñıç Agaayyutmun tıvraǵıluǵu Moses-ñum tıllısigıkkana mamıtıkaatıñkii. Taatnaǵuvıch iñupayaam ilıçhuǵıniıǵaa mamıtılaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna anun aullaqamı uqallaqıñıqsuq atqunallapıaq sıamıtıluǵu mamıtıkkauñı. Taatnaqıhuni Jesus isıtqılǵıñıñıqsuq nunaaqıñın, aglaan aullaǵıqsuq iñuılaamun, iñuıchaasıñıñ utlaǵaaqıplılu nakıtııapayaıq.

2

Jesus Mamıtıçhiñıqsuq Anıtmıç Aulatııtuamıç

¹ Kınıuıgıñun ikıtıurat uvlut Jesus utıtqıñıñıqsuq Capernaum-mun. İñupayaat uqaaqıñıqsut aıñıplıluǵu. ² İñuǵıaktıat katıvıgıtıluıtıñ tavrıña

iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniin paam silataani. Jesus-
 num quliaqtuagutiniagai Agaayyutim uqalhanik. ³ Tarra sisamat inuich
 tavrunchautriñiqsut aulatlailaamik inunmik. ⁴ Qalligaluaqhutin tikilguiññaat
 Jesus inugiakpagitlutin inuich. Tavra anmaqlugu tupqum qilaja atqaqtinnigaat
 taamna aulatlailaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-num ilitchuqliqamiun
 ukpiqsrisiqaqtilaanat, nipliutiniгаа aulatlailaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik
 natqigutigikpiñ.” ⁶ Iñanich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqagñiqsut
 itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqaqñiqluktauruq.
 Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-num irrutchiğmigun
 kaniqsiağiliqamigich uqapilulhat, nipliutliğniğai, “Suvaata uqapilukpisi
 isummatipsigun? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiun aulatlailaq, ‘Killuqsautipnik
 natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutlhanik, ‘Makillutin, uqummatitin
 tigulugich pisugiñ?’ Nalliak qaganatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuğitqugipsi Iğñinan
 Anutim analatchiğiqalhanik maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.”
 Tavrani nipliutigaa aulatlailaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu
 qaatchian aggiñ!’ ” ¹² Tavrakñatchiaq taamna anun makitiqtuq. Tiguplugu
 qaatchiani aullağniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiña
 quvigutchaniqsut. Kamasruaqsiññaat Agaayyun, “Tautunğanitchugut
 taatnatchimik,” itnaqhutin.

Jesus Piksrağniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunagñiñniqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katirvig-
 inigaat inugaağruich. Ilaan ilisautiaqsiñniğai. ¹⁴ Tamaani apqusaaqami tau-
 tunniğaa Levi, iğñiğikkaña Alphaeus-num aquppiruaq savaagmiñni manniqi-
 pluni. Tavra Jesus-num nipliutipmani itna, “Maliñña,” taavruma makitluni
 maliutliğniğaa.

¹⁵ Aasiin taavruma aquagun Jesus niğniqsuq tupqani Levi-num.
 Inugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginigaich Jesus-numlu
 maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatin maliaqsipmiñniğaa. ¹⁶ Aglaliqirit suli
 Pharisee-nuruat tautunniğaa niğiqatiquqlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik.
 Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva
 tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-num tusaakamigich nipliutigai,
 “Ihuaktuat taapkua atniğñaitchuat inuqsranitchut taaktinik aglaan ilinich
 atniğñaitchuat. Uvaja agginitchuna aiyugaagiağlugich nalaunjaruat aglaan
 killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraałkun

¹⁸ Maliguaqtai John-num Paptaagirim suli Pharisee-nuruat
 uisauraağuniqsuat piqusigiplugu. Iñanich inuich utlakamitrun apiqsruğniğaa,
 “Suvaata maliguaqtai John-num suli Pharisee-nuruat uisauraaqmata, ilvilli
 maliguaqtitin taatnatlaiñniqpat?” ¹⁹ Jesus-num kiuniğai atrikusautmik,
 “Iłagiich uumani ilaqatnigiatuami uisauraağniqpat ilaqatnigiatuam
 nayuutininanisuli? Taatnagumiñaitchut ilaqatnigiatuam nayuutilhani.
²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruq ilaqatnigiatuam aullağviksraña ilinjitñiñ. Tavra
 uisauraağviksraapaaluk.” ²¹ Jesus-num ilisautipsaağniğai atrikusrautmik, “Inuum
 utuqqaq atnuğaaq ilaağumiñaitchaa nutaamik ukiłhaamik atakkii ilaanuyumi
 nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiin allaq aglitlakhuni. ²² Naagasuli,
 inuum utuqqaq puuq immigumiñaitchaa nutaamik asiam misuguanik
 atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuguan puuna, suli asiam
 misugua maqigisiruq taavrumakña puumiñ. Aglaan nutaaq asiam misugua
 immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaña Minguiqsiağvium

23 Uvluani minguiqsiagvium Jesus pisuñniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamin pukunniqsut mukkaaksranik, nigiaqsiplugitaasiñ. 24 Tavra ilanisa Pharisee-ñuruat nipliutilgiññaat, “Atañji, suvaata ilinich savakpat minguiqsiagvium uvluani maligutaksrakuagnañitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” 25 Ilaan kiunigai, “Aqliqimasuknağiksi David-ñumlu piqatañlu inuqsriuhat niqiksrağmiknik? 26 David isigniguguuq tupqanun Agaayyutim nigipluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-ñum qaukñuhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimununniiñ niqiksrautitquñiññaat avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ñum niginiğaa qaqqiaq, aasiñ aatchuğniğaa maliktigikkani.” 27 Taatnağaluqamigich Jesus-ñum nipliutipsaagñigai, “Minguiqsiagvium uvluani iniqtauruq iñuñmun aglaan iñuk iñiqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluanun. 28 Taatnamik Iğñiña Iñuum atanguruq unniiñ minguiqsiagvium uvluani.”

3

Anun Argalik Pannaqłuktanik

1 Jesus isitqinñiqsuq Jew-ñuruat katrağvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq anun argalik pannaqłuktanik. 2 Jew-ñuplutin sivulliuqtuat qaunaksruaqsilgiññaat mavruigisikmanaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsiuqlugu. 3 Jesus-ñum tarra nipliutiniğaa anun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuñagiñ.” 4 Tavraniasiñ apiqsruqlugich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluani—savaaqalıq nakuuruamik naagaqaa pigitchuamik, anniqsuiliq iñuñğmik naagaqaa tuqqutchiq?” Aglaan ilinich nipaisaagñiqsut. 5 Uumitchaksaalhum tikumaligaluğniğaa tarani aglaantuq iñuñrutiginiğaa pitchigiñhatigun suli suksraqañhatigun, uummatiqaqhutin siqquqtuamik. Tarra nipliutiniğaa anun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iñuqsiñiqsut iglumiktitun iliplutin. 6 Tarra taapkua Pharisee-ñuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniyuqatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuquksrañagun Jesus-ñum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

7 Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvananuñniqsuq. Iñugaağruich malilgiññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, 8 Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, unjataaniñlu Jordan-ñum, avataañniñlu Tyremlu Sidon-ñumlu. Taapkua tusaaniğaa kamañtuaniq savaaqalıha utlakhuğasiñ. 9 Tarra Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini umiaq ikkiviksranı tiguñhiñaaguquplugu qanimiñun atakkii iñugaağruich ukua iñugiaksivagitlutin tatruligaat. 10 Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniğñautilgich tatviksraignigaa aksiguklugu Jesus. 11 Tamarrasuli irrusiqługich tautukamitruñ putqatağvigiqlugu niplianiqsutli itna, “Ivich Iğñiña Agaayyutim.” 12 Aglaan iñiqtiqtağniğai tamatkua ilinittun ilitchuğipkautigitquñitluni.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğuiñik

13 Jesus kilvaqtaagñiqsuq tunaanun kiniktaam nunam. Tarani qinñuağniğai tamatkua pigisukkani. Tarra utlanigaat. 14 Nalunaiqsagai qulit malğuk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqlugich piqatigisuklugich, tuyuğisuklugich quliaqtuagaquplugich. 15 Saññiksriñniğai mamititchitlasiplugich atniğñaqtuanik suli anitchitlasiplugich irrusiqłunı. 16 Uvva ukua qulit malğuch Jesus-ñum nalunaiqsagikkani: Simon-lu atchikkaña Peter-mik,

17 James-lu John-lu igñak Zebedee-m Jesus-ñum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Igñigikkak katlulam” [uumitchiyalallakhutigguuq]. 18 Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ñuruaq, 19 suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

20 Akuniisunaaqani Jesus isigñiqsuq tupigmun. Iñugaagruich malilgiññiigaat. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtiniñu nigilguiligniqtutunniñ.

21 Tavra ilaiñ tusaakamitruñ taatnaqtuaq aullagñiqsut aggisiyağukługu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iñuagñiñiplugu. 22 Iñanich aglaliqirit tikiññiigaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik aňalatiqaqtuq, aasiiñ anitchirağaqtuq irrusiqłunñik atuqługu sanña aňalataata irrusiqłuich.”

23 Jesus-ñumtarra qallilaaquniğai iñuich inmiñun uqautiuraagaqsipługichaasiiñ atrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuungaq anittaigisiva tuungagmik? 24 Uvva nunaaqqim aňalatai akililiqsuutikpata avatmun, taamna nunaaqqiq suk-sraungigñiaqtuq. 25 Uvvasuli iñuich tupigmi atingiqpata akitnaqtuutilutin suk-sraungigñiaqmiut. 26 Uvva taatna qauklat tuungaiç irrusiqłunñi piyuutigumin avatmun, ilaan sanña isukliññiaqtuq. 27 Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniñ iñuk isigumiñaitchuq sanñiruam iñuum tupqanun ivayaqtuaqsiluniasiiñ sulliñaurañiñik aglaan sivulliulugu pitukkayağaa sanñiruaq iñuk, tavrakñaasiiñ ivayaqtuaqsiluni sulliñaurañiñik.

28 “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaqtuq pisugaaqhuni iñuich killuqsautipayaanitñik suli uqagñiqłuktalipayaanitñik Agaayyutmik.

29 Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuña iñuk uqagñiqłutriruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.”

30 Jesus taatnağñiqsuq atakkii taapkua upyaktuqługu itna, “Taamna aňalatiqaqtuq irrusiqłunñik.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniaqatiunñu

31 Uvvali Jesus-ñum aakanu suli aniaqatiunñi tikiññiqsut. Qichaqhutin qakma kiligiaqtinniigaat. 32 Iñanata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiñiigaatin.” 33 Jesus-ñum kiuniğai, “Kiña uvaña aakapiagiviyu unniñ aniaqatiupiağiviyu?” 34 Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaağniğai, “Atañii, uvaña aakapiaga suli aniaqatiupiatka! 35 Kisupayaaq savaaqtuq pisulhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

4

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

1 Tarrasuli Jesus-ñum ilisautiaqsilgiññiğai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiññiqsut iñugiaksiplutin. Taatnaqmataasiiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruam mik ayaktaallakługu, aquvinniqsuq. Iñugaagruich qichaqtuiñaqtun narvam siñaani. 2 Ilaan ilisautiniğai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisauttutmiñi uqaaqtuutiuraaqługich. 3 “Naalağnillagitchi! Iñugguuq nautchiityağniqsuq. 4 Nautchirapkaqługu nautchiaksrat iñanich katagağniqsut apqutmun, aasiitai tinmiurat tikitlutin niginiğaiç. 5 Iñanich katanñiqsut uyağauruamun nunamun nunaqapiantichuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitłuni. 6 Aasiiñ siqiniğum mayuaqami pasikługich atakkii kanñiqapiantitlutin pannaqłunniğai. 7 Suli iñanich katanñiqsut akunğatnun kakitłagñat, aasiiñ kakitłagñat naukamiñ nagguviksraignigaiç

asirrinjilutin aasiiñ. ⁸ Ilañitsuli katakhutin nunagiksaamun asirri-aqagñiqsut. Iñugiaksiplutin nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiññaq qulinutaaqhutin suli ilañich piñasukipianutaaqhutin suli ilañich tallimakipianutaaqhutin.” ⁹ Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalañi.”

Sivuniñat Atrikusautit

¹⁰ Kisinñuqamin, maliguaqtaiñ iñuillu tusaaruat ilaanik apiqsruñigaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuananik añaayuqautaan ilipsitñuñhiññaq, aglaali tamatkununa ukpiqsrinjitchuanun uqagaqtunja atrikusautitiguñhiññaq. Taamna aglausimaruaq uqaligñi immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaña,

¹² ‘Qiñigaluaqhutin irimiknik ilisaqsritlaitchut,
unniiñ tusaagaluaqhutin siutimiknik kanjicsillaitchut.

Kanjicsiñigumin mumikpiaqtut Agaayyutmun,
ilaanli natqigutigai killuqsautinjitñik.’ ”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kanjicsipkaiñiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ñum apiqsruñigai, “Naluniqppisiun taamna atrikusaun? Qanuñmi kanjicsiñiaqpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ Ilaatni uqalig nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqalig, aglaan tuungau tikitlugu qilamik aatagñigai uqalich nautchirriutauruat uummatinjitñi. ¹⁶ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraalinmun; tusaaplugulu uqalig qilamik quviasukhutin akuqtuqługulu, ¹⁷ aglaan uqalig kanjilñitman akunitlaitchuq. Kinuagun ihuilliuñiglu piyuaqsiuñiglu ilipmaknik pigiplugu uqalig qapiqtigagñiqsut. ¹⁸ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlagñat. Taapkua tusaaruat uqaligmik ¹⁹ aglaan isumaalutit iñuuniakikun, kinnitñinñiağutitlu umialgutmik suli kimmutit supayaanik suqutigingigagigaa Agaayyutim uqalha. Taimmaasiiñ nauritlaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaamun: tusaakamitruñ uqalig akuqtuqługu suli asirriaqaqhutin, ilañich iñuiññaq qulitun, ilañich piñasukipiatun, ilañitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilañigai, “Atañi, iñuich ilirağingitchaa naniq ataanun utkusium unniiñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq ilirağigaa naniqagvinmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkanj pakma sagvigisigai ilaatnigu. Iñuich kanjicsimanjitchaluağumisigik pakma kanjicsigisigaich taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiqağumi tusaatlaruanñik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñigai, “Ki, naalağnimmaağiksi ata! Qanutun naalağnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kanjicsiaqtalaaqsi itkisiruq, suli kanjicsisaiñağniaqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtulaağisiruq aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atrigaqtuq añaayuqautaa Agaayyutim iñunmik nautchiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagağipman siñikhuni suli uvlugağipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqut, suli qanupiaq nalugaa nauhat. ²⁸ Aglaan nunam naukaqługu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillagaqtuq qiñigñaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaqhuni puñña piñnuqmata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiaqsirağigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim añaayuqautaa iñunñik? Uqautiniagipsi atrisilaanjanik. ³¹ Atriquaqtuq nautchiaksrakuramik atiquaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtağaluaqtuq nautchiaksrakurapayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² naugaqsiraqtuq aglitlukhuni nauriapayaaniñ. Akiğuglukupluni tinmiñuich uvlutiqagvigiragnigaat tagganjatni akutuqpalgich.”

³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutiragnigai iñuich kaniqsilgutilaanjanitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisiñnuqamin maliguaqtini kaniqsipkagniuraapiaqługich piragnigai.

Jesus-ñum Quunniğutitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutinigai maliguaqtini, “Akmunjaqta” ³⁶ Tavrani ilinisa uniññigaich iñugaagruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqłiguqman qailiguqhuni umianjat immautiaqsiñigaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñinñiqsuq akitchillakhuni. Ilinisa itiqsağniğaat niplialaplutin, “Ataniiq, suginipiuñ piyaqquğupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiğniğik anugilu qailiglu, “Ki, anugaigli!” itnaqhuni. Anugaighuni quunniğugniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutinigai, “Suvaata iqsivisi ukpiqqutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsiliqpauragniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anugimunniñ qailiqaauratlu kamagivatrun?”

5

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqłulik

¹ Ilinich ikaagniqsut igłuanun narvam nunañatnun Gerasene-nağmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paagnigaa irrusiqłulgum iluvğich akunğatniñ. ³ Uvvaguq taamna iñuuniagniqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitługu kalimñiğnik; ⁴ Akulaiqługu qiligaluagagnigaat niukkunlu argaigunlu. Kictugaalarağniğai qilğutini piyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiññigaa. ⁵ Ataramik unnuamił uvlumił nayuutiragniqsuq nipaapluni qipiqralakami iluvğich akunğatnił qimiğaat qaanatnił, suli iñugiaktuami killialapluni uyağanun. ⁶ Taiññaquraq qiniqamiñ Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquğvigipluguasiñ sivuğanun. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqłuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğniña Qutchinñiqsrauram Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun inigikiñ anasiñnuqsauñitłuna.” ⁸ Jesus-ñum tiligaa irrusiqłuk anitquplugu taavrumakña iñunmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ñum apiqsruğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma iniqsruagnigaa, “Tuyuginiaqsigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqagniqsuq malğunñik kavluutinñik kunianik, niğniñaqhutin qimiğaami. ¹² Irrusiqłuich iniqsruaqsiñigaa, “Isiqtitigut kunianun taapkununa.” ¹³ Jesus-ñum anignigai. Irrusiqłuk aullagniqsut anutmiñ, isiqhutinaasiñ kunianun. Iluqatin kuniat panalikhutin anayasaktuasunjaqatin ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiñ ipiplutin.

¹⁴ Munaqsriruat taapkuniña kunianik qimakhutin uqautityagnigaiç nunaqquğmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutin tautugiagnigaat tamanna atuumaruq. ¹⁵ Iñuich utlautikamin Jesus-mun tautunniğaat irrusiqługağugaluqtaq aquppiruq atnuğaaqhuni qauğrimaplunił. Taatnaqhutin iñuich iqsitchañniqsut. ¹⁶ Tamatkua qiniqatauruaq uqautigiaqsiñigaa iñupayaanun qanuq atumałha atlağugman irrusiqługağugaluqtaq

suli qanuq piyaqqulhat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich iniqsruagaqsiñiġaat Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqsiyman umiamun taavruma irrusiqluqaġuugaluaqtuam iniqsruaqsiñiġaa maliguklugu Jesus. Maligulillapiagñiġaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum maliquñiñiġaa aglaan itna nipliutihñiġaa, “Ailutin ilauraaqnun uqautityakkich tamarrumiña kamañaqtuamik Atangum savauttutaanik ilipnun suli ilunñuksrihanik ilipnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullaġniqsuq, aasiñ quliaqtuagaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaaqqiñi qanuq kamañaqtuamik savaaqalħa Jesus-ñum inmiñun. Tarra iluqatin iñuich quviġusunñiqsut.

Jairus-ñum Pania suli Aġnaq Aksikniqtuaq Jesus-ñum Atnuġaanjanik

²¹ Jesus utiqami iġlanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiñiñiqsut siñaani narvam. ²² Tavra agġiqmiñiqsuq aňalataa Jew-ñuruat katraġviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiun Jesus punniqsuq sivuġaanun. ²³ Iniqsrullapiagñiqsuq itnaqhuni, “Paniuraġa amma tuqułhiñaagtuq. Iliłlanñiaqutka argaktin ilaanun mamitquplugu. Iñuuyumaugli.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamuñaqatiqagiñiñiqsuq. Iñuich iñugiakpagitlutin malilgiñiñiġaat tatruruġuunniñ. ²⁵ Aġnaqtuq tamaaniitmiñiqsuq atniġñautiqaqtuaq auñmik qulit malġuñni ukiuni, ²⁶ ihuaqsiykaġniaġaluqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akiliqsuutigiplugitunniñ sulliñaurani ihuaqsiñiñiqsuq, aglaan atniġñaliqsaiñiñiqsuq. ²⁷ Ilaan tusaakamiun Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akunġatigun. Tarra tunuaniñ aksinñiġaa atnuġaaġikkaña, ²⁸ isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ñum atnuġaana ihuaqsiyumiñaqtuña.” ²⁹ Tavrakñatchiaq aunaqsrunaġniñiqsuq. Ikpiginiġaa timigikkaġmiñi ihuaqsiłli taavrumakña atniġñautmiñ. ³⁰ Jesus ilisimaliqhuni sanñi aullaqtilaanjanik inmiñiñ kiniaġniqsuq tatruruqtuani nipliuhuni, “Kia aksiksiqpaun atnuġaaġa?” ³¹ Maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ilsimagaluaqlugu iñugiaktuanun tatruruqtilaan, naagasuli apiqsruqtutin kimun aksiksilaaqnik.” ³² Jesus qinñiġniġniqsuq kimun aksiksilaagmiñik. ³³ Taavruma aġnam Jesus utlanñiġaa iqsilisiqhuni ataqsriliqsuqhuni ilisimaplunikii ihuaqsisilaagmiñik. Putluni sivuġaanun uqautiniġaa aksinñiplugu. ³⁴ Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpiqsriħiqpich ihuaqsiykaġaatin. Tutqiksautlasirutin, ihuaqsirutin atniġñautigikkaqniñ.”

³⁵ Jesus uqaqtitlugu ilanich iñuich tikiñiñiqsut tupiġikkaniñ taivruma aňalataan katraġvium nipliuhutin, “Paniuran tuquaniktuq. Iłaksiatqinñiaqñagu Iłisautri.” ³⁶ Jesus-ñum suliqtigisunagñagich nipliqsuat nipliutigaa aňalataa katraġvium, “Iqsiñak, ukpiqsriħiñiġa.” ³⁷ Ilaan kiñaunniñ iñuk maliquñiñiġaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkaña James-ñum. ³⁸ Tikitñamin tuqqanun aňalataan katraġvium Jesus-ñum qinñiġniġai kiñuvġurit tamatkualu qiarit atqunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaġniqpsi qia plusi? Una ililġaaq tuquñitchuq, siñiktuaqsiñaqtuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautiġiaqsiñiġaat. Uvvaasiñ anitquniġai. Kisinñuqhutin aňayuqaaglu ililġaam suli taapkualu pinasut maliguaqtai isiqniqsut ililġaam nalavigikkañanun. ⁴¹ Tiguniġaa ililġaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuaq “Niviaqsiagruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). ⁴² Tavrakñatchiaq ililġaaq makinniqsuq pisuaqsipluniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaagñiqsuq qulit malġuñnik. Taapkua nayuutiruat quviġutchallapiagñiqsut. ⁴³ Ilaan inñiqtiġniġai kisumununniñ ilitchuġipkaquñitlugu tamanna atuumaruq aglaan niġipkaquniġaa.

6

Nazareth-miut Ukpiġinikaat Jesus

1 Taavrumakña Jesus aullağniqsuq iñuguqniağviñmiñun. Maliguaqtaiñ malinñigaat. 2 Minguiqsiagvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruq Jew-ñuruat ka-trağviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruñ quviğusuniqsut nipliçhutiñ,

“Nakikñakiaq ilisimmatiqagñnikpa, una iñuk? Kia marrumiña puçitmik aatchuğniqpauñ suli sanñimik savaaqatlasipluni quviçnaqtuanik? 3 Taamna qiruñnik savaaqaguusruquuq, amii? Iğñigigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaat James-ñumlu, Joseph-ñumlu, Judas-ñumlu Simon-ñumlu, suli ağnat aniaqatai marra iñuuniaqhutiñ akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpiğiniññaat kamanalha. 4 Aglaan Jesus-ñum itnağniğai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniğaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlaiññaat iñugugviani unniñ akunğatni ilagikkaiñ naagaunniñ kiñunğani.” 5 Jesus savaaqalguiñniqsuq quviçnaqtuanik savaanik. Iligaluagñigai argañni ikituuranun atniğñaqtuanun ihuaqsiplugichaasiñ. 6 Ilaan quviğusuutiginigaa Nazareth-miut ukpiqsrisunijhat. Jesus nunaaqqiñuktağniqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtikakai Qulit Malğuiç Maliguaqtini

7 Jesus-ñum sivunniuçatiginigai qulit malğuiç maliguaqtini, aasii aullaqtikaqsiplugich malğuuutaaqługich. Sanñiksriññaigai anitchitlasiplugich irrusiçłunñik, 8 tiliplugich, “Iglaułapsitñi saagağniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisian; qaçqumik unniñ injiularim puukataniñ unniñ maninmik aullautriñiaqasi. 9 Aluğuaqtuğusi suli atnuğaatçitiksrailaagusi.” 10 Suli ilaan nipliutiniğai, “Tukkuniğupsi tupiğmun atlamik tukkuksraqsiuğumiñaitchusi aullağniałapsitñunaglaan, 11 suli iñuich pağlanitpasi naalağnisunitpatigiglu uqalusi, unillugu nunaaqçiq ipsuktuğumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitñun akuçtuinjisilaançatnik tusaayugaagiksuamik. [Illumun uqautigipsi, qağanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ nunaaqçim.]” 12 Quliaqtuağutiginigaa iñunñun isummitçiquplugich mumikługich killuqsautinjitñiñ. 13 Suli anittaiñiqsut iñugiaktuanik irrusiçłunñik iñunñiñ, uqsruçtiçługillu uqsruğutnik iñugiaktuat atniğñaqtuq ihuaqsiplugichaasiñ.

John Paptaaqtitçhiri Tuquniqsuq

14 Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagñiqsut ilaanik nanipayaaq. Ilañich iñuich nipliğñiqsut, “John Paptaaqtitçhiri anitçinñiqsuq tuqułiğmiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quviçnaqtuanik.” 15 Atlas nipliğñiqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqağniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq ilañatitun taipkua kamañtuat sivuniksriqiritun inilğaan.” 16 Aglaan Herod tusaakami nipliğñiqsuq, “Una John-ñuniqsuq niaquikkaga, makitçikhuni tuqułiğmiñ.” 17-18 Sivuaniiñ Herod-ñum ilaqatigiliutinikkaña aniaqatmi Philip-ñum nuliana atilik Herodias-mik, John-ñum suakatağaluagñigaa Herod, “Maligutaksrakuagñangitçhuq aniaqatvich nuliagikkaña tuvaaqasiutigupku.” Taatnaçługu Herod-ñum tigupkağniğaa John isiqsiuvinmuktitluguasiñ ağnaçtin quyalisukługu. 19 Aasiiñ Herodias-ñum qin-nautigaluagñigaa tuqçutçhukkaluaçługu, aglaan taatnalguiññaigaa piçutigi-plugu Herod. 20 Herod-ñum attaginiğaa John ilisimaplugu nalaunçapluni ipçitçhuaq iñuk. Taatnamik tugluaqsimaagñigaa. Naalağnisuullapiaga John tutçilisuugaluaññağmi naalaçtuapayaaçamiun.

21 Kiisaimma Herodias-ñum piviksrani nalautitpaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqçiqhuni çaukçinjitñik kavamauruat, añuyaktillu çaukçinjitñik suli sivulliuçtinjitñiglu Galilee-m. 22 Tavra pania Herodias-ñum isiqçhuni sayuğniqsuq quyaliplugu Herod suli tuyuğmiani.

Umialgum nipliutiniġaa aġnauraq, “Iniqsruġiñ, sumik piqagukkapnik aatchuġisigikpiñ.” ²³ Akiqsruutiniġaa taamna aġnauraq, “Qanutchipayaamik injiġupña qaitchigisigikpiñ, avvañanikunniñ atanguvinma.” ²⁴ Niviaqsiac aakamiñkhuni itnaġniġaa, “Sumik apiqsruġisivik?” “Apiqsruġumautin niaquanik John Paptaaġirim,” aakaan itnaġniġaa. ²⁵ Taamna utiġniqsuq qilamiksruaqhuni umialinmun nipliutiplugu, “Uvaña aatchuquruña ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamiuñ aliasullapiagñiqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuġmiani itigautipchangitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitchirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsivini mukhuni niaquiġniġaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiñniġaa aġnauramun, aasiñ aġnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruñ taamna, aiñiġaat timaa tugvaġiaqluguasiñ.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Añutinik

³⁰ Uqirraqtit utiġniqsut Jesus-mun, uqautipluguasiñ savaaġikkaġmiknik suli ilisautriġmikniglu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutiñ maliguaqtai niġġiviksraignigai chunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutiniġai, “Kiata, kisiñuġuutiluta iñuilaamun, minguiqsiallagiġitchi.” ³² Tavra aullaġniqsut iñuilaamun umiakun kisiñ. ³³ Iñuich tautukamisigiñ aullaqmata, ilisaqliġniġai. Aqpatkaqsiliġniqsut iluqaitniñ nunaaqqiñiñ tikiumasukhutiñ sivuniġvigikkañatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñniqsuq iñuġiaktuanik iñuñnik. Ilunñutchanñiqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagatasrugruñniġai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlanñiġaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqqiuranun. Tauqsigiġlich niqiksraġmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniġai, “Aatchuqsigik niqiksranitñik.” Taapkua apiqsruġniġaat, “Qaqquqsitquvisigut malġuk tallimakipiak akiksranaknik niġipkautiksranatnik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Qanutunmi samma qaqqianjuraqaqpsi? Ilitchuġiniurallaktiġitchi.” Ilitchuġikamitruñ Jesus uqautiġaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianjuranik suli malġuñnik iqaluñnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvititquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianutqataaqġugich suli malġukipiaq qulitqataaqġugich aquvititkaich. ⁴¹ Tiguniġai tallimat qaqqianjuran suli malġuk iqalugauraak, aagluqhuni qilanmun quyyatiplugich. Aasiñ avguqġugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiñniġai maliguaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa niġisuktuanun. ⁴² Iñuich niġiñiaġniqsut, iluqatinjaasiñ niġisuiillapiaghutiñ. ⁴³ Niġisuiñanikmata katinniġai qulit malġuk aguupmaich ilakunik imalgich. ⁴⁴ Taapkunani niġiruani 5,000-ñuniqsut añutit.

Jesus Pisrukman Imiġmi

⁴⁵ Niġianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam iġluanun, amuna nunaaqqiuranun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitquniġai taapkua iñugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanikamigich mayuġniqsuq iġġimun agaayutyaghuni. ⁴⁷ Qaumaaraanñaan unnuksraaqman umiaq iliñiqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqġugu nunami. ⁴⁸ Qiñniġai sakuullapiaghutiñ iputtuat atakkii paaqġugu anuġi. Tamaaniguuq uvlaatchauraġuqman pisuktuaġniqsuq qaanagun imġum. Qaanisagumaruatun piñiġai. ⁴⁹ Tautuñniġaat ilisaġipmiñagulu pisuktuaqtuaq qaanani imġum. Aliuqtuaqsiñasugiplitiñ nipliagaqsiñiqsut. ⁵⁰ Qiñiqamitruñ iluqatin

tataminniqsut. Qilamik Jesus-ñum nipliutigai, “Quviatchaugigitchi, uvañauruñña, iqsiñasi.”⁵¹ Tarra utlaññigai ikipluni umiamun, aasii anuñaiqhuni. Taapkua quviğutchallapiagniqsut.⁵² Tautukkaluaqługu Jesus niğipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kañiqsimalguiññiğaaatsuli kisuutilaaña, ukpiğilğuitługu tavrakii.

Jesus Mamititchiruaq Atniğñaqtuanik Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaaqlugu narvaq tulañniqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamin umiamiñ iñuich ilisaqligutiniğaat Jesus. ⁵⁵ Iğlauniqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutiñ atniğñaqtuanik akiyaqhutiñ siñigviksuummaisa ilitchuğikamitruñ Jesus sumiitilaaña. ⁵⁶ Napmupayaaq Jesus nunaaqqi-uramukman suli nunaqpañmun iñuich aggiutruğniğaiç atniğñaqtuat illiuqaqlugich tumitchaanun apqusaagaksrañiñun Jesus. Tamatkua iñuich injiqsruğniğaat Jesus atniğñaqtuat aksillaññağukługuunniiñ atnuğaña. Aasiiñ taatnaqamitruñ nakuqsirağautiginiğaat.

7

Sivulliañisa Ilisauttutiqikkañat

¹ Tavra ilañisa Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit aggiqsuat Jerusalem-miñ utlañniğaat Jesus. ² Tautuñniğaiç Jesus-ñum maliguaqtit ilañisa niğiruut iğğugaluqağniç argatiñ Pharisee-ñuruat piraksriutaatitun iñuñnun. ³ Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat niğillañniqsut iğğugaluqağniç argatiñ, kamagiplugu ilisauttutaat sivulliağikkağmiñ inilğaanimakña. ⁴ Aikamiñ tauqsigñiağviñmiñ sunik niğillañniqsut iğğugaluqağniç. Suli iñugiaktuat piraksriutiñiç aapamiñ maligutmiğaiç itnatun ittuat, iğğuglugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵ Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutiñitpat ilisauttutiqikkañitñik sivulliapta, niğiplutiñ qaqqianik iğğugniğilaanik argamiknik?”

⁶ Jesus nipliutigai, “Ukpiññuaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni, Iñuich kamaksrulgugaluğaatña uqałhiññağmiktigun aglaan uummatiñiç unasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitłuna].

⁷ Kamaksruutaat uvamnun tañiğilaañuruq atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutaitñik iliplugich maligutaksrağiruutun Agaayyutim. *Isaiah 29:13*

⁸ Kamagiñitkaluağisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiñik iñuknitñaqtauruanik.”

⁹ Jesus-ñum nipliutipsağniğai, “Yaiy, nalunğitkaluağniğiksi qanuq ayaksimaaliksranañat tillisai Agaayyutim. Ilisimagaluqaługu atuumaniaqtaksrauruq Agaayyutim pisulhagun kamagirağiñitkisi aglaan ilisauttutisi malikkisi. ¹⁰ Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiluutriruaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqutaksraupiaqtuq’. ¹¹ Aglaan itna ilisautrirusi iñuum nipliutilhiñauplugik añayuqaañni ‘Corban’ (mumiutiqaqtuaq ‘Ikayuğukkaluağiptik aglaan qaiññaniktuña Agaayyutmun’). ¹² Taatnaqamigguuq patchisaiyağniraqtuq ikayuñliksrağaluğamiñik añayuqaañmiñik. ¹³ Taatnaqapsi ayakkisi uqałhi Agaayyutim taavrumuuna ilisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat ilisauttutipsi atuumangiağiğisi.”

Sut Qaayugñaqsiuruat Iñuñnun

¹⁴ Uumaguuq tuqluğniğai iluqaisa iñuich inmiñun nipliutiplugich, “Naalağniłlaksitña, kañiqsiyumausi! ¹⁵ Isaagaqtuaq iñuñmun silataaniñ

qaayuḡnaqsiraḡutaunitchuq aglaan samna anniḡaqtuaq uummatmiññ.
¹⁶ [Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ḡum unitñamigich iñugayaat isiḡniqsuq tupiḡmun. Maliguaqtañ kaniqsimasrukhotiḡ apiqsrulgiññiḡaat taavrumuuna atrikusautikun.
¹⁸ Suakataḡniḡai, “Kaniqsillaiññiaqpat! Tusaanitchuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaḡaqtuaq qaayuḡnaqsiraḡanitchaa iñuk. ¹⁹ Atakkii isaḡaqtanitchuq uummataanun aglaan aqiaḡuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ḡum nipliutigikmaun taamna niḡiñaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiquataqtuaq iñuñmiñ taavruma qaayuḡnaqsiraḡigaa iñuk.
²¹ Samakḡa anniḡaḡaqtut uummataaniñ iñuum, pigiitchuat isummatit: sayuñaliq ilaqataunnani, tigliyuliq, iñuaqtuliq, ²² atlatuliq, kaviuḡutiqaḡiq, pigiiliqiliq, kinnitñiliq, inmiñun anjalalguiliq, sanjaktuliq, uqagñiqḡuktaliq, kamaḡasrugiliq, kinnanaaliq. ²³ Iluqatiḡ taapkua pigiitchuat sagviḡaqtut iñuñmiñ, qaayuḡnaqsipḡluguasiiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriḡha Aḡnam Jew-ḡunḡitchuam

²⁴ Tavrakḡa Jesus aullaḡniqsuq tunaanun Tyre-m suli Sidon-ḡumlu. Isiḡniqsuq tupiḡmun nalutqugaluahuni iñuñnun. Aglaan nalunilgiññiḡaat. ²⁵ Uvvauna aḡnaq paniuraḡaḡniqsuaq irrusiḡḡulimik. Tusaaniḡaa imma Jesus tikiu-manipḡlugu. Utlakamiun purviniḡaa isigaiñun. ²⁶ Aḡnaq Jew-ḡunitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iniqsruḡniḡaa irrusiḡḡuk anillaḡniaqḡlugu paniuraḡikkagmiñiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ḡum nipliutigaa atrikusautmik, “Ililḡaat sivulliulugu niḡisuiqsuksraurur. Nalaunḡanitchuq ililḡaat qaḡquksraḡat aatchuutigilikraḡat makunuḡa qipmiñun.” ²⁸ Aḡnam kiuniḡaa, “Aa tarraami, Ataniiq, naagaunniñ qipmich niḡḡiviich ataadni niḡisuupmiut kanḡaniḡitñik ililḡaat.” ²⁹ Ilaan nipliutiniḡaa, “Aarigaa, kius-rillautaqutintarra, ikayuḡisigikpiñ. Aggiiñ, taamma irrusiḡḡuk aniruḡ paniuraḡikkaniñ.” ³⁰ Taavruma aikami paḡinnigaa paniuraḡikkani nalauraaqtuaq siñigviññi, irrusiḡḡuqagñianitchalukut.

Jesus Mamititchiruq Iñuñmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullalgiññiḡsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuahuni utlautipluni narvaḡanun Galilee-m, apqusraaḡlugu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-muutilgiññiḡaat iñuk tusaallaitchuahuni suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsruḡniḡaat patiglugu argaiñik iluaqsitḡlugu. ³³ Tavra unavaḡtaagutillaḡniḡaa iñugaaḡruñniñ. Iḡipḡlugu tikiḡikkani siutaḡnun suli tivvuaḡtuḡḡugich aksiniḡaa uqagikkana iluaqsisukḡlugu. ³⁴ Aaḡluḡhuni qilaḡmun aniqsaaḡpaniqsuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuaq “Aḡmaḡiñ”). ³⁵ Tavrakḡatchiaq siuttak aḡmaḡniqsuk suli uqana iluaqsipḡluni, uqaaqsipḡluniasiiñ kaniqsiñaqsiḡluni. ³⁶ Jesus-ḡum tiliñiḡai uqaquñitḡugich, aglaan iñiqtiḡaluaqtitlutiḡ uqapsaaḡniqsut tamarrumuuna uuma savaaḡikkanḡun. ³⁷ Quvigutchallapiḡniqsut nipliqhutiḡ, “Ilaa savaaḡaqtuḡ supayaamik pillautaqḡlugu: tusaallailaat tusaatlasipḡugich suli uqallaitchuahuni uqatlasipḡugich.”

8

Jesus Niḡipkaiñiqsuq 4,000 Aḡutinik

¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katiniqsut. Niḡiksraitmata, Jesus-ḡum tuḡḡniḡai maliguaqtini inmiñun, aasii nipliutiḡugich, ² “Uvaḡa ilunḡugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirur uvaptikni piḡasuni uvluni niḡiksraigutiḡlutiḡaasiiñ; ³ uvaḡa aullaḡtitkupkich niḡipkaḡaluaḡniḡagich

ilinich taaqtukkagisirut apqutmi. Ilanich aggiñiqsut unasiksuamiñ.”⁴ Jesus-ñum maliguaqtaiñ kiunigaat, “Nakikñami maani iñuilaami qaqquqtugisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich nigisuiğutinj?”⁵ Tarra apiqsruğniğai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiunigaat, “Tallimat malğunnik.”⁶ Tarra tiliñiğai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiñ tigungamigich tallimat malğuk qaqqianurat quyyavigiqqaqlugu Agaayyun, avguqlugich qaqqiat qaiñniğai maliguaqtimiñun autaagutigitquplugich iñunun. Aasiñ piñigaat taamna.⁷ Taapkua piqaqmiñiqsutuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñiğai maliguaqtini tamatkuaptuuq autaagutigitquplugich.⁸ Iluqatin iñuich niginiqsut nigisuiğataqhutin. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immigñiğai tallimat malğuk aguupmaich.⁹ Taapkua nigiruat iñugiaktiilaqağniqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaqlugich¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtinilu tiksiquhutin nunanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñuruat aggiqhutin uqavaagutiaqsilgiñniğaat Jesus uuktuaqsaguklugu, “Savaaqagiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuğipkağumigaatigut Agaayyutim tuyugipialhanik ilipnik.”¹² Aniqsaapagataqhuni Jesus-ñum qatmigiliutiniğai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugukaminaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuutilaamnik.”¹³ Taatnaqqaqhuni uniniğai. Ikipluniasiiñ umiayamun aullağniqsuq taavruma narvam siñaan igluunun.

Kanjiqsitlaitchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtiginiqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiñiñaq qaqqianuraq taquagilignigaat.¹⁵ Jesus-ñum tiliñiğai, “Qaunagiyumausi puvlaksautaatniñ Pharisee-ñuruat suli puvlaksautaanin taavruma Herod atanğum.”¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiniqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavruminja taquanitñapta qaqqiamik.”¹⁷ Jesus-ñum ilisimalgiñniğai kanjiqsitlaihatigun. Uqaqtuaq ilisautrihatnik Pharisee-ñuruat suli surağathanik Herod-ñum, taapkuali uqaqhutin taquaniligmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruğniğai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitni qaqqumik taquaninñiplusi? Kanjiqsitpisisuli? Puqisigivisi taatnatun?¹⁸⁻¹⁹ Iriqagaluahusi qinilguitchusi suli siutiqagaluahusi tusaalguitchusi. Itqagiñiñiqpisiun tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 iñugiaktiilaalijnun? Qapsiñik aguupmanik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiunigaat, “Qulit malğunnik.”²⁰ “Suli nigipkautikapkich tallimat malğunnik qaqqiat 4,000 iñugiaktiilaalijnun aasiñ ilakugikkanich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aguupmanik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunnik.”²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjiqsilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus Ihuqspkaiñiqsuq Qiñitlailamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrūnautiniğaat qiñitlaitchuaq iñuk iniqsruqluguasiiñ ihuqsitquplugu.²³ Jesus-ñum tiguplugu qiñitlaitchuaq iñuk argaigun, tasiuqlugu annisinigaa nunaaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqqaqlugik irrak patinjigik arganmiñik nipliutipluguasii, “Sumik qiñitlasiñiqpich?”²⁴ Iñuk tautunniagaqsiniqsuq nipliqhuni, “Uvaña tautukkitka iñuich atriqaqlugich napaaqtunik pisuktuatun.”²⁵ Jesus-ñum ilitqinñiğai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna ihuqspkaiñiqsuq. Takpiksiliğniqsuq.²⁶ Qiñitlasipkaanikamiun Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aillaagiñ, aglaan nunaaqqimun utiqtiğniğnak.”

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-um

²⁷ Jesus aullaḡniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaaqqiñun qanijanun Caesarea Philippi-m. Iḡliqtuaḡmikni apiqsruḡniḡai, “Kisuunivatna makua iñuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniḡaat, “Ilaḡisa iñuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilaḡisa Elijah-ḡuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilḡaanamma, itna uqagaqtut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisuunivisitna?” Peter-m kiuniḡaa, “Christ-ḡurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa.” ³⁰ Jesus-um tiliñḡai uqautiqunijlugu kimun-unniiñ.

Jesus-um Uqautiginigaa Tuqutiksranilu Anipkakkauksranilu

³¹ Tavra Jesus-um ilisautiuraagaqsiñḡai maliguaqtini, “Iḡñiḡa Iñuum nagliksaaqtuksrauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukḡiḡisa agaayuliqsit suli aglaliquirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anipkakkauksiruruq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkuniḡa. Peter-m saniqpaktaagutillaklugu uqautiniḡaa Jesus taatnatchiñik uqaqunijlugu. ³³ Jesus-um takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiḡniḡaa Peter, “Tuunḡaaq, aullaḡiñ uvamniñ atakkii isumaḡitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan iñuich isumaḡatnik.”

³⁴ Jesus-um tuqluqmiñḡai iñugayaat inimiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksraḡigaa pisuḡi, iqsriutilugu sannigutani aasiiñ maligluna. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiḡumiḡun iñuuḡi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiḡumiḡun iñuuḡi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallautaq anniqsuḡiakun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶ Iñuum piññaktaagihñiḡaḡaluaḡaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchi. Sakuunuraḡniḡaḡa atugumiñaitchuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitcha iñuum iñuutchi. ³⁸ Iḡapsi kannugivalukkaatna ilisauttitkalu sivuḡaatni iñuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun Iḡñiḡan Anutim kannugigisipmigaaptuuq utiḡumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiḡuni ipqitchuanik isaḡuliḡnik.”

9

¹ Suli ilaniḡai uumiḡa, “Iḡumutuuruamik nipliutigipsi, Iḡaḡich marra iñuich tuquyumiñaitchut qiñiḡaiñḡaan Agaayyutim aḡaayuqautaa sanḡiḡun.”

Jesus-um Atlanḡuqtilha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-um kayuniḡniḡai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsiplugich iḡḡimun kisiisa. Qiñiqtitlugich Jesus atlanḡuḡniqsuq sivuḡaatni. ³ Atnuḡaḡaḡi qivliqisirauraḡhutiḡ qatiqsiplutiḡ aniutun, kiauñniñ nunami salummaḡumiñaitkai qatiqsitlugugich. ⁴ Tavrakḡatchiaḡ tamatkua qiñiḡmiñḡaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniḡaa Jesus, “Iḡisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiḡaḡupta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut pinasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuḡviiḡapiḡniqsuq tupaḡapluni, taatnaḡhuni ilisimangiñniqsuq sumikunniñ uqagikkaḡmiñik. ⁷ Taatnaqsagtitudugich nuviyam qulaḡiutiniḡai. Nipi nuviyamiñ tusaḡnaqsiñniqsuq itnaḡhuni, “Taamna ilaanuruq piqpagikkaḡa Iḡñiḡa, naalaḡniyumagiksi!” ⁸ Taapku alaḡtaaqsikmata ilaḡikkak qiñiḡnainaniktiḡniqsuk. Qiñiḡhiḡniqsut kisianik Jesus-mik.

⁹ Iḡuqatiḡ atqaaqsikamiḡ taavrumakḡa iḡḡimiñ Jesus-um tiliñḡai uqautigitqunijlughich qiñikkaḡit Iḡñiḡan Anutim anitqiḡhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruḡ tillisaa qanuqsagviitkaluaḡhutiḡ apiqsruqtuutiasiniḡaat avatmun, “Qanuutauruaq una anitqiḡiḡ tuqumiñ

pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruǵnigaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaǵuuvavt Elijah aggiqsuksrauniplugu sivulliuluni?” ¹² Kiunigai, “Tavra Elijah aggiqqaagñaiaqtuq Christ-miñ itqanaiyaǵlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Igñiña Iñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñiplugu sulisuksraingigisiñiplugu iñun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktuq. Iñuichaasiñ añallaqłukkaat qanupayaaq, tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiaǵruñmik Irrusiqłulinmik

¹⁴ Tamatkua utiqamiñ atlanun maliguaqtaiñun tautuñnigaich iñugayaat sulis aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruñ Jesus quvigusullapiaqhutiñ aqpalisruqhutiñ ilaanun paaǵnigaat. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruǵnigai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi?” ¹⁷ Iñanata iñugaagruich nipliutiniǵaa, “Iñisautrii, tikiutriruña igñigikkamnik irrusiqłuqaqhuni uqatlaiqsitlugu pitchanik. ¹⁸ Irrusiqłuum añalataǵipmagu ulǵutkaa nunamun. Ilaa qiluraǵallapiaǵaqtuq, innuliqipluni qanigmigun, tiriqulaplugich kigutini sulis tikkaksillapiaqhuni iluqaǵmi tuquruatununniñ. Uqautigaluagıtka maliguaqtin anitquplugu aglaan taatnalguiñnigaat.” ¹⁹ Tavrali Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Aatai, ukpiqqtaiññaiaqpat ilipsitñi! Qanutunaglaansuli nayuǵniaqpsi? Qanutunaglaan igłutuqtaksraǵivisi? Taamna nukatpiaq uvunautisaqsiunata.” ²⁰ Iñuich Jesus-muutiniǵaat. Irrusiqłuum tautupqauraqamiñ Jesus, nukatpiaǵruk qiiqsruqtitkaqsiñiǵaa. Ulǵupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaqsiñiqsuq qanigmiñ. ²¹ Jesus-ñum apiqsruǵaa aapaña, “Qañaaglaan taatnailiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililgaurauǵimiññaaglaan. ²² Akulaiqługu irrusiqłuum tuqunnaaqsimagaa igitqataqługu ikniǵmun sulis imiǵmun. Pitłagupku suraǵallañniaǵuqtuq! Iñunñugillañniaǵuta ikayuqtigut!” ²³ Jesus-ñum uqautiniǵaa, “Arguasuktuksraunitchutin pitlaniluna. Ukpiqsriñhiññaǵuvich supayaaq piñhiñauruq!” ²⁴ Tavrauva aapaña ililgaam kappianaruq nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpiqtuña. Ikayuñña ukpiqsrisiqatluquluna!” ²⁵ Jesus-ñum qinigai iñuich utlaktigikkani. Iñiqtiǵaa irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq sulis tusaallaitchuaq irrusiq, anitqugikpiñ uumakña nukatpiaǵruñmiñ, aasiñ isitqisunaqnak.” ²⁶ Irrusiqłuk igiallaksaqtuq qiluraǵaqtitlugu taamna nukatpiaǵruk, aasiñ uulillaktitlugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiaǵruk tuqunaruatun ililigtuq. Iñuich uqaaqsiñiqsut, “Ilaa tuquliqtuq.” ²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayuqługu makitiniǵaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiǵmun maliguaqtaiñ apiqsruǵnigaat kisiññuǵuutiqlugu, “Suvaata anilguitpisigu taamna irrusiqłuk?” ²⁹ Ilaan kiunigai, “Agaayulhiññalikun piñiqillapiaqhuni [uisauraalikunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutautiksranilū Anipkakkautiksranilū

³⁰ Taavrumanakñaqhutiñ Galilee-kuaǵniqsut. Iñisimatquñiññiǵaa kimun-unniñ naniitilaani, ³¹ atakkii iñisautrisukhuni maliguaqtimiñnik, itna, “Iñuich tigugisi-gaat Igñiña Iñuum tuqulluguasiiñ. Tuqqutaunankkumi piñayuaqun uvlut taamna añitqikkisuruq.” ³² Aglaan maliguaqtaiñ kanisqsiññiǵaat uqaaqtuutigikkana, taluqsraqhutiñ aasiñ apiqsruaǵalguiññiǵaat Jesus.

Kiña Kamañniqsrauva?

³³ Tavra tikiññiqsut Capernaum-mun. Tupiǵmiillaǵmiñ Jesus-ñum maliguaqtini apiqsruǵnigai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi iglaulłaptikni?” ³⁴ Kiunñiññiǵaat atakkii iglaullaǵmiñ uqaqahutiñ avatmun nalligmiñnik kamañniqsrauniaqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqługniǵai qulit malǵuich maliguaqtigikkani nipliutiqlugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuruksrauruq savaktiǵuqmiluni iluqañitñun.” ³⁶ Aasii qinñuaǵniǵaa

ililgaaq inillakħugu akunġatnun, saġliriutiplugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam akuqtuġumiun ililgaaq pisigilunja akuqtuġaana, suli kisupayaam akuqtuġumiña akuqtuġumiñaitchaana uvanalħiñaq aglaan akuqtuġaa taamna tuyuġirigikkaġa.”

Akitñaqtuqtinitchuaq Uvaptiknun Ilagillapiaġikput

³⁸ John-ġum Jesus nipliutinigaa, “Ilisautrii, qinigikput una anitchiraġiiruaq irrusiqħunġik atuqħugu atqin. Taavruma iñuum maliguanitmigaatigut. Uvvaasiñ iñiqtigikput atakkii maliguaqtiginitħugu uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ġum nipliutinigai, “Nutqaqtinasiun atakkii iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtuanġik atuqħugu atigaa uqautigiyumiñaitkaana pigiilħunja. ⁴⁰ Akitñaqtuqtinitchuaq uvaptiknun ilagillapiaġikput. ⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchuġumisi qallugauramun imiksrapstnik Christ pigipmasi akilħiusiaġitlasipiaġisigaa.

Killuqsacusaaġutit

⁴² “Kia iñuum killuqsacusaaqpagu ilanġat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvamnik ililgaatun, nakuutlukġayaqtuq taamna qunġisigmiutchiġħugu uyaġakpaġmik ipipkaqpan taġiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsacitpatin piġumagitin. Iħuatlukġayaqtuq ilipni isiguvich iñuuhġmun argaillutin uumakħa argaqaġutin igħuktun aullalħksraqniñ anasiñħuqsagvinħmun ikniġmun qamitlailaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilġut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsacitpatin piġumagitin. Iħuatlukġayaqtuq isiguvich iñuuhġmun isigaillutin uumakħa isigaqaġutin igħuktun iktauhksraqniñ anasiñħuqsagvinħmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilġut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaq pich killuqsacitpatin piġisigumagiñ qaquliħlugu. Iħuatlukġayaqtuq ilipni isiguvich anaayuaqutaanġik Agaayyutim atautchimik iriqaħħaqpich uumakħa malġunġik iriqaġutin iktauhksraqniñ anasiñħuqsagvinħmun. ⁴⁸ Tavrani qupilġut tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maaniħi iñuk inħmiguuraq makitalgutillaakħaġisiruq iknikun. ⁵⁰ Taġiuq nakuuruq, aglaan taġum taġiuġniħqpan qanuq taġiuġniħiħniħaqpisiun? Taatnamik qanusriħiħaġitchi taġiutun, tutqitħiħaġusi akunnapsitħi.”

10

Jesus Ilisauriruq Avilħkun

¹ Jesus aullaqami tavrakħa Judea-muħniqsuq igħuanun Jordan-ġum kuħan. Tavrani iñuich katirvigilħmatni sivuanisun Jesus-ġum ilisautiuraagaqsilħiħniħai.

² Ilanħich Pharisee-ħuruat tikitħugu uuktuaqsagħiaġalualħiħniħaġat, “Uvva, maligutaksrakuagħnaqpa iñuum avitħkumiun aġnaqtin?” ³ Taavrimali kiuniħai apiqsruutmik, “Qanuġmi Moses-ġum tillisiqaqpassi?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, Iñuum aġnaqtin avitħukħkumiun qaitħiqiliun aglaħnik avirrutiksranik aullaqtilluħuasiñ.” ⁵ Jesus-ġum kiuniħai, “Moses qaitħiruq taavrumiħa tillitħmik pitchiħiħipsiħun. ⁶ Aglaan aullaħniħħani Agaayyun iħiqsipman supayaanġik iħiqsipmiħiħiħsuq aħutħmik suli aħnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik aħutim unitħkisigaa aapaniħu aakaniħu, aħnamikħun ilħluni atausiħħuġutikaasiñ. Tavra malħuunħaġutik aglaan atausiħħuġisiruħ. ⁹ Taatnamik kia-unniñ iñuum avitinniaqħaġik Agaayyutim atautchimuktħaġikkak.”

¹⁰ Isiqamin tupigmun maliguaqtaiñ apiqsrutqilgiññaat taavrumuuna. ¹¹ Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitchumi agnağmiñña aasiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñağlugu agnaqqaqtin. ¹² Naagaqaa agnam avitchumiun aņutni aasiñ kasuutiluni atlamun taamna agnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ņum Agaayyutigai Iļilgaurat

¹³ Iļanisa iñuich iļilgaat Jesus-muutiniğaich aksiquplugich. Maliguaqtaiñaasiñ iñiqtiqsiññaigaich iñuich tikiutriruut iļilgaanik. ¹⁴ Jesus-ņum iļitchugikamigich iħuagiññaigaich. Nipliutiniğai, “Iļilgaurat uvamnuktichigik. Avriaqutaunagich iļiñitñun atakkii Agaayyutim aņaayūqautaa aņmaruq iñuñun atriqaqtuanun iļilgaanik. ¹⁵ Itqağisiun una! Taapkua akuqtuqtuut aņaayūqautaanik Agaayyutim iļilgaurat akuqtuipmatun, kisimin taapkua tavruņağisirut.” ¹⁶ Tarra ilaan sağliriutikamigich iļilgaat, iļiļugich argaņni iļiñitñun agaayyutiniğai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsruqħuni purviginiğaa itnaqlugu, “Nakuuruq iļisautrii, qanuğluņa piññaaktaaqatlasinayaqpi isuitchuamik iñuūğimik?” ¹⁸ Jesus-ņum apiqsruğniğaa, “Suvaata atchiqpiņa nakuuruamik? Atautchiñña nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ Iļisimagitin tillisauruat, ‘Iñuaqtuqnak, atlatuqnak, tigliktuqnak, sağlunak, sağlutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” ²⁰ Taavruma iñuum kiugaa, “Iļisautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nutaullamniñaglaan.” ²¹ Tavra Jesus-ņum tautuñniğaa piqpaksiñkun itnaqlugu, “Atautchimik inuğniqsutin. Aullağutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñ qaillugich maniññaaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqagumautin pakmani. Aasiļi taatnaanikkuvich maligluņa.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiņa aliasuliğniqsuq, aasiñ aullağniqsuq iħuilliuliqħuni atakkii suuraupkaqpaitłuni.

²³ Jesus qiniqtuağatagaluqamigich nipliutiniğai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isihksraņat Agaayyutim aņaayūqautaanun.” ²⁴ Maliguaqtai quviğusuniqsut taavrumiņa nipliğman. Aglaan Jesus-ņum nipliutitqiniğai, “Iļilgaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isihksraņat Agaayyutim aņaayūqautaanun. ²⁵ Qağanatlukkaqtuq pikukturuaam isihksraņa ‘Iraagun Mitqutim’ uumakņa umialguruamiñ isigniahksraņaniñ Agaayyutim aņaayūqautaanun.” ²⁶ Maliguaqtai quviğutchallapiagniqsut, suli apiqsruaqsipłutin inmiknun, “Kiñami anniqsuğisiñiqpa?” ²⁷ Jesus-ņum qiniqamigich iriğruññaqlugich nipliğniqsuq, “Iñuk anniqsuğumiñaitchuq inmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaağitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peterm nipliutiniğaa, “Atañi, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ņum kiuniğaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kiñuniğmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitunğamiñik, unniñ umialgutmiñik pigilunja suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utigisirut iluqaitnik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuūğmi piyuaqsiugaluqagmiunniiñ, suli pigigisipługu isuitchuq iñuūq sivuniğmi tikumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligugutin.”

Jesus-ņum Pinaçhiğniğai Uqaqalki Tuqutaunialigmiñiglu Aņitqikkauligmiñiglu

³² Ukua igliğniqsut tuņaanun Jerusalem. Jesus-ņum sivulliuqtuağniğai maliguaqtit kapyalillaktuat. Atlat iñuich maliqsruqtuut iqsilillaktut. Aasiñ katitaallakamigich qulit malğuich iñugiaktigiruat uqautiaqsilgiññaigaich

tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³ nipliqhuni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuutiniagaa Iğñiña Iñuum qaukliniñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqutaksraguñniagaat. Tavralli qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuğlugu suli anaumigmilugu, aasiiñ tuqqutkisigaat. Aglaan piñayyakun uvlut añitqikkisilgitchuq.”

Aakauruam Iniqsruañja

³⁵ James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliqhutik, “Iisautrii, apiqsruutiksraqağıptigiñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliu-tiniğik, “Suqagukkaluapisik?” ³⁷ Taapkuak kiuniğaa, “Aquppiqasriğukhutin uvvaami ilaqatikpuk taliqpikñi suli ilaqatikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumani uvlumi aquvitkuvich kamañaqtuani atanguvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkağa apiqs-rugayaitpaluktutik taatna. Imiñhiñauvitku qallun imigviksrautigikkağa naagaqaa apqusaalhiñauvitku nañinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkağa?” ³⁹ Taapkuak malğuk nipliutigaa, “Piñhiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iliptik ilumutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nañinnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuñja kimik aquppiruksramik taliqpimñi unniñ saumimñi, aglaan Agaayyun qaiñniagik taapkuak inik tamatkunujña iñunñun itqanaiyautikkağmiñun inigitquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruñ ihuaginñiñiğaiç James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli inmiñuutiniğai aasiiñ nipliutiplugich, “Iisimarusi añalatinich Jew-ñunitchuat añalanniğlugaqtılaañatnik iñunitchiñ, suli kamañañiqsrañisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitñi. Kisupayaaq kamañağukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukliusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq iluqapsitñik. ⁴⁵ Iğñiña Iñuum agginitchuq iñunñun savautityağuni aglaan savautrityaqhuni suli qaitchağlugu iñuulhi tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniļu tikiumanisut Jericho-mun. Aasiiñ aullalgitñamin Jericho-miñ qiñitlailaq injiulauraagñiaqti aquppiñiqsuq tumitchaam sanigaani, atilik Bartimaeus-mik iğñiña Timaeus-ñum. ⁴⁷ Qiñitlailam ilitchuqhiqamiñ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuğlugaaqsiñiqsuq, “Jesus, kinuvianja David-ñum, anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana inilgaanimma. Nagligillañnianña.” ⁴⁸ Iñugiaktuat iñiqtiğaluagñiğaat nipaisaaquplugu, aglaan nipitusipsaagñiqsuq, “Kinuvianja David-ñum, nagligillañnianña.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñiğai tikiutitquplugu. Tamatkua utlañniğaat qiñitlailaq ni-pliutiplugu, “Quviatchaugiğiñ, makillutin. Tuğlugaatin.” ⁵⁰ Quyalicqpagitluni maksrikami quppiğaağniutigalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuğhullaviña?” Qiñitlailam uqautiniğaa, “Iisautrii, qiñitlasitqigukkaluqtuñja.” ⁵² Uuma kiugaa, “Itqanañaniktigñiqsuq ukpiqsriipkun.” Tavrakñatchiaq qiñitlasiñiqsuq. Nakuqsiliqami maliuti-galuguuğniğaa Jesus.

11

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaniñani Jerusalem Jesus iglauqataiļu qalliñiqsut nunaaqqiuraañnun Bethphage-mun suli Bethany-mun ittuanñun iñginani atiqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuqagñiqsuq malğunñik maliguaqtimiñik nipliutiplugik, ² “Nunaaqqiuramukkitik. Taamunjaasii isipqauraguptik paqitkisigiktik

pituksimaruaq nuġġaġa natmaksigvium natmaksigvigimailaq sivuani. Pituiġlugu uvuġautityatku! ³ Kia iġuum apiqsruqpatik suvaata pituiġġiaqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Ataġuruam inuġigaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.’” ⁴ Taapkuak tarra aullaġniqsuk. Paqinniġaak natmaksigvium nuġġaġa tumitchiani pituqaqtuaq paanani tupqum. Tarra pituiġġiġaak. ⁵ Taatnalun iġuilli qichaqtuaq tamaani nipliutigaik, “Ukuqtiik, suniaqtuġu una pituiqpitku?” ⁶ Aikġiġsuak taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-ġum tillisaatun. Iġuilli taapku aullaqtinniġaich. ⁷ Taapkuak taamna nuġġaġ Jesus-muutiplugu, aasiġ quppigaaatik mattaqtuġu ilġiġaik taavrumuġa nuġġaġmun. Jesus natmaksiaqsiġiġsuq. ⁸ Iġuigiaktuat iġuich quppigaaatinġ siamitkaqsiġiġaich apqutmun, suli ilaġich akiġuiġnik napaaqtum navguqtuġu ilġiġaich illiutiqaiġiġsut apqutmun. ⁹ Iġuich sivuagun Jesus-ġum suli tamatkua aquagun niġruagaqsiġiġsut,

“Hosanna. Nanaġlaġput Agaayyun!

Uvvatuq Agaayyutim piġiutiqagġiun tikitġuaq piqusiġhuni Ataniġmik. *Psalm 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutim piġiutiqagġiun taamna anaġatchiaqsiġruaq pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nanaġkkauli Agaayyun qutġiġniġsrami qilaġmi.” *Psalm 148:1*

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muġniġsuq. Tavruġaqami isiġhuni agaayyuvikpaġmun, qiġiqtuagataġaluaqami aniġiġsuq. Tanuġaksipluni aullaġniqsuk Bethany-mun piqatigipluġich qulit malġuk malġuaqtini.

Jesus-ġum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatinġ pisuktuqaqaminġ Bethany-miġ Jesus niġisuliġiġsuq. ¹³ Tautuġniġaa asirrisuuruaq napaaqtuq uġavaniġ akutuqpaliaqniqman. Tarra takuniġaa asirritmaġaġiaqtuq. Tikitġamiuġ suqagġiangitġuq. Akutuqpalihniġanik paqittuq atakkii pukunnaqsiġitlunisuli. ¹⁴ Jesus-ġum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniġiġ iġuum asiaqtuġvigitqikkumiġaitġaatin pakmaġaniġaglaan.” Malġuaqtaiġ tusaaniġaat taatnaqman.

Jesus-ġum Suaqtuiġiġha Agaayyuvikpauramik

¹⁵ Tikitġaminġ Jerusalem-mun Jesus isilgitġuq agaayyuvikpaġmun. Anitkaqsilġniġai tunisiullaqtuaq suli tauqsiqsuktuat taavrumaġa agaayyuvikpaġmiġ, ulġutqataqtuġillu niġġviġich akiġnik simmiqsuġviġich suli aquppiu-taġich tunisiullaqtuaq tiġmiagruuranik tunillaautiksrauranik, ¹⁶ suli kiġaunniġiġ akiyaqtitġumiġaiġniġaa tuniakstraġanik agaayyuvikpakuagġuq. ¹⁷ Iġisautiniġai iġuich, “Aġlausimaruq,

‘Uvaġa tuiġa taiyuutiqaġisiruq

iġupayaat agaayutyuqtuġviatnik.’ *Isaiah 56:7*

Aglaan ilipsi iriqtuġviliutiniġiksi tiglinġiaqtinun.” ¹⁸ Qaukġich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitruġ taamna, pakaġiaqsiġiġaat qanuq taimma piyaqtuġuġuq. Nuyuaġiliutiniġaat atakkii iluqatinġ iġuich quviġusuutigipluġich Jesus-ġum ilisauttutai. ¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalġiġiġsuq nunaaqqimiġ piqatigiqhuni malġuaqtimiġnik.

Iġisaakraq Pannaqtuamiġ Napaaqtumiġ

²⁰ Suli uvlaagun apqusaqaminġ taututqiniġaat asirrisuuruaq taimġa napaaqtuq. Pannaqtuġniġsuq kaġituummaġmi. ²¹ Peter-m itqaqtigġiġiġaa imġa atuumaruq aasiġ nipliutiplugu Jesus, “Iġisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunillaqsruqtikkan paniqtigġiġsuq.” ²² Jesus-ġum kiugai, “Ukpiqsrisitchi Agaayyutmik. ²³ Iġumutun uqautigipsi, Nipliutigupsiuġ

iggiq, 'Ki, nuutittin igitaulutin tagiumun' atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigillapiagupsiuq iluqnaugusi taatna atuumagisiniilugu, tavra savaanupkałhiñaugiksi. ²⁴ Taatnamik nipliqsuna, qanutchipayaat kipigñiuğutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpigitchi akuqtuğiniilugich, suli piginiagisi. ²⁵ Agaayugupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitñik. ²⁶ [Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqa?

²⁷ Utitqikkamin Jerusalem-mun, Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiññigaat ²⁸ apiqsruqlugu, "Kia aatchuqpatin anjalatchiğmik savautiplutin tamatkuniña? Kia sanñiksriññiqpatin taatnatun?" ²⁹ Jesus-ñum kiunigai, "Apiqsruğniagipsi atautchiłhiñamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitña uqautigisigipsi anjalatchiłkun tamatkuniña savalgutilaamnik. ³⁰ Nakitña John anjalatchiłnikpa ilaan paptaaqtitchisilaañnik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña." ³¹ Taapkua uqqaagiasniqsut inmiknun, "Kiuguptigu pakmañaktaunilugu nipliutigisigaatigut, 'Suvaatami ukpiginiñiqpisiuñ John?' ³² Naagaqaa uqağumiñaitchugut anjalatchiłha iñukmiqnisaunilugu." Ilinisa sivuugaginigaich iñuich, atakkii iñupayaaq ukpigipiagñigaq John sivuniksriqiraunilugu. ³³ Taatnagaluaqamin kiłhiñagaat Jesus, "Uqautilguiññigiptiğniñ." Jesus-ñumli kiugai, "Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmiñigipsi nakikña anjalatchiłnikluna tamatkuniña savaaqaqtilaamnik."

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

¹ Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruanik atrikusautmik. "Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirriğviliugñiqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuğuliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruğviñmik, tarraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullağniqsuq unasiksaumun nunamun. ² Katitchiñaqsipman nautchiiviqaqtuq tuyuqağniqsuq savaktaağrukniamik atugaksraqtuanun piññaktaaksrautni aitquplugu ilinithiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruñ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiñ saagaılaaqlugu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaaqlugu niaquagun, aullaqtin- niğaat uqapiluuqtilugu. ⁵ Tuyuqatqilğinñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniğaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuğikkañi iñuum nanititqatapiaqtağniğaiç, ilañich anaurağaqługich, atlat tuqquttaqługich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuq atautchimik iğñiqagñiqsuq piqpagikkagmiñik. Aqulliuplugu tuyuğiniğaa itnaqhuni, 'Tamatkua taluğigisivalukkaat iğñiğikkaga.' ⁷ Aglaan taapkua nautchiiriqirit inmiknun uqağniqsut, 'Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.' ⁸ Atugaksraqtuat tiguqłunniğaat iğniña, aasiñ tuqqutlugu iginnigaat taavrumakña silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuğniqaqa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutchagługich taapkua nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqałha: 'Uyağak tuppipit ayakkañat, taamna uyağak piitçuillapiagaqtuq tuppirauni. ¹¹ Taamna atangum savaağigaa

suli quviqnaqtuanunasugigikput.’”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-ḡuplutinḡ sivulliuqtit ilisimanigaa uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikḡadiqtinḡ. Taatnaqlugu tigusulicḡpiavsaaḡaluaḡnigaaat Jesus maatna aglaan taluqsraḡniqsut iḡunḡnik. Aasiinḡ qanuusiḡsraiḡaminḡ uniḡnḡigaaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ḡuplutinḡ sivulliuqtit tuyuḡiniḡaich ilaḡich Pharisee-ḡuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutinik. ¹⁴ Tikiumakaminḡ nipliutiniḡaata, “Iḡisautrii, ilisimarugut nalaunḡaruanaḡutilaaḡnik sugisunḡaḡnagu qanuq iḡnuich isummatiqaqtilaanḡat. Suginḡitmigiḡn iḡnuum suurautilaanḡa, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iḡnuuniaḡvigitquḡkkaḡanik. Maligutaksrakuaḡnaḡpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruḡsrauvisa tax-sinik naaga akiliinḡanḡitpisa?” Aglaan Jesus-ḡum ilisimanigaa ukpinḡuaḡutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuḡaqḡisitḡa? Kiata aatchuḡsitḡa qinḡillaaksramnik maninḡmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuḡmatni maniuḡramik apiqsruḡnigai, “Kisumik atriqḡniḡpa?” Kiuniḡaata, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Utiḡtitchumagiksi pigikkaḡa Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaḡa Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviḡusuutiginiḡaata nipliutipmatinḡ taavruminḡa.

Apiqsruun Anipkakkauḡkun Tuḡuḡimnḡ

¹⁸ Tavra ilaḡich Sadducee-ḡuruat Jesus-munḡniqsut, taapḡua nipliḡuuruat tuḡuruat anḡitqitḡlaiḡnḡiplugich. Ilinḡisa apiqsruḡnigaaat, ¹⁹ “Iḡisautrii, Moses-ḡum uḡautigaatigut maligutaksrakun itnaḡhuni, Anun ilaḡatiḡaḡtuḡaḡ tuḡukpan qitunḡigaluaḡani, taavruma anḡutim anḡataan ilaḡatniktaḡiraksraḡiniḡaa uilḡaḡnaaq qitunḡisilugu anḡutmik ilisimanḡuniḡasiinḡ tuḡuruam qitunḡaḡitilaanḡanik. ²⁰ Uvva uqaaḡtaunurut itna, Ilaatniguuḡ tallimat malḡuich aniaḡatiḡiich. Anayukium nuliḡiliutiniḡaa una aḡnaq, tuḡupluniasiinḡ qitunḡigaluaḡani, ²¹ suli tuglian nuliḡiliutilḡinḡnḡigaa taamna aḡnaq aasiinḡ tuḡulḡitḡluni qitunḡigaluaḡani, taatnatunsuli pinḡayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malḡuich nuliḡiniḡaata qitunḡigaluaḡatinḡ. Aqulliupluni aḡnaq tuḡupmiḡniqsuḡtuḡuq. ²³ Taivrumani anḡitqilḡimni makitḡikkuminḡ nalliata nuliḡigisivaunḡ? Atakkii iluḡatinḡ tallimat malḡuich nuliḡiniḡaata.”

²⁴ Jesus-ḡum kiugai, “Naluniḡpisiunḡ nalaunḡiḡiqsi? Naluniḡiksi Agaayyutim uḡaḡḡa aglausimaruḡaḡ ilaanlu sanḡḡia. ²⁵ Tuḡunaruat anḡitḡikkuminḡ atrigisigaich isaḡulḡich atakkii ilaḡatniktuḡliq itchumiḡnaitchuḡ pakmani. ²⁶ Agliḡisimasuknaḡiksi makḡiḡaanḡinḡi Moses-ḡum anḡitqilḡkun tuḡuḡimnḡ—Agaayyutim nipaa tusaḡnaḡtuḡ ikualaruamiḡnḡ uḡpigauramiḡnḡ itnaḡhuni, ‘Uvaḡa Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu’. ²⁷ Kanḡisimaiḡnḡiqsusri. Agaayyutiginḡitkaat tuḡunaruat aglaan agaayyutigiplugu iḡuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitḡun.”

Kamanḡniqsraḡat Tillisit

²⁸ Ilaḡata aglaliḡirit tusaanigaa Jesus-ḡum uḡautigikkaḡa Sadducee-ḡuruatnun. Iḡitchuḡiplugu Jesus-ḡum kiggutillautaqḡḡa apiqsruḡnigaa, “Nalliat tillisit tupigitḡluktaksrauva iluḡanḡitḡinḡ?” ²⁹ Jesus-ḡum kiugaa, “Una tillinḡ piitchuḡillaḡiaḡtuḡ, ‘Naalaḡnisitḡa, Israel-aagḡmiunḡuruasii, Sanḡiruaḡ Agaayyutvut kisimisauluk Atanḡuruq. ³⁰ Piḡpagiraksraḡiginiḡ Atanḡ Agaayyutin iluḡaaninḡ uummatipninḡ suli iluḡaaninḡ iḡuutchipḡinḡ suli iluḡaaninḡ isummatipninḡ suli iluḡaaninḡ sayagikkaḡninḡ.’ Sivulliuruḡsraḡ tillinḡ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnatun, ‘Piḡpagiyumaginiḡ iḡuuniaḡatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuḡ tillitmik kamanatḡluktamik taapḡunḡakḡa.” ³² Taavruma aglaliḡirim kiuniḡaa, “Iḡisautrii, uḡaḡtutin ilumutuuruamik.

Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ Iñuum piqpagiraksragigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñiñ suli iluqaaniñ kañiqsimahigmiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkağminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni in̄misun ililugu. Iñuatluku tu piksriruni taapkuñniña tillisiññik tikiutriñigmiñ niğrutinik suli atlanik tunillautiksranik Agaayyutmun.” ³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuatun, Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpigiñhiñaağugñiñiñ Agaayyutmun añalatchiñiksran.” Tavrakña Jesus apiqsruqausiksraigñiñaat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵ Jesus ilisautriñagmi agaayyuvikpañmi apiqsruğniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliğagivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, kiñuviağiniplugu David-mun? ³⁶ David, añalatlugu Ipqitchuam Irrutchim, itnağniqsuq, ‘Atangum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvañnun akiñiñiañhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

³⁷ David-ñum in̄miñik taiguutiqaqpagu Atanguruamik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kiñuviağitlaniqpañ?” Iñugaağruich naalağnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

³⁸ Iñisautriñigmiñi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktuatlaturuat akuqturuanik atnuğaaqhutin suli iñuñnun pağlatqusuuplutin tauqsigñiağvinñi. ³⁹ Katrağvinñitni suli iñuich niğiqpakmata aquppitlaturut nakuutluktuanu aquppiutanitni. ⁴⁰ Ivayaqtuqmigaich uilgağnaat tupigikkañich, aasiñ agaayuuraalgupmiut sivisuplugu agaayunñuakun. Tamatkua tamarra anasiññuusiaqağisirut pitluglugu atlaniñ iñuñniñ.”

Uilgağnaam Iñiraña

⁴¹ Jesus aquvinniqsuq igluanun ilirrivium aasiñ tautuktuagaqsiplugich iñuich iliriruat ilirivimun. Iñugiaktuat umialguruat iliriqpañniqsut.

⁴² Piqaqmiñiqsuq naalgiiktuamik uilgağnaamik iliriuamik malğunnik susaurañnik maniyaurañnik. ⁴³ Jesus-ñum tuqluğniğai maliguaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuuaq uilgağnaaq iliritlukuq tamatkunakña atlaniñ iliriuaniñ. ⁴⁴ Iluqatin atlat piksraqahutin ilirirut sippakuuqtuqhutin, aglaan ağnaq piksraññağmi iliriruq tamatkiquq iluqaan pigikkani iñuuniutiksraigluqhuniunniñ.”

13

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqquğniañhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus aullaqsiptan agaayyuvikpañmiñ, maliguaqtaan ilañata nipliutinigaa, “Iñisautrii qin̄iğun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyağaiç marru-manu agaayyuvikpañmi!” ² Jesus-ñum kiugaa, “Quviğusuutigivigich makua kamañtuat tupqich qin̄ikkatin? Kisiññuqtaqağumiñaitchuq uyağañmik qalliani atlam ulğutauniañitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruq Iñuilliuğutniglu Piyuaqsiutiksramiglu

³ Aquppiuqtuqhutin Jesus-lu igğiñi atiqaqtuuaq Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ñumlu, John-ñumlu, suli Andrew-m apiqsruğniğaat kisiññuutiplugu, ⁴ “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Suli sukun ilitchuqutigun ilitchuğigisivisa iluqağmiñ tamatkua atuumaaqsikpata?” ⁵ Jesus-ñum uqaqsiñiğai, “Qaunagiyumausi; kisumun iñuñmun kinnipkağniaqasi! ⁶ Iñugiaktuat tikiuamagisirut atuglugu atiga nipliğutin, ‘Uvaña Christ-ñuruña’. Kinnitñikkisirut iñugiaktuanik. ⁷ Iñuilliuğniaqasi tusaqsraqağupsi añuyanmik maani naagaqaa un̄asiktuani.

Aglaan isukhitchumiñairgaqtuqsuli. ⁸ Nunaqqich akikñaqtuligisigaich atlat nunaqqich, suli atanguviich akikñaqtuligisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsragisuruq atlakaagiñi nunani. Itkisipmiuq nigisunnaq suli ihuilliuhiq. Tamarra tamatkua aullağniisaagigisigai nagliksaahum.

⁹ “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitñik. Qaitqatağisigaasi uqaqsittaqtitchirinun, suli ipiğaqtuğisiyaasi katrağvinñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruanunlu pisigilunja. Tavra piviksraqagisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atuumagaluaqtitnagich quliaqtuagigisigaat tusaayugaagiksuaq iñunun nanipayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaagvinmun isumaalusunjaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitñik. Taivrumani Ipqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqagisuruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. ¹² Aniaqatiunruuat qaitqataligisigaich aniaqatiutin tuqqtaksraulugich, suli aapagikkatin igñiguruat. Iliğaat akikñaqtuligisigaich anayuaatin unniñ tuqqtaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsugisigaa sivutmuulguruuq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁴ “Iñuk agliqiruaq ukunija kanjisi! Tautukkisigiksi naggunallapiagataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksraqviginisagmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iggiñun. ¹⁵ Iñuk innigumi tupqum qaanani isigniaqani saagaksraqsiugiağuni tupqum iluaniñ. ¹⁶ Suli taamna qakma nautchiivinmi utigniaqani saagagnağuni atnugaamiñik. ¹⁷ Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸ Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. ¹⁹ Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiagnaqtut qanapaniñaglaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigitqikkumiñaitchut aquagun taavruma. ²⁰ Aasiñ Atangum ilañnaqtaanjsuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkañi ilañnaqtaagisigai taipkua uvlut. ²¹ Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañii, uvva Christ-nuruuq Agaayyutim akiqsruutigikkañi’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañii, ilaa taimña’, ukpiginiaqgich. ²² Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaniglu quviqnaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaiçh Agaayyutim piksraqtaañi pisagiyumiñagumisigik. ²³ Taatnamik qaunatiagikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkunija iluqanjitñik pinaiñajaisa.

Aggiha Igñinan Iñuum

²⁴ “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliugutiqpak, siqiniq taaqsigisuruq,

suli tatqiq qaumagingiğuni.

²⁵ Uvlugiat katakkisirut qilañmiñ,

suli qaummatipayaani silam nuktitulutin inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

²⁶ Taivrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Igñina Iñuum agqiqsuaq nuviyakun piqaguni kamañaqtuamik sanjimik kamañatituummagmi.

²⁷ Taamna tuyuqagisuruq isagulinik katitchityaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkañiñik nakikñapayaaq.

Iisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁸ “Iisaagağitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq nauñuraaqsivaalukman qiniğnaqsiraaqsipmata akutuqpaliksrail isimaragağigiksi upingam qalliha.

²⁹ Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi

isuksram tikiuamaaqsiha. ³⁰ Ilumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggikksrajan Iisimaraichuq

³² “Kia-unniiñ iñuum nalugaa taimanigun Igñinjan Anjutim qakugun aggikksraja, uvaña unniñ isagulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaa. ³³ Qaunatqiağiksiłusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumalikksraja. ³⁴ Atriqaqtuq umialinjmik aullaqtuamik ujasiksuamun nunamun unitchipluni tupigmiñik. Sanjiksriññigaa pirigikkani savaaksrajanik, tilipluguasiñ talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu añaayuqanja tupqum aggikksrajan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶ Aggigumi tavrakñatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkağa iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malğuk uvluk Jew-ñuruat nigiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauğimik suli nigilhata puvlaksiğniğilaamik qaqqumik, qaukñijisa agaayuliqsit suli aglaliqirit pakaaginigaat qanugimña tigusuklugu Jesus irigaqtuğutinj tuqulluguasiñ. ² Aglaan ilinjich nipliğniqsut, “Nigiqpagvikaam uvluani taatnağniangitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ñum atniğñautiqaqtuam auyugaqtuamik. Aasii nigipkaqlugu ağnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruğutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma añağniğaa nakasruññuana kuviklugu uqsruğun Jesus-ñum niaquanun. ⁴ Iñajisa iñuich ihuaginilgiññigaa aasiiñ avatmun nipliqhutin, “Suvaata una piilaamun uqsruğun atuqpa? ⁵ Tuniñayaqtuq qaaniğlugu pinasut kavluutit taalanik aasii qailługu manik nagliñnaqtuanun.” Taatnaqhutin uqapiluktut akikñaqługu ağnaq. ⁶ Jesus-ñum nipliutigai, “Suginaiqsion! Suvaata ihuilliuqtitpisiun taamna ağnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvañnun. ⁷ Nagliñnaqtuat itchağataqtut. Taimma qanutun savautilhiñaugisi nakuuruamik piyumiñağupsi, aglaan nayuutilhaiñağumiñaitchuña. ⁸ Ağnaq savaaqaqtuq piyumiñakkağmiñik. Tiprağiksağaa timigikkağa itqanaiyautiplugu iluvikkaukksrajanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruñ tusaayugaagiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinağlugu ağnam taavruma taatnaħa itqakkutaauluniasii ilaanun.”

Judas Anjituq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, iñajat qulit malğuch maliguaqtit, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun. ¹¹ Tusaakamitruñ quviasuligniqsut, suli akiqsruğniğaa aatchuğuklugu maninjik. Tavrakña Judas utaqqiaqsiñiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuğnaqsilugu.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Nigiqpagviani Atilinjmi Apqusaakkauğimik

¹² Sivulliqpiami uvluani nigiqpagvikaam puvlaksiğniğilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqqutauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauğimun. Jesus-ñum maliguaqtaiñ apiqsruğniğaa, “Nanili itqanaiyaquvisigut nigiqpaħiksraptiknik

atiliḡmik Apqusaakkauḡmik?” ¹³ Jesus-ḡum tuyuḡigik malḡuk maliguaqtinḡni nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paagisigiktik iḡuk saagaqtuaq qikumik imiqagvinḡmik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iisautri niqliqsuq, nanili iniqagpich niḡḡiviksramnik ipnaimik atiliḡmik Apqusaakkauḡmik piqasiḡluḡa maliguaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvinḡmik inituruamik qulligmi inimi itqanailaamik inuqsraḡaiḡluḡu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ḡum maliguaqtai aullaqtut nunaaqqimukhutinḡ. Paqinnigaa nipliḡha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutinḡ niḡiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡmik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiḡḡiqsuq piqatigiplugich qulit malḡuich. ¹⁸ Niḡipkaḡluḡich Jesus-ḡum nipliutigai, “Iḡapsisamma niḡiqatigikkaḡma aatchuutigigisigaḡa.” ¹⁹ Taapkua aliasuliḡḡiqsut nipliutiplugich atausiuttaaqhutinḡ, “Uvaḡa piviḡa?” atlatsuli, “Naaga uvaḡa?” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡapsisamma qulit malḡuuplusi ittuasi misuksiqatigikkaḡma puggutamiḡ. ²¹ Iḡuk agaayyutitḡaqtauruaq nalunaiqsuq tuquruksrauruq tuvraḡluḡu aglausimaruaq ilaagun. Nakḡiḡ iḡuk tamna aatchuiruaq Iḡunḡmik agaayyutitḡaqtauruamik! Iḡuatlukkayaqtuq taimani aninḡitchumi.”

Atanḡum Nullautchiḡvia

²² Tamatkua niḡilḡataqtitlugich Jesus-ḡum tigummipluḡu qaqquq quyyatipluguasiḡ avguḡluḡu qaiḡḡiḡaa maliguaqtimiḡun niqliqhuni, “Tigulugu niḡḡisiḡ, taamna timiga.” ²³ Jesus-ḡum tigukamiḡ qallun quyalḡitluḡu Agaayyun, qaiḡḡiḡaa tamatkunḡa imiqsillaavigipluguasiḡ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iḡugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluḡniqusigaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiḡaitchuḡa asiam misuḡuanik taivrumuḡaaglaan imiḡviksramnun nutaakun aḡaayuqautani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamiḡ atuutmik aullaḡniqsut iḡḡimun atiliḡmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piḡlaaḡniathanik

²⁷ Jesus-ḡum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluḡasi nikatchakkisirusi piqtigilḡa. Atakkii aglausimaruaq, ‘Tuqqutchiruḡa munaqsrinik, taatnamik ipnaich siamitkisirut.’”

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiḡuagun aḡitqianikkuma aullaḡisiruḡa sivupsitḡi Galileemun.” ²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluḡatinḡ unitkaluaqpatinunniḡ, nikatchakkumiḡaitchuḡa.” ³⁰ Jesus-ḡum itnaḡniḡaa, “Uqautilakpiḡ, marrumani unnuami aqargiqpak qalḡuqtaḡaluaqnagu malḡuḡniaglaan piḡlaaḡutigigisigikma piḡasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter niqliqsuq qapinaiqhuni, “Tuquluḡaunniḡ nayuḡniḡikpiḡ. Piḡlaaḡiyumiḡaiḡiḡikpiḡ sumiunniḡ.” Taatnatuntuuq niqliqmiḡiqsut iluḡatinḡ.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu maliguaqtinilu tikitḡamiḡ nunagiksaanun atiliḡmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyatilluḡa.” ³³ Piqatiginigai Peter-lu, James-lu, suli John. Uqumaiḡiullapiḡniqsuq nagliḡnaqsipḡuniunniḡ irrutchiḡmigun ³⁴ niqliqhuniasiiḡ, “Arrii, uqumaiḡiullapiḡniqsuḡa. Alianam pisaḡiḡhiḡaaḡuqtaḡaḡa. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillaḡluḡa.” ³⁵ Taavunaqtaallakhuni sitquḡniqsuq nunamun agaayupluniasiiḡ nagliksaḡuḡitḡuni piḡaḡumiḡaḡpan. ³⁶ Itnaḡniqsuq, “Abba, Apaḡ, suapayaaq aḡalatkiḡ piḡuḡaluaḡiga nagliksaḡutiḡpak uvamniḡ. Aglaan pisuḡhiḡ atuumayumuḡ, pisuḡiḡiḡilaapkun.” ³⁷ Jesus-ḡum utiqami

paqitlugich siñiktuat nipliutinigaa Simon Peter, “Simaan, siñikpich? Munagiuraallakkumiñaiññiqpichunniñ akkuvauraq?” ³⁸ Tavra nipliutilgiññigai, “Siñiniasunaqasi agaayulusilu, ukpiqsrisingaitchumausili uuktuakkaugupsi. Inuk ilumutun piyummatiqagaluahuni irrutchiqimigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqinñiqsuq agaayutyahuni sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilgiññigai siñiktuat, irratin uisalguillilaklugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiññigaa. ⁴¹ Utiqami piñayuakni nipliutinigai, “Kiikaa, siñigitchi qanutun minguisiqsilu. Aglaan siñikpaaniktusi. Uvva aatchuutauksraña inuum Iñinjan tikitchuq aqalataqiyumiñaqsiplugu killuliqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanii tunirigikkağa imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniqaa

⁴³ Jesus uqaqtitlugu Judas, ilañat qulit malguich maliguaqtaiñ tikiññiqsuq. Aggiquasiqhuni inugiaktuanik inuñnik, saviqaqhutin sulianautchiraqhutin. Qaukñich agaayuliqsit, aglaliqiritlu sulivulliuqtigruat tuyuginigai. ⁴⁴ Taavruma tuniritñiktuam ilaanik qaiññigaa itnaqhuni ilitchugipchautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkağa, tavra ilañugisiruq. Tiguyumagiksi aullautiluguasiñ qaunagilugu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikirgauraqamiñ Jesus nipliutinigaa, “Iñisautrii,” kuniklugu. ⁴⁶ Aasiñ tamatkua tiggucñunigaa. ⁴⁷ Ilañata maliguaqtaiñ qichaqtuam amuliqamiñ savikpani anaunigaa savaktaat qaukñiata agaayuliqsit, siutaiqsiqu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tigutyaqpisitña savikpaliraaqhusi anautaniglu? Savvaqñuktanausugivisitña? ⁴⁹ Uvlutaugagipman agaayyuvikpanmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitchipsitña, aglaan aglaksimaaqtuq taatna Agaayyutim uqalhani ittuksraupluni.” ⁵⁰ Tarrali maliguaqtai iluqatin suksraaqługu qimañniqsut.

⁵¹ Nukatpiaq, maliguaqtaiñ ilañat, atnuqaaqñiqsuq qalipquaññamik. Tiguliqsaqmanituq ⁵² qalipquani unitługu qimañniqsut atnuqaunni.

Jesus Uqaqsittaqvinmi

⁵³ Taapkua tigusiruat pituigun tasiugñigaa Jesus qaukñiatnun agaayuliqsit, katimaranun iluqatin qaukñich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu. ⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq unasiuraahuni silataanunaglaa igluqpanan agaayuliqsit qaukñiata. Aquppiqataunikuq qaunaksrini naniaqtuaghuni ikniqmi. ⁵⁵ Qaukñich agaayuliqsit sulilūqatin uqaqsittaqtitchirit pakaaqagñiqsut agvisiksrañanik akikñaqługu Jesus tuqqutchukługu, aglaan paqitchitłaiññiqsut. ⁵⁶ Inugiaktuat ilisimaraugaluqtut akikñaqługu, aglaan ilisimaruaruat atinjtqataqtut. ⁵⁷ Tavra ilisimarit ilañich makinniqsut akikñaqługu nipliqhutin, ⁵⁸ “Tusaagikput niplioman, ‘Piyacquqisigiga agaayyuvikpak iniqtauruaq argañnik, aglaan piñayuakkun uvlut nappaiñiaqtuna atlamik iniqtaunitchuamik argañnik.’” ⁵⁹ Ilisimaritunniñ taapkua piqasiutilguiññiqsut taavrumuuna. ⁶⁰ Qaukñiat agaayuliqsit makinniqsut sivuqaatni. Tarra apiqsrugñigaa Jesus, “Kiggutiksraitpiun una ilisimarit uqaqikkanat akikñaqhutin?” ⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqanjitłuni sumik.

Apiqsrutqilgiññigaa qaukñiata agaayuliqsit nipliqhuni, “Christ-ñuvich, Iñinña Nangakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, Ilañuruña. Tautukkisigiksi Inuum Iñinña aquppikpan taliqpiani Saññipayaalgum qinñigisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.” ⁶³ Qaukñiata agaayuliqsit aliktuqñigai atnuqaani nipliqhuni, “Inuqsrañaiqsugut ilisimauruksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqaqñiqaat! Qanuq sivunnigñiqpisi?” Iluqatin katimaruat tuqqutaksraguñigaa. ⁶⁵ Ilañisa tivvuaqtuqługu, irrak

matuqqaaqługik anaumikkaat apiqsruqługu, “Ki, nalautchagiñ kimun anaumiktılaaqnik.” Taatnaanikmata qaunaksrit tiguplugu pattanığaat.

Peter-m Jesus Piılaagığaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaagvium tikiññığaa ađnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiuñ naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaqlıgıñığaa nipliutiylugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkanatin Jesus Nazarethmium!” ⁶⁸ Peter piılaaqtıqtuq, “Naluruña. Kanıqsımanıitchiga qanutchimik uqaqtilaan.” Nuktaaqtitlugu aqargıqpak qalğugıniqsuq.

⁶⁹ Suli ađnam taututqılğitñamıuñ nipliutiniđai tamatkua qıchaqtuat, “Uvvauna ilagıpmıkkanať.” ⁷⁰ Peter piılaatqılğıññıqsuq. Kınıuagunsuli qıchaqtuat tavrani nipliutiniđaat Peter, “İlumun ilagıgaatin Galileegmiuñuplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñıqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñıuqsaglıña uqarıtkuma ilumutuuruamik. Nalugıga kisuutilaana taavruma anutim.” ⁷² Tuglılıqługu aqargıqpak qalğugıniqsuq. Peter-m itqagıniđai uqalıgıkkani Jesus-ñum, “Aqargıqpak qalğuuqtađaluaqnagu malğunıniaglaan piılaagıtıgıgıgıma piñasuniaglaan.” Itqagımiuñ taamna qıagaqsiñıqsuq.

15

Pilate-muutiniđaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñıch agaayuliqsit piqatigıplugıch sıvulli- uqtıđruat suli aglılıqırit suli iluqagmıñ uqaqsıtaaqıtıchırit katımanıqsut sıvunniıqhutıñ. Tamatkua Jesus qılıqtınnıđaat. Qılğutilik tasıkuuqługu Pilate- muutiniđaat kavanauruamun.

² Pilate-ñum apiqsruđaa, “Uvva Jew-ñuruat umialıgıvatin?” Jesus-ñum ki- uđaa, “Tavra ilvıch taatnaqtutin.” ³ Qaukñıch agaayuliqsit pasıuđniđaat inıugıaktuatıgun sutıgun. Aglaan Jesus kımaksrıñıñıqsuq. ⁴ Pilate-ñum apiqsrułgıtkaa, “Kıgğutıksrıñıñıqıch? Qanutunaglaan inıugıaktautıgıruanık pasıuqpatin!” ⁵ Jesus nipliñğıtıchuq. Taatnamık Pilate quvıgusunıqsuq.

Jesus Tuquruksrađuđaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ñuruat niđıqıpagvıkaatni atilıñmi Apqusaakkaułıgmık Pilate annaktıchırađniqsuq atautchimık isiqtamık kisupayaamik pisukamıñ. ⁷ Akunđatni isiqtat inıuk innıqsuq atilik Barabbas-mık inıuaqatauruuq taapkua anıuyakmata akıñıaqługu Roman kavamanatnik. ⁸ Inıugayaat Pilate-mukamıtrıñ qasrııaqsıñıđaat pituiquplugu isiqtıaq pıragııgımsun sıvuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pıtuıđıtquvisıtña Umialgatnik Jew- ñuruat?” ¹⁰ İlıtchugıniđaa qaukñısa agaayuliqsit qaitçııhat Jesus-mık sıqñıataqalıgmıktıgun. ¹¹ Aglaali qaukñıch agaayuliqsit akatçııñıqsut inıuñnik Pilate-ñum pituiđıtquplugu Barabbas-mık. ¹² Pilate kiugai, “Qanıđısiñıqıgı una taıguutıqıqtuaq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ İluqatıñ inıuıch nipliıqpañıqsut, “Kıkiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ñum apiqsruđniđai, “Suvaata? Savamaqłıuqaqpa?” Aglaan inıuıch nipliıqpaaurallapiđniqsut, “Kıkiaktuutısiuñ!” ¹⁵ Pilate-ñum quyalısukługıch inıuıch pituiđıñıđaa Barabbas ilıñıtñun. Qaitkamıuñ Jesus anıuyıuqtımiñun tılıñıđai, “Ki, ipıgaqtuqsıuñ! Kıkiaktuutınaqsıruq.”

Anıuyıuqtıt Mitautıgıđaat Jesus

¹⁶ Anıuyıuqtıt itqutiniđaat Pilate-ñum tupıqpañanun, aasıñ katıtqunıđaiç atlat anıuyıuqtıt, ¹⁷ atnuđaaqługu akısıruanık kavıqsaamik suli nıaqu- usıplugu kakıtıđanık aasıñ ilıplugıch nıaquanun. ¹⁸ Kamagıñıuđniđaat sıvuđaani nipliıqhutıñ, “Uvvaguuq Umialgat Jew-ñuruat!” ¹⁹ Anaullađniđaat

niaquagun anautamik suli tivvuaqtuqługu sitquǵvigiplugu sivuǵaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruŋ mattaqtinnigaaŋ kavıqsaaq silatıǵuaq atıpqaqługuasiiñ ilaan atnuǵaanıñik. Tavra aullautinigaaŋ kikiaktuutiviksraŋanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniǵutamun

²¹ Uvvaguug iglaullaǵmiŋ aŋuyyiuqtıt paǵnigaaŋ iñuk atıqaqtuaq Simonmik utıqtuaq nunaaqqımun. Nunuriñigaaŋ iqsruquplugu Jesus-ŋum kikiaktuutriviksraŋa. Taamna Simon Cyrene-naǵmiu aapaŋak Alexander-mlu Rufus-ŋumlu. ²² Tikiutinigaaŋ nunaŋanun taiyuutiliŋmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunǵa.” ²³ Imiksritkaluaǵnigaaŋ asiam misuǵuanik avuplugu sunaǵnıtuamı. Aglaan Jesus imiŋiññigaa. ²⁴ Tamatkua aŋuyyiuqtıt kikiaktuutigaat. Tavra avıtuǵnıǵaıch atnuǵaanı aasiiñ saaptautigıpluǵıch qanutchimik iñuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-akłaaqman uvlaami kikiaktuutinigaaŋ. ²⁶ Aglaıch pasikkusianı ilıñıǵaıch nıaquan qulaanun itna aglakłuǵıch, “Umialǵat Jew-ŋuruat.” ²⁷ İlaani kikiaktuutrıqataunıqsuk malǵuk tıǵliŋniaqtık, ilaqataa taliqpian tuŋaani suli ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqalha immiumaruq, “İrrutinigaaŋ savamaqłuktuatun.”]

²⁹ İñuıch apqusaaqtuat nıaquanıqsut nipliaplutiŋ pısaanŋatinik Jesusmun, “Aa! Uqaguuruatin piyaqqulhiñauñıpluǵu agaayyuvıkpak aasiiñ nappatqıǵıluǵu piŋasuni uvluni, ³⁰ ki, annıqsuǵıñ ilıpnik, aasiiñ atqagıñ sannıǵutamiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukliŋisa agaayulıqsıt piqasiqhutıŋ aglaliqirinik mitautigıgaat, “Una annıqsuiraqtuq atlanik, aglaan inmiñik annıqsulǵuitmiñıqsuq. ³² Ki, Christ, Umialǵa Israel-ŋum, atqagutin kikiaktuutrivıpnıñ! Uvagut tautukkuptıǵu ukpiǵıyumaıkput.” Taapkuak kikiaktuutrıqatauruak suviaǵutiniǵaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taaqsiñıqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-akłaaqman Jesus nıpitusiñıqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutıǵıŋıqpiŋa?” ³⁵ İlanıch tamatkua qıchaqtuat tusaakamiuŋ nipliqsut, “Atanji, tuqłuǵaǵaa Elijah.” ³⁶ İlanat iñuıch tıǵuliqamiuŋ allaqtıǵun qilamiksruaqhuni misuktiqługu misuqqumun, isautchiqsıqługu ayauppiŋmik qaqłuuıkkun aktuqługu nipliqhuni-asiiñ, “Ki, qıñıǵumagıkput Elijah agǵıǵisıpmagaan atqautıyagługu.” ³⁷ Jesus nıpaalaliqhuni tuqunıqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvıkpamı siıksıǵnıqsuq tatpıchakŋa takanunı taatna. ³⁹ Tavra aŋuyyiuqtıt qauklat qıchaqtuaq Jesus-ŋum qanıŋani tuqupman nipliǵnıqsuq, “İlumutun taamna aŋun igñıǵiniǵaa Agaayyutim.”

⁴⁰ İtmiñıqsut aǵnat tautuktuat unavaniñ, ilagıpluǵıch Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagıkkarıak taivruma kamanaiññıqsram James-ŋum suli Joses-ŋum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsuǵnıǵaaŋ Jesus Galılee-mi itman savautıpluǵulu. Atlas iñuıgiaktuat aǵnat malıñıǵaaŋ Jerusalem-mun.

Jesus İluviǵnıǵaaŋ

⁴² Unnuksraaǵuraaqman Joseph Arimathea-ǵmiu tikiñıqsuq. Uvva uvlanı sivuani Jew-ŋuruat mıñııqsıaǵviat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraıqhuni utlautıniqsuq Pilate-mun. İniǵıniǵaaŋ Jesus-ŋum timaa. Joseph kamagıkkaupluni sıvulliıqtıǵruanıniqsuaq niǵııuǵaǵnıqsuq aullaǵniñıksraŋanik aŋaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviǵusunıqsuq Jesus tuquanıktıǵniqman. Tuqłuǵnıǵaaŋ aŋuyyiuqtıt qauklat apıqsruqługu tuquanıktıqmaagan. ⁴⁵ Tarra ilıtuçıǵianikamiuŋ taavrumakŋa aŋuyyiuqtıt qauklatniñ Jesus-ŋum tuqqutilaanı, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsıǵnıqsuq ukiñhaaǵıksaamik. Atqautıpluǵu Jesus-ŋum timaa puuqługu ukiñhaaǵıksuamik

iliñigaa iluviliuqtamun uyağanmi. Aksraklugu uyağanmik talunigaa taamna iluviq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña Joses-ñum qiñignigaa napmun iliñiaqmanaan.

16

Jesus Anitqisusq Tuqułigmiñ

¹ Jew-ñuruat minguiqsiagviat qaanianikman, Mary Magdalene suli Mary aakaña James-ñum suli Salome tauqsiğniqsut tipragiksaanik uqsruqtiguklugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam tikitchut iluvigmun nuiyasriuraqmiuglu siqiñiq. ³ Uqaksraqtuniqsut inmiknun, “Kiami aksrakki-sivaun uyağak paananiñ iluvğum?” (Atakkii uyağak anigaluaqtuaq). ⁴ Tavrakña tautuñniğaat uyağak aksraksimaaniklugu.

⁵ Tavra ağnat isigniqsut iluvigmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuag taliqpian tunjaani atnuğaaqahuni takiruamik qatiqtaamik. Quvigutchañniqsut. ⁶ Aasiñ nukatpam nipliutigai, “Quvigusunjaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauraaq. Agaayyutim anitqiksitkaa. Uvani ingitchuq. Qiñiqsiun nallavia. ⁷ Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galileemunñaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkisigiksi tuvrağlugu uqauttutaa ilip-sitñun.’” ⁸ Tarra uniñniğaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutin uuliksiñiqsut. Nipliniñniqsut iñunmun apqutmikni iqsitachakpaitlutin.

Jesus Sagviqsusq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagvigñiqsusq sivulliuplugu taivrumuña Mary Magdalene-mun irrusiqłuiyakkamiñ tallimat malğunnik. ¹⁰ Taavruma utlanñigai piqatigisuukkanı Jesus-ñum kiñuvğuruat qaiplutinlu. ¹¹ Uqautiniğai Jesus iñuuniplugu suli tautuñniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvğuruat tusaakamin ukpigiñniğaat.

Jesus Sagvigñiqsusq Malğunñun Maliguaqtinun

¹² Kiñuagun Jesus sagviqmiñiqsusq iglaatun ilipluni malğunñun ilañiknun aullaqtuanñun nunaacqimiñ. ¹³ Tavrakñatchiaq utigniqsusq. Uqauraaqsiñiağaluagniqsusq atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiginjitmiñiğaiçh.

Jesus Sagvigñiqsusq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kiñuagun Jesus sagviqmiñiqsusq taapkunuña qulit atautchiñun niğiñiaqtitlugich. Suakatağniğai ukpiqsrilguilhatigun pitchigiilhatigunlu atakkii ukpiginjitlugich qiñiqtuat ilaanik kiñuagun anitqilhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullağusi iluqaanun nunamun, quliaqtuağiyumagiksi tusaayugaagiksuaq anniqsugiakun iluqaitñun iñunñun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriruaq suli paptaakkauruaq anniqsugisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsrinitchuaq suksraunğiqsaugisiruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqagnaqtut ilitchuqutaiñik sanñim taavrumuuna: Atuğlugu atiga anittağisirut irrusiqłunnik suli uqatlagisirut atlakaagiiñik uqqanik. ¹⁸ Tigugaluagumiñ nimigianik unniñ imiğaluagumiñ tuqunamik nuyuağnamiyumiñaitchut. Iligisigaich argagikkatin atniğñaqtuanun aasiñ tamatkua ihuaqsilutin.”

Jesus Aullautrauruq Qilañmun

¹⁹ Kiñuagun Jesus-ñum Atangum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiñigaa pakmuña aquvitiługuasiñ taliqpiniñ tunjaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaqhutin quliaqtuağniqsut tusaayugaagiksuaamik

nanipayaaq. Atanguruam savaqatiginigai nalupqinaigutiplugu uqauttutaat ilumun itilaanjanik quvinqaqtuatigun savaanjanisigun.

Uqal̄hich Aglaan̄i Luke-ŋum

¹ Piqpagiplutin ilauramaan̄ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqti-laaḡmiktigun aglaan̄iqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Ilišimarauruat uqautiniġaatigut tautukkaġmiknik taimak̄aniñ aullaġniñhaniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliaqtuaġniqsut tusaayugaaḡiksuamik. ³ Qutchiksuan̄uruatiin, aglaan̄iaqtuñ ałitchuġiraksraqnik ilisaaḡillapiaqqaaḡlugich uqaḡipayaakkañich aullaġniñhaniñaglaan. ⁴ Aglaktuñ taavrumiña ilisimatquplutin ilumutuupiañhanik ilisauttusiaġikkaqpich.

Anniviksraña John Paptaaq̄tichirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiaq̄miñiqsuq atiliñmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini tag-gisiq̄aqtuani Abijah-tkutnik. Aġnaata atqa Elizabeth, paniginiġaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaun̄jaruan̄niqsuk Agaayyutim q̄niñhani, tupik-sripl̄utik iluqaitñik Atanḡum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitunḡaiññiqsuk atakkii Elizabeth qitunḡitlaitluni, sulil̄uqatik utuqqanaaḡuqhutik.

⁸ Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiuummipman, Zechariah-m savautiniġaa Agaayyun̄ agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraq̄lugu atuiraḡiñhat agaayuliqsit piksraq̄taaḡiniġaat ikipkairuksraupluni tipraḡiksautmik. Isiḡniqsuq agaayyuvikpañanun̄ Atanḡum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraḡiksautmik iñugaaḡruich agaayuniqsut silataani. ¹¹ Isaḡulgan̄ Atanḡum sagviutiniġaa qichaqhuni taliq̄piani ikipkaiviuram tipraḡiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiun̄ tupañniqsuq iqsiliqsiquhuni. ¹³ Aglaan̄ isaḡulgum nipliutiniġaa, “Zechariah, iqsinañ! Agaayyutim tusaaniġaa iniqsrul̄hiñ. Nuliaḡikkan Elizabeth iġñigisiruq anugauramik. Atchiḡisigiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaġniaqtutin! Atlatlu iñugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamanaḡuni Agaayyutim q̄niñhani. Imiġumiñaitchuq asiam misuqquanik san̄jisimaruamik. Anil̄gatakiġmiñiñaglaan̄ an̄alatiqaġisiruq Ipq̄itchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinniaġai iñugiaktuat Israel-ñuruat Ataniġmun̄ agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq̄ aggitl̄aiññaan̄ taamna John quliaqtuaġniaqtuq san̄niqaġuni sivuniksriqiritun̄ Elijah-tun. Ilauraagiiksitisigai aapauruat qitunḡan̄itñun. Utiqtitkisigai tupiksritl̄aitchuat isummatiq̄atlasilugich nalaun̄jaruamik. Itq̄anaiyautigisigai iñuich akuqtuġumiñaq̄sil̄ugu Ataniq̄.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniġaa isaḡulik, “Qanuġluña ilisimaniaqpik ilumutuutilaaq̄nik? Atañii, an̄ayuqaaqtuñ sulil̄uq nuliaḡikkaġa utuqqaḡuqmiuq.” ¹⁹ Isaḡulgum kiuniġaa, “Gabriel-ñuruña. Qichaqtuñ sivuġaani Agaayyutim. Tuyuġigaan̄a uqautityaquplutin taavrumiña tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukp̄iḡilguitchiñ uqauttutigikkaġa aglaan̄ atuumaḡisiruq. Atakkii ukp̄iḡilguitñap̄ña uqaḡumiñaitchutin tikil̄gataġlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaq̄q̄niġaat Zechariah ilisimasukhutiñ suvaata muluval̄lakmagaan̄ iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulliḡataq̄ami uqalguiññiqsuq. Iñuich il̄itchuġiniġaat q̄niñquuraaq̄aħa agaayyuvikpaum iluani. Uqalguiññiñun̄ urriq̄aniqsuq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiun̄ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun̄ taavruma nuliña Elizabeth sin̄iayauñiqsuq. Aasiñ tallimani tatq̄iñi aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma san̄ñiruam̄ Atanḡum Agaayyutim ikayuq̄paan̄a. Kan̄jusutq̄ikkumiñaiqsuñ qitunḡitl̄aiññil̄uñ.”

Anniviksraña Jesus-ñum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqiiñi Elizabeth sinjayaunjanikman, Agaayyutim tuyugilgiññigaa isagulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atiliñmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginigaa niviaqsiamun anutituqsimaitchuamun atiliñmun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun anutmun atiliñmun Joseph-mik. Joseph kinuviağiniğaa Atangum David. ²⁸ Isagulgum tikiññigaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsraurutin ağnapayaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiagñiqsuq isagulgum nipliuttutaagun kaniqsinjilugu suvaata uqaqtilaana taatna. ³⁰ Isagulgum nipliutiniğaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim ihuaqqutigigaatin. ³¹ Sinjayaugisirutin igñilutinaasiiñ anugauramik atchiqsaksragikkaqnik Jesus-mik. ³² Taamna kamanagisuruq, suli iñuich taiguutiqağisigaat igñinjanik Qutchinñiqsraurum Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqtinniağaa David-tun sivullianatun. ³³ Ataniguğisuruq kinuvianjiiñi Jacob-ñum qanapak taimuna, suli anaayuqautaa isuksraqagumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniğaa isagulik, “Qanuq una itkisiñiqpa? İlaqatniksimaitchuñasuli.” ³⁵ Isagulgum kiuniğaa, “İpqitchuaq İrrusiq tikiomagisuruq ilipnun. Agaayyutim Qutchinñiqsraurum sanjigikkañan nayugisigaatin. Taatnağuni ililgaaq ipqitkisuruq taiguutiqağuni İğñinjanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiiñ, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunğaqatlaiññiplugu. Aglaan pakma sinjaiyauruq itchaksrani tatqiiñi utuqqanaagugaluñagmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlagaa.” ³⁸ Mary nipliğñiqsuq, “Atangum savaktigigaana. Atuumali uvanñun uqauttigikkaptun.” Tavrakña isagulgum uniññigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigñiqsuq nunaqqiuramun qimigaaniñiittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinniğaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigniqsuq. Elizabeth analatiqağniqsuq İpqitchuamik İrrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsraurutin ağnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililgaaq sinjaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, atanigma aakagikkañan utlagluğniğaaña qiniğiaqluñ! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatigikka ilummiutağa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpiğikapku Atangum uqałha tuyuutigikkaña ilipnun atuumagisiññiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğñiqsuq,
“İñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksrugiga Ataniq.
⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkağa.
⁴⁸ Suunilūqtuaña itqağiniğaaña.
Uvakñaniñaglaan iluqatin iñuich taiguutiqağisigaatña quvianamiuruamik
⁴⁹ atakkii kamañaqtuaq Sanjiruaq Agaayyun savaaqahuni kamañaqtuanik uvamnun.
Atqa ipqitchuq.
⁵⁰ Kinuviağiiñi aippaavak
nagliktuutiqağai taluğirigikkani.
⁵¹ Agaayyun isanñiqsuq sanjiruamik taligmiñik
aasiiñ siammayaaqlugich kamañağasuktuat sivunniugutituummaitñik.
⁵² Atchiksinnigai kamañaqtuat atangich
suli atchiksuat kamañaqsipkaqlugich.
⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik

2

Aniŋha Jesus-ŋum

¹ Augustus atangunŋaŋmi Rome-mi tilisiŋiqsuq iŋuich nanipayaaq atqiqsitquplugich. ² Taamna atqiqsitchivik sivulliuniqsuq. Taamna atuumapman aŋun atiqaqtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iŋupayaat utlautiniqsut sivulliaŋmiŋ anniviŋitŋun atqiqsitchaqtuqhutiŋ. ⁴ Joseph-tuuq iglaupmiŋiqsuq. Aullaŋniipluni Nazareth-miŋ Galileemiittuamiŋ Bethlehem-muŋniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrungaŋniqsuq atakkii ilaaptuuq kiŋuviaŋiplugu David-ŋum. ⁵ Atqiqsitchaqtuqami aullautiniŋaa Mary nuliaksrausiutianikkani siŋiyauruaq. ⁶ Bethlehem-miittitlugik Mary igŋisuligŋiqsuq. ⁷ Igŋiŋgaŋniqsuq aŋugauramik. Nimiqsruqtuallaŋniŋaa ilipluguasiŋ tuttuqpaich niŋgiviatiŋun atakkii iniksraitlutin nullagviŋmi.

Munaqsriŋlu Isagulgilŋu

⁸ Iŋaŋich munaqsrit unnuiŋiqsut taavani nunami munaqsriplutin ipnaimiknik. ⁹ Isagulgan Atangum sagviutiniŋai aasiŋ qaumanan Atangum qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiagŋiqsut. ¹⁰ Aglaan isagulgum nipliutiniŋai, "Iqsiŋasi, uvuŋaqluŋa uqautityaŋipsi tusaayugaallutamik quviatchaktirrutiksrauramik iŋupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitŋun aniruq David-ŋum nunaaqqiani, Christ-ŋuruq Ataniq. ¹² Una ilitchuqqutauruq ilipsitŋun ilaanutilaanjanik, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsrullaktaq nalaruaq tuttuqpaich niŋgiviatiŋi." ¹³ Tavrakŋatchiaq iŋugiallapiaktuq isagulgich qilaŋmiŋ sagvigŋiqsut. Piqasiqlugu isagulik nangaŋniŋaat Agaayyun itnaqhutiŋ, ¹⁴ "Kamanaun illi Agaayyutmun qutchiŋŋiqsrami qilaŋmi, sulit tutqiuŋtiqagli nunami akunŋatni iŋuich quyalitŋiŋktuat ilaanik." ¹⁵ Isagulgich utiqmata qilaŋmun munaqsrit nipligŋiqsut inmiknun, "Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiaqlugu Atangum uqauttutigikkaŋa uvaptiknun!" ¹⁶ Qilamiksruaqhutiŋ paqinniŋaich Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraq nalauraqtuq tuttuqpaich niŋgiviatiŋi. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruŋ uqaginiŋaich isagulgum nipliuttutigikkaŋi taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaqtuat quvigusuŋniqsut tamatkuniŋa munaqsrit nipliuttutigikkaŋitŋik. ¹⁹ Mary-m uummatigmiitchiutiniŋai uqautigikkaŋich aasiŋ isummatigiuraaqlugich. ²⁰ Munaqsrit utigŋiqsut kamaksruqlugu nangaqlugu Agaayyun iluqaisigun tusaakkaŋmiktigunlu tautukkaŋmiktigunlu. Atuumaruq atrilplugu isagulgum atuumagisiŋikkaŋa.

Jesus Atchiŋaat Agaayyuvikpaŋmi Qaitlugu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malguk uvlut naatmata sulit aniqammiuraq nalunaitŋutchiqsaunjanikman, atchiŋniŋaat Jesus-mik, atigmik isagulgum qaisanjanik Mary siŋaiyaugaluqtitnagu.

²² Ipqiŋsaŋviksraŋat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniŋaak qaitchaqtuqqlugu Agaayyutmun tuvraqqlugu maligutaksraŋa Moses-ŋum, ²³ maligutlugu aglausimaruq maligutaksraŋiŋi Atanguruaq, "Aniqqaaqtuapayaq aŋugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun." ²⁴ Tunillaqtuŋiaŋniqsuk malgunik tiŋmiaŋruuraŋnik, injanuruamik maligutaksraŋagun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi aŋutiŋaŋmiŋiqsuq atiliŋmik Simeon-mik. Una aŋun nalaunŋaniqsuq taluqsriruq Agaayyutmik, sulit utaqqiŋiqsuq Israel-aagmiut annautikkauksraŋatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayugniŋaa. ²⁶ Ilaan uqautiniŋaa tuquyumiŋaiŋniplugu qiniŋaluaqnagu Christ Anniqsuqti

Agaayyutim akiqsruutigikkaña. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ñum añaayuqaañiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atuumatyaqlugu atuiragihagun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ñum akiggiutiniḡaa ililḡaaq aasiñ quyaplugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniiq, akiqsruutigikkan atuumapkaḡiñ,
suli tuqqtulasiruna tutqigluña.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyuḡikkan annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuḡiamik Jew-ñuñitchuanun
suli kamanautaugisiruq iñuiñun Israel-ñum.”

³³ Ililḡaam aapaña aakañalu quviḡusuñniqsuk tamatkunuuna Simeon-ñum uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ñum qiññuḡutiniḡik piñiusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkaña, “Agaayyutim una ililḡaaq piksraqtaḡiniḡaa agvisautyaquplugu tammakiksrañatnun naagaqaa anniqsuliksrñatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun. Iñitchuqquaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaaña iñugiaktuat iñuich uqagisirut akitñaglugu. ³⁵ Taatnaḡumij sagviḡisiñiḡaich iriḡaqtuqhutiñ isummatigikkañich ilaagun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriḡaḡmiñiqsuq uilḡaaḡnaamik atiliñmik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kiñuvianiñiñ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagñiqsuq tallimat malḡuñni ukiuni, aasii uña tuqupluni. ³⁷ Taimakñaaglaan iñuuniḡniqsuq uilḡaaḡnaañupluni, aasiñ pakma ukiuniñniqsuq sisamakipiaq sisamanik. Unillaiñiñiḡaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautiniḡaa Agaayyun uisauraaqhuniḡu agaayupluniḡu. ³⁸ Taavrumani sassaḡniḡmi tik-iñniqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginiḡaa taamna ililḡaaq iluqaitñun niḡiugaqaqtuanun tasuqsaityañiksrañanik Jerusalem-ñum.

Utilhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-ñum suli Mary-m tañianikamitkik iluḡaisa atuqukat maligutaksrañigun Agaayyutim utiḡniqsuk kiñuniḡmiknun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰ Ililḡaaq Jesus aglipuni saññisiñiqsuq, puqiutiqallapiaqhuniḡu. Suli Agaayyutim ihuaqutiniḡaa.

Nukatpiaḡruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹ Ukiuḡaḡipman añaayuqaak Jesus-ñum utlautiraḡniqsuk Jerusalem-mun niḡiqpagvikaamun atiliñmun Apqusaakkauḡmik. ⁴² Jesus qulit malḡuñnik ukiunikman utlautiniqsut niḡiqpagvikaamun piraḡiḡmiktitun.

⁴³ Niḡiqpagvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsagmaknik nukatpiaḡruk Jesus uniniñiqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakañan Joseph-ñumlu naluniḡaak.

⁴⁴ Iḡliḡasuginiplugu iḡlauqatauruani iḡlauniqsuk naalḡataqlugu uvluq. Uvvaasiñ tikiuumakamik nullaḡviksraḡmiknun pakaaqsiñiḡaak akunḡatni ilaḡiñ suli ilauraañiñi. ⁴⁵ Paqiniñamitku utiaqsiñiqsuq Jerusalem-mun pakkiaglugu.

⁴⁶ Piñayuatigun uvlut paqinniḡaak agaayyuvikpañmi aquppiqataupluni Jew-ñuplutiñ ilisautriñi, naalḡniplugich apiqsruqtaqluḡiḡu.

⁴⁷ Iluqatiñ tusaaruat ilaanik quviḡusuutiginiḡaat puqikhuni kiggutaigun.

⁴⁸ Añaayuqaakkiñ quviḡusuutiginiḡaak tautukamitku. Aakañan nipliutiniḡaa, “Iḡniñ, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñiksralillapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiagiptiḡiñ.” ⁴⁹ Jesus-ñum kiuniḡik, “Suvaata pakakpisiḡña? Naluniqpitku nayuutiruksrañiḡa aapaa tupqani?” ⁵⁰ Aglaan kañiqsiñiñiḡaak kiggutaa.

⁵¹ Tavrakña Jesus utiqasiḡniḡik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkañan

itqagiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutinigai. ⁵² Jesus agliñiqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iñuilla nakuaginigaat.

3

Quliaqtuaqalha John Paptaaqtitchirim

¹ Akimiaguutaatni ukiut atanniqsuihani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiqaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisiqaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiiñ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqalha Agaayyutim tikiumaniqsuq John-mun igñinanun Zechariah-m iñuilaami. ³ John kukiñniqsuq kuñan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitñiñ paptaaqtillusi. Taatnagupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴ John aggiñiqsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpiñaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqluiraqtuq iñuilaamiñ:
Itqanaiyautisiñ apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

⁵ Natignapayaat immigługich,
iñgich qimigaallu naqigłilugich,
saqñaruat apqutit nalğusaqmiługich,
qaiğıitchuat tumitchaat qaiqsagługich.

⁶ Tarrali iñupayaaq iłitchuğiniaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.” *Isaiah 40:3-5*

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutiñ. Uqautiniğai, “Nimiğiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasiñiplusi anasiññuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? ⁸ Iłitqutchipsigun qiniğnaqsisiñ isummitqiliqsi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliağigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaiç kinjivialiutlagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniiha qal-lipiağataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kipiłhiñaağukługu napaaqtuq kanjagun. Napaaqtupayaaq asirriñitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” ¹¹ Kiuniğai, “Kisupayaam malğunnik qaliğuaqağumi qaitçili iñuñmun atnuğaaksraitçuamun, sulii kisupayaaq niqiksrautiqağumi niğipkaili niqiksraitçuamik.” ¹² Iłanich tax-siliqirit utlautipmiñiqsuq paptaaquplutiñ aasiiñ apiqsruqługu, “Iłisautrii, Sugisiñiqpisali?” ¹³ Uqautiniğai, “Katitchiñasi qaanjigługu piraksriusiaqsi.” ¹⁴ Iłanisa anjuyyiuqtit apiqsruqmiñiğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiqpisa?” Nipliutiniğai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akiliusiağikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaat niğiugaqağniqsut Anniqsuqtimik aggiqsagumaruamik, aasiiñ isumaniqsuq taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹⁶ Aasiiñ John-ñum uqautiniğai, “Paptaaqtitchiruña imikun, aglaan taimma iñuk aggiqsagumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siñiilguyumiñaitçuñaaniiñ aluğutiñnik. Paptaağisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun sulii iknikun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummağukługich mukkaaksrat sanikłunniñ, katillugichaasiiñ mukkaaksrat sigłuağmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikłuiç ikniğmun qamiyumiñaitçuamun.”

¹⁸ Atlakaagikun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik iñuñnun pitchuksaaqlugich atlağuquplugich iñuuniałhat. ¹⁹ John-ñum iñiqtiqmiñiğaa

ataniq Herod atakkii ilaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliananik suli savaaqaqhuni iñugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰ Aasiñ Herod savaaqagñiqsuq pigiitluktuamik isiqtaupkaqamiun John.

Paptaakkaulha Jesus-ñum

²¹ Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuug paptaaqtinñiqsuq. Agaayupkaqlugu qilak añmaqtuq ²² suli Ipqitchuaq Irrusiq atqagñiqsuq ilaanun tinmiagruuratun. Nipi tusaanigaat pakmakña, “Piqpagiplutin Iğñiğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ñum Kaññiğvinji

²³ Jesus-ñum aullağniikamiun savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtuti-laqağniqsuq. Iñuich isummatiginigaat iğñiğiniplugu Joseph-mun, iğñiña Heli-m, ²⁴ iğñiña Matthat-ñum, iğñiña Levi-m, iğñiña Melchi-m, iğñiña Jannai-m, iğñiña Joseph-ñum, ²⁵ iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Amos-ñum, iğñiña Nahum-ñum, iğñiña Esli-m, iğñiña Naggai-m, ²⁶ iğñiña Maath-ñum, iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Semein-ñum, iğñiña Josech-ñum, iğñiña Joda-m, ²⁷ iğñiña Joanan-ñum, iğñiña Rhesa-m, iğñiña Zerubbabel-ñum, iğñiña Shealtiel-ñum, iğñiña Neri-m, ²⁸ iğñiña Melchi-m, iğñiña Addi-m, iğñiña Cosam-ñum, iğñiña Elmadam-ñum, iğñiña Er-ñum, ²⁹ iğñiña Joshua-m, iğñiña Eliezer-ñum, iğñiña Jorim-ñum, iğñiña Matthat-ñum, iğñiña Levi-m, ³⁰ iğñiña Simeon-ñum, iğñiña Judah-m, iğñiña Joseph-ñum, iğñiña Jonam-ñum, iğñiña Eliakim-ñum, ³¹ iğñiña Melea-m, iğñiña Menna-m, iğñiña Mattatha-m, iğñiña Nathan-ñum, iğñiña David-ñum, ³² iğñiña Jesse-m, iğñiña Obed-ñum, iğñiña Boaz-ñum, iğñiña Salmon-ñum, iğñiña Nahshon-ñum, ³³ iğñiña Amminadab-ñum, iğñiña Admin-ñum, iğñiña Arni-m, iğñiña Hezron-ñum, iğñiña Perez-ñum, iğñiña Judah-m, ³⁴ iğñiña Jacob-ñum, iğñiña Isaac-ñum, iğñiña Abraham-ñum, iğñiña Terah-m, iğñiña Nahor-ñum, ³⁵ iğñiña Serug-ñum, iğñiña Reu-m, iğñiña Peleg-ñum, iğñiña Eber-ñum, iğñiña Shelah-ñum, ³⁶ iğñiña Cainan-ñum, iğñiña Arphaxad-ñum, iğñiña Shem-ñum, iğñiña Noah-m, iğñiña Lamech-ñum, ³⁷ iğñiña Methuselah-m, iğñiña Enoch-ñum, iğñiña Jared-ñum, iğñiña Mahalaleel-ñum, iğñiña Cainan-ñum, ³⁸ iğñiña Enos-ñum, iğñiña Seth-ñum, iğñiña Adam-ñum, iğñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ḡum Aniqusaasqsiuḡha

¹ Jesus utiḡniqsuq Jordan-miñ aḡalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuilaamun² uuktuaqsiutyahuni tuunḡaḡmiñ malḡukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niḡinḡiñniqsuq, aasiiñ niḡisuliqhuni piviksrani isuklitmata. ³ Tuunḡaum nipliutiniḡaa, “Agaayyutim iḡniḡipiaqpatin tilliun una uyaḡak qaqquḡuqulugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḡha niqliqsimaaqtuq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqquḡhiñakun.’” ⁵ Tavrakḡa tuunḡaum aullautilḡiñniḡaa qiñiqtitluguasiiñ atanḡuviñiñik nunam ⁶ nipliutiḡplugu, “Aatchuḡisigikpiñ iluqaanik aḡalatchiḡiḡmik suli iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvaḡnun. Aasiiñ qaitḡlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayaḡiñ agaayyuvigigupḡa.” ⁸ Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḡha niqliqsimaaqtuq, ‘Agaayyuvigisaḡiñ Atanḡuruaq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakḡa tuunḡaum aullautilḡiñniḡaa Jerusalem-mun inillakluguasiiñ qutchiñniqsraḡanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiḡplugu, “Iḡniḡipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunḡa. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqaḡha niqliqsimaaqtuq, ‘Agaayyutim isaḡuliḡmiñun munaḡipkaḡisigaatin.’

¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyaḡigisigaatin argaḡmiknik, aasii atniḡumiñaitchitin isigaktin uyaḡaḡnun.’”

Psalm 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḡha uqaqmiuqtuuq, ‘Uuktuaḡumiñaitchiñ Atanḡuruaq Agaayyutin.’” ¹³ Tuunḡaum uuktu-aqsaḡuiqamiun Jesus qanutchipayaakun unisimaallanḡiḡaa.

Jesus-ḡum Aullaḡniḡaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakḡa Jesus utiḡniqsuq Galilee-mun sanḡiqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iñuich uqaḡiniḡaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautriḡluni katraḡvinḡitñi suli kamaksruḡniḡaat iluqatinḡ.

Nazareth-miut Ukpigiñiñniḡaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-munniqsuq iñuḡuḡvigikkaḡmiñun. Jew-ḡuruat miñḡuiqsiaḡvium uvluani piraḡiḡiḡmigun isiḡniqsuq katraḡvinḡmun. Makinniqsuq aḡliqiḡluniasiiñ Agaayyutim uqaḡhaniñ. ¹⁷ Aatchuḡniḡaat makpiḡaanḡiñik sivuniksriqirim Isaiah-m. Anmaqaḡigich makpiḡaat paḡinniḡaa aglausimaruqaq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayuḡaḡaḡa.

Piksraqtaḡiḡaḡaḡakii

quliaqtuaḡitquplugu tusaayugaallataq inuqsraqtuanun.

Tuyuḡiḡaḡaḡa uqaḡitquplugu patchisaḡiḡun tigutaanḡuranun

suli mamirrutiksraq qiñitlaitchuanun

suli patchisaḡiḡuplugich nanḡitaasiruat

¹⁹ suli quliaqtuaḡitquplugu Atanḡum anniqsuiḡksraḡan iñuḡikkaḡmiñik tikiñniqsuq.”

Isaiah 61:1-2

²⁰ Jesus-ḡum umikḡigich makpiḡaat utiḡtinnḡiḡai katraḡvium savaktiḡikkananun aquvitluniasii. Iluqatinḡ iñuich katraḡvinḡmi qiñiaqsiñiḡaat.

²¹ Iḡisautiaqsiñiḡai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqaḡha atuumaniqsuq uvlupak aḡliqianḡupman tusaahapsitñi.” ²² Iñupayaat aarigaḡgutchaḡniqsut quviḡusuutigiḡplugich sanḡiqaqtuat uqaḡhich uqauttutigiḡkanḡi. Nipliḡniḡsut,

“Una taimña iḡniḡingitpaun Joseph-ḡum?” ²³ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uqauntiaḡipsitḡa uqauttutauruamik inḡlḡaanima itna, ‘Taaktii, ihuaqsiñ ilipnik!’ Tusaagivut savaḡiḡkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaḡaḡiñ uvani

iñugugvipni. ²⁴ Ilumutuuruq, Sivuniksriqiri paglatlaitchaat iñugugvinmiñi. ²⁵ Naalagnillaksitña, Ilumun iñugiaktuanik uilgagnaqaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialunitchuğguuq pinasuni ukiuni ukium avvanajik ilaplugich nigisuksiullapiaqhutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagauvva Elijah tuyuunijnñiqsuq nalliatnun uilgagnaat Israel-mi aglaan kisanun uilgagnaamun iñuuniaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaqmiñiqsuq auyugaqtualinik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamikkaunijnñiqsuq avataagun Naaman Syria-ğmiu.” ²⁸ Iñuiñ katrağvinmi tusaakamitruñ taamna qinnallapiağniqsut. ²⁹ Makitihutin tinuraqlugu Jesus annisiniğaat nunaaqqigimikniñ. Qaananuutiniğaat iñgiuram nunaaqqimin irvianun igitchuklugu ipnamiñ. ³⁰ Aglaan akunniraqlugich iñugayaat aullağniqsuq.

Iñuk Irrusiqłulik

³¹ Tavrakña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqimun Galileemiittuamun aasiñ ilisautripluni iñuñnik Jew-ñuruat minguiqsiagvium uvluani. ³² Iñuich quvigusuniqsut tamarrumiña ilisauttutaanik, atakkii uqağniqsuq liilaa aňalatchiğiaqtuaton. ³³ Katrağvinmi iñuqaqmiñiqsuq irrusiqłulinmik igialaruamik, ³⁴ “[Ilaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvunaq pich piyaqquğukhunuk? Nalunitchiga kisuutilaan, ipqitchuanuplutin Agaayyutim tuyugikkaña!” ³⁵ Jesus-ñum tiliñigaa irrusiqłuk, “Qinuisaagiñ! Anniñ iñuñmiñ!” Irrusiqłuum ulğusaaqtinnigaa añun sivuğaatnun iñuich unitluguasiñ atnisunaqna. ³⁶ Iñuich quvigutchaniqsut nipliqhutin avatmun, “Qanusuniqpa una nipliun? Aňalatchiğimik sanñimiglu uuma iñuum tilitlanigai aasiñ irrusiqłuich aniplutin.” ³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamitichiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

³⁸ Aasiili Jesus anikami katrağvinmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kinunğanun. Simon-ñum aakaruaña atniğñağniqsuq uunaqlukpakhuni. Uqautiniğaat Jesus taavrumiña. ³⁹ Utlaklugu qichaqhuni siñigviñ sanigatnun tiliñigaa uunaqluk aullaquplugu ilaaniñ. Tarra uunaqlunğiqsiğniqsuq. Makitihuniasiiñ niqluğutiaqsiñigai.

⁴⁰ Jew-ñuruat minguiqsiagviat nuñitman, siqiniq nipianikmanimma iluqatin ilauraaqaqtuat atniğñaqtuanik atniğñautilgich atlakaagiiñik tikiutiniğai Jesus-mun. Iliñigai argañni iluqanitñun aasii iluaqsiplugich iluqaisa. ⁴¹ Irrusiqłuich aninnigai iñugiaktuaniniñ iñuñniñ nipliaplutin, “Iğniğigaatin Agaayyutim.” Jesus-ñum tiliñigai irrusiqłuich nipliqunitlughich, atakkii ilisimaniğaat Christ-ñutilaaña.

Jesus-ñum Quliaqtuaqalħa Katrağvinñi

⁴² Uvlaağquqman Jesus-ñum uniñniğaa nunaaqqiq iñuilaamukhuniasiiñ. Iñuich pakaaqsiñigaa. Paqitnamitruñ igligiaqsiñigaa aullaqunitlugu. ⁴³ Aglaan nipliutiniğai, “Quliaqtuaqtuksraurua tusaayugaallautañanik añaayugautaan Agaayyutim iñuñnun atlani nunaaqqiñi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyugigaaña.” ⁴⁴ Taatnamik quliaqtuağniqsuq Jew-ñuruat katrağvinitñi nanipayaaq.

5

Jesus-ñum Tuqluğai Sivulliich Maliguaqtit

¹ Iñatni uvlut Jesus qichağniqsuq siñaani narvam taggisqaqtuami Gennesaret-mik. Iñuich tinuraτραğniqsut tusaasukhutin uqalħanik Agaayyutim. ² Tautuñigik malğuk umiak siñaani. Iqaluñiaqtit niuplutin

salummaiñiqsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniqsuq ilaqataaknun umiak (umiaġikkañanun Simon-ñum) uqautipluguasiiñ ayaktaallaquplugu siñaaniñ. Jesus aquppipluni umiami ilisautriaqsiñiqsuq iñuñnik. ⁴ Ilisautriñaiqami nipliutiniġaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiiñ kuvriġiaġusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ñum kiuniġaa, “Ataniiq, sakuukkaluaqtugut unnuapak. Iqaluñillaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriġisirugut.” ⁶ Kuvriqamiñ iqalukpaurañiqsut kuvratiñunniñ aliñniuraliqługich. ⁷ Isaaqtañiġaich piqatitiñ atlami umiami ittuat ikayuġiaquplutiñ. Utlautikamiñ immiġñiġaich taapkuak umiak iqaluñnik kiviñialġataqługich. ⁸ Simon Peter-m tautukamiun tamanna sitquġniqsuq sivuġaanun Jesus-ñum nipliġhuni, “Ataniiq, aullaġiñ uvamniñ! Killiqirauruñ.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatiniñ nargiasruñiqsut iqalukpauraqtaġmiktigun. ¹⁰ Simon-ñum piqatik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, quviġusukmiñiqsutuuq. Jesus-ñum Simon nipliutiniġaa, “Iqsiñak, uvakñaniñaglaan piññañniġisirutin iñuñnik aqaluñniaqmatun.” ¹¹ Iqaluñniaqtit qakitignġaich umiatin siñaanun, unisiqługichaasiiñ supayaat maliaqsipługu Jesus.

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaaqġimiitnami nalautchiñiqsuq añutmik auyugaqtualinmik. Añutim tautukamiun Jesus sivuġaanunniqsuq iniqsruqługuasiiñ, “Ataniiq, pisuksiñaġuvich mamitihhiñaugikma.” ¹³ Jesus-ñum isakługich argañni aksinñiġaa, “Piyummatiqaqtuñ. Iħuaqsiñ!” Tavrauva añutim auyugaqtuana mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ñum tiliñiġaa, “Uqautiginiagnagu kisumununniñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivġiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tunillautinik Agaayyutmun tuvraġługich Moses-ñum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaġuvich iñupayaam ilitchuġiniġaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq iñuġiaksipluni. Iñuġiaktuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukługu suli mamititausukhutiñ atniġñautmikniñ. ¹⁶ Aglaan iñuilaamuaqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maliġutaksranik agġiġñiqsut nunaaqġipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus ilisautripkaqługu taapku aquppiñiqsut naalaġniplugu. Agaayyutim Jesus sañjiksritmiñiġaa iħuaqsitquplugich atniġñaqtuat. ¹⁸ Ilañich iñuich agġiġñiqsut akiyaqługu aulatlaitchuaq añun ilaan qaatchianagun. Itqutiniġaluaġniġaat iluanun tupqum ilisukługu sivuġaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguiññamitruñ, iñuitkii tatiplutiñ, akiyautiniġaat qaananun tupqum, aasriñ alikługu qilañ tupqum atqaqtinniġaat qaatchianagun akunġatnun iñugayaat iliplugu sivuġaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ñum tautukamiun ukpiqsriħhat nipliutiniġaa atniġñaqtuat, “Añuun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat isumaaqsiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqagñiħuutriruaq Agaayyutmik? Kiña natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ñum ilisimanigai sumik isummatiqaqtulaañat apiqsruqługich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaġanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisuġiñ?’ ²⁴ Iħchuġipkaġisigipsi Iġñiñan Iñuum añalatchirrutiqalħanik natqigutritłapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniġaa aulatlaitchuaq añun, “Makillutin tigulugu qaatchian añilaġiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq añun makinniqsuq sivuġaatnun nayuutipayaaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqługu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaaqtuat

quvigusullapiagniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutin nipliqhutin, “Maatnatavra quviqnallapiaqtuamik qiñiqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruğniğaat Agaayyun.

Jesus Tuqluğniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñniğaa anun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviñmiñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maninñik Rome-mağmiunun. Jesus-ñum nipliutinigaa, “Malinña!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitlugu suapayaaq maliaqsiñiğaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niğiqauptriñiqsuq Jesus-mik tupiğmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiiñ Pharisee-ñuruat sulı aglaliqirit uqaalaqsiñiqsut maliguaqtaiñun Jesus-ñum, “Suvaata niğiqaatavisı imiqataavisılu tax-siliqirini sulı killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiunigai, “Iñuich atniğñañitchuat taaktiqagñianitchut aglaan tamatkua atniğñaqtuat. ³² Agginitchunja tuqluğiağlugich nalaunñagiruut inmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraatikun

³³ İlanisa iñuich nipliutinigaaat Jesus, “Maliguaqtai John-ñum uisauraagñiqsut akulaiqlugu agaayuplutin sulı maliguaqtinich Pharisee-ñuruat taatnatunsulı; aglaan maliguaqtitin niğiraqtut imiqhutinlu.” ³⁴ Jesus-ñum kiunigai, “İsummatigivisigik aiyugaaqtauruat katchuutiviñmi uisauraaquplugich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullağviksraña tikiññaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraanji uisauraagñiaqtut.”

³⁶ Jesus-ñum uqautitqinñigai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksrağumiñaitchuq nutaamiñ quppiğaaamiñ ilaağluguasiiñ utuqqaq quppiğaaq. Taatnağumi aliksiñagnağaa nutaaq quppiğaaq, atakkii nutaamiñ quppiğaaamiñ ilaaksrağumiñ atriginianitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasulı nutaaq asiam misuğua ittuksraunitchuq utuqqağmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqıluni, aasiiñ misuğuuq puuğlu suungigisiruk. ³⁸ Aglaan nutaaq asiam misuğua ittuksrauruq nutaami puumi. [İluqatigli puuğlu misuğuuğlu piiñinitchumuuk.] ³⁹ Kiñanniiñ imigukkumiñaitchuq nutaamik imiqqağuni asiam misuğuanik sanñisimaruumik. Atakkii nipliğisiruq, ‘Utuqqağusıaq nakuutluñniqsuq.’”

6

Qanuutautılaanja Minguiqsiagvium Uvluan

¹ Jesus pisuñniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluanı. Maliguaqtinji pukuñniqsut mukkaaksranik sanñiyağlugich arganmiknik niğiaqsiplugitaasiiñ. ² Pharisee-ñuruat apiqsruğniğaiç, “Suvaata savakpisi minguiqsiagvium uvluanı? Maligutaksrağikkaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.” ³ Jesus-ñum kiunigai tamatkua, “Ağliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaanat niğisuliqamiñ. ⁴ David isigniguguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiiñ qaqquksraqhuni tunillautauruumik Agaayyutmun niğiniğaa aatchuqlugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniiñ niqiksrautigitquninñiğaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayulıqsit.” ⁵ Jesus nipliğniqsusulı, “İğñinja İñuum atanğuruq minguiqsiagvium uvluanıunniñ.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

⁶ Atlami minguiqsiagvium uvluanı Jesus katrağviñmukhuni ilisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anun argalik pannaqluktanik. ⁷ Aglaliqirit sulı Pharisee-ñuruat patchisiksraıliqiniğaat Jesus savaaqagagasugalugu nalaunñaitchuamik; naipiqtuğniğaat tautugiaqhutin iluaqsiriigisipmagaan ilisratlaitchuamik

minguiqsiagvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai isummatinjich. Uvvaasiin nipliutinigaa anjun argalik pannaqłuktanik, “Makittin uvunağutin.” Anjun makitluni tavrunağniqsuq. ⁹ Jesus nipliutinigai tamatkua, “Apiqsruğniagipsi una, Nalliak maligutaksrakuagnaqa: savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigiitчуamik minguiqsiagvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñunmik naagaqaa piyaqquqtillugich?” ¹⁰ Qiñiqługich iñuich avatmiñi nipligñiqsuq anjutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuaqsiñiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu qinnallapiagnaqsut. Aasiin uqautigiasniğaat avatmun qanuğukługu Jesus.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğunmik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimigaamuñniqsuq agaayutyaghuni, unnuaq naatluguasiiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman inmiñuqumigai maliguaqtini. Piksrağniqsuq qulit malğuiñik taiguutiqaqkağmiñik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkağmiñik Peter-mik suli aniqataanıglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik igñinanik Alphaeus-ñum suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ñuruamik, ¹⁶ Judas-mik igñinanik James-ñum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus İlisauriruaq suli Mamititchiruaq

¹⁷ Tavrakña Jesus atqaqatiginigai maliguaqtini qimigaamiñ. Qichağatağniqsuq qaiğiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich agğigñiqsut nakikñaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqçinñiñ tagium siñaani atiqaqtuamiñ Tyremıglu Sidon-mıglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukługu Jesus suli iħuaqsikusħutiñ atniğñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iħuilliuqtitauruat irrusiqłunmiñ iħuaqsikkauniqsut. ¹⁹ Iñupayaat aksiguñniğaat atakkii sanñiqaghuni inmiñi iħuaqsitłaplugich. Aasiin tamatkua utlautiruat ilaanun iħuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaagutitlu

²⁰ Jesus-ñum tautuñniğai maliguaqtini nipliqhuni, “Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Añaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niğisuktuasii pakma;

Agaayyutim niğisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iğlağisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Iğñiña Iñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitчуanunıłusi.

²³ Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nuttagłusi quvianakun, atakkii akilıusiaksraqsi pakmani kamağniagtuq. Itqumasigik, sivullianısa taatnautipmirağigaich sivuniksriqirit.

²⁴ Aglaan iqsiñamiurusi umialguruasii pakma;

qaganaqtuaq iñuuiqsi isukhiñniagtuq!

²⁵ Iqsiñamiurusi niğisuiqsimaqtuasii pakma;

niğisuligisirusi!

Iqsiñamiurusi iğlaqtuasii pakma;

kiñuvğugisirusi qialusılu!

²⁶ Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqumasigik, sivullianısa uqautigillautaqmirağigaich sivuniksriqinıuaqtuat.

Piqpaksriiq Uumiksirinik

²⁷ “Aglali naalagniruasi uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliliqsuqtigikkasi, ihuaqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsiun Agaayyun ihuaqutitqulugich tamatkua taiyuaniqhuutriruat ilipsitnik, agaayutilugich tamatkua ihuaqutriginisasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ igluanik iqsrappich; kia iñuum piñiqpagu quppigaan, ki, pipkagumagiñ atnugaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqaguguni qaillugu, suli kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruqniaqnagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñunun taatnatuntuuq irrutriyumuusi atlanik.

³² “Piqpaksrigupsi kisiitnik iñunuk piqpaksrigikkapsitnik suvaata akuqtuiñağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmiragigaich tamatkua piqpagirigikkatin. ³³ Ihuaqutigupsigik kisiisa ihuaqutrigikkasi suvaata akuqtuiñağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaquttuuq! ³⁴ Atugaksritnikkupsi tamatkununa kisiitñun utiqtititlaruanun atugaksraq-taagmiknik suvaata akuqtuiñağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritnikamin killuliqiriqatmiknun utiqtitchivigitqupmiraqtut aktilaanatan! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, ihuaqutilugich iñuich suli atuaksrillugich niğiugisunatnagu utiqtitkisiniğugich. Taatnagupsi akuqtuigisirusi kamanaqtuamik akiliusiamik, suli igñigigisigaasi Qutchinñiqsrauruam Agaayyutim ihuaqutriruaq quyyataitchuanik pigiitchuaniglu. ³⁶ Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

³⁷ “Suksraunğiqnasi atlanik, suksraunğiqsaunitchumaasil; pigiiññigaiñaqasi atlanik, pigiiññigakkaunitchumaasil; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasil. ³⁸ Aatchuğlugich atlat, aatchuusiaqagumuasil; aa, akuqtuigisirusi immiğlugu uuktuun, naqiqsraqlugu, aqalallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatchuğagigaasi iglikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmigaa ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiñitlaitchuam iñuum sivulligumiuñ atla qiñitlaitchuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Maliguaqti kamanañlunitchuq ilisautrimiññ, aglaan ilisaqtaupayaaq naatchigumi ilisaagmiñnik atrigaigutigisigaa ilisautriñi.

⁴¹ “Suvaata tautukpiun irriutanuluuraq aniqatvich iraani, aasiñ suliqutigisunaqnagu qirugraitchiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautriñağniqpich aniqatiupnun, ‘Aniqatmaan, piğlagu irriutanuluuraq iripniñ!’ qiñisunaqnagu qirugraitchiaq iripni? Ukpinquaqtii! Sivulliulugu piqsirrun qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniağiñli nalupqinaiglugu irriutaiqsiliksran aniqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq Ilişağigaat Asianigun

⁴³ “Napaaqtuğiksaq nauritlaitchuq asiagitichuanik, naagaqaa napaaqtuğitichuaq asirritlaitchuq nakuuruanik. ⁴⁴ Napaaqtupayaaq ilisimanağaqtuq asirrianigun; pukutlaitchusi aqpinñik kakitlağnaniñ, naagaqaa asiavinñik kakitlağnaqaqtuanik uqpinñ. ⁴⁵ Iñullautaq nakuurualiqiruq atakkii nakuuruamik isumaqaqhuni; iñullautauñitñami pigiitchualiqiruq atakkii pigiitchuanik isumaqaqhuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqağmigun.

Malğuk Tuppirik

⁴⁶ “Taiguqtaksraqinitchipsitña Atanipsitnik kamagiyumanitkupsigik uqauttigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷ Kiña iñuk uvañnukkumi naalagnilugich uqağikkatka aasiñ tupigilugich—ilisautigisigipsi qanuq atriqaqtilaanjanik. ⁴⁸ Taamna atriqaqtuq iñunmik nappairuamik tupigmiñnik nivakhuni itisiplugu

aasii iliplugu turvia uyağanmun. Kuuk uliqłukman qasaqtaqlugu taamna tupiq auliyanitчуq atakkii payañaitłuni. ⁴⁹ Aglaan kiña iñuk tusaaruag uqaligikkamnik tupiginitługich atriqaqtuq iñunmik nappairuamik tupigmiñik nunamun turviilaagługu; uliqłuum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulğuruq siqumitipiaqhuni.”

7

Jesus Mamititchirug Anuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

¹ Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñunmik, ilaa Capernaum-munniqsuq. ² Taavaniguuq Roman anuyyiuqtaiñ qaukhiat savaktiqagñiqsuq piqpagikkagmiñik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqułhiñaagłuhuni. ³ Uvvauna anuyyiuqtit qaukhiat tusaakami Jesus-mik tuyuqagñiqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruañitñik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitñamitruñ Jesus inğniğaat pipiaqhutin, “Taamna iñuk ikayuqtaksragipiagiñ, ⁵ atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqun-niñ katragviksraptiknik.” ⁶ Tavra Jesus malinğai. Uñasiñaiqmiglu tupqaniñ anuyyiuqtit qaukhiata tuyuginğai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq, uvuñañiññaqpich. Uvva utlaktaksraunilugtuñañunniñ tupimnun. ⁷ Naagalu suñilugpaitłuna utlaktaksrañilugikpiñunniñ. Uqallaksiñagiñ uqaligmik aasiiñ savaktigikkağa atniğñaqtuaq iluaqsiñiaqtuq. ⁸ Atakkii analatitqagmiñña qaukhiğnik sulit anuyyiuqtitaqłuna analatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağaiñ!’ aullağaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qagğaiñ!’ agğigaqtuq; sulit tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piun!’ piragigaa.” ⁹ Jesus-ñum quvigusuutiginiğaa taamna tusaakamiun. Kiniaqami iñugağrunnun maliktigikkagmiñun uqagñiqsuq, “Paqisimaitchunāsulit ukpiqsriğimik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰ Anutit tuyuuruat utiqamin anuyyiuqtit qaukhiata tupqanun paqinniğaat savakti iluaqsiplugu.

Jesus Anitqiksitchirug Uilgağnaam Iğñiñanik

¹¹ Tamanna atumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqimun atilimnun Nain-mik. Maliguaqtaiñ sulit iñugiaktuat iñuich malinğaat. ¹² Tikiñniqsuq pañanun nunaaqqim anilğataqmiñiqsullu akigaqtuat tuquñaruamik iñunmik. Taamna tuquñaruag iğñitauginikkaña uilgağnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ malinğaat taamna ağnaq. ¹³ Atanguruam Jesus tautukamiun ilunñutchallapiagñiqsuq. Nipliutiniğaa ağnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlakługu aksinğiğaa tuquñaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavrumiña nutqaqmata Jesus nipliğniqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuquñaruag anun aquvitigñiqsuq uqaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utiqtinğaa aakananun. ¹⁶ Iñuich iluqatin taluqsratçanñiqsut kamaksruaqsipluguasiñ Agaayyun itnaqhutin, “Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agğiqsimaniqsuq anniqsugiaqługich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun sulit avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ñum maliguaqtaiñ uqautiniğaat iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁹ Tuqługik malğuk maliguaqtinñi tuyuginigik atanguruamun apiqsruqu-plugu, “Anniqsuqtauvich agğiqsağumaruaq, naagaqaa niğiuktuksrauvisasulit atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyuginigatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agğiqsağumaruaq, naagaqaa niğiuktuksrauvisasulit atlamik?’ ” ²¹ Taavrumani taatnalhatni Jesus iluaqsirağaiñiqsuq iñugiaktuanik iñunmik atniğnautinñitnik nanjirrutinñitniğlu,

suli anittaqlugich irrusiqlugich, qiñitlasiplugillu qiñitlaitchuat iñuich. ²² Jesus-
num kiunigai John-*num* maliguaqtik, “Uqautityatku John qiñikkaptiknik suli
tusaakkaptiknik:

‘Qiñitlaitchuat qiñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut,
tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut,
tuqunaruat anitqiksikkaurut iñuuligmun, suli tusaayugaallautaq quliaq-
tuañuruq inuqsraqtuanun.’

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutaiñgitchuaq piqutigipluna.”

²⁴ John-*num* uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-*num* uqautigiaqsiñigaa
iñugaañrunun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik
qiñigiasugivisi? Ivinmik anugim añalatañanik liilaa? ²⁵ Uvvasuli
qiñigiasugivisi iñunmik atnugallautaliñmik? Iñuich atnugaallautaqagaqtuat
inuqsrasunaqatiñ iñuuniañuurut inillautani. ²⁶ Uqautisitña, sumik
qiñigiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi
kamanatluktuañuruq sivuniksriqiriñhiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaañuruq
Agaayyutim uqañhan uqautigikkaña itna, Agaayyun nipliqsuq,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni
itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq
anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaunniiñ kamanaiññiqsrauruq añaayuqautaani
Agaayyutim kamanatluktuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaanik
tax-siliqirituummagminñ tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunñaruanik
atuqukkanñik paptaakkauplutiñ John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-*ñuruat* suli
ilisautriñ maligutaksranik ayaksimanigaa Agaayyutim sivunniutaa inmiknun,
suli paptaaqunñitlutiñ John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaqtut
ililgaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmaviniñiñ tuqñirautiplutiñ avat-
mun,

‘Atuqtuurautigaluañgipsi katchuutituutunik
aglaan agñiñitlusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvñuutunik qianñitchusi.’

³³ John Paptaaqtitchiri agñiqami nigñitlaiññiqsuq suli imingñitluni asiam
misuñuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqluqañniplugu. ³⁴ Iñuñña Iñuum
nigñiraqtuq imiqñunilu. Pakma nipliqaqtusi, ‘Tautullaksiunñ iñuk nigñiqsuruq
imiqtuqñitlu, ilaaraañat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqñitaa
ilñitchuñgipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Jesus Kinuñgani Simon Pharisee-ñuruam

³⁶ Ilañata Pharisee-*ñuruat* aiyugaañigaa Jesus nigñiyaqtuaquplugu. Jesus
utlautikami tupqanun, nayummagataqñuni tamañña nigñiaqsiñiqsuq.

³⁷ Taavrumani nunaaqñimi añaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni.
Tusaakamiñ Jesus nigñiaqñniplugu Pharisee-*ñuruam* tupqani agñitriñiqsuq
nakasunñuamik imaliñmik piññaqnaqtuamik tiprañiksautmik. ³⁸ Qichañiqsuq
tunuaniiñ Jesus-*num* isigaiñi qiapluni, imañuqlugich qulvimiñik, iviklugich
nutchamiñik, kuniklugich, suli kuviplugich tiprañiksautmik. ³⁹ Pharisee-
ñuruat aiyugaaqtuq Jesus-mik tautukami taavrumiñña nipliñiqsuq
inmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiañgumi nalunñiññayañaa una añaq
aksisigikkani; nalunñiññayañaa qanutchimik iñuuniusiqaqñilañña! Atakkii ilaa
killuliqirauruq.” ⁴⁰ Jesus-*num* nipliutiniñaa, “Simon, uqañtraksrañigikiñiñ.”

“Aa, ilisautrii, uqañtiñña!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruq, “Malguk
iññuñguuq simmiñiaksraqtuñvik akiqsruumanigaaq maniniñik. Ilaqataan
akiqsruumanigaa naliksraliñmik tallimat kavluutit uvlut savaañatnik,

ilaqataanaasiiñ malgukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak akiliilguiniñiqmaknik akiqsruutaigñigik. Nalliak taapkuak piqpaksrilukpa ilaanik?" ⁴³ Simon-
 num kiunigaa, "Uumaqanuñii natqigutrikkaurum anitluktuamik
 akiqsruutmik." Jesus nipliñiqsuq, "Nalauttutin." ⁴⁴ Kiniaqluguasiiñ
 añaq nipliutiniñaa Simon, "Tautugun una añaq! Uvaja isiqama
 tupipnun qaitchinitchikma imigmik igguutiksranatnik isiganma. Aglaan
 uuma añnam igguñai isigatka qulvimiñik aasiiñ iviklugich nutchamiñik.
⁴⁵ Ilvich iqinitchikma kunigluja. Aglaan uuma añnam nutqautinitchai
 kunniuglugich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquga.
 Aglaan uuma añnam uqsruqtigai isigatka tipragiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ,
 uuma añnam kamañtuamik piqpaksrilhan qiniqtikaa inugiaktuat
 killuqsautini natqigutikkauhat. Aglaan inuk killuqsautiqapaniññasugiruaq
 natqigutiraksramik piqpaksrilhanitichuq." ⁴⁸ Tavrakña Jesus-
 num uqautiniñaa añaq, "Killuqsautitin natqigutikkaurut." ⁴⁹ Atlas
 aiyugaaqtauruat nigiqatigiplugu Jesus nipliñiqsut avatmun, "Kisuunasugiva
 una? Natqigutritlanisusunniiñ killuqsautinik." ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniñaa
 taamna añaq, "Ukpiqsriñiqpich anniqsugaatin. Inuuniagiñ tutqisilutin."

8

Añnat Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaalugich nunaqqich
 nunaqqiuratlu quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik anjaayuqautaanik
 Agaayyutim. Qulit malguich maliguaqtaiñ malinigaat. ² Iñajisa añnattuuq
 malikmiñigaat ihuaqsikkauruat irrusiqñunniñ suli atniñautiniñ. Taapku
 Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-num tallimat
 malgunnik irrusiqñunnik anitchirvigikkaña, ³ Joanna-lu, uiaqtuaq Chuza-
 mik anjalataurumik atangum Herod-num iniqpanani, suli Susanna suli
 inugiaktuat atlas añnat. Tamatkua ikayuuttutiginiñgaich pigikkatin Jesus-mun
 suli maliguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Iñaatni inugiaktuat inuich utlautreñiqsut Jesus-mun nunaqqipayaaniñ.
 Inugayaat katikmata uqautiniñgai uumiña atrikusautmik. ⁵ "Iñaatni inuk
 nautchiityağniqsuq. Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat inajich katagağniqsut
 apqutmun tutmiğaqatauplutiñasii, suli tinmiurat silami nigiplugich. ⁶ Inajich
 kataniqsut uyagaaurumun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan
 pannaqlunniqsut atakkii nuna ailañitluni. ⁷ Inajich nautchiaksrat kataniqsut
 kakitlagñalgich akungatnun. Aasiiñ kakitlagñat nauqasiqlugich nautchiak-
 srat nagguviksraigñigaich. ⁸ Suli inajich nautchiaksrat kataniqsut nunagik-
 saamun. Naukamiñ nauriñiqsut mukkaaksranik tallimakiñjutaaqhutin
 atautchimiñ." Taamna uqausigillaan nipitusipluni uqallañiqsuq, "Kiña siu-
 tiqaqtuaq naalagñili!"

Sivuniñat Atrikusautit

⁹ Maliguaqtaiñ apiqsruñigaat Jesus qanuutautilañanik taavruma
 atrikusautim. ¹⁰ Kiunigai, "Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuaja anjaayuqautmi
 ilipsitñulhiñaq, aglaali tamatkunuja ukpiqsriñitichuanun uqaqtuaja
 atrikusautitigulhiñaq. Taatnamik
 qiniğaluaqhutin ilisaqsritlaitchut,
 suli naalagñaluaqhutin kaniqsitlaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-num Kanqisipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

isigaiġu. Qiġisruqġugich kalimniġniġk kiktugaaġaġniġgai, aasii iġnuilaamuktitaqġugu irrusiqġuum. ³⁰ Jesus apiqsruġniġгаа, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiuniġгаа, “Uvaġa atigaa Iġnugiaktuag,” atakkii iġnugiakhutiġ irrusiqġuich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiqġuich iniqsruaġniġgaaat Jesus tuyuġitqunġitlutin samuġa natiqsiġnaitchuamun. ³² Uvvaasiiġn iġnugiallapiaqtuat kuniat qanimi niġiġniġniqsut qimiġgaami. Irrusiqġuich iniqsruaġniġgaaat Jesus aullaqtitquplutiġ kunianun. Jesus-ġum aullaqtinniġgai tamatkunuġa. ³³ Irrusiqġuich anikamiġn iġnuġmiġn isiqniqsut kunianun. Iluqatiġnaasiiġn kuniat paġaliniqsut ipnakun. Naparaġniqsut narvamun aasiiġn ipiplutiġ.

³⁴ Iġnuich munaqsriruat kunianik tautukamitruġ taamna atuumaruaq, qimakhutiġ tusaayugaġutiginiġgaaat nunaqqimi avataaniġu. ³⁵ Iġnuich utlautiniqsut tautugiaqhutiġ supmagaisa. Tikitġnamitruġ Jesus paqinniġgaaat iġnuk anitchivigikkaġa irrusiqġuġnik aquppiruaq isigaiġni Jesus-ġum, atnuġaaqahuni suli qauġrimmaaġikhuni. Iġnuich tamatkua iqsitchaġniqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriruat tautuktuat taavrumiġa uqautiginiġgaaat iġnuġn qanuq iġnuum mamitikkauġha. ³⁷ Iluqatiġ Gerasene-naġmiut apiqsruġniġgaaat Jesus aullaquplugu iqsillapiaqhutiġ. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiġniqsuq Galilee-mun. ³⁸ Iġnuum anitchivigikkaġan irrusiqġuġnik iniqniġgaa Jesus, “Maligukkaluaġikpiġn.” Aglaan Jesus-ġum aullaqtitkaa nipliutiġplugu, ³⁹ “Ailutiġn uqaġiġiġni Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iġnuk nunaqqimukhuni uqaqsiġniqsuq qanuq Jesus-ġum savauttutaanik inmiġnun.

Jairus-ġum Pania suli Aġnaq Aksinġniġktuaq Jesus-ġum Atnuġaanjanik

⁴⁰ Jesus utiqami iġluanun narvam iġnugayaat paġlagaat atakkii utaqqiġniġgaaat. ⁴¹ Iġnuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ġuruat katraġviata, tikiumaniqsuq. Punniqsuq isigaiġnun Jesus-ġum iniqsruqġugu kiġnuniġmiġnuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malġuġnik ukiuqaqtuag, tuquaqsiġniqsuq. Jesus taamunaqami iġnugiaktuat iġnuich tatviksraiġniġgaaat avataaniġn. ⁴³ Iġnuich akunġatni itmiġniqsuq aġnaq aunaqsruġuitlaiqsuaq qulit malġuġni ukiuni. Akiliqsuutigigaluġniġgai suurapayaani taaktinun, aglaan kia-unniiġn mamitilguiġniġgaa. ⁴⁴ Akunġatigun iġnugayaat aġnam utlakġugu tunuaniġn aksinġniġgaa Jesus-ġum akuagun atnuġaanjan. Tavrakġatchiaq aunaqsruġuiqsigġniqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruġniqsuq, “Kia aksikpaġa?” Iluqatiġ naluniġniqsut. Peter nipliġniqsuq, “Ataniiq! Iġnuich tatviksraiġhutiġ tinuraġaatin. [Naagauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaaqnik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imġna aksikkaġa. Iġsimaligigaa anipman saġġigikkaga uvamniġn.” ⁴⁷ Aġnam tautukamiuġ ilitchuġikkauġhi utlautiniqsuq uulillaġmi putluni Jesus-ġum isigaiġnun. Sivugaatni iluqaisa iġnuich uqautiniġgaa suvaata aksilġhanik Jesus suli qanuq iġhuaqsikkauġhi tavrakġatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniġgaa, “Aġnaaq, [quviatchauġiġniġn,] ukpiqsriġiqpich iġhuaqsiġkaġaatin. Aullaġhiġnaaġuqtutin tutqiksiliġutin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiġniġniqsuq Jairus-mun nipliqhuni, “Paniuran tuquruq. Ilaksiatqinġniġnaġu ilisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ġum tusaaplugu nipliutiniġgaa Jairus, “Iqsinaġk; ukpiqsriġhiġniġniġn. Paniuran iġhuaqsisiruuq.” ⁵¹ Tikitġnamiġn tupiġmun Jesus-ġum isiqunġitchai iġnuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam aapaġalu aakaġalu. ⁵² Iluqatiġn iġnuich qiaplutiġ kiġnuvġugaat ililgaq. Jesus nipliutiniġgai, “Qianasi. Ililgaq tuqunġichuq, siġniġsiġnaqtuq.” ⁵³ Iluqatiġn mitautigiasigaaat ilisimaplugu aġnauram tuqulġha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqġuġniġgaa, “Niviaqsiġaq! Makittin.” ⁵⁵ Ililgaq iġnuutqinġniqsuq makitluniasiiġn tavrakġatchiaq. Jesus-tavra

tilisiñiqsuq aatchuquplugu niqiksranjanik. ⁵⁶ Anayuqaak quvigutchanjnisuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqunijnñigik kisumun taavrumiña atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtikai Qulit Malgüich Maligüaqtini

¹ Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malgüich maligüaqtini sanjiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqłunñik suli mamititchitlasiplugich atnigñautinik. ² Taatnaanikami tuyuginigai quliaqtuaqiaquplugich añaayuqautaanik Agaayyutim suli iħuaqsiitquplugich atnigñaqtuani, ³ nipliħuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniiñ injiularim puukatanjanik unniiñ niqiksrap-sitñiglu unniiñ manijniglu naagaqaa atnuġaatqiuťiksrap-sitñik. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpasi nayuutiyumausi taavrumani inaani aullaġniaħapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵ Iñuich nani akuqtunitpasi unitchumagiksi taamna nunaaqqiq aasii ipsuktuġlugu apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjtñun akuqtuinisilaanjanik tusaayugaagiksuumik.” ⁶ Maligüaqtit aullaqamin iglauniqsut nunaaqqiurapayaatigun quliaqtuaqhutin tusaayugaallautamik suli mamititchiplutin iñunñik nanipayaaq.

Herod-ñum Qanuġviħtha

⁷ Herod-ñum, aňalatauruam Galilee-mi, tusaanigai iluqaisa Jesus-ñum savaani. Tupananiqsuq atakkii iñuich uqaqhutin John Paptaaqtitchiri iñugutqinñiplugu, ⁸ ilanich uqaqhutin Elijah sagvigñiplugu, ilanjsuli uqaqhutin sivuniksriqiri inilġaaqnisaq iñugutqinñiplugu. ⁹ Herod nipliqsuq, “Uvaña John niaquiqsitaġa, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsraġikkaġa tamatkunuuna?” Taatnamik ilitchuġisunñigaa Jesus kisuutilaaña.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Añutinik

¹⁰ Uqqiraqtit utiqamin uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkaġmiknik. Uvvaasiñ aullaqatiginigai kisiitñik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaaġruich tusaakamitruñ malinñigaat. Jesus-ñum paġlaplugich uqautinigai añaayuqautaanik Agaayyutim, suli iħuaqsiplugich tamatkua ikayuġnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqiniq nipipman, qulit malġuk maligüaqtit utlanñigaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilinñun nullagñiuraġiaqulugich suli niqiksraġiaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” ¹³ Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksranjanik.” Tamatkua kiunigaat, “Uvva piqaġaluaqtugut tallimanik qaqqianuranik suli malġunñik iqalugauraanñik. Tauqsiaquvisigut niqiksranjanik iñugaaġruich?” ¹⁴ Añutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maligüaqtini, “Iñuich aquvititchigik malġukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵ Maligüaqtit iñupayaat aquvitinnigaich. ¹⁶ Jesus tiginigai tallimat qaqqurat suli malġuk iqalugauraak aasii aaġluqhuni qilanmun quyyatigiplugich. Avguaġai qaqqut iqalugauraaglu qaitlugich maligüaqtimiñun autaaġutigitquplugich iñunñun. ¹⁷ Iñuich niginiqsut nigisuiġataqhutin. Tavra maligüaqtit immigñigaich qulit malġuk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

¹⁸ Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisinñuqhuni maligüaqtaiñ utlanñigaat. Jesus-ñum apiqsruġnigai, “Kisuunasugivatña iñuich?” ¹⁹ Maligüaqtaiñ kiugaat, “Ilanisa uqaġigaat John paptaaqtitchirauniplutin, ilanjasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutin sivuniksriqiri inilġaaqnisaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruġnigai, “Ilipsiasiñ? Kisuunasugivisitña?” Peter-m kiunigaa, “Ilvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ŋum Uqautiginigaa Tuquliksraniġu Anġipkakkauġiksraniġu

²¹ Jesus-ŋum iñiqtilapiaġniġai uqautigitqunġitluni kisuutilaagmiñik kimunun-niñ. ²² Uqautipsaaġniġai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukġiñisa agaayuliqsitlu suli aglaliquirit nagliksaaqtitkisigaat ayaglugulu Iġñiña Iñuum tuqulluguasiñ. Aglaan piñayuakkun uvlut anġipkakkauġisiruq.”

²³ Iluqaisa nipliutiniġai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtaksraġigaa pisuġi, iqsriutilugu sannigutani uvlugaġikpan aasii maligluna. ²⁴ Atakkii kia iñuum anniginiagumiñ iñuuġi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymiuñ iñuuġi piqutigiluna piññakkisiruq iġmun iñuuġimik. ²⁵ Iñuum piññaktaagġiñiñaugaluagaa suurapayaana marruma nunam aglaan tammautigisigaa iñuuġi. Sakuuguraġniaġha sumun atugumiñaitchuq! ²⁶ Iġpsi kanġugivalukkaatġa iġisauttitkalu sivugaatni iñuich suksraqañitchuat Agaayyutmik. Taatnatun Iġñiñan Anġutim kanġugigisipmigaaptuq utiġumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiġuni ipqitčhuanik isaġuliñnik. ²⁷ Iġmun nipliutigipsi, Iñuqaqtuq iġaġitñik uvani makitaruat tuqunaiññaġmin qiniġniatuanik Agaayyutim añaayuqautaanik.”

Jesus-ŋum Atlanġuqtiġha

²⁸ Akunniqsaanjanikman Jesus-ŋum kayuñiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuġniqsuq qimiġaamun agaayutyaghuni. ²⁹ Agaayupkaqġugu qiniñña atlanġuġniqsuq atnuġaanġu qivliqisirauraqħutiñ. ³⁰ Tavrakġatchiaq malġuk aġutik uqaqatiginiġaak Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiñ qiniññaq qaummaġiġallañniqsuq. Uqaqatiginiġaak Jesus tuqqutauġiksranaġun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqataiġu siñiñniaġlġlapiagñiqsut, aglaan itiqamiñ tautuñniġaat Jesus kamanalġhagun qichaqatigiplugu malġuk aġutik. ³³ Aġutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniġaa, “Ataniiq, nakuullapiagtuq uvaniġiġput. Nappaitquġuptigut nappaiñayaqtugut piñasunik palapkaaksranik, atautčhimik ilipnun, atautčhimik Moses-mun suli atautčhimik Elijah-mun.” Iġsimañitkaluaġniġaa uqaġikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulañiutiġniġai; maliguaqtai iqsitčhañniqsut nuviya qulañiutipman. ³⁵ Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Iġniġa piksraqtaagġikkaġa; naalaġniyumagiksi.” ³⁶ Uqaġuiqman Jesus kisiñuġniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaiñ uqautiġiñniġaak kisumununniñ tautukkaqtiñ.

Jesus Iġuaqsiġaiñiġsuq Nukatpiagruñmik Irrusiġġuliñmik

³⁷ Uvlutqikman Jesus-lu piñasutlu maliguaqtai atqaqamiñ qimiġaamiñ iñugiaktuat iñuich paaġniġaat Jesus. ³⁸ Iñuk nipliġniqsuq akunġatniñ iñugayaat, “Iġisautrii, tautullagun iġniġa, tarra iġniġturaluga. ³⁹ Irrusiġġuum aġalatmani kapyaaqsiñiqsuq. Ilaa qiluraġallapiagaaqtuq suli innuliqiaqsiruq qaniġmigun. Irrusiġġuum atniaqtuiññaġaa suli unitġaiġġugu. ⁴⁰ Uqapsaaġaluagitka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiġġuk aglaan anipkaġuiñniġaak.” ⁴¹ Jesus kiusriñiqsuq, “Ukpiqutaiñniġapat ilipsitni. Naagasuli killukuaqmiusi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksraġivisi? Qanutunaglaan iġġutuqtigiraksraġivisi?” Tavrani nipliutiniġaa iñuk, “Uvuñautisaqsuñata iġniġiñ!” ⁴² Nukatpiagruum utlautiġhani irrusiġġuum ulġuqsraaqtinnigaa nunamun qiiqsruqtitkaqsipġugu. Jesus-ŋum iñiqtiġniġaa irrusiġġuk aasiñ mamititlugu nukatpiagruk utiqtitlugu aapañanun. ⁴³ Iluqatiñ iñuich quviġusuutiginiġaak kamañtuq sañġigikkaña Agaayyutim.

Jesus-ŋum Uqautigilgitkaa Tuqqutauġiksrani

Iñuich quviġusuktitlugitsuli Jesus-ŋum savaagġikkañanik nipliutiniġai maliguaqtini, ⁴⁴ “Piiguniaqnaġu una uqauttutiginiġaak iġlipsitñun!

Igñiña Iñuum aatchuutigikkaugisuruq iñuñnun tuqutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautilaña uqautigikkan an iriqsimaniqsuq maliguaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kanjisiqliguiññaat. Taluqsraqhutin apiqsruqliguiññaat taavrumuuna.

Kiña Kamanagñiqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtailitraqsiñiqsut nalliqtin kamanagñiqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ñum ilisimaniñai isummatilañat. Qiññaugñigaa ililgaaq inillaklugu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuğumiun ililgaaq pisigiluna tavra akuqtuğaña; suli kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğisipmigaa taamna tuyuğirigikkağa. Iñuk kamanaiññiqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamanagñiqsrauruq.”

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun İlagillapiagñikput

⁴⁹ John nipliqsuq, “Ataniiq, tautukkikput iñuk anitchirağaqtuq irrusiqłunnik atuqlugu atqin. İniqtigikput atakkii uvagut ilağinıtlugu.” ⁵⁰ “Nutqaqtinnianaiqsun,” Jesus-ñum nipliutiniğaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiñapayaq akilliliqsunıchuaq ilipsitñik ilipsitñuktuqtuq.”

İlanisa Samaria-ğmiut Akuqtuğunğitchaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilitchuğikamiun utiqtuksrauñi Agaayyutmun isummigñiqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² İglauligmiñi tuyuqagñiqsuq uqqiraqtinik sivumiñi nunaaqqianun Samaria-m itqanaiyautitqupluni tukkuksrağmiñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtunıññaat atakkii Jerusalem-munıñaqhuni. ⁵⁴ James-ñum suli John-ñum, maliguaqtikkiñ, tautukamitku taamna nipliutiniğaa, “Ataniiq, qiññaquvisiguk ikniğmik qılanıñ piyaqquityaqulugu tamakunıña?” ⁵⁵ Jesus-ñum kinıaqługich inıiqtiğniğai. ⁵⁶ Aasiñ Jesus maliguaqtailu iglaunıqsut atlamun nunaaqqiuramun.

İluqnaunğitchuat Maliguaqtit

⁵⁷ İgliqtauligmikni iñuum nipliutiniğaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmupayaaguvich.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiunığaa, “Kayuqtut sisiqaqtut, suli tinımiurat silami ugluqaqhutin, aglaan İgñiña Iñuum iniksraitchuq minguiqsiağviksrağmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa, “Maliñña.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniiq, sivulliulugu aılana iluviğiağlugu aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiunığaa, “Ki, tuqunaruat iluviğlitruñ tuquruagıkkagtin. Aglaali ilvich quliaqtuagıağin anıayyuqautaanik Agaayyutim nanıpayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qinığüiqsaagıağlagich ilagıkkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunniuqtuq kinıanıtıgalugu atuğumiñaitchuq sumun anıayyuqautaanı Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuğigai Maliguaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atanguruq piksraqtuq piñasukipiaq qulit malğunınik iñunınik tuyuğiplugich malğullaaplugich. Aullaqtikai sivumiñi nunaaqqipayaanun tikitchağumakkağmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Katitaksraqtugaluaqtuq aglaan savaktit katitchiruksrat ikittut. İnıqsruğumausi atanganun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiivıñmiñi. ³ Aullañhiñaurusi. Tuyuğiniagıpsi ipnaiyaatun liilaa akunğatnun amaqqut. ⁴ Aullautriñıaqasi manıkuviuramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtaullapsitñi nutqaqtuğniaqasi kisumununniñ. ⁵ Supayaami isıgnıgıpsi tupığmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqıun iñuiñun uumani tupığmi illi.’ ⁶ Iñuk tavrani iñuuniagñiqpan

piqqaksriḷuni tutqiuṯmik, taamna tutqiuṯn ittuĩñaḡisuruq ilaani. Aasiĩn taatniingĩñnikpan taamna tutqiuṯn utiḡisuruq ilipsitĩn. ⁷ Nayaṯuṯiyumausi taavrumani tupiḡmi niḡilusiḷu imiḡusiḷu qanutchipayaamik aatchuqpaasi, atakkii savakti akiḷiusiaksraqaqtuksrauruq. Nuktaḡniaqasi tupiḡmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaaqqimukkupsi paḡlakpaasi niḡiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititchiḷusi atniḡñaqtuanik taavrumani nunaaqqimi, uqautiḷugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruq ilipsitĩn.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqqimukkupsi nani iñuich paḡlañitpaasi nipliḡumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktuḡisigikput; aglaan itqaḡiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautiḡipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim iḷunḡugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtaai aullagñiqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iḷañitĩ

¹³ “Nakliuṯ, Chorazin-naḡmisiisii! Nakliuṯ, Bethsaida-ḡmisiisii! Savaaqagaḷuaqtuña iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitĩ. Makua quviqnaqtuat qĩnikkasi savaañuniqpaata Tyre-miḷu Sidon-miḷu inḷḡaanimma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuṯnik atnuḡaḡuṯiṯ suli aḡramun aquvilluṯiṯ qĩniqtillugu taavrumuuna mumiḡiṯiṯ killuqsautmikniñ! ¹⁴ Atanniivium uvluani iḡlutuyunaitḷukkisuruq ilipsitĩ ukunakña Tyre-miñḷu Sidon-miñḷu. ¹⁵ Ilipsitĩnlu Capernaum-misiisii! Kamanagñasugivisi qilañmunaglaan? Iktaugisirusi anasiñḡuqsagviñmun!” ¹⁶ Jesus nipliutiniḡai maliguaqtini, “Kisupayaam naalaḡnikpaasi naalaḡnigisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaasi ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmigaana taamna tuyuḡirigikkaḡa.”

Jesus-ḡum Maliguaqtaai Utiḡniqsut

¹⁷ Piņasukipiaq qulit malḡuich iñuich utiqamiṯ quviasullapiagñiqsut nipliḡuṯiṯ, “Ataniiq, makua irrusiḡḷuichunniñ tupigiraḡigaatigut tilikaptiḡiṯ anitquplugich atuḡḷugu atqĩñ!” ¹⁸ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Tautukkiga tuungaq atqaqman atriḷḷugu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹ Naalaḡnillaḡitchi! Sañḡiksritkipsi tutmatlasiplusi niḡiḡianiṯ putyuu-tiliṯniḡlu akimatlasiplusiḷu sañḡianiñ piyuaqtigikkapsi. Suli tamatkua atniḡumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiḡinagu irrusiḡḷuñun tupiginiḷusi aglaan quviatchautiḡitluksiṯ atigikkasi aglausimaḡniḷugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹ Taavrumani Iḡqitchuam Irrutchim quviatchaktiniḡaa Jesus suli uqaqtitlugu, “Aapañ, atanguruatiin qilañmi nunamiḷu, quyagikpiñ! Sagviḡitiṯ puqĩitchuannun sut iriqsimaruat puqĩksuaniñ iḷisimaruaniñḷu. Aa, Aapañ, taamna sivunniḡikkan quviagigiñ. ²² Aapaa qaitchigaaña sañḡipayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iḡñiḡuruam kisuupiaqtilaaña aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaaña aglaan Iḡñiḡuruam, suli tamatkua Iḡñiḡuruam sagviutisukkani Aapauruamik.” ²³ Jesus-ḡum kiñiaqamiḡich maliguaqtini nipliutiniḡai kisiṯḡuutiḷugich, “Quvianamiurusu atakkii iñuurusu taututlasiplusi atuumaruanik! ²⁴ Uqautiḡipsi, Iñugiaktuat sivuniksriqirit suli umialḡich tautugummiuḡniḡaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautuḡuitḷugu, suli tusaayummiuḡḷugu tusaakkaqsi aglaan tusaalḡuitḷugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ḡmiukun

²⁵ Iḷisautrim maligutaksranik utlakḷugu Jesus uuktuagũniḡaa apiqsruqtaḷugu, “Iḷisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma

isuitchuamik iñuuligmik?” ²⁶ Jesus-ñum kiuniġaa, “Qanuġmi maligutaksrani aglaksimaaqpa? Qanuq agliqiylugu ilisauttutigiraġiviuñ?” ²⁷ Anjutim kiuniġaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniġaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniaġuvich iñuugisirutin.” ²⁹ Aglaan aglaliqirim nalaunñanasugniaqhuni inmiñik apiqsrulgitchaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?” ³⁰ Jesus uqaaqtuagaqsiruaq, “Ilaatinuq iñuqaġniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iglauñaan tiglinñiaqtit anallaqñuññaat atnuġaiqlugu karuklugu unitluguasiiñ tuqulhiñaġuqtuaq. ³¹ Agaayuliqsiptuuq igliġmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk apqusaalhiñaġniġaa igluagun tumitchaam. ³² Ikayuqtiptuuq agaayyuvikpañmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiiñ tautukamiuñ taamna iñuk apqusaagmiñiġaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-ġmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñ anallaqñuktamun, aasiiñ tautukamiuñ ilunñugiliutiylugu. ³⁴ Utlaklugu kuvviqiniġai uqsruġutmik wine-miglu killiġniñi aasiiñ mamitaqlugich. Taatnaaniġmi iliniġaa taamna iñuk natmaksigviuraġmiñun nullagvinmuutiylugu qaunagiaqsipluguasii. ³⁵ Uvlutqikman manniñniġaa malġunñik nullagvium iñua uqautiylugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaġluña akiliġisigiga qaunaksriipkun ilaanik akiqsruutiqaġniġupkiñsuli.’” ³⁶ Jesus-ñum apiqsruġniġaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkunuuna piñasutigun? Nalliat iñuutaqauva taavrumuñ iñuñmun anallaqñukkauruamun tiglinñiaqtitigun?” ³⁷ Aglaliqirim kiuniġaa, “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Taatnatun iñuuniagiñ.”

Jesus-ñum Isiqattaġvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtinilu iglautuiñaqhutiñ tikiñniqsut nunaqqiuramun. Aġnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaġniġaa kinuniġmiñun. ³⁹ Aasiiñ aniqatiqaġniqsuq atiqaaqtuamik Mary-mik. Aquptaahuni isigaiñ saniġaatnun atanguruam naalaqtuagniġaa ilisautripan. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqaġniqsuq suraksraġayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniġaa, “Ataniiq, suginjitpiuñ aniqatma kisivripkamaña? Uqauttuuñ uvuñaqulugu ikayuġiaġluña!” ⁴¹ Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atausiq piitçuillaapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisarjat ilaaniñ.”

11

Jesus Ilisautriruaq Agaayulikun

¹ Ilañatni uvlut Jesus agaayulgiñniqsuq kisinñuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ilisauttutigut qanuq agaayuhksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.” ² Jesus nipliutiniġai, “Agaayugupsi itnaġusi, ‘Aapapta:

Iñupayaaq nunami kamaksriñi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

Aullaġniñi anjalatçhiñi iñupayaanik.

³ Aatchuqtigut uvlugaġikpan niqimik inuġikkaptiknik.

⁴ Natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqñuutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuhġmun.’”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilañsisamma utlakkayaġaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘Ilauraan, simmiñiaksraġuqtuñ piñasunik

qaqqianik. ⁶ Ilauraaga iglauruaq tikiumaruaq tupimnun. Niqaitchuna nigipkautiksrananik. ⁷ Ilauraanan kiunayaгаа tupqum iluaniñ, 'Ilaksianana! Talu kiluusaaniktuq. Qitungatkalu uvanalu nallaaniktugut. Makitchunitchuna aatchugiağutin.' ⁸ Uqautigipsi, una makitchunitkaluağuni aatchugiağlugu qaqqumik ilauraagiłhagun, makitchumiñaqtuq aatchugiağlugu inuğikkañanik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Inigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu anmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuaq akuqtuigisiruq, sulii pakaaqatuaq paqitchigisiruq, sulii talu anmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchugayaqpaun igñi nimigiamik iniqsruqpani iqaluktugukhuni? ¹² Naagaqaa aatchugayaqpaun putyuutilinmik iniqsruqpani manniksugukhuni? ¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimarağigiksi qanuq aatchułiksraqsi nakuuruanik qitungapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuaq aatchuiñapiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununa iniqsruqtuanun inimiñun."

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutchaniqsut ¹⁵ aglaan ilanich nipliqhutin, "Beelzebul-ñum, anjalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa sanñimik anitqataitłasiplugu." ¹⁶ Atlas uuktuagukługu Jesus apiqsruğniğaat savaaqaquplugu quviqnaqtuamik ilitchuqqutaulugu Agaayyutmun tuyuğitilaanjanik qilanmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimaniğai qanuq isummatiqatłhat. Nipliutiniğai, "Iñuich nunaaqqikpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanğuviich aviksimagumin suksraunğigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuunğaum irrusiqłunni avgumagumin akikñaqtuutilutin avatmun anayyuqautaa isukliññaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagnipluna irrusiqłunmik atakkii Beelzebul qaitchipłunaguus sanñimik savaaqatlasipluna taatnatchimik. ¹⁹ Anitchirağaguma irrusiqłunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinich atanniqsuqtiginiğisi ilisimanaqsilugu killukuapiagataqtılaaqsi. ²⁰ Aglaan anitchirağaqtuna irrusiqłunmik Agaayyutim irrusiłlautanagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniinjaniktilaana anayyuqautaa akunnapsitñi." ²¹ "Sanñiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautłaitchut. ²² Aglaan sanitłuktuaam anuyakługu akiilikamiun aullautirağigai satkui tunnavigikkañi, avguqługich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruq uvamnun, sulii iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiłhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴ "Irrusiqłuk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinittamiun nipliqsuq, 'Utiğniaqtuna tupiğmun unisağikkamnun.' ²⁵ Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulii iluaqsasimapluni. ²⁶ Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malğuich irrusiqłuich pigiitłuktuat inimiñiñ. Isiqhutin iñuuniagniqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiitłunniqsuq sivuaniğniñ."

Quvianapiagataqtuaq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutiniğaa, "Qanutun quvianaqti-giva ağnaq igñiruaq ilipnik sulii miluktitlutin!" ²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, "Aa, aglaan qanutun quvianatłuktigivat tamatkua tusaaruat uqalhanik Agaayyutim aasiñ tupigiplugu!"

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksaisaiñaaqsiptomata Jesus uqaqsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigiitchuanjruuat qiñiguktut quviqnaqtuamik savaamik ilitchuqqutaulugu kisuutilaamnik, aglaan qiñigumiñaitchut taatnatchimik. Qiñihhiñağisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Igñiña Iñuum ilitchuqqutauniaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqqutauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluanı atanguruam ağnam agğiqsuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglaunıqsuq uñasıksuamiñ naalağnıtyaqhuni Solomon ilisautripman puqiutmigun. Atanjı, iñuk maaniıttuq kamanatluktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluanı iñuñısa Nineveh-m patchisigigisıpmıgai iñuuruat pakmapak, atakkii taimanı isummitqıññıqsut mumıkhutıñ killuqsautmikniñ tusaakamıtrun Jonah-m quliaqtuaqalha. Atanjı, iñuk maaniıttuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

³³ “Kia-unnıñ ikitnamıun nanıq ıritlaitchaa naagaqaa ilıtlaitchaa ataanun utkusium aglaan ilıragıgaa nanıqagvinmun. Iñuıllı qiñıgumagaat qauma isıgumıñ. ³⁴ İrisi nannısun ittut timıpsitñun. İrrakkiñ qiñıtlakpaknik qaunagılgunıaqıtın aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigıitpaknik saptaaqsiñıaqıtın. ³⁵ Qaunagıtıchi qaumaruaq ilıpsitñı taaqtuanıitchumuıuq. ³⁶ İluqanı timin qaummaagıkpan, ilaņa taaqtuamiısunıaqanı, qaummaagıkkısrıuq iluqaanı, atrılugu nanıq qaummatrıpmatun ilıpnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktugai Ukpıññuaqtıt

³⁷ Jesus uqanıaqıman, Pharisee-ñuruam aıyugaagıñıgaa niğıyaqtuaquplugu. Malıklugu nayummagatağniqsuq tamaunıa niğıaqsipluniasıñ. ³⁸ Pharisee-ñuruuq atlasıktuq ilıtchugıkamıun Jesus-ñum igğunısilaañat arganıñ niğıgaluaqanı. ³⁹ Atanguruam nipliutiniğaa, “Aataı Pharisee-ñuruasıı, salumapkairusi qaalhiñanjıtñik qallutıpsı sulı puggutapsı, aglaan ilıpsitñı immaukkaqtusi ivayaqtuğimik sulı pigıilıqıgimik. ⁴⁰ Ukunanı ilısağunğıtchalukkut. Agaayyutim iñıqtağıgik iluqaanıq qaanıalu ilıualı. Taatnatuntuuq iñıqtağıgik iñuum timaału isumaalu. ⁴¹ Aatchuutıgısiun immanat qallutıpsılu puggutapsılu naglıñnaqtuanun. Taatnağıpsı suapayaaq salumagısrıuq sıvıgaaanı Agaayyutim. ⁴² Naklıun Pharisee-ñuruasıı! Qulıkuraqtusi Agaayyutmun avuugıtınik naurıanı. Naagataı iñuñnik aňalatchıtłaitchusi nalaullugu sulı piqpaksrıñğıtłusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra sulı qulıkuruksraupmıusi. ⁴³ Naklıun, Pharisee-ñuruasıı! Qiñıqusaagıqtusi aqıppıutağıksaanun aqıvıtłusi katragvinñı sulı paglatqısuursı kamagıłusi tauqsıgıñıagvinñı. ⁴⁴ Naklıun, [ukpıññuaqtısiı]! Atriqatısi nalunaitıutchiğniğılaanıq ilıvıgınik iñuich pisıvgıgıkanıjıtñik qaanjatıgun nalıplıgıch.”

⁴⁵ İlanata ilısaıtrit malığıtaksranıq nipliutiniğaa, “İlisautrıı, taavrumıña nipliğavıch upyaktıgıptıgıttıuq.”

⁴⁶ Jesus-ñum kiunıgı, “Naklıun, ilısaıtrısiı malığıtaksranıq. Iñuich natmıgıgıgısi kıvipqaqtağnaqtıuanıq aglaan ilıpsı isatłaitchısi argagıkkası ikayıutıgısuğlugıch natmanun. ⁴⁷ Naklıun! İñıqsıraqtısi ilıvıgıksaanıq sıvuniksrıqırınun, taıpkunıñaamı sıvuniksrıqırıpayaanıq sıvıllıagıkkapsı tuqqutağıkkanıjıtñun. ⁴⁸ Taatnağıpsı anıqataupmıusi, aasıısulı ihıagıgıksı tamanna savaagıkkanat sıvıllıagıkkapsı. Taıpkıa tuqqıtchıñıqsut sıvuniksrıqırınıq, naagasulı napparıusi ilıvıñıjıtñik. ⁴⁹ Piqıtıgıplıgu

Agaayyun nipligñiqsuq puqiligmigun, ‘Tuyuqagisiruḡa sivuniksriqirinik uqqiraqtinigli iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilañich suli piyuaglugich atlat.’⁵⁰ Taatnaqhutin Agaayyutim anasiññuqsagisigai iñugikkañi pakmapak iñuaqtulhatigun iluqañitñik sivuniksriqirinik aullaḡniññaniñaglaan nunam,⁵¹ aullaḡniiplutin tuqqutaulhaniñ Abel-ñum tuqqutaulhanun Zechariah-m, tuqqutauruam akunḡakni tunillaḡvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna.⁵² Nakliuḡ, ilisautrisii maligutaksranik! Kañiqsiltaitkiksi Agaayyutim uqaḡha uqqiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atriqaqtusi iñuñmik aḡmautiqaqtuaq Agaayyutim aḡaayuqautaanun aglaan aḡmañitlugu. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqsuḡmiplugich tamatkua isigñiuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaagsipman tavrakḡa aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuagsiñiḡaat apiqsruqtaḡlugu supayaatigun,⁵⁴ pisaḡisukḡugu uqaqpan nalaunḡilluni.

12

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpññuqaqtuñiq

¹ Iñugaaḡruich kativiiñaqhutin tatrutivaitlutin tutiliqatautiniqsut. Jesus-ñum nipliutiqaagñiḡai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlak-srautaatniñ Pharisee-ñuruat, ami ukpññuqaḡutaatniñ.² Qanutchipayaag matukkauruaq matuigisiruq, suli iluqani iriqsimaruaq ilitchuḡipkkaugisiruq.³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusagñagisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautaugisiruq nunaaqqiñi.

Sivuuḡaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramañ, iqsiginagich tamatkua tuqqutchiragaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutin pigiitluktuamik.⁵ Urriqsuutiniagipsi taluḡiraksramik, Sivuuḡagisiuḡ Agaayyun tuqup-kainamik aḡalatchiñiqtaqtuaq anasiññuqsagvinmuktitchitlapluni. Ukpigisitḡa, ilaa taluḡiraksraḡigiksi.⁶ Tallimat tinmiurat tunitlaiññiqpat malḡuñnun maniuraañnun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinmiuraq piiguumañitchaa.⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaagtut. Taatnamik iqsiñasi, akisutluktusi iñugiaktuaniñ tinmiuraniñ.

Uqaḡithalu Piñlaaḡithalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinaḡuni uqaqpan sivuḡaatni iñuich piginiluni uvamnun, Iḡñiñan Iñuum nalupqinaḡlugu uqaḡigisipmigaa sivuḡaatni isaguligikkañiñ Agaayyutim.⁹ Aglaan kia ayakpaḡa sivuḡaatni iñuich Iḡñiñan Iñuum ayaksisipmigaa sivuḡaatni isaguligikkañiñ Agaayyutim.¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqaḡniḡlukaqtuaq Iḡñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqaḡniḡluutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik.¹¹ Iñuich uqaqsittaagvinmuutikpasi sivuḡaatnun atañich suli aḡalatit, isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaḡniaqtilaapsitñik.¹² Atakkii tavraḡuqpan Ipqitchuam Irrutchim ilisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaaḡruñniñ nipligñiqsuq Jesus-mun, “Iñisautrii, uqaattuun aniqatiga aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaḡikkañi.”¹⁴ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Añuun, atanniqsuqtauyumiñaitchuḡa avḡuitlasilḡa suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!”¹⁵ Nipligñiqsuq iluqañitñun, “Munagititchi siḡñaktuahigmiñ! Atakkii suuragaiksialuḡumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuukḡmik.”¹⁶ Tavrali Jesus-ñum uqautiniḡai

atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqaḡniqsuq umialguruamik. Nunana nauqpauraqhuni kipraksranik. ¹⁷ Isumaaqsiñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuḡisivik? ¹⁸ Itnaḡisiruḡaliqaa,’ uqaḡniqsuq inmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaḡvitka aasiiñ nappaiḡuḡa aḡitluktuani. Tavruga tugvaḡisigitka nauriaḡikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliḡisiruḡa uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanik inuḡikkaqnik iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiiñ iñuuniagiñ qaḡalutin niḡilutin imiḡutinlu. Quviasugiñ!’ ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniḡaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnuami tuḡuḡisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’” ²¹ Jesus niplipsaaḡniqsuq, “Taatna ittuḡ tugvairuani umialgutiksranik inmiknuḡhiñaq aasriiñ suksraitḡutin Agaayyutitḡaḡtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ḡum nipliutitḡinḡiḡai maliḡuaqtini, “Uqautigipsi isumaaluḡuḡitḡusi iñuukḡmik, sumik niḡiñiaḡtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuḡaaḡniaḡtilaapsitñik. ²³ Iñuukḡ pitḡluktuanḡuniqsuq niḡimiñ, suli timi pitḡluktuanuruḡ atnuḡaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitḡaitchut naagaqaa katitchitḡaitchut, suli siḡḡuaqaḡitḡut tugvaḡviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niḡipkaḡaḡiḡai! Akisutlukḡusi tamatkunakḡa tiḡmiḡuḡniñ! ²⁵ Iḡapsi iñuukḡ takḡilaalḡuitḡaa isumaaluutitigilugu. ²⁶ Aḡalataḡilḡuiñḡiḡupsiuḡ sua-samna mikiruaḡ, suvaata isumaaluutitigapḡisi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuḡarritḡaitḡuat inmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atanḡum Solomon atnuḡaallautat pigigaluaḡḡugich atrinḡitḡai tamatkua piññaqnaḡtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuḡaaḡatḡlakpagich nauriat–ivgich illakhutin uvlupak aasiiñ iḡipkaḡḡugich uvlaakun–atnuḡaatlukkumiñaiñḡiḡpasi? Aatai, ukpiḡsriḡikiñḡiaḡpat! ²⁹ Isumaalukasi niḡiḡiksrapḡitñik imiḡiksrapḡitñiḡlu. ³⁰ Atakkii ukpiḡaitḡuat marrumani nunami isumaaluutitigaaḡatut tamatkuniḡa. Aapagikkapsi iḡisimagaa inuḡikkaḡsi. ³¹ Taatnaḡhusi pakaaqḡaḡiḡluḡu Agaayyun aḡalatchiruaḡ nalaunḡaruḡupluni umialiktun. Taatnaḡupsi qaitchiḡisigipsi inuḡikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilaḡmi

³² “Iḡsiñasi iñugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilaḡmiittuam aatchuḡukkaasi ilaan pigikkaḡanik qaunagilusriḡu. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailluḡuasiñ akuḡtuaḡ naḡliḡnaḡtuani. Taatnaḡupsi inniaḡtuḡ maniaḡḡiḡaḡmatun piunḡiḡumiñaitḡuam. Tugvaḡsiuḡ umialgutiksraḡsi pakmuḡa piyaḡḡuḡumiñaitḡuamun, atakkii tigliḡniaḡtim tiglikkumiñaitḡai suli quḡilḡut piyaḡḡuḡumiñaitḡugich. ³⁴ Nani umialgutitin itḡata tavrani uummatin itkisipmiuḡ.

Itqanaisimaḡtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyaḡumausi savautriḡipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqḡiruut aḡaayuḡaḡmiknik utiqsaḡumaruamik katchuutiruut niḡiḡpaḡviatniñ. Tikilluni katchaktuḡpan aḡmautinayaḡaat utaqḡipkasuḡatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit aḡaayuḡaḡmiḡ paḡitḡatiḡ itḡumalutin suli itqanaillutin utiḡpan. Naalaḡnisitḡi, Aḡaayuḡaḡ saalisasiḡiruḡ aquvitillugich aasiiñ payuḡlugich. ³⁸ Qanutun quvianaḡtigivat Ataniḡmiḡ paḡitḡatiḡ piḡhiñaaḡuḡutin aḡḡiḡsiḡniḡpan unnuam qitḡani unniñ aquaḡun. ³⁹ Naluḡḡiḡiḡitḡiksi taamna, tuḡḡum iñuan iḡisimagumiḡ tigliḡniaḡtim tikiumaḡksraḡa isiqḡinnayaḡitḡaa

tupigikkağmiñun. ⁴⁰ Ilipsipsuuq, taatnatun piñhiñaanuyumausi, atakkii Igñina Iñuum aggigisiruq sassagnigmi niguginjisapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliğniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanguruam kiuniğaa, “Uqallaglaña tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuqañata iglaurigmiñi qaukhiutikkaña atlat, savaktit niqiksritquplugich piñaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti añaayuqañan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Iñumun uqautigipsi, Atangum taamna savakti munaqsriutiniağaa iluqaitñun suurağmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukhiutikkaña isummigñigumi, ‘Añaayuqağa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiğaqtuqsilugich atlat savaktit añutit ağnatlu, suli nigiaqsiluni imiligunilu, ⁴⁶ tavrauvaali añaayuqaña utigisiruq niguginjisillugu kilikkaluaqnagulu. Uma atangum piğisigaa savagvianiñ piqasiutipkağlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukhiutikkaña ilisimagaluaqtuq añaayuqağmi pisulhanik. Aglaan tupiksriñitluni anasiññuqsusiaqallapiagnaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruq ataniğmi pisulhanik nalaunñaiñiqiruağlu anasiññuqsakkaugisiruq atqunaunğilaamik. Iñuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iñuich nigugvigigisigaat atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluktuq iñuich nigugvigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutriruq Aviktuiğimik

⁴⁹ “Aggiqsuñanun nunamun isummitqigiaqlugich iñuich. Aggiğaa ittuq ikniqsuğmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinñaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisiruñan pap-taagutiksramik; qanutun ihuilliuqtigivik atuumaniañhanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi aggiutriñipluñan tutqiutmik nunamun? Qañaa, aggiutriruñan aviktuiğimik. ⁵² Pakmaniñaglaan añaayuqağiiich tallimauyumiñ avikkisirut, piñasut akillililugich malğuk suli malğuk akillililugich piñasut. ⁵³ Aapa akillililutiniaqtuq igñigmiñun suli igñiq aapamiñun; aaka akillililutiniaqtuq paninmiñun suli panik aakamiñun; aakaruaam akillililigisigaa ukuani suli ukuañuruq aakaruaani.”

Kanjiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ñum nipliutilgiññigai iñuich, “Tautukapsiun nuviya kanaknamiñ nipliğaqtusi sialuguğniagniplugu, aasii sialuguğaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiun anuği unallamiñ nipliğaqtusi uunaqsiniagniplugu, aasii uunağugaqtuq. ⁵⁶ Ukpinqaqtusi! Ilisimagaluaqtusi silaksramik qinñanagun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiun qanuutaulha atuumaruam pakmapak?

Atisiqatigiun Akillilisuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitnik sum nalaunñatilañanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagvinmuutilutin, pisuqtilaapni inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnanitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikhiqsuqtinun, aasii aikhiqsuqtit iligisigaatin isiqtauvinmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauvinmiñ akililaluağnagich akiliksrapayaatin.”

13

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqquğusi

¹ Jesus uqaqtitlugu ilañich iñuich Jesus-muñniqsut uqautiplugu Galileegmionik Pilate-ñum tuqqutaniñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; aunjillu añich nigrutitlu avugiiksitlugich. ² Jesus-ñum kiuniğai, “Isummatigivisigich

taapkua Galilee-ǧmiut killiqirautluḡnipluǧich atlaniñ Galilee-ǧmiuniñ tuqquataupmata taatna? ³ Qaḡaa, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq piḡasut iñuich Siloam-mi tuqquatauruat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigin killiqirautluḡnipluǧich iluqaitñiñ iñuḡniñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ḡum uqautiniǧai uumiḡa atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuk asir-risuuruamik napaaqtuqǧniqsuq nautchiiviniñi. Asiaqaqmagaqaqamiuḡ paqitchiniñiñiqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutiniǧaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piḡasuni ukiuni asiaqaqmagaqaqapku taamna napaaqtuq paqitchinitchuḡa. Kippuun! Atuqsiñǧaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiuniǧaa, ‘Aḡuun, taatniillagli atautchimi ukiumi. Nivaḡniaqtuḡa avataagun suli illiqilugu nagguk-sautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piḡitpan kipiniǧa.’ ”

Jesus Mamititchiruq Aǧnamik Jew-ḡuruat Minguiqsiǧviata uvluañi

¹⁰ Ilaḡatni Jew-ḡuruat minguiqsiǧviata Jesus ilisautriñiñiqsuq katraǧviniñi. ¹¹ Tavrani itmiñiñiqsuq aǧnaq irrusiqḡuqaqtuq nanititchiruamik ilaanik akimiaq piḡasut ukiuni. Taatnaḡhuni imupluni isivilguilǧniñiqsuq. ¹² Jesus-ḡum tautukamiuḡ tuḡluǧniǧaa iḡmiñuquplugu, “Aǧnaaq, atniǧñautaiqsutin.” ¹³ Iḡai argaḡni ilaanun. Aǧnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Aḡalataan katraǧvium iḡaḡiniñiñiǧaa Jesus-ḡum iḡaqsilha minguiqsiǧvium uvluañi. Tarra uqautiniǧai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksravut. Agǧiǧaḡutitchi taapkunani uvluni iḡaqsiraulyaqtuḡlusi minguiqsiǧvium uvluniñlaañani.” ¹⁵ Atanǧuruam Jesus kiuniǧaa, “Ukpiḡḡuaqtisii! Iluqapsi pituiǧayaǧaa qunḡiñi unniñ natmaktini inaaniñ imiǧiaqtuqtilluguasii minguiqsiǧvium uvluañi. ¹⁶ Una aǧnaq kiñuviaǧigaa Abraham-ḡum naagaunniñ tuunǧaum pituksimaplugu akimiaq piḡasuni ukiuni. Pitu-itlailiñiqpigu marrumani minguiqsiǧvium uvluañi?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kanḡutchaktinniǧai akilliqsuqtinji, atlat iñuich quviatchakmipkaḡluǧich iluqaagun quviqnaqtautigun savaañigun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

¹⁸ Jesus apiqsrugniqsuq, “Sumik atriqaqpa aḡaayuqautaa Agaayyutim? Sumik atrilǧniñiaqpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-ḡum nautchiaksraraḡatun aḡutim nautchiikanḡatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaḡuqtuq aasiñ tiḡmiurat silami ugluliuḡhutinji akiḡuiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinñiqsuq, “Sumik atrilǧniñiaqpigu aḡaayuqautaa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun aǧnam akarrutiksraḡatun mukkaaksrarumun, iluqani puvlaḡniaḡhanunaglaan qaḡqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus iglǧniqsuq nunaaqqisigun suli nunaaqqiuratigun, ilisautripluni iñuḡnik iglauǧmiñi Jerusalem-mun. ²³ Ilaḡata apiqsrugniǧaa, “Ataniiq, iki-tuuralhiñat anniqsuḡniaqpat?” Jesus kiuniǧai, ²⁴ “Pisuḡtilaapsitñi isiǧniǧitchi amitchuakun talukun, atakkii iñuǧiaqtuḡ iñuich isiǧniǧisigaluaqtut aglaan pilguyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichagupsi silataani katchaktuǧisirusi talumi suli nipliǧusi, ‘Aḡuun, aḡmautillaktigut!’ Kiugisigaasi,

‘Nalugiga nakitña agqiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrani kiugisigiksi, ‘Nigirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqqiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga nakitña agqiqsilaaqsi. Piiğitchi uvañniñ, iluqasi pigiiliqiraurasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigigisirusi tiriqulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, sulii Jacob, sulii iluqaisa sivuniksriqirit añaayuqautaani Agaayyutim igitaupkağusi! ²⁹ Iñuich agqigisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu sulii nigigmiñlu uñallamiñlu aasiñ aquvillutin niqigpagviumun añaayuqautaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiun una, ilasi suvasağinjasasi pakma kamañqisikkaugisirut sulii kamañqhutinj isumaruat pakma suvasaunğigisirut.”

Jesus-ñum Piqaksriħha Jerusalem-miunik

³¹ Iñanisa Pharisee-ñuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraurutin maakña, atakkii Herod-ñum tuqqutçhukkaatin.” ³² Jesus kiuniğai, “Uqautityaqsiun taamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqatağitka irrusiqłuich sulii iluaqsirağaipluñ atriğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, sulii piñayuakun uvluk naatchigisiruñ savaamnik.’ ³³ Iqliqtuksraupiaqtuñ tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, sulii uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitçhuq Jerusalem-ñum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutağigitin sivuniksriqirit, uyağanik milluuqługillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyugikkañi ilipsitñun! Qapsiñiaglaan katitçhukkaluağagigipsi atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuaq paiyaagmiñik ataani isaqqunmi, aglaan pitchiğitçhusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaullapiagñaqtuq suñillağuglugu. Qiñitqikkumiñaitçhipsitña nipliğviksrapisitñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piñiutiqaglıun taamna tikitçhuaq atqagun atangum.”

14

Jesus-ñum Mamititçhiħha Atriğñaqtuamik

¹ Minguiqsiağvium uvluani Jesus niğiyaqtuağniqsuq kiñunganun sivulliuqtaata Pharisee-ñuruat. Iñuich naipiqtulğiññaat. ² Iñuk Jesus-munniqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maligutaksrakuagñaqpa mamititçhiruni minguiqsiağvium uvluani?” ⁴ Aglaan nipliñiñniqsut. Jesus-ñum aksikługu iñuk iluaqsipkağniğaa aasiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutiniğai, “Iğniqağupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisialhum uvluani nuqinnayaqpsiuñ tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpisi pamiqsaaqagupsi? [Taatnamik nalaunñaruq mamititçhikama minguiqsiağvium uvluani.]” ⁶ Aglaan kigutiksraiññaat.

Atçhiksuağılu Tukkuğinğatıglu

⁷ Jesus-ñum ilitçhuğiniğai iñanich aiyugaakkauruat piksraħhat aquppiutağinñiqsranik. Uqautiniğaili atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niqigpagvianun aquvinniaqnak aquppiutağinñiqsramun. Kiña tavrani kamañatluqtuaq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtvich aiyugaaqłiqsuam iliptiknik utlakkağağatini nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuñ.’ Kanñusuliğayaqtutin aquvititpatin atçhitłuktuamun. ¹⁰ Uvvaasiñ, aiyugaakkauyuvich aquvillutinaasiñ atçhitłuktuamun, ilvilli aiyugaaqtvich utlakkağağatini nipliutilutin, ‘Iauramañ, uvuñagiñ aquppiutağitłuktuamun.’ Taavrumuuna kamagigisigaatin sivuğaatni iluqatin aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq inmiñik kamañqisuruq atçhiksikkaugisiruq, sulii kisupayaaq atçhiksiruq inmiñik kamañqisikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqłiqsuaq, “Qitiquutaqtitçhiñiğuvich unniñ nullautçhicsitçhiñiğuvich, aiyugaagñaqnağich

ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat silalliutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisirutin. ¹³ Nigiqaktitchiñağuvich aiyugaagumagisi nagliñnaqtuat aulatlaitchuatu suli pisutlaitchuat qiniñlaitchuatu. ¹⁴ Aasiñ quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiliutiksraitchaatin. Agaayyutim akiligisigaatin taivrumani uvlumi anjitiqkypata tuquliğmiñ tamatkua savaaqtuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusaun Nigiqpagvikun

¹⁵ Ilañat iñuich aquppiqatauruaq nigginviñmi tusaakami taavrumiña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua nigiqatauniaqtuat anayyuqautaani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Ilañniguuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñugiaktuanik iñuñnik nigiqatiksrağmiñnik. ¹⁷ Nigiñaqsiptan tuyuginiğaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvunağitchi, supayaaq piñhiñağtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatiñ patchisiqsuaqsiñniqsut. Sivullium uqautiniğaa, ‘Tauqsiqsuna nunamik. Tautugiagnağiga. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuugutiga.’ ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tauqsiqammigluña tallimanik unirrautiqatigiñnik uuktuağiağniagitka. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuugutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliğniqsuq, ‘Ilaqatnikpaalukluña, taatnaqluña utlautilguitchuña.’ ²¹ Savakti utigniqsuq uqautipluguasiñ anayyuqani. Taavruma qinnakhuni nipliutiniğaa pirini, ‘Qilamiksruğutin tumitchaanugiñ suli akunğatnun tupqich nunaaqqimi qagğisillugich nagliñnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qiniñlaitchuatu pisutlaitchuatu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliğniqsuq, ‘Ataniq, savaagigiga savaagitqukan aglaan iniksraqaqtuqsuli.’ ²³ Anayyuqam nipliutiniğaa savakti, ‘Aullağiñ tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq nigiqasiquluña. Tupiğaa immiğli iñuñnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautiñitchuat aiyugaaqtaugaluaqhutinj uuksiyumiñaitchut nullautchiukkannik!’ ”

Jesus-ñum Maliguaqtini Inmiknun Suksraaqugai

²⁵ Iñugiaktuat iñuich maliniğaat Jesus. Kinaiqamigich nipliutiniğai, ²⁶ “Kiña maligukkumi maliguaqtaulguyumiñaitchuq kisanik piqpagitlugluña aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliagmiñiñ qitungamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ naagaunniñ inmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iglutuñitichumi sannigutağmiñnik maligluñalu maliguaqtaulguyumiñaitchuq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirviñmik aquvitluni naarrutiksraqaqmagaagtuq savaaksrağmiñnik. ²⁹ Turvilianikkaluaqlugu maniksraiñniğumi tupqum naarrutiksrananik tamatkua qiniqtuat iglautiginayağaat ³⁰ nipliğutiñ, ‘Taamna iñuk nappaisağaluaqhuni naatchiñitchuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutiniq anuyyiuqtiaqtuaq akililiutisukkumi atlamun umialiñmun piqaquamun iñuiññanik kavluutiniq anuyyiuqtinik, ilaa aquvitqaaguni sivunniugayaqtuq sanjigaluaqmagaagmi igluliugumiñ atla umialik. ³² Igluliutiyumiñaiñniğumi tuyuqagayaqtuq kiliktinik paaglugu atla ataniq apiqsruğlugu qinuirrutitquluni unasiññaan.” ³³ Jesus nipliğniqsuq, “Taatnatuntuuq, kiñapayaaq maliguaqtigiyumiñaitchiga suksraangisuaqpan inmiñnik suli suksraaglugulu iluqaan pigikkani.

Atuğumiñailaq Tağiuq

³⁴ “Tağiuq nakuuruq, aglaan tağiuğniraanaiğumi, nakitña tağiuğniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuuñitchuq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksrañhiñauruq. Naalağniğagitchi, siutiqaqtuasi!”

¹ Ilañatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaasuklugu Jesus. ² Pharisee-nuruat suli aglaliqirit uqapiluaqsiñiqsut, “Uma iñuum paglagai killuliqirit niñiqatigiplugillul!”

³ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniñgai atrikusautmik, itna, ⁴ “Iñarissima tallimakiyamik ipnaiqagumi tammailugu ilañat, suniaqpa? Uniññañgai tallimakiyaqutailat ipnaich iñuilaami aasii pakkiaglugu atausiq tammaqtuaq paqinnialhanunaglaan. ⁵ Paqitnamiuñ quviatchallapiagniqsuq natmiutiplugu ⁶ aggisiniñaa. Tuqñuqñugich ilauraani silalliuniñu nipliutiniñgai, ‘Quviatchaktuna paqitnapku tammaqtuaq ipnaiña. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷ Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakña tallimakiyaqutailaniñ nalaunñaruaniñ iñuñniñ isummitqinñianñiñasugiruaniñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Añnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqagumi tammailugu ilañat, suniaqpa? Ikillugu naniq salikuññañaa natiq, pakiglugu maniuraq nanipayaaq paqinnialhanunaglaan. ⁹ Paqitnamiuñ tuqñuqñuq ilauraani silalliuniñu nipliutiplugich, ‘Quviatchaktuna paqitnapku maniuraq tammaitchaga. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatnatuntuuq isañulgi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iññañiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaaqtupsaagniqsuq, “Iñugguuñuvva malñuñnik iññañiqtuq. ¹² Nukaqñium nipliutiniñaa, ‘Aapañ, aatchuñña pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiiñ añutim avinñiñgai suurani taapkunñuñña iññañmiñun. ¹³ Uvlut aquurañatigun nukaqñium tuniñiñgai supayaat pigikkani, aullaqñuni nunamun uñasiksuumun. Tavraniasiñniñ maniñutiniqsuq iñuuniamaqñukhuni. ¹⁴ Maniñutipman kakkaaqsiñuñiq ilñiñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaqñiñi. Suiñlapiamiuñglu. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiñuñuq ilañatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsrilñiutiniñaa qaunagitquplugich kuniani. ¹⁶ Niñisukpaitñuni niñisukkaluañniqsuq kuniat niñiksrañitñik aglaan iñuich niñipkañuñiññañaat. ¹⁷ Tavrakña qauñriaqpalañniqsuq nipliñhuniñasiñni, ‘Iluqatin aapaa savaktai sippakuqtuaqhutin niñiksraqaqtut. Aglaan kakkaagataqtuna. ¹⁸ Makilluñña aullañisiruñña aapaanun nipliutiluguasiñni, Aapañ, killuqsuqtuna akitñaqñuñu Agaayyun ilvillu. ¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunñiqsuñña iññañipnik. Iñaliutinñña akiññaññañiaqtaunun savaktipnun.’ ²⁰ Tavra makitluni aapamiñuñniqsuq.

“Uñasiksitlugusuli aapañan tautuñniñaa aasiiñ ilunñutçakhuni. Aqpaqsruñniqsuq iññañmiñun iqitluguasiñni kunikñugulu. ²¹ Iññañan nipliutiniñaa, ‘Aapañ, killuqsuqtuna akitñaqñuñu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaqtuksraunñiqsuñña iññañipnik.’ ²² Aglaan aapañan tuqñuqñiñgai savaktini, ‘Qilamik, agiutrisitchi nakuñniqsramik atnuñaatqiuñtikrañniñ qitiqñiñutlugulu suli sakpakkiñglugu. ²³ Taatnaañnikkupsi aikñiñitchi uqsraqsaamik nuññañamik tuquluguasiñni, uvagulli quviasuguta niñiqpakkumañuñu. ²⁴ Iññañiñaa tuqñuqñuq tuqñuqñuq pakma iñuuruq, tammañaluaqtuaq pakma paqitauruq.’ Tavraasiñniñ niñiqpaaqsiñiqsut.

²⁵ “Taatnaqtitlugich añayukñiq nautchiiviniñniñ aiñniqsuq. Qallikami tupiñmun tusaagaqsiñniqsuq atuqtuuramik aññañuñniñglu. ²⁶ Tuqñuqñuq ilañat savaktit apiqsruñniñaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷ Savaktim kiuniñaa, ‘Nukatchian aiñniqsuq suli aapavich tuqñuqñiñniqsuq uqsraqsaamik nuññañamik. Niññañisigaa utitqiluguman nakuñniñuñu.’ ²⁸ Aapiyañña qinnakpaitñuni isigunñiñniqsuq tupiñmun niñiqpaktuanun. Aapañan aniñniñuñuñu inñiqsruañniñaa isiquplugu.

29 Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Atanġii, iluqaitni ukiuni savautigikpiñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunġanjitchikma niġiqpautiksramnik ilauraatkalu. 30 Aglaan taamna iġniġiñ maniġutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiñ aipman tuqutchirutin uqsraqsaamik nuġġamik pisigiplugu.’ 31 Aapanan kiuniġaa, ‘Iġniġiñ, ittutin ataramik uvañni. Suuratka iluqaisa pigigitin. 32 Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiaguta, atakkii nukatchian tuquruq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.’ ”

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Añalatchiruakun Suuranik

1 Jesus-ñum uqaaqtuutiniġai malġuaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktiqaġniqsuq añalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat añalatchiruamun maniġutchaġniplugu. 2 Umialgum tuqłuqamiuñ uqautiniġaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaġa ilipkun? Uqautiñña qanuq añalatchisilaaqnik suuramnik. Añalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniġutchaġniġikma.’ 3 Savakti isummigñiqsuq, ‘Añaayuqaġma piġataġaña savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuñña nunamik suli kannuġipmigiga inġulaliksraġa. 4 Uvvaliqaa itnaġisiruñña! Savañaiguma ilauraaqaġumuñña tukkiqsiksramnik.’ 5 Añalatauruam tuqłuġniġai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat añaayuqaġmiñun. Apiqsruġniġaa sivulliġ, ‘Qanutun akiqsruumaviuñ añaayuqaġa?’ 6 Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliñnik qattaġruñnik uqsrunik.’ Suuranik añalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguñ tavrurña malġukipiaq qulit.’ 7 Apiqsrułġiñniġaa atla, ‘Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpih?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliñnik miissuñnik mukkaaksranik.’ Suuranik añalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguñ sisamakipiaq.’ ” 8 Atanġum Jesus-ñum uqaġiniġaa nalaunñaitchuaq añalatchiruq suuranik piłlautaġniplugu pisaasułhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamin iñuuqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsruaniñ. 9 “Uqautigipsi, ilauraalliuġusi atuġusi manigikkapsitniġik ikayuutiksrañatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatnigun tuquniġuvich aasiñ manik nuñutpan iniqaġisirusi pakmani. 10 Kisupayaaq tuniqsimaruq mikiruatiġun tuniqsimagisipmiuq anġruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq anġruatiġun. 11 Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich añalatchiłiqni nunam suuraiñik, qanuġuni Agaayyutim tunñavigitlagisiñiqpatin añalatchiłiqni ilumutun umialgutauruanik? 12 Tuniqsimaitchuvich atlam suurañġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. 13 Kiñaunniñ savautrilġuitchuq malġuñnik añaayuqañnik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ naġġugilugu ilaqataa. Savautrilġuyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmiglu.”

Iłanġat Jesus-ñum Iłisauttutiñisa

14 Pharisee-ñuruq tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginiġaat Jesus atakkii piqpaksrilutiñ maninmik. 15 Jesus-ñum nipliutiniġai, “Nalaunñanisuursi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiġai uummati. Atakkii sut kamañaqsiqkakkauruq akunġatni iñuich Agaayyutim naġġugipiġai.

16 “Agġiłhanunaglaan John Paptaaqtitchirim malġutaksrañalu Moses-ñum aglañisalu sivuniksriqirit añalatkaiç iñuuniaħivut. Aasiñ tavrakñaniñaglaan tusaayugaallautaña añaayuqautaan Agaayyutim quliaqtuanġuniqsuq, suli piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun

atanniqsimatquplutiņ. ¹⁷ Mikiniqsrallapiaqunniiñ titiğnauraņa aglaum maligutaksrani simmiğumiñaitchuq kisanik qilaglu nunalu piiqpaknik.

¹⁸ “Kia aņutim avitchumiņ nuliani aasiiñ kasuutiluni atlamun ağnamun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq aņun kasuutiyumi avisimaruamun ağnamun atlatuqmıuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaqıtulgitchuq, “İlaatnıguuq umialıqagñıqsuq atnuğaaqaguuuruamik akısuruaniq sulı iñuuniaqhuni ayuqsranıtluni uvlugagıpman. ²⁰ Uvıvaguuguna iñıularıknıaq atilik Lazarus-mik killıgñruaqaqtuaq. İñuıch inıllanıgıaat paanun umialgum tupqan, ²¹ niğillakkasugaluni kanğanauranıq kataktuanıq umialgum niğgıvıanıñ. Qıpmıch utlakıugu aluktugaqnıgaıch killıı. ²² İñıularıknıaq tuqupman isağulgıch akıyautıniğaat sanıgaanun Abraham-ınum. Umialıq tuqupmıñıqsuq iluvıkkauplunıasııñ. ²³ Aasııñ anasıñınuqsagvıñmı naglıksaallapiağataqtuq. Aagluqhuni tautuñıgaa Abraham unıavanun Lazarus-lu sanıganiıttuaq. ²⁴ Umialıq tuqlugñıqsuglı, ‘Abraham Aapaan. Naglıgıllanıanıa! Tuyugıun Lazarus kınıllaglugı tikını imıgmun niğlaqtıgıaglıun uqağa, atakkıı naglıksaallapiaqtunıa ikniğmı!’ ²⁵ Aglaan Abraham nıplıgñıqsuq, ‘İğñııñ, itqallaunı una! İñuııqıni pıqagtutin iluqaanıq nakuuruamik, aasııñ Lazarus pıqaqhuni iluqaanıq pıgııtchuamik. Aglaan pakma arauttıqıqtuq uvanı naglıksaaqtılutin. ²⁶ Naagaunnııñ itıruamik ikaagñagumiñaitchuamik pıqıqtuq akunnaptıknı. Kınıaasııñ ikaatlaitchuq uvakıña ilıpnun, naagaqaa kınıa ikaatlaitchuq uvaptıknun ilıpnıñ.’ ²⁷ Umialıq nıplıgñıqsuq, ‘Abraham, aapaan! İñıgıkpıñ, tuyugıılu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸ Tavrani tallımanıq anıqatıqıqtunıa. Kılıktugıaglıgıch tatamnaqtuamik, tarralı uvunıñıtchumagaat inaanun naglıksaagvıum.’ ²⁹ Abraham nıplıgñıqsuq, ‘Anıqatıutin pıqıqtut aglaanıtñıq Moses-ınum sulı sıvunıksrıqırıt uqautrıqıqhutıñ tatamnaqtuamik. Anıqatıuvıch naalağnıraqsragıgaıch taıpkua uqaqpata.’ ³⁰ Umialgum kıunıgaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apanıñıtchuq. Aglaan kınıa utıqhuni tuquruamıñ utlautıqpan, ısımmıtqıkkayaqtut kılııqsautmıknıñ.’ ³¹ Aglaan Abraham nıplıgñıqsuq, ‘Naalağnıñıtchımsıgıch aglaanı Moses-ınumlu sıvunıksrıqırıtlu tusaayumiñaitmıut kınıa-unııñ utıgıunı tuquruamıñ uqautıqpatıñ.’ ”

17

Kılluqsauılu Natqıgıtrıgılu

¹ Jesus-ınum nıplıutıniğai malıgıuqtını, “Nalupqınaitchuq. Kılııqsıqusaagıtıt atuumanıqtut ataramıq. Aglaan qanıtun tatamnaqtıgıva taamna iñuk ukpıgıtaiqsıtchıruaq iñunıq kılııqsıqusaagıgıgmıgun. ² Nakuutlukıayaqtuq taatnasıq iñuk ıgıtıaukpan tağıumun uyağarımıq qunıısıgımtıchıglıgu, taamna ilıgıamıq kılııqsıqusaagıtñıktuaq. ³ Taatnamıq munagıtıtıchı! Anıqatıksı kılııqsıqpan suakatağumagıñ, aasııñ ısımmıtqıqpan natqıutıyumagıñ. ⁴ Kılııqsıgñıqpan akıtñıagıtın tallımat malğunıaglaan atautchımsı uvlumı nıplıgıunı, ‘Nunuuraqlunıa ısımmıtqıksunıa,’ natqıutıraksragıgıñ.”

Ukpiqsrıgı

⁵ Uqqıraqıt nıplıutıniğaat Atanıq Jesus, “Ukpiqsrıgıqıt ilalağun.” ⁶ Atanguruam kıunıgıai, “Ukpiqsrıgıqıgıgıgıpsı aktılaalıñmıq mikınıqsranıtıtun nautchıaksrat, nıplıutılñıñıagıñ una napaaqtuq, Amulutın ilıpnıq kanıtuummaqıch aasııñ nautchırıtıtılutin ilıpnıq tağıumun. Ukpiqsrıgıqıgıgıpsı tupıgııayagaatın.

Iļisauttun Tuniqsimaļikun

⁷ “Nalliysi savaktiqaqtuaq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriļuni ipnaiņik aipman, uqautinayaqpiuņ, ‘Aquvillaglutin niġġiīñ’? ⁸ Naagga! Uqautisuugiñ, ‘Itqanaiyaġiñ niqiksramnik. Saalisaġutin niġipkaņņa imiqtilluņalu. Niġianikkuma niġiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quyaraksraġiņitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqāġupsi uqauttusiapsitņik nipliġniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savaļhiņaqtugut savaaksriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruq Qulinik Auyugaqtualinik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunġakkun Samaria-m Galilee-mlu. ¹² Nunaaqqiuramukami paaqsiruq qulinik iņuņnik auyugaqtualinik. Qichaqtut uņasiksiplutiņ ¹³ aasiīñ kappainaplutiņ, “Jesus! Ataniiq! Nagligillaņniaqtigut!” ¹⁴ Jesus-ņum tautukamigich nipliutiniġai, “Agaayuliqsinugitchi isivġiuqulusi.” Utlautillaġmiņ ihuaqsiņiqsut. ¹⁵ Iļaņat iļitchuġikami mamitilaaġmiņik utiġniqsuq, kamaksruqļugu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ņum isigaiņun aasiīñ quyaniġaa. Taamna iņuk Samaria-ġmiuņuniqsuq. ¹⁷ Jesus nipliġniqsuq, “Qulit iņuich mamitchugaut. Naamiimma qulinuġutailat? ¹⁸ Suvaata una sumiuņuruuq kisimi utiqpa quyasukļugu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ņum nipliutiniġaa, “Makillutin. Ukpisriļiqpich ihuaqsigaatin.”

Agaayyutim Aņaayuqautaagun

²⁰ Iļaņich Pharisee-ņuruat apiqsruġniqsut Jesus qakugun aņaayuqautaa Agaayyutim agġiġisipmagaan. Jesus-ņum kiuniġai, “Aņaayuqautaa Agaayyutim agġiġumiņaitchuq tautuņnaġuni. ²¹ Kiņaunniīñ nipliġumiņaitchuq, ‘Ataņii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iņņa iņaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim aņaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitņi.”

²² Tavra nipliġniqsuq maliguaqtimiņun, “Iļaatnigu qiņiġuliġisirusi iļaņatnik uvluġikkaiņ Iġņiņan Iņuum. Aglaan tautukkumiņaitchiksi. ²³ Iļaņich iņuich uqāġisirut ilipsitņun, ‘Qiņiqsiuņ, iņņa’ naagaqaa ‘Ataņii, uvaniittuq!’ Aglaan tautuġiaġniaqnaġich! ²⁴ Atriqāġuni ikniqpalaņmik qaummaġiksipmatun qilak kivaknamiņ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviġisiruq Iġņiņa Iņuum uvluġikkaġmiņi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iņuņniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvluġikkaņisun Noah-m itkisiruq Iġņiņan Iņuum utiļha. ²⁷ Iņuich niġiplutiņ imiqhutiņlu suli aņutit aġnat katchuutiplutiņ uvlumunaglaan Noah-m isiļhanun umiamun, aglaan uliqļuum tuqqtukai iluqaisa. ²⁸ Itkisipmiuq uvluņisun Lot-ņum, iņuich niġiplutiņ suli imiqhutiņ, tauqsuqsuqhutiņ suli tunisiullaqhutiņ, nautchiiplutiņ suli nappaiplutiņ. ²⁹ Taivrumani uvlumi Lot-ņum unikmagu Sodom, ikniq suli aġralitlailaat katanņiqsut qilāņmiñ aasiīñ tuqqtulgich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisiruq Iġņiņa Iņuum sagviqpan. ³¹ Taivrumani uvlumi iņuk itchumi qaanani tupqum atqāġniaqani isiġuguni tupiġmiņun aikļiġuni sulliņauraġmiņik. Taatnatunsuli iņuk nautchiiviņmi itchumi aiņiaqani tupiġmiņun. ³² Itqallaksiuņ qanuq piļha Lot-ņum nuliaņa! ³³ Kia anniġiniaġumiuņ iņuuļi tammaiġisigaa, aglaan kisupayaam tammaiyumiuņ iņuuļi piqutigipluņa piņņakkisiruq iļumun iņuuļiġmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malġuk iņņuk siņiġtuak siņiġviņņi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii iļaqataa unisikkaugisiruq. ³⁵ Malġuk aġnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii iļaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶ Malġuk aņutik nautchiiviņmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiīñ iļaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷ Maliguaqtaiņ

apiqsruǵniǵaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ǵum kiuniǵai, “Sumipayaaq tuqunaruuaq itpan tinmiaqpaich tuqunaruuaqtuǵuuruat katisuurut.”

18

Atrikusaun Uilǵaǵnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ǵum maliguaqtini uqautiniǵai atrikusautmik. Iisautiniǵai ataramik agaayutquplugich nikaligasuǵaqnagich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtiquǵniqsuq taluqsriñitchuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasaǵiñitlugich iñuich isummataat. ³ Taavrumaniguuq nunaaqqimi uilǵaǵnaaqmiñiqsuq utlautreqtuamik taavrumuǵa isivǵiqsimun ikayuqupluni akitñaglugu igluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivǵiksaum suqtiginiññiǵaa. Kiisaimmatai nipliǵniqpuq inmiñun, “Taluqsriñitchaluǵnaǵma Agaayyutmik suli suvasaǵiñitlugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilǵaǵnaaq mingitñihagun uvamnik ikayugisigiga akuqtutlasilugu pigikkañanik nalaullugu. Taatnañitchuma utlakpaitluǵa mingisaǵataǵisigaañ. ” ⁶ Jesus-ǵum ilapsaaǵniǵaa, “Isummatigisiuñ qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayyutim ikayugumiñaiñniqpagich piksraqtaagikkani iniqsruqtuat inmiñun unnuaqtuummaan? Pisagumagisiva ikayukisrañatigun? ⁸ Naalaǵnisitchi. Agaayyutim ikayugisigai nalaullugu iñuñni, suli pisagumautisunagich. Aglaan Igñiñi Iñuum utigumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriǵimik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ǵuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ǵum uqautiniǵai iñuich atrikusautmik tunǵaruatigun nalaunñagimiknun aasii naǵǵugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malǵuk iññuk agaayyuvikpañmun agaayutyagñiqsuk, ilaqataa Pharisee-ǵuruuaq atlaasiiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ǵuruuaq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiñ siqñatuañiluqtuǵa, qanutitanitluǵalu naagaqaa atlatuqñuǵa atlat-itun. Quyagikpiñ atriginiǵuǵa iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqñuǵa malǵuñni uvlunni akunniqsaami suli qaitchaǵigiga qulikuat akiññaktaǵma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichagñiqsuq unǵavanun aasii aagluqsunaganiunniñ patakluǵu satqani nipliǵhuni, ‘Agaayyuun, nagligillañniañña, killuliqiraunakii!’ ” ¹⁴ Jesus nipliǵniqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiñiqsuq nalaunñasiñuni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ǵuruuaq nalaunñatichuq. Atakkii kisupayaaq kamañsipaqtuaq inmiñik atchiksigisiruq, suli kisupayaaq atchiksiruuaq inmiñik kamañsipaqtuaq.”

Jesus-ǵum Agaayyutiniǵai Iilǵaurat

¹⁵ Ilañich iñuich tikiutriñiqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataǵaich. ¹⁶ Aglaan Jesus-ǵum ililǵaat inmiñuquniǵai nipliǵhuni, “Ki, ililǵaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinñitñun atakkii añaayuqautaa Agaayyutim añmaruq iñuñnun atriaqqtuanun ililǵaanik. ¹⁷ Itqaqsiuñ una! Kisupayaaq akuqtuñitichuuaq añaayuqautaanik Agaayyutim atrililugich ililǵaat isigumiñaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁸ Jew-ǵuruuaq sivulliuqtaata apiqsruǵniǵaa Jesus, “Nakuuruuaq ilisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtutlasilunñi isuitchuamik iñuukimik?” ¹⁹ Jesus-ǵum apiqsruǵniǵaa, “Suvaata taiviñi nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. ²⁰ Iisimagitin tillisit, ‘Atlatuǵniaqnak, iñuagñiaqnak, tiglinñiaqnak, naagaqaa sagluuqtuaǵniaqnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’ ” ²¹ Iñuum kiuniǵaa, “Nutaullamniñaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit.” ²² Jesus-ǵum tusaakamiuñ taamna nipliutiniǵaa, “Atautchimiksuli

savaktuksraurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qaillugillu maniich inuqsraqtuanun, ilvilli umialgutiqağumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvunjağutin malinğa.” ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiun taamna, aliatchanñiqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiun aliatchaklugu nipliğñiqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isihksrañat añaayuaqutaanun Agaayyutim!” ²⁵ Sakiqnatluktug umialguruam iñuum isihksraña añaayuaqutaanun Agaayyutim uumakña pikukturuam isihksrañaniñ ‘Mitqutim Iraagun’.” ²⁶ Iñuich tusaakamitruñ apiqsruğniğaat, “Kiñami anniqsukkağisiva?” ²⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “Sua iñuich savaağiyumiñaisañat Agaayyutim savaağitlapiğatağaa.” ²⁸ Peter nipliğñiqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunnnavut malikhutin.” ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniğai, “Aa, kiñaunniiñ unitchigumi kinuniğmiñik, nuliagmiñik, aniqatiumiñik añaayuağmiñiglu naagaqaa qitunğagmiñik piqutigilugu añaayuaqutaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktuumik marrumani iñuukigmi suli iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimuña.”

Jesus-ñum Pinatchiğñiğai Uqaqallı Tuqutauniağmiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malğuch maliguaqtini kisiññuutiplugich uqautiniğai, “Naalağnillagitchi! Jerusalem-munñaiaqtugut. Tavraniasiiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iğñinagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñunitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun suli tivvuaqtuglugu. ³³ Ipiğaqtuğlugu tuqutkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut añitqikkisilğitchuq.” ³⁴ Aglaan maliguaqtit kanñiqsiniñniğaat uqağikkaña. Qanuutautilaaña uqałhan iriqsimaniqsuq ilinjitñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtilaaña.

Jesus Mamititchirug Qiñitlailamık Injularimık

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq injulari aquppiñiqsuq saniğaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaagtuaat apiqsruğniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqautiniğaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaagtug.” ³⁸ Taamna kappainaaqsiñiqsuq, “Jesus! Kinuviana David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña inilğaanimma. Nagligillañniañña!” ³⁹ Iñuich sivulliuruat suakatağniğaat uqautiplugu, “Nipaisaagiñ.” Aglaan nipitusilaağniqsuq, “Kinuviana David-ñum, nagligillañniañña.” ⁴⁰ Jesus-ñum nutqaqami inmiñuutitquniğaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruğniğaa, ⁴¹ “Sumik uvañnun savautitquvich?” Kiuniğaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktuña.” ⁴² Jesus nipliutiniğaa, “Qiñitlasiiñ! Ukpiqsriğiqpich iħuaqsigaatin.” ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasirug maliaqsipluguasiññ Jesus kamaksruqlugu Agaayyun. Iñugaağruich tautukamitruñ, iluqatin nangağniğaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isiqtug Jericho-mun apqusaalhiñaguklugu. ² Itmiñiqsuq qaukhat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiiñ umialgupluni. ³ Qiñiğunniğaa kisuutilaaña Jesus. Aglaan iñunuluuraupluni qiñilguiñniğaa atakkii iñugiakpaitlutin iñuich. ⁴ Taatnaqhuni aqpaqsruğniqsuq sivuatnun iñugaağruich mayuqhuniasiiñ napaaqtumun qiñiğuklugu Jesus apqusaagnaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagluğniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagiñ, atakkii tukkuniaqtuña tupiqnun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqagñiqsuq. Pağlanigaa Jesus quviasullapiaghuni. ⁷ Iluqatin iñuich qiñiqtuat uqapiluaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkuruq tupqanun iñuum killuliqirauruam!” ⁸ Kinuniğmiñi

Zacchaeus makitluni nipliutiniġaa Atanguruaq, “Naalaġniġlaġiñ! Qaitkisigiga avvaña suuraġikaġma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniġuma kisupayaamik utiqtitchigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutiniġaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatniġu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq kiñuviaġipmigaa Abraham-ñum. ¹⁰ Iġniña Iñuum agġiqsuq ivaqlġiaqhuni suli anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalaġnipkaqluġich taavrumiña Jesus uqautipsaagñiġai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiġaat añaayuuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñipluġu. ¹² Uvvaasiñ nipliġniġsuq, “ġlaatniguuq umialiqagñiqsuq aullaġniaqtuamik nunamun uñasikusamun umialiguqtitqupluni, aasii utiġuni. ¹³ Aullaġaluaqani qulit savaktini aatchuġniġai ilaagullaa kaviqsaamik maninmik uqautipluġich, ‘Aġlipkaġniuraġumagiksi utiġniaġamnunaglaan.’ ¹⁴ Aġlaan nunaqataiñ uumiginiġaat. Tuyuqagñiqsut uqqiraqtinik maliqupluġu nipliġhutin, ‘Taamna iñuk umialigisuñitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiġniġsuq. Inmiñuquniġai savaktit tavrauvaa ilitchuġisukluġu qanutun piññaktiġlaan. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliġniġsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqluġu quliniksuli piññaktuña.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tuniqsimarutin mikiruatiġun. Añalatigugisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutiniġaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqluġu tallimaniksuli piññaktuña.’ ¹⁹ Taavrumuña taamna nipliġniġsuq, ‘Añalatigugisirutin tallimani nunaaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatsuli piri tikiñniġsuq nipliġhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniiñ tugvakaġa iriqluġu kakkiġisamun. ²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraġaqtutin piġiñisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiñisaqnik.’ ²² Atangum nipliutiniġaa, ‘Suksraunġallaktutin! Nipliutipkun atanniġisigikpiñ! Naluñitchiñ nagliktaiġiġa, piksratlaiġa piġiñisamnik suli katitchitlaiġa nautchiñisamnik. ²³ Suvaatami ilinġitpiuñ maniga manikuvinmun? Akuqtuġayaġiga illataa manium utiġuma.’ ²⁴ Nipliutiniġai qichaqtuat tamaani, ‘Piġu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiuñ pirimun piqaqtuamun qulinik maninñik.’ ²⁵ Aġlaan nipliutiniġaat, ‘Ataniiq, piqaanikuq qulinik maninñik!’ ²⁶ Ilaan nipliutipsaagñiġai, ‘Iñupayaaq piqaqtuaq aatchuusiaġmiñik piññapsaaġisiruq sippakuuqtauliġuni, aġlaan iñuk piqañitchuaq, mikiruauqunniñ piġinasugikkaña piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua iġluliuqtitka ataniqagunitchuat uvañnik, uvuñautisigich tuqulluġich aasii sivuqamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaaqluġich taavrumiña igliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ñum tunaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqaqtuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk malġuqaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqluġik, “Aullaġitchik nunaaqqiuramun taichuña. Tikitchaġluqaaqtutik paqitkisigiktik nuġġaña natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviungañiġlaaq. Pituiġluġu uvuñautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuġigaa.’ ” ³² Tikitñamik tamauña paqinniġaak iluqaan Jesus-ñum uqaġhatun. ³³ Uvvaasiñ pituiġniġaqtitluġu nuġġaña natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniġaak, “Atanguruam inuġigaa.” ³⁵ Aasiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqqaaqluġu quppiġaatiñ iliñiġaik qaananun natmaksiaġvium, Jesus aquvitlunasii. ³⁶ Natmaksiaqtitluġu iñuich quppiġaatiñ tutmaġvigiliutiniġaich tumitchaanun. ³⁷ Tikiñniġsut inimun tavrakña

Jerusalem qin̄iḡnaqsip̄lugu. Tavra iñugiaktuat maliḡuaqtit Agaayyun quviatchautiḡiaqsiñiḡaat suli nangaql̄ugu nipitusip̄lutin̄ iluqaisigun quviqnaqtuatigun qin̄ikkaḡmiktigun,

³⁸ “Uvvatuq Agaayyutim p̄liutiqaḡliun̄ umialik tikitchuaq p̄iqusiḡhuni Atan̄iḡmik! *Psalm 118:26*”

Illi tutqiun q̄ilaḡmi suli kamanaun qutchin̄ñiqsrami q̄ilaḡmi.”

³⁹ Aasiñ ilaḡisa Pharisee-ḡruat akunḡatniñ iñugaḡruich uqautiniḡaat Jesus, “Iḡisautrii, tilikkich maliḡuaqtitin̄ iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiuniḡai, “Uqautigipsi, maliḡuaqtitka nipaisaḡniḡpata uyaḡait̄li niplianayaqtut nipi-tusiḡlutin̄.”

Jesus-ḡum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillaḡmi nunaacq̄iq tautukamiun̄ q̄iqaḡsiñiqsuq. ⁴² Aasiñ nipliḡñiqsuq, “Uvvatuq iḡisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsit̄nik tutqiutiqaḡkups̄i. Aglaan kan̄iqsit̄laitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akillaḡiqsuqtipsi puuḡisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyaḡusi quḡḡutilus̄ilu sumillaḡaa. ⁴⁴ Suksraunḡillaḡiaḡisigaasi iñugikkasiḡlu. Atausiqunniñ uyaḡak minitchumiñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi iḡisaḡnit̄lugu Agaayyun agḡiqman anniqsuḡiaḡhusi.”

Jesus-ḡum Suaḡhuiyaḡha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isiḡniqsuq agaayyuvikpaḡmun̄ aasiñ anitlugich tunisiullaqtuatlu tauqs̄iqsuqtuatlu, ⁴⁶ nipliutiḡlugich, “Aglausimarūq uqaḡhani Agaayyutim itnaḡhuni, ‘Tupiḡa agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuḡvigiliutiḡkaḡiksi tiglin̄niaqtinun̄.”

⁴⁷ Uvluḡaḡipman Jesus iḡisautriñiqsuq agaayyuvikpaḡmi. Qauk̄in̄ich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqt̄iḡruat tuq̄qut̄chun̄iḡaat, ⁴⁸ aglaan qanuqs̄ausiñiḡaat, atakkii iluqatin̄ iñuich naalaḡnituiñiḡaat.

20

Kimik Jesus Tuyuḡiriqaḡniḡpa?

¹ Uvlut ilaḡatni Jesus agaayyuvikpaḡmi inniqsuq iḡisautriḡluni iñuḡnik quliac̄tuagaḡplugu tusaayugaallautaq. Qauk̄in̄ich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiḡhutin̄ sivulliuqt̄iḡruanik utlaḡniḡaat ² nipliutiḡlugu, “Uqautitigut, k̄isum aḡalatchiḡhagun savaaḡivigich tamatkua? Kia san̄ḡksritpatin̄ taatnatun̄?” ³ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Apiqs̄rullaḡlapsi uumiḡa. Uqautisitḡa, ⁴ nakit̄ña John-ḡum pap̄taaḡiḡha taluḡniqs̄iḡpa, Agaayyutmiñ naaga iñuḡniñ?” ⁵ In̄miknun̄ kiumḡatraaḡsiñiqsut, “Qanuḡmi uqautiḡisiñiḡpisigu? Nipliḡupta, ‘Agaayyutmiñ’, nipliḡisuruq, ‘Suvaatami uk̄piḡin̄it̄pisiun̄ John?’ ⁶ Aglaan nipliḡupta, ‘Iñuḡniñ’, iñugaḡruich miḡuqtuḡisigaatigut uyaḡaḡnik atakkii nalup̄q̄iḡnit̄chaat John sivuniks̄riḡiraḡha.” ⁷ Uvvaasiñ kiuniḡaat, “Nalugikput nakit̄ñaq̄taḡha.” ⁸ Jesus-ḡum nipliutin̄iḡai, “Uvaḡaptuuq uqautiyumiñait̄migipsi nakit̄ña san̄ḡiqaḡlun̄a savaaḡaq̄tilaamnik tamatkuniḡa.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiḡa Jesus-ḡum uqāaqtuutin̄iḡai iñuich atrikusautmik, “Iḡaatniguuq iñuqaḡmiñiqsuq nautchirriḡviḡiḡniqs̄uam̄ik, atuk̄kirrutiḡiplugu nautchirriqirinun̄ aasiñ aullaḡami mulup̄luni. ¹⁰ Katitchivik asianik tikitman tuyuqaḡniqs̄uq savaktimik nautchirriqirinun̄ akuqtuḡup̄lugich piks̄raḡmiñik katittan̄it̄niñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullaḡniḡaat utiq̄tit̄lugu saagaunnagu. ¹¹ Tuyuqaḡniñiqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaḡmiñiḡaat uqaniḡluutiḡplugu

Moses-ḡum uqautiginigaa Ataniq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu, suli Jacob-ḡum.’ ³⁸ Ilaa Agaayyutiginigaat iḡuuruat, piginitchaat tuqunaruat, atakkii ilaanun iluqatin iḡuich iḡuurut.” ³⁹ Iḡanich aglaliqirit uqaḡniqsut, “Aarigaa kiggutin, ilisautrii!” ⁴⁰ Tavrakḡa apiqsrutqinaiḡniḡaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ḡum Pharisee-ḡuruat apiqsruḡniḡai, “Suvaata iḡuich uqaḡniqpat Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruag, kinuviaginiplugu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipligḡniqsuq Psalms-ni, ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

⁴³ uvanun akiiliniathatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁴ David-ḡum inmiḡnik taiguutiqaqpagu Ataniḡmiḡnik, qanuḡmi Anniqsuqti David-ḡum kinuviaginiqpaun?”

Jesus-ḡum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

⁴⁵ Iluqatin iḡuich naalaḡnipkaḡlugich Jesus-ḡum nipliutinigai maliguaqtini, ⁴⁶ “Qaunagititchi tamatkunakḡa aglaliqiriniḡ. Pisuktuatlaturut akuqturanik atnuḡaaḡutin. Suli purvigitqutlaturut iḡunun paglatqusuuplutin tauqsigḡniaqviniḡ. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaḡiksaanik ktraḡviniḡ iḡuich niḡiqpakmata. ⁴⁷ Ivayaqtuqmigaich uilgaḡnaat, tigliktuiplugich kinunauranitiḡnik, suli qiḡniqusaatlaturut agaayuuraaqamin! Anasiḡnuqsusiaqaḡisirut pitluglugu atlaniḡ iḡuniniḡ.”

21

Uilgaḡnaam Iḡiraḡa

¹ Jesus tautuniqsuq umialguruanik iḡuninik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, ² tautukmiḡigaa inuqsraqtuaq uilgaḡnaaq ilisiruaq malḡuninik patukpaaninik maniuraaninik. ³ Nipligḡniqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilgaḡnaaq ilisitluktug iluqaitniḡ atlaniḡ, ⁴ atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilanḡatniḡ umialgutmin, aglaan aḡnam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iḡuuniutiksraḡaluani.”

Jesus Sivuniksriqirug Piyaqquḡniathanik Agaayyuvikpaum

⁵ Iḡanisa maliguaqtit uqautiginigaat qanutun qiḡniyunaqtilaana agaayyuvikpaum, piḡniḡaquisaqtaq uyaḡaninik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipligḡniqsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi-taimanigu kisinḡuqtaqaḡumiḡnaitchuqunniḡ uyaḡaninik qalliani atlam ulḡusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqirug Iḡuilliuḡutniglu Piyuaqsiutiksramiglu

⁷ Iḡuich apiqsruḡniḡaat, “Iḡisautrii, qakugun tamanna atuummiḡiaqpa? Sukun ilitchuqutikun ilitchuḡigisivisa piyaqquḡviksraq aullaḡniḡaqsikpan?” ⁸ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iḡugiaktuat iḡuich agḡigisirut uqaḡutin, ‘Christ-ḡuruḡa! Pivik tikiumaruq!’ aglaan malinḡiaqnasigik. ⁹ Iqsiḡiaqasi tusaagupsi anuyaktuanik aḡayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutin aglaan isukhitchumiḡnaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰ Niplipsaaḡniqsuq, “Nunaaqqich anuyyiuḡisirut atlanik nunaaqqiḡnik, atanguviich anuyyiuḡisirut atlanik atanguviniḡnik. ¹¹ Nuna iliksraḡisirug tatamnaqsiluni. Iḡuich kakkaagisirut. Iḡuich atniḡnaituqaḡisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuagḡnaqtuat sagviḡisirut qilaḡmi iqsipkaḡlugich iḡuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluaqnaḡich, tiguraulusi piyuaqsiugisirusi. Iḡuich uqaqsittaḡviniḡmuktikisigaasi ktraḡviniḡmikkun

isiqtaupkağusi, tikiutruğusi sivuğaattun umialgich kavanaauruatlu pisigiluna. ¹³ Taivrumani piviksraqağisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunaigitchi kiggutiksrapstñik tiguraugaluqaasi. ¹⁵ Atakkii uqaksritkisigipsi isumatuhigmiglu uumigiripsiunniñ iğluliugumiñaisañatnik. ¹⁶ Anayuqaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqputaugisirut. ¹⁷ Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigiluna. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyana niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichağitchi anuqsrułkun. Nikaitkupsi piññaktaaginiağiksi iñuuiqsi.

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaquğniañhanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsiun Jerusalem puuqpatrun añuyaich ilitchuğigisigiksi qallilha piyaqqukkauiksrañan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judeami qimakkumauq iğgiñun. Kiñapayaaq nunaqqimittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviñmiittuaq nunaqqimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapkua uvlugigai anasiñjuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni ağanun sinjyauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq ihuiññaq tikiu magisiruaq tamarrumuna nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruaq makununa iñun. ²⁴ Ilañich tuqputaugisirut savikpakun atlat suli tigutaqsiulutin Jew-ñunitchuanun. Ilinisa tutmiğagigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukhiññiañhatnunaglaan.

Aggilha Iğñinan Iñuum

²⁵ “Atlayağnağisirut siqiniğlu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusiksriagisirut, iqsilutin nipruağniñhanik tağium aksraligruañiğlu. ²⁶ Iñuich igivrugağisirut iqsilutin isumaaluhigmikni sumsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaanı silam nuktitaulutin inimikniñ. ²⁷ Qiniğisigaat Iğñina Iñuum aggiqsuaq nuviyakun qilañmiñ sañhimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaaqsikpata qichağitchi niğiugaqağusi. Atakkii tasuqsakkauiksraqsi qalliruaq.”

Iliisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautinigai atrikusautmik, “Qinillaksaqsium asirrisuuruaq napaaqtuaq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatata sagviaqsipmata ilisimarağigiksi upingaam qallilha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaaqsikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi anayuuqautaan Agaayyutim tikiññialilha. ³² Itqallaksiun una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatin atuumagaluaqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqakitka piigumiñaitchut.

Munağimmaagiliksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taaññağmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniañhum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq niğiungisillusi. ³⁵ Naniğiatun pisagigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumaasilı agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payañağusi iluqaani atuumarauksrani aggiğñiañhanunaglaan Iğñinan Iñuum.”

³⁷ Uvlugağipman Jesus ilisautiriraqtuaq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktağiağniqsuq iğgiiani atiqaqtuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaaguqman iñuich utlauritraqtut agaayyuvikpañmun naalağnisuklugu uqaqpan.

22

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Niġiqpagvikaq atilik Apqusaakkauġmik qalliñiqsuq iñuich niġipmata puvlaksiġniġilaamik qaqqumik. ² Qaukħinich agaayuliqsit suli aglaliqirit tuqqtuchunġa at Jesus nalunautħilutinj aglaan iqsiginiġaich iñuich.

Judas Anġtuq Aatchuutigisukħuġu Jesus

³ Tavrakħa tuunġaq isiġniqsuq Judas-mun atiqaqtuamun Iscariot-mik, ilaħat qulit malġuk maliġuaqtit. ⁴ Judas-ħum uqaqatigityaġniġai qaukħinich agaayuliqsit aħalatinġitħu agaayyuvikpaum iħuaqtitħiħiaqtinġiħ qanuq aatchuutigisukħuġu Jesus ilinġitħun. ⁵ Quviasukħutin akiqsruġaat akiliġukħuġu maninġmik. ⁶ Judas anġniqsuq. Piviksraqsiuġaqsiniġaa aatchuutigisukħuġu Jesus ilinġitħun iñuich nalupkaġħuġich.

Itqanaiaħiq Jew-ħuruat Niġiqpagvikaanun Atilinmun Apqusaakkauġmik

⁷ Akunniqsaaami uvlua Puvlaksiġniġilaam qaqqum tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkauħum ipnaiyaam tuqurviksraħa. ⁸ Jesus-ħum tuyuġigik Peter-lu John-lu itnaqħuġik, “Itqanaiaħiatku niġiqpaħksraqput.” ⁹ Apiqsruġniġaa, “Nani itqanaiaħaquvisiġuk?” ¹⁰ Jesus-ħum kiuniġik, “Isiġuptik nunaaqħimun paagiisiġtik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinġmik. Malikkumaiktik isiqpan tupiġmun, ¹¹ suliasiiħ nipliutiluġu iñua tupqum, ‘ħlisautri nipliġñiqsuq, Nani iniaqapħich tuyuġmiaqagħvinġmik niġġiviksramnik ipnaimik piqasiġħuħa maliġuaqtimmik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauġmik?’ ¹² Uma urriqsuutigisiġaatik inimik nallaħraallagħviuluumaqtuamik qulliġmi itqanaiaħaamik inuqsraħaiħuġu. Tavrani itqanaiaħiħiaħuritik.” ¹³ Aullaqamik paħinnġaa taatnatun Jesus-ħum uqaħhatun, aasiiħ itqanaiaħħutin niġiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauġmik.

Atanġum Nullautħiġvia

¹⁴ Niġġiviksraqħin tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiħhuni uqħiraqtinik. ¹⁵ Nipliutinġai, “Niġiqatigisullapiagħpsi uumiħa ipnaimik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauġmik nagħksaħħaiħiħaħma! ¹⁶ Uqautiġipsi, niġitħinħiaħitħiħaħ immiumaniaħħanunagħaan aħaayuaħaani Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaħnikami Jesus-ħum tiġupħuġu qallun, quyaħiġaa Agaayyun nipliħhuni, “Tiġuluġu taamna imillaġvigisiun! ¹⁸ Uqautiġipsi, uvakħaniħaħlaan imitqikkumiħaħitħuħa aħiam misuġuanik agħiġħiaħħanunagħaan Agaayyutim aħaayuaħaħaħ.” ¹⁹ Jesus-ħum tiġupħuġu qaħquq quyaħiġaa Agaayyun. Avġuqħuġu qaħquq qaiħiħiġaa nipliħhuni, “Taamna qaħquq timiġiġiġa qaisauruaq ilipsitħun. Niġġisiun itqakkutiġiluluġu uvaħħun.” ²⁰ Taatnatuntuuq, niġianikamiħ qallun qaiħiħiġaa nipliħhuni, “Aħiam misuġua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniuġutiġiġaa taluġniqsuqħuġu aupkun maħikkauruamik ilipsitħun.” ²¹ “Ataħħi! Ĥapsisamma aquppiqatima qaiħiħiaħaħaħ.” ²² Iġħiħa Ĥħuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, agħaan nakħin iħħuħmi qaitħiruami ilaħnik!” ²³ Maliġuaqħai apiqsruqtautiaħsiħisut avatmun nalliqsin qaitħiyummatiaqħmaħaan ilaħnik.

Uqavaagħun Kamaħaġħuħnikun

²⁴ Maliġuaqħai qapiqħailitħaħniqsut nalliqsin kamaħaħniqsraugisipmaħaan. ²⁵ Jesus-ħum nipliutinġai, “Jew-ħuħitħuaħ umiaħġich saħħiaqħtut iħħuħmikni suli aħalaħit taigukħautħatupħutin Ĥħuraħħitħiħ Ĥħuich. ²⁶ Agħaan taatnatun itħuksraunitħusi. Kamaħaħniqsrauruaq akunnapsitħi Ĥħiħ nukaqħisun suli sivulliutħi savaktitun. ²⁷ Kiħa kamaħaħniqsrauha—taamna aquvitħuni niġiruħaħ naagaħaa taamna payukħaħtuħaħ? Tavrataamna aqupħiruaq kamaħatħluħtuħ. Agħaan iħasiġipsi payukħaħtitun.

28 “Ilipsi, nayugipsitja uuktuaqsiupayaaqama. 29 Atrililugu aapaa anjalatchitlasipkaiha uvamnik, taatnatuntuuq anjalatchitlasipkaqisipmigipsi. 30 Nigiqasiqisigipsitja imiqasiqlunjalun anjalatchiaqsiguma inunnik, suli aquppiqasiqisigipsitja taivrurmani atanniityauma kinuviagiinik qulit malgunnik igiinjitnik Israel-nun.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piilaaksranjanik

31 “Annaa, Simon! Naalaqniilagiin! Tuungaum uktuaqumiñaqsiinigaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik saniklunniin. 32 Aglaan agaayyutigikpiin ukpiqsrihiin qapiqunillugu. Utiguvich uvanun sayyigisigitin aniqatiutin.” 33 Simon Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, isiqtauqasihiinaugikpiin suli tuquqasiqutin!” 34 Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiin, aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu uvlaami piilaagigisigikma piinasuniaglaan.”

Maniqagviglu Puukataglu suli Savikpak

35 Jesus-nun uqaanikami taavrumina apiqsruqniigai maliguaqtini, “Taimani tuyugikapsi manikuvilaahusi puukatailaahusilu sakpakkiilaahusilu, inuqsraqpisi?” Kiunigaat, “Inuqsranitchugut.” 36 Jesus nipligniqsuq, “Aglaan pakma, kiina maniqagviqagumi naagaqaa puukataqagumi saagagligik. Suli kiinapayaaq savikpaitchumi tuniraksragigaa quppigaani aasiin tauqsiguni savikpanmik. 37 Uqautigipsi, Taamna uqaliq aglausimaruaq Agaayyutim makpigaanini atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaat savamaqlukuatun.’ Iluqaan aglausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” 38 Maliguaqtit nipligniqsut, “Ataniiq, uvva malguk savikpaak!” Kiunigai, “Tavraapai!”

Jesus Agaayuruq Iggimi Atilinmi Olives-mik

39 Jesus aullalgiinniqsuq iggimun atilimun Olives-mik piraqiligmisun, aasiin maliguaqtaiin malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] 40 Tikitnamin taruna nipliutiniigai, “Agaayulusi ukpiqsrisainitchumausili uktuaqsiugupsi.” 41 Tavrakna aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. 42 Nipligniqsuq, “Aapaan, pisuhigiyupku piigun qallutaa nagliqsaalhum uvanniin. Uvana pisuhiginilaaptun aglaan pisuhiin savaanuli.” 43 [Isagulgum qilanniin sagviutiniigaa sayyiqhugu. 44 Ihuilliuqpalikun agaayuniqsuq piliqitlukhuni, aasii ilaan siiqsipkalha kataktuq auktun nunamun.] 45 Makitnami agaayuhigimiin utiqhunasiiin maliguaqtimiinun tavra paqinnigai siiniktuat, minguhutin ihuilliuqpaitlutin. 46 Nipliutiniigai, “Suvaata siinikpisi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqsrisainitchumausili uktuaqsiugupsi.”

Tigunigaat Jesus

47 Jesus uqaqtitlugu inugiaktuat inuich tikiinniqsut, sivulliqhugich Judas-nun, ilanata qulit malguk maliguaqtit. Utlakhugu Jesus kuniiniga. 48 Aglaan Jesus nipliutiniigaa, “Judas, kuniklugu aatchuutigivun Igina Inuum?” 49 Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruun taamna atuumaruq uqautiniigaat, “Ataniiq, atuglavut savikpavut!” 50 Ilanata anaunigaa qaukhata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsiquhugu taliqpianik. 51 Aglaan Jesus nipligniqsuq, “Annaa! Apaiqsuq!” Aksiklugu inuum siutaa mamitinnigaa. 52 Taavruma aquagun Jesus-nun nipliutiniigai qaukhinich agaayuliqsit suli anlatinich agaayyuvikpaum ihaqtitchiinaqtinini suli sivulliuqtigruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaagusi anutaniglu uvana liilaa savamaqlukti?” 53 Nayugagikapsi agaayyuvikpanmi uvluqagipman tiguniatlatchipsitja. Aglaan pakma savagviksragigiksi sanjiagun taaqtuam.”

Peter-m Piilaaginigaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniġaat tupqanun qaukiata agaayuliqsit, suli Peter-m maliġniġai taavakġatluk. ⁵⁵ Ikniqagġniqsut siġataani tupqum, aasii Peter-m ilaliġniġai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Iġanata pirit aġnam tautuġniġaa Peter aquppiruaq saniġaani ikniġum. Qiġniġlugu naliġniġaaqġlugu nipliutiniġaa, “Una iġnuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piġlaagġniqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiġnuuranġagun iġnuk iġitchuqsrirmiġniqsuq Peter-mik nipliġhuni, “Ilvich, ilagiġaatintuuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Naagga, ilagiġitchaatġa.” ⁵⁹ Sassaġniġum kiġnuagun atlam iġnuum qapiġaiġhuni upyaġniġaa, “Iġumun una iġnuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiuġuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Nalullapiagiġa sumik uqaqtilaan.” Uqaqtitlugu tavrakġatchiaq aqargiġpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹ Atanġuruam qiviaġhuni tautuġniġaa naliġniġaaqġlugu Peter, aasii Peter-m itqagġniġaa atanġum nipliġha iġmiġnun, “Aqargiġpak qalġuqtaġaluaqnaġu uvlaapak piġlaagġtigigiġisigikma piġnasuniġlaan.” ⁶² Peter tavra anipluġni qianiġsuq iġuġliullapiġhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqġugulu

⁶³ Iġnuich munaqsriruat Jesus-mik mitautiginiġaat anaullaqġugulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiġsruġniġaat, “Kia anauvatin? Nalautġagiġ?” ⁶⁵ Nipliutipmiġniġaat iġnugiaktuanik pisaanġatinik.

Jesus Uqaqsittaagġviġmi

⁶⁶ Uvlaagġuqman Jew-ġuruat sivulliuqtiġruat qaukiġich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katiniġsut, aasiiġ Jesus tikiutiniġaat uqaqsittaagtitchirinun, ⁶⁷ nipliġhutiġ, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ġuvich, taimġna akiġsruutauruaq Anniġsuqti?” Jesus-ġum kiuniġai, “Uqautigupsi ukpiġiniaġitchipsitġa; ⁶⁸ suli apiġsruġupsi apiġsruutmik kiuyumiġnaitchipsitġa. ⁶⁹ Aglaan uvakġa Iġġniġa Iġnuum aquppiġisiruq tunġaani taliqġpian Agaayyutim piqaqtuam sanġipayaamik.” ⁷⁰ Iġuqatiġ nipliġniġsut, “Ilvich, Iġġniġivatin Agaayyutim?” Kiuniġai, “Iġlipsi, uqaqtusi Iġġniġinipluġa.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipliġniġput, “Inuqsraniġsuġut iġisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliġha.”

23

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Iġuqatiġ iġnuich makitlutiġ Jesus Pilate-muutiniġaat kavanauruamun. ² Tavrani pasiaqsiġniġaat Jesus itnaġhutiġ, “Iġitchuġigikput una anun killukuaqtitchiġha iġnuptiknik atakkii uqautiniġai akiġliqunġitlugiġ tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniġaisuli ilaa Christ-ġunipluġni umialik.” ³ Pilate-ġum apiġsruġniġaa, “Umialigivatin Jew-ġuruat?” Jesus anġiġniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ġum nipliutiniġai qaukiġich agaayuliqsit iġnugaagġruillu, “Iġitchuġiġitchuġa patchisiksramik uumani anutmi.” ⁵ Aglaan qapiġaipsauraqtut, “Iġisauttutimigun aġayagagiġai iġnuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma maunġaqhuniasiiġ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ġum tusaakamiuġ taamna apiġsruġniġaa, “Una anun Galilee-ġmiuġnuva?” ⁷ Iġitchuġikamiuġ Jesus-ġum agġiqsilaanġa nunamiġ analatananiġ Herod-ġum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiġniqsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupiaġataġniqsuq tautukamiuġ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiġniġummiuġlugu iġilġatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quviqnaqtuanik. ⁹ Herod-ġum apiġsruqtaaqsiġniġaa Jesus iġnugiaktuanik apiġsruutinik, aglaan Jesus-ġum kiunġiġniġaa. ¹⁰ Qaukiġich agaayuliqsit

suli aglaliqirit qapinaipsauraqhutin pasiugniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ġum aġuyyiuqtaiñġu mitautiginiġaat Jesus suvasaġinilġu. Atipkaġġu atangum atnuġaallautanġanik utiqtinniġaat Pilate-mun. ¹² Taavrurmani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³ Pilate-ġum katipkaġniġai qaukġinich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, ¹⁴ suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una aġun uvanġun nipliġhusi sivulliullautanġiñniplugich iñuich. Isivġiuġaluaġġu sivuqġapsitni paqitlatchiga savamaġġuutiqaġġu pasiugutipsitnik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchinitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqinġiġaa uvaptiknun. Una aġun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnaġġu ipiġaqtuqtitqaagġu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpagvikaam uvluanil]. ¹⁸ Iñugaaġruich niplianiqsut, “Tuqġutchiuġ taamna iñuk aasiñ tigutaatunaiqsilluġ Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtauniquq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutin nunaaqġimi tuqġutchiruanil). ²⁰ Pilate-ġum Jesus patchisaiġukkaluaġaa. Taatnamik uqaġvigitqikkaluaġai iñugaaġruich. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiplutin, “Kikiaktuutisiuġ! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²² Pilate-ġum piġatchiġġu nipliġniqsuq, “Sumik savamaġġuutiqaqpa? Paqitchinitchuġa sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiġaqtuqtilluġ patchisaiġisigiga.” ²³ Aglaan iġialapsauraġniqsut kikiaktuutiraksraupiagġnipluġ sannigutamun. Kiisaimmalu iġialaġimiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiñ Pilate-ġum atannigġiġaa Jesus kipiġniugutaatitun. ²⁵ Pilate-ġum pituigġiġaa Barabbas pisukkaġat, taamna isiqtauruq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutin iñuaqtuani, aasiñ qaitġuġ Jesus ilinġitñun pisulhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶ Aġuyyiuqtit sivulligġiġaat Jesus. Pisullaġmin paaqsiñiqsut iñuġmik Cyrene-naġmumik atiqatquamik Simon aitmuktuamik nautchiivinmiñ. Tamatkua nunuriñiġaat akiyaġiaqupluġ sannigutamik aquagun Jesus-ġum. ²⁷ Iñuġiallapiatun iñuich malinġiġaat. Akunġatni itmiñiqsut aġnat qairuat uigualaplutin. ²⁸ Jesus-ġum kiniaqami nipliutinġai, “Aġnaanisii Jerusalem-ġum! Qirratiginasitġa aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitunġapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliġisilhat, ‘Quvianamiurut taapġua aġnat qitunġaitchuat sinaiyautlatchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ ³⁰ Taivrurmani uvlumi iñuich nipliġisirut iġġiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimigaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruġ patchisaitchuaq pakmapak, qanutun ir-rutriñiaqmivat iñuġmik taimanigu?”

³² Malġuk atlak iññuk, iluqatik savamaġġuksimaruak, tuqġutauruksraupmiñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Aġuyyiuqtit tikiñniqsut atiqatquamun “Saunġa niaqum.” Tavrani kikiaktuutinġaat Jesus suli taapġuak savamaġġuksimaruak piqasiġġuġ, ilaqataa taliqġian tunaanun suli ilaqataa saumian tunaanun. ³⁴ Jesus nipliġniqsuq, “Aapaġ, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqaqtilaaqtin.” Avguġniġaich atnuġaġni nalautchaġautigiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuatautuktuagġiġaat. Jew-ġuruat sivulliuqtinġisa mitautiginiġaat, “Annautiraġiġai atlat. Ki anniqsuġli inmiñik Christ-ġuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruq Agaayyutim piksraqtaagikkaġa!”

³⁶ Aġuyyiuqtit mitautigipmiñiġaat. Utlakġuġ aatchuġniġaat sunaġnitġuamik

misuqqumik ³⁷ nipliqhutin, “Anniqsugiñ ilipnik umialigikpatin Jew-ñuruat!”
³⁸ Niaquan qulaagun aglaklugich uqalñich, “Taamnauvva umialgat Jew-ñuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaqluksimaruum nivinjaruum uqağniqluktaqmiñigaa, “Christ-ñuguvich anniqsugiñ ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqaatan iñiqtiğniğaa nipliqhuni, “Talugiñitpiun Agaayyun? Tuqqutaksraurutintuug ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taatnağnaqhunuk; aglaan taamna savaaqanitchuq pigiitchuamik.” ⁴² Aasiñ nipliutinigaa, “Jesus, itqağillanñianña tikitchuvich añaayuqautipnun!” ⁴³ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Akiqsrugikpiñ, marrumani uvlumi piqasiğisigikma utaqqivini.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqiññaagiñaiğniqsuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassaq; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] nivinjaruaq agaayyuvikpañmi siiksiğniqsuq tatpichakña takununaaglaan. ⁴⁶ Jesus nipaalaliğniqsuq, “Aapañ! Argaknun iligiga irrusiğal!” Taatnaamikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-mağmiut qaukñata añauyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruaq kamaksruğniğaa Agaayyun nipliqhuni, “Illumutun taamna añun nalaunñaruq!” ⁴⁸ Iñuich katiruat qiñiğiaqlugu kikiaktuutriñiq tautukamitruñ tamanna atuumaruaq, utiğniqsut kinuniğmiknun ipiqtutchallapiaqhutin. ⁴⁹ Iluqatin tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilagiplugillu ağnat maliktuat Galilee-miñ qichağniqsut taiñakñatluk qiñiğiaqhutin.

Jesus Iluviğniğaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iñuqaqmiñiqsuq atilimik Joseph-mik Arimathea-ğmimik, nunaaqqimiñ Judea-mi, nalaunñaruq qanutitanitchuağlu iñuk, sulii utaqqiñiqsuaq tikiliqsrañanik añaayuqautaan Agaayyutim. Ilaugaluaqhuni uqaqsittaagtitchirini aniqatauniñniqsuq sivunniqmata tuqqutchuklugu Jesus. ⁵² Joseph-ñum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiğaa timaa Jesus-ñum pisuklugu. ⁵³ Tavrakña atqaqlugu timaa Jesus-ñum, nimiqsruğniğaa ukiñhaağiksaamik, ilipluguasiiñ iluviliuqtamun uyağañmi atunğanitchuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiağvium uvlua aullağniiyasipman. ⁵⁵ Ağnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ malinñiğaat Joseph tautukluguasiiñ qanuq Jesus-ñum timaa ilipmagu iluviğmun. ⁵⁶ Utiqhutin kinuniğmiknun itqanaiağniğaiç tipragiksautilgich uqsruğutiksrai timaan Jesus. Jew-ñuruat minguiqsiağviatni minguiqsiağniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-ñum.

24

Jesus Anipkakkauruq Tuquliğmiñ

¹ Uvlaatchaurañani sivullium uvlum akunniqsaami ağnat iluviğmunniqsut saagaqhutin tipragiksautilimik uqsruğutiksraiñik itqanaiaağmiknik. ² Paqinnigaa uyağak aqsraqtinaniqsuaq paañaniñ iluvğum. ³ Tavraasiiñ isiqamin paqiniñniğaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavrakñatchiaq malğuk anutik qitnağnaqtuanik atnuğallak qichağniqsuk saniğaatni. ⁵ Iqsitchakhutin ağnat sikinniqsut nunamun. Anutik nipliutinigaich, “Suvaata tautugiaqpsi iñuuruamik akunğatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniingitchuq atakkii iñugutqiksuaq. Itqallaksiun qanuq uqaqtilaana ilipsitñun Galilee-miinnagmiñi, itna, ⁷ ‘Iğniña Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñunñun kikiaktuutikkauluni, aasiiñ piñayuatigun uvlut anitqikkumapluni iñuuliğmun.’” ⁸ Ağnat itqağniğaat uqağikkaña. ⁹ Utiqhutin iluviğmiñ uqautinigaich qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁰ Taapkua ağnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu

Uvaṅaupiaqtuṅa. Aksigluṅa ilitchuḡiniaqtusi. Atakkii aliuqtuḡ timiqanitchuḡ sauniqanḡitluṅiḡ uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiṅa qiniqtitkai arganmiṅik suli isiganmiṅik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpigilguiṅiṅaatsuli aglaan quvigusukhutiṅ quviasullapiaghutiṅlu. Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Uvani niqiksraqaqpisi?” ⁴² Aatchuḡniḡaat igaamik iqaluḡmik. ⁴³ Tiguplugu niḡiṅiḡaa sivuḡaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniḡai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitṅunimma nayuutiṅḡaḡma ilipsitṅi, suapayaaq atuumaniḡniḡlugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraṅa Moses-ḡum suli aglaanitṅi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra anmaḡniḡai isummatiṅich kaniqsitquplugich uqaḡhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniḡai, “Taamna aglausimaruaq, Christ, Anniqsuḡti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruḡ tuquluniḡu anitqiksuksraupluni tuqunaruaniṅ piṅayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaḡiksuaq quliaqtuakkaugisiruḡ isummitqilikun suli natqitutikkauḡikun killuqsautiniṅ iṅunḡun nanipayaaq, aullagṅiḡlugu Jerusalem-miṅ. ⁴⁸ Iḡsimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuḡisigipsi Irrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkaṅanik. Utaqqiruksraurusi nunaaqqimi sanḡim pakmakṅa tikiṅiṅiḡaḡhanunaglaan ilipsitṅun.”

Jesus Qilaḡmuutikkauruḡ

⁵⁰ Jesus-ḡum annisiniḡai nunaaqqimiṅ Bethany-m tuṅaanun. Tavrani isakḡugich arganṅi piliutiksriṅiḡai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuḡ pakmuṅa. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiḡaat utiqhutiṅaasiṅ Jerusalem-mun quviasullapiagataqhutiṅ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpaṅmiṅniqsut [nangaqḡugu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaan̄i John-ŋum

Uqal̄hum Timinil̄ha

¹ Aullaŋniisaqqaagataŋigmi ittuq Uqal̄iq, Uqal̄iq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqal̄iq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagataŋigmi. ³ Taavrumuuna Uqal̄ikun Agaayyutim iŋiqtāgigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iŋiqtāgikkaŋaniñ iŋiqtāungit̄chuq ilaa piill̄ugu. ⁴ Uqal̄iq kaŋigigaa iŋuul̄hum. Taavruma iŋuul̄hum iŋuich qaggut̄igai, kaŋiqsil̄iksraŋat̄nun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggut̄riruaq taaqtuamik, taaqtuam qamil̄guit̄chaa.

⁶ Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqāŋniqsuq, iŋuŋmik atil̄iŋmik John-mik, ⁷ taavrumuuna qaumakun iŋuŋmik uqaut̄rityaqt̄it̄lugu. Aggiḡniqsuq iluqaisa kilgut̄mik tusraat̄quplugich ukpiqsrit̄quplugill̄u. ⁸ John ilaa taivrumiŋaunḡit̄chaluahuni, aggiḡniqsuq taivrumiŋa qaumamik uqaut̄rityaqt̄huni.

⁹ Taimmataim̄ña qauma il̄umun aggiḡiŋmiñi nunam iŋuiñun kaŋiqsipchaityaqt̄uaq iŋupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iŋiqtāupluni Ilaagun, naagasuli nunam iŋuiñ il̄it̄chuŋiŋiñiŋaat. ¹¹ Ilaa il̄amiñun tikitman, il̄aiñ akuqt̄unḡit̄chaa. ¹² Aglaan il̄aŋich ukpiqsripl̄utiŋ akuqt̄uiruat ilaanik, ilaan qit̄unḡāḡiliut̄ipkaŋai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniŋḡit̄chut timim qit̄unḡiul̄hagun naagaqaa iŋuum pisul̄hagun, aglaan anit̄qin̄iŋisut̄ tuvraḡlugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴ Taamna taggis̄iqaqt̄uaq Uqal̄iḡmik iŋuguqhuni akunnapt̄ikni iŋuuniaqt̄uq. Uvagut̄ qin̄iḡikput̄ kamanaut̄aa inuqt̄uummatait̄chuaq il̄uaqqut̄riŋikun suli il̄umutuul̄ikun. Taamna kanaanun pil̄iun Ilaan akuqt̄uaŋigaa aapamiñiñ Iŋñit̄uan̄uhiḡmigun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqaut̄iginiŋaa. Itnaut̄igiplugu, “Taamna uqaut̄igikkaŋa itnaqama, ‘Taim̄ña aggis̄suaksraq aqupkun kamanatl̄ukt̄uq uvaŋniñ, takku anigaluaqnaŋa in̄ŋaniksimaahuni.’” ¹⁶ Inuqt̄uusrimaiŋiḡmiñiñ nagliktaŋmigun Ilaan pil̄iutiqaŋaatigut̄; iluqata ikayuŋaatigut̄ ikayut̄qigaahuta il̄uaqqut̄migun. ¹⁷ Agaayyutim qait̄chaa maliḡutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan il̄uaqqun suli il̄umutuul̄iq Jesus Christ-kun aggis̄suk. ¹⁸ Kia-unniñ Agaayyun qin̄iŋaqs̄imait̄chaa, kisimi Ataut̄chim, taavruma atrin̄uruam Agaayyutmi suli Aapam saniḡaaniittuam, il̄it̄chuŋipkaut̄igigaa.

John Paptaaq̄it̄chirim Nipl̄iŋha Christ-ŋunḡiñ̄ipl̄uni

¹⁹ Jew-ŋuruat Jerusalem-miñ tuyuqāŋniqmata agaayuliqs̄inik Levi-tkuayaaniglu apiqsruŋiaql̄ugu John kisupman̄aan, ²⁰ itna kiggut̄ik-srais̄uŋaqani uqaut̄iniŋai nalupq̄inaiq̄lugu, “Uvaŋa Christ-ŋunḡit̄chuŋa; Anniqsuqt̄iksrautaunḡit̄chuŋa.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?” John-ŋum kiuniŋai, “Taavrumiŋaunḡit̄chuŋa.” “Naaga taim̄ña Moses-ŋum uqaut̄igikkaŋa sivuniksriq̄irauvich?” John-ŋum piñigai, “Taim̄ñaunḡit̄chuŋa.” ²² Nipl̄iutil̄giñiŋaat, “Uqaut̄it̄igut̄mi kisutil̄aaŋnik. Uvagut̄ kiggut̄iqaqt̄uk-sraurugut̄ tuyuḡiript̄iknun. Qanuqs̄amma nipl̄iutigivich ilipkun?” ²³ John kiuniŋai, “Uvaŋa taim̄ñaaruŋa uqaŋimakkaŋa Isaiah-m sivuniksriq̄irim, itna, Iñuk tuq̄luqt̄uaq iŋuilaamiñ, Itq̄anaiyaut̄isiuŋ apqut̄iksraŋa Atanḡum, nal̄guŋlugu tumiksraŋa.”

Isaiah 40:3

24-25 Taapkuua uqqiraqtit tuyuuruat Pharisee-ḡuruaniñ, John apigilgiññaat, “Uvva, Christ-ḡungñiñgüvich naagaqaa Elijah-ḡungitchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraungitchuvich, suvaata paptaagivich?” 26 John kiuniñgai, “Uvaña paptaagutiaqtuḡa imikun. Aglaan akunnapsitñi qichaqtuḡ ilitchuḡimaisaqsi. 27 Ilaa aqupkun sagvigisiruḡ. Uvaña siñiilguyumiñaitchuḡaunniñ aluḡutiḡnik.” 28 Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchianani John-ḡum paptaaqtitichiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaḡa

29 Uvlutqikman John-ḡum Jesus qiñiñgüḡa utlautiruaḡ inmiñun, aasrii upyakhugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaḡa piigityaqtuaḡ nunam iñuiñ killuutaatnik! 30 Ilaa taimñauruḡ uqautigikkaḡa itnautigiḡlugu, ‘Iñuk imma aggigñiaqtuḡ akiaqtiksraḡa. Kamanatluktuḡa uvañniñ, takku ilaa anigaluaqnaḡa inḡaniksimaaqhuni.’ 31 Uvaña nalugaluaḡlugu kisuugisilḡa, tikumaruḡa paptaagusriḡuḡa imiḡmik ilitchuḡipkautigisrukluḡu Israel-aagmiunun.” 32 Uvva itnaiḡlugu John-ḡum ilisimarrigaa, “Uvaña qiñiñgüḡa Ipqitчуḡaḡ Irrusriḡ atqaqtuḡa pakmakḡa atriqaḡhuni tiñmiagruuratun aasrii ilaaniitluni. 33 Kaniqsianingitchaluaḡigüḡa kisuutilaḡa, aglaan Agaayyutim tuyugirima imikun paptaagityaḡuḡa, uqautigaḡa itna, ‘Ivich qiñiñgüḡiñ Ipqitчуḡaḡ Irrusriḡ atqaḡpan aasrii inillaguni iñunmun, ilaa taimñaugisiruḡ paptaagiruksraḡ Ipqitчуḡakun Irrutchikun.’ 34 Aasrii uvaña qiñianikkigüḡa taamna atuumaruḡaḡ aasrii uqautigitlaplugu Iḡñiḡilḡagun Agaayyutmun.”

Jesus-ḡum Sivulliich Maligüaqtaḡ

35 Uvlutqikman John taraniilgiññiqsuḡ malḡunḡnik maligüaqtiḡmiñnik piqasriḡhuni. 36 Qiñiqamiun Jesus apqusraaqtuḡaḡ John-ḡum upyañiñgüḡa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaḡa.” 37 Taapkuak maligüaqtik tusraaplugu taatnaḡman, maliutiniñgüḡaḡ Jesus. 38 Jesus-ḡum kiniaqami, maliutiniḡmakni qiñiḡluguḡ apiginiñgüḡ, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniñgüḡaḡ, “Rabbi, nani tukkuḡaḡpich?” (Taamnaguḡ Rabbi mumiutiqaqtuḡaḡ ilisautrimik.) 39 Ilaan kiuniñgüḡ, “Uvvaḡutiḡ qiñiñgüḡatku!” Taapkuak utlauti'amik qiñiñgüḡaḡ nani irviqaḡtilaḡa, aasrii uvlivigiḡlugu. Sisamanun tuqtuḡtaḡ iliyunḡaqsiruami sassaḡ unnuksraaḡman. 40 Taapkuak tusraaplutik John-ḡum uqautaanik maliutriruak Jesus-mik ilaqataa atiqagñiqsuḡ Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiḡlugu. 41 Andrew-m sivulliuplugu paqilḡaagñiñgüḡa aniqatni Simon uqautigiḡlugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiaḡ” (mumiutiqaqtuḡaḡ Christ-mik naagaqaa Anniqsuḡtimik), 42 aasrii Simon Jesus-muutiḡlugu. Jesus-ḡum qiñiḡlugu nipliutiniñgüḡa, “Ivichuvva Simon, iḡñiḡa John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaḡtuamik Peter-mik Iyaḡaḡmiglu).

Jesus Tuḡlulḡa Philip-mik Suli Nathanael-mik

43 Uvlutqikman Jesus sivunniñgüḡiqsuḡ Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniñgüḡa, “Maligüaḡḡa!” 44 Philip-guḡ Bethsaida-ḡmiunḡniqsuaqtuḡ Andrew-mlu Peter-mlu irviakni. 45 Philip-ḡumli nalautlugu Nathanael, uqautiniñgüḡa “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ḡum uqautigimakkana maligütaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkaḡat. Ilaa Jesus-ḡuniqsuḡ, Nazareth-miu, Joseph-ḡum iḡñiḡa.” 46 Nathanael-ḡum piñiñgüḡa, “Qanusriḡ nakuuruḡaḡ aggitlava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qiñiñgüḡaḡsaḡun!” 47 Jesus-ḡum qiñiqamiun Nathanael utlautiruaḡ inmiñun nipliñgüḡiqsuḡ, “Uvvauna Israel-aagmiupiaḡataḡ! Ilaani piitчуḡ pigiḡlaḡ.” 48 Nathanael-ḡum apiqsruḡniñgüḡa, “Qanuḡlugu ilisimaviḡa?” Jesus-ḡum kiugaa, “Philip-mun tuḡlugaḡlaḡtitnak qiñianinḡniñgüḡikpiñ atanjusrima'avich asrirriraḡaḡtuami napaaqtumi.” 49 Nathanael-ḡum kiugaa, “Iisautrii! Ivich

Agaayyutim Igñiginigaaatin! Israel-aagmiut umialiginigaaatin!”⁵⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsiqpich qiñigni'apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirrirağaqtuam? Qiñigisirutin kamanatluktuanik taavrumakña.”⁵¹ Jesus-ñum nipliutipsaağniğai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Iłipsi qiñigisigiksi qılak aņmaqpan sulı Agaayyutim israğulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Igñinjanun.”

2

Jesus-ñum Atlannuqtitchiıha Imiğmik Misruqqumun

¹ Uvluk piñayukun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ñum aakanja itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtinilu aiyugaaqtaupmiñiqsut katchuutniaqtuanun. ³ Misruğuuataat nunupman, Jesus-ñum aakanjan nipliutinigaa, “Ukua misruğuuataisut.”⁴ Jesus-ñum kiunigaa, “Tiliuqtaksrağingitchikma sutqulunja. Piviksrağasuli tikiuaitchuq.”⁵ Jesus-ñum aakanjan uqautinigai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.”⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyagaich imignun inniqsut, atausriq immaqtutilaaqallaapluni iñuiññaqtun naagaqaa iñuiññaq qulit gallon-tun, Jew-ñuruat maligutaksrirusriagikkağmikkun igğuuatiksraqtuğvikaanich. ⁷ Jesus-ñum uqautinigai, “Immiqsigik qattat imiğmik.” Tarra immiğniğaiç qaqłukpiurağugich. ⁸ Tarakñaasrii Jesus-ñum nipliutigai, “Tarakña qalusriłusri, niğiqpaktuat aņalataat payuksiuñ!” Taapkua payuñniğaat. ⁹ Aņalataata niğiqpaktuat uukamiuñ imiq misruğuuqtitaq nalunigaa nakitññaqtautilaana tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriuruaat imiğmik ilisimanigaa. Taavruma aņalataata niğiqpaktuat tuğługniğaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruğuginñiksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitłunniqsramik piqaqtitkaqsipługich. Aglaan ilvich itinnigñi misruğuginñiqsraq isruanunaglaan.”¹¹ Sivulliqpianuplugu taamna quviqnaqtuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtağinigaa Cana-mi Galilee-miittuami. İlaan kamanautni qiñiqtinnigaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpiğiliutipsaagnigaa. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanılu nukatchianılu sulı maliguaqtinı Capernaum-muñniqsut, taraniasriiñ itlutinı ikituurani uvluni.

Jesus-ñum Suaqłuiyaiıha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ñuruat niğiqpagvikaanat atilik Apqusaakkauliğmik tikiyasriuruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullağniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpanmi pakinnigaa iñuich tunniuqqairuat aņusallunı ipnaiñıglu tinmiagruuranıglu sulı simmiqsuqtit maninñik aquppiruat manniqivinımikni. ¹⁵ Aasriiñ aklunaamik, ipiğaaqtuusriqhuni uumarupayaat aninnigai Jew-ñuruat agaayyuvikpanatniñ, manniqivinıch simmiqsuirit maninñik ulğutlugich, simmiqsuutinıch siamitlugich. ¹⁶ Suli tilipługich tunisiullaqtuat tinmiagruuranı itnaqhuni, “Tamatkua uvakña anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaivıguqnagu!”¹⁷ Maliguaqtaiñ itqağniğaat uqalıq aglausimaruaq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapiahğma tupiğikkapnik iluqnauqsimaaqtitkaana.”¹⁸ Jew-ñuruat nipliutitqinñigaa apiqsruutmik, “Sumik quviqnaqtuamik iñiqtaqağutin qiñiqtinnayaqpiuñ uvaptiknun nalaułhiñ taatnasriğaqavich?”¹⁹ Jesus-ñum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piiyağupsiuñ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.”²⁰ Jew-ñuruat apiqsruğniğaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviun? Malğukipiaq itchaksrani ukiuni nappağniakkauruq agaayyuvikpak una!”²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaña agaayyuvikpak atrinıniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuqukiğmiñ aņitqikman, maliguaqtaiñ

itqagñigaaŋ taatna uqalŋa, arguaqqutaitluŋich aglausimaruat uqalŋich, suli Jesus uqautigikkaŋi.

Jesus Iļisimaŋai Iluqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niŋiqpagvikaami taggisiqaqtuami Apqusraaqtitauhŋmik iñugiaktuat ukpiŋinigaat qinŋiqamisigik quviqnaqtuat savaaŋi. ²⁴ Aglaan Jesus-ŋum iļumutuuginginiñŋigai, atakkii ilaan iñuich iļisimmaagikluŋich. ²⁵ Iñuktigun kaŋiqsipaŋiagnaŋhuni ingiñŋiqsuq, ilaan kaŋiqsimmaagikluŋich iñuich isrummatinich.

3

Jesus-ŋum Iļisautriŋha Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriiñ inniqsuq iñuk atiqaqtuat Nicodemus-mik, Jew-ŋuruat sivulliugtaiñ iļaŋat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ŋuruani. ² Unnuat iļaŋatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliŋhuni, “Iļisautrii! Iļitchuŋigikput ilvich iļisautriksrauplutiŋ tuyuulhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviqnaqtuat savaat kisiŋanik Agaayyutim piqasriimalugu.” ³ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqinŋisuaŋuni, Agaayyutim aŋaayuqautaa qinŋitlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ŋum apiqsruļŋiñŋigaa, “Qanuŋuni iñuguaniktuaq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iļuanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniļi tugliŋitlasriļugu.” ⁵ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqinŋisuaŋuni imikun suli Ipqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim aŋaayuqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuŋniñ iñugruinaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitaŋi iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviŋusruutiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksusraupiaqtusri’. ⁸ Anuŋi igliŋaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriiñ tusraaplugu anuŋim siigruŋniŋa, aglaan iļisimatlaitchiksi nakiñ aggiŋha unniñ napmuŋha. Taatnatun kiŋapayaaq ittuq animaaqtuag Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ŋum apiqsruŋniŋaa, “Qanuŋuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich iļisautraugaluahutiŋ Israel-mi taamna naluniqpiun? ¹¹ Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagagtugut iļisimakkaptiknik suli iļisautriŋraqtugut qinŋikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqalŋiput akuqtugummataitchaa. ¹² Iļipsi ukpiŋingitŋhipsitŋa uqautikapsi nunakŋaqtatigun; qanuŋusri ukpiŋitlasrigisivisitŋa uqautigupsi pakmakŋaqtatigun? ¹³ Kiŋaunniñ pakmuŋa mayuqsimaitchuq, aglaan Iñuum Iŋniŋa atqaqtuag tatpakmakŋa. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianŋuag nappaqutamun suviksrailaami, taatnatun Iñuum Iŋniŋa kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaag ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitluŋich, Iŋnitualuni aatchuutiginigaa. Kisupayaag ukpiqsriļikun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Iŋniñi tuyuŋingitŋchaa atanniqsuqtatuplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtatuplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaag ukpiqsripluni tunŋaviñiktuaq Iŋniŋanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriŋitŋchuaq atanniqsimaananiktuq, takku ukpiqsriļikun tunŋaviñiksimitluni Agaayyutim Iŋniŋuagikkaŋanik. ¹⁹ Taatnaiļiplugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taaqtuag taavrumakŋa qaumamiñ, takku iļiŋich irrusriñiksimaahutiŋ pigiitŋchuamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriñiksimaahutiŋ pigiitŋchuakun qauma uumigigaa, suli utlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusriŋiliutikkani pigiitŋchuag

sagviqungitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuḡa qaumamun sagviumatquplugu irrusrigiliutikkani tupiksriñikun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitichiri Iḡisimarautha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtinilu aullaḡniqsut nunaḡanun Judea-m. Tarani ittuallaḡniqsuq ilinḡitni sulī paptaaqipluni. ²³ John-tuuq paptaaqiniqsuq Aenon-mi unḡasriñḡitchuamiñ Salem-miñ, takku imḡukkaqhuni tamanna. Iñuich utlaaḡaḡlugu ilaan paptaaqtaḡniḡai. ²⁴ John taamna isiqsi-maitchuqsuli isiqsiviḡmun.

²⁵ John-ḡum maliguaqtaiñ ilaḡich uqaksraqtuaqsiñiqsut Jew-ḡuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkauḡikun. ²⁶ Aasriiñ John-mun utlautiplutin uqautiplugu, “Iḡisautrii! Anun itḡaḡiviunḡ Jordan-ḡum iḡluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaaqiaqsiruq, aasrii iñuum iluḡani utlakkaa!”

²⁷ John-ḡum kiuniḡai, “Kiñauñniñ sumik piqagumiñaitchuq, Agaayyutmun qaitchiñḡunnani. ²⁸ Iḡipsi iḡisimariḡiḡipsi nipliḡsimahḡapkun ‘Uvaḡa Christ-ḡunḡitchuḡa, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruḡa,’ itḡanaiyautityaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpam ilauraḡaḡa qichaḡatauraqtuq naalaḡniplugu, quviagiplugu tusraahḡa nukatpam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruḡiḡa naammatigiruq. ³⁰ Ilaa piḡuqtuksauruq kamaḡaqsitluguḡuni, uvaḡaasrii nuimaiḡluḡa.”

Ilaa Agḡiqsuaq Qilaḡmiñ

³¹ “Ilaa agḡiqsuaq pakmaḡa iluḡaitniñ kamanatluktuq. Nunakḡaḡtaḡli iñuḡhiñauḡluni nunamiittuanḡuruq, nunakḡaḡtanik nipiqaqhuni. Ilaa agḡiqsuaq qilaḡmiñ kamanatluktuq iluḡaitniñ. ³² Aasrii uqautigigaa qiñikkani tusraakanilu, aglaan kisupayaat uqahḡa akuqtunḡitchaat. ³³ Kia akuqtuiruam uqahḡanik nalupḡiḡiḡiḡaa Agaayyutim ilumutuuhḡa. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyuḡikkanḡan Agaayyutim uqahḡi uqagigai, takku Agaayyutim qaitchiplugu inuḡaiḡlugu Ipqitchuamik Irrutchiḡmiñik. ³⁵ Aapam Iḡniñi piḡpagiplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqs-riruḡaḡ Iḡniḡmik isruit chuamik iñuuhḡaḡtuq, aasrii tupiksriñḡitchuaq Iḡniḡmik iñuuhḡaḡumiñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruq ilaani qanavak taimuḡa.”

4

Jesus-lu Aḡnaḡlu Samaria-ḡmiu

¹ Pharisee-ḡuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñiplugu paptaaqitlukhuniḡu John-miñ ² (Jesus ilaa paptaaqiḡitchaluaqtitlugu, aglaan maliguaqtai). ³ Jesus-ḡum tusraa'amiunḡ uqagikkanḡat, Judea-miñ aullaḡniqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴ Utiḡmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵ Tikiñniqsuq Samaria-m nunaaqḡiḡanun atiqatuumun Sychar unḡasriñḡiñniqsuamun nunaḡaniñ Jacob-ḡum qaisaḡaniñ iḡniḡmiñun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ḡum nivviaḡa taraniinniḡsuaq. Aasrii Jesus iḡluahḡmikniñ iñiqtuqhuni, nivviam saniḡaanun aquvinniḡsuq, uvluq qitiḡquqman. ⁷ Samaria-ḡmiu aḡnaq agḡiḡniqsuq imiḡtaḡiaqhuni. Aasrii Jesus-ḡum nipliutinigaa, “Imiksriḡḡa!” ⁸ Immali maliguaqtai nunaaqḡimuḡniqsut niḡiksramiknik tauqsigiahutinḡ. ⁹ Aḡnam Samaria-ḡmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ḡurutin aasrii Samaria-ḡmiunḡpluḡa. Qanuqhutin inḡipiḡa imiḡukhutin?” (Uvvataḡku Jew-ḡuruat piqatigatlaitchut Samaria-ḡmiunik.) ¹⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraḡa sulī kisuuḡha inḡitḡikkaḡpich imiksritqupluni

inígayagiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imígmik.” ¹¹ Aǵnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuaq piñayaqpiuñ? ¹² Jacob-ñum sivullipta uumiña nivviamik piqaqtitanatigut, qitungaiñlu suli pamiqsaanisa imígvigimakkanatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuanunarasrugivich?” ¹³ Jesus-ñum kiugaa, “Kiñapayaaq imiqtuaq imígmíñ uumakña imígulitqikkisiruq. ¹⁴ Aglaan kiñapayaaq imígmíñ aatchuutiksramniñ imígumi imígulitqinñiangitchuq, takku imiq aatchuutiksraǵa itkisiruq ilaani suvliktuatun nivviatun imígmik iñuunaqtuamik, piqaqtillugu ittuksramik isruilaamun iñuulígmun.” ¹⁵ Aǵnam nipliutigaa, “Taavrumiña imígmik qaitchinña, imígulitqinñgitchumuñali unniñ uvuña imiqtatqinñgitchumuñ.” ¹⁶ Tarra Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Aullaǵutin uqautityaǵuñ ilaqtin pakma nayuqtigikkan, aasriñ uvuñatqigutik.” ¹⁷ Aǵnam kiuniǵaa, “Ilaqataitchuña.” Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliqaqavich ilaqtaiññiplutin. ¹⁸ Ilvich ilaqtanikuqsimaruami tallimani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalaullugu ilaqtiginǵitchiñ katchuusrimaitchiñ. Taatnaqavich nalauttutin.” ¹⁹ Aǵnam nipliutigaa, “Taatnailiǵu ilisimmatiqagñiqavich kaniqsigiga sivuniksriqirauhiñ. ²⁰ Samaria-ǵmiut sivulliaqvut agaayumaaguurut uumani inǵimi aasriili ilipsi Jew-ñuruani uqagaqtusri iñuich agaayumaagtusrauniplugich Jerusalem-mi.” ²¹ Jesus-ñum nipliutiniǵaa “Aǵnaaq, ukpiǵinña, Piviksraq tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaigñiaqmatruñ Aapa uumaniunniñ inǵimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²² Samaria-ǵmiusri ilisimanǵipiagiksi kisumun agaayumaahiqsi; uvagut aglaan Jew-ñuruani ilisimagikput kisumun agaayumaahiqput, takku iñuich anniqsuqtiksranat Jew-ñuruaniñ kaniaqtuq. ²³ Aglaan piviksraq tikisaaqtuq, pakmaunniñ tikiumaaniktuq, ilumun putqataǵvigaqtuat agaayumaagviginiaqmatruñ Aapa Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu. Takku Aapauruaq piqaǵuktuq iñuich agaayumaagviginiaqtuanik inmiñun taatnailiǵu. ²⁴ Agaayyun Irrusriuruq. Tamatkua putqataǵvigaqtuat ilaanik agaayumaagtusraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu.” ²⁵ Aǵnam nipliutiniǵaa, “Uvaña kaniqsimagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik agqisagumaruaq. Ilaan agqigumi uqautisraǵumakkanatigut supayaamik.” ²⁶ Jesus-ñum nipliutigaa, “Uvaña uqaqtin Ilañuruña.”

²⁷ Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ñum malíguqtaí utiqnisut. Atqunaq quvigutchaniqsut Jesus aǵnamik uqaqtiaqagñiqman. Aglaanguuq nalliata nipliutingiñniǵaa aǵnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsrungiñniǵaat Jesus, “Suvaata aǵnamik uqaqtiaqapich?” ²⁸ Tarakña aǵnam imiqtautni unitlugu, nunaaqqimun utiqnisuq, uqaqsipluniasriñ iñunñun, ²⁹ “Malígluñ qinǵiaqsuñ iñuk uqautriga suraǵahipayaamník. Ilaa Christ-ñunǵitchaluaqpa?” ³⁰ Tamatkua uniñniǵaat nunaaqqiq utlautiplutin Jesus-mun.

³¹ Taatnañhatniguuq, malíguqtaíñ Jesus uqapsaagñiǵaat, “Iñisautrii, niǵǵiñ!” ³² Ilaan kiuniǵai, “Niqautiaqtuña ilisimanǵisapsitñik.” ³³ Taatnaqman malíguqtaí avatmun apiqsruqtautiaqsiniqsut, “Iñuum una payunǵitchaluaǵniqpañ niqiksramik?” ³⁴ Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Niqautiaqtuña tupiksriǵmik tuyuǵirima pitqutaanik suli itqanañksrananik savaam qaisañan inñiqtaǵitquplugu.” ³⁵ “Uqagaqtusri, itnailiǵu nautchiiviksigan, ‘Sisamani tatqini ittaqtuq katitchiviksraq.’ Uvañali nipliutigipsi, qinñiqtuallautaqsigik nauruat pakma pinñuqtuat katitauñhiñaǵuqhutin.” ³⁶ Iñuk kipripluni katitchiruaq akiññagaqtuq katitchiǵimiñi nauruanik isruitchuamun iñuulígmun, atunim aasrii nautchiiruaǵlu kipriruaǵlu quviasruqatigiikkisiplutik. ³⁷ Uqautauruaq

ilumutuuruq itna, 'Iñuk nautchiiraqtuq atlam aasrii kipiylugu, katitlugu mukkaaksraq.' ³⁸ Uvaña tuyugipsi kipriylusri katitchitquplusri nautchiivini savaaqagvigimaisapsitni atlat savaanajni aasrii piññagusri taipchua savaanajniñ."

³⁹ Samaria-gmiut iñugiaktuat nunaaqqimikni ukpiqsriñiqsut Jesus-mik agnam itnalhagun, "Ilaan uqautigaana supayaamik atuqsimakkamik." ⁴⁰ Taatnaqlugu Samaria-gmiut tikitñamitruñ, ittuallaquaqsiniñaat inmikni. Jesus-numaasriñ malgunni uvlunni nayugñigai. ⁴¹ Iñugiaksilaagniqsut ukpiqsriuat ilaan uqauttutaigun. ⁴² Aasrii agnaq uqautiniñaat, "Ukpiqsriiqsut ilvich nipiñhiñagñisapkun aglaan uvaptiknik tusraaplugu, ilitchugigikput ilumutun anniqsuqtiksraulha nunam iñuiñik."

Jesus Mamitichiñiqsuq Anjalatchirim Igñinjanik

⁴³ Kiñuagun malguk uvluk Jesus aullañiqsuq Galilee-mun. ⁴⁴ Ilaan ilisimagaluaqlugu, "Sivuniksriqiri kamakkusriaqatlaitchuq inmi nunamiñi," aullañviginigaa. ⁴⁵ Galilee-mun tikitman iñuich paglanigaa, qinianiklugu supayaaq savaagikkaña nigiqpagvikaami taggisiqaqtuami Apqusaakkauñimik, takku ilinittuuq utlautiniqsut nigiqpagvikaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶ Taatnaqhuni Jesus utitqinñiqsuq Cana-mun Galilee-mi ittuamun, sivuani imigmik misrugugutqitichiviniñun. Aasrii Capernaum-mi inniqsuq anjalatchiri igñiqagñisuaq atniññaqtuamik. ⁴⁷ Tusraa'amun Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miñ, utlaklugu apiqsruñigaa Capernaum-muglugu ihuaqspkagayaitmanaan igñi tuquñhiñaaquqtuq. ⁴⁸ Jesus-nun nipliutiniñaa, "Nalliqsiunniñ tarra ukpiqsriyumiñaiptaqtuq, qinigaluaqani kamañaqtuaniglu savaanik quvinqaqtuaniglu." ⁴⁹ Anjalatchirim kiulgiññigaa, "Malinña, qitungauraga tuqugaluaqtitnagu!" ⁵⁰ Jesus nipliutigaa, "Aullañiñ, igñiginiñ iñuugisiruq!" Taavruma iñuum Jesus-nun nipliutaa ukpiqiplugu aullañiqsuq. ⁵¹ Anilaatmuktitlugu savaktaiñ paañniñaat tusraapkaqiaqlugu "Igñiginiñ iñuugaqsiruq." ⁵² Apiqsruñigai qanagaalan igñi ihuaqsitmuaqspmanaan. Taapkua kiuniñaat, "Ikpaksraq uvlupagugñigimiñiñ atautchimun iliyunnaqspman uunaqñuutaiqsuq." ⁵³ Aapauruam ilitchuginigaa atuummiñha taivrumanani sassañigmi Jesus-nun nipliutikmani, "Igñiginiñ iñuugisiruq," Taatnaqhuni ukpiligñiqsuq, sulilugagmin tupiqatipayaanilu. ⁵⁴ Taavruma tugliligñigaa quvinqaqtuq savaaña Jesus-nun Galilee-mukman Judea-miñ.

5

Jesus-nun Mamitichiñha Atniññaqtuamik Narvauram Siñaani

¹ Aquagun tamarruma Jew-nuruaq nigiqpagvikaanaj ilgiññiqsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlauptluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi Ipnaiç Paanajni narvauraqagñiqsuq tallimanik quligutilik. Hebrew-tguuq uqanajigun taiyuutiqañiqsuq Bethzatha-mik. ³ Iñugiallapiaqhutin iñuich atniññaqtuut nalanisut tamatkunani quligutit atinijni qiniltaitchuq, pisrutlaitchuq, sulilauliatlailat taqqiplutin imgum iliqsraqtiksranañik. ⁴ Uvvaquqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim isragulgan imiq iliqsraqtitañiqmagu aasrii sivulliq atniññaqtuaniñ kiñilgaqtuq anjalataupkaqaaqlugu imiq mamitauragñiqsuq qanusripayaamik atniññaqtaqaluanñañmi. ⁵ Iñugguuq atniññaqtuq iñuiññaq akimiaq piñasruni ukiuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-nun qinigñigaa nalaruaq sulil kanqisiplugu ilaan atniññañha takiruami, aasrii nipliutiniñaa, "Ihuaqsisukkaluaqpich?" ⁷ Atniññaqtuam kiuniñaa, "Uvaña kiñisaitchaqtuna imiq iliqsraqtitaupman. Takanunñañiaqtitluna atlam sivulliuqagigaana." ⁸ Jesus-nun

nipliutigaa, “Makillutin, ikivgatin tigulugich pisrugiñ.” ⁹ Taimmaiñaq taamna mamitauniqsuq; ikivgani tiguplugich, pisruñniqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummivia Jew-ñuruat minguiqsiagviginiqaaat. ¹⁰ Taatnaqługu Jew-ñuruat nipliatiqsiñiqaat iñuk ihuaqsikkauruaq, “Ugluvak minguiqsiagviuruq. Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivgapnik akiyaqavich.” ¹¹ Ilaan kiunigai, “Taivruma ihuaqsipkaqtima uqautigaana, ‘Ikivgatin tigulugich pisrugiñ.’” ¹² Taapkua apiqsruqñiqaat, “Kia taatnaquvatin?” ¹³ Aglaan taavruma ihuaqsikkauruam ilitchuqinginiñiqaat kisuutilaana, atakkii Jesus tamaakña piigñiqsuq iñugiakpagitłuni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinnigaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Atañii. Pakma ihuaqsirutin. Killuqsatqinñiaqnak. Takku killuqsaguvich pigitłuktuaq tikitpiaqtuq ilipnun.” ¹⁵ Taavruma iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiñigai Jesus-ñuniplugu ihuaqsipkaqtini. ¹⁶ Taavrumiña piqusriqhutin Jew-ñuruat piyugaqsiñiqaat Jesus, ilaa ihuaqsiiñiplugu minguiqsiagvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiunigai, “Aapaga savaktuq ataramik iñiqługu, suli uvañaptuuq savaktuksraupmiuñ.” ¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sivunniqsillapiagnigai tuqqutçukługu, taavrumuunahiñaungitchuaq minguiqsiagvium atuqtaqsraigun aglaan nipliłhagunlu Agaayyutmik aapaqagnipluni suli atrilıutiłuni inmiñik Agaayyutmun.

Igñiguruam Anjalatçhiłha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Igñiq iñiqtaqatłaitçhuq inmigulhiñaq. Ilaa savaaqagaqtuq taavrumiña qinikkaqmiñik Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruaq iñiqtaqaqman, Igñinanutuq savaagiraqigaa. ²⁰ Aapam Igñi urriqsuutiragigaa iluqaanik savaagitlakkaqmiñik, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatluktuanikunniñ tamatkunakña iñiqtagikkaniñiñ, ilipsi quvigusrullapiatlasriłusri. ²¹ Atriplugu Aapaa anipchairagilha tuquruanik iñugutqilıgmun, taatnatullapiaq Igñiña qaitçitłaruq iñuulıgmik tamatkununa pisukkaqmiñun. ²² Aapaña inmiñik atanniqsungiqhuni, aglaan Igñi qaitçianiñigaa atanniılgmik. ²³ Taatnaqhuni iluqani kamakkun itkisiruq Igñinanutun atrilugu iñuich kamaqsriłhat Aapananik. Kiñapayaaq kamakkutaitçhumi Igñinanutun kamakkutaitmiuq Aapananutun tuyugiraanun. ²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik suli ukpiqsriruq tuyugirimnik piññaktaqtuq isruitçhuamik iñuulıgmik. Taamna atanniqsuyumiñaitçhuq, aglaan pitugaaniktuq tuqunahıgmıñ iñuulıgmun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññiaqtuq, ami tikiuamaaniktuq tuqunaruq tusraaliksrañat nipaanic Igñinanutun Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruq iñuuniaqtut. ²⁶ Atriplugu Aapauruaq Ilaa kaniuruq iñuulıgmi, taatnatun Aapauruam inillakkaa Igñigikkani kaniutlasriplugu iñuulıgmi. ²⁷ Suli qaitçhaa Igñi nalaullugu anjalatçhiłiksramik atanniqsuiłgmik, atakkii Ilaa Iñuum Igñigiplugu. ²⁸ Taamna quvigusrutiginagu, piviksraq tikiññiaqtuq tuquruq iluqatin iluvigni tusraagisiłhat nipaanic. ²⁹ Aasrii ilinich anitqiglutin iluvigniñ, tamatkua savaagiksuaq anilutin iñuulıgmun suli tamatkua savaagiitçhuat anilutin sivuuganaqtuamun atanniqsiviksraqmiknun.

İlisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagumiñaitçhuna uvapkuiñaq. Uqausriusriaga tuvraqługu Agaayyutmiñ atanniuraqtuna. Taatnaqhutin atanniutitka nalaunjarut, takku pisulłapkun itingitługu, aglaan tuyugirima pisulłhagun. ³¹ Uvapkuiñaq

uqaqsagñiaguma, iñuich ukpiǵiyumiñaitchaat ilumutuuniługu. ³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuaq ilumutun uvapkun. ³³ Ilipsi tuyuqaqapsi iñuñnik kanjisiuqtuksranik John-mun Paptaaqtitchirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik. ³⁴ Iñuñmik ilisimariqaǵnangitchaluaqłuna, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuquplusri. ³⁵ John atriqaqtuaq nannimik ikimaruamik qaummagiksiplugu, ilipsipsuuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaña. ³⁶ Aglaansuli uvapkun piqaqtuñña ilisimarimik kamanatluktuamik John-ñum ilisimaraulhaniñunniñ, makua savaat iñiqtaǵikkaǵma, Aapaa qaisañiñ savaagıtquplugich itqanaigıugich tamatkua nalupqinaiqsruǵaat Aapamun tuyuǵiǵa. ³⁷ Aapauruaqtuuq tuyuqaqtuaq uvañnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraangaqsimaitchaluagiksi nipaa unniñ kigiñña qıñıǵılu. ³⁸ Ilipsi uqauttutai pigingitıugich unniñ ukpiǵingitılu taamna tuyuǵikkaña. ³⁹ Ilisaagıgisi uqałhich aglausimaruat iñuulıǵmik isruitchuamik paqitchiñasugıplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuat uvapkun, ⁴⁰ aglaan piyummataitchusri uvañnun utlautisrugusri aasrii piññagıusri iñuulıǵmik uvapkun.

⁴¹ “Nangaqsiulikıraq iñuñniñ qıñıǵıniagıingıtchiga. ⁴² Aglaan ilisimagiksi, suutnagıingıtchiksi piqpaksrııq suvaluk Agaayyutim piqpaktaña. ⁴³ Aggıqsuñña Aapaa anjalatchisaagun aasii akuqtungıtchipsitña. Naagasuli iñuk kiña aggıqpan inmi sanñimigun, ilipsi akuqtuǵniagıiksi. ⁴⁴ Ilipsi nangautisruuruani avatmun aasriiñ sulıqtıgıingıtchiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuǵusrimi ukpiqsriñiaqpisi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvañnun patchisiqtıgısiñılusri Aapaanun. Moses-ñum patchiri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunñavıgıkkıaqsi. ⁴⁶ Ilumun ukpiǵiniǵupsiuñ Moses, tunñavıginayaqmıgıpsitña ukpiǵıluñña takku ilaan aglaktıgun uqautıgıgaaña. ⁴⁷ Aglaan aglaagıkkıañi ukpiǵingıtñapsıgı, qanuǵusri ukpiqsrıgısivisi uvañña uqałimnik?”

6

Jesus-ñum Niǵıpchaiłha 5,000 Anıutınik

¹ Taavruma aquagun Jesus ikaañaruq taagatchiananun narvañan Galileem. Taamna narvaq taggısiqaqmıuq Tiberias-mik. ² Iñugıallapiaqtuat malıgıñıñıǵaat, atakkıi ilıñisa qıñııǵıugich quvıqnaqtuat savaañi ilıuaqsıraǵıııkun atnıǵıñıaqtuunik. ³ Jesus qımiǵaamun mayuqıhuni, aquvınnıqsuq malıǵıuaqtıniłı. ⁴ Jew-ñuruat niǵıqpagvıkaañat taggısiqaqtuaq Apqusraaqtıtauhıǵmik tarani qalıñıqsuq.

⁵ Jesus qıñııǵıugich iñugıallapiaqtuat iñuich utlautıruat inmiñun nipliutınıǵaa Philip, “Nakiñ tauqsıǵayaqpısa niǵısuıǵutıksrañatnik ukua iñuich?” ⁶ Taavrumıñaguıuq nipliutınıǵaa Philip uuktuaqılu, Jesus-ñum ilisımaanıkkaluaqılu sułıksrani. ⁷ Philip-ñum kiunıǵaa, “Malıguk kavluutık akiaknik naamayumiñaitchıt qaqqıaqsisıgısaǵıuptıgık iñulla mikıruuramıkunniñ niǵıyumiñıaqsılu.” ⁸ Malıǵıuaqtıt ilañata, Andrew, Simon Peter-m anıqataa, nipliqsuq, ⁹ “Uvvaıvıni nukatpiagıruk piqaǵnıqsuq tallımanık qaqqıuranık barley-nık sulı qaluuraañnik. Aglaan suǵısiıvat taapkua itna iñugıaktıgıruami iñuñmi?” ¹⁰ Jesus nipliutıgıai, “Iñuich aquvıtıchıgık.” İvıgaañupıunıguıuq tamanna. Iñuk iluqanı aquvınnıqsuq. Anıutıłhiñat 5,000-sıyunıaq. ¹¹ Jesus-ñum qaqqıaq tıgı'amiuñ, Agaayyun quyanıǵaa agaayupıuni, autaaǵıtaupıunıasrıi iñuñnun aquppıruanun. Taatnatunsuli iñıqtaqaǵnıqsuq qalukkun. Aasrıi iluqatıñ niǵıñıqsut pisıuıgıtaqıhıtıñ. ¹² Niǵısuıllakmata, Jesus nipliutıgıai malıǵıuaqtıni, “İlakupayaat katıchıgık aasrıi iksısrıñıaqasrı.” ¹³ Katıchı'amiñ, immıǵıñıgıaıch qulıt

malgũṅnik agupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquuraniñ iñuich nig̃g̃ivigikkaṅatñiñ. ¹⁴ Iñuich qĩniqamitruṅ quviquaqtuaq savaaq Jesus-ṅum iñiqtaṅa nipliṅñiqsut, “Iłumutun una ilaanṅuniqsuq. Tarra sivuniksriqirauniqsuq agqiqsuksrautauruaq nunam iñuiñun.” ¹⁵ Jesus-ṅum kañiqsiñigaa iñunun umialiguqtinnialiksrani nunuriluni. Taatnaqhuni unitlũgich aullaumiugallaṅniqsuq qimigaaṅun kisimi.

Jesus-ṅum Pisruṅha Imḡum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman malig̃uaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'aminṅ utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqlũgu narvaq. Unnuagũqman Jesus-ṅum utlanḡiññigaisuli. ¹⁸ Anug̃iguutiqpaurag̃niḡai qailḡuutiṅgich. ¹⁹ Malig̃uaqtit iputlutinṅ piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qĩniaqsiñigaa Jesus pisruktuaq imig̃mi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinḡich iqsitichallapiag̃niqsut. ²⁰ Jesus-ṅum nipliutiniḡai, “Iqsiñasri! Uvaṅauruṅa.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsipiag̃niḡaat, aasrii ikipman taimmaiñaq umiam tikiñṅaniktig̃niḡaa sivuniḡikkani.

Jesus-ṅum Qaqqianṅha Iñuulig̃mi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullang̃itchuat tamaaniananiñ narvam, ilitchug̃iniḡaat atausrisualuk umiaq taraniitilaanani. Jesus aullaqataunḡiṅha malig̃uaqtimigun sulitqag̃iniḡaat kisiminṅ malig̃uaqtaiñ aullaḡhat. ²³ Atlat umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniṅanun niḡiqpagviata Atanḡuruuaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kañiqsima'amitruṅ Jesus taraniinḡiṅha unniñ malig̃uaqtai, umianun ikiplutinṅ Capernaum-mun aullaḡniqsut pakakhũgu. ²⁵ Narvam iglũani iñuich Jesus paqitnamitruṅ, nipliutiniḡaat, “Iłisautrii! Qaṅaaglaan maṅaqpich?” ²⁶ Jesus-ṅum kiugai, “Iłumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niḡiḡapsigun qaqqiamik pisuiḡataqhusri piqutigitlusruṅaqnagich qĩnikkasri quviquaqtuat savaatka sanḡigikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piunḡiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqaḡitchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuulig̃mun. Taamna niq̃i Iñuum Iḡñinṅan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsag̃igaa ihuaḡikkauḡhagun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiqsruḡaat, “Suruksrauvisa savaaqag̃niḡupta Agaayyutim savaanḡiñik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaq savaag̃itqukkana Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri ilaanik tuyug̃ikkaḡmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugaat, “Sumik qĩnikkiḡayaqpisigut quviquaqtuamik sanḡipkun, uvagut qĩniḡlũgu ukpiqsritlasriḡluta ilipnik. Sumik iñiqtaqag̃ayaqpch? ³¹ Sivulliavut niḡimarut taiyuutilinḡmik Mannamik qaqqumik pakmakṅaqtamik suviksrailaami atriplũgu uqautigimaruaq inḡilḡaan uqahḡmi, itna, ‘Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksraṅatnik pakmakṅa.’” ³² Jesus nipliqsuq, “Iłumun nipliutigipsi, taimña Moses niqiqaq̃titchiruaq ilipsitñik pakmakṅa timilhiñamun ittuamik, taiyuutilinḡmik Mannamik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik iłumutuuruamik niqiksramik pakmakṅa qilaṅmiñ. ³³ Uvvatakku niqiksraq Agaayyutim qaisana ilaanuruq atqaqtuaq pakmakṅa iñuulig̃mik qaitchiplũni nunam iñuiñun.” ³⁴ Tamatkua nipliutiniḡaat, “Ataramik qaitchisigut taavrumina niqiksramik.”

³⁵ Jesus-ṅum nipliutigai, “Uvaṅa atrigigaana qaqqiam niqiksrauruaq timikun, uvaṅa kañigigaana iñuutlasriḡksram iñuutichikun. Iñuk utlautiruaq uvaṅun niḡisulitqikkumiñaitchuq, sulit ukpiqsriruaq uvapkun imig̃ulitqikkumiñaitchuq. ³⁶ Aglaan uvaṅa uqautianikkipsi arguaqtuḡapsigun, takku ilipsi qĩniḡaluaqḡuṅa savaag̃ikkapkun ukpiqsrisunḡitchusri. ³⁷ Kiñapayaaq Aapaa qaisana uvaṅun utlautigisiruaq. Aasrii kiñapayaaq uvaṅun

kisuulhat ukpiqsriñgitchuaq suli kisuugisilha tuniriksrāgmī. ⁶⁵ Aasrii nipliñiqsuq. “Taavruminā piqusriqlugu uqautigipsi, kia-unniiñ utlautiyu-miñaiha uvañnun kisianik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriḷugu.”

⁶⁶ Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtai kiñumuaktut malitqikkum-mataiqlugu ilaa. ⁶⁷ Taatnaqhuni Jesus nipliutinigai qulit malguk maliguaqtini, “Ilipsipsuuq kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?” ⁶⁸ Simon Peter-m kiunigaa, “Ii, Ataniiq, kimunmi aullagisivisa? Ilvich pigigitin uqallich isruitchuamik iñuunaqtuat. ⁶⁹ Pakma ukpigigikput ilitchuḡiplugu ipqitchuanutilaan Agaayyutmiqnisauplutin.” ⁷⁰ Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malguuplusri piksraqtaagīngitpisimi? Aglaan ilari Tuungaqmiqnisauruq.” ⁷¹ Ilaanguuq uqautiginigaa Judas, iḡñina Simon Iscariot-ñum. Uvvataku Judas qulit malguuqataugaluaqhuni, tunisiyumaniqsuq Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqataiḷu

¹ Tamarruma kiñuagun Jesus igliñiqsuq Galilee-mi, igliḡummataiḷaḡhuni Judea-mi, atakkii Jew-ñuruat tuqqutchukḷugu. ² Jew-ñuruat niḡiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriuruq. ³ Uvvaasriiñ Jesus-ñum nukatchianiñ aḡutit nipliutinigaa, “Unillugu mannaaq, aullagiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiñiḡumigaat savaaq iñiqtāḡikkan. ⁴ Kiñauñniñ iriqsimatlaitchuq savaagmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich iñiqtāḡaqtuami tamatkuniḡa, iluqaitñun iñuñnun ilitchuḡipkaḡiñ.” ⁵ Taatnaḡniḡaat nukatchianiiñ ukpiqsriñgitchuḡlutin ilaanik. ⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksraḡa nalaullugu tikiurangitchuqsuli. Ilipsi aullahiñaanurusri sumipayaaq. ⁷ Nunam iñuiñ uumigikkaḡiḡitchaasri uvaptun, atakkii uvaḡa uqausrimaplugich iñuuniaḷhat pigiiḷhagun. ⁸ Ilipsi niḡiqpagvikaanukkitchi. Aullangitchuḡa pakma atakkii aullagviksraḡa tikiurangitchuqsuli.” ⁹ Taatna uqautilḡaaqlugich Galilee-mi ittuallañniqsuqsuli.

Jesus Niḡiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niḡiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullagñiqsuq sagviaqtusruḡaḡani iñuñnun, aglaan nalunautchiḷuni. ¹¹ Jew-ñuruat qiñiḡniḡaluaḡniḡaat niḡiqpagvikaanani itnaqhutin, “Naamiimma taimña?” ¹² Iñuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilaḡich uqaqhutin iñullautauñiḷugu aasriiḷu ilaḡich uqaqhutin pigiiñniḷugu kinnitñiḷugu iñuñnik. ¹³ Aglaan kia-unniiñ uqaksraqtutiginḡiñniḡaa sagviḡḷugu, atakkii iqsiḷutin Jew-ñuruat sivulliuqtinik.

Jesus Ilisautriḷha Niḡiqpagvikaanani

¹⁴ Niḡiqpagvikaanata avvaḡa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun aasriiñ ilisautriaqsiḷuni. ¹⁵ Jew-ñuruat atqunaq quviḡutchañniqsut nipliḡhutin, “Qanuqhuni una iñuk ilisimaniqpa apai, ilisaqsimaitchaluahuni?” ¹⁶ Jesus kiugai, “Ilisauttutiga uvamniqnisaungitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuḡirimniñ. ¹⁷ Kisupayaam piyummatiqagumi maliguglugu Agaayyutim pisulha ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqnisaukmagaan naagaqaa uvamniqnisaukmagaan. ¹⁸ Iñuk nipiqaqtuaq inḡiḡulhiñaq piññañniḡaḡtuq kamagitchiuliksraḡmiñik. Aglaan taamna kamaḡtitchiruaq tuyuḡirimiñik ilumutuuruq, ilaani piitchuq tañiḡilaaq. ¹⁹ Moses-ñumliumaa qaitchitchañasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniñ maligutaksrapayaaq tupiginḡitchaa. Suvaata tuqqutchumavisitña?” ²⁰ Iñugiaktuat kiugaat, “Ilvich tuungaqtaḡaqtutin! Kia tuqqutchukpatin?” ²¹ Jesus kiugai, “Atautchimik quviḡnaḡtuamik

savaaqaaqama, iluqasri quvigusruutigigiksi. ²² Moses-ḡum tiliḡigaasri iḡḡaurasri nalunaitḡutchiquplugich. Nalunaitḡutchiqsauviksraḡat nukatpiaḡruich uvluq nalaurrutipman minguiqsiagviḡmun nalunaitḡutchiqsuurusri minguiqsiagviḡmi. Uvvasuli, taamna tillisiḡ aullaḡniḡitchaluaqmiuq Moses-miḡ aglaan sivulliapsitḡiḡ ilaan sivuani. ²³ Nukatpiaḡruk nalunaitḡutchikkautlaniqpan Jew-ḡuruat minguiqsiagviatni, Moses-ḡum maligutaksraḡa navigungillugu, suvaatami uumisuuḡivisitḡa iḡḡumik iḡuaqsiḡaiḡipluḡa Jew-ḡuruat minguiqsiagviatni? ²⁴ Atanniqsuiḡasri sagviraḡutiguḡhiḡaḡ qḡiḡḡhiḡakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunḡaruakun.”

Jesus Christ-ḡuva?

²⁵ Jerusalem-miut ilaḡich niḡliḡḡiqsut, “Imḡaunḡitchaluaqpa iḡḡuk ipchua tuḡḡutḡukḡaḡat? ²⁶ Aasrii maaniḡtuḡ! Ilaa uḡautriḡuḡ sagviḡḡuni. Naagauvva nalliatunḡiḡ akitḡaḡitchaat. Ipchua sivulliuḡtit kaḡiqsiḡitchaluaqpaḡruḡ Christ-ḡuniḡuḡ? ²⁷ Aglaan Christ agḡiḡpan, kia-unḡiḡiḡ ilisiḡayumiḡaitḡaa nakitḡaḡtaḡḡa. Naagauvva ilisiḡagikḡut uuma iḡuum kisunḡik aḡayuqaaḡḡa.” ²⁸ Jesus ilisautriḡiḡmiḡiḡ Jew-ḡuruat agaayyuvikḡaḡatni niḡliḡḡiqsuḡ nipitusriḡluni, “Iḡipsi ilitchiḡipiḡaluaḡpsitḡa? Kaḡiqsivisiḡ nakitḡaḡtaḡtilaḡa? Uvaḡa agḡiḡitchuḡa uvapḡuiḡaḡ, aglaan tuyuḡiriga ilumutuuruḡ. Iḡipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisiḡagiga atakkii Ilaaniḡ agḡiḡḡuḡa, aasriiḡ Ilaan tuyuḡiḡluḡa.” ³⁰ Tamatkuaguḡuḡ iḡuich tiguyumagaluḡḡiḡaḡ, aglaan kia-unḡiḡiḡ tigunḡiḡḡiḡaḡ takku Ilaan tigukḡauviksraḡa tikitḡaḡitḡluni. ³¹ Iḡugiḡḡapauraḡtuat ukḡiḡsriḡiḡsut Ilaanik, aasrii niḡliḡḡutḡiḡ, “Taimḡa Christ agḡiḡumi, quviḡnatluktuanik savaanik iḡiḡtaḡaḡisiva uuma iḡuum iḡiḡtaḡiḡiḡ?”

Tigurit Tiliraḡurur Tigutḡuplugu Jesus

³² Pharisee-ḡuruat tusraa'amisigik, iḡugiḡaktuat isivruḡaḡutiḡaḡtuat ilaanik, ilaḡich piḡasriḡḡutḡiḡ ḡauḡḡiḡich agaayuliḡsinik tuyuḡaḡḡiḡsut ḡaunaksrinik tigutaḡaḡuplugu Jesus. ³³ Jesus niḡliḡḡiqsuḡ, “Uvaḡa nayuḡtaullapsaḡaḡaluḡḡpsi aullaḡisiruḡa Ilaanun tuyuḡirimnun. ³⁴ Iḡipsi ḡakiaḡsigisiḡpsitḡa, aglaan ḡaḡitchumiḡaitḡhipsitḡa, aasriiḡ irviksramnun tikitchumiḡaitḡhusri.” ³⁵ Taatnaḡman Jew-ḡuruat uḡaaḡsilḡiḡḡiḡiḡsut iḡmḡkun, “Napḡunḡiaḡpa una iḡḡuk uvaptiknun ḡaḡitchumiḡaiḡiḡiḡva? Ilaa aullaḡḡiaḡpa Jew-ḡunḡitchuat nunaḡaḡḡiatnun, Jew-ḡuruat iḡuuniaḡviatnun ilisautiḡaḡlugich Jew-ḡunḡitchuat? ³⁶ Uvvataḡku niḡliḡsuḡ, ‘Iḡipsi ḡakikḡisigaluḡḡpsitḡa, aglaan ḡaḡitchumiḡaitḡhipsitḡa.’ Niḡliḡsuḡsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiḡaitḡhusri.’ Qanuḡḡpami taatnaḡami?”

Kuuḡi Iḡuunaḡtuam Imḡum

³⁷ Niḡiḡḡaḡvikaam uvluḡ aḡulliq nuimatluktunḡuniḡsuḡ. Taavrumani uv-lumi Jesus ḡiḡaḡḡuni niḡliḡḡiqsuḡ nipitusriḡluni, “Kisupayaḡaḡ imiḡukkumi utlautiluni uvaḡnun imiḡli. ³⁸ Atriḡuḡu aglausimaruat uḡaḡḡich, itna, ‘Kiḡapayaḡaḡ ukḡiḡsriḡpan uvapḡkun imḡa suvliḡtuḡaḡḡniḡaḡtuḡ silatmun uum-mataaniḡ.’” ³⁹ Taatnaiḡiplugu Jesus-ḡum uḡautiḡiḡiḡaḡ Ipḡitchuaḡ Irrusriḡ akuḡtuḡḡniḡkaḡat ukḡiḡsriruḡat ilaanik. Tarani taatnaḡhani Ipḡitchuaḡ Irrusriḡ aatḡuutaumaitḡunisuli, takku Jesus utiḡsimaitḡunisuli ḡakḡuḡa ḡilaḡmun.

Atiḡirrun Iḡuḡni

⁴⁰ Iḡugiḡaktuam iḡuum tusraa'amitruḡ Jesus-ḡum uḡaḡḡiḡ niḡliḡḡiqsut, “Una tarra iḡḡuk ilumun taimḡa sivuniksriḡiraḡpiaḡtuḡ!” ⁴¹ Ilaḡilli niḡliḡiḡsut, “Christ-ḡuruḡ (itnautauruamik Anniḡsuḡtimik).” Aglaali atlat itnaḡḡiḡsut,

“Christ aggiġumiñaitchuq Galilee-miñ. ⁴² Agaayyutim uqalħich aglausimaruat itnaqtut Christ kiñuviagiġisiñiplugu David-mun, suli anigiñisiñiplugu Bethlehem-mi nunaaqqiani David-ñum.” ⁴³ Taatnaqhutin iġlugiiksinniqsut iñugiaktuat piqusriqhutin ilaanik. ⁴⁴ Ilañisa tiguyumagaluaġniġaat aglaan kiaunniñ tigungiññiġaa.

Ukpiqsriñġiħhat Jew-ñuruat Qaukħich

⁴⁵ Qaunaksrit utiġniqsut qaukħich agaayuliqsinnun suli Pharisee-ñuruanun. Taapkua apiqsruġniġaich, “Suvaata uvuñautiñġitpisiuñ?” ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniġaich, “Uvagut tusraavaaluktugut iñuñmik taatna uqalgutigiruamik.” ⁴⁷ Pharisee-ñuruat niplilgiññiqsut, “Iłipsi kinnipchanġitchaluaqpsi? ⁴⁸ Iłitchuġimaitpisiuñ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ñuruat ukpiqsriñġiħhat Ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugaaġruich kisimiñ ukpiġiġaat. Tamatkua iñuich kañiqsimmataitchut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutin suksraunġiqsuyumaaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq ilauniqsuq taapkunani qaukħiġni suli Pharisee-ñuruani. Taamna qiñiġiaqtuaq Jesus-mik sivuani, aasrii nipliġniqsuq, ⁵¹ “Maligutaksraġikkaptigun atanniipkatłaitchaatigut iñuñmik tusraagaluaqnagu naagaqaa iłitchuġigaluaqnagu sumik pisilaan.” ⁵² Taapkua ilaiñ kiuniġaat, “Uvva, Galilee-ġmiuñupmivich? Iłitchuġimaiññiqpiuñ uqalħich aglausimaruat? Iłisaġlugich aasriiñ kañiqsigisiġiñ sivuniksriqirit aggiñġaqsimaiħhat Galilee-miñ.”

Aġnam Anjukkauħha Sayuñalikun

⁵³ [Tarani iluqatin anjilaġniqsut,

8

¹ aglaali Jesus utlautiniqsuq iñġiuramun atiliñmun Olives-mik. ² Uvlaakuagun uvlaatchaurami Jesus utlautilgiññiqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattivigliññiġaat. Aasrii aquvitluni ilisautiaqsilgiññiġai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tikiutriñiqsut aġnamik anjukkauuramik sayuñalikun aasrii iluqaisa sivuġaatnun qichaqtitlugu. ⁴ Jesus-mun nipliġniqsut, “Iłisautrii! Una aġnaq anjukkauuruk sayuñalikun. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ñum tillisiqakkanatigut taatnasriq aġnaq iyaġanmik miłtuqtuġlugu tuqqutaksrauplugu. Qanuġli una aġnaq nipliutiginayaqpiuñ?” ⁶ Taatnaġniġaat Jesus pitchaqħugu ilinich piqagukkaluaqhutin agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglañiqsuq arganmiñik. ⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuiñaaqsiptomata, Jesus qichaqhuni nipliutiniġai, “Nallipsi killuqsasqsimaitchuam sivulliuluni iyaġanmik miłuqsasqaaġliuñ.” ⁸ Taatnaqqaqhuni sikitluni nunamun aglaaqsilgiññiqsuq. ⁹ Taamna tusraa'amitruñ, taapkua iluqatin aullaġniqsut atausriuttaqhutin aullaġnipluñ utuqqautluñniġmikniñ, Jesus kisiñjuqħugu aġnaġlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰ Qichatqikhuni nipliutiniġaa aġnaq, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqqutaksraġuġnivatin?” ¹¹ Aġnam kiuniġaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitchuñ.” Jesus nipliutigaa, “Uvanaptuuq tuqqutaksraġuġumiñaitchikpiñ. Aullaħhiñaaguqtutin aglaan killuqsatqisruñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqinñiġai, “Qaumaksrauruñ nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taatnaġuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taaqtuakun.” ¹³ Pharisee-ñuruat kiuniġaat, “Iłvich ilisimarriqsimarutin ilipniłħiñaq, taatnaqħugu ilumutuugilguitchikput. Sumun atuġumiñaitchuq taamna.” ¹⁴ Jesus kiugai,

“Taatniingitchuq. Uqautigigaluanḡma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisimagiga nakitñaqtautilaaga suli napmun aullaḡniaqtilaaga. Ilipsi ilisimangitchiksi nakiñ aggiqsilaaga unniñ napmuniaqtilaaga. ¹⁵ Ilipsi atanniqsuiraqtusri iñuñhiñaulikun, atannigviagautaitchuḡa kimun-unniñ. ¹⁶ Aglaan atanniiruksrauniguma atanniutiksraḡa ilumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima ingitchuḡa, aglaan Aapauruam tuyugirima piqasriqsugaḡa. ¹⁷ Aglausimaruq maligutaksriusriapsitñi malḡuulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginipluḡu. ¹⁸ Uvaḡa uvamnik ilisimarriqsimaagtuna suli Aapam tuyugirima ilisimarriqsimaagmigaḡa.” ¹⁹ Tamatkua apiqsruḡniḡaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalu. Ilisimaniḡupsitña, Aapagaptuuq ilisimanayaḡiksi.” ²⁰ Jesus-ḡum taatnaḡniḡai tarani Jew-ḡnuruat agaayyuvikpaḡatni iliraqagvigipluḡu pivigikkanḡatni. Aglaan nalliataunniñ tigunḡiñḡiḡaa, takku tuqutaaviksraḡa tikiumangitluni.

Jesus-ḡum Ilumutuuruḡuḡa

²¹ Jesus nipliutitqinḡiḡai, “Uvaḡa aullaqsagumaruḡa. Pakiaqsigisigaluaḡipsitña, aglaan tuqugisirusri killuunḡapsi natqiguttusriaqanḡitchupsi. Atlanḡḡillusri, aullalguyumiñaitchusri aullaḡviginiakkamnun.” ²² Jew-ḡnuruat nipliḡniḡsut, “Qanuqpa una, naaga inmiñik tuqunniagpa? Takku nipliqsuq, ‘Aullaḡumiñaitchusri aullaḡviginiakkamnun.’” ²³ Jesus kiugai, “Ilipsi maakḡaqtaurusri, aglaan pakmakḡaqtauruḡa. Ilipsi aggiqsauḡurusri marrumakḡa nunamiñ, aglaan nunamiqnisaunḡitchuḡa. ²⁴ Taatnaḡhusri uqautigipsi killuliqiraunḡapsi tuqugisiñiplusri. Tuqugisipiaqtusri killuliqiraunḡapsi ukpiḡingisuaḡupsiuḡ ilaanutilaaga.” ²⁵ Taapkua apiqsruḡniḡaat, “Kisuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaḡniisaqqaapiathaniñ uqautigaluaḡipsi kisuutilaamnik. ²⁶ Iñugiaktuatigun nipliḡluḡa isilḡigumiñagaluḡipsi. Uvaḡa nipiqaqtuḡa nunam iñuiñun tusraakkahiñamnik Ilaaniñ tuyugirimniñ ilumutuuruamiñ.” ²⁷ Tamatkua kaḡiqsiñḡiñḡiḡaat uqautrisilaagtin Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸ Taatnaḡḡugich Jesus nipliutilḡiñḡiḡai, “Iñuum Iḡñiḡa kivianikkupsiuḡ, ilitchuḡipmilugulu pigisigiksi ilaanutilaaga, suli iñiqtaqaqtanḡiḡiḡa uvapkuiñaq aglaan nipiqaḡiḡa Aapam kisimi ilisauttutaagun. ²⁹ Aasrii tuyugiriga uvamni piqatauruq, Ilaan kisivripchanḡitchaḡa, takku ataramik quyalimaagḡiḡa.” ³⁰ Iñugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitunḡai Abraham

³¹ Taatnaḡḡugich Jesus nipliutiniḡai Jew-ḡnuruat ukpiqsriuruat ilaanik, “Ilipsi ilisauttutitka tupigituiñagupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiagipsi. ³² Ilumutuuruḡaq ilitchuḡiniagiksi, ilumutuulhum patchisaisitkisigaasri.” ³³ Taapkua kiuniḡaat, “Uvagut Abraham-ḡum kiñuviaḡiḡaatigut. Kimununniñ savaktaagruumaitchugut. Uvvami qanuqḡich nipliḡavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?” ³⁴ Jesus nipliutiniḡai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq killuqsqaqtuḡaḡ savaktaagrulitraqtuq killuḡmun. ³⁵ Savaktaagrugli nayuutitlaitchuq aḡayuqaaḡiñi ataramik, aglaan iḡñiḡuruḡaḡ nayuutiraqtuq. ³⁶ Ilipsi Agaayyutim Iḡñiḡan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷ Ilisimagiga Abraham-mun kiñuviaḡiḡiqsi, naagasuli tuqurviksraqsuḡipsitña, takku akuqtuumangitlugu ilisauttutiga. ³⁸ Uqautiqaqtuḡa Aapama qinḡiqtitanḡanik uvamnun, aasriili iñiqtaqaḡaqtusri Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹ Tamatkua kiuniḡaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ilipsi ilumun Abraham-ḡum qitunḡagḡikpasri, savaaqagayaqtusri ilaatun.

⁴⁰ Naagauvva tuqurviksraqsiugipsitña, uqautigaluaqtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹ Ilipsi savaaqaqtusri Aapagikkapsi savaañiñik.” Tamatkua kiuniġaat, “Uvagut aapailaunġitichugut. Aapa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuunġaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqagupsi piqqaginayaġipsitña, takku agġiqsaunġuruna Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluna agġiñġitichuna uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyuġipluna. ⁴³ Suvaata kanġiqsitlaitpisiun uqaliġa? Ilipsi naalaġniyummatiqanġitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuunġaum aapagikkapsi qitungaġiplusri aasrii malġutchiyumaruunuplusri aapagikkapsi kimmutaiñik. Aullaġniisaqqaapiaħhaniñaglaan ilaa tuqqutichiruaruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tunaanun ilumutuulħum ilaa piitluni ilumutuuruamik inmiñi. Uqaqami saglumik iñiqtaqaġaqtuq takku sagluturuunupluni, sagluuqtuaħpayaam aapagiplusu. ⁴⁵ Uvaña ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpiġiñġitchipsitña. ⁴⁶ Kiñaunniiñ niplilġitichuq uvapkun ilumutuġuġlugu killuuruanuniluna? Uvvami uqauti'apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpiġisrunġitpisitña? ⁴⁷ Iñuum agġiqsuam Agaayyutmiñ naalaġniġai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiqniqsaunġitlusri naalaġniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ġuruat kiuniġaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqaapta ilvich Samaria-ġmiuniplutin suli tuunġaqaqahutin.” ⁴⁹ Jesus kiuniġai, “Uvaña tuunġaqaqanġitichuna. Aapaga kamagikkaġigiga aglaan kamakkutaitchipsitña. ⁵⁰ Pakkiagġingitchiga kamagikkauħksraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiagġigaa kamañqtitauħksraqa, aasrii ilaa atanguruq. ⁵¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaiapiaqtuq.” ⁵² Jew-ġuruat kiuniġaat, “Pakma nalupqigġingġikput tuunġaqaqahñi. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpagu uqauttutin tuquyumiñaiapiaġniplusu. ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaqtuq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukku-mavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniappiñmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakkutiqaġniġuma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtuna, taavrumiña ilipsi Agaayyutiginitchapsitñik. ⁵⁵ Aasriisuli ilitħuġianiksimaitchiksi, aglaan uvaña ilisimagiga Agaayyun. Uqaġuma Ilaa nalunilugu sagluturuununiaqtuna ilipsisun. Aglaan ilisimallapiaġigiga aasriiñ uqaħa tupigiplusu. ⁵⁶ Abraham-ġum sivulliapsi ukpiqsriħġmigun kanġisiplugu agġiġisiliġa nunamun quviatchautigikkaña suli qiniġummiuqħugu taimña uvluga. Arguaqquataillapiaqħugu agġiġisiliġa ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ġuruat kiuniġaat, “Malġukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasiñ qiniqsimaniviun Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaniiñ Abraham-ġum anilħksrañan, inġaniktuna.” ⁵⁹ Tamatkua tigusriniqsut iyaġanġnik miħuqtuġuħugu, aglaan Jesus iriġniqsuq aasriiñ anipluni Jew-ġuruat agaayyuvikpañatniñ.

9

Jesus-ġum Iħuaqsigaa Anun Ayaunaruq Anilġmiñiñaglaan

¹ Jesus pisruksaaliġmiñi qiniġniqsuq anutmik ayaunaniqsuamik anilġataliġmiñiñaglaan. ² Malġuaqtaiñ apiqsruġniġaat, “Ilisautrii! Kia killuqsautaan anilħaniñ ayaunapkaġniqpaun? Ilaan naagaqaa anayuqaakkiñ killuqsautaaknik?” ³ Jesus-ġum kiugai, “Taavruma ayaunaha kanġiqanġitichuq

kiunigaaat uqaniġluutiplugu, “Ilvich taivruma maliguaqtigiliutigaaatin. Uvagut Moses-ġum pigigaaatigut. ²⁹ Iġisimagikput Agaayyutmun uqautruħha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iħuk nakiħ agġiqsilaħa.” ³⁰ Taavruma aħutim kiuniġai, “Atlayuaġnarruqtugalukkut nalunikapsiuħ nakitħaqtuħħagun, aglaan qiħitlasripkaġaħa. ³¹ Iġisimagikput, Agaayyutim naalaġnitħaiħha killuuruanun, aglaan naalaġniraġigai kamagirini suli tupiksriuat pisuħiġmiħik. ³² Nunam aullaġniisaġataħhaniħ tusraaħġaqsimaħtchut iħuħmik qiħitlasripkakkauruamik ayaħuħapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña iħuk agġiqsuaħuħluni Agaayyutmiħ pigumi avataaħun sumik iħiħtaħaħuħyumiħaitmiuħ.” ³⁴ Tamatkua kigguħuħuħniġaat, “Animagaħuaqtutin killukun iħukkuksaħuħplutinlu aglaan iħisautniagaħsivisigut?” Taatnaħġaħuħuħ ilinħisa aninniġaat katraġviħmiħ.

Irrutchikun Qiħitħaiħuħiħ

³⁵ Jesus tusraaniġaa ilaa aninniħuħuħ. Paħitnamiuħ niħliutinigaa, “Ukpiġiviuħ Iġħiħa Iħuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiunigaa, “Uqautinħa kisuutilaħanik. Uvaħali ukpiġiyumiġa ilaa.” ³⁷ Jesus niħliutigaa, “Ilvich qiħianiksimaħġiħ, suli ilaħuħuħ pakma uħaħatin.” ³⁸ “Ataniħiħ! Uvaħa ukpiġigikpiħ,” taamna niħliġħiħsuħ, aasrii sitquħuħni sivuħaħun Jesus-ħum. ³⁹ Jesus niħliġħiħsuħ, “Agġiġħiħsuħa nunamun pisigihluħuħ atanniħsuħiħksraħ, ayaħuħaruat qiħitlasripkaħuħuħgich, suli qiħitħanaħsuħuħuħaħaħuħaħuħgich.” ⁴⁰ Iħaħisagaħuħ Pharisee-ħuħuħ tarani ittuat tusraa'amiħuħuħ taatna niħliħman aħiħsuħuħniġaat, “Uvaguttuħuħ qiħitħaiħuħaħiħvisigut?” ⁴¹ Jesus-ħum kiuħai, “Iħipsi qiħitħaiħuħsuħ killuutaiħiħiħaħuħaħuħaħuħsuħri, aglaan qiħitħaruħaħiħsuħri iħipsitħik killuutiħaħuħaħuħaħuħsuħri.”

10

Atrikusraun Ipnaiħaħuħvikun

¹ Iħumuħuħuħuħuħ niħliutigipsi, “Iħuk isinġitħuaħ ipnaiħaħuħvium taluħuħuħ, aglaan mayuaħtaħuħaħuħ atlakun tighiħniħaħtaħuħuħ ivayaħtuħtaħuħuħuħ. ² Aglaan isiġaħtaħuħ talukun ipnaich munaħsriħiħaħuħaħuħ. ³ Taluliħirim taluħuħuħiraħuħaħuħ. Ipnaiħ tusraaħuħaħuħaħuħ niħaa tuħuħaħuħaħuħ atighmiħtighun, aasrii ilaħ annisiraħuħaħuħ. ⁴ Annisianiħamiħuħuħ sivulliħuħaħuħaħuħ aasrii ipnaich malikħuħuħ niħaa iħisimaħuħuħ. ⁵ Tamatkua atlamik maliħuħitħaiħuħ, aglaan qimaħaħuħaħuħ niħaa iħisimaħuħuħuħ. ⁶ Jesus atrikusrautmiħ uħaħuħiħuħuħ, ilinħisa kaħiħsuħiħiħiħniġaat sumik uħaħuħiħaħuħuħ.

Jesus Nakuħuħaħ Munaħsri

⁷ Jesus niħliutitħiħiħuħaħ, “Iħumuħuħuħuħuħ niħliutigipsi, Uvaħa taluħuħuħaħ ipnaiħi. ⁸ Atlaħaħuħuħuħuħ sivumni tikiħuħuħ iluħaħuħ tighiħniħaħtaħuħuħ ivayaħtuħtaħuħuħuħuħuħ aglaan ipnaich naalaġniħaħiħaħ tamatkua. ⁹ Uvaħa taluħuħuħaħ. Kisupayaħuħ isiġumi uvapħun anniħsuħuħisiruħ; ilaa isiħtuni naagaħaħaħ aniruħni paħiħtaħuħaħuħuħ niħiħksraħ. ¹⁰ Tighiħniħaħuħiħ tikiħtaħuħuħuħ kisianik tighiħaħuħuħ tuħuħuħuħaħuħuħ unniħiħ piyaħuħuħaħuħaħuħuħ. Uvaħali agġiħsuħaħ tamatkua iħuħiħ iħuħuħiħmiħ piħiħaħuħuħuħuħ inuħaiħħaħiħaħuħuħuħ.

¹¹ “Uvaħa munaħsriħħaħuħaħuħaħuħ ipnaich. Munaħsriħ nakuħuħaħ tuħuħuħuħuħaħuħuħuħ ipnaiħiħ piħuħsuħuħuħ. ¹² Akiħiħaħuħaħuħaħuħuħ munaħsriħuħuħiħuħaħ ipnaich piħiħuħiħaħ. Unitħuħuħuħ qimaħaħuħuħuħuħ qiħiħami amaħuħuħuħ agġiaħsuħuħuħ. Amaħuħuħaħuħuħ kiħmaħuħuħuħuħ siamiħtaħuħuħuħuħ tamatkua ipnaich. ¹³ Akiħiħaħuħaħuħaħuħuħ iħuk qimaħaħuħuħuħuħ akiħiħaħuħaħuħaħuħiħaħiħuħuħ. Suħsraħiħuħiħaħ ipnaich.

¹⁴ “Uvaᅇa ipnaich munaqsraat nakuuruuq. Iᅇsimmaagitka ipnaitka suli ilinᅇisa uvaᅇa. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimalᅇa uvamnik, uvaᅇaptuuq Aapa ilisimagiga. Uvaᅇa piyummatiqagiga tuquᅇiksraᅇa piqutigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsriᅇinᅇmi uvaniingitᅇuat. Tikiutrak-sraᅇitmitigita, aasriiᅇn naalagᅇniᅇiaᅇaat nipiga. Tarra atautᅇiᅇiᅇnagugᅇniaqtut ipnaich suli munaqsriᅇi atautᅇiᅇiᅇnamik. ¹⁷ Aapam piᅇpagigaaᅇa tuᅇqutriyumaᅇᅇapᅇkun piᅇusriᅇluᅇa iᅇnᅇnik, aasriiᅇn tuᅇqutaᅇnᅇnikkuma iᅇnugutᅇikᅇiᅇhitchuᅇa. ¹⁸ Kia-unᅇiᅇn tuᅇqutᅇumiᅇnaitᅇaᅇa nunurilᅇuᅇa. Uvapkuiᅇnaᅇ qaisaᅇigiga piᅇsuᅇᅇapᅇkun, qaiᅇhiᅇnaaᅇiplugu suli satuᅇhiᅇnaaᅇiplugu. Taamna tillisiaᅇikkaᅇa Aapaᅇniᅇn atuᅇugiga.”

¹⁹ Tarani Jew-ᅇuruat atingilᅇiᅇniᅇiqsut piᅇusriᅇᅇutinᅇ tamatkuniᅇa uᅇauttutinik. ²⁰ Iᅇnugiaᅇuat niᅇlianiᅇsut, “Iᅇlaa tuᅇngagᅇmik piᅇagᅇniᅇsuᅇ, kinniᅇiruᅇ. Suvaata naalakᅇisiᅇnᅇ?” ²¹ Atlasli niᅇlianiᅇsut, “Iᅇnuk tuᅇngaqᅇalik uᅇagumiᅇnaitᅇuᅇ taatna. Qanuᅇuni tuᅇngaqᅇalik qiᅇnitlasriᅇkaigisiva ayaᅇnᅇaruamik?”

Jew-ᅇuruat Ayaiᅇhat Jesus-mik

²² Iᅇiᅇniᅇiqsuᅇ niᅇiᅇpagᅇikaaᅇ Jerusalem-mi. Itᅇauttutiginigaa Jew-ᅇuruat agaayyuvikᅇaᅇat aᅇmalgitᅇikman taimani qaayugᅇnaiᅇanikmagich. ²³ Jesus piᅇruskaaᅇniᅇsuᅇ Jew-ᅇuruat agaayyuvikᅇaᅇatni Solomon-ᅇum Quliᅇutaanik tagᅇisiliᅇmi. ²⁴ Aasriiᅇn Jew-ᅇuruat avataanun kati'aminᅇ niᅇliutiniᅇaat, “Qanutun taktigiruami naliᅇutitchaaᅇsivisigut? Iᅇlumutun uᅇauttutigut, Ilvich Christ-ᅇuvich?” ²⁵ Jesus kiugai, “Uᅇautianikkaluagᅇipsi, aglaan ukᅇiᅇingitᅇhipsitᅇna. Savaat iᅇniᅇtaᅇikkagᅇma Aapaᅇ sanᅇiᅇqutaagun uᅇautigigaatᅇa. ²⁶ Aglaan ukᅇiᅇingitᅇhipsitᅇna atakkii ipnaiᅇingitᅇlusri. ²⁷ Uvaᅇa ipnaima nipiga naalagaᅇigaaᅇ, uvaᅇa ilisimaᅇlugich, ilinᅇisa malikᅇuᅇa. ²⁸ Iᅇnuᅇliᅇmik isruitchuamik qaitᅇigitka, ilinᅇich tuᅇquyumiᅇnaiᅇlugitunᅇiᅇn. Kia-unᅇiᅇn ivayaagᅇiyumiᅇnaitᅇchai uvaᅇniᅇn. ²⁹ Sua Aapaᅇ qaiᅇnᅇanikkaᅇa uvaᅇnᅇun kamanatluktᅇuᅇ iluᅇaaniᅇn. Kia-unᅇiᅇn ivayaagᅇiyumiᅇnaitᅇchaᅇ Aapam qaunakkutaaniᅇn. ³⁰ Aapagalᅇ atausriuruguk.”

³¹ Jew-ᅇuruat iyagaᅇnik tigᅇusritᅇiᅇniᅇiqsut miᅇluᅇugukᅇugu. ³² Jesus niᅇliutiniᅇgai, “Sivuᅇqᅇapsitᅇni uvaᅇa savaaᅇaᅇtuami iᅇnugiaᅇtuanik savaallautanik Aapam uvaᅇnᅇun iᅇniᅇtaᅇitᅇukᅇaᅇniᅇnik, nalliatigun tamatkua miᅇluᅇtuᅇukᅇipsitᅇna?”

³³ Jew-ᅇuruat kiuniᅇaat, “Savaallautatigun miᅇluᅇtuᅇungitᅇchiptigiᅇn, aglaan sagluuᅇtuagaᅇtiᅇaᅇᅇapᅇkun, takku iᅇnuᅇhiᅇnagaluaᅇᅇutin uᅇaᅇtutin ilipnik Agaayyutauniᅇlutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maligutaksraᅇikkapsitᅇni aglausimarᅇuᅇ, ‘Agaayyᅇn niᅇliᅇniᅇsuᅇ, ilipsi agaayyutaurusri.’ ³⁵ Kaᅇiᅇsimagivut uᅇaᅇhich aglausimarᅇuat iᅇlumutuᅇgisilᅇhat taimuᅇa. Agaayyutim taiᅇniᅇgai agaayyutinik taipᅇhua iᅇnuich akuᅇtuiruat uᅇaᅇiᅇmiᅇnik. ³⁶ Uvaᅇali tigᅇusriaᅇipluᅇa Aapam tuyugᅇkkaᅇigaᅇaᅇa nunam iᅇnuiᅇnᅇn, qanuᅇᅇusrimi niᅇliavisi saglupluᅇa uᅇaᅇniᅇluutigiᅇniᅇiplugu Agaayyᅇn niᅇliᅇama iᅇniᅇiᅇniᅇpluᅇa Agaayyutmun. ³⁷ Ukᅇiᅇinaᅇa savaaᅇaᅇitᅇchuma Aapaᅇ savaaniᅇnik, ³⁸ aglaan savaaᅇiniᅇupᅇkich, ukᅇiᅇiᅇnitᅇchaluagaᅇpsitᅇnaunᅇiᅇn, savaaᅇikkatka ukᅇiᅇiraksraᅇigisiri. Taatnaᅇupsuᅇn kaᅇiᅇsiᅇniᅇaᅇtusri nalupᅇisrunᅇiᅇlusri Aapam uvamniᅇtilaanᅇanik suli uvaᅇa Aapamniᅇtilaamnik.” ³⁹ Taapkuaguᅇuᅇ tiguyumatᅇiaᅇsilᅇiᅇniᅇiᅇaat aglaan annalᅇiᅇniᅇiqsuᅇ ilinᅇisa argaᅇitᅇniᅇn.

⁴⁰ Jesus utiᅇiᅇniᅇiqsuᅇ Jordan kuuk ikaaᅇᅇugu taivruma John paptaaᅇivianun, aasrii tarani itkaᅇsiᅇpluni. ⁴¹ Iᅇnugiaᅇuat iᅇnuich tikiagaᅇsiᅇniᅇiᅇaat avatmun itnaᅇᅇutinᅇ, “John taimᅇna iᅇniᅇtaᅇaᅇitᅇchaluagaᅇtuᅇ quviᅇnaᅇtuanik aglaan uᅇauttutipayaᅇaᅇ uumuuna iᅇnukun iᅇlumutuuruᅇ.” ⁴² Taatnaᅇᅇutinᅇ iᅇnugiaᅇtuam iᅇnuum ukᅇiᅇiniᅇgaa Jesus.

11

Lazarus-ḡum Tuquḡha

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuaq atiqaqtuq Lazarus-mik atniḡñaliḡñiqsuq. Taamna Bethany nunaaqqiuraq nukaḡiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguq Mary taimña kuviriruaq tipraḡiksaumik Atanḡum isigaiñun aasrii allaḡḡugich nutchamiñik. Taavruma aḡutnunga Lazarus atniḡñaliḡñiqsuq. ³ Nukaḡiik aḡnak tuyuḡaḡniqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaḡḡugu, “Ataniiq, ilauraannan piḡpagikkan atniḡñaliḡñiqsuq.” ⁴ Jesus tusraa'ami niḡliqsuq, “Taamna atniḡñaq isruḡanḡitchuq tuḡuḡḡmun. Atuummigisiruq kamagikkauiksraḡanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iḡñiḡa kamaḡaqsikkautḡuplugu taavrumuuna atniḡñakun.” ⁵ Jesus-ḡum piḡpagigai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa'amiuḡ Lazarus atniḡñanḡiḡlugu, irviḡmiñi ittuallapsaḡniqsuq malḡuḡni uvlunḡi. ⁷ Tarakḡa malḡuaḡtini niḡliutiniḡai, “Ki, utitḡillaḡta Judea-mun!” ⁸ Malḡuaḡtaiñ kiuniḡaat, “Iḡisautrii! Uvvaḡuyuuraḡnaami Jew-ḡuruat iyaḡanḡik miḡuḡtuḡniḡuḡaatin, utiḡniḡalḡitpiñmi taamuḡa?” ⁹ Jesus niḡliqsuq, “Uvlum ḡaumanḡiḡa sassaḡanḡitpa ḡulit malḡuḡnik? Iñuk uvlum ḡaumanḡiḡani iḡliḡumi putukkitḡhumiñaitchuq, atakkii ḡiñiḡḡugu siḡiḡḡum ḡaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taaḡtuami iḡliḡumi, putukkitḡisiruq piḡlluni ḡaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaḡḡaaḡḡugich niḡliḡñiqsuq, “Iḡauraḡput Lazarus siñiksḡtuq, aglaan iḡiḡsitḡaḡtuḡniḡiḡa.” ¹² Malḡuaḡtaiñ kiuniḡaat, “Ataniiq, siñikkumi iḡuaḡsiñiaḡtuq.” ¹³ Aglaan Jesus piñiqsuaq Lazarus tuḡuniḡlugu. Taapḡua isrumaniḡsut uḡaḡasrukniḡḡugu siñiksapiḡtuamik. ¹⁴ Jesus niḡliutiniḡai nalupḡinaiḡḡugu, “Lazarus tuḡuruq. ¹⁵ Aglaan piḡtiḡiḡplusri, ḡuyaruḡa taamani iḡḡiḡapḡun, ukpiḡsrisiñiḡplusri piḡḡlugu. Utlaḡlakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Malḡimik, niḡliḡñiqsuq malḡuaḡtaḡatmiñun, “Ki! Iḡisautrii, piḡasriḡlakput! Uvaguḡlu tuḡuḡatiḡiyumiḡikput!”

Jesus Anḡitḡiḡviuruḡ Suli Iñuḡhupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, iḡitḡuḡiniḡaa Lazarus iluviḡtaḡanḡiksimaḡlugu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guuq uḡasriḡuni iḡiñiḡiqsuq Jerusalem-miñ. Sivi-sutilaaḡḡniqsuq malḡuktun mile-laksrayuḡnatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ḡuruat iñuḡiḡtuat aḡḡiḡñiqsut, Martha-lu Mary-lu ḡiñiḡiaḡḡugik araḡtuḡiaḡḡugik anḡauraḡanḡik tuḡuḡhaguḡ. ²⁰ Martha-m tusraa'amiuḡ Jesus aḡḡiaḡsiḡlugu anḡiḡluni paḡniḡaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus niḡliutiḡaa, “Ataniiq! Uvani itḡhuvich, anḡauraḡa tuḡunayaḡitchuq. ²² Aglaan iḡisimaḡiḡa, paḡmaunniñ Agaayyutim ḡaitḡitḡaḡatin, ḡanusriḡayaamik iḡiḡuvich iḡmiñiñ.” ²³ Jesus-ḡum niḡliutiḡaa, “Anḡauraḡan anḡiḡchakkaḡisiruḡ.” ²⁴ Martha-m niḡliutiḡaa, “Kaḡiḡsimaḡiḡa Ilaan anḡiḡchakkaḡisiriḡha aḡullḡmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-ḡum niḡliutiḡaa, “Uvaḡa anḡitḡiḡviuruḡa suli iñuḡhupluni. Kisupayaḡ tuḡḡapluni ukpiḡsriruḡaḡ uvamnik iñuḡisiruḡ tuḡuḡaḡaluḡtuḡaḡunniñ. ²⁶ Suli kisupayaḡaḡ iñuuruḡaḡ ukpiḡsriḡluni uvamnik tuḡuyumiñaiḡiaḡtuq. Taamna ukpiḡiḡiḡ?” ²⁷ Martha-m kiḡuḡaa, “Aa! Ataniiq! Ukpiḡiḡiḡa Christ-ḡuḡhiñ, Agaayyutim Iḡniḡiḡlutin, aḡḡiḡsuksrautaḡuruḡaḡ nunamun.”

Jesus ḡulviruḡ

²⁸ Martha taatnaḡḡaaḡhuni utiḡniqsuq, aasrii Mary anḡatni tuḡḡuḡḡugu nalunaitḡiḡluni, “Iḡisautri aḡḡiḡñiqsuq, amma utlaḡuḡaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiuḡ iḡñiḡsruḡhuni paḡiḡaḡniḡaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñḡanḡiksimaḡitḡluni nunaḡḡimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paḡiḡiviani. ³¹ Jew-ḡuruatguuq tarani Mary-m tuḡḡani ittuat araḡtuḡniḡiaḡḡugu ḡiñiḡamitruḡ

makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iluwigmun qiatyaaqsiñiplugu aasrii aniqasriqlugu. ³² Mary-m tikitlugu Jesus qiniqamiun isigaiñun punniqsuq nipliqhuni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aninaurağa tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guuq qiniqamiun Mary kiñuvguruaq qiapluni tamatkualu Jew-ñuruat tuvaagataiñ qiaqasriqlugu, ilaaptuuq ihuilliullapiağniqsuq Irrutchigmiñi ilunñutchakhuni. ³⁴ Apiqsruğniqsuq, “Napmunimma iluviqpisiun?” Taapkua kiuniğaat, “Ataniiq! Maliguta qiniğiagun!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-ñuruat qiniqamitruñ nipliğniqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigialuagñiqpaun!” ³⁷ Aglaali ilañich nipliğniqsut, “Uvva uuma qiniñtasripchaitlaruam ayaunaruam irraknik tuqqutchaiyumiñaiññağniqpauñ Lazarus, amağaa?”

Jesus-ñum Anipchağaa Lazarus Tuqunathaniñ

³⁸ Ihuilliullapiaqhuni Jesus utlautiniqsuq iluwigmun inillaksimaruumun sisitun ittuamun taluplugu iyagakpañmik. ³⁹ Jesus tiliñigai, “Iyagak piiqsun!” Martha nipliğniqsuq tuquruam ağnaunğa, “Ataniiq! Tipliğnaqsiruuq. Sisamani uvluni iluwiqtuananiksamaruuq.” ⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqcutiqağuvich qiniğayağniqsutin Agaayyutim kamanautaanik.” ⁴¹ Tarakña tamatkua iñuich iyagak piqmatruñ, Jesus aagluqhuni nipliğniqsuq, “Aapaan! Quyagikpiñ tusraaraği! apña. ⁴² Iisimarunğa ataramik naalağnigikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritcuplugich tuyuqağapkun uvamnik.” ⁴³ Taatnaanikami nipitusripluni tuqluğniqsuq, “Lazarus, anniñ!” ⁴⁴ Tuqunaruag aniñiqsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiñllu kigiñañalu. Jesus nipliutiniğai, “Qilğutaiglugu aullaqtitchiun.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

⁴⁵ Jew-ñuruat iñugiaktuat Mary-muqattaqaqsimaruat qiniqlugu Jesus iñiqtaña, turvigiplugu ukpiğiagutriñiqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilañich Jew-ñuruat Pharisee-ñuruanun utiğniqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtañanik. ⁴⁷ Taatnaqhutin Pharisee-ñuruatlu qaukñiñllu agaayuliqsit kattutriñiqsut uqaqsittaaqtitchirinik uqaqatigiigukhutin itnaqhutin, “Qanuğisivisa quviqnaqsiplugu savaañigun taivruma iñuum iñiqtaigun?” ⁴⁸ “Ilaatuqtitchuptigu taatna iñupayaam ukpiğiagutigisigaa. Aasriili Rome-mağmiut qaukñich piyaqquğisigaat agaayyuvikpakput suli nunaaqqiiput.” ⁴⁹ Taapkua ilañarguuq atiqaqtuag Caiaphas-mik, qaukhipluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliğniqsuq, “Kaniqsimailğataqtusri! ⁵⁰ Iisimangitpisiun ihuatluha uvaptiknun atautchim iñuum tuqqutaulha piqusriğuni iñuñnik uumakña iluqağmi nunaaqqim piyaqqukkaulhaniñ?” ⁵¹ Taatnaguug nipliñiğniñiqsuq inmiñiñhiñaq, aglaan qaukhipluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginigaa Jesus-ñum tuqqutriñiksraña Jew-ñuruanik, ⁵² taapkuniñañhiñangitchuaq aglaan atausriğutitchitqiguni ayaquaağiisun iluqaitnik siammayaqaqsimaruanik ukpiqsriuanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutin tamarrumakña uvlumiñaglaan Jew-ñuruat qaukñich sivunniugniqsut, qanuğlugu tuqqutchuklugu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliğatqiniñniqsuq sagviluni Judea-mi. Aglaan aullağniqsuq nunamun qanittuamun suviksrailaamun nunaaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutin maliguaqtinilu.

⁵⁵ Jew-ñuruat niğiqpagvikaanğat taggisiqaqtuag Apqusraaqtitauliğmik qal-liñiqsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalem-mun

nīgiqpagvikaam sivuani itqanaiyaǵiaqhutin, qaayuǵnaityaqhutin inmiknik [maliglugu maligutaksraq]. ⁵⁶ Iñuich nīgiunniqsut Jesus-mik, Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun kati'amin apiqsruqtautiplutin, “Qanuǵli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautigisuknaitchuq nīgiqpagvikaamun taavrumani.” ⁵⁷ Qaukñich agaayuliqsit Pharisee-ñuruatlu tiliriñiqsuat kia iñuum ilitchuǵikpagu naniitilaña Jesus kilgutigitquplugu ilinisa tigusrukluǵu.

12

Jesus Tipraǵiksakkauruq Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuatni nīgiqpagvikaam taggisiquaqtuam Apqusraaqtitauliǵmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniagvianun, taimña Jesus-ñum anipchakkaña tuquǵimiñ. ² Nullautchiugutiniǵaat Jesus tarani. Martha-m savutigai Lazarus aquppiqataupkaǵlugu Jesus-mi nigǵiviniñi. ³ Aasriñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipraǵiksautmik kuvviqiniǵai Jesus-ñum isigai, aasrii nutchamiñik allaǵlughich. Naimasruǵnaqtuam tipraǵiksautim immiǵniǵaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtaiñ ilañat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipliǵniqsuq, ⁵ “Suvaata tipraǵiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun maninñun, qaisauluniasriñ inuqsraqtuanun?” ⁶ Taatnaǵniqsuq pigaqatlukikuunǵilaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqagviat akiyaǵikkani piksraqtuǵvigiraqniǵaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “Ilaksianagu aǵnaq! Ilaan pigiliun ilakuni taivrumuña uvluanun iluviqtuaviksraǵma. ⁸ Ilipsi ataramik piqagñiaqtusri inuqsraqtuanik iñunik, aglaan nayuutiyumiñaitchuña ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchukluǵu Lazarus

⁹ Iñugiaktuarguuq Jew-ñuruat tusraaniǵaat Jesus ilha Bethany-mi aasriñ taamuñaqhutin, pisigisruñaqnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiniǵiaǵukluǵu, Jesus-ñum anipkakkaña tuquǵimiñ. ¹⁰ Taatnaqhuǵu qaukñich agaayuliqsit sivunniugmiñiqsut tuqutchukluǵuqtuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqutigi-plugu Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsiñiǵaich qaukñisin ukpiǵiagutripulutin Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuut utlautiruut nīgiqpagvikaamun taggisiquaqtuq Apqusraaqtitauliǵmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsiplugu. ¹³ Ilinich Palm napaqtunitñiñ akiguksraqhutin paagaqsiñiǵaat nipliaplutin, “Hosanna. [Nanǵaǵlakput Agaayyun!] Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaǵliun tikitchuaq piqusriqhuni Ataniǵmik, *Psalm 118:25, 26*

Agaayyutim piliutiqaǵliun Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigvinmik natmaksiaǵniqsuq uqaǵhich aglausimaru-atun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkañasri, Iqsiñasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuǵǵañani usriaqsiqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtaiñ kaniqsiñiǵiñiǵaat taamna; aglaan Jesus anitqianikman pakmuñaanikhuni, ilinisa itqaǵniǵaat aglausimaruam uqaǵhum taatnaqsimalha, suli itqaqmigaat iñuich immiutilhat taivrumuña uqauttutmun.

¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruut Jesus-mi Lazarus-mik iluviǵimiñ tuquǵimiñ anitqiksitman, tusraayugaaqtirrutiginiǵaat tamanna atuumaaniktuq.

¹⁸ Taatnaqhutin iñugiaktuat Jesus paaǵniǵaat, atakkii tusraañanikhutin

ilaa savaktilaanjanik taavrumiņa quviqnaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-ņuruatguuq avatmun uqaaqsiñiqsut, “Uvagut piğungillapiagaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatiņ maliutigaat!”

Jew-ņungitchuat Iļanisa Uqaaqatiqagūhat Jesus-mik

²⁰ Iļanitguuq Jew-ņungitchuat akunğuruat tamatkunani Jerusalem-muktuani kamaksrityaqhutiņ Agaayyutmik niğiqpagvikaami. ²¹ Tikiññiqsut Philip-mun Bethsaida-ğmiumun Galilee-mi, uqaqhutiņ, “Aņuun! Uqaaqatigillagukkaluagikput Jesus.” ²² Philip-ņum uqautityağniğaa Andrew, malğuuplutikaasrii uqautityağniğaaak Jesus. ²³ Jesus kiuniğik, “Tuqqutauviksrağa tikiumaruq, sivuniqaqtuaq Iñuum Iğñiņan atqunaq kamagikkauhiksraņanun. ²⁴ Uvaņa ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchiaksraņa suunğitchuq kisianik kataktitau'ami nunamun tuqupluni. Taatnailiplugu tuquanikami tikiutriraqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuulki piqpagigumiun tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuulki piqpaginğitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuņa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukkumiņa maliktaksrağigaņa, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpaņa Aapam kamaņaqtitkisigaa.

Jesus-ņum Uqautiqalħa Tuqqutauhiksrağmigun

²⁷ “Pakma uummatiga iħuilliugniqsuq. Qanuq nipliğisivik? Nipliğayaqpik itna, ‘Aapaņ! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaqsiuqi uvaņnun?’ Taatnağniangitchuņa, takku taamna piqutigiplugu agğiqsaunuruņa apqus-raağiaqlugu taamna nagliksaaqsiuqi. ²⁸ Aapaņ! Kamaņaqtirruņ atqin!” Taatnaqman nipi niqliqsuq qilaņmiñ, “Uvaņa kamaņaqtinņanikkiga, suli kamaņaqtitqikkisiplugu.” ²⁹ Iñugiaktuam iñuum qichaqtuam tarani nipi tusraaniğaa aasrii niqliqhutiņ, “Katlularuq!” Atlatliguuq niqliqsut, “Is-rağulgum uqaaqatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ņum nipliutiniğai, “Uvaņa piqutigiluņa taamna nipi tusağnanğitchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iñuiñ atanniusriaqahiksraņat. Tuunğaq, nunam marruma aņalataa akiilirauniaqtuq. ³² Aasrii kivikkauguma marrumakņa nunamiñ nuqitkisigitka iluqaisa iñuich uvaņnun.” ³³ Taatnaqamiguuq uqautiginiğaa qanuq tuqqutauluni nagliksaaahiksranik. ³⁴ Iñugiaktuat iñuich kiuniğaat, “Maliğutaksrağikkapta uqausrimagaatigut, Christ iñuugisiñiplugu taimuņa. Qanuqhutinmi uqaqpich, Iñuum Iğñiņa kivikkaugisiñiplugu? Kisuuva una Iñuum Iğñiņa?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittuatlullakkisiruq akunnapsitni. Qauma pigiņņaan iñuuniağitchi taaqsisikkaunğitchumuusrii. Uvvatakku iñuum taaqtuakun iñuuniaqami, ilisimatlaitħaa napmun sivuniqaqtilaani. ³⁶ Qaummatiqanņapsi ukpiksrisitħi qaumamik, aasrii iñugiliutiyumagaasri qaumam.”

Ukpiqsriñğilħat Jew-ņuruat

Jesus taatnaqqaahuni aullağniqsuq tamatkunakņa iriqhuni ilinjitniñ. ³⁷ Jesus iñiqtaqağaluaqtitlugu quviqnaqtuanik savaanik sivuğaatni ukpiğinğiñniğaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiah-m uqauttutaa tarjqsitauniqsuq itnaqsimaħa,

“Ataniiq! Kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?

Kisumun Atanğuruam saņņiñi urriqsuqpaun?”

Isaiah 53:1

³⁹ Taatnaqhutiņ tamatkua ukpiqqtaiñniqsut, takku Isaiah-suli itnaqhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkağai, isrummatinich muliktuğai, iħitħuqsritlaiqlugich qinikkamiknik suli isrummatinich kaņiqsiyumiñaiqlugich, aasriiñ saatkumiñaiqlugich uvamnun mamititqulutiņ.”

Isaiah 6:10

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutiginiġaa takku ilaan qiniqluġu Jesus-ġum kamanalġa.
⁴² Inġugiaktuat Jew-ġuruat sivulliuqtit ukpiqsrigaluaqmiñiqsut Jesus-mik, aglaan sivuugagiplugich Pharisee-ġuruat anitqunġitlutin Jew-ġuruat katraġviatniñ. Taatnaqhutin uqautigingiñniġaat sagviġluġu ukpiqsriħiqtin Jesus-mik. ⁴³ Ilinisa piqpagitlukluġu iħuaġitchiuliq inġunniñ uumakna iħuaġitchiuliksraġmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaqatiksrat Jesus-ġum Uqalħagun

⁴⁴ Jesus nipliutiniġai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiqsriyumi ukpiqsriħiñangitchuq uvamnun, aglaan ukpiġigisipmigaa tuyuġiriga.
⁴⁵ Kisupayaam qiniqsimaruaam uvamnik qiniqsimaaqmigaa ilaa tuyuġiriga.
⁴⁶ Uvaħa nunamun qaumatun ilipluħa agġiqsaunuruħa, kisupayaaq uvamnik ukpiqsrikpan, irviqagumiñaiqluġu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluaġluġich uqauttutitka tupigingitpagich atanniġumiñaitchiga. Atakkii agġiñgitchuħa atanniqsuiyaġluħa nunam inġuiñik aglaan anniqsuġiaqluġich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluħa, uqauttutiga akuqtunġitchumiun, atanniqsimaaqtiqatquq. Uqalħum uqautigianikkagma atanniġisigaa aqulliġmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqanġitchuħa uvapkuiñaq, aglaan Aapam tuyuġirima tillisiqagaaħa sumik uqagiraksramnik. ⁵⁰ Uvaħa ilisimagiga ilaan tillisigikkaħa isruitchuamik inġuulħuruq. Tamanna uqauttutigikkaga Aapam uqautigaħa uqagitqupluġu.”

13

Jesus-ġum Iġġuħa Maliguaqtimi Isiganitħik

¹ Aasriñ sivuuraħani niġiqpagvikaam tagġisiqatquam Apqusraaqtitauliġmik, Jesus ilisimaniqsuq aullaġviksrani tikisilaanjanik nunamiñ marrumakna Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiraġipluġich marrumani nunami ittuat piqpaginiġai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtiniħu nullautchiġniqsut. Tuunġaum isrummianinġaa Judas Iscariot, Simon iġniġikkaħa, tunitqupluġu Jesus. ³ Jesus-ġum ilisimanigaa Aapam aatchuutigitilaħa iluqaan sanġi inmiñun. Ilisimapmigaa agġiqsilaani Agaayyutmiñ suli aullaġniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriñ Jesus makinniqsuq niġġivinġiñ, aasriñ qalliich atnuġaani piiqluġich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aasriñ kuviripluni imiġmik iġġuġviuramun, iġġuaqsipluġich maliguaqtigikkagmi isiganich, aasriñ allaqtiqluġich ivgutmik tapsigikkagmiñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniġaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iġġuġniaqpigich isigatka?” ⁷ Jesus-ġum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaagikkaġa, aglaan aquvatigun ilitchuġigisigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutilġiñniġaa, “Qakugununniñ isigatka iġġuġumiñaiptiġitin.” Jesus-ġum kiunigaa, “Iġġunġitchupkich isigaktin piqatauyumiñaitchutin uvaħni.” ⁹ Simon Peter-m kiulġiñniġaa, “Ataniiq! Isigaħiñaginiġatka aglaan argatkalu niaquġalu.” ¹⁰ Jesus-ġum kiunigaa, “Kisupayaaq iġġuaniksimaruaq salumallapiaqhuni iġġutqiksusraunġitchuq avataagun isigaiñ. Iluqasri salummaqsimarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimanigaa kisumun tuniñiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiginiġaa, “Iluqasri salummaqsimarusri, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isiganich iġġuanikamiġich atitqianikluġich atnuġaanilħu utiġniqsuq inimiñun niġġivinġun. Aasriñ apiqsruġniġai, “Kanġisivisi sutilaamnik ilipsitñun? ¹³ Taiyuġipsitñħa ilisautrimik suli Ataniġmik, aasrii nalaunħapluni taatnaliqsi, atakkii taavruminħauruħa. ¹⁴ Uvaħaasrii, ilipsi Atannapsi suli ilisautripsi, isigasri iġġuġitka. Ilipsipsuuq iġġuutiruksraurusri isigapsitħik avatmun.

15 Qaitchigipsi urrautiksrapstitñik, ilipsipsuq iñiqtaqaqplusri iñiqsilhap tun ilipsitñun. 16 Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluktuanunqitchuq ataniğmiñiñ, unniñ uqqiraqti kamanatlungitchuq taavrumakña tuyugirimiñiñ. 17 Iisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuğupsigik. 18 Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Iisimanigitka taapkua piksraqtaagikkatka, aglaantuq uqaliq aglausimaruaq immiqsuk-srauruq itna, 'Iñuk nigiqatiga niqimik akilliguqtuq uvamni.' 19 Kilikkipsi taavrumiña pakma atuumaliksranañ sivuani aasriñ taamna qakugu atuummikpan ukpigiquplugu ilaanutilaamnik. 20 Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iñupayaam akuqtuğumiñ kiñapayaq tuyugikkağa akuqtuqmirağigañaptuuq. Suli akuqtuipayaqtuat uvamnik akuqtuqmirağigaat tuyugiriga."

Jesus Sivuniksriqiruaq Tunikkauhiksrağmiñik

21 Taatnaqqaaglugich Jesus ihuilliuliğniqsuq irrutchiğmiñi aasrii nipliutiplugich, "Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiağaña." 22 Maliguaqtit qinğutiaqsiñiqsut avatmun, kaniqsiñigillapiaqlugu. 23 Maliguaqtit ilañat, taimña Jesus piqpagikkaña, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. 24 Simon Peter-m urriqaniğaa itnaqhuni, "Apiqsruğun kisumik uqautiqaqtilaaña." 25 Taamna maliguaqti qallilaahuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, "Kisuuva, Ataniiq?" 26 Jesus kiugaa, "Ilaañuruq qaitchikkağa uumiña qaqqiaviñauramik misruqqaaglugi imiqqamun." Tarakña tigusripluni qaqqiaviñiğmik misruqqaaglugi qaiñniğaa Judas-mun, iğniñanun Simon Iscariot. 27 Judas tiguluqqaagaa qaqqiaq Tuunğaum isiğniğaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, "Savaagisrukkan piñ qilamik!" 28 Nalliataunniñ niginiñiaqatauruat kaniqsiñiğniğaat qanuutautilaañanik Jesus-mun nipliutilha. 29 Ilañich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas añaalatigipmagu maniqagvinat, Jesus-mun tauqsigiaquniplugu inuğikkağmiknik nigiqpagvikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun. 30 Judas akuqtuanikamiñ qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuañuruq.

Nutauruaq Tilliñ

31 Judas anianikman Jesus nipliqsuq, "Pakma Iñuum Iğniña kamañaqsipkakkauruq. Suli Agaayyun kamañaqsipkakkauruq Ilaagun. 32 Aasrii Agaayyun kamañaqsipkakauniqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagviğisigaa kamañautaa Iğniñan Iñuum, Ilaan kamañausriğlugu tarvauvaa. 33 Ililgauramañ! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuña. Pakaaqsigisigaluagipsitña, aglaan Jew-ñuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, 'Aullal-guitchusri aullağviniakamnun.' 34 Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqpakcutiyumuusri! Atrilugu piqpaksriğaa ilipsitñik, taatnatuntuuq piqpagiikkumuusri. 35 Avatmun piqpakcutigupsi, iñupayaat ilitchuğisigaaat uvamni maliguaqtauhiqsi."

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piñlaatiksranañik

36 Simon Peter-m apiqsruğniğaa, "Ataniiq! Napmuñniaqpich?" Jesus-ñum kiuniğaa, "Pakma malilguitchiñ aullağviniakkağa, aglaan aquvatigun malikkisigikma." 37 Peter-m apiğiniğaa, "Ataniiq! Suvaata malilguitpigiñ pakma? Uvaña tuqułhiñaagtuñ pisigilutin." 38 Jesus-ñum kiugaa, "Itqanaipiaqpich tuqutisukhña? Ilumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargiqpak qalğunaiññaan piñlaagutigisigikma piñasruniaglaan."

14

Jesus-ñum Apqutaulha Aapamun

¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Ihuilliugtignagich uummatísri. Ukpíqsrímaagítchi Agaayyutmun, uvamnun ukpíqsrílusrípsuuq! ² Aapaa kíñungani iníksrat íñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityagñiagípsi iníksrapsitñik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingítpan. ³ Aasrii aullağuma itqanaiyagíaglugu iníksraqsi aggitqikkísiruna, aasrii uvañnun íñmagusri nayuutitlasrílusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ílitchuğianikkíksi qanuq tikiññiakíksraqsi taivrumuna aullağniagvígikkamnun.” ⁵ Thomas-ñum nipliutigaa, “Ataniiq! Ílisimangítchikput napmunñaqtilaan. Qanuğlugu taivrumunağñiañhum apqutaa ílisimagísivísigu?” ⁶ Jesus-ñum kíugaa, “Uvaña apqutauruna, ílumutuupluna, sulí íñuulhupluna. Kíñañniíñ Aapaanukkumiñaitchuq kísianik uvapkun. ⁷ Pakma ílitchuğí'apsitña ílitchuğípmígíksípsuuq Aapaga. Aasriíñ uvakñaniñaglaan ílisimagíksi sulí qíñíqsímaplugu.”

⁸ Philip-ñum nipliutiníğaa, “Ataniiq! Aapamik urríqsuutítigut. Taamna ínuğíkkatuağígíkput.” ⁹ Jesus-ñum kíugaa, “Takíruami nayuutí'ama ílipsitñi naagasulí ílitchuğíngítpiña, Philip? Kísupayaam qíñíqsímaruam uvañnik qíñianíksímagaa Aapa. Suvaatami níplíqpiçh Aapamik urríqsuutítquplusri? ¹⁰ Philip! Ukpígingítpiun uvaña Aapami nayuutítílaaga sulí Aapa uvañni ítilaana? Tamatkua uqalñich uqautígianíkkatka ílipsitñun uvamníqnísaungítchut. Aapauruam nayuutíruam uvañni íñíqtağígai savaani. ¹¹ Ukpíğísritña uqaqama Aapami ítilaamnik sulí Aapa uvañni ítilaananik! Naagaunniíñ ukpíğísritña savaapkun. ¹² Ílumutuuruamik nípliutigípsi, kípupayaaq ukpíqsríruaq uvapkun savañniaqmíuq savaagíkkamnik, píñiaqtuqunniíñ kamanatluktuaník savaaník tamatkunakña, atakkíi aullaagísiruna Aapaanun. ¹³ Aasrii íñíqsisígisípsi qanusrípayaamik íñíqupsi attapkun píqutígilugu Aapauruam kamañqtitauñksrañagun uvapkun Íğñíguruakun. ¹⁴ Sukupayaaq íñíqupsitña atígíkkapkun, íñíqtağígisígiga.

Akíqsruun Ípqítchuam Írrutchim Qaisaulíksrañanun

¹⁵ “Píqpagíqupsitña tupíğígisígsrí tillísitka. ¹⁶ Aasrii íñígisígiga Aapa qaitchítqulusrí atlamík íkayuqtíksramík nayuqtíksrapsitñík qañavak taimuna. ¹⁷ Taamna Írrusrígíğaa ílumutuulñhum. Nunam íñuíñ akuqtulguítchaa qíñíngítlugu unniíñ kaníqsímaítlugu. Aglaan ílisimagíksi, takku íñuúqatauruq píqatíqíplusrí sulí ílipsitñíinníaqtuq.

¹⁸ “Unítchumiñaitchipsi kísíññuğusrí. Utíğíhítchuña ílipsitñun. ¹⁹ Sívikísuurami nunam íñuíñ qíñítqíkkumiñaiğísaañña aglaan ílipsi qíñíğísíqípsitña, takku íñuulñapkun ílipsípsuuq íñuúgísírusrí. ²⁰ Taimña uvluq tikitpan ílitchuğígisígíksi Aapamni ítilaaga sulí ílipsi uvamni, aasrípsuuq uvaña ílipsitñi. ²¹ Kísupayaaq píqaqtuq tillísímmík tupíqípluğíllu ílaañuruq píqpaksrírauruq uvamnik. Aapaa píqpagígisíğaa píqpaksríruaq uvamnik. Uvañaptuuq píqpagígisígiga ílisímapkağluna ílaanun.” ²² Judas-ñum (Íscariot-ñungítchuam) nípliutiníğaa, “Ataniiq! Qanuğutín ílisímapkağísívích uvaptíknun ílisímapkasrunağnak nunam íñuíñun?” ²³ Jesus-ñum kíugaa, “Kísupayaam píqpaksríruam uvamnik tupíğígisígai uqañatka. Aapaa píqpagígisíğaa sulí Aapagalú tikítkísíqípkup íñuúñíaqasríğlugu. ²⁴ Kísupayaam píqpaksríñgítchuam uvamnik tupíqítlaítchái uqañatka. Uqalñich tusraakkasrí uqağíngítchítka, aglaan agğíagaqtuq Aapamíñ tuyúğírímniñ.

²⁵ “Tamatkuniña uqautígípsi nayuutíññağmasulí ílipsitñi. ²⁶ Íkayuqtm Ípqítchuam Írrutchim Aapauruam tuyúğíraksrañan attapkun ílisautígisíğaa srípupayaamik ítqaqtítağlugíllu íluqáisa uqauttútítka ílipsitñun. ²⁷ Qíñuíññámík unírívígípsi. Tutqíutímmík tutqíutíqaaqítchí. Nunam íñuí qíñuíññíaqagumiñaitchut qíñuíññíaqatírrutíptun. Ihuilliugtignagich uummatísri!

Iqsisunjaqasri! ²⁸ Tusraagipsitña nipliqaama aullağniagnaipłuna, aglaan aggitqinñaigniipłuna ilipsitñun. Piqpagipiagnaigupsitña quviasrugayagaluqaqtusri aullağniakłapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniñ. ²⁹ Tamarrumiña pakma kilianikkipsi atuummigaluqaqnagu ukpiqsritquplusri atuummiluni pikpan. ³⁰ Tarakñaaglaan uqaqtuqatigilguigñaigipsi, takku nunam marruma ajalataa, Tuungaq, aggiaqsirug. Ilaa piitchaluaqtuq sanjnimik akiililuna, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchugiraksragigaat piqpaksriğiga Aapamik. Taatnaqlugu tupigiragigiga Aapam tillisipayaana. Makillusri, uvakña aullakta!”

15

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

¹ “Uvaña atriqaqtuna napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirriqiraupluni. ² Ilaan piigagigaa akigupayaaq uvamniittuaq asrirriragangitman, suli nagguksaqługu akigupayaaq asrirriragaktuaq asrirripsaaquplugu. ³ Ilipsi salummakkaunjaniktusri uqalikun uqautigianikkapkun ilipsitñun. ⁴ Piqatautuiñağitchi uvamni suli uvañaptuuq ilipsitñi. Uvamni nayuutingiqsuanjugupsi asrirriaqagumiñaitchusri, atrilugu akiguq inmigun asrirritlaitchuaq kisianik napaaqtumi itnami. ⁵ Uvaña atriqaqtuna napaaqtumik, ilipsiasriiñ akiqqutun. Kisupayaaq nayuutiruaq uvañni suli uvaña ilaani, atqunaq asrirriaqagisirug, takku sumik iñiqsiyumiñaiapiaqtusri piilluna uvaña. ⁶ Kiñapayaaq nayuutingitchuaq uvamni ittuq akiqqutun igitaupluni tuqulliruaton. Taatnatchich akiqqut katitlugich ikniğmun igittağigaich ikipkağviksrañatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutigupsi suli uqaligikkatka ilipsitñi, aasrii qanutchimik pigiyumakkapsitñik iniqsruğupsi qaisauniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Aapaa kamanautaa qinñaqtaugisirug tumigilugu atqunaq savaaqqallautaqisi. Taatnatun ukpiqnaqsigiksi maliguaqtigitilaaqsi uvamnun. ⁹ Piqpagikkağigipsi atrilugu Aapaa piqpaksriğha uvamnik. Nayuutitichi piqpakkutimni. ¹⁰ Tillisitka tupigigupsigik piqpakkutimni itkisirusri, atriluguptuuq uvaña Aapaa tillisaiñik tupiksripluna itmatun piqpakkutaani. ¹¹ Tamatkuniña uqautigipsi quvianağikkağa ilipsitñiitquplugu, suli quvianaqqaquplusri naamaruamik.

¹² “Unauvva tillisiga, piqpakkutiyumuusri avatmun atrilugu piqpaksriğiga ilipsitñik. ¹³ Kiñaunniiñ kamanatluktuamik piqpakkutaitchuq uumakña iñuum qaitchihaniñ iñuuligmiñik piqutigiplugich ilauraani. ¹⁴ Ilipsi uvañni ilauraanurusri tillisitka atuğupsigik. ¹⁵ Savaktaağrunik taiyutqikkumiñaitchipsi, takku savaktaağruum ilisimatlaitchaa ataniğmi surağatha. Aglaan ilauraanik taiyuutiqağisigipsi, takku supayaamik Aapamniñ tusraakkamnik ilitchuğipkağipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraqtaagingitchipsitña, aglaan piksraqtaagigipsi suli nalunaigusri asrirriaqqaquplusri iñugiaglugu suli asrirrituiñağusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik inigupsiuñ attapkun. ¹⁷ Taatnaqhusri taatnailiplugu tiligipsi piqpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iñuiñ Uumiksriğhat Maliguaqtinik

¹⁸ “Nunam iñuiñ uumigikpasri itqağiraksragigiksi uumigikkauğigaptuuq sivupsitñi. ¹⁹ Ilipsi pigipkağupsi nunam iñuiñun, piqpaginayağasri pimiktitudun ililusri. Aglaan piksraqtaagigipsi marrumakña nunakuuğmiñ pigingiqsitlusri tamarrumuña; taatnaqhuni nunam iñuiñ uumigigaasri. ²⁰ Itqağiyumagiksi uqalichich uqautigikkatka ilipsitñun, ‘Savaktaağruk kamanatluktuanğitchuq ataniğmiñiñ.’ Ilinisa piyuakkağigaatña, tarrali piyuagisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttutitka, tarrali tupigigisigaasripsuuq.

21 Aglaan ilinisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkaiqsi uvanun, ilisimangitlugu tuyugiriga. 22 Agginiŋitchuma suli uqautingitchupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisanŋitchuuŋutiksraitcut killuqsautmiktigun. 23 Kisupayaam uumigi'amiña Aapagaptuuq uumigipmiraŋigaa. 24 Savaaqaqsimaitchuma akunŋatni iñuum iñiqtaŋingaqsimaisaŋanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qinianikkaluahugu iñiqtaŋa uumigituiñaŋaatja suli Aapaga. 25 Taamna taatniittuksrauruq taŋiquplugu taimña uqautauruaq aglaksimakkaŋa maliŋutaksriusraiŋitni, 'Uumigigaatja patchisailaakun.'

26 "Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuginiakkagma Aapamiñ, Irrusria ilumutuulhum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun.

27 Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullaŋniikhaniñ.

16

1 "Uqautigipsi tamatkuniña ukpiqqutaiqunŋitlusri. 2 Iñuich anitqataŋisigaasriunniñ ilinisa katraŋvinmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaaqtuq kia iñuum tuqqutchumisi savautriñasrukniagisuruq Agaayyutmik. 3 Taatnaililugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaliŋmikkun Aapamik unniñ uvanik. 4 Aglaan uqautigipsi tamatkuniña itqagitquplugich uqauttutitka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaililugu. Uqautingitchaluaŋipsi tamatkuniña maliŋuaqsiutiqqaaqapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaaŋa

5 "Aglaan pakma utiŋniaqama ilaanun tuyugirimnun nallipsi apiqsruqtangitmigaatja napmuaqsisilaapkun, 'Napmuniaqpich?' 6 Aasriñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. 7 Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iŋuatlukkisuruq aullakksraŋa. Uvvataku aullaŋitchuma ikayuqtiksrapsi utlaŋniangitchaasri. Aglaan aullaŋuma tuyugigisigiga ilipsitñun. 8 Aasrii aggiŋumi ilitchuŋipkaaqsigisigai iñui nunam nalaunŋitlutinŋ killuqsautikun suli nalaunŋaruahikunlu atanniiviksarakunlu. 9 Uqautigisigai nalaunŋiñilutinŋ killuqsautikun takku ukpiqsriŋitlutinŋ uvamnik, 10 suli nalaunŋaruahikun takku Aapamuniaqtuŋa aasrii qinŋitqikkumiñaitchipsitña, 11 suli atanniivikun takku aŋalatchiruaq marrumani nunami Tuunŋaq atannikkaunaniqtuq.

12 "Uqaksraqaŋaluaqtuŋa iñugiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kaŋiqsiyumiñaitchusri. 13 Aglaan Ipqitchuaq Irrusriq ilumutuuhŋimik ilitchuŋipkairuksraq aggiŋumi, ilaan kaŋiqsipchaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruunik. Ilaa uqagumiñaitchuq aŋalatchiŋiqaqmatun inŋmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkaŋmiñik, suli quliaqtuaŋutiniagaasri sunik tikitchuksranik. 14 Ilaan kamaŋatitkisigaana, takku uqaksraŋikkaŋa quliaqtuaŋiniaga ilipsitñun. 15 Iluqaan Aapam pigikkaŋa pigipmigigaptuuq. Taatnaŋlugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuaŋiniagniplugu ilipsitñun uqaksraŋikkaŋa.

Alianaq suli Quvianaq

16 "Sivikisuurami qinŋiŋisaallakkisigipsitña, aasriñ kiñuvaanŋagun qinŋiaqsilgilluŋa." 17 Ilaŋitguuq maliŋuaqtañ uqaaqsiñiqsut avatmun, "Sumik uqautivatigut itnaqami, 'Akuniisruŋaasri qinŋiŋigisigipsitña aasriñ taamuunavak qinŋiaqsilgilluŋa,' suli itnaqami, 'Aullaŋniiaqtuŋa Aapamun?' 18 Qanuutauva 'sivikisuuraq'? Uvagut kaŋiqsitlaitchikput sumik uqautiqalha." 19 Jesus-ŋum kaŋiqsimaplugu apiqsruŋuhat taavrumuuna nipliutinŋai, "Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqaqtilaananik uqaqama, 'Akuniisruŋaasri qinŋiŋigisigipsitña aasriñ taamuunavak qinŋiaqsilgilluŋa.' Taamna apiqsruutigisuklugu uqaksraqtutigivisiuŋ akunnapsitni?"

20 Uvaᅇa nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkaᅇusriᅇu alianniuqtillusriᅇu nunam iᅇui quviatchakkisirut, aglaan alianniuhiqsi mumikkisiruq quviasruliᅇmun. 21 Aᅇnaq qitungiᅇuqtuaq auliyautipmani nagliksaaᅇaqtuq tikiuamaᅇhagun atniᅇᅇam, aglaan annaaniktiqami puuyuᅇaᅇigaa nagliksaaᅇi auliyausrima'ami, quviatchaᅇaqtuq iᅇaalugruaq anipman nunamun. 22 Taatnatun alianniᅇuᅇutiqaᅇaluaqtusri pakma aglaan qiᅇitqikkisiᅇgitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kia-unniᅇ iᅇuum ivayaaᅇiyumiᅇaitchaa quvianaq ilipsitᅇiᅇ. 23 Taivrurmani uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiᅇaitchipsitᅇa sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi iᅇiᅇupsiuᅇ qanusripayaamik attapkun. 24 Uvuᅇanunaglaan iᅇiqsruqtanᅇitchusri sumik attapkun. Iᅇiqsruᅇitchi ilipsiᅇi akuqtuᅇiyumuusri suli quvianaksraqsi inuᅇaitchumuᅇuq.

Akiᅇitᅇiᅇha Jesus-ᅇum Nunam Iᅇuiᅇik

25 “Uqautigipsi tamatkuniᅇa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaᅇumaruq uqaᅇuᅇiᅇviksraᅇa ilipsitᅇun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kanᅇiqsiᅇaqsᅇlugu Aapauruakun. 26 Taimᅇa uvlug tikitpan, iᅇiqsruqtaᅇisigiksi attapkun. Uvaᅇaunniᅇ iᅇiqsruutingitkipsi Aapamun. 27 Uvvatakku Aapam piᅇpaᅇigaasri takku piᅇpaksriᅇlusi uvamnik suli ukpiqsriᅇlugu aᅇᅇiqsimaliᅇa Agaayyutmiᅇ. 28 Uvaᅇa iᅇumun aᅇᅇiqsuami Aapamiᅇ marrumuᅇa nunamun. Uvva pakma aullaqaᅇsilᅇitchuᅇa maakᅇa nunamiᅇ utiqsaᅇluᅇa Aapamun.”

29 Malᅇuaqtaᅇiᅇ nipliutinᅇaᅇat, “Uvvaliqaa uqaᅇiᅇiᅇ kanᅇiqsiᅇaᅇtuq. Pakma uqaᅇitᅇchutinunniᅇiᅇ atritigun. 30 Uvaguᅇ kanᅇiqsigikput pakma iᅇisimaᅇiᅇiᅇ su-payaamik. Inuqnanᅇitchuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiᅇigikput aᅇᅇiqsuanuᅇiᅇiᅇ Agaayyutmiᅇ.” 31 Jesus kiugai, “Uvvaᅇapakma ukpiqsriᅇiᅇpaalukpisi? 32 Pivik tikiᅇiᅇiaᅇtuq, tikiuamaanikuᅇami, iluqasri siammayaaᅇtitauᅇiksraqsi, atausriukattaaᅇusri kiᅇunnapsitᅇun kisᅇᅇuᅇluᅇa. Aglaan kisimallapiaq iᅇᅇitchuᅇa, takku Aapaa nayuᅇaᅇa. 33 Tamarrumiᅇa uqautigipsi qiᅇiᅇiᅇiᅇaqaᅇplusri piᅇatauᅇᅇapsigun uvamni. Nunam iᅇuiᅇiᅇ nagliksaaᅇtitkisigaasri, aglaan quviatchaᅇuᅇikkitchi. Uvaᅇa akiᅇlianiksimagiᅇa nunam aᅇalataa.

17

Jesus-ᅇum Iᅇiqsruᅇha Iᅇmigun

1 Jesus taatnaanikami, ilaa aaᅇluᅇhuni nipliᅇiᅇiqsuq, “Aapaan, pakma piviksraq tikiumaruq. Kamaᅇaqsᅇipkaᅇuᅇ Iᅇᅇiᅇiᅇiᅇ, Iᅇᅇiᅇiᅇiᅇiᅇ kamaᅇaqsᅇiyu-magaatin. 2 Uvvatakku ilvich aᅇalatchitᅇlappaᅇiᅇiᅇ iluqaitᅇiᅇ iᅇuᅇᅇik suli qaitchitᅇlapiᅇiᅇ isruitchuamik iᅇuᅇuᅇiᅇ iᅇuᅇuᅇiᅇ iluqaitᅇun qaisaᅇikkaqnun ilaanun. 3 Una isruitchuᅇaᅇ iᅇuᅇuᅇiᅇ itnautauruq, iᅇuᅇiᅇ iᅇitchuqsriᅇiksraᅇat ilipnik kisivich iᅇumun Agaayyutautilaaᅇnik suli iᅇitchuᅇilugu Jesus Christ ilvich tuyuᅇikkan. 4 Iᅇitchuᅇiᅇpkautianikkᅇa kamaᅇaᅇiᅇiᅇ nunam iᅇuiᅇiᅇun. Itqanaᅇanikkᅇa savaaksrᅇrutigikkan uvaᅇnᅇun. 5 Pakma, Aapaan, kamaᅇaqsᅇipkaᅇaᅇa sivuqqaᅇni, kamaᅇautim atrᅇanik piᅇikkaᅇma itnama ilipni nuna iᅇiᅇtaᅇuᅇaluaᅇnaguunniᅇiᅇ.”

Jesus Iᅇiqsruᅇtriᅇha Malᅇuaᅇtᅇimiᅇiᅇ

6 Uvaᅇa iᅇitchuᅇiᅇpkautᅇianikkᅇiᅇiᅇ iᅇuᅇᅇun ilvich qaisaᅇqnun uvaᅇnᅇun marrumakᅇa nunamiᅇiᅇ. Ilvich piᅇᅇiᅇutᅇitᅇin, aasriᅇiᅇ qaitkitᅇin uvaᅇnᅇun, aasriᅇiᅇ tupiᅇiᅇgaᅇat uqaᅇiᅇiᅇ. 7 Pakma iᅇitchuᅇiᅇgaᅇat suapayaaᅇ qaisan uvaᅇnᅇun aᅇᅇiqsaᅇha ilipniᅇ. 8 Qaitchᅇitka uqaᅇiᅇiᅇiᅇ qaisaᅇnik uvaᅇnᅇun. Iᅇiᅇisa akuqtuᅇluᅇu, iᅇitchuᅇiᅇgaᅇat iᅇumun aᅇᅇiqsuanuᅇiᅇaᅇa ilipniᅇ ukpiᅇiᅇlugu

ilipnun tuyugiliga. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam iñui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvañnun, takku ilinich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaña piga pigipmigiñ suli iluqaan ilvich piñ uvañaptuuq pigigiga, aasriiñ kamanaliga qiniñaqtitauruq tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuña ilipnun nunami ingigluña, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaq Aapaan! Qaunagiyummigitin annautruglugich sanjigikkanagun atigikkaqpich qaisagikkapkun uvañnun, ilinjilli atautchiiñayumuut atrilugu uvaguk atausriuiqpuk. ¹² Uvaña nayuutinnamni nunami ilinjitni qaunagigikkatka annautruglugich sanjiagun atigikkaqpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasrii atausriqunniñ tammangitchuq, aglaan taimña iñuk tammaqtuksrauruq, Agaayyutim uqalha immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriruña ilipnun. Taatnailiplugu uqaqtuña innamni nunami, ilinich piqaquplugich quvianagikkamnik inunaiqlugu. ¹⁴ Qaitchiruña uqalignik ilinjitnun, aasrii nunam iñuiñ uumigigaich, takku piqatigingiqlugich nunam iñui atriplugu uvaña piqataungiliga nunam iñuiñun. ¹⁵ Uvaña iniqsrungitchikpiñ piqulugich marrumakña nunamiñ, aglaan inigikpiñ qaunagitquplugich pinijnaiqlugich tuungagmiñ. ¹⁶ Uvaña piqataungitmatun nunam iñuiñun ilinjittuuq piqataungitchut nunam iñuiñi. ¹⁷ Ilumutuuhlapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqalhiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyugigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinich piqutigiplugich ipqiqsimaqtuña ilipnun, ilinjittuuq ipqiqsimaquplugich ilipnun ilumutuukikun.

Jesus Iniqsrutritiha Ukpiqtuanjuruapayaanic

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpiqsriruaksrat uvamnik ilinisa uqalhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqaqmin atautchisun itquplugich. Aapaan! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atrilugu ilvich uvamniitmatun suli uvaña ilipni. Taatnatuq atausriuyumuut, taavrumuunali nunam iñuiñ ukpigiagutiyumigaat ilvich tuyuqalhiñ uvañnik. ²² Uvaña qaitchigitka atrinjanik kamanaliqpich qaisaqpich uvañnun, piqutigiplugu ilinich atautchiiñauliksrañat atrilugu uvaguk atausriuiqpuk. ²³ Uvaña illuña ilinjitni suli ilvich uvañni, taavrumuuna ilinich atausriñjugumuut. Nunamli iñuiñ kaniqsiyumigaat ilipnun tuyugiliga suli ilvich piqpaksrilhiñ ilinjitnik piqpaksrupmatun uvañnik. ²⁴ Aapaan, tamatkua qaisatin uvañnun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinjitnun qiniqquplugu kamanaun pigipkakkan uvañnun takku ilvich piqpagipluña nuna iñiqtaunaiññaan. ²⁵ Nalaunjaruq Aapaan! Nunam iñuiñ nalugaatin, aglaan uvaña ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitchugigaat tuyugitilaaga ilipnun. ²⁶ Ilitchugipkaqikpiñ ilinjitnun, suli ilitchugipkapsaaqniaqikpiñ. Tarrali piqpaksriliq piqpakkutigikkan uvañnun uvañalu nayuutiyumuq ilinjitni.”

18

Jesus-ñum Tigurautha

¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullagniqsuq maliguaqtinilu ikaaqlugu kuuguuraq taiñaqtuq Kidron-mik. Taakmanianani inniqsuq nautchiivik. Jesus maliguaqtinilu isiqnisut taavrumuña. ² Judas-ñumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaña. Uvatakku Jesus-ñum taruñautisruunigai akulaiqlugu maliguaqtini tarani. ³ Taatnaqhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivimun piqasriqhuni anuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiñnik, tuyuuplutin qaukñitniñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ñuruaniñ, saagaqhutin satkunik suli nanniñik. ⁴ Jesus-ñum kaniqsimaplugu suapayaq atumaniaqtuq inmiñun paaqniñgai

nipliutiplugich, “Kiña pakikpisiun?”⁵ Taapkua kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaña taimñaauruņa.” Judas-ņum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaqasriqsimanigai tamatkua pakaktuat.⁶ Jesus-ņum nipliutipmatin, “Uvaña taimñaauruņa,” tamatkua kiņumuktuqhutin ulģusraaģniqsut nunamun.⁷ Jesus-ņum apiqsrutqinņigai, “Kiña pakikpisiun?” Kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.”⁸ “Uqautianikkipsi ilaanutilaamnik. Ilipsi pakakkupsitņa, maliguaqtitka aullaqtitchigik!”⁹ Taatna nipliutinigai Jesus-ņum tanjqsaqługu nipliutigimaanikkani itnailiplugu, “Aapaan, atausriqunniņ tammanģitchuq qaisaqniņ uvaņnun.”¹⁰ Simon Peter-guuq savikpaqaghuni, aasriņ amuliqamiun anaupluni ilaan siutaiqsigņigaa taliqpianik tamarrumiņa qaukliata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuq Malchus-mik.¹¹ Jesus-ņum nipliutigaa Peter, “Tugvaģun satkugikkan puuņanun. Isrumavich akuqtuģnianģiņņasrugalugu uvamnun nagliksaagutiqpak Aapama sivunniagikkaņa uvamnun? Uvaņa nagliksaagłuņa tuquruksrauruņa. Imiqtaksraģigiga taamna imaņa qallutim Aapama qaisaņa uvamnun?”

Annas-ņum Apiqsruqtuiņa Jesus-mik

¹² Aņuyyiuqtit piqasriqhutin qaukliģmikknik suli Jew-ņuruat qaunaksriņisa tiguniģaat Jesus qiliqsruqługu,¹³ aasrii sivulliuplugu Annas-muutiuplugu ataniģmun, taataruaņanun Caiaphas-ņum. Caiaphas-guuq qauqłiupluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani ukiumi, niņuagiuplugu taavruma Annas-ņum atangum.¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriņiqsuaq qaukliņitņik Jew-ņuruat iħuatlukkisiņiplugu atausriq iņuk tuqputaukpan piqsriģuni iluqaitņik iņunjik.

Peter-m Piłaaqatņa Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiņuagun maliņniģaaq Jesus. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukliata agaayuliqsit, isigņiqsuq igluqpaņanun qaukliata agaayuliqsit piqatigiuplugu Jesus.¹⁶ Peter-li qichaģniqsuq tatiani paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukliata agaayuliqsit, aniņiqsuq kiņumun. Itqutinigaa Peter tatqamuņa uqatigianikamiun niviaqsiagruk taluliqiri.¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiagruum nipliutinigaa Peter, “Uvva, ilaģivatin maliguaqtaiņ tatqavruma iņuum?” Peter-m kiugaa, “Ilaģingitħaatņa.”¹⁸ Alappaanupluniguuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniņ qichaģniqsut avataani auksiqhutin injiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsiipmiņiqsuq inmiņik.

Qaukliata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiņa Jesus-mik

¹⁹ Qaukliata agaayuliqsit apiqsruqtuģniģaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan ilisauttutaigun.²⁰ Jesus-ņum kiugaa, “Uqagaqtuņa sagvipluņa kisupayaamun. Iisautrisruuruņa Jew-ņuruat katraģviņitņi suli agaayyuvikpaņatni. Nipiqangitħuņa qanutħiņik iriģaqtuģluņa.”²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpsitņa uvaņa. Apiqsruqsigik tamatkua iņuich tusraaritka sumik uqautiħat uvaņnun. Iliņisa ilisimagaat qanuq uqahģa.”²² Taatnaqman Jesus ilaņataguuq qaunaksrit patiktiqługu nipliutigaa, “Qanuqhutin itnailiplugu kiuliqpiun qaukliat agaayuliqsit?”²³ Jesus-ņum kiugaa, “Uvaņa nipliģuma qanutħimik nalaunņaigługu uqautigiun iluqaitņun uvaniittuanun. Aglaan nalaunņaaruamik pakma nipliģniģuma, suvaata patikpiņa?”²⁴ Annas-ņum tuyuģiniģaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukliat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piłaaqapsaatņa Jesus-mik

²⁵ Peter-guuq auksigugaaģniqsuq ikniģmun aasriņ iņuich apiqsruģniģaat, “Taavruma iņuum ilaģingitpatin maliguaqtaiņ?” Peter-m piłaaģutinigai, “Ilaģingitħaatņa ilaan maliguaqtaiņ.”²⁶ Ilaņataguuq qauklium agaayuliqsim

Agaayyutmun.”⁸ Pilate-ñum tusraa'amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasrulillapiaqhuni itqutipkañigaa Jesus.⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamunja uqaqsittaagvinmun nipliutiniñigaa Jesus, “Nakiñ aggiqsuami?” Aglaan Jesus kiungiññigaa.¹⁰ Pilate-ñum nipliutilgiññigaa, “Ivich uqautisrungitpiña? Itqagiun uvaña aňalatchirrutiqaliga patchisaihiñauplutiñ suli kikiaktuutipkañhiñauplutiñ sannigutamun.”¹¹ Jesus-ñum kiugaa, “Pigigiñ aňalatchiliq uvapkun kisianik qaisauhagun ilipnun Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.”¹² Pilate-ñum tusraa'amion taamna ilaan annautisrulillapiatlukkaluañigaa patchisaiñiglu. Aglaan Jew-ñuruat igialaplutiñ kiumaniñigaa, “Annaktitichupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq inmiñik ataniguqtaqtuq Caesar-m akilligigaa umialguruam Rome-mi.”¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisiniñigaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisiliñmun “Iyağanmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.”¹⁴ Uvlupaguqtuami uvluani paqnañhum nigiqpagvikaamun taggisigaqtuam Apqusraaqtitauligmik, Pilate nipliutiniñigai Jew-ñuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!”¹⁵ Tamatkua iñuich igialaplutiñ kiuniñigaa, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ñum apiqsruñigai, “Uvañnun kikiaktuutipkaqtitquvisiun umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukñich agaayuliqsit kiuniñigaa, “Uvagut qaukñigmik umialigaqtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanğitchugut.”¹⁶ Tarra Pilate-ñum qaiññigaa Jesus ilinjitñun aňuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iñuich aňalatkaqsiñigaa Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviñsrağmiñik, tikiutiplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunğanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgotha-mik.”¹⁸ Taapkua aňuyyiuqtit kikiaktuutiniñigaa Jesus sannigutamun, piqasriqlugu malğunñik atlañnik iññunñik kikiaktuutiplugik sannigutañnun avataanun, Jesus qitiqliliutiplugu.¹⁹ Pilate-ñum aglañigaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aňuyyiuqtit iliplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ñuruat.”²⁰ Iñugiaktuat Jew-ñuruat agliqiniñigaa, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uñasriñitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu suli Greek-tigun.²¹ Jew-ñuplutiñ qaukñisa agaayuliqsit itnañigaa Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ñuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqağniñlugu, uvaña umialigigaatna Jew-ñuruat.’”²² Pilate-ñum kiuniñigai, “Qanuq iliplugu uvaña aglakkağa taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aňuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruñ Jesus sannigutamun, tiguniñigaiç atnuğaani autaagaqsiplugich sisamainutlugich, atausriuttaagutiñ piqatlas-riplutiñ, aasriiñ atnuğaana kiluilaaq ukiñhaaq aulailaq qaligurriañumaniqsuq.²⁴ Aňuyyiuqtit uqaqsiñiqsut avatmun, “Aliktusruñaqnagu una, nalautchaagautigilakput ilitchuğisağlugu kimun piginiaqtilaana.” Taatnaqamitruñ immiñigaa uqaliq uqautigimaruaq itna, “Ilinja autaagaich atnuğaatka inmiknun, suli nalautchaagautigiplugu atnuğaaga.”

Psalm 22:18

Aňuyyiuqtit piñigaa taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichağniqsut killiñani kikiaktuutrivium Jesus aakanalu, suli aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, suli Mary Magdalene.²⁶ Jesus-ñum qiniqamiun aakani suli maliguaqti piqpagikkani qichaqatauruak, nipliutiniñigaa aakani, “Aakaan, tarra igñiñiñ!”²⁷ Suli nipliutiplugu taamna

maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakñaniñaglaan taavruma maliguaqtim inmanñigaa kiñuniñmiñun.

Jesus-ñum Tuqułha

²⁸ Jesus-ñum ilisimaniñgaa, sum iluqani immikkaułha, suli agliqsimaruaq uqaliq immianiktitchaqługu nipliñiqsuq, “Imiğuktunja.” ²⁹ Pinaluguuq tamaani inniqsuq imalik siigñağlukuamik misruqqumik. Tarra iliñiğaat misruktaqtaq misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriqługu takpichunja israagutiplugu qaqluuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiñ misruğuuq nipliñiqsuq, “Tarra naattuuq.” Aasriñ sikitlugu niaquni aniñniñiñiqsuq.

Jesus Kapigaat Sanniğaağun

³¹ Tarra Jew-ñuruat inñiñiğaat Pilate, niugaaqtağukługich tuqunağiaquplugich taapkua añutit tuqqutauruat aasrii atqaqtillugich sannigutanñitñiñ. Taatnağunñiqsut takku tikiumapluni tallimmiuñiq akunniqsaaami ilinisa nivinatqunğitlugich timit sannigutanñitñi minguiqsiağvium uvluani, takku tikiumaniaqhuni nuimaniqsraq minguiqsiañiq atlaniñ minguiqsiañiñ. ³² Añuyyiuqtit tarunjaqamiñ niugaaqtağniğaiç taapkuak avataani Jesus-ñum tuqqutauqatauruak Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruñ Jesus ilitchuğiniğaat tuquaniksimałha. Taatnaqługu ilinisa niugaaqtanğiñiñiğaat. ³⁴ Aglaan ilañata añuyyiuqtit kapiniğaa panamiñik Jesus-ñum sannigaagun aasrii tarvauvaa auglu imiğlu maqiplutik. ³⁵ Iñuk taamna qiniqtuaq taavrumiñja ilisimarriñiğaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisimagaa uqauttutmi ilumutułha. ³⁶ Taatnailiplugu inñiqtauniqsuq aglausimaruaq uqaliğmi immiqługu, “Nalliatunniñ sauniğikkañiñ piyaqtakkauyumiñaitchut.” ³⁷ Suli atla uqaliq itnaqsimaruaq, “Ilinisa sukuigługu qiniğisiğaat ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ñum Iluvikkaułha

³⁸ Taavruma aquağun Joseph-guuq Arimathea-ğmiu maliguaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmağmi Jew-ñuruanik pipluni. Apiqsruqman Pilate-ñum pitquniğaa timi, Joseph-ñumaasrii aullautiplugu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qiniğiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaagatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaalinmik tiprağiksautinik atlagiñik atiqaqtuaniç myrrh-miğlu aloe-miğlu. ⁴⁰ Taapkuak inñuk piñiğaaç Jesus-ñum timaa nimiqsruqługu ukiłhaamik piunğiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-ñuruat timimik savaaqagagilhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiiviniç Jesus-ñum tuqqutauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atuqsimałaaq. ⁴² Uvvaasriñ pisigiplugu Jew-ñuruat paqnaviat, suli taavruma iluviksram qaniłhagun, inillañiğaat Jesus tarunja.

20

Iluviq Iñuitchuaq

¹ Uvlaatchaurami aullağniisautaani akunniqsaaç tanuğagugaaqtitlugu, Mary Magdalene iluvigmunñiqsuq aasrii qiniqługu iyagak. Piiqsimaniqsuq paananiñ iluvğum. ² Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliguaqtimun, Jesus-ñum piqpagikkañanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautiniğaat Ataniq iluvigmiñ. Ilitchuğinğitchikput napmun inillaktilaanja.” ³ Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluvigmun. ⁴ Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniñniğaaç Peter tikiłgaaqhuniç aasrii iluvigmun. ⁵ Auğrukami qiniğniğaaç ukiłhaagiksaaç nimiqsruutaaç aglaan isinginiñiqsuq. ⁶ Kiñuagun tikitñami Simon Peter

uiyuiñaqhuni isigñiqsuq tatqamuña qiniqlugich aasriiñ ukihaat nallaviani, ⁷ suli ukihaaq nimgutauruaq Jesus niaquanun inillaksimangiññiqsuq taapkununa ukihaanun aglaan imullaksimaniqsuq ilaagun. ⁸ Taimñali atla maliguaqti tikilgaagaluqtauaq iluvigmun isiqmiñiqsuq, qiniqlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Ilinik kanjicsianilguiññaaksuli aglausimaruaq uqaliq itnaqsimaruaq ilaa anitqikkisiñiplugu tuquligmiñ. ¹⁰ Tarakña taapkuak maliguaqtik utigniqsuk anilaahutik.

Jesus-ñum Sagviha Mary Magdalene-mun

¹¹ Mary-li silataani itluni iluvigmun qianiqsuq. Qiallagmi augruagniqsuq qiniqgukhuni iluvigmun. ¹² Aasrii qiniqtuq malgunnik isragullanjik atnugaallanjik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-ñum timaan irviani, ilaqataa niaquan tunjaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tunjaatni. ¹³ Taapkuak nipliutiniqaa, “Marii, suvaata qivach?” Kiunigik, “Iñuich aullautiniqaa Ataniga, aasriiñ nalugiga ilinittun napmun inillaktilaaja.” ¹⁴ Taatnaqqaaghuni kinjaqhunisrii qiniqniqaa Jesus qichaqtuaqtuaq, aglaan ilitchuqinginiññiqaa Jesus-ñutilaaja. ¹⁵ Jesus-ñum apiqsruqniqaa Mary, “Suvaata qivach? Kiña pakikpiun?” Agnam nautchialiqinasugiplugu nipliutiniqaa, “Iñuuk, aullautigupku uvakña, uqautillaña napmun inillaktilaaja; uvanali aiyumigiga.” ¹⁶ Tarra Jesus tuqlugaa atqanik, “Marii!” Agnaq kinjaqhuni uqagniqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausriñisigun, Iisautrii!) ¹⁷ Jesus-ñum nipliutitqiniqaa, “Aksinñaqnaña takku aullangitchunasuli pakmuña Aapamun. Aglaan aullaqutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuñaqniqniqun ilaanun Aapamnun Aapagikkapsitñunlu, uvaña Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitñun.” ¹⁸ Mary Magdalene uqautityağniqai maliguaqtit qiniqniplugu Ataniq suli tamatkunija uqautinipluni.

Jesus-ñum Sagviha Maliguaqtimiñun

¹⁹ Tamarrumani uvlumi unnukman aullaqniisautaani akunniqsaam, maliguaqtit katimmiñiqsut atautchimi kiluusautiplutin nuyuaqhutin Jew-ñuruaniñ. Taimmaiñaq Jesus-ñum tikitlugich akunanigñiqai nipliutiplugich, “Qiniññaq ilipsitñun!” ²⁰ Taatnaqqaaghuni qiniqtinniqai ikiñigmiñik arganmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchaniqsut qiniqamitruñ Ataniq. ²¹ Jesus-ñum nipliutitqiniqai, “Qiniññaq illi ilipsitñun! Atriplugu Aapam tuyuqalha uvamnik, taatnatuntuuq tuyugigipsi.” ²² Taatnaqamigich aniqsaagviginiqai taapku maliguaqtini nipliutiplugich, “Akuqtuqsuñ Ipqitchuaq Irrusriq. ²³ Ilipsi natqiusrimaagupsigik iñuich killuqsautinich natqikkaurut, aglaan natqiusrimaanqitchupsigik killuqsautinich natqikkaungitchut.”

Jesus Sagviha Thomas-mun

²⁴ Iñarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malgimik, tarani ingiññiqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniqaa, “Qiniqkput Ataniq!” Thomas nipliutiniqai, “Qiniqnisuaqupkich ikiñini kikiagich argaiñi suli ililugich argatka ikiñinanun sanigaani ukpiqsriyumiñaitchuña.”

²⁶ Akunniqsaanjanikhutin kiñuvatigun maliguaqtit katimalginiñiqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqagniqsut, aglaan Jesus akunanianilginiñiqai nipliqhuni, “Qiniññaq ilipsitñun!” ²⁷ Ilaan nipliutiniqaa Thomas, “Israutilugich argaktin uvuña, qiniqkich argatka, israagutilugich argaktin saniqqamnun. Arguaqtungigutin ukpiqsriiñ!” ²⁸ Thomas kiunigaa, “Ivich atanigigikpiñ suli Agaayyutigigikpiñ!” ²⁹ Jesus-ñum nipliutigaa,

“Ukpiliqpich qĩñianikapña kisanik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriruat qĩñigaluaqnaña.”

Qanuq Pitquriłhat Ukua Makpięaat

³⁰ Jesus-guug iñiqtaqaęniqsuq iñugiaktuanik atlanik quviqnaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuęaatni, aglaksimalutiņ ingitchuanik ukunani makpięaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ņutilaanjanik Igñiņa Agaayyutim, sulı iñuutlasritquplusri ukpiqsriłipsigun ilaanik.

21

Jesus-ņum Sagviłha Tallimat Malęunņun Maliguaqtimiñun

¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaaęniqsuq iņmiñik maliguaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnaiłplugu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malęimik, Nathanael-lu Cana-ęmiu Galilee-mi, igñaglu Zebedee-m sulı malęuk atlak maliguaqtik, iluęatiņ atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter niplięniqsuq ilamiñun “Qalliagnaqtuņa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñęaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluęatiņ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqtuutilaanjanı sumikunniñ qalunęiñniqsut. ⁴ Siqinęum mayuuraalhani Jesus qichaęniqsuq imęum siñaani aglaan maliguaqtaiñ ilitchuęinginiñęaat Jesus-ņutilaanja. ⁵ Ilaan nipliutinięai, “Ililęaat, qaluutiqaqpsi?” Ilinisa kiunięaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilęiñnięai, “Siņitchiuņ kuvraqsi taliqpian tuņaananun umiapsi, ilipsił qalukkumuusri.” Maliguaqtit siņinnięaat kuvraqtiņ aasriñ payyaksaaęnięaat nuqitchaqamitruņ umiam iluanun takku qaluuvagitłuni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ņum piqpagikkaņan nipliutinięaa Peter, “Piñña Atanięinięikput.” Simon Peter-m tusraa'amiuņ takpiñña Atanęulha, ilaan atitqiksiqamiuņ atnuęaani mattaummitchani misiņniqsuq taęiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvaęniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluņnik ilinich unasriuraqhutiņ siñaaniñ, tallimakipiatun apluqpaktaaqhuni urraksrayunnaliktun. ⁹ Ilinich tulakamiņ, qĩniqtut iknięiamik qaluņnik uutaliņmik sulı qĩniqhutiņ qaqqunik. ¹⁰ Jesus-ņum nipliutinięai, “Uvunautrisitchi ilanitiņik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kalinęięaa kuvraq siñaanun imalik qalukpaņnik, tallimakipiaq malęukipiaq qulit piņasrunik iñugiaktılaaliņnik; naagatarra iñugiakkaluaqhutiņ kuvraņat alinęiñniqsuq. ¹² Jesus-ņum nipliutigai, “Uvunaaęsri nięisitchi.” Nalliataunniñ maliguaqtit apiqsruęumanęiñnięaa, “Kisuuviç?” Ilinisa ilitchuęinięaat Atanęutilaanjanik. ¹³ Jesus-ņum qalliłaaqhuni tigu'amiuņ qaqqiaq autaaaęnięaa ilinitiñun. Taatnatunsulı piñięaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchięiņięai Jesus-ņum qĩniqtitali iņmiñik maliguaqtinun aņitqiqaaqhuni tuquęiņmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilinich nięianikmata Jesus-ņum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Igñiņa John! Piqpagitlukpiña ukunakña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iłisimagiñ uvaņnun piqpagiłhiñ.” Jesus-ņum nipliutigaa, “Nięipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tugliłiqlugu Jesus nipliutilęiñnięaa, “Simon! Igñiņa John! Piqpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iłisimagiñ uvaņnun piqpagiłhiñ.” Jesus-ņum nipliutilęitçaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiqlugik Jesus-ņum nipliutilęitçaa “Simon, Igñiņa John, piqpagiviña?” Peter aliatchaņniqsuq Jesus-ņum apiqsruqmani piņasruni atiruamik, “Piqpagiviña?” Aasrii Peter-m kiunięaa, “Ataniiq! Iłisimagiñ suapayaaq. Iłisimagiñ uvaņnun piqpagiłhiñ.” Jesus-ņum

kiugaa, “Niǵipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Ilumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiaǵiksiplutin igliǵaqtutin napmupayaagukavich. Aglaan utuqqaguguvich atlam iñuum qilǵniǵaatin israaqtillutin aullautlutin aullagvigisrunǵisaqun.” ¹⁹ Taatnaqamiuñ Jesus-ñum uqautiginigaa qanutchikun tuqulikun Petermun kamañaqtinniaqtilaaña Agaayyun. Taatnaqqaaglugu nipliutinigaa, “Maliguañña!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiniaqhuni qinǵnigaa maliguaqti Jesus-ñum piqqagikkaña malik-tuaq. Taimñauniqsuq ikusiksimaqtuaq qanituluni Jesus-mi nullautchiqamin suli apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitniñniaqpatin?” ²¹ Peter-m qinǵiamiuñ taamna apiqsruǵnigaa Jesus, “Ataniiq! Qanuǵniaqpaliuna?” ²² Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña iñuupkaǵukkupku aggitqinñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinña!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniqsuq akunǵatnun aniqatigiiñun taamna maliguaqti tuquyumiñaiññiplugu. Jesus taatnangiññiqsuq tuquyumiñaiññilugu, aglaan itnañhiñaqhuni, “Iñuupkaǵukkupku aggitqinñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniña, sulipsuuq aglaktuaq tamatkuniña, aasrii nalunǵitchikput quliaqtuaǵikkañan ilumutuulha.

Uqaliqsaagun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtaǵikkaña. Iluqatin aglaksimalutin atausriukattaaglugich pimakpata, iluqaniqanu nunam tiggummianilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktunja uuminja Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpiğaani aglaktunja suragátipayaanínik Jesus aullağniñhaniñaglaan savaaqahğmiñik ² taivrumunjaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuvani Jesus aullağaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alğaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaqhuni piqatigiragigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anitqihha malğukipiat uvlut akunğatni, suli Jesus-ñum uqautiplugich anjaayuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qılanmun

⁴ İlaatniguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññaqnagu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa aqiqsruutigikkaña qaitkisiñiplugu, uqautigikkaga ilipsitñun. ⁵ Taimñaguuq John paptaağutiqaqtuaq iñunñun imigmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtaurusrat katilgitñamin piqatigiplugu Jesus apiqsruğniğaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqinñiaqpiun anjaayuqaun Israel-aagmiunun [umialiqagumiñaglugich taimanisun]?” ⁷ Jesus-ñum kiunigai, “Aapaa kisimi sivunniğisigaa qakugun atuumaliksraña. İlaan ilisimapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuigisirusi sanjimik taimña Ipqitchuaq Irrusriq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsıluı uvapkun Jerusalem-mi iluqaanılı Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaaqqipayaanıñi nunam.” ⁹ Taatnaanikamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmunja ilinjitñun qinıiqtitluni aasii ilinisa qinıtıaiqsıgnığaat nuviyam puuqtıqmaun. ¹⁰ Aullaqtıqman qinııgugaaqtıtlugich tatpakmunja, taimmaıñaq malğuk inñuk atnuğaalak qatıqtaanik qıkaqasıitlığniqsuk ilinjitñun, ¹¹ nipliqtıq, “Galileegmiut, suvaata qıkaqhusı qinıiqniaqpsi qılanmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitniñ tatpakmunja aggitqıkkıñhıtchuq taatnatun ilipsi qinıiqmatun aullaqman tatpakmunja.”

Matthias-ñum İnanıgaa Judas

¹² Malıguaqtı tavrakña utıgnıqsut Jerusalem-mun inğıuramiñ taıguutiqaqtuamiñ Olives-mik unasıkpagumi inğinñıqsuamiñ nunaaqqımiñ. ¹³ Tavrıña tıktıñamin Jerusalem-mun, ilinich mayuğniqsut inimun taivrumunja irvigıkkagmiknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James inğıgıkkaña Alphaeus, Simon-lu Zealot-ñuruuq, suli Judas inğıgıkkaña James-ñum. ¹⁴ İluqagmin katiniqsut akulaiqlugu inıqsruğviksragmiknun piqasıqhutin ağanik suli Mary-mik aakagıkkananik Jesus nukatchianıñıglu. ¹⁵ İkituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katımanıqsut, tallımakıpiıaq inıiññamik inıugıaktıgıyunnaqhutin. Peter-m makıtluni nipliutinıgı, ¹⁶ “Anıqatıumaan, Ipqıchuam Irrusim uqaqtınnıgaa David makpiğaanıñi Agaayyutim. Uqagıniğaa Judas-kun sivuvani atuumagaluaqtıtnagu ilaan savaaqahıksraña, taamna Judas sivıllıuruuq tıgurıruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas ilağaluaqtuaq uvaptıknı atakkıı Jesus-ñum piksraqtaagıkkaña savaqatıgıtquplugı uvaptıknı. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutıgıanıkamıun Jesus akıññaktaaqagıniqsuq manıñnik. Taavrumınjaasııñ tauqsıgıniqsuq nunaviñıgmik ilaan ilıuvıgıkkagmiñik. Tavrani katakami iluqanı ilua qaagıniqsuq. ¹⁹ İluqagmin inıuıch Jerusalem-mi ittuat tusaanığaat, aasii inmin uqagmikun taıguusıgnığaat Judas-ñum tuqquvia Akeldama-mik

(mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpigaañani aglausimaruaq Psalms-ni itna,

‘Ilaan tupqa iñuiğumauq iññitqikkumiñaiguni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruaqsuli,

‘Atlamik iñuñmik inañiqsiqağumauq savaaña.’

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaqlugu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ñum savaañanun. Taamna iñuk ittukuksrauruq aullağniimaruaq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq añitqihagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtuagipmauñ paptaaktitchiñisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauñ Jesus pakmuña qilañmun.”

²³ Iliñich nalunaigiñiqsut malğunñik iññuñnik Joseph-miglu taiguutiliñmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miglu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutiñ, “Ataniiq! Ilvich ilisimaraunuruatin uummatiñitñik iñupayaat, taatnaqlugu tikkuagutillañniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich.

²⁵ Taamna uqqiraqti inañiutiyumuq Judas-mun atakkii unisağigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutiñ tigusiiñiqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvlugguuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatiñ ukpiqsiruat kati-malgiññiqsut. ² Taimmaiñaq iliñisa tusaagaqsiliğniğaat siğruktuaq pakmakña liilaa anuqhiqaktitmatun. Taamna siğruktuaq tusağnaqsiiñiqsuq iluqaani inimi. ³ Iliñich qiiñiaqsiiñiqsut ikniğmik liilaa qiiñialiñnik uqqatun siamitlutiñ iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim añalatkaqsiiñigai iluqnaaqhugich. Taapkua iñuich uqaaqsiiñiqsut atlakaagiiñik uqqiqhutiñ, taatna kañiqsiñaqsiplugich Ipqitchuam Irrusim uqaqumatiñ. ⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ñuruat iñuuniaqtut nunaqqipayaaniñiñ nunam taluqsiruat Agaayyutmik.

⁶ Tusaakamitruñ siğruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkununa. Iluqatiñ qanuğviiğniqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kañiqsiñaqsiplutiñ sumiugiisigun uqqatigun. ⁷ Quviğutchallapiaqhutiñ uqaaqsiiñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ğmiunurur, amii? Qanuqhutiñ ukua uqaqpat uqaptiknik?

⁸ Naagaunniñ kañiqsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniañaptigun. ⁹ Uvagut Parthia-ğmiut, Media-ğmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ğmiut, Judea-ğmiut, Cappadocia-ğmiut, Pontus-miut, Asia-ğmiut, ¹⁰ Phrygia-ğmiut, Pamphylia-ğmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-tagmiut Arabia-ğmiutlu. Aninaruaguut Jew-ñupluta aasiiñ mumiksuaguut Jew-ğuqsimaahuta —iluqapta tusaagivut kañiqsipluğillu tamatkua uqaqmata kamañuqtatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quviğutchallapiaqamiñ kañiqsitlaiqhutiñlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?”

¹³ Iñuilliasiiñ ilañich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaaplutiñ piñiqsut.”

Peter-m Uqautriñha Iñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiqmata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtiqatmiñik kiutyaqhugich. Nipitusipluni nipliutiniğai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalağniñlaksitña! Nalupqinağlugu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaañanik. ¹⁵ Ukua imiliqsauñuñitchut isumañlapsisun atakkii uvlaañusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruaq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkaña itna,

- 17 'Agaayyun uqaqtuq, itnaiļlugu itkisiruč aqulligñi uvluni,
 Uvaņa siamitkisigiga Irrusigikkağa iluqaitñun iñuņnun,
 Iğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut,
 nutaağikkasi qiñiqquuraaliğutiņ
 suli utuqqanaasi siññaqtuqtağutiņ;
- 18 aa, kuvviqigisigitka savaktitka aņutitlu ağnatlu Irrusigikkamnik taipkunani
 uvluni
 aasii sivuniksriqiaqsilutiņ.
- 19 Qiñiqtitkisigitka quvinqaqtuat qilaņmi
 suli atlayuağnaqtuat nunami,
 auglu ikniğlu suli itchialaruq,
- 20 siqiñiqunniñ tanuğaaqsilugu unnuatun
 unniñ tatqiq kaviqsaaguglugu auktun
 sivuani kamanallapiaqhuni uvluan Atanğuruam tikiuamaļksraņa.
- 21 Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyutmun
 ilaan anniqsuğisigaa.' *Joel 2:28-31*
- 22 "Israel-aagmiut, naalağnisitchi uqallamnun! Jesus Nazareth-miñ
 aņutauruq Agaayyutim tilikkaņa. Agaayyutim savaağipkağaa sanņiqaqhutiņ
 atlayuağnaqhutiņlu qiñikkisuuutini. Qiñigisi nalupqinaiqługu ilisimaplugich
 tamanna atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna
 ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuğilha. 23 Ilipsi aņalataksrirutigigiksi
 Jesus sumiuņuruanun tuqutitlugu kikiaktuutipkaqlugu sannigutamun.
 Aglaan Agaayyutim pisuğimigunlu ilisimağimigunlu sivunniunaniikkaņa
 taatna. 24 Aglaan Agaayyutim makititnamiuņ tuquğimiñ pituiqlugu
 iñuuğimun. Jesus tuqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq
 iluviğmi tuqunaruapayaatitun. 25 Taivruma David-ņum uqautiginigaa itna,
 'Uvaņa qiñigiga Atanğuruq sivuqqamni ataramik.
 Ilaa taliqpimniitluni
 aasiiñ tunņalguruņa ilaani iluilliuqama.
- 26 Taatnaqlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuņa quviasuğimik.
 Tuqugisigaluanğmaunniñ niğiuğagigiga nalupqinaiqługu,
- 27 Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusigaa iluviğmun,
 naagaqaa timaa savaktivich piungigniaqulugu.
- 28 Urriqsuutrirusii uvamnun apqutmik iñuuniagviksramnik,
 aasii quviasukksiruņa atakkii nayuutipluņa ilipni.' *Psalms 16:8-11*
- 29 "Aniqatiut, uvaņa uqautiraksrağigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun
 David-kun. Ilaa tuqupman iluviğaat, aasiiñ ilisimagaat iluğga marru-
 muņaaglaan uvlumun. 30 Ilaa sivuniksriqirauruq suli kaņiqsimaplugi
 Agaayyutim akiqsruutigikkani iņmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsrui-
 tinikkaņa David-ņum kiņuviaņiñ ilaņat ataniguqtitkisiñiplugu iņmisun.
- 31 David-ņum qiñiqquuraaginigaa qanuq Agaayyutim aņipkatqiliksraņa
 anniqsuqti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni,
 'Agaayyutim unijitchaa ilaa iluviğmun suli timaa piungijitchuq.' 32 Taamna
 Jesus Agaayyutim aņitqiksitkaa iluviğmiñ, aasii uvagut ilisimaraurugut
 taavrumuuna. 33 Agaayyutim ilaa taliqpiniñuktitkaa kamaņaqsiplugu
 suli qaitchiplugu Ipqitchuamik Irrusigimiñik Aapami akiqsruutigikkanaņatun
 aasiiñ Jesus-ņum qaitchiplugu uvaptiknun. Tamanna akuqtugikput pakma,
 taatnamik qiñiaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipluun uvaptigun. 34 David iņmi
 timituummagmi pakmuņaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliğniqsuq,
 'Agaayyutim nipliutinigaa Ataniğa,
 Aquvittin kamagiviksrauķipnun,

³⁵ aquppiłapni uumiksritin aňalataksrirutigigisigitka ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶ “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii ilitchuğiraksrağigiksi nalupqinaigługu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniguqługu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkua iñuich tusaakamitruñ Peter-m uqautigikkaña ihuıllıuğniqsut. Apiqsruğniğaat Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuğisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagñigai, “Nunuuralıgusi mumigitchi killuqsautipsitñiñ. Suli atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsrirıgugusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqıutiymagaasi killuqsautipsitñiñ, aasiñ ilaan aatchuğisigaasi Ipqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkaña tuñaqaqtuq ilipsitñun qitunğapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun unasıksuami, iñuich iluqaisa Atanğuruam Agaayyupta tuğługai inmiñun.”

⁴⁰ Peter uqaqtuq iñugiaktuanik atlanik uqalıgnik. Aasiñ ilaa naatchiqami itnaqługich, “Annautillaksagnağitchi ilipsitñik anasiñjuqsautmiñ tikiññaqtuamiñ pigiitчуuanun iñuñnun tuqqutchıruanun Jesus-mik.”

⁴¹ Iñugiaktuat ukpiqsriñiqsut uqalıgmik suli paptaaqtitlutıñ, iñuk 3,000-yuñnaq ilaliutiniqsuq ukpiqsriuanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilinich ilisaqaasıñiqsut uqqiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut niğiqatigiikhutiñ suli iniqsruqatigiikhutiñ.

Qanuq Ukpiqtuanuruat Piqatigiıłhat

⁴³ Uqqiraqtit iñiqtaqağniqsut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naa-gaunniñ iñupayaat ikpigiagutiniğaat Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun.

⁴⁴ Iluqagmıñ ukpiqtuat atautchimıyusiñiqsut suli piqaqtirrutiplutiñ suu-rağmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamıñ tunisiñiqsut nunautmiknik suli suoramiknik, aasiñ autaaqługich piññaaktaatiñ iluqaitñun inuqsriuqtuanun.

⁴⁶ Uvlutaugagıpmıñ ilinich katrağniqsut agaayyuvikpañmun. Niğırağagñiqsut atautchimi kiñuniqmikni, aasiñ niğikamıñ quviasukhutiñ pisuıllapiaqhutiñlu.

⁴⁷ Ilinisa quyarağigaa Agaayyun, aasiñ atlat iñuich nakuagıgaich ukpiqs-rıruapayaat. Suli uvlugagıpmıñ Atanğum ilanıktuuqtinnıgai iñuñnik ukpiq-tuanuruanun tamatkuniña anniqsukkağmiñik.

3

Peter-m İluqsipkaiħa Pisutlaiıaamik

¹ İlaatnıguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, iñuich iniqsruğviat tikitmalħani. ² Agaayyuvikpañmi paaqağniqsuq taggisilinmik Piññaqnaqtuamik. Tavranıguuq anun una aquppiraqniqsuq pisunğanıtчуuaq aniñıgmiñaglaan. Uvlugagıpmıñ ilamiñun tavrıñautipkağagñiqsuq taavrumıña paamun iniqsruğviksrağmiñun maniuranik iñuñniñ isıqtuaniñ agaayyuvikpañmun. ³ Peter-m lu John-ñumlu apqusaaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpañmun inıgıniğik aatchullaħıksrağmıgun manıñmik. ⁴ Taapkuak kiñıaqamıtku irıgruiñaaqługu Peter-m nipliutiniğaa, “Qiñıqtıguk!” ⁵ Taavruma iñuum qiñıaqsiñıgik niğıukhuni aatchuusiaksrağmiñik ilinikñiñ. ⁶ Peter-m nipliutiniğaa, “Maniıtчуña suoramıkunniñ aglaan aatchuğniagıkpiñ pigıkkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugıkpiñ.”

⁷ Peter-m tigukamıñ talıqpiagun makıtquplugu, taimmaiñaq anıutiqıam niñı sayanıktıgıniqsuk. ⁸ Nutıñniqsuq qıkaqtıqhuniasıñ pisuaqsiplıni. İlaan isıqatıgıniğik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misıgaqsimmağmi quyyasımmaan Agaayyun. ⁹ İñuich tavrani qiñıgıniğaat pisukługu quyammağmi Agaayyutmik. ¹⁰ İñupayaat ilisağiniğaat inıularauplugı aquppısuuruuq agaayyuvikpaum paanani taggisilinmi Piññaqnaqtuamik.

Iluqaġminj quviġutchallapiag̃niqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuṇa aṇutmun.

Peter-m Quliaqtualħa Agaayyuvikpaṇmi

¹¹ Iñuitguuq qiñiqamitruṇ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaanjak Peter-m lu John-ṇumlu aupiħautiginig̃aat, aasiiñ qiñig̃iaqlugich katim-maviṇmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanuġviiqsuat qiñiqamigich nipliutiniġai, “Israel-aag̃miut, qanuġmi taamna quviġutchautigivisiuṇ qiñiqpaaqsiplutaasiiñ? Uvaguk pisutlasipkaṇitkikpuk manna aṇun saṇṇiptikkun naagaqaa ukpiqsriħaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ṇumlu Isaac-ṇumlu Jacob-ṇumlu iħuaqsiṇkaġaa manna aṇun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna ilaan kamaṇaqtitkaa iġñiñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus aṇalatinun pigiitchuanun suksraaqħuṇu sivuġaani Pilate-ṇum sivunniutianikmauṇunniñ patchisaig̃ukħuṇu. ¹⁴ Ilaa iluqnauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunṇaruag̃lu naagasuli ayakkiksi, iniqsruqħuṇu Pilate pituiġitquplugu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnaħapsigun tuqutkiksi taamna qaitchiruaq iñuukħimik aglaan Agaayyutim aṇitqiksitaṇa tuqunaruaniñ. Uvagut ilisimariqsimmaag̃ikput taamna. ¹⁶ Turviqaqħuni atqanik Jesus-ṇum manna pisutlaħaaq qiñikkaqsi ilisimakkaqsilu mamititkauruq. Taamna aṇun ukpiqsriħiqsuq Jesus-ṇum atqanik, taatnaqħuṇu iħuaqsikkauruq sivuqqaṇsiñi.

¹⁷ “Aniqatiumaan, ilisimagaluag̃migiga una, ilipsilu sivulliuqtituummapsilu qaitkiksi Jesus sumiuṇruanun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutriħiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inilġaan uqaġikkaṇa iluqaisigun sivuniksriqirimigun akiqsruutauruaq anniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiiñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piig̃umagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnaġupsi Atanġum sayyaag̃iksipkaġisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyuġitlayumagaa Jesus annautriksraqtaġianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qilaṇmi ittuksrauruq taivrumuṇa uvlumun supayaat nutaag̃uħiksraṇatnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inilġaan. ²² Moses-ṇum nipliutiginiġaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqaġisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqaħi uvamnik; taimña itkisiruq iñupsitñiñ. Ilipsi naalaġniraksraġigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalaġniṇitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkaṇanik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim iñuiñi suli piyaqqukkaugisipluni.’ ²⁴ Iluqaġminj atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiṇuviaġikkaṇasi Abraham-ṇum. Agaayyutim akiqsruġaa qitunġanik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumuṇa akiqsruutmik, itna, Uvaṇa piṇiutiqaġisigitka iluqaisa iñuich nunami kiṇuviaġikkaptigun. ²⁶ Taatnaqħuṇu Agaayyutim aṇitqiksitaṇu savaktini Jesus tuyuġigaa ilipsitñun sivulliuṇplugu ikayuġukħusi mumigusiṇu pigiiliqiliġikkapsitñiñ.”

4

Peter-m lu John-ṇumlu Apiqsruqtukkaulħak Uqaqsittaag̃viṇmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuṇnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqħutiṇ Sadducee-ṇuruanik tikiñniqsut. ² Iliṇisa iħuaṇiṇiñiġaich uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus aṇitqinṇiplugu tuqunaruaniñ, taamnaasiiñ ilitchuqquṇtaṇpluni tuquruat aṇitqikkisiħatnun. ³ Tigupkaġniġaich isiqtaupkaqħugik isiqsiviṇmi unnuapak unnuaguqħunikii. ⁴ Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriħiqsut, iñugiaktiħaaliyuṇnat 5,000-mik aṇutiħiñat. ⁵ Uvlutqikman Jew-ṇuruat

sivulliuqtinillu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katinisut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuuq qaukhat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik qaukhum agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñigaich, “Qanuqlugu ihuaqspkaqpitku taamna anun? Qanutchimik sanñiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸ Peter-m analatiqaghuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiunigai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtigruanuplusi, ⁹ Suvaatatai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuilhaptigun taavrumina pisutlailaamik ihuaqspkakkaptiknik? ¹⁰ Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksragigiksi una, Sanñiqaqtuq atigikkanagun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim anitqiksitlugu tuqunaruaniñ. Taatnaqlugu taamna anun qikaqtuq ihuaqsikkaupluni sivuqqapsitni. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqalhiñ uqautigikkanat itna, ‘Uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyağak piitchuillapiağaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹² Aasiñ Agaayyun atchiuruq atautchiñhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsugumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaagtitchirit quvigutchanisut qiñiqamisigik Peter-mlu John-ñumlu taluqsrautaisilaanagniglu ilisaqsimaisilaanagniglu. Ilisimagaich piqataulhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiñ qiñignigaat anun ihuaqsikkauruaq qikaqataulha Peter-milu John-milu. Taatnaqhutin niplilguiññiqsut akiknaglugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutin anillaqunigaich uqaqsittaagvinmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniyuqtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuqlugik atannigisivisigik ukuak anutik? Jerusalem-miupayaat ilitchugianinigaat atlayuagnaqtuaq ihuaqspkaiñiq atuumakkaña taapkuñnuuna, aasiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqunitlugu marrumani tusaayugaaq iñun, taatnaguta aniqsraaqtuglavut uqatqiqunillugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnailiplugu sivunnianikamin iñiqtigñigaich quliaqtuaqunitlugik Jesus-kun iñun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqunitlugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-mlu John-ñumlu kiunigaik, “Nalliqsi tupiginagayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagitlukpauñ ilaan? Sivunniqsuñ taamna! ²⁰ Uqautiginaiğumiñaitkikpuk sua qiñikkaqpuq tusaakkaqpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtutqianikamisigik aasiñ pilitlugik agvisiksraitlutin anasiñjuqsalguiññigaich. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksrillapiaqhutin Agaayyutmik tamarrumuuna atumaaniktuakun pisutlailaamun. ²² Taamnaguq anun quvinaqtuakun ihuaqspkakkauruaq malğukipiağuaniksamaruaq.

Ukpiqsruuat Iniqsruutrihat Taluqsrautaiğmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utignisuk ukpiqtuanjuraqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukiata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat sivunniulhatnik. ²⁴ Ilinisa tusaakamitruñ agaayuatitqagñiqsut itnaqhutin, “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iñiqsruatiin iluqaanik qilamilu nunamilu tağiumilu. ²⁵ Aasiñ ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna, ‘Suvaata Jew-ñunitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniyuqpat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnaniğach anuyautnatin akilliliguqlugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.’ *Psalm 2:1-2*

²⁷ Ilumun marrumani nunaaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ḡuḡitchuanik suli iñuiñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiḡaat akikḡaqluḡu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savaḡniaḡukhutiḡ supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumaliḡkun inḡilḡaan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiiñ pakma, Ataniiq, itqaḡlugich Jew-ḡuruat qullinich qanuqhutiḡ aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqḡpich, uqaqtitigut uqaḡḡnik taluqsrautaḡḡuta. ³⁰ Ikayuqtigut iḡuaqsitḡlasilugich naḡittuat suli savaktitigut atlayuḡnaqtuaniglu quviḡnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitḡluni savaktigikkapḡkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanat aulaniqsuq. Tavraami aḡalatiḡhutiḡ Ipqitchuamik Irrutchimik aullaḡhutiḡ uqaḡaqsiiñiqsut Agaayyutim uqaḡhiñik taluqsrautaḡhutiḡ.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguuq ukpiqsripayaaqtuat atausiḡḡuutriḡlutiḡ atipiḡḡniqsut irrutchimikkun. Nalliatunniinḡ iḡḡiginiḡḡuḡu inḡmi suurani aglaan atunim atuḡḡniḡaat suuraḡikkaqtiḡ. ³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun saḡḡikun ilisimarauniqsut aḡitqilḡhagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuḡḡaḡniḡai iluḡaisa. ³⁴ Taapḡkunani ukpiqsriḡuani piiñḡiqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuḡnaqsipman ilaḡa tunisiraqtuq nunaviñḡimik naagaqaa tupiḡmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrurḡautiraḡniḡaa akuḡtuani tuniaḡmiñinḡ ³⁵ aatchuutigiḡplugu uqqiraqḡtinun. Taapḡkua-aasiiñ autaḡḡniḡaat taamna manik inuqsriupayaaqtuanun. ³⁶ Ukpiqsriḡuamik iñuḡḡniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaanuḡluni iñuḡuḡtuaq Cyprus-mi, taavrumiḡa uqqiraqtit taiguutiḡakḡaḡat Barnabas-mik (mumiutiḡaqtuamik pitchuksaaḡtimik). ³⁷ Ilaaptuuq tuniripmiñiqsuq nunautmiñik qaitḡḡuasiinḡ akuḡtuani uqqiraqḡtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniḡuuq iñuḡḡmiñiqsuq nuliḡḡiñḡik atiqaqḡuanḡnik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapḡkuak iñḡuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluḡatik pigikkaḡmiknik. ² Akuḡtuḡmik ilaḡanik tugvaiñiqsuq aḡnaataasiiñ ilisimaplugu aḡiḡaa. Aglaan sipḡaḡa qaitkaa uqqiraqḡtinun. ³ Peter-m nipliutiniḡaa, “Suvaata tuunḡḡḡmun aḡalatiḡpich? Suvaata sagluqsruutiviunḡ Ipqitchuaq Irrusriḡ iriḡḡakun tugvaqsipḡlutiḡ ilaḡanik nunautvich akian? ⁴ Tunigaluaḡnagu nuna pigikkan aasiiñ kiḡuagun tuniḡhan akuḡtuḡḡikkan pigiḡiñ. Sum taatna isummiḡḡatin? Sagluqsruutriḡitchutiḡ iñuḡnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-ḡum tusaapḡauraḡamigich Peter-m uqaḡikkaḡni puuktiḡniqsuq tuḡḡluni. Tusaapayaaqtuat taavrumiḡa taluqsraḡḡaḡniqsut. ⁶ Nukatḡpiat nimiqsruḡtuallakamitruḡ timaa annisiḡḡuḡu iluviḡiḡniḡaat. ⁷ Uvvaasiiñ piḡasat sassaḡniḡich kiḡuatigun aḡnaat agḡiḡḡniqsuq sutilaanḡatnik nalupluni. ⁸ Peter-m apiqsruḡniḡaa, “Uḡautiḡḡa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aḡnam kiuniḡaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuḡ.” ⁹ Peter-m li piñiḡaa, “Suvaata uuktuḡḡniḡpitku Agaayyutim Irrusia? Atanji, taapḡkua iluviqsiruat ilaḡatiḡḡnik qakma aullautigisiḡmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauḡaa puuktiḡniqsuq Peter-m siviḡaanun tuḡḡliḡhuni. Nukatḡpiat isiqaminḡ qiiñiḡuḡu tuḡuruḡaḡ aullautiniḡaat iluviḡiḡaḡuḡu saniḡaanun aḡutaata. ¹¹ Tavra ukpiḡḡuanḡuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiḡa taluqsraḡḡaḡniqsut atḡunaḡ.

Quviḡnaqtuat Atlayuḡnaqtuatlu

12 Uqqiraqtit savaaqagñiqsut iñugiaktuanik atlayuağnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akungatni iñuich. Iluqatiñ ukpiqsriruat atausiñuğniqsut katimmavianun Solomon-ñum. 13 Ukpiqtuanuñitchuat ilaliqsuaqsiniğaich taluğiplugich aglaan ilinisa uqautigillautagaqlugich. 14 Aglaan iñugiaktuat añutitlu ağnatlu ukpiqsriliqsuat Ataniğmik Jesus-mik, taatnaqlugu ukpiqtuat iñugiaksitmullapiagñiqsut. 15 Iñuich illiuqaiqaqsiñiqsut atniğñaqtuanik tumitchaanun siñigviñnun naagaqaa ikivğanun niğiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tağğanun mamitinnasugalutiñ. 16 Suli nunaaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atniğñaqtuanik suli ihuilliuqtittañitñik irrusiqłuich. Taatnaiłplugu iluqatiñ ihuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiulhat

17 Taamna atuumaanikman qaukñiat quliaqtuaqtit piqasiqhutiñ maliguaqtaiñik Sadducee-ñuruanik qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugñiqsut qanuq añalakiñsrañatigun. 18 Ilinisa tiguñiğaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsiviñmun. 19 Aglaan tamarrumani unnuami isağulgan Agaayyutim añmağniğai isiqsivium paani aasii annisiplugich, itnaqhuni, 20 “Agaayyuvikpañmugusi uqagağitchi iñuñnun nutaakun iñuuniaikun tumigiplugu Jesus.” 21 Taamna tusaapqauraqamitruñ agaayyuvikpañmukhutiñ qauñuraaqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutiñ. Qaukñiat agaayuliqsit piqatinilu katinniğaich uqaqsittaqtitchirit suli iluqaisa Jew-ñuruat sivulliuqtigruañich. Tuyuqagñiqsut isiqsiviñmun uqqiraqtit tavrñautitquplugich. 22 Uvvaasiñ qauñaksrit tikitmata isiqsiviñmun paqingiñiñiğaich tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutiñ taamuña katimaruanun uqautiniğaich, 23 “Isiqsiviñmun tikitñapta kiluusaqaghuni suli qauñaksrit paani qauñaksrigaluagñiqsut. Aglaan paat añmaqaptigik paqitchiñitchugut iñuñmik iluani.” 24 Agaayyuvikpaum qauñaksrañata qaukñiata suli qaukñiñisa agaayuliqsit tusaakamitruñ taamna isumatuyaagaqsiñiqsut sutilaaksrañagun. 25 Taatnaqtitlugich iñuk isiqhuni, “Atañii, isiqtasi amma agaayyuvikpañmi ilisautrirut iñuñmik” itnaqtigñiğai. 26 Agaayyuvikpaum qauñaksrit piqasiqhuni qaukñiğmiknik taamuñagñiqsuq tavrñautityaqługich uqqiraqtit. Aglaan añallağluutaiqhutiñ nuyuağiplugu iñuñnun miluqtuaqsiłiksraqtin uyagañnik.

27 Ilinisa uqqiraqtit tavrñautikamisigik sivuğaatnun uqaqsittaqtitchirit, qaukñiata agaayuliqsit apiqsruqtaaqsiñiğai, 28 “Qanusigalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigialuakkaqput ilisautritqunitłusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinisa patchisiğuhuta tuqułhanun Jesus-ñum!” 29 Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniğaich, “Tupiksriñi iñuñmik. 30 Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivullipta añitqiksitaña tuquñaruaniñ 31 kamañaviksrañanun ataniğuqlugu anniqsuutiğugulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-ağmiut mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ. 32 Uvagut ilisimarriqsimmaagikput piqasiqhuta Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisagikkaña tamatkunuña tupiksriñuanik ilaanik.”

33 Jew-ñuruat uqaqsittaqtitchirit tusaakamitruñ taamna uumitchal-lapiagñiqsut, suli tuqqutchisuligñiqsut uqqiraqtinik. 34 Uqaqsittaqtitchirit ilañata Pharisee-ñuruuq makinniqsuq uqallagukhuni, atiqaqtuuq Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautrauruuq maligutaksramiknik. Makitnami tiliñiğai uqqiraqtit anillaquplugich. 35 “Israel-ağmiuñuruasii!” itnaqtigñiqsuq ataniğnun, “Aniyagilugu qanuq añalatchiłlaksraqsi taapkuniña añutinik. 36 Aippaaniguuq iñuqagñiqsuq atilimik Theudas-mik kamañagasugaluni

iliruamik. Iñunnañniqsuq sisamanik kavluutinik iñugiaktigiruanik. Aglaan tuqqutaupman iluqağmin maliguaqtai siaminniqsut taatnaqluğuaasiñ suñaiqhuni. ³⁷ Aquagunsuli Judas itmiñiqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamin iñupayaanik nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik inmiñun naagatarra tuqqutaupman iluqağmin maliguaqtai siaminniqsut. ³⁸ Pakmaasiñ algaqsruullaglapi itniililugu, Aullağlich ukua iñuich. Iłaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu savaanatlul iñukmiqnisaupkan atlatitun piungigisiruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnisaupkan akiiliyumiñaipiagisi. Inniaqtusi nuyuağnami akilililugutisağupsi Agaayyutmi.” Taatnaililugu Gamaliel-ñum algaqsruğniğai. ⁴⁰ Atangich akuqtuğniğaat algaqsruutaa aulaiñuğutin kamakkuqtağuklugukii. Uqqiraqtit isiqtitqinñiğaiç kinumun aasiñ ipiğaqtuqtitlugich. Aniqsraaqtuğniğaiç uqatqinñitlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiñ anipkaqlugich. ⁴¹ Uqqiraqtit aullağniqsut uqaqsittaqtitchiriniñ. Iliniç quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaaqiplutin nagliksautigikisrañagun Jesus. ⁴² Uvluğagipman agaayyuvikpañmi iñuich tupinñitlu ilisattutigituiñağniğaat quliaqtuağiplugu Jesus akikrsruutaupluni anniqsuqtauruq, Jew-ñuruat niğiuğikkañat.

6

Tallimat Malğuk İkyuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nipliğniqsut uilğagnaatin miñitchuuniplugich uvluğagipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutin qulit malğuplutin uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaiç nipliqhutin, “Nalaunñanitchuq quliaqtuañaiğupta piqusiguta anjalatchiñiañkun autaaiksrañanik. ³ Taatnağusi, aniqatiut, piksraqitchi tallimat malğunnik anutinik akunnapsitñiñ, iñunnik anjalatiqaqtuanik İpqitchuamik İrrutchimik puqikhutinlu. Anjalatchipkağniğivut autaaiksrañanik. ⁴ Uvagut iniqsruqtuiñağisirugut suli quliaqtuaqtuiñağuta.” ⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnağniqsuq iluqaitni katiruani, aasiñ nalunaiqsiniqsut Stephen-mik ukpiqsriilapiaqtuamik anjalatiqaqhuni İpqitchuamik İrrutchimik. İlaksraqıgu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğusimaruanik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutiniğaiç piksraqtaatin uqqiraqtinun aasii ilinisa iniqsruutiplugich ilipluğillu argatin ilinñitun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqağha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktuğniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriilqimiplutin.

Stephen Tigukkaułha

⁸ Stephen, iluaqutaagun suli sanñiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik akunğatni iñuich. ⁹ Iñuqağniqsuğguuq ittuanik Jew-ñuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisqaqhutin Pituikkauruanik uqaallatiqağniğaat Stephen. ¹⁰ Aglaan İpqitchuam İrrutchim puqiutiqaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliqman qapiqtalğuiñniğaat. ¹¹ Taatnaqhutin tamatkua piyuaqtit akiliniqsut anutinik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akiknaqlugu maligutaksraq Moses aglagikkaña suli akiknaqlugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnağmikkun anjalanniğaiç sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuğaniutipkaqlugu Jew-ñuruat uqaqsittaqtitchirinñitun. ¹³ Aasii ilanñitnik anutinik itqutripłutin sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutin itna, “Una anun ataramik uqaqtuq akiknaqlugu uvagut ipqitchuağikkaqput agaayyuvikpak suli akiknaqlugu maligutaksraña Moses-ñum. ¹⁴ Aasiisuli

tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simmiḡisiñiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunḡavigikkavut.”¹⁵ Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinmi qiñiqpaaqsiñiḡaat iriḡruiñaaqḡugu Stephen, tautukḡuguasiñ kiiñaña iliruaq kiiñañatun isaḡulgum.

7

Stephen Uqaaqtullaḡa

¹ Qaukḡium agaayuliqsim apiqsruḡniḡaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliaḡhat?”² Stephen kiuniḡaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalaḡniḡlaksiñña! Agaayyun kamaḡtuuaq sagviḡniḡsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun iñuuniagugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullakisrañan Haran-mi itchaqtuḡhuni.”³ Nipliutiḡlugich itna, ‘Unigḡugu nunan suli ilatin aullaḡiñ nunamun tikirvigittukkamnun ilipnun.’⁴ Taatnaḡhuni nunañatniñ Chaldea-ḡmiut aullaḡniḡsuq Haran-mun iñuuniagugaaḡhuni. Aasii kiñuagun Abraham-ñum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinniḡaa marrumuña nunamun nayukkaptiknun pakma.⁵ Taatnaḡtikhani tamaani Agaayyutim qaitchiñitkaluaḡniḡaa Abraham inḡmaktitlugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruḡniḡaa qaitchigiñiḡiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kiñuviañiñun, naagaunniiñ Abraham qitunḡiunñaan.⁶ Agaayyutim nipliutiniḡaa itna, ‘Kiñuviaḡikkatin iñuuniagisirut iglaañulutiñ atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutiñ suli sisamani kavluutini ukiuni ihuaqutitchiunḡillutiñ.’⁷ Aglaan anasiññuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaqtuat iñugikkammik. Kiñuagun tamarruma ilinḡich utiḡutiñ taivrumakña agaayumaagviḡiaqsilunja marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniḡaa.⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñiḡaa nalunaitḡutchiḡuplugich añutitiñ. Taatnaḡami qiñiḡtitkaa tupiksrisukhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitḡutchiḡimiñiḡaa tallimat piñayuatigun uvlut. Isaac-ñum nalunaitḡutchiḡimiñiḡaa Jacob, ilaanli piñiḡai qulit malḡuk sivulliaut.

⁹ “Aglaan taapkua sivulliaḡuqtuat killuḡiniḡaat nukatchiaḡtiñ Joseph tuniḡluguasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuḡniḡaa¹⁰ ikayuḡḡugu ihuilliḡuḡvinmiunniiñ itman. Agaayyutim nakuagiliutiḡkaḡaa puḡiisiḡlugulu. Taatnaḡhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi añalatiḡuḡniḡaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inḡmi tupiḡmiñun.¹¹ Kiñuagun niḡisuñnaqsiñiḡsuq Egypt-mi Canaan-miḡu, taatna sivulliaut niḡisuksiuliḡhutiñ.¹² Aasiiñ Jacob tusaakami niḡiksraḡaḡniḡiplugu Egypt-mi ilaan sivulliaut tuyuḡiḡaaḡniḡai tasamuña.¹³ Iñañatni tasamuñalḡitmata Joseph ilitchuḡiḡkaḡniḡsuq inḡmiñik aniqatiumiñun, aasiiñ Pharaoh-m ilitchuḡiniḡai Joseph-ñum ilai.¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaaḡniḡaa Egypt-muḡuplugu qitunḡaḡtuummaan. Taapkuaguuq iñugiaktiginiḡsut piñasukipiaq akimiamik.¹⁵ Tavra Jacob-ñum qitunḡani nuurrutiniḡai Egypt-mun, tavraniasiñ ilaalu sivulliautlu tuḡuplutiñ.¹⁶ Ilinḡisa timiñich iluviḡiaḡtaḡniḡaiḡ Shechem-mun taivrumuña Abraham-ñum tauqsiaḡimakkananun iluviḡviksrauplugu inḡmikkun Hamor-m kiñuviañiñiñ.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaagsiḡman, kiñuviañi iñugikkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksillapiḡniḡsut.¹⁸ Umiallitḡiñiḡsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik.¹⁹ Taavruma umialgum kinniaqsiñiḡai iñuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliaut, nunuripḡigitunniñ iḡitqataḡtitlugich aniqqamiurat tuḡuviksrañatnun.²⁰ Taatnaḡhatniguuq Moses aniñiḡsuq qiñiyunaḡhuni, aasiiñ añayuqaakkiñ

qaunagiplugu pinasuni tatqini. ²¹ Iriqsimalguiqlugu kinungani anipkağniğaat. Taatna Pharao-m panian tiguaqlugu iğniğmisun pamiqsagnigaa. ²² Ilaa ilisaagağniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamanaqsiplugu uqağmiñi savaamiñilu.

²³ “Aasiñ malğukipiamik ukiunikkami Moses sivunnigñiqsuq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴ Tikitqammiqhuni Egypt-miu anallağlipman ilanatik tamatkua taatnaqhuni ikayugiagnigaa payyaksatuq. Ikayuisagniaqhuni tuqunnigaa taamna Egypt-miu. ²⁵ Isumapluni aniqatiumiñun kaniqsimanasukniaqlugu Agaayyutmun atulksrani annautriksranagun iñunmiñik. Aglaan taapkua kaniqsimañiñiğaat. ²⁶ Uvlutqikman qinilgiñniqsuq Israel-aagmiunuk anuyaktaunuk. Ilaan ihuaqsisipkağniagaqsiñigik itnaqlugik, ‘Ukuqtik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyuutivisik?’ ²⁷ Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñunigaa Moses itnaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Anjalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik?’ ²⁸ Tuqtchuaqsilgitpiña taivrumatun Egypt-miutun tuqutaptun ikpaksraq?’ ²⁹ Moses-ñum tusaakamiun taamna qimañniqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-ğmiut nunañatni. Taapkunani malğunuk iğniqağniqsuq.

³⁰ “Malğukipiami ukiunani man isağulgum sagviutinigaa Moses ikualaraukun uqpikun iñuilaami qaniñani iğgian Sinai-m. ³¹ Moses-ñum qiniqamiun atlayuağiplugu utlanigaa taamna uqpik qinimmağiksaaguklugu. Tavraasiñ tusaanigaa Agaayyutim uqautigikkaña, ³² ‘Uvaña sivulliaqpich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullanisus qiniğnianğiqluguunniñ. ³³ Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Aluğutikkiñ mattakkik, taamna qikağviñ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Ilumun qiniğniğiga pigiilipluni nagliksaaqtitaulat iñunma Egypt-miittuat tusaaplugich mingutulat, atqatunjaasiñ ikayugiaglugich. Pakma maunağiñ, tuyugiğisigikiñ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiñ ayakñat itnaqlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtigupatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyugikkaña ilinjitñun sivulliuqtaulugu anniqsuityaquplugulu, ikayuqlugu isağulikun qinikkaña ikualaruami uqpinmi. ³⁶ Moses-ñum annisiniğai Egypt-miñ. Iñiqtaqaqniqsuq quvinaqtuanik sulil atlayuağnaqtuanik Egypt-milu, Kaviqsaami Tagiumilu sulil iñuilaami malğukipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyugisigaasi atrilugu tuyuqaği uvamnik; taimña itkisiruq ilapsitñiñ.’ ³⁸ Israel-aagmiut katimalhatni iñuilaami iğgiani Sinai-m isağulgum uqaqatiqağniqsuq Moses-mik, aquagunaasiñ Moses-ñum uqautiplugich sivulliaavut uqağnik akuqtuağikkañitnik Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilitchuğirugut qanuq iñuunialiksrapitnik. ³⁹ Sivulliapta tupigiyumañiñiğaat, aglaan suqutiginitkaat anjalatiqaqhutin kimmutmikkun utigukhutin Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutin Aaron uqautiniğaat, ‘Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksrapitnik, atakkii imña Moses annitrivut Egypt-miñ naluplugu sutilaña.’ ⁴¹ Ilinich iñiqsiñiqsut aanguumik nuğgaqtun aasiñ tunillaqtuaqsiplutin aanguağmikkun, quviasuutigiplugu iñiqtagikkaqtin arganmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginisaallanigai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qilanmi, aglausimaruatun makpiğaanatni sivuniksriqirit itnailiplugu,

‘Israel-aagmiunuruasii,

malğukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvigigaluaqnaña.

⁴³ Igligutiniğiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch sulil atrinã uvlugianan aanguağikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtaġikkasi putqataġvigisrukluġich. Taatnaġusi tuyuġigisigipsi uñjataanun Babylon.’ *Amos 5:25-27*

⁴⁴ “Sivulliapta iñuilaami igliġutiniġaat panapkaaġ. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruġ akunġatni. Moses-ġum iñiqtaġikkana Agaayyutim pigisukkanatun, tuvraqġugu iliktigun inmi ilisauttusianatun. ⁴⁵ Kinuvatigun sivulliapta akuqtuġugu taamna panapkaaġ sivulliamikniñ igliġutiniġaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinjalu tigusiagisaaqsiñiġaat nuna taipkunakna iñuñniñ Agaayyutim uñutanjiñiñ, tavruraasii panapkaaġ nappaqġugu David-ġum anjalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiġaa. Aasiñ David-ġum inġiniġaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiġmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguġ Solomon nappaiñiqpuġ taavrumiña tupiġmik, agaayyuvikpanmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchinñiqsraqtuaġ irviqanġitkaluaqtuġ tupiġmik iñuich nappakkanatnik, nipliġmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiġipluġu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliġsuġ, Qilak atanguvigigiga aasii nuna tutmaġvigiġpluġu.

Qanutchimikmi tupiġmik nappaiñayaqpsi uvamnun? Sumimi minguiqsiagviqagisivik?

⁵⁰ Ilmun iñiqtaġimakkaġa supayaaġ tamanna.’ *Isaiah 66:1-2*

⁵¹ “Taipkunatitun pitchiġiilaurusi tiggakhusilu. Tusaasunġitmiusi Agaayyutim uqaġhanik naagasuli ukpiksrisunġitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuġ ataramik akilliliqsuisi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripayaat sivulliapsi nagliksaaqtinnigaaġ, tuqqutluġich Agaayyutim uqqiraqtaiñik uqaqtuanik inilġaan agġiġksranġagun Agaayyutim nalaunġaruġaġ savaktiksraña. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maliġutaksraq tumigiġpluġu isaġuliñni Agaayyutim qaisanġanik naagasuli tupiġnitkiksi.”

Stephen Tuqqutaulha Miluqtuġluġu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaqtitchirit naalaġniġmikni Stephen-mun qinnal-lapiagñiqsut. Qinnakpaitlutin inmiknununniñ anjalalguiliñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim anjalatluġu aagluqhuni Agaayyutim qaumanga qiñiġniġaa suli Jesus qikaġluġu Agaayyutim taliġpiani. ⁵⁶ Nipliġniġsuġ, “Atanji, qiñiġniġa qilak anmaġluġu suli Iġniña Iñuum qikaġluġu Agaayyutim taliġpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qullinġich nprallanġiqsut umikluġich siuttatin arganmiknik. Iluqaġmiñ pitchaġluġich ⁵⁸ aasiñ nunaaqqimiñ anitnamitruġ miluqtuġataġniġaat uyaġanġnik. Ilisimariksraqtaat mattaġniġaich quppiġaatinġ ilipluġich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitqupluġich. ⁵⁹ Ilinġitñun miluqtuġtitluni Stephen agaayuniġsuġ, “Ataniiġ Jesus! Anġniġa piun!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiġsuġ, “Ataniiġ! Taavrumuuna killuqsakhatigun anasiñġuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniġsuġ.

8

¹ Saul-ġum ihuaginiġaa tamatkununja tuqqutaulha.

Saul-ġum Ukpiqtuanġuruanik Nagliksaaqtilha

Taivrumakna uvlumiñ ukpiqtuanġuruat Jerusalem-mi nagliksaaqti-taugaqsiñiqsut atqunallapiaġ. Tavrakna ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaaqqiurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisinġuġluġich Jerusalem-mi. ² Ilanisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iluviġniġaat Stephen aliasukun kinuvgupluġu. ³ Taavrumali Saul-ġum piyaqquaqsisiġniġai ukpiqtuanġuruat. Siñiqsraqluġich ilinisa tupinġich pakagiaġluġich anjutitlu aġnatlu isiqtautqupluġich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjaha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaat. ⁵ Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiña akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñuñnun tavrani. ⁶ Iñugiaktuat iñuich naalağniñlapiğniqsut Philip-ñum uqağikkañiñun. Atakkii qiniğviginiğaat atlayuagnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiplutin irrusiqluich anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñuñniñ, suli iñugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iħuaqsikkauplutin. ⁸ Taatnaqhutin Samaria-ğmiut quviatchallapiğniqsut.

Simon Anatkuaq

⁹ Taavrumaniguuq nunaaqqimi iñuqağniqsuq atilimik Simon-mik. Ilaa quviğutchaktichiñiqsuq Samaria-ğmiunik anatkuaħikun aasiiñ uqaviutigiplugu kamañağasukniaqhuni. ¹⁰ Iluqağmin nunaaqqimi kamanaiñniqsramiñlu kamañağniqsramiñlu naalağnitqiağipiğniğaat aasiiñ uqaqhutin, “Taavrumani iñuñmi ittuq Agaayyutim sanñia ilisimakkaqput Sanñiqpauraq.” ¹¹ Sivisuruamik ilaan quviğutchaktinnikkañi anatkuaħikun, taatnaqhutin naalağnitqiağinñiğaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuağiaqsipmaun tusaayugaallautaq Agaayyutim anayyuqautaagun suli Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiğiniğaat, aasiiñ paptaakkauplutin anutitlu ağnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquagun paptaaqtiliğmi nayuutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quviğutchanmiñiqsuq qiniqami Philip-ñum iñiqtağikkañigun quviqnaqtuaniglu atlayuagnaqtuaniglu.

¹⁴ Aasiiñ uqğiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğmiunun Agaayyutim uqaħi akuqtuğniplugich tuyuqağniqsut Peter-miglu John-miglu tavrana. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpiqsriqsuat paptaakkauplutin Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiñniqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutin taapkuak tikitñamik iniqsruutiniğaiħ akuqtuitquplugich. ¹⁷ Peter-mlu John-ñumlu illiqiniğaiħ taapkua arganmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim analatkaqsiñiğai. ¹⁸ Simon-ñum qiniğniğaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragaħa tamatkununa uqğiraqtik illiqipmatigik arganmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiñiğik maninñik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisistnaptuuq taavrumiña sanñimik. Uvvatuq illiğigupku argannik iñuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiuniğaa, “Piyacquğvinmugiñ maniksummaqpiħ! Uvvaa tauqsitlanasugiviun maninñik Agaayyutim aatchuutigikkaña? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupiginitlugu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiñniqsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaanani. ²² Mumigiñ taavrumakña nalaunñaiħiqniñ! Iniqsruğutin Agaayyutmun natqititqulutin kaviuğuksaħipnik! ²³ Ilitchuğigikpiñ immaukkaqsiplutin killuqsriħiğmik suli killuğmun analatitlutin.” ²⁴ Simon-ñum itnağniğik Peter-lu John-lu, “Iniqsruutillañniaqsitña Agaayyutmun anasiññuqsauñilluna.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniaqtaullañniqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutik uqaħiñik atanguruam aasiiñ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauħiğmikni tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaaq nunaaqqiuraini Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu İlrakuvik

²⁶ Aasiiñ isağulgan atanguruam Philip uqautiniğaa, “Paqnalutin unallam tunaanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtigniqsuq. Iqliqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ğmiumik. Taamnali iñuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ğmiut Kandaki-ñatni (Ethiopia-ğmiut taggisiqağnikkanat ataniqtin Kandakimik), aasiiñ ilaa Jerusalem-munniqsuaq agaayutyahuni Agaayyutmun.

28 Aitmuligmiñi tuttuqpagaqtuağmiñi agliqiniqsuq Isaiah-m sivuniksriqirim makpiğaaniñik. 29 Ipqitchuam Irrutchim nipliutinigaa Philip, “Utlaguñ tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsiluguasiiñ.” 30 Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiuñ taamna ilirakuvik agliqiyluni makpiğaaniñiñ sivuniksriqirim Isaiah-m apiqsruğniğaa, “Kanjiqsiviun agliqikkan?” 31 Taavruma kiunigaa, “Kanjiqsipkağniaqtaunnaña qanuğluña kanjiqsiiñiaqpiq?” 32 Taamna uqaliq agliqiağikkaña itniinniqsuaq,

“Iñuk ipnaisun tasikuaqtauruatun tuqqutaksraqtimiñun,
ipnaiyaatun niplitlaitchuatun salikkaukama
ilaa nipliğñaiyuğattuq.

33 Uqaqsittaakiğmiñi iñupayaam añaallaqhuutinigaa atchiksipkaqluguasiiñ.
Kia-unniñ kanjiulguvagich?

Ilaa kinuvianitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiah 53:7-8

34 Taavruma ilirakuvium qanuğviiqhuni apiqsruğniğaa Philip, “Uqautihiñauviña kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqautiqaqtilaananiq? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” 35 Philip-ñum ilitchuğipkaqlugu Isaiah-m uqalhaniñ sivulliuplugu uqautinigaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. 36 Iglauhiğmikñi tikiñniqsuk imiğmun. Taavruma ilirakuvium nipliutinigaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaña paptaakkaukiksramniñ?”

37 [Philip-ñum piñigaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaaħiñaurutin.” Ilaa nipliğñiqsuq, “Ukpiğillapiağiga Jesus Christ Agaayyutmun iğniğilħa.”] 38 Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiğmun. Philip-ñum paptaağniğaa. 39 Imiğmiñ qakikamikaasiiñ Agaayyutim Irrusian nuktitiğniğaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiñitqinjitħamiuñ igliqtuiñağniqsuq quviatchallapiaqhuni. 40 Philip ilitchuğiniqsuq Ashdod-mi itilaağmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtuağniqsuq iluqanjitħi nunaaqqiurani tikiğgatakiğmiñunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ñum Mumilħa

1 Saul-ñumli sivutmuutinigaa aniqsraaqtuiħi tuqqutchisuħikun tamatkuniña Atangum ukpiqtuanuruañiñik. Ilaa utlautiniqsuq qaukiatnun agaayuliqsit 2 aglaqagukhuni taluğnaqutiksrağmiñik Jew-ñuplutiñ katrağvinjitħi Damascus-mi. Aasiiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniğmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich añutitlu ağnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. 3 Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumanğum qilañmiñ qaggutinigaa. 4 Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqluğaqtimiñik, “Saul! Atañii! Suvaata nagliksaaqtitpiña?” 5 Saul-ñum kiunigaa, “Ataniiq, kisuvvich?” Uqautraan nipliutinigaa, “Uvaña Jesus ilvich nagliksaaqtitağikkan. 6 Makillutin utlautiñ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piħiksraqnik.” 7 Tavrani Saul-ñum igliqatai taatnakkauħhani qikağniqsut niplitlaihutiñ, tusaagaluqħugu nipi aglaan iñua qiñititlugu. 8 Saul makitnami nunamiñ uinħami qiñitlaiğniqsuq. Taapkua tasiuqħugu Damascus-muutinigaat. 9 Ilaa piņasuni uvluni qiñitlaiñniqsuq, niğinjitmiuq naagaunniñ iminjitmiuq.

10 Ukpiqsrruaqtuğğuuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik. Agaayyutim qiñiquuraaqtitlugu tuqluğniğaa, “Ananias!” Ilaan kiunigaa tuqluusiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuña, naalakkikpiñ.” 11 Atangum piñigaa, “Makillutin aullağiñ apqutmun atiqaqtuamun Nalguqtuamik. Taamma

Judas-ñum tupqani apiqsruğumuutin Tarsus-miumik atiaqtuamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiniquuraakun qiniğniğaa anjun atilik Ananias-mik utlaklugu inmiñun patiklugu arganmiñik qiniñtlasitqiksinnigaa.” ¹³ Ananias-ñum kiunigaa, “Ataniiq! Inugiaktuat inuich uqautigigaat taamamna anjun Saul qanutun kapyapkaiñiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiñniqsuq Damaskus-mun qaukiat agaayuliqsitniñ taluğnaqusiqługu tigusihksranagun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutilgiñniğaa, “Ananias, Saul-mugiñ. Piksraqtağigiga savautritquplugu uvannik ilitchuğipkautigiluna inunñun Jew-ñunitchuanunlu umialinjitñunlu suli Israel-aagmiunun. ¹⁶ Suli kanjipsipkağisigiga qanutun nagliksaahksrana piqutigipluna.” ¹⁷ Tavrakna Ananias aullağniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuna tupiğmun patinigaa Saul arganmiñik nipliğhuni, “Aniaqaan Saul! Atanğum Jesus tuyuğigaana ilipnun taivruma qiniikkaqpich apqutmi utlautiniqni mauna. Ilaan tuyuğigaana qiniñtlasitqiquplutin aasiiñ Ipqitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqalum kavisainisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ñum irrakniñ aasiiñ ilaa qiniñtlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Nigianikman sayanan uttaqiniğaa.

Saul-ñum Quliaqtuałha Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallañniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ñuruat ktrağvinjitñun quliaqtuağutiplugich Jesus-kun itnailiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iğniğiniğaa.” ²¹ Tamatkua iluqagmin tusaaruat taavrumina quviğutchakhutin itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñaunjitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqqutchirağaqtuaq ukpiqtuanjuranik? Suli mauna utlautipluni sivuniqaqhuni tigusiluni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukñitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuałiğmiñi kanjipsipkaiñiqsuq inugiaktuanik inunñik Jesus taamna Christ-ñulhanik nalupqinaiqlugu. Jew-ñuruat inuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiñniqsut. ²³ Aquagun inugiaktuat uvlut Jew-ñuruat katimaaqsiñiqsut sivunniughutin tuqqutchuklugu Saul. ²⁴ Aglaan kilinigaat taatna sivunniugniplugich. Unnuaqtuummaan uvlumiļu Jew-ñuruat qanaksruğniğaat nunaaqqim paaniñi tuqqutchumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriruat unnuat ilanatni ikiniğaat Saul aguupmanmun atqautipluguasiiñ silatmun anmangagun katchiqpaum.

Saul Jerusalem-miłha

²⁶ Tavrakna Saul utiğniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniagaqsigaluağniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguağiplugu ukpiqtuağulha iqsigiaqsiñiğaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ñum ikayuğniğaa Saul taapkununautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kanjipsipkautiginigai Saul-ñum qiniłha Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuqluğniplugu suli uqautipmiplugich Saul-ñum quliaqtuałhanik taluqputaiqhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqputaiqhuni quliaqtuaqaghuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatiqaqmıuq akilliliqlugich Greek-ñuraaqtuat aglaan ilinjitñun tuqqutchumagaluaqtitluni. ³⁰ Ukpiqtuaqatiunin (ilitchuğikamin taavrumina) samunautiniğaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuanjuruapayaat Judea-mi, Galilee-miļu suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyikkauplutin irrusiğmikkun. Ukpiqtuanjuruat inuuniqsut taluqsriplutin Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaagniğai aasiiñ inugiaksisaiñaqhutin.

Peter Lydda-mi Joppa-miļu

³² Peter-li igligniqsuq napmupayaaq. Igligmiñi utlakmiñigai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq anjutmik atiqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatlaiñiq, makingiññiqsuaq tallimat piñasuni ukiuni siñigviñmiñiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniñaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum ihuaqsigaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq. ³⁵ Iñupayaat Lydda-mi Saron-miñu qñiqamitruñ taamna ukpiligñiqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-miñi añaqagnaqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñaqñiqsuq Dorcas-mik mumiutiqaqñiqsuaq tuttumik). Ataramik savaqaqñiqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuanik. ³⁷ Taamna añaq atniññaliqhuni tuquniqsuq. Igguanikamitruñ inillañniñaaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitruñ Peter inniplugu Lydda-mi, malgunnik iññuñnik tuyuqaqñiqsut ilaanun, itna uqaksriuqñugich, “Qilamiksruqutin utlautiñ.” ³⁹ Peter-m itqanaiyaqtiqami malinñigik taapkuak. Tikitmata taamuna mayuutiniñaaat qulligmun inimun. Uilgañaat puuñniñaaat qiaplutin qñiqtitaqñugich atnuñarriññik Dorcas-ñum iñuunñagmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqñugich iluqaisa taapkuak tavrakña inimiñ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kiniaqñugich taamna timi nipliutiniñaa, “Tabitha makittin!” Taavruma añaqnam uitñami qñiqniñaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuñniñaa makititlugu. Tavrakña ukpiqtuat uilgañaatlu isiqtitlughich qñiqtinnigaa ilinñitñun iñuuplugu. ⁴² Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiña aasiiñ ukpiqsriñiqhutin Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuqmianuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi anutiqaqñiqsuq atilimik Cornelius-mik anjalatchipluni tallimakipianik anuyyiuqtinik. Taapkuali anuyyiuqtit aggigñiqsuat Italy-miñ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaqñiqsuq tupiqatituummañmi taluqsriplutin Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ñuruat naglinnaqtuanñitnik agaayumaqtuanupluni. ³ Iñañatni unnuksraat piñasugugunnaqsipman qñiqquuraqñiqsuq nalupqinaiqñugich qñiqniñaa Agaayyutim isañulga isiqqhuni tuqñuqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ñum qñiqpakñugich isañulik iqsiñkun kiuniñaa, “Suva? Anjuun! Qanuq-samna?” Isañulgum itnañniñaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsruññiñ tautukñugich ikayuiññiñ naglinnaqtuanik. Taatnaqhuni itqagigaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqagñiñ iññuñnik uvunautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuag Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi tagium siñaani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiun taamna isañulik qñiqniñniñiqsuq. Cornelius tuqñuñniñiqsuq malgunnik savaktinmiñnik suli atautchimik anuyyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqqaqñugich tamarrumiña atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuginigai.

Peter-m Qñiqquuraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuñniñiqsuq tupqum qaanun iniqsruñiqqhuni uvluppaguqtuami. ¹⁰ Ilaa niñisulillaqiaqmiñglu. Niñiksranik itqanaiyaqtitlughich Peter-li qñiqquuraqñiqsuq tatpakmani. ¹¹ Qñiqniñniñaa qilak anmaqñugich sumimña atqaqiaqsiñniñaa atriqaqtuam ukiñhaaqpaktun niñitauruatun nunamun sisamatigun iqirguigun. ¹² Taamna imaqaqñiqsuq qanusipayaanik nunam niñrutaiñnik paamguqtuanik suli

tiñmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutinigaa, “Peter! Makillutin tuqqutchiłutin niğgiñ!” ¹⁴ Peter-m kiunigaa, “Ataniiq! Taatnağumiñaiapiaqtuñ! Niğniğaaqsimaitchuñ qanutchimik agligikkamnik unniiñ qaayugikkañatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilgiñniğaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkañi ilvich isummatigiyumiñaitchitin qaayuğnağlugich.” ¹⁶ Taatnailiñiqsuq piñasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukiłhaaq nuqitqinñigaa tatpakmuñ. ¹⁷ Peter isumaksraqtuaqsiñiqsuq qanuutautilañanik qinikkiutauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ñum tuyugikkañi apiqsruqtağniqsut nani Simon tupqa itmañaan, aasiiñ ilitchuqsrianikamiñ nutqağniqsut talum sivuğaanun. ¹⁸ Apiqsruğniqsut, “Tukkumaruaqapqa uvani atilimik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaniqsiñiaqtitlugu qiniquuraakkağmi qanuutautilañanik Ipqitchuam Irrutchim nipliutinigaa, “Qakma silatipni piñasut iñuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqağin. Piqasiğiakkich tuyugikkağigitkakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutipiğai, “Uvañ pakiñniğipsitñ. Suplusi aggiqpisi?” ²² Taapkua kiuniğaat, “Cornelius-ñum añuyyiuqtit atangata tuyugigaatigut. Ilaa nakuuruañuniqsuq añun agaayusuuruuq Agaayyutmun suli iluqatin Jew-ñuruat kamagiplugu. Agaayyutim isagulgan uqautinigaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatquplugu uqaututiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiğniğai taapkua unnitquplugich tavrani.

Uvlaakuğman aullaqmata malinñigai. Ilañisaptuuq ukpiqtuat tavrakña Joppa-miñ tuvaaqasiğniğaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiñniqsut. Cornelius-ñum niğiukhuni ilani suli ilauraani katinñaniksimanigai. ²⁵ Aasiiñ Peter isiaqsiñman Cornelius-ñum purviginigaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitinnigaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvañaptuuq inuñhiñauruñ.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu tupiğmun. Tavraniasiñ ilitchuğinigai iñugiaktuat iñuich katiñniqsut. ²⁸ Tavraasiñ nipliutinigai, “Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ñuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuut atutaksrañisigun Jew-ñunitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigañña uvañnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunitchu. ²⁹ Taatnaqñuñ qannigñiqapña utlautirunña pisagumasunñaqnañ. Apiqsruullaglakpiñ, suvaata qannigñiqpiñ?” ³⁰ Cornelius-ñum kiunigaa, “Sisamat uvlut uñataatni itnailiyunñaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvluppaguqman agaayulgisitlunña, taimmaiñaq añun atnuğalik qaummağiksuanik qikaaniktigniqsuq sivuqqamun. ³¹ Itnağaña, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin itqağigai. ³² Tuyuqağin Joppa-mun añutinik uvunautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruq Simon-miptuuq qitummairimi tağium siñaañi ittuami.’ ³³ Taatnaqñuñ uiguiñaqługu qannigikpiñ, iħaaqutiluğniğiptigut uvunallapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuğaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiliksraptigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriħa

³⁴ Peter aullağniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttuqsrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriħa iñunñik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaaqqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunñarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiunugisiññaan. ³⁶ Nalupqisuñitchuñ tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyugikkañña Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qinuiğutripkağaa iñunñik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanguruuq iñupayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq aullağniipluni Galilee-miñ kinuagun John-ñum Paptaaqtitçirim quliaqtualħan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun

sayyiqługu piqasiqługu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkana. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli ihuaqsiragakkanı tamatkua tuungaum analatani, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqługu. ³⁹ Aasiin uvagulli qiniqlugu iluqaan iniqtagikkaña Jew-nıruat nunañatni suli Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuq iliplugu kikiaktuutilha sannigutamun suli inunun tuqputağilha. ⁴⁰ Taamna taatnakkañat Agaayyutim anitqiksitkaa tuquliğmiñ piñayuakni uvlut. İlanısa inuich nalupqinaiqlugu qiniğaat. ⁴¹ İluqallapiğmin inuich qiniğitchaluğaat, aglaan qiniğikput Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuağitquplugu ilaagun. Uvagut nigiqatigikput imiqatigiplugu Agaayyutim anitqiksinnanikmagu tuquliğmiñ. ⁴² Aasiin ilaan tiligaatigut tusaayugaallataq uqautigitquplugu inunun, ilisimarausimaaqupluta ilaa taivruminawli Agaayyutim piksraqtaaña atanıquqlugu inuuruani suli tuqunaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriqipayaat uqautigikkañat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-nım natqigutigisigai killuqsautai atıgmıgun.”

Jew-nıñitchuat Akuqtuıñhat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtıtlugu iluqaitınun naalağnıruanun uqaututaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniğai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-nıplutiñ ukpiqsırıuat taamakña Joppa-miñ malıktuat Peter-mik quviğusunıqsut Agaayyutmun qaiñha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununıptuuq Jew-nıñitchuanun. ⁴⁶ Sumiulıraaqhutiñ uqatıgun tusaagaqsiñığaiç uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutiñ.

⁴⁷ Tavraasiin Peter nipliğniqsuq, “Uvaptıktıtuntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim analatkaı. Kıami paptaaqsailırağniaqpagıç imıgmik?” ⁴⁸ Taatnaqlugıç ilaan tiliñığai paptaaqtıtuqplugıç Jesus atqagun. Taapkua inıqsruğniğaat uvliuqtuallaquplugu piqatıgilutiñ.

11

Peter-m Tusaayugaaqtıñha Ukpıqtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqqıraqıtı suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaanıqsut qanuq Jew-nıñitchuanik Agaayyutim uqañhanik akuqtıruanik. ² Aasiin Peter Jerusalem-mun utıqman ilanıç ukpiqsırıuat Jew-nıplutiñ isumaqaqtuat Jew-nıñitlutiñ ukpiqsırıuat nalunaitıutchiqplugıç nakuagıñiñığaat Peter-m quliaqtualha Jew-nıñitchuanun. ³ Piñığaat ilaa, “Uvva aıyugaaqtıuplutiñ kiñunğatnınalunaitıutçinaitçuat, nigiqatıgıkapkıç killuqsagıniqsutin.”

⁴ Taatnaqlugıç Peter-m uqautıaqsiñığai qanuq atuumalğagun aullağniilğatalhaniğlaan. ⁵ İtağniqsuq, “İtlunı nunaaqqıani Joppa-m inıqsruğlamni qiniqquraaqtuña. Qiniğıga sua-imña atqaqtuaq qiniñalik ukiñhaaqpaktun. Niñititauruq sisamatıgun iqırğıuıgun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶ Qiniviksuqapku qiniqtuña niğrutinik uumaruanik paamğutlaruanıglu suli tıñmitlaruanik, imaiñik taavrıma.

⁷ Tavraasiin Agaayyutim nipliutıgaaña, ‘Peter! Makıllutiñ tuqqtıçilutiñ nigğıñ!’ ⁸ Taamna kiugıga, ‘Taatnağumiñaiptıtuña, Atanıiq! Qanusıq ağığıkkaga qaayugnaqtuaq uvaña uqummiqsımaitçıga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakña nipliutıqıkkaña, ‘Qanusıq Agaayyutim salummaanıkkaña isummatıgiyumiñaitçıñ qaayugnağlugu.’ ¹⁰ Taatnaiıplıgu atuummiruq piñasuniğlaan, aasiin taamna qiniğıkkaga nuqıtaupluni kiñmun tatpakmuña.

¹¹ Taatnaqtıtlunı piñasut inuich tikiñniqsut taavrımuña tupıgmun nayukkamnun. Taapkua tuyugıraunıqsuat uvañnı Caesarea-miñ.

¹² Ipqıtçuaq Irrutchim uqautıpmaña malıquplugıç qanıgvııtçunıqnaña. Ukua itçaksrat anıqatıut tuvaaqasiğaatña Caesarea-mun. İluqata

isiqtugut Cornelius-ŋum tupqanun. ¹³ Aasii uqautipluta Cornelius-ŋumli qiniqquraakkagmiñik isaguliñmik tupigmiñi aasiiñ nipliutiplugu, ‘Joppa-mun tuyuqağutin uvunautityaqtirruñ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautiginiakkanan anniqsuğisigaatin kinunigtuummaqpitlu.’ ¹⁵ Aasiiñ tasamunjitluta uqaaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinich atrillapiaqługu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqağitka Agaayyutim uqalı itnaqsimaruat, ‘John-ŋum imikun paptaaqtitchiha aglaan ilipsi paptaakkaugisiliqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷ Taamna nalupqinaillapiaqtuq Agaayyutim qaitchiñhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ŋunjtchuanun atriplugu qaisağikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanguruakun Jesus Christ-kun. Qanuğlugu nutqaqtitkisivigu Agaayyun savaaksrananiñ?” ¹⁸ Taatnaiplugu tusaakamitruñ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinisa nutqautiniğaat pisaanñatrin. Ilinich quyaaqsiñiqsut Agaayyutmik itnaqhutin, “Agaayyutimtuuq piviqaqtilluğniğai mumiksranatigun Jew-ŋunilaat piññaakaaquplugich isuitchuamik iñuuligimik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹ Tamaakña ukpiqtuat siaminniqsut atakkii piyuaqsiuplutin aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqługu. Iñanich tikiuaniqsut Phoenicia-mun ilanich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaqhutin tunaaqqaqługu Jew-ŋuruanun kisiitñun. ²⁰ Aglaan ilanilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkununaptuuq Jew-ŋunjtchuanun uqautigiluumağniğaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsimaniğai, aasiiñ iñugiaktuat tusaaruat mumiksitlasiplugich Ataniğmun ukpiqsriğlikun. ²² Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkunuuna. Taatnaqhutin tuyuqağniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitñami, ilaan iñitchuğiniğaa Agaayyutim savaağikkaña taamani, aasiiñ quyallapiağniqsuq. Ilaan pitchuksağniğai iluqaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaalikun. ²⁴ Barnabas iñullautapluni ukpiqsriillapiaqhuni Ipqitchuam Irrutchim ajalatağiniğaa. Tavraasiiñ iñugiaktuat iñuich maliğuaqtigugniqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakña Barnabas aullağniqsuq Tarsus-mun pakkiatługu Saul. ²⁶ Aasiiñ paqitnamiñ Antioch-muutiniğaa. Tavraniasiiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanuruaniq iñisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruat taiyuutiniñiqsut sivulliuplugu “Christ-ŋum iñuiñik.”

²⁷ Taatnañhatni tamaani ilanilli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸ Iñan atiqagniqsuq Agabus-mik sivullikkauğimigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqagniqsuq niğisunnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiiñ niğisunnaq taavruma uqautigikkaña atuumaruq Claudius qaukliupkaqługu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutin ukpiqtuat sivunniğniqsut aatchuutininik tuyuqağukhutin piyummiñniqtutulaağmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Ilinich tuyuğniqsut aatchuutininik Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanuruat qaukñitñun.

12

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaathat

¹ Umialgumli Herod-ŋum aullağniñiğaa nagliksaaqtitchiliq ilanitiñik ukpiqtuanuruat. ² James, John-ŋum aniqataa, savikpanmik tuqqutinniğaa. ³ Aasiiñ Herod kanisikamiñ quyalitñiñi Jew-ŋuruanik tigiñiğaa Peter suli nanititchiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutriha atuummiñiqsuq niğilhatni

pupsaṅniḡilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruṅ inillaṅniḡaat isiqsiviṅmun, qaitlugu sisamaiṅnun aṅuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ṅum sivunniḡaa Peter tikiutilugu iṅṅunun atanniḡsitchuklugu niḡiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauḡmik pitlukpan. ⁵ Peter isiqtauḡhani ukpiqtuaṅjuruatli iṅiqsruutiniḡaat piḡiqillapiaqhutiṅ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaḡha Isiqsiviṅmiṅ

⁶ Herod-ṅum tikiutisukka Peter iṅṅunun atanniḡuklugu sivuḡaatni iṅuich. Unnuṅaṅani anitchiḡiksraṅaṅ iṅṅunun Peter siṅiṅniḡsuq akunḡatni malḡuk munaqsrik, malḡuiṅṅik kalimṅiḡṅik pituqaqhuni, suli isiqsivium paṅṅi qaunaksriqaqhutiṅ munaqsriṅik. ⁷ Taimmaiṅaq atanḡum isaḡulga sagviḡṅiḡsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isaḡulgum iḡiḡsaḡniḡaa aksiklugu Peter tuiḡqaṅaḡun nipliutiplugu, “Qilamik makittin!” Tavrauḡaa kalimṅiḡich katanṅiḡsut tayagṅikniṅ. ⁸ Isaḡulgum qilamiksriḡṅiḡaa, “Tapsiaḡiksaḡutin, aluḡutikkiṅ atilugik.” Peter taatnatun piṅiḡsuq. Isaḡulgum nipliutipsaḡniḡaa, “Uligaḡutin malinḡa!” ⁹ Peter-m maliaḡsiṅiḡaa isiqsiviṅmiṅ kanṅisillaḡiaḡaluaḡnagu isaḡuliṅmun taatna piḡi. Ilaa siṅṅaḡtuḡasukniḡniḡsuq. ¹⁰ Apqusaḡutiṅniḡaa sivulligṅi qaunaksrini tugliṅiṅni sulipsuuḡ, aqulliupluguasiṅ tikiṅṅiḡsuk savigruaḡmun paamun anigisiḡlutik nunaḡqimun. Taamna paa aṅmalḡiṅṅiḡsuq iṅmigun, ilinḡikaasiṅ aniplutik. Ilinḡik qilamiksruḡhutik apqutikun, aasiṅ taimmaiṅaq isaḡulgum unṅiḡaa Peter tamaṅa. ¹¹ Tavrani Peter-m kanṅisivaaluaḡsiṅiḡaa tamanna atuumaruḡ. Uvva itnaḡniḡsuq, “Nalupḡiḡiṅaḡiḡa Agaayyutim tuyuḡaḡha isaḡuliṅmiṅṅik annautisaḡḡa Herod-ṅum aṅalatchiḡhaniṅ. Ilaan anniḡsuḡmigaṅaṅ Herod-miṅ suli Jew-ṅuruaniṅ piyaḡquisuktuaṅniṅ uvamnik.”

¹² Taamna qaḡḡriaḡpalaktiqami utlautiniḡsuq kinḡṅanun Mary-m, aakanṅan John Mark-ṅum. Tavraniḡ iṅḡiaktuat katimaniḡsut iṅiqsruḡhutiṅ. ¹³ Taluata silataani Peter katchaḡtuḡniḡsuq. Niviaḡsiaḡ atiqagṅiḡsuaḡ Rhoda-mik utlautiniḡsuq paamun kisuupmagaṅ. ¹⁴ Peter-m nipaa ilisaḡḡiḡniḡaa. Quviatchaḡtiḡpaitluni aṅmautigaluaḡnaguunniṅ utiqtiḡniḡsuq kiṅmun uḡaḡiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliutiniḡaat, “Kinniḡivaluktutin!” Aglaan taamna niviaḡsiaḡruk nalupḡisunṅiḡniḡsuq. Aasiṅ kiulḡiṅṅiḡaat, “Irrusia pivalukkiṅ.” ¹⁶ Peter-m nutqautiniḡniḡaa katchaḡtuḡi. Kiisaimmatai aṅmautiniḡpaat. Ilinḡisa qiniḡamitruṅ quviḡutchaṅniḡsut niḡiunḡillaqhutiṅ. ¹⁷ Peter-m urriḡaniḡai nipaisaaḡuplugich aasiṅ uḡautiaḡsiḡlugich qanuḡ Agaayyutmun annisisiḡlaḡmiṅṅik isiqsiviṅmiṅ. Uḡautipsaḡniḡai, “Kilikkumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiṅ ilaa aullaḡniḡsuq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutḡikman isiqsivium qaunaksrai aupiḡḡaṅniḡsut. Kanṅisitḡaiḡniḡaat qanuḡtilaṅa Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiṅ tiliriṅiḡsuq iṅṅunun pakaḡuplugu Peter aglaan paḡiṅiṅniḡaat. Herod-ṅum apiḡsruḡtuḡqaḡniḡai munaqsrit aasiṅ tilisigiplugich tuḡqutquplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miṅ aullaḡniḡsuq ittuallagiaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ṅum Tuḡuḡha

²⁰ Herod-ṅumguuḡ qinnausimallapiḡniḡai iṅuich iṅuuniaḡtuat Tyre-milu Sidon-milu. Taatnaqhutiṅ ilinḡisa katiplutiṅ qiniḡiaḡniḡaat Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaḡniḡaat umialḡum tuglia, taamna atiqaqtuḡ Blastus-mik. Aasiṅ taatnaḡqaqhutiṅ utlautiplutiṅ Herod-mun iṅiqsruḡiaḡniḡaat qiniḡiḡusimaaliksrāḡmiktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niḡiqagviḡaḡtut umialḡum nunagikkaṅaniṅ. ²¹ Uvvaasiṅ naluḡniḡsami uvlumi Herod atnuḡaaḡtuḡhuni umialḡutnaḡmiṅṅik aḡvinniḡsuq atanḡviṅmiṅun uḡautriviksraḡmiṅun iṅṅunik. ²² Tyre-miut suli Sidon-miut

naalagniruat Herod-mik nipliagaqsiñiqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Inūhīñaq nipiqañitchuq taatnatchiñik.” ²³ Taimmaiñaq Agaayyutim isağulgan Herod atniğñatchiğñigaa injalaunīni atakkii kamakkutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niğīñigaat aasiiñ tuquniqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñiqsut Agaayyutim uqałhanik aasiiñ iñugiallapiaktuut akuqtuğñigaat. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaagmiknik utiğniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiplugu John Mark inmikun.

13

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalħa Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaa-mun Savaamun

¹ Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaqağniqsut iñuñnik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutiliñmik Taaqsi-panmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiqağniqsuaq Herod-mik kavanaauruamik) suli Saul-mik. ² Uisauraağniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagisigik uvañnun savaaksranun tuqluummatigikkamnun iliniknun.” ³ Tavra uisauraaqhutin agaayuanikamin arganmiknik patiklugiglu tuyuginiğaiç.

Uqqiraqtik Cyprus-mulħak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuginiğik Barnabas-lu Saul-lu. Iqliqhutik Seleucia-mun aasii tavrakña tiksigñiqsuk qikiqtamun taiyuutiliñmun Cyprus-mik. ⁵ Ilinik tikitñamik Salamis-mun nunaaqqiuramun Cyprus-mi quli-aqtuağniqsuk Agaayyutim uqałhanik Jew-ñuruat katragviatni. John Mark-mik ikayuqtiqağniqsuk. ⁶ Tavrakña nunakuaqhutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñiqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñiqsuk anatkumik Jew-ñuruamik atiqaquamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqağniqsuq sivuniksriqiraunipluni. ⁷ Ilaan ilannağiniğaa kavanaauruaq taavrumani qikiqtami, atiqaquagguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksuanupluni. Taavruma kavanaauruanguuq aiyugaaqtullapiagñigik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqałhanik. ⁸ Aglaan taavruma anatkum Elymas-ñum akilliliqsuğniğik taapkuak atakkii kavanaauruaq ukpiqsritqunitlugu Christ-mik. ⁹ Aasiiñ Ipqitchuam Irrutchim ajalatagigaa Saul, taggisiqagmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ñum qiniqamiuñ naliñiñaaqlugu taamna anatkuaq ¹⁰ nipliutiniğaa, “Ilvich tuungaum atrigigaatin! Iluqaan nakuuruaq uumiginiğin ataramik kinniplugich iñuich pisaasulipkun. Uqautiginaiğun Agaayyutim ilumutuulħa sagluuqtuanunilugu. ¹¹ Pakma Agaayyutim anasiññuqsagñiğaaatin. Qiñitlaisaallakkisirutin qaumamik.” Taatnağluqaaqtuq Elymas-ñum ilitchuqligñigaa taaqtuamun matulħak irrañmi. Ilaa saptaaqsiñiqsuq kisumun iñuñmun tasiullañniaqupluni arganmigun. ¹² Kavanaauruam qiniqamiuñ taamna atuummiruaq ukpiligñiqsuq quvigutçakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaaqatiunilu Antioch-muñniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaaqatiunilu Paphos-miñ tiksigñiqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ñum uniniğik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ igligniqsuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ñuruat minguiqsiağviata uvluañni utlautiniqsuk katragviatnun aquvitlutikaasiiñ. ¹⁵ Moses-ñum maligutaksraña suli sivuniksriqirit aglaanitiñiñ agliqianikman katragvium qaukñisa itnağiniğinik, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraqağuptik pitchuksaagutmik iñuñnun uqaqugiptigiñ ilinitiñun.”

aunaitchuq. ³⁸ Ilauramaan, iluqasi kaniqsiruksraurusi ilumutuuhigmik quliaqtuagikkamnik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqilhiñaugai killuqsautisi. Kiñaunniñ tupiksriñiaigmigun maligutaksraiñik Moses-ñum nalaunñasipkakkauyumiñaitchuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsriruaq ilaanik nalaunñasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagititchi. Atuumminitchumauq ilipsitñun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ 'Atañii, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuağilugu piyaqquğniaqtusi.

Iñuupkağlusi savaaqagisiruñña ukpiğiyumiñaisapsitñik unniñ iñuum uqautiniağaluaqpasi.' "

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomaknik katragviatniñ iñuich aiyugaaqtu-aqsiñigaich utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaagiaquplutin tamarrumuuna. ⁴³ Kinuagun katimalhum iñugiaktuat Jew-ñuruat suli mukimsimaqtuat Jew-ñuruat ukpiğusiatnun maliaqsiñigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinik pitchuksaagnigaich ataramik tunnavigitquplugu Agaayyutim ihuaqqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiaqhutin Agaayyutim uqałhanik. ⁴⁵ Tavralli Jew-ñuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalillapiaqhutin akikñaqługich Paul-ñum uqautai uqagniqłuutiaqsiñigaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqagniqsuk taluqs-ranillapiaqhutik itna, "Agaayyutim uqałha sivulliulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnalipsigun ayakkiksi iñuuhiq Agaayyutitñaqtauruq. Taatnamik uninñiağipsi aullağunuk tamatkununa Jew-ñunitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnailiplugu,

'Nalunaiqsagigikpiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ñunitchuanun anniqsuquplugich iñuich suniananipayaaq nunam.'

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-ñunitchuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñiqsut Agaayyutim uqałhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuuhiqquplugich Agaayyutitñaqtauruamuk ukpiqsriligniqsut.

⁴⁹ Uvvaquq Agaayyutim uqałha siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavralli Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağanik kamagikkauruanik taluqsriruanik Agaayyutmik suli qaukhiñik taavrumani nunaagqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ.

⁵¹ Uqqiraqtik ipsunigaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aullağniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuniqsut Ippitchuam Irrutchim anjalatlugich.

14

Iconium-miithak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun ut-lautilginiñiqsuk Jew-ñuruat katragviatnun. Uqautrillautapiağatagniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu ukpiqsriligniqsitlugich. ² Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriryumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ñunitchuanik. Ilinisaunniñ akikñaqtuliqsitkaich ukpiqsriruanik. ³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtualhakni ihuaqqutriligmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinnigaag uqauttutaak ilumutuulha. ⁴ Nunaagqim iñui

malguiguḡniqsut, ilañich iñuich ilaliutiplitin Jew-ḡruuanun atlatsuli tappiuti-plitin uqqiraqtinun. ⁵ Kiisaimma Jew-ḡruñitchuat suli Jew-ḡruuat sivul-liuqtituummaḡmin sivunnigñiḡput añallaḡḡugukḡugik unniñ miḡuqtuḡḡugik uyaḡañnik. ⁶ Uqqiraqtik ilitchuḡikamitku taamna sivunniugun qimañniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqḡinñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilḡiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸ Tavraniguuq Lystra-mi qinḡniqsuk iñunmik pilguirrutiaqtuamik isiganmigun anilḡataḡmiñiñaglaan. Pisunḡañiñniqsuq aglaan aquppitḡapluni. ⁹ Taamnaguuq naalaḡniñniqsuq Paul-ḡum uqauttutaiñun. Aasiñ ilitchuḡiplugu taavruma ukpiqsrilaña iḡuaqsikkauḡksraḡmigun Paul-ḡum qinḡiaqsiñiḡaa nalaagun ¹⁰ nipliutiniḡaa nipitusipluni, “Qikaḡiñ.” Taamnaguuq añun maksriñniqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvaguuq iñugiaktuam Paul-ḡum savaaḡikkaña qinḡiamin Lycaonia-ḡmiuraaqhutin niprallañniqsut itnaqhutin, “Agaayyutivut iñuguḡniqsut aasii atqaqhutin uvaptiknun.” ¹² Atchiḡniḡaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavraniguuq piḡaḡniqsuat agaayyuvinmik aanguaḡmiknun Zeus-mun silataani nunaaqḡim. Aasiñ agaayuliqsi taamavrumuña Zeus-mun tikiutriñniqsuq uumaruanik añusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillaḡuaqsiñniqsut kamaksrisukhutin uqqiraqtinik.

¹⁴ Uvvaasiñ ilitchuḡiaqsikamitku taamna Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu aliktuḡniḡaik atnuḡaatik aasiñ upaktuutiplitik itnaqhutik tamatkunuña, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasigaqpsi? Iñuñhiñauruguk ilipsisuntuuq. Agḡiqsuañuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqugaluqhusi matkunakña agaayyutinñuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu taḡiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaanianiktuami iluqaisa iñuich ilatchiḡniḡai sivunnitḡasiplugich iñuuniaḡhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kañiqsimapkaḡniḡaa nakuuruañuñi savaallautagḡmigun, sialuk tatpakmakña qaitḡlugu suli niqiksrat nautchiat piviksrañisigun qaisimaḡai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnailiplugu uqautiuraḡniallaisa Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu nutqaqtipqauraḡniḡaik tunillaḡiksrañatniñ inmiknun.

¹⁹ Aasiñ ilañich Jew-ḡruuat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ suli Iconium-miñ tavrunaḡḡiñniqsut. Tavra piqatiksraḡniaqtuqhutin iñugiaktuanik inmiknun uyaḡañnik miḡuqtulḡiñniḡaat Paul. Kalinḡniḡaat anitlugu nunaaqḡimiñ tuqunasukniaḡḡugu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuaqatiunḡi katipmata avataanun Paul makitluni utiḡniqsuq nunaaqḡimun, uvlaakuqmanaasiñ ilaalu Barnabas-lu aullalḡitḡutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utiithak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuagmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsriliḡniqsut. Tavraasiñ utiḡniqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaḡḡugich tunḡaviqaquplugich Agaayyutmik, uqautiniḡaich itna, “Uvagut iglutuqtuksaurugut iñugiaktuanik iñuilluḡutinik isitlasiñiapiḡuta añayuqautaanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchaḡikamik ukpiqtuañruuanun nalunaiqsisiragḡniḡaich ukpiqtuañruuat qauḡksrañitñik, suli agaayuqqaqhutin uisauraaqhutinlu tamarrumani uvlumi inḡisruutiniḡaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunḡavigikkañatnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunaḡani Pamphylia-mun tikiññiqsuk.
²⁵ Tamatkunani Perga-milu tusaayugaallataq uqautigiasilgiññaak, tavrakḡaasiiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakḡa tiksiquhutik utigñiqsuk Antioch-mun aullaqqaagataḡvinmiknun. Tavrakḡa aullaqtuak ukpiqtuanḡuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautihakni inmiñun. Taavrumaḡa utigñiqsuk naatchikamik savaagmiknik.
²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanḡuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaanik tumigiplugik suli Jew-ḡunḡitchuatunniiñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavranciasiiñ ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

15

Katimalhat Jerusalem-mi

¹ Kinuagun iñuich ilaḡich tikiññiqsut Antioch-mun. Iḡisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitḡutchiqsimaichupsi timipsigun tuvraqḡugich Moses-ḡum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsiñiqsuk ilinḡitnik taavrumuuna. Taatnaḡhutiḡ sivunnigñiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilaḡugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksraḡigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanḡuruat qaukḡinḡitlu tamatkunuuna Moses-ḡum tillisaigun. ³ Taatnaḡhutiḡ ukpiqtuanḡuruat inisa tuyuḡinigaich. Iḡligñiqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutiḡ Jew-ḡunḡitchuatunniiñ mumiññiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanḡuruat piqasiḡhutiḡ uqqiraqtinik suli qaukḡigñik paḡlanigaich. Taapkunḡa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaḡa inmikḡigun. ⁵ Aglaan ilaḡich ukpiqsriuat Pharisee-ḡusuuruat makinniqsut itnaḡhutiḡ, “Jew-ḡunḡitchuat ukpiqsriuat nalunaitḡutchiqsuksraupiaqtut uqautikkautiḡ tupigiraksraḡinilugu maligutaksraḡa Moses-ḡum.”

⁶ Taatnaḡhutiḡ uqqiraqtitlu ukpiqtuanḡuruat qaukḡinḡisalu katimaniqsut isummatigisukḡugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqamata Peter makitluni nipliḡñiqsuq, “Aniqatiumaan! Iḡisimarusi inilḡaan akunnapsitñiñ Agaayyutim piksraqtaagipmaḡa uqaḡiaqpluḡa tusaayugaallautamik Jew-ḡunḡitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiiñ Agaayyutim iḡisimahigmigun iñuich isumaḡitnik uqaḡigaa akuqtuilli Jew-ḡunḡitchuanik qaitchiplugich Ippitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiḡi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinḡillu atlakaagiiḡsingitkaatigut. Killuqsautiḡitnik natqiutiniḡai ukpiḡiaḡutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiuḡ Agaayyun suli Jew-ḡunḡitchuat tupiksripkaḡniaḡlugich tillisunik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpiḡigikput Agaayyutmun anniqsukḡiput ihuaqutriḡhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuḡuq.”

¹² Katimaruarguuq iñuksruiqhutiḡ naalaḡniñiqsut Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuaḡnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtaḡikkaḡaḡun inmikḡun akunḡatni Jew-ḡunḡitchuat. ¹³ Uqaḡuiqmaknik James-ḡum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsiḡta! ¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullaḡniipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaḡugu Jew-ḡunḡitchuaniiñ iñuksraqtaaqatuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. ¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaḡnun immiutiḡha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶ ‘Aquagun Atanḡuruaḡa utiḡisiruḡa.

Aasiili ikayuitqikkisiruḡa David-ḡum kinuviaḡiñik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkaauruaq.

¹⁷ Iluqağminj atlatlu iñuich pakaaqagumuut Agaayyutmik, iluqağminj Jew-ñunitchuat piksraqtaagikkatka uvañnun.

¹⁸ Taatna Atanguruaq uqaqsamaruq, ilitchugipkairuaq tamatkunija injilgaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiin uvañali sivunniutigiga uqumailliuqtitpañasunaqñagich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksranisigun Jew-ñunitchuat mumiksuat Agaayyutmun.

²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunillautumakpan aanguanun nigiqunillugu, suli qaayugnaqtuağimñ atlatukun piisimaaqulugich, suli augiqsimailaanik nigrutituqunillugich unniiñ aukuqunillugich.

²¹ Taimakñaqaña Jew-ñuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich iñunñun ktrağvinitñi. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpiqtuanñuranun Jew-ñunitchuanun

²² Tusaakamisigij uqqiraqtit suli qaukñuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuanñuruat sivunnigñiqsut añutinik piksraqukhutiñ Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutiñ Judas-mik taggisiqaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtillautuaniqsuak ukpiqtuaqatiumikni. ²³ Taapkuñnuuna tuyuutiñich tuyuuniqsut,

“Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukñuruaguutlu, tuyuqtugut nayaañğmik iluqaitñun Jew-ñunitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-milu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaanigikput ilanitiñun ilagikkaptiknun ihuillutağniplusi akatlusi uqaligimikkun, taatna pitqulugich piñitkaluaqtitlutiñ uvaptiknun.

²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqagiatkauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-milu Paul-milu, ²⁶ taapkuak iññuk suksraagiruak iñuuhigmiknik savautriğimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuginiagivut ilipsitñun. Uqautipsaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. ²⁸ Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisuñitlusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkunija atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillautigimaruanik aanguanun niginiñasi auktusunaqasi lu unniiñ qimisimaruanik nigrutmik niginiñasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtuağimñ atlatukun. Taapkunakña qaunagigupsi pillautagñaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkağniğaiç iluqaisa ukpiqtuat aasiin qaitchiplugich taapkunija aglañnik. ³¹ Iñuich agliqianikamisigik tuyuutiñich quviatchañiqsut pitchuksaagigimikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauhigmikkun uqautriñiqsuk ukpiqtuanik pitchuksaaqługich ukpiqsrihigmikkun sayyaxsaqlugillu. ³³ Aasiin tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunitñik taikuuqhutiñ aullaqtinnigaiç kiñumun tuyuginitñun.

³⁴ [Aglaan Silas sivunnigñiqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñagñiqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanguruam uqalhiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avithak

³⁶ Kiñuvatigun Paul-ñum nipliutiniğaa Barnabas, “Kiata, utigvigilavuk nunaaqñurapayaat Agaayyutim uqalhanik quliaqtuağvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kaniqsityağlugu qanuğli pisilañat.”

³⁷ Barnabas-ñum tuvaaqatigisunigaa John Mark aullağumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ihuaginitkaa aullautiħa ikayunitlugikkii quliaqtuaqmaknik, unitlugikunniin Pamphylia-qsiuħakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailillapiagñiqsuk

piqatigiiñgihutikunniiñ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullañiqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaqaqtiksraqhuni Silas-mik aullañiqsuq. Ukpiqtuaqatiutik injiqsruutiniğaich Agaayyutmun qaunagitquplugik igliħakni. ⁴¹ Igliñiqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiiñ Paul-ñum sayyaksaqługich ukpiqtuanjuruat ukpigutiñich.

16

Timothy-m Piqasiutiħa Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluqamik tikiłgatañiqsuk Derbe-mun suli Lystramun. Tavraniguuq ukpiqtuaqaqmiñiqsuq atiliñmik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpiqtuanjupmiñiqsuaq Jew-ñupluni aglaali aapaña Greek-ñupluni. ² Iluqağmiñ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-mi lu uqautigillau-tağniğaat taamna Timothy. ³ Paul-ñum Timothy maliquniğaa injmigun. Taatnaqługu nalunaitñutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ñuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunaitmatruñ taamna Timothy aapaqatħa Jew-ñunitchuamik. ⁴ Apqusrautiħgmikni nunaaqqiurani uqautiniğaich ukpiqtuanjuruat tuvraqtaksranik, uqqiraqtit suli qaukħiħ Jerusalem-mi sivunnikkañitñik ilinjitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutiñ ukpiqtuanjuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriħgmiktigun suli ilaniktuuğniqsut ukpiqtuağtuqtuaniq uvluğagipman.

Paul-ñum Qiñiqquuraatħa Troas-mi

⁶ Taapkua igliñiqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ğmiut nunañat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatin tusaayugaallautamik Asia-muutriniiñiqsut. Iliniħ taununañiñiqsut. ⁷ Aasiiñ qallikamitruñ Mysia-m killiña saqusukkaluağniqsut Bithynia-m tunaanun, aglaan Jesus-ñum Irrutchiğmigun taatnamuquñiñigai. ⁸ Taatnaqhutiñ nalğugniqsut Mysia-kun tasamuña Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquuraağniqsuq Macedonia-ğmiumik qiñiñuaqtuqtuamik itnaqhuni, "Macedonia-mun ikaağutin ikayuğiaqtigut!" ¹⁰ Paul qiñiqquuraaqtitqaaqługu itqanaiyaqtiqapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqluqiput tusaayugaallautamik quliaqtuağiaqupluta iñunñun taakipkunuña.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuağutħa

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalğuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukħiğmun nunaaqqiatnun Macedonia-ğmiut, iñugiaktuanik Rome-mağmiunik iñuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut. ¹³ Minguiqsiagvium uvluva tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlaurugut kuugum siñaanun injiqsruğiağasugiplugich. Aquvitnapta uqaaqtuutrurugut ağanik tavruraptuuq katiruanik. ¹⁴ İlanat naalaqtikput atiqagñiqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanjuniqsuq sunauraammağiksuanik ukiħhaanik, agqiqsuanjumanapluni nunaaqqianiñ Thyatira-m. Kamaksriruanjuniqsuq Agaayyutmik. Aasriiñ Agaayyutim piyumiñaqsipkağaa akuqtuiliksrananun Paul-ñum uqagikkañiñik. ¹⁵ Taamna ağnaq paptaakkaukama piqasiqhuni tupiqatiuñiñik ilaan aiyugaağługich itnaqhuni, "Ukpiqtuanjunasugigupsitña utlauttuttitħi tuppamni itchaqtuağusi." Kayunağniğai tukkiqługichaasiiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtautħak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut İlanatni injiqsruğviptiknun utlautiħaptikni kipaluuniksuaq niviasiqsığaksraq nalautkikput. İlaa tuunğaqtaqagñiksuaq taatnatchikun sanñiqalğmigun sivuniksriqipluni, aasiiñ atqunaq maninmik piññautinikkaña atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna,

“Ukua iñuich savaktai kamanagñiqsraurum Agaayyutim.” ¹⁸ Iñugiaktuani uvluni taamna niviaqsigaksraq taatnagñiqsuq. Uvvaasiiñ Paul-ñum ađiuplugu kinjaqlugu irrusiq itnagñigaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguq tuungaqtaq aniñiqsuq niviaqsigaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitchugikamiñ maniññañniutrin piiqsigñiqman Paul-lu Silas-lu tiguniğaiç. Kaliksraqługik katimmavinmuutiniğaiç sivulliuqtinittun. ²⁰ Rome-mağmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniğaiç itnaqhutin, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñuñnik nunaaqqipsitñi. ²¹ Iisautriplutin atuqtaksrirutit akikñaqlugich malinñiakkavut. Rome-mağmiunurugut! Ilinisa ilisauttutinich akuqtugumiñaitkivut unniññ tupigiyumiñaitkivut.” ²² Iñugaağruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-mağmiut aňalarrutilgich tilisiñiqsut aliktuilugik atnugaaniknik Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasii ipiğaqtuquplugik. ²³ Ipiğaqtuqqaqlugik isiqtaupkağniğaiç, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaquplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillañniğik qamaniakligmun inimun, isiganiglu payañaiqsuusiqlugik uqumailanik qiruñnik.

²⁵ Uvvaasiiñ unnuaqpagugunnaqsiptman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlas isiqtauqatinikñik naalağniñiğaiç. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunñavii auliyañniqsut, talupayaat aňmaqługich suli kalimñiğich isiqtapayaaniñ katakhutin. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchugiplugu talut aňmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqgutchağumaqsiliğniqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ñum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! Iluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qinñuağniqsuq nannimik. Itchağlukami tatkivuna punniqsuq uulillağmi sivugaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakña annisikamigik atlamun apiqsruğniğik, “Añutiik! Qanuglunali anniqsugayaqpik?” ³¹ Taapkuak nipliutiniğaa, “Atañuruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriłutin anniqsugisirutin tupiqatituummaqpiç.” ³² Agaayyutim uqalhiñik quliaqtuağvigiaqsiniğaa atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpagugman isiqsirim iğgaaqsiniğik atniagñiñik aasiiñ ilaa tupiqatituummağmi paptaaqtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiğmiñuutiplugik niğipkağniğik. Tupiqatigiich quviatchañniqsut ukpiğiagutriplutin Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaağutqikman Rome-mağmiut aňalatinisa aikłiqsuqtin tiliñiğaiç anipkaquplugik taapkuak añutik aullaqtillugilu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniğaa itna, “Qaukhiich anitqugaatik Silas-lu. Aullałhiñaağututik aniurağniagitchik.” ³⁷ Aglaan Paul-ñum aikłiqsuqtit nipliutiniğai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvağluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipiğaqtuqhunuk iñuñnun qiniqtitlugu inillakmiplunuk isiqsivimun. Uvaguqtuuq Rome-mağmiunuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchunniqpatiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaiapiaqtuq! Rome-mağmiut qaukhiich inmiknik uvunağutin anipkağlisiguk!” ³⁸ Aikłiqsuqtit Rome-mağmiut aňalatinittun uqautiniğaiç Paul-ñum uqautai. Tusaakamiñ Paul-lu Silas-lu Rome-mağmiunulhakkuntuuq iqsitchañniqsut. ³⁹ Taatnaqhutin uqapsaagiğniqsut ilinikñun. Anipkağniğaiç isiqsivimniñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsivimniñ utlautiniqsuk Lydia-m kinunğanun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qinilgiñniğaiç suli pitchuksaaqlugich aasiiñ unitlugich.

1 Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igligniqsuk Thessalonica-mun piqagñiqsuamun Jew-ñuruat katragviatnik. 2 Piragñiqsivium tavrungalgiñiqsuq iñuñni uqaqataupluniasiiñ. Piñasuni minguiqsiagvium uvluani kaniqsipkautiginiñgai Agaayyutim uqalhi, 3 suli nalupqinaiyağunñigaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqatauruksraulha suli anitqiksuksraulha tuquligmiñ. Paul-ñum itnağñigai, “Taamna Jesus uqagikkağa ilipsitñun Anniqsuutauruq.” 4 Iñanich Jew-ñuruat ukpiqsrililapiaqhutin ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsuttuq iñugiaktuat Greek-ñuruat agaayusriqisruuruat suli qulliuruat ağnat. 5 Aglaan Jew-ñuruat siqñaligñiqsut. Katitchiñiqsut nalaunñaniuranitichuanik iññukhutin piqatiksragmiknik. Iñjisa nunaagqim iñui akatkaqsiñigai. Isigiağñigaa Jason-ñum tupqa pakakhutin Paul-miglu Silas-miglu iñuñnuutisuklugik. 6 Aglaan paqinñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatu kaliksragñigai nunaagqim ayalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplugik niplianiqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñuñnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaagqiptiknuñiqsuk 7 aasiñ Jason-ñum tukkiqsimaplugik. Paaqñanigai tillisai umialgum Rome-mi, uqaqhutin atlamik umialiqagñiplugu atiqatnamik Jesus-mik.” 8 Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaagqimlu ayalatai akannigai uqaatchagutighmun. 9 Taatnamik ayalatit Jason-lu atlallu annitchiqsinñigai maninñik aasiñ aullaqtitlugich.

Berea-miithak

10 Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunñik Paul-lu Silas-lu aullaqtinnigai Berea-mun. Tavrani utlailigñiqsuk Jew-ñuruat katragviatnun sivuanisun. 11 Iñuich Berea-mi uqautisunñatlukpayaagñiqsut apkunakña Thessalonica-gmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutin uqaliq naalaqlugu, suli uvlugagipman Agaayyutim uqalhi ilisaagñigai ilitichuginiapiaglugu tamanna Paul-ñum uqagikkaña ilumutuutilaanagun. 12 Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriligniqsut, iñugiaktuat qulliunuplutin Greek-ñuruat ağnatlu anutitlu. 13 Aglaan Jew-ñuruat Thessalonica-mi tusaanigaa Paul-ñum Agaayyutim uqalhiñik quliaqtuaqagñipluguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavranaqtigniqsut akatchi-aqsilgitlutin iñuñnik isaalhiñaaguglugich. 14 Ukpiqtuat qilamiksrigñigaa Paul aullaquplugu taunña tagium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñiqsuk Berea-mi. 15 Taapkua aullautruruat Paul-mik taunñautinnigaa Athen-mun. Taapkali Berea-gmiut utigniqsut. Paul-ñum uqautitqunigik Silas-lu Timothy-lu inñiñuquplugik piyumiñaqsiqauraqpaknik.

Athen-miitha

16 Paul taqqiñigmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchal-lapiagñiqsuq qinñiqami iñugiaktuanik aanguanik nunaagqimi. 17 Paul uqaqatiqagñiqsuq Jew-ñuruaniglu katragviatni suli Jew-ñunitichuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvlugagipman uqaqatiginigai nalautnamigich atautchimugviatni. 18 Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ñuruaniglu Stoic-ñuruaniglu ilisautritñik qapiqsiğutraqatiqagñiqsuq. Iñanich uqagñiqsut, “Sumik una uqavaalñakti uqaksraqtuva?” Iñanilliguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinin una uqaqapalliqsuq.” Taatnautiginigaa Paul quliaqtuaqman Jesus-mik suli anitqiligmik. 19 Aasiñ tikiutinigaa Paul sivuğaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqlugu, “Iñsimasukkaluaqtugut tamarrumina nutaamik ilisauttutigikkapnik. 20 Iñana tusaakkapta atlayuagigikput. Iñitichugisukkikput qanuutautilaana tamarruma.” 21 Tamaanili iluqagmin Athen-nağmiut suli avakñaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkağmikun unniñ uqaksraqtuutigiplugich.

²² Tavrani Paul qikaǵniqsuq sivuǵaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naǵmiut! Iltichuǵigiga agaayyutinik ukpiqsrillapiaqisi. ²³ Pisuktaullamni nunaaqqipsitni qiniǵitka agaayumaniǵvigikkasi. Paqittuna aanguaqtuǵvinmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniǵvigikkapsitnun nalugaluaqǵugu uqautiniaǵipsi. ²⁴ Agaayyun iñiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imaǵikkaniñik. Atanǵuruuq qilañmilu nunamilu irviqanitchuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtanitni. ²⁵ Unniñ tunñanitchuq iñunñun qaitchiñksrañatnun inuǵikkaǵmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuuliǵmiglu aniǵniǵmiglu supayaaniglu. ²⁶ Iñunmiñ atautchimiñ iñiqtaǵigaa iñupayaaq, taamna agǵiǵvigiplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuvani iñiqtaǵigaluaqnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich iñuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañniǵaa taatnatun iñuich pakaǵikpatni paqitauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaqtikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisan iñuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi ilañisa uqaǵigaa itna, ‘Uvaguttuuq ilaan qitunǵaǵigaaatigut.’ ²⁹ Tavra qitunǵaǵiniqmatigut isumaruksrañitchugut Agaayyutim irrusia atriqagasukniǵlugu aanguanik maninñik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniñ uyaganik piliukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutin piñhatni Agaayyutim tautuiñaǵaa iñhat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaaq mumiquplugu killukun iñhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsagaqtuq uvlumik atanniqaqsigumi nunam iñuanik nalaunñaruahikun tumigiplugu iñuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagñiǵaa iñupayaanun anipkaqamiun piksraqtaagimakkani tuqputaulhaniñ.”

³² Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaqtuutaa anitqihikun tuqputauhiǵmiñ ilañisa tipsisautiginiǵaat aglaan ilañilli nipliǵniqsut, “Naalaqtaup-saagukkiptigiñ.” ³³ Tavra Paul-ñum uniñniǵai katimaruat. ³⁴ Ilañisa iñuich piqasiǵniǵaat ukpiliqhutin. Piqasiqsai ilaqaǵniqsut Dionysius-mik, ilañnatniglu Areopaa-ñuruat aǵnamiglu atilimik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ñum Corinth-miñha

¹ Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muñniqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ñuruamik atiqaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli aǵnaatnik Priscilla-mik. Tavrunaptuuq tikitqammigñiqsuk atakkii Rome-maǵmiut atanǵata Claudius-ñum aqpiǵiplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiniǵiaǵniǵik. ³ Piññanñiutiqaǵniqsuk iñuuniutigiplugu palapkarriruaǵmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuñuñ. ⁴ Aasii minguiqsigagipmata Jew-ñuruat katraǵviatni uqaqatiqaǵaǵniqsuq Jew-ñuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqǵugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullaǵniñaniñniǵaa quliaqtuatluhi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutin pigiilplugu, Paul-ñum ipsunniǵaa qavia atnuǵaamiñiñ aasiiñ ilaan kaniqsipkaqsaqǵugich qanuqhuni taatnaǵiǵmiñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvañ patchisaiqsuñ. Uvakñaniñaglaan Jew-ñunitchuanun quliaqtuaǵisiruñ.” Taatnaqqaqǵugich uniniñiǵai. ⁷ Paul nayuutiqaqsiruq tupqani Jew-ñunitchuam atiqaqtuam Titus Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katraǵviata inniqsuaq. ⁸ Crispus, qaukhiq Jew-ñuruat katraǵviatni,

ukpigiagutiniġaa Agaayyun qitungaqtuummaġmi. Suli iñugiaktuat Corinth-aġmiut tusaakamiñ uqaliġmik ukpiqsriliġmiñiqsut suli paptaaqtitlutinj. ⁹ Unnuat ilaŋatni Paul qiniquuraaġniqsuq. Agaayyutim uqautiniġaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqagiñ! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰ Piqasiumagikpiñ. Kia-unniiñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvaġmik ilaqasiqługu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñuñnik Agaayyutim uqałhanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutin tiggugłukługu Paul uqaqsittaagvinmuutiniġaat ¹³ itnaqhutin, “Uma iñuum ukpiliqsinniġai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun akikñaqługu maligutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiiñ niplihiñaaġuqtuġlu Gallio-m uqautiniġai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginillugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalaġniłiksraġa anuqsrusiluñ ilipsitñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiuñ uqaliqtigun iñuillu atinişigun ilipsiñu maligutaksrapsigun, ilipsitñik ihuaqsaktaksraġigiksi. Taatnatchisigun atan-iqsuiyumiñaitchuñ.” ¹⁶ Taatnaanikami anipkaġniġai uqaqsittaagvinmiñ. ¹⁷ Jew-ñuruat tiggugłunniġaat Sosthenes, aŋalataa Jew-ñuruat katraġviata, ipiġaqtuqługu sivuġaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtiginiñniġai.

Paul-ñum Utiłha Antioch-mun

¹⁸ Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniñniġai piqasiqhuni Priscilla-miġlu Aquila-miġlu tiksiquhutin Syria-mun. Sivuni ayalıksraġmi Cenchreae-miñniġmi niaqqi salipkaġniġaa pilġusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katraġviatnun tavrani uqaqatiqaġniqsuq Jew-ñuruani. ²⁰ Ittuatluuraallaqugaluaġniġaat inmikni aglaan Paul aŋiñniñiqsuq. ²¹ Unitkaqsikamigich uqautiniġai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utiġiłhitchuñ ilipsitñun.” Aullalġiñniqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñniġik Priscilla-lu Aquila-lu tavrui. ²² Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniġiaqługich ukpiqtuanuruat tavrakñaasiiñ aullaġniqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualġitñami qanutuntai aullalġiñniqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaaġiaqługich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuałha Ephesus-mi

²⁴ Jew-ñuruatliguuq ilaŋat atiqaqtuq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiñniqsuq Ephesus-mun. Taamnaguq uqalguraununiqsuaq kañiqsimmaagiksaunupluni Agaayyutim uqałhanik. ²⁵ Ilišausiaqaqhuni Agaayyutikun aasiiñ piyummatiqallapiaqługu ilisauttutiginiġaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ñum ilisimalhiñniġniġaa John Paptaaqtitchirim quliaqtuaġiłhalu paptaaqtitchiłhalu. ²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ñuruat katraġviatni. Priscilla-mi Aquila-mi tusaakamitku agġisiñiġaak kiñuniġmiknun aasii ilisautipsaaqługu sukuitłukługu Agaayyutim annautriłlatilaanjanik iñuñnik. ²⁷ Apollos sivunniqman aullaġukhuni Greece-mun ukpiqtuanuruat Ephesus-mi ikayuġniġaat aglakhutinj ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqługich paġlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaullapiaġniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim ihuaqutriłhagun. ²⁸ Kañiqsiñaaqsiplugu uqaqtuutriłġimigun akiililaniġai Jew-ñuruat aasiiñ uqaqatigiliġmikni Agaayyutim uqałhatniñ nalunaġiaqługu taamna Jesus Christ-ñułha.

19

Paul-ḡum Ephesus-miilha

¹ Apollos-li Corinth-miitlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tik-ilgataḡniqsuq Ephesus-mun. Tavraniḡuuq nalautchiḡniqsuq ilaḡitḡnik ukpiqtuat. ² Apiqsruḡniḡai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiuniḡaat, “Tusaaniḡniḡisugutunniiḡ Ipqitchuamik Irrutchiqaqtilaanjanik.” ³ Paul-ḡum apiqsruḡniḡai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniḡaat, “John-ḡum paptaaqtitchisaagun.” ⁴ Paul-ḡum itnaḡniḡai, “John paptaaqtitchiruaq iḡuḡnik mumiksuanik killuqsautmikniḡ. Uqautiniḡai Israel-aagmiut ukpiqsriruksrauḡhat agḡiqsuksrauruamik kiḡumigun, taavrumiḡa Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitruḡ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanḡuruam Jesus. ⁶ Aasiḡniḡ Paul-ḡum aksikmagich argaḡmiḡnik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuanḡuruat aḡalatkaqsiḡniḡai. Uqaaqsiḡniqsut uqautchikun kaḡiqsiḡnatlaitchuakun suli sivuniksriqipmiḡniqsut. ⁷ Iḡugiaktiilaqaḡniqsut qulit malḡuiyuḡnamik iḡuḡnik.

⁸ Paul inniqsuq tavrani piḡasuni tatqiḡni isaagahuni Jew-ḡuruat katraḡviatnun. Uqagatauniqsuq taluqsrautaiḡhuni iḡuḡni Agaayyutim aḡayuqautaanik ukpiqsriḡiqsinniaḡḡugich. ⁹ Aglaan ilaḡich taapkua pitchiḡiilauniqsut ukpiqsriḡitḡlutin. Uqautiḡiaqsiḡniḡaat akilliliḡḡugu agaayyutikuagḡiaq katimaqatiumiknun. Taatnaḡhuni Paul-ḡum uniḡniḡai maliktitluni ukpiqsriruanun iḡmigun. Aasiḡniḡ uvluḡagḡipman ilisautriaqsiḡniqsuq Tyrannus-ḡum ilisautriviani. ¹⁰ Taamna atuummiḡniḡaa malḡuḡni ukiuḡni. Taatnamik iluqatiḡ iḡuich Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuatu iḡuuniaqtuat Ephesus-ḡum avataani tusaaniḡaat Agaayyutim uqalḡa.

Atuumaruaq Iḡniḡutaiḡun Sceva-m

¹¹ Agaayyun iḡiḡtaqaḡniqsuq quviḡnaqtuanik tumigiḡlugu Paul. ¹² Iḡuich iniqsruḡniḡaat Paul qaitqupḡugich nasagaurat atuanikmagich. Iliḡisa tikiutiniḡaich atniḡniḡaqtuanun. Iḡikamisigik nasagaurat atniḡniḡaqtuanun iḡuaqsikkauniqsut suli irrusiḡḡuich unitḡugich. ¹³ Ilaḡich Jew-ḡuruat iḡuuniaḡniqsutunniiḡ irrusiḡḡuiyaipḡlutin iḡuḡnik. Iliḡich igliḡagumaatchaḡniqsut nunaaqḡipayaanun. Uuktuaḡniḡaat anitchiullakisraḡtiḡ irrusiḡḡuḡnik Jesus atqagun, niḡliutruḡḡugich itna, “Tiligipsi anitqupḡusi atqagun Jesus Paul-ḡum quliaqtuaḡikkaḡagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-ḡuruat qaukiat agaayuliḡsiḡisa tallimat malḡuḡnik iḡniḡutai uuktuaḡpaalukmiḡniqsuttuuq taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiḡḡuich niḡliutiniḡai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiḡḡugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶ Taatnaguḡuq niḡliutiḡqaaḡḡugich iḡuum irrusiḡḡulḡum mitchiḡiniḡai piyukḡugich. Tatamnaḡsillapiḡḡugu akiiliḡniḡai. Taapkuaguḡuq taatnasiḡagḡniaqtuat pikiḡniqsut tupiḡmiḡ atniḡat suli atnuḡaigutrat. ¹⁷ Iluqagḡmiḡ Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuatu Ephesus-mi tusaakamitruḡ tamanna atuumaruaq iḡsitchaḡniqsut. Taluqsriḡiḡniqsut atanḡuruam Jesus atqanik. ¹⁸ Iḡugiaktuat ukpiḡtuaguḡtuat uqagḡiaqsiḡniḡaat sagviḡḡugu iḡuḡnun iḡuuniaḡaluḡiḡtiḡ aḡatkukun. ¹⁹ Suli iḡugiaktuat ilisaaqtuat aḡatkuuḡniḡ katitḡugich makpiḡaat ikipkaḡniḡaich iluqaitḡun qiḡniḡnaqsiḡḡugu. Kisiḡqipmatigik makpiḡaat akisutilaanḡat 50,000 taalanḡniqsut. ²⁰ Taatnaiḡḡluni Agaayyutim uqalḡa siaminniḡsuq suli iḡugiaktuat iḡuich ilitchuqsriḡḡlutin saḡjanik.

Akataulḡat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumunaqqaagluna igliqtuksraugisiruna Rome-mun,” itnagñiqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinini tuyuginigik Macedonia-mun innagmi Ephesus-mi unataaniġu.

²³ Taatnaġhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ Inuk suliuqti atiqagñiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinqaliugñiqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maninqmiñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaanata maniqñaktitpagañigai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqġugñigai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik piñqaliuqtinik aasii nipliutiplugich, “Anjutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maniqñaktillautagagigaaatigut. ²⁶ Ilipsi ilitchugigiksi qanugli taimna Paul nipliagagilha aanguat iniqtauruat inuktigun agaayyutauninqñiplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyunak Asia-mi inugiaktuat inuich maligualigaich ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagikkapta piiliksrajanun. Taatnaġhiñauñitchuq. Atuumaniqqaluktuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpauran Artemis suuyumiñailiksraña suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiliksrañaptuq, taavruma aanguaqpauram putqatagvigikkanata inupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguq inugiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnanqisut aasiiñ igiallaksaqhutinq, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruq siaminniqsuq iluqaanun nunaqqimun. Taapkua akilliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malguk Macedonia-gmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautinigaich katimmavikpauraqgmiknun. ³⁰ Paul-tuugguuq taamunaqgukkaluaqñiqsuq uqagaquni katimaruun aglaan ukpiqtu-aqatiuninq pitquninqñigaaat. ³¹ Iñajisali qaukhiich ilannaaninq qannuqñigaaat qinigtitquniltuguk katimaruun. ³² Taamapkua katimaniqtutilaagmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvagiiksinniqsut kanqisimallapiasunaqagu sumik kattutiqaqtilaaqtinq. ³³ Jew-ñuruat Alexander saqinnigaaat sivugaatnun katimaruat uqagvinmun nipliutiksraqaqhunikii. Urriqaplugich uqaqniuraqaluaqñiqsuq inuñun. ³⁴ Inuich ilitchugikamitruñ Jew-ñutilaana iluqagmin igialaniqsut malgunni sassaqniyunnaanini itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaqqim anjalataata nipaiqsilgataqamigich inugiakpauraqtuut nipliutinigai, “Ephesus-miut! Inupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalha agaayyuvikpauranik kamanaqtuam aanguum atrilianuruam atqaqtitluguk pakmakna qilaminq. ³⁶ Tamanna kia-unniñ piilaagilguitkaa. Taatnaqusi nipaiqsuksraurusi, qanuġaktitchiñiaqñiqitchi. ³⁷ Inñuk uvunautinigi ivayaqtuinqitkaluaqtitluguk agaayyuvikpapsitñiq unniñ uqaqanjitkaluaqtitluguk akiknaqgluguk aanguaqpauraqput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktain akiknautiqagumitruñ nalliat inuich, ittut piviksraat uqaqsittaaligmun suli taatnatchimun nalunaiqsaaqtugut atanignik. Taapkununa inuich tikiutitlagaich agvisitinq. ³⁹ Aglaantuuq piqagñigupsi qanutchimik pigisukkapsitnik inillaġhiñaupmiuq nalauulluguk katimaġhatni nunaqqim inuinq. ⁴⁰ Nuyuaqñallapiaqtuami ittugut itnailipluguk akatauġlaptigun uglupak. Pisanitchuugutiksraitluguk igialaliqput qaisaksraitqut agvisiksralautamik.”

⁴¹ Taatnaqqaaglugich agiupkaqñigaa katimaġhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulgataanikmata inuich Paul-ñum katinnigai ukpiqtuut. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullaqñiqsuq Macedonia-mun. ² Igligimiqni

tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikilgitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani pinasuni tatqiñi. Kinuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Iitichuginigai Jew-ñuruat sivunniulhat piyaqquguklugu. Taatnaqhuni igliñiqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum igñiña Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaaqatiginigai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqiłluta tavrani. ⁶ Kinuagun niğiqpagvikaam puvlanğniğilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasii tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliğugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutiłluta akunniqsaaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miılta

⁷ Sivulliuplugu uvluni akunniqsaaam katirugut atautchimun nullautchigviliqiniqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtuağviginiğai katimaruat unnuaqpaguğataqtitlugu. ⁸ Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiağğuuq atilik Eutychus-mik aquppiñiqsuq igalğum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutychus siñiñialilapiaqhuni kiisaimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ pinayuakniñ inıt katanıqsuq nunamun. İlaiñ tikitmatruñ tuqanıñıqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulanıqsıqamıñ iqittağniğaa nipliğhuni, “İsumatuyaaqasi! İñuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmuña autaağniqsuq qaqqiamik niğiplutiñaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaağniğai uvlugataqtitluguaglaan. Tavra aullağniqsuq. ¹² İñuich taimña nukatpiağ agğisiñiğaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiağniqsut.

Iglaułhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpanmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqaqtuağ timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqpanmun igliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumakña tiksilğitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios qikiqtağ. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, pinayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqağniqsuq nutqağunıtluni Ephesus-mun akuniitçhunıtluni Asia-mi. Tikiluağulıñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluni Pentecost-liqikpata Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata.

Paul-ñum Uqağuiqsaałta Ephesus-miut Qaukłiñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qanıñiğai ukpiqtuanıruat qaukłiñich Ephesus-mi katimaqatigisuklughich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutiniğai, “İlisimagiksi iñuunialığa akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atanguruag Jesus savautigiga iluqnauqluña. İlatniılu qulvisigun unniñ sakiqniğutitigun Jew-ñuruat nagliksaaqtitkaatña. ²⁰ İlisimaplusi anniqqutitlaıtkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriłlamni ilisautiplusi katimmavıñi suli kinunnapsitñi. ²¹ Jew-ñuruatlu Jew-ñunıtçuatlu atisiplughich alğaqsrugitka killuqsautiñiñ Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma İpqitçhuam İrrutchim piyumapkaqluña Jerusalem-mun aullağniagtuna ilisimanıtkaluaqlugu qanuq irrutikkaułksrağa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuağiga una, iluqanıñi nunaaqqiñi İpqitçhuam İrrutchim kiligağigaanña isiqtavgisiñiıpluña nagliksaaqtitağisiñiıpluñalu. ²⁴ Aglaan iñuulığa pitluktuanıñitçhuq uvamni. Naatchisuktuna savaamnik Atanguruam Jesus qaisanıñ uvamnun, İlaan uqaqupmaña tusaayugaallautamik

Agaayyutmun ihuaqutiginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuañaa ilipsitñi quliaqtuağıplugu Agaayyutim uqałha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qinıtqikkumiñaiñiğa. ²⁶ Taatnaqluğu kilikkipsi pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiñiñi qpan ukpiqsriñkun patchisauyumiñaiqsuñ, ²⁷ atakkii anniqqutinıtlusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsrirrutigikkañi ilipsitñun. Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuiniñi pigiliutikkañiñun iğñiğmi tuqqutaułhagun. ²⁹ Naluñitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñaqtuatun amaqqutitun tikitkisiłhat akunnapsitñun, aasii atniilutin ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutin inmiknun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqağilugu uvañnun qulvisigun alğaqsruiqsi piñasuni ukiuni uvlunıñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağaasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvañ kaviunıchunı iñuum manianik naagaqaa atnuğaaniñik. ³⁴ Ilisimagiksi argannik savaaqahığa piqañniutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu inuğikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuiñksrañanik sayaitchuanik itqağilugu Atanguruam Jesus-ñum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusiaqahığmiñ.’”

³⁶ Paul-ñum uqaaqtuutianikamigich sitquqatiginıgai inıqsruhığmun. ³⁷ Qianiqsut iqitlugu Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiñ aliasruutigiplugu nipliłha qinıtqikkumiñaiñiñipluni ilinıtñun. Tuvaaqatchiğñiğaat ikityaqman umiaqpanmun.

21

Paul-ñum Iglaułha Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinıtñiñ tiksıqhuta nalğuqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitçugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiñ tiksilgitłuta Patara-mun. ² Tavrani ilıchugıgıkpıt umiaq ikaağniagnaıqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuñ ikipluta tiksilgitçugut. ³ Qiniqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñallıñaanagun qikiqtam tiksıqsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasıñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayuğivut akunniqsaaı. Analataagun Ipqitchuam Irrutchim inıqtığaluğaāt Paul Jerusalem-muqunıtlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqpıt nunıtman aullalgitçugut. Iluqağmiñ ukpiqtuat ilaqatituummağmiñ suli qitunğaqtuuummağmiñ malikkaatıgıt silataanun Tyre-m. Tasamaniasıñ tağium siñaani sitquqhuta inıqsruqtugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpanmun ilinıllı airut.

⁷ Tyre-miñ tikitçugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilgitkivut anıqatiut nayuqlugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitçugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtım Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malğugıutıgıkkanañat ikayuqtıksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaanuruat. ⁹ Taamna Philip paniqagnaıqsuaq sisamanik nivıaqısanik uñinıñiğılaanik sivunıksrıqırauplunıtıuuq. ¹⁰ Inñanikmiugullu qapsiñi uvluni sivunıksrıqiri atilik Agabus-mik agğıñıqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii utlakamisıgıt Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isıgañni argañılu qiliğniğai nipliqhuni, “Taatna Ipqitchuaq Irrusıq nipliqsuq taatnatun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsruğisığaat marruma tapsım iñua aasii Jew-ñunıtchuanun qaisağilugu.” ¹² Taamna tusaakaptıgu uvagutlu atlatlu

tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitquniltugu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaigniaqpisitña? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauksraq Jerusalem-mi unniñ tuqqutauksraq piqusiqluña Ataniñmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu nipliutilhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuuq!”

¹⁵ Ipsaagaluqaapta pagñapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilañisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaqaatchigaaatigut Mnason-ñum kiñunğanun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunñuruuq ukpiqtuaguniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaplutin paglagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasiqaaatigut qiñigialuugu James, aasiñ ukpiqtuanñuruatlu qaukñich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum pagliinjanikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtanjanik tumigiplugu savaagikkani akunqatni Jew-ñunñichuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruñ quyanigaat Agaayyun nipliutiplugu Paul itna, “Aniqatmaan, kanjqsillagiñ piqalha iñugiallapiaqtuanik Jew-ñuruuq ukpiqsruuaniktuuq aglaan ilinich piipkaitlutin Moses-ñum maligutaksrajanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqqinñiñi suksraaqplugich maligutaksraq qaisauruq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitñutchiqsuquniltugich qitunqauragikkaniñ naagaunniñ kamagitquniltugich Jew-ñuruat ilitqusiati. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat agqilhiñ. Qanuqisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik anutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanñagumiñaiñhat salipkaqumiñaiñhatlu niaqunich. ²⁴ Taapkununa anutinun ilaliutilutin Jew-ñuruat ilitqusiatiqun salummaqsagutin suli akiliutilugich tunillaatiksraniq nuyaitlasilugich. Taatnaguvich iluqagmin ilitchuqinayaqaat tanqilha qanutchim tusaakkaqmin ilipkun, sulipsuuq tupiksriñhiñ maligutaksrajanik Moses-ñum. ²⁵ Aglaan Jew-ñunñichuat ukpiqtuaguqtuat ilitchuqipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinñitñun niqitqunñitkivut niqinigli tunillaaturuamik aanguanun aukmiglu unniñ qimisanik suli piisimaaglugich qaayugnaqtualigmiñ atlatulikun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq anutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqluugu Jew-ñuruat ilitqusiatiqun suli utlautipluni agaayyuvikpanmun uqautityaqluugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagatiqin naanniaqtilaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsaqumaniqsut.

Paul-ñum Tigukkauha Agaayyuvikpanmi

²⁷ Tallimat malguk uvlut nunñichhataatni ilañisa Jew-ñuruat Asia-gmiunñuruat qiñignigaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatignigaat iñugiaktuat iñuich, aasiñ tigguglukluugu Paul. ²⁸ Iqialaplutin itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uma iñuum ilisautriuram iñunñik nanipayaaq akikñaqlugich Israel-aagmiut suli akikñaqluugu maligutaksraq qaisauruq Moses-kun unniñ akikñautipluni uumuuna agaayyuvikpanmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ñunñichuanik uvuna qaayugnaqsipkaqluugu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taata niplianiqsut atakkii sivuani qiñiqluugu Paul nunaaqqimi piqatiqalha Jew-ñunñichuanik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasugniaqluugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaqluugu tiggugluñnigaat.) ³⁰ Taatnaqhutin iluqatin iñuich nunaaqqimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun aqpaqsruqhutin Paul tiggugluñnigaat aasiñ kalikluugu agaayyuvikpanmiñ.

Tavrauvaaga aayyuvikpaum paani umiñigaich. ³¹ Taapkua aupiñautriruat tuquhiñaaguqsamigaatlu Paul, imma kilinigaat Rome-magmiut anuyyiuqtinisa qaukhiat inupayaat Jerusalem-mi akatauniplugich. ³² Taavruma qaukhium katitiqlugich anjalatit suli anuyyiuqtini upaktuñigai inugiakpauraqtuat inuich. Qiñiqamitruñ qaukhiq anuyyiuqtituummaan anaumingiñigaat Paul. ³³ Taavruma qaukhium tikitñamiuñ Paul tiguñigaa aasii tillisigiplugu qiliqsruquplugu malguiñik kalimñigñik. Tavraasiñ apiqsruqtaaqsiñigai itna, “Kiña una anun? Sumik savvaqlukpa?” ³⁴ Tamatkua inugiakpauraqtuat igialaaqsiñiqsut atinitchuamik nipimik. Qaukhium ilitchugilguiñigaa sumik agvisiqhutin itnasigalhat. Taatnaqhuni tiliñigai anuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu. ³⁵ Tikiutikamitruñ tutipqiñun anuyyiuqtit akiyaagaat Paul atakkii inuich qinnaktaliqpaitlutin. ³⁶ Inuich malgutigaluagniqsut igialaplutin, “Tuqqutchiuñ!”

Paul Uqapsaagutriruq Inmiñik

³⁷ Anuyyiuqtit itqutihiñaaguqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniñigaa qaukhiq, “Uqaqatigillakkumiñaqpiñ?” Taavruma apiqsruñigaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸ Ivruminaunjpich Egypt-miu qanaqammiuraq akatchipluni akilliñiqsuutmik, sivulliqlugich sisamanik kavluutiyunjanik satkuliñnik inuilaamun?” ³⁹ Paul-ñum kiuniñigaa, “Jew-ñuruña animapluna Tarsus-mi Cilicia-miittuami, inugipluna taavrumanu nunaaqqimi inuich ilisimallautakkanatni. Nipliqsillanjanña inunñun!” ⁴⁰ Tavra qaukhium uqaquniñigaa. Paul-guuq tutipqiñun qikaqhuni urriqaniñigai inuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniñigai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiumaan suli aapanuruasii, naalañnilaksiuñ uqautiksrağa patchi-saiñpakun sivuqqapsitñi!” ² Taapkuaguq tusaagaqsikamitruñ uqaqlugu Hebrew-tun inuksruigñiqsut. Paul-ñum uqautipsaagñigai itna, ³ “Uvaña Jew-ñuruña. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluaqluna, uvaniasiñ Jerusalem-mi inuguqtuna. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuna. Ilaan pillautaqugu ilisautigaaña sivullipta maligutaksrajanik. Nalaunñasuktuanurunaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴ Nagliksaaqtitkitka inuich tuqunniqaqlugich ukpiqsripmata Christ-mik, anutiniglu agnaniglu tigusiullakluna inillaktaqlugich isiqsivimun. ⁵ Qaukhiat agaayuliqsit suli iluqağmiñ sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyaagaat uqaqtilaaga ilumutun. Iliniñiñ aglaksraqluna Jew-ñuruat ktrağviatnun Damascus-miittuanun, aullalgitchuna tigusityaqluna ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqluna kalimñigñik qiliqlugich anasiññuqsagviksrajanun.

Paul-ñum Uqatha Mumiñigimigun

⁶ “Uvluqpaguqtuami iglilhamni qalliplugu Damascus taimmaiñaq qaumanğum pakmakña qaggutigaaña. ⁷ Katakama nunamun tusaagiga nipi uvanñun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanjitipina?’ ⁸ Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Kiugaaña, ‘Uvaña Jesus-ñuruña Nazareth-miu nagliksaaqti-tagikkan.’ ⁹ Tuvaqatiuma qaumanig qiniğaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanjitkaat. ¹⁰ Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, sutquvina?’ Atanğum kiugaaña, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumanig-pauram qinitaliqsitigniqaña tuvaqatiuma tasiuqluna Damascus-mun tik-iutigaatña.

12 “Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksriruaq maligutaksranik kamagikkauplunilu Jew-nuruanun Damascus-mi. 13 Taavruma utlanignigaana. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaana, ‘Aniqaan Saul, qinitalasitqigini!’ Taimmaiinaq qinitalasitqiksuna. 14 Nipliutigaaana, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchugitquplugu pisuhi, qiniquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa. 15 Iisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich inupayaat qinikkapnik suli tusaakkapnik. 16 Pakma utaqqsunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuih atqagun.’

Paul-num Tuqkkaulha Quliaqtuaquplugu Jew-nunitchuanun

17 “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpanmi iniqsrullamni qiniqquraaqtuja, 18 Agaayyutmun uqautipkaqluna itna, ‘Qilamiksruqutin Jerusalem-mih aullagih atakkii ihuich uvani akuqtugumihaitkaat ilisimaraulhih uvapkun.’ 19 Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiagaat katragvinhi isiqtakraqtukiga ukpiqsriruanik ilipnik ipigaqtuqgich. 20 Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvanaptuuq tavraniittuna ihuagiplugu tuqqutaulha unniih qaunaksipluna tuqqutchiruat atnugaanithik.’ 21 ‘Aullagih tuyugigisigikpih Jew-nunitchuanun unasiksuanun,’ Atanguruam nipliutigaaana.”

22 Ihuich naalagihniagaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna igialaksaqniqsut nipitutilaagmikni, “Igitchiun, tuqqutchiun! Ilaa ihuuruksraunitchuq!” 23 Ilinich igiallagmih atnugaamiknik isaaqtausiqhutih qavia silamun tinipkaghiagaat. 24 Aasii Rome-magmiut atangata ihugikkani tilihigai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipigaqtuquplugu ilitchuginiaglugu suvaata Jew-nuruat qinnallapiaqtilaanatnik. 25 Ilinisa qilqsruanikmatni ipigaqtugviksragmihun Paul-nun nipliutiniгаа anuyyiuqtit qaukhiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiqaqtulhihauvisiun Rome-nun ihugikkaana apiqsruqtagaluaqnaguunnih savvaglukmanaan?” 26 Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiun ilaan qulliqpiaq nipliutiniгаа, “Qanuq savaaqapich? Taamna anjun Rome-nun ihuginiгаа.” 27 Taatnaqhuni anuyyiuqtit qulliqpianata Paul utlaklugu apiqsruqniгаа, “Uqautinna. Rome-nun ihugivatin?” Paul-nun anighiгаа. 28 Qulliqpam nipliutiniгаа, “Uvanali tauqsiagikkaa Rome-magmiuguliksraga manihmik.” “Aglaan uvana animaruna Rome-magmium ihugipluna,” Paul-nun itnaghiagaali. 29 Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-nun piiqsaaqniqsut tavrauvaa. Taamnaunniih qulliqpiaq iqsitchaniqusuq kanisikamiun Paul-nun Rome-magmiunutilaana suli ilaan qilqsruqtinniqamiun kalimnihnik.

Paul-num Tikiutiqaalha Uqaqsittaaqtitchirinun

30 Taavrumaguug anuyyiuqtit qulliqpianata kanisissunighiгаа nalupqinaitluklugu sumik piqusiqlugu Jew-nuruanun patchisiqutilha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimnihgich piiqsinnigai aasii qaukhiina agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tilihigai katitquplugich. Tavrakna Paul tavrunautiniгаа aasii qikaqtitlugu sivugaatnun.

23

1 Paul-nun qiniqtuaqataghiagai irigruihnaaqgich taapkua uqaqsittaaqtitchirit aasii nipliqhuni, “Aniqatiumaan! Umunagaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qaugrimmaagiutillautakun ihuuruunuruna sivugaani Agaayyutim.”

2 Paul taatnaqman Ananias-nun, qaukhiat agaayuliqsit, tilihigai tamatkua qikaqtuat qaniani Paul-nun patiktiquplugu qangagun. 3 Paul-nun nipliutiniгаа, “Ivich ukpinnaaqtii! Agaayyutimtuuq nalupqinaiglugu

patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksragipluna tuvraqıluğu malıgıtaksraq naagasuli ilvich naviksimaagıtın tilirikavich patıqupluna.”⁴ Anıtırguuq qanıttuat Paul-mun nipliutınıgaat, “Agaayyutim qaukılınuruuq agaayulıqsaa uqamaqlıutıgıñ.”⁵ Paul-ınum kiunıgıai, “Anıqatıumaan! Uvaıa ılısımaıñıñıgıa sıvullıuqtauplunı agaayulıqsautılaana. Atakkıı Agaayyutim makpıgaanıñı aglausımaruq itna, ‘İlipsı uqamaqlıutıyımıñaitkısı ıñugıkkapsı anılatınıch.’”

⁶ Paul-ınum ılıtchugıkamıgıch ılınıch katımaruat Sadducee-ıuruanıulhat sulı ılınıch Pharisee-ıuplutın ılıan nipliutınıgıai taapkua uqaqsıttaaqtıtchırıt, “Anıqatıumaan, uvaıa Pharisee-ıuruıa ıgıñıgıpluna Pharisee-ıuruam. İttıauruna uqaqsıttaagvınımi uvanı pıqıtıgıplugu nıgııugaqakıga tuquruat anıtqılksranatıgun ıñuukıgmun.”⁷ Taatnaguıq Paul nipliıman tavrıuva Pharisee-ıuruatlu Sadducee-ıuruatlu uqaalatraaq sıñıqsut, aasıñ katımaruat atınaiqhutın.⁸ Atakkıı Sadducee-ıuruatguıq uqaqhutın tuquruat ıñuutqıkkımıñaitıugıch sulı pııñıñıplugu ırrutçıñıglu ısagulınıglu. Aglaalı Pharisee-ıuruat ukpıqsrıplutın ılıqaitñık taapkunıa.⁹ Taatnaqhutın katımaruat nıpitısisanıgıñıqsut. ılınıch aglalıqırıt Pharisee-ıuruanıuplutın qapıqtalıllıapıagıñıqsut itnaqhutın, “Paqıtılguıtchugıt savvaqlıutaanık uuma ıñuum. İsagulgum naagaqaa ırrutçıım ılımun uqautıvalukka.”

¹⁰ Taapkua uqavaahat ıglıtuyunalıqman taamna anıyuyıqtıt qullıqpıanıt ısımmıgıñıqsıq ılınıtñun sıqumınnasıgalugu Paul. Taatnaqhunı anıyuyıqtını tılıñıgıai taapkununa katımaruanun ıvayaagıtquplugu Paul ılınıtñıñ aasıı itqutılugu anıyuyıqtıt ınatnun.¹¹ Tamarrımanı unnuamı Atanguruam qıkaqasıqlugu Paul nipliutınıgıaa, “Qapıqtaqnak! İlisımaraupmatun uvapkun uvanı Jerusalem-mı taatnatuntuıq Rome-mı ılısımaraugısırıtın.”

Sıvunniugun Tuqtıchukıugu Paul

¹² Uvlaagıtqıkman Jew-ıuruat katımakamın sıvunniugıñıqsut. Nalupqınalıqsruqhutın akıqsruğıñıqsut, “Uvagıt nıgıyımıñaitchugıt unñıñ ımıgımıñaitchugıt sumık Paul tuqunıanıkkaıuaqnagu.”¹³ Sıppaqaqıugıguıq malgukıpıaq taapkua ınıñıqsut sıvunniugıtıuat itna.¹⁴ Aasıı utlautıplutın agaayulıqsıt qaukılınıtñun sulı sıvullıuqtıgruatnun itnagıñıqsut, “Uvagıt nalupqınalıqlugu akıqsruqtugıt qanıtçıımık nıgıyımıñaitıluta Paul tuqutkalıuaqnagu.”¹⁵ Taatnagıı, ılıpsı uqaqsıttaaqtıtchırıtuummıpsı tuyıqagıtçı anıyuyıqtıt qullıqpıanıtınnun Paul tavrınıtıtqulıgu lıılaa apıqsruqtapsaanıuağukıugu. Uvagıt tuqutkısıpmıgıkpıt sıvıanı tıkıñksranan uvuna.”

¹⁶ Aglaargııq Paul-ınum uyugııan, agnaungın ıgıñıa, tusaanıgıaa taamna sıvunniukkanat. Taatnaqhunı anıyuyıqtıt ınatnun ısıqhunı utlanıgıaa Paul uqautıyaqlıgu taavrıınıa.¹⁷ Paul-ınumasıı tuqlıqamıun anıyuyıqtıt anıalataat nıpliutınıgıaa, “Anıyuyıqtıt qullıqpıanıtınnun taamınıtıun una nukatpıaq, pıqagıñıqsıq uqauttıtkısragıñıñık ılıanun.”¹⁸ Taavrııma anılatım taamınıtınıgıaa qullıqpıanıtınnun anıyuyıqtıt itnaqhunı, “Paul-ınum ısıqtaurııam tuqlıqluna ınıgıana ılıpnıutıtquplugu una nukatpıaq. Sammagııq uuma uqauttıtkısragaatın.”¹⁹ Taavrııma anıyuyıqtıt qullıqpıanıtı tasırıtıplıgıguıq avınıaqtaagıtınıgıaa aasıñ apıqsruqlıgu, “Sumık uqauttıtkısragaqıınıa?”²⁰ Taavrııma nukatpıam nıpliutınıgıaa, “Jew-ıuruat sıvunniugıtıt ınıgıkhutın uvlaakun tıkıutıtquplugu Paul uqaqsıttaagvınıtñun apıqsruqtapsaanıuağukıugu.”²¹ Aglaan anıqnagıch atakkıı malgukıpıaq ıñııch sıppalık ırıqsımanıaqıtıt utaqırıuat ılıanık apqıtıı. İlnıch akıqsruqtaanıkhutın nıgıtqıkkımıñaitılutın unñıñ ımıtqıkkımıñaitılutın tuqutkalıuaqnagu ılıa. İlnıch-amma itqanaiqhutın utaqqıgaat ılıvıch anıñksran.”

22 Taavruma qulliqpiam nipliutiniġaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniiñ taamna ilitchuġipkaġniaqnagu suli tamatkuniġa uqaqtilaan uvamnun.” Taatnaqqaqġugu taamna nukatpiaq aullaqtinniġaa.

Paul-ġum Tuyuulħa Kavanauruamun Felix-mun

23 Taamna qulliqpiaq tuqħuiñiqsuq malġunġnik aġalatiġitñik aġuyyiuqtit uqautiniġik, “Itqanaiaġitħik malġuk kavluutik aġuyyiuqtiġnik suli piġasukiġpiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malġuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaiaġmagitik anaqapak aullatlasilugich. 24 Suli itqanaiautilugu tuttuqpaġnik Paul-ġum usiaqsiġviksraġiñik tikiutriksraġiñik aniaġaġniusunaqani kavanauruamun Felix-mun.” 25 Aasii taamna qulliqpiaq aġlaġniqsuq taamuġa itna, 26 “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiġa kavanauruamun kamaġaġhuni Felix-mun, iħuaqqun! 27 Una aġun Jew-ġuruat tiguplugu tuqulħiħaaġuġnikkaġat aasiiñ piqasiqħuġa aġuyyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuġigiga ilaa Rome-miñ kaġiaħa. 28 Kaġiqsipsaaġuġkħuġu sumik piħaġun patchitchiġuġu uqaqsittaaqtitchiriġitħun utlautigiga. 29 Ilitchuġiruġa qanutħimik piġaisilaġanik tuqurrutauyumiħaqtuamik unniħi isiqtauluni. Aġlaan iġmin maligutaġmikkun patchisiqusimagaat. 30 Uvaġa kilikkaukama Jew-ġuruanun sivunniugutinipluġu tuqqtuħkħuġu piħatchiasunaqnaġu tuyuġigiga ilipnun, tamatkuaptuuq patchisiqutrai uqautiġitka tikiutitquplugich aġvisiġich akikġaħuġu ilipnun.”

31 Aġuyyiuqtit atuummiħiġaat tillisiusiaqtin. Aullautiniġaat Paul tamarumani anaqami tikiutiġluġu Antipatris-munaġlaan. 32 Uvlutqikman tamatkua pisukħutiġ aġuyyiuqtit piraat utiġniqsut aġlaan tuttuqpiraqtuat igliġutituiħaħuġu Paul. 33 Tikiutikaġitruġ Caesarea-mun kavanauruamun qaiħiħiġaich aġlailħu Paul-lu. 34 Taavruma kavanam aġliqianikaġigich apiqsruġniġaa Paul sumiunupmagaan. Ilitchuġikaġiuġ taamakħa Cilicia-ġmiunulħa, 35 Felix-ġum Paul uqautiniġaa, “Ilvich pasiritin tikiġpata naalaġniġisiħiġikpiħi.” Aasii ilaan tillisiġiniġaa Herod-ġum atangum inaani Paul qaunagiġtuġluġu.

24

Jew-ġuruat Paul-mik Pasitħiħat

1 Kiġuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukħat aġaayuliqsit, piqasiqħuni ilaġitħik sivulliuqtiġruat suli maligutaksraliqirimik atiliġmik Tertullus-mik tikiħiħiqsut Caesarea-mun. Aasii uqaġigaa akikħautriġ Paul-kun taavrumuġa kavanauruamun. 2 Tavruġautianikaġmatruġ Paul, Tertullus uqaġniqsuq itna, “Kamaġaqtuatiin Felix! Tumigiġluġu aġalatillautilħiħi siviġuruamika aġuyautairrutiaqtitkiptiġut suli isumatulipkun ikayugiġin iħuvut tumigiġluġich iħugiaktuat iħuaqsruutit. 3 Quyyatiġigikput sumiunniħi nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptiġiħi. 4 Aġlaan miġuqtillutin piyumaġaluqnaġ inigikpiħi naalallaqupluġu naigħilugiu uqaġiraksraqput. 5 Una iħuk ilitchuġikkaqput iħukħuqtaupluġu, akunġatni Jew-ġuruat iluqaani nunami aullaġniiraġaqtuaq akarrutinik suli ilaa qaukħiupluni Nazarene-ġuruani. 6 Aġaayyuvikaġniħi qaayugnaqsiliugniħaħa piġiġluġu uvagut tigukkaqput atanniġuħuġu tuvraġluġu maligutaksraqput. 7 [Aġlaan qaukħium aġuyyiuqtit qulliqpiaġata Lysias-ġum upaktuqħuta uvaptikniħi ivayaagigaa. 8 Aasii Lysias-ġum uqautiġaatiġut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtaġupku ilitchuġinayaqmiġiħi ilaaniħi iluqaan akikħautivut ilaagun.” 9 Tamatkuaptuuq atlat Jew-ġuruat tavrani tappiġniġaat Tertullus-ġum akikħautaa Paul-kun itnaħutiġ, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ḡum Uqapsaaḡutriḡha Sivuḡaani Felix

10 Taavruma kavanauruam urriqaniḡaa Paul nipliuplugu. Paul nipliaqsiñiqsuq, “Iḡsimagiga iñugiaktuami ukiumi aḡalatchiḡhiñ uumiḡa nunaaqqimik. Quyagigiga patchisaiyaliksraḡa sivuqqapni. 11 Iḡtchuḡiraksraḡigiñ qulit malḡuk uvlut qaanianikkaluaqtitnagich utlautiḡiga Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqḡuḡa. 12 Jew-ḡuruat iḡtchuḡiḡitkaluaḡaatḡa taamavrumani agaayyuvikpaḡmi qapiqsigiutraḡluḡa iñuḡnik naagaunniñ akatchiḡluḡa iñuḡnik katimmaviḡmikni tupiḡni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. 13 Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiyaḡlugu pilḡuitkaat akikḡautriḡ uvamnun. 14 Aglaan nalupqinaiḡlugu uqautigikiḡiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiḡiraksram ilinisa uqagikkaḡata sagluuqtuanḡplugu. Sivullipta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpiḡigitkaptuuq tuvraqḡugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun suli aglausimaruat makpiḡaanitñi sivuniksriḡirit. 15 Niḡiugaqaqmiḡuḡaptuuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iñuich aḡipkaḡisiplugich, nakuuruatlu pigiitchuatlu. 16 Taatnaḡluḡa ataramik qauḡrimmaḡiutillautaqaguktḡuḡa patchisaitḡuḡa sivuḡaani Agaayyutim suli iñuich. 17 Iñugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaḡluḡa Jerusalem-miñ utiḡtḡuḡa saagaqaḡluḡa maniḡmik aatchuutinik nunaaqqigmiḡuḡatimnun suli tunillaḡiaḡluḡa. 18 Taamna savaagipkaqtitlugu paḡinniḡaatḡa agaayyuvikpaḡmi, naatchianikama igḡuutiksraqtuḡvikaanik atuḡtaksraḡisigun Jew-ḡuruat. Tavrani iñugiaktuat iñuich iqatauḡitḡut uvamni unniñ qanusiq akarrun inḡitḡuq. 19 Aglaan ilaḡich Jew-ḡuruat Asia-ḡmiḡuḡuplutiḡ ittuat. Taipkuaptuuq uvuḡa sivuḡaḡiutiruksraugaluaqtut ilipnun iḡtchuḡipkaḡiaḡlugu akikḡautriḡ piqagumiḡ qanutchimik uvapkun. 20 Ki, ukua iñuich uvaniittuat uqagilitruḡ paḡitaḡikkaḡtiḡ nalaungirrutiga sivuḡaḡiusimmaḡamni uqaqsitaaḡtitchirinun. 21 Aglaan una atausiq nipliutigigiga makitaḡamni sivuḡaatni, ‘Iḡpsi atanniḡñiaqpsitḡa ugluvak piḡutigilugu ukpiqsriḡiḡa tuquruat aḡitqikkisiñiplugich.’ ”

22 Felix-ḡum iḡtchuqsriruam agaayyutikuagiamik katimaḡiq umikkaa itnaḡhuni, “Aḡuyyiuḡtit qulliqpianat, Lysias, agḡiqpan sivunniḡisigiga taamna uqavaaḡutiksi.” 23 Taatnaḡman Felix-ḡum tillisiginiḡaa aḡuyyiuḡtit qauḡklatnun Paul qaunagitquplugu aglaan tigutaagisuḡaḡnagu, aasiñ tillisigiplugu ilannaanḡiñun piqaqtiḡhiñaaḡuḡlugu inuḡikkaḡigun.

Paul-ḡum Sivuḡaḡiutipkaḡha Felix-mullu Drusilla-mullu

24 Qavsich uvlut qaanianikmiullu Felix Jew-ḡuruamik ilaḡatilik Drusilla-mik tikiññiqsuk aasii uqaqatigisukḡugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaaḡuktuq ukpiqsriḡikun Christ Jesus-mik. 25 Paul uqagaluḡaqman nalaunḡaruḡikun, inḡmun aḡalagusiḡiksarakun, suli atanniivium uvluḡagun tikitchuksarakun Felix isumallaagaqsiñiqsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullaḡhiñaaḡuḡtutin pakma. Piviksranitqikkuma qanniḡisigikiḡiñ.” 26 Suli ilaan niḡiugaḡigaluaḡniḡaa Paul qaitchiñasugalugu maniḡmik. Taatnaḡlugu ilaan uqaqatigigaluaḡniḡaa akulaiḡlugu. 27 Aglaan malḡuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inañḡniḡaa Felix kavanaulḡagun. Taatnaḡhuni Felix-ḡum iluaḡnaḡukhuni Jew-ḡuruanun isiqḡaḡituiḡniḡaa Paul.

1 Tavra Festus taamna piņasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukliguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-muñniqsuq. 2 Tavrani Jew-nuruat qauklijich agaayuliqsiñisa suli sivulliuqtiğruañisa tikiutiniğaich ilinjisa akikñautigikkatiñ Paul-kun. 3 Taamna kavanauruaq Festus apiginiğa at quyalitqulutiñ Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilinjich sivunniugaaqahutiñ tamaani apqutaani tuqqutçuklugu. 4 Festus-ñum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvañali sivuniqaqtuñ utitqigukluna. 5 Qaukligikkasi Caesarea-muktilhiñaugisi uvapkun akikñağiağlugu tasamma iñuk savvaqłuksimakpan.”

6 Festus taamna itkaluaqami tallimat piņasuniñu naagaqaa qulini uvluni. Utigñiqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavrñautitquplugu. 7 Paul tikitman Jew-nuruat aggiqatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutiñ avataanun iglulisullapiağniğa at supayaatigun, ilumutuutillaallapiağlugich pilğuisağmiktigun. 8 Aglaan Paul uqautiginiqsuq inmiñun itna, “Savvağluutaitçuna akikñaqlugu Jew-nuruat maligutaksraña unniñ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” 9 Taatnaqman Festus-ñum quyaliniğaqlugich Jew-nuruat apiqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpiñ atannikkautyağutin sivuqğamni taamani tamatkunuuna akikñausiapkun?” 10 Paul-ñum kiuniğaa, “Qikağuktuna sivuğaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglijña taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-nuruat supayaakun, ilvittuq taamna ilisimapmigiñ. 11 Savvağluktaunuluna piguma uvañnun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik iniqsruñitçuna annagugluna anasiñjuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñaqta at akikñaqtime tañigilaukpan, kia-unniñ qaisaksrağitkaaña ilinjitñun añalataksrauluna. Taatnaqługu Rome-mağmiut umialganun utlautiħksrapkun iniaqaqtuna.” 12 Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaqługich sivunniuqtini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun iniaqaqtuatiin, taakmuña umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugañiusimaga at Agrippa-munlu Bernice-munlu

13 Qavsich uvlut kiñuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun pağlatyaqlugu Festus. 14 Ilinjik qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusiañanik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsivijmun. 15 Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-nuruat qauklijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtiğruañisa akikñaqlugu uvañnun tuqqutitqukkañat. 16 Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsitta aqti-tlaitkikput pasikkauruaq iñuk uqapsaagalu aqtitnagu kigiñağlugich taipkua pasirai. 17 Taatnaqługu taipkua pasirai tikitmata uvuna piñatchiasuñaqnagu uvlutqikman isivgiuguklugu tilisiruña taamamna añun sivugañiutitquplugu. 18 Taapku a igluliqsuutiru at makitnamiñ akikñautiksraiñniğa at savvağluutaanik niğiugikkamnik. 19 Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigiħiña aqsiga at ukpigusiğmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağikkañagun iñuuplugu. 20 Uvaña nalupqisrukama qanuq iħitçugiñiaħiksrañatnik tamatkua, apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagaqamagaan Jerusalem-muħksrañagun tamatkunuuna uqaqsitta ağiğuni tasamani. 21 Aglaan Paul-ñum iniağikkaña ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialijmun Rome-mi. Taatnaqłuna tiligiga qaunagitquplugu tuyuginiaħhanunaglaan taakmuña umialijmun.” 22 Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna añun tusaayummiuqmiñigiga.” “Uvlaakuğupan tusaagisiñigiñ,” Festus-ñum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuğaallauqhutik savaktituummagmik. Isiqitut katimmavim mun piqasiqhutik qaukligñik anuyyiuqtinik suli nunaaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ñum tillisiginigaa Paul tavrurautitquplugu ²⁴ nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniiqataurusii! Una anun ittuq iluqagmin Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvanun niplirautigiplugu inuuruksraungigñiplugu. ²⁵ Aglaan paqitchilguitkiga qanutchimik tuqurrutiksrañanik. Aasii ilaa Caesar-mun iniaaqman sivunniutigiga tuyugisuklugu taakmuña. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchamik piitchuña agvisiksrañanik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuganjiutipkağiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuginiurapsaaqqaaglugu aglaaksranikkasugaluna qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunñaitluni tuyuqaliksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqlugu akikñautiksraitluni ittuumik.”

26

Paul-ñum Uqapsaağutriħha Inmiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ivich uqautigihhiñağtuqtin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich argañni aullağniñigaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaña quviasullapiaqtuña uvlupak sivuqqapni uqagviqaqtitaullapkun tamarumuuna iluqagmin Jew-ñuruat akikñautaatigun uvamnun. ³ Ivich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ñuruat ilitqusiatnik suli uqaksraqtutigisuukkanitñik. Taatnaqlugu injigkipiñ naalağnitqupluna qinuiğutin.

⁴ “Iluqagmin Jew-ñuruat ilisimagaat iluqaan inuuniağiga, atakkii nutaullamniñaglaan inuuniaqtuña inumni nunamni suli Jerusalem-milu. ⁵ Uqalhiñaanurut ilisimakkaqtin uqautigisugluna piyumin. Iisimapmiut aullağniñhaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ñuruanun tuvrañiapiagaqtuat maligutaksranik pitluglugu atlaniñ. ⁶ Pakma qikaqtuña uvuña atanniqsaksragukluna piqutigiplugu niğiugaqatiga Agaayyutmun immiumaniaħhanik akiqsruutmiñik sivulliaptiknun. ⁷ Iluqatin qulit malğuch qitungağiich sivulliapta niğiugigaattuuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugagipman. Umialiik, taavrumuuna niğiugaqagñiplunaptuuq patchisiqutigaatna Jew-ñuruat. ⁸ Suvaata Jew-ñuruasi ukpigilguitpisiun Agaayyutim anipkaitlaħha inuñnik tuqunaruaniñ?

⁹ “Uvanaptuuq isumaqagaluqtuanaa piyumiñağniqtutilaaptun akikñaqtuğuklugich inuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰ Taatnailiplugu savaaqatluña Jerusalem-mi. Qaukñitniñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruña anjalatchirrutiksramnik Agaayyutim inugiaktuat inui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraguqmatigik ilaupmiraqtuña qaukligñi. ¹¹ Inugiaktuani anisinquasaqlugich Jew-ñuruat ktrağvinitni piilaagipkağniaqlugu ukpigikkañat. Uvaña qinnausimavaitlugich aullaagaqtunanniiñ unjasiksuamun nunaaqqiñun tamatkua nanjititchuklugich.

Paul-ñum Uqalħa Mumigimigun

¹² “Taatnatchimik piqusiqluña Damascus-mun aullalgitchuanaa anjalatchisaigun suli tillisaigun qaukñisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliħamni uvluqpaguqtuami qauma siqiniğmiñ qaumatluñniqsuaq qiniğiga. Puuqtigaatigut taapkualu igliqatitka qaumangum pakmakña. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuaq uvanun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpina? Ilipnun atniaqsiñaqtutin akilliliuqapña atriplugu natmaksigvik atniaqtitaaqtuaq akilliliqsuikami inumi anautanun.’

15 Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, kisuvvich?’ Atangum nipliutigaana, ‘Jesus-nuruja nagliksaaqtitaġikkan. 16 Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaigiaqlugu savaktiksraqtaanuħhiñ uvañnun. Uqautritqugikpiñ iñuñnik iħitchuġikkapnik uvapkun uglupak suli iħitchuġipkaġumaakkamnik ilipnun aquagun. 17 Uvaña annautigisigikpiñ Jew-nuruaniñ suli Jew-nuñitchuaniñ tuyuġigupkiñ ilinjitñun. 18 Ilvich anmaqsruġisigitin irigikkañich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuungaum sanñianiñ taavrumuña Agaayyutim sanñianun. Tunñaviñigutin uvamnik natqigutigisigitka killuqsautinich aasisuli iħaliutiniaġlutin Agaayyutim iñuñiñun piksraqtaagikkañiñun.’

Paul-ñum Quliaqtuaħha Savaaġmigun

19 “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluña savaaqaqtuña tupigiplugu qiñiqtirrusiaġa pakmakña. 20 Quliaqtuaqtuña sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-miħu, kinuagunsuli iluqaani Judea-mi akunġatniħu Jew-nuñitchuat. Uqautigitka iñupayaat mumiquplugich killuqsautinjitñiñ Agaayyutmun aasiñ iñuuniagaqsitquplugich simmikkaunaruatitun. 21 Taamna pisigiplugu Jew-nuruat tiggugħlukluña agaayyuvikpañmi tuqunniuraġaatña. 22 Uvlupañnunaglaan Agaayyutim ikayuqluña qikaqtitkaaña uqatlasipluña iluqapsitñun kamaññañitchuanunlu kamaññaqtuanunlu. Tamanna uqaġikkaġa atrigigaa uqautigikkañata sivuniksriqirit Moses-ñumlu atuumagisiñiplugu 23 taamna Christ-nuruuq nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuruksraupluni anitqiksuanin tuqunaruapayaaniñ iħitchuġipkaġlugulu anniqsuġiaq iluqaitñun Jew-nuruanunlu Jew-nuñitchuanunlu.”

24 Taatnaiħiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutiniġaa, “Paul! Ilvich isumailaġuqtutin. Iħitpauraqsimaliħpich kinnanaaġuġaatin.” 25 Paul-ñum kiuniġaa, “Kamaññaqtuatiin Festus! Uvaña isumailaġunitchuña. Uqautiqaqtuña ilumutuupluni ittuamik. 26 Uqautiħhiñaugiga umialiñmun taluqsrautaigħluña atakkii iħisimagaa Agaayyutim uqaħhagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqiginitħiga iħitchuġiħha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumanitħuq iriġaqtuġuni. 27 Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaata? Iħisimagiga ukpiqsrilasilaan tamatkuniña.” 28 Tavra Agrippa-m nipliutiniġaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuagħuqtitqayuraġikma.” 29 Paul-ñum kiuniġaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuña ilvich suli atlat naalaqtuat uvañnun uglupak maliġuaqsiutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsuġayaħitħut.”

30 Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraġlu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut 31 aasii anilħhiñaqħutin uqaqsiñiqsut avatmun, “Manna anun piñitħuq sumik tuqurrutiksraġmiñnik unniñ isiqsivinmi irrutiksraġmiñnik.” 32 Tavra Agrippa-m nipliutiniġaa Festus, “Tamanna anun pituiġayaġniqsuaq iniaqanitpan Caesar-muguguni.”

27

Paul-ñum Rome-muñniħha

1 Sivunniugutaunjanikman tinilġaqsigviksraqput Italy-mun qaiññiġaħ Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun analataatnun anuyyiuqtit taggisiqaqtuat anuyyiuqtaiñnik Augustus-ñum. 2 Umiaqpañmun Adramyttium-mikñaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullaħhiñaaġuġniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ġmiħ Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

3 Uvlutqikman tikitħugut Sidon-mun. Julius-ñum iħuaqquitiplugu Paul iħannañi tavrani qiñiġiaqtikai qaitħitquplugulu inuġikkañiñnik. 4 Tavrakña aullalgitñapta anuġim paġġaġuutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamañagun

tinilgaaqsiaqsirugut. ⁵ Siñiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinnihsuq umiaqpaḡmik Alexandria-miñ igliḡniḡnihsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuḡa. ⁷ Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuḡiḡipaitḡuni. Arguḡianniuqhuta tikilḡgataqtugut akianun nunaaqḡim Cnidus. Nigiḡḡuum igliḡtitchumiñaiḡmatigut nalḡuḡuta tiksiaqsirugut qamaḡḡagun qikiḡtam Crete naḡaḡaaḡḡugu nuvuḡaḡ Salmone-mi. ⁸ Piyaḡniuhikun siñiqsraqtuaaḡḡugu tikilḡgataḡikput qamannillaḡtaḡvik qaniḡaniittuaḡ nunaaqḡian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqḡimi uvliuḡtugut iñugiaktuani. Nuyuaḡnaḡsisigaatigut ikaaḡsaliksraḡanun taḡiuḡpaum atakkii ukiaksraḡhuni Jew-ḡnuruat uvlua uisauraaḡviat qaaḡianikman. Taatnaḡhuni Paul-ḡum alḡaḡsrugniḡai taapḡua ¹⁰ itnaḡhuni, “Aḡutiit, ilitchuḡigiga aullalḡitchupta uvakḡa iglauḡiput navianaḡisipluḡu. Usiavutlu umiaḡpaḡlu unniñ ilaḡisa iñuich nuyuaḡnaḡsiruḡ piyaḡḡuḡiksraḡatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluḡnihsuḡ uḡaḡikḡaḡanun aḡuttaanunlu iñuanunlu umiaḡpaum nipliutaaniñ Paul-ḡum. ¹² Taamna qamannirvik iḡuaḡnaḡiñḡiqman umiaḡpaum ukiuvigilugu pikpaḡu iñugiatluktuaḡ ayakkumaniḡsut tavrakḡa tikitchaḡḡḡugu Phoenix piyumiñḡumiḡ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaḡ uḡallamullu nigiqḡpamullu, taamanna ukiuvigisukkaat.

Aḡniḡuḡpauratiḡ Taḡiumi

¹³ Tavrani uḡallaḡiksilḡgataḡniḡman taapḡua isumaniḡsut sivunniukkaḡtiḡ atuumasukḡugu. Kisat nuḡinniḡaich aasiiñ tiksiaḡsiḡlutiḡ qikiḡtam siñaagautlaniḡtutilaaḡmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunḡaḡani anuḡiḡḡuk nigiqḡpaḡnihsuḡ anuḡḡaḡaḡhuni qikiḡtam tuḡaaniñ. ¹⁵ Anuḡim akikḡaḡmagu umiaḡpaḡ paalḡuiḡniḡaat anuḡi sivuniḡikkaḡmiñun aasii nikaliḡhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apḡusautilḡitḡapta mikiruurami qikiḡtami Cauda-mik atiligaami qamanniḡaurallaktugut. Aasii sakuugutiḡaḡhuta ikiniḡḡikput umiayauraḡ. ¹⁷ Taamna umiayauraḡ ikianilḡiñḡaḡman taapḡua iñuich akḡunaanik nimiḡsruaḡsigaat umiaḡpaḡ. Nuyuaḡhutiḡ ikkalḡiḡiksraḡmiknun Syrtis-mi tinilḡautaḡiḡniḡsut tiktaulḡimikni. ¹⁸ Aḡniḡpauraḡ qasullaḡitchuḡ. Uvlaakuḡuḡman umiaḡpaḡ usiiḡsaḡaat. ¹⁹ Uvlut piḡayuatiḡniasii umiaḡpaum suḡutnai igitkaḡsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuani siḡiñiḡ naagaḡaa uvlugiḡat qiiñiḡitchivut aasii aḡniḡpauraḡ qasullaḡitḡuni. Tavrakḡaasiiñ nigiuḡaḡiḡaḡikput annaliksraḡput.

²¹ Uvvaasiiñ akuni taapḡua iñuich niḡiḡitmata Paul-ḡum qikaḡhuni aḡutiit sivuḡaatnun nipliutiḡai, “Aḡutiit, naalaḡniḡupsitḡa ayasunḡaḡasi Crete-miñ tamanna atuumanayaḡitḡusuli, usiavutunniñ iginnayaḡitvivut. ²² Aglaan pakma iḡiḡipsiḡiñ, qapiḡasi! Nallipsiunniiñ tammaiḡumiñaitkaa iñuulḡi, umiaḡpaḡ kisimi piyaḡḡuḡisiruḡ. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitaniḡsuḡ saniḡḡamni isaḡulga Agaayyutim ukpiḡikkaḡma agaayumaḡḡivisuuḡkaḡmalu, ²⁴ nipliutiḡluḡa, ‘Paul, iḡsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piḡutigilutin Agaayyutim annaḡiḡisigaḡ iñupayaat usiaḡsiḡsuat uumani umiaḡpaḡmi.’ ²⁵ Taatnaḡusi aḡutiit, nikaliḡasi! Ukpiḡigiga Agaayyun taatnallapiḡaḡisilḡa uḡaḡikḡaḡatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiḡtat ilaḡatnun tipiniḡaḡatigut.”

²⁷ Akimiḡḡuutailaḡutaatigun unnuat tiḡitauḡḡaptikni anuḡimiñ Mediterranean taḡiuḡani, unnuaaḡ qitiḡḡuḡman tinilḡausiqirit ilimatchaktut qalliaḡsiḡluta nunamun. ²⁸ Taatnaḡhutiḡ kivitchiñiḡsut ititilaḡutmik aasii ilitchuḡiniḡaat imḡum ikkalḡilḡa iñuiñḡaḡtun isaḡniḡtun. Iḡliḡtaḡtuallakhuta uuktalḡitmatruḡ ilitchuḡiniḡaat akimiaḡ isaḡniḡtun ititilaanikhuni. ²⁹ Iliḡich aniyatchaḡniḡsut umiaḡpaḡ ikkalḡiñḡasugalugu iyagaḡnun.

Taatnaqhutin niñitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvlugsqiaqsiplutin. ³⁰ Tinilgausiqirit qimakkumaatchañiqsut umiaqpañmiñ. Niplinñuaqhutin iluaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ niñitchiplutin umiayauramik imiğmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutinigai añuyyiuqtit añalataatlu itna, “Ukua tinilgausiqirit ingitpata ikimatuiñağutin umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua añuyyiuqtit kipputinigaat umiayauraq aasii tinjitlugu.

³³ Uvluq qaunuraagaqsiyman Paul-ñum niğitquaqsiiñigai, “Akimiaguuatilaami uvlumi utaqqirusi anuğaiñiksrañanik niğigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvlupak niğillaqupiağipsi. Niğiruksraursi iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiñiksrapşigun.” ³⁵ Taatnaqqaaqşugich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu iniqsruqhuni Agaayyutmun sivuğaatni taapkua avguşlugu taamna qaqqiaq niğiaqsiiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqağmiñ piyumatchakhutin niğiaqsipmiñiqsut. ³⁷ Iluqağmiñ iñugiaktılaañat tavrani umiam usiañi 276 inniqsut. ³⁸ Ilinich niğisuiğataamikiñ umiaqpak usiiqsaagaqsiiñigaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyalhat

³⁹ Uvluq qaupman tinilgausiqirit ilisagitlañiñigaat nunam siña. Aglaan qamannirviksramik tautuñiqsut. Ilinich sivunniğniqsut taiñuñ siñiqdisitchağukşlugu umiaqpak piyumiñağumitruñ ikkalğisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutin kitchat aklunaañich kipluğniğaiç tasamuña unikşugich kitchat tağiumun suli aklunaañik aquutmiñ qilğutaiqlugik. Kinuagun sivuğutrin tinilgautaq nuqitlugu anuğimun tinjtquplugu umiaqpak sivukkiqsinnigaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiiñ aqua piyaqtaaqsiñigaa qaim tutqatağvigiplugu. ⁴² Añuyyiuqtit tuqqutchuaqsilğiñniğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum annigişlugu Paul taatnasigaquñiñigai. Tiliñhiñağniğai iñuich puuvratlaruat misigağşugich tulaktiqataquşlugich nunamun. ⁴⁴ Unniñ puktağusiqsuğşugich umiaqpaviñiğmik nunniaquşlugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiilhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuğigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. ² Malta-ğmiut iluaqqutiaqsigaatigut tukkuğiksitluta. Uvvaasiiñ sialuguşhuni alappaaguqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuğlu ikniğmun. Nimigiaq sagvigniqsuq, uunañan ikniğum iqiiqsitlugu aasiiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qiniqamitruñ nimigiaq nivinaruq Paul-ñum argaiñi uqaqsiiñiqsut avatmun itna, “Una añun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni tağiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqşuutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktignigaa taamna nimigiaq ikniğmun piyaqqusiallasuñaqani. ⁶ Taapkua qikiqtağmiut niğiugiaqsiiñigaat puviñiksraña naagaqaa tavrauvaa tuquliñiksraña Paul-ñum. Takiruami qiniñitñamiñ sumik atlayuagnaqtuamik Paul-mi isummiğitqinñiqsut itnaqhutin, “Ilaa agaayyutauvalunniqsuq.”

⁷ Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukligikkaña atilik Publius-mik nunautiqagniqsuq. Taavruma iñuum iluaqqutipluta tukkuqaqtitkaatigut piñasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapaña atniğñaqniqsuq uunaqşukhuni suli itiktaliqhuni auyyulinmik. Paul-ñum utlañniğaa qiniğiaqşlugu aasii

agaayupluni patiklugu arganmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuiñ tavrurautiaqsiñigaich atniğñaqtuapayaañi aasiñ Paul-ñum iluaqsiqkaqlugich iluqaitñik. ¹⁰ Iñugiaktuanik aatchuutunik qaitchigaatigut sulii aullaħhiñaaguqapta umiaqpak usilligñigaat inuğikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

¹¹ Piņasuni tatqiñi tavrani itqaaqhuta aullalgitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malgijñik Agaayyutinñuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ğmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiñ nayuutiqluta piņasuni uvluni. ¹³ Aullalgitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqñigugñiqsuq. Tikitkikput malgijni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilanjitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaatigut nayuquplutinj akunniqsaaami, aasiñ tavrakña aullalgitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiññipluta. Aullağniqsut pağiaqhuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullagvianik Appius-ñum aasii ilanjisasuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Piņasunik Tukcumavinñik. Paul-ñum qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinjaisaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miilħa

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqatitkaat inmigun anuyyiuqtimik munaqsriliqlugu. ¹⁷ Aquagun piņasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qaukñijisa tavrani aiyugaagñigai katimaqatigisukhugich. Ilinich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaña pinjtkaluaqtitluna qanutchimik akikñağlugich iñugikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruña Jerusalem-mi Rome-ñum kavanañanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-mağmiut kavanañata [Felix-ñum] apiqsruqtagaluagaatña, anipkağluna pilitchukluna ilitchuğinjitñamitruñ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ñuruat akilliliutipmata anipkaqunjtuna, nunuripluna nağviiqama iniağigiga Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamnun. ²⁰ Taatnaqluna iniağigiga qiniğukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga niğiugağikkañat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaaniħa aasii taamna pisigiqlugu pituutaqaqtuna.” ²¹ Taapkua Jew-ñuruat kiuniğaat, “Akuqtuinjitchugutsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinjitchut tusaayugaagitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqalħat tamatkuniña ukpiqsriplutin iliptun tikiumaaniħhanik Annisquqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiñiqsut kattutitqihksrañanik Paul-ñum, aasiñ taimña uvluq tikiuapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kanjisiqkağniğai Agaayyutim anayyuqautaanik. Ilaan maliksuktinniagñigai Jesus-mik itqaaqtuutiqlugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum sulii sivuniksriqirit aglaañitñik. ²⁴ Taatnaħhani ilanjich iñuich ukpiqsriğniqsut uqağikkañigun, ilanjilli iñuich arguaqtuğniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasugñiqsut atingiqhutinj inmiknun Paul-ñum uqağianikmaun una, “Ipqitchuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapstñun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautilityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluağupsi kanjisiyumiñaitchusi

sulii qiniğumaagağupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchigiğniqsut, tusaasungitlutinj supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitqiñgitchut Agaayyutmun mamitiksraǵmiknun
 atakkii qiñitlaitlutinlu tusaatlaitnutinlu kaniqsitlaitlutinlu,
 Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ηum uqapsaǵniǵai, “Iitchuǵiraksraǵigiksi Agaayyutim tusaayu-
 gaallautana tuyuuha Jew-ηunitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.”

²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ηuruat aniñiqsut uqavaaqhutin inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniǵniqsuq tavrani Rome-mi malǵuηni ukiuηni, in-
 iqaqhuni inmigun inilǵusiqsuqǵu, paglaplugich iluqaisa qiñiǵiaqtaqtini.

³¹ Quliaqtuǵviginiǵai Agaayyutim aηayuqautaagun sulī Atanǵuruakun Jesus-
 kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitlunilu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

¹ Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaña quliaqtaagitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkaña inilġaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpiġaana. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġñinagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piqutigiplugu iñukmiqnisaulha aniruq kiñuviaġiplugu David-ŋum, ⁴ aasiñ piqutigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqulhaniñ uqautinigai iñupayaat nalupqinaiñkun Jesus Iġñiġiñiplugu suli qaitchiñiplugu sanñiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iħuaqqtugaaña piksraqtaagipluħa uqqiraqtautqupluħa sivulliquplugich iñuich iluħaani nunami ukpiqsriħksraħatnun suli tupiksriħksraħatnun. Taamna savaagigiga Christ-mun. ⁶ Iłipsi ittuani Rome-mi tuħlukkaupmıusri pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuħa uumiħa tuyuqsriugamik iluħapsitñun Rome-mi ittuun. Agaayyutim piqpagiplusri tuħlukkaġigaasri ipqillıusri iñugisrukħusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qiñiqtillaħniaglısi iħuaqqturiħiġmiñnik suli qaitchiłusri qiñuiññamik.

Quyaliq

⁸ Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqagıgaat kamaħaqtuħa ukpiqsriħiqsi. Taatnaħluħu quyaġiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigigiga iluħaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iġñinagun. Agaayyun ilisimaruq taiyuħıa ilipsitñnik agaayupayaaqama. ¹⁰ Agaayuruħa tikiłlaħniagukħuħa ilipsitñun. Atuummıgisıruħu Agaayyutim pitqukpaħa. ¹¹ Qiñıgullapiagıpsı qaitchısukħusri irrutchim aatħuutaanik sanñıksritquplusri. ¹² Itnaami, ikayuutıruksraurugut avatmun ukpiqsriħıkun piġıkkaptıgıun. Ukpiqsriħıpsı ikayuġısıgaaña suli ukpiqsriħıma ikayuġısıpmıgaasri. ¹³ Anıqatıumaan, ilisimatquġıpsı uumiħa. Iñuġıaktuami agıġımagaluħaħaqtuħa ilipsitñun quliaqtaagukħuħa, qiñıtılasıluħa ukpiqsriħıanik sayıqsılaaqtuanik suli killıqırauranik annautrauranik atrıluħu suraħaħıa atłani nunani, aglaan piñġıtħaqtuħa. ¹⁴ Savautıraksraġıgitka iluħaisa iñuich, ilisımaruatlu naluruatlu, puqıksuatlu puqııtħuatlu. ¹⁵ Taatnaħluħa quliaqtaagısrullapiagıga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sanñıqaqtuq

¹⁶ Nalupqısrıutıgıngıllapiagıga tusraayugaallautaq atakkıi sanñıgıga Agaayyutim. Taavrumuuna sanñıkun ilaan annıqsuġaa kisupayaaq ukpiqsriħıraq [Christ-mık], sivulliuplugich Jew-ħuruat sulıpsıuħu Jew-ħunġıtħuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagvıġñıgaa Agaayyutim nalaunħasrıpchaiħa iñuħnik inmiñi. Agaayyutim nalaunħasrıpchaiħa iñuħnik aullaġniıruħu suli ısrukħıtħaaħuni ukpiqsriħıkun, aglausımaruatun Agaayyutim makpiġaaniñi, “Iñuk nalaunħasrıpkakħauruħa ukpiqsriħıġmıgıun iñuugısrıuħu.”

Iluqatıñ Iñuich Killıqıraurı

¹⁸ Agaayyutim sagvıġñıgaa qılaħmiñ qanuħ ilaan anasrıñħuqsaiñıalħa iluħaanik piġııtħuanik suli nalaunħıtħuanik iñuich atukħaħatnik. Iriġaat ilımutuuruħa piġııliqıħıġmıktıgıun. ¹⁹ Tamanna ilisımanaqtuħa Agaayyutıkun nalunaitkaluaqtuħu iñuħnun takku Agaayyutim ilıtħuġıpkagıñıgaa

ilinjitñun. ²⁰ Taimakñaqaña Agaayyutim iñigaluaqtitnagich supayaat iñuich kanjqsilgugaat Agaayyutim agaayyutaulha suli qñitlaplugu sanñiqaqtilaaña kamañaqtuamik isruilaamik. Taatnaqhutin iñuich patchisiksraitçhut. ²¹ İlisimagaluaqlugu Agaayyun kamagingitchaat unniñ quyangitchaat. Isrumaľhat atuğumiñaiqsuq suli isrumañich kanjqsitlaiqhutin taaqsisiniğai. ²² Uqavigaaqhutin isrumatuniplutin isrumatungipiaqtut. ²³ Saksraağaat kamañaľha Agaayyutim tuquyumiñaitçhuam, aasriñ simmiliutigaat taamna kamañaľq putqataqhutin atriñun qññaliñnun tuquyumiñaqtuaton iñuktun tinmiuratunlu niğrutitunlu nimigiaturunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulhatnun. İlinich killuqsagtaurur maliklugich pigiitçhuat kipiğniugutitin aasriñ atugağiplugich timigikkatin kanjunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiliutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuamun suli putqatağvigiplugich savautiplugillu sut iñuich iñiqtanich. Aglaan putqatağviginğigaat savautilugu Agaayyun iñiqsiruaq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksrağaluaqtin qañavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanjunaqtuakun kimmutaatnun. Ağnat simmiliutiplugu ilaqatigiñiq sayunağimun atugağiplugich timitin atlanun ağnanun. ²⁷ Taatnatun añutit nutqautiplugu ilaqatiqaliğ ağnamik aglaan piqagunñiqsut atlanik añutinik. Añutit kanjunaqtuakun sayunaqatiniktut atlanik añutinik, aasriñ timigikkağmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaullugu anasriññuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitçhuakun savaağmiktigun. ²⁸ İñuich pigisrunğiqmatruñ ilumutun ilitçhuqsriğksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutin pigiiliqisruktut atuqtaksrağingisağmiknik. ²⁹ İmaukkaqsiniqsut qanusripayaamik nalaunñaitçhuamik, pigiiliqihğimiglu, kaviugutihğimiglu suli uumiksrihğimiglu, piqaguhğimiglu, iñuaqtuhğimiglu, añuyahğimiglu, sagluuqtualihğimiglu, suli isrummatinikhutin pigiitçhuakun avatmun. ³⁰ Sanurrutiniqsut nipliaplutin pigiitçhuanik atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguañaplutin, kamañağasrugiplutin suli uqavikhutin inmiktigun, pakikhutin savaaqaliksrağmiktigun pigiitçhuamik, tupiksriñğiqhutin añayuqaamiknik, ³¹ kanjqsilguitlutin, tuniqsimatlaitlutin, ihuaqqutriñğiqhutin unniñ naglikstriñğiqhutin atlanik iñuñnik. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. İñuich taamna ilisimagaluağaat aglaan sivutmuutiniğaat pigiiliqiliğ, sulipsuuq añiğniqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiliqiruat taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsuiľha

¹ Tavrili ilvich, kisuğaluağuvich, patchisiksraitçhutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqutaksrağuqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkumatitun. ² Agaayyutim atanniğñağai iluqañich killiqiruat, aasriñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñalha. ³ Patchisigiragisri killuliqiruat savaaqagaluaññapsi nalaunñaitçhuamik. Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim ihuaqquutkanasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluağasri simmiquplugu iñuunialıqsı aglaan suksrağingitchiksi uuktuğnağumiñaitçhuaq ihuaqqutriľha. Kanjqsiniğitpalukkiksi, Agaayyutim ihuaqqutigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniaklapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siqquqtut iyagaqtun suli tiggañarusri mumigunğitlusri. Taatnaqapsi anasriññuqsausriaksraqsi agliğlaagiksi taivrumanı uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuğniapagich iñupayaat

nalaunnahigimigun. ⁶ Agaayyutim akiligisigaa iñupayaaq savaanigun iñuuniałhani. ⁷ Iłanich iñuich savaaqaqtuat nakuuruanik anuqsrułikon piññaguktut kamanautaanik kamakktumiglu suli tuquyumiñaiłigimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik iñuuligimik. ⁸ Aglaan atlat iñuich inmiguaqtut ayakługu maligutchiłiksraqtin ilumutuuruamik. Taatnaqamin malikkaat nalaunnaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriñjuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ Ilaan sakiqniuqtitkisigai nagliksooqtillugich pigiłiqiruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunğıññaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiglu, kamakktumiglu suli qinuiññamik tamatkua savaaqaqtuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sivulliulugu Jew-ñunğıtchuanunlu. ¹¹ Uvvatakku Agaayyutim atanniqsugisigai iñuich atisrilugich.

¹² Iñuich maligutaksraqaqtuat Agaayyutim qaisanjanik Mosesmun suli iñuich taavrumina maligutaksraqangitchuat iluqatin atirut killuqsagamin. Tamatkua maligutaksraqangitchuat killiqirauplutin piyaqqugniaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqaqtuat killiqirauplutin atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuich nalaunnasripchangangitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluagnagu. Agaayyutim nalaunnasripchagağigai inmiñi kisanik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñunğıtchuat piqangitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaiyagaa maligutaksraqałhat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqangitchaluaqhutin aglausimaruumik. ¹⁵ Qiñiqtitağipmigaat kaniqsisilaqtin maligutaksram tillisaanik ilitchuğipkairuumik qauğrimmaagiutillautağmikni nalaunnaruamik nalaunnaitchuamiglu. Ilaatni isrummataata patchitchigağigaich suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaunğıññiplutin. ¹⁶ Iluqatin nalunaqtuanich iñuich sagvikkauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagigaich tusraayugallautam quliaqtuağikkağma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqılu

¹⁷ Qanuğmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutin maligutaksramun Moses-ñum aglagikkaña suli uqavikhutin qaninniplutin Agaayyutmi ¹⁸ suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisulha suli ilitchuğiniplugu nakuuniqsrauruuq takku ilisaqsimaplutin maligutaksramik. ¹⁹ Nalupqisungipiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qinıtlaitchuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰ Isrumaraqtutin algaqsrułhiñauplugich kinnañaruat iñuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri ilisimaniplugu supayaaq suli piqağniplusri iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ Iłisautriraqtusri atlanik iñunñik. Suvaatami ilisautriñğıtpisi ilipsitñik? Uqautirağigisi atlat tigliktuqungitlugich. Suvaatami tigligaqpisi? ²² Nipliğaqtusri atlat sayunatqungitlugich, aglaan ilipsi atugaqpisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusri aanguanik, aglaan tigligaqpisi agaayyuvinıññiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqağniplusri Agaayyutim maligutaksrañjanik, aglaan kamagitłaitchiksi Agaayyun navikapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanıñi itna, “Jew-ñunğıtchuat uqamaqluutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimakipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiun Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsiun Agaayyutim maligutaksraña atrinurusri Jew-ñunğıtchuatun, inuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-ñunğıtchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumin

maligutaksram atuqukkanjanik atrinjurut iñuktitudun nalunaitmiutchiqsimaru-atitudun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplusri nalunaitmiutchiqsimaruani. Iipsi Jew-ñuruani piqagaluagtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navgugagigaasri. ²⁸ Iñuk Jew-ñungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalha timimigun. Iñuk animakami Jew-ñupluni suli malihinaqami Jew-ñuruat pilgusriñitnik ilagitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutmik ataramik. Jew-ñupiaqtuq iñuuruq nalaunñaruakun sivugaani Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqagñisusq uummatmiñi savaagikkanagun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisiruq Agaayyutmiñ, iñungilaaniñ.

3

¹ Jew-ñuruatmi piqagñiqpat sumik atlat iñuich pigingisañatnik? Anniqsugiaqaqpat nalunaitmiutchiñigmiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaqtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-ñuruat uqahigmiñik Moses-kun. ³ Ilumutuuruq ilañich Jew-ñuruat tuniqsimangihhat Agaayyutmun. Jew-ñuruat tuniqsimailhata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimalha? ⁴ Qañaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnangitchaluaqtitlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaañani, “Agaayyuun, nalaunñasuurutinli uqahigikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqagaluqmata nalaunñaniñniplutin.”

Psalm 51:4

⁵ Ilañich iñuich killukun uqaguurut itna, Uvagut killuqsagupta qiñiqtinnaigivut iñuich Agaayyutim nalaunñahanik, uqaqhutin killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqaginaqpisin Agaayyun nalaunñangiññilugu anasriññuqsagamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaunñangiññiqpan, qanuqhuni atanniqsulhiñauvagich nunam iñui? ⁷ Killiqihigma sagviqpagu Agaayyutim nalaunñalha suli nangaqtillogu, suvaatami atannikkauniqpik liilaa uvaña killuliqiruaq? ⁸ Taamna ilumutuuniqpan, Killuliqita iñunñun nangapsaaqulugu Agaayyun. Iisautringitchuñ taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasiragigaatigut ilisautriñnipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anasriññuqsagñiañigai tamatkua iñuich.

Iluqatin Iñuich Nalaunñaruñitchuq

⁹ Taatnaqhuta uvagut ihuatlukpisa Jew-ñungitchuaniñ? Qañaa! Uqaaniktugut iñupayaat Jew-ñugaluagumin Jew-ñungitchaluaqumin añalatiqalhat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpiğaañani aglausimaruq, “Iñuitchuq nalaunñaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaanani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjicsimaruamik.

Iñuitchuq pakkiagaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatin tunutkaat Agaayyun, iluqatin tammaqhutin killuqsautmi.

Nalliat savaaqangitchuq nakuuruamik, atautchimikunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iggianich atriqaqtut añmaruanik iluvignik.

Atugaat uqatin uqaqhutin sagluuqtuanik,

Psalm 5:9

uqalhinich atriqaqhutin nimigiam tuqunañatun,

Psalm 140:3

¹⁴ qaniñich immaukkaqhutin uqapilutitnik uqamaqñuutiniglu, *Psalm 10:7*

15 ataramik tuqqutchihiñaanuplutiñ iñuñnik,
 16 napmun aullaqamiñ piyaqquiñiaqhutiñ iñuñnik
 suli sakiqniuqtitchiplutiñ.

17 Iitichugiñgitchaat qanuq iñuuniaħiksraqtin qinuiññakun.

Isaiah 59:7-8

18 Piitchuq taluqsriħigmik Agaayyutmik iluqanitiñi.”

Psalms 36:1

19 Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisaña Moses-mun anjalatchiruaq iñuñnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumiña maligutaksramik. Tarra kiñapayaaq patchisiksraqagumiñaitchuq tupigingiħigmigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiqutigisigaa iñupayaaq nunami atanniħlugu. 20 Taatnamik kiñauñniñ nalaunñasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchihiñahigmigun maligutaksram atuqukkananik, atakkii maligutaksram qinñiqtilhiñagagigaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Iñuich Nalaunñasripchatat

21 Aglaan pakma Agaayyutim sagvigñigaa qanuq iñuich nalaunñasripkaqtilaana inmiñi, piqutiginaħlugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa inħilgaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun suli sivuniksriqiritigun. 22 Agaayyutim iñuich nalaunñasripkağniğai inmiñi ukpiqsriħatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitni tunjaviqaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatin iñuich atirut: 23 atakkii iñupayaat killuqsagñiqsut, aasriñ ayuqħugu Agaayyutim kamanautaa. 24 Aglaan Agaayyutim iñuich nalaunñasripchağagigai inmiñi iħuaqqutriħigmigun aatchuutauplugu. Nalaunñasripchağai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. 25 Tarra Agaayyutim qaitchaa iğñiñi tuqqutquplugu aasriñ maqipkaqħugu auna akiliqsaqħugich killuqsautipayaaniħ iluqaisa ukpiqs-riruat. Taamna piñigaa qinñiqtitichukħugu nalaunñaruħi natqigutriħigmigun killuqsautipayaaniħ, taputiplugich killuqsautinñitnik iñuich iñuuruat inħilgaan Christ tuqunaiñnaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñħuqsangitchai pisigiplugich killuqsautinñich. 26 Taavrumuuna Agaayyutim sagvigñigaa pakmapak nalaunñatilaani suli nalaunñasripchaisilaani iñupayaaniħ ukpiqsriruanik Jesus-mik.

27 Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunñasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunñasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriħum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviħiq. 28 Takku ilisimarugut iñuk nalaunñasripchakkautilaaniħ Agaayyutmi ukpiqsriħikun Jesus Christ-mun, maligutchiħiqmiguungitchuaq maligutaksramik. 29 Uvva Agaayyun Jew-ñuruat kisimiñ Agaayyutigivatrun? Agaayyutigingitmivatrun Jew-ñungitchuat? Ilumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-ñungitchuat. 30 Agaayyutiqalhiñiaqtuq atautchimik. Agaayyutim iñupayaat nalaunñasripkağisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriħat, Jew-ñuruat nalunaitmiutchipłutiñ suli Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiñgitłutiñ. 31 Uvvami suksraungigñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriħikuagiaq? Qanaa! Ukpiqsriħum ilumun atuumapkaqtağaa maligutaksram atuqukkanja.

4

Abraham-ñum Atrikusrautauħa

1 Abraham, sivulliuruq Jew-ñuruapayaanun, urrakusrautigilakput iñuñmun ukpiqsriħigmigun nalaunñasripkakkauruamun Agaayyutmi.

2 Nalaunñasripkağnigumi Agaayyutmi savaagmigun tarra uqavigaagutiksraqagayaqtuq, aglaan uqavitłaitchuq sivuğani Agaayyutim.

3 Agaayyutim makpigaaniñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriruq

Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtugaa piqutigiplugu ukpiqsriĥha nalaunnasripkakkaupluni.”⁴ Iñuk savakami akiliusiaqagaqtuq. Akiliusiaja aatchuutaungitchuq aglaan akilikkauraqtuq savaagmigun.⁵ Iñuk nalaunnasritĥaitchuq Agaayyutmi savaallautaĥmigun, aglaan iñuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunnasripkairuamik agaayyutaiĥaamik inmiñi. Agaayyutim akuqtugagigaa taavruma ukpiqsriĥha aasrii nalaunnasripkaĥlugu.⁶ David-ñum uqautigipmiñigaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunnasripkaqmagu savaallautaĥmiguungitchuaq. Itnaĥniqsuq,

⁷“Quvianamiurut tamatkua
nalaunnairrutinich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinich matupmagich.

⁸ Quvianamiuruq iñuk
atangum isrummatigingisaña killuutiqaĥlugu.” *Psalms 32:1-2*

⁹ Taamna quvianamiuĥiq itpa kisiitñun tamatkunuja nalunaitmiutchiqsimaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkunuja nalunaitmiutchiqsimaĥlaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriñiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriĥha Agaayyutim akuqtugniplugu nalaunnasripkakkaupluni.¹⁰ Agaayyutim akuqtugniqpauñ Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiĥhan? Agaayyutim akuqtugniĥaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiññaan timimiñi.¹¹ Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiĥha ilitchuqqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunnasripkakkauñaniktilaaña pisigiplugu ukpiqsriĥha. Taatnaĥlugu Abraham aapagigaat iluqatin iñuich ukpiqsriuat nalunaitmiutaiññaĥmin suli akuqtukkauruat nalaunnasripkakkauplutin Agaayyutmi.¹² Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqaĥmin nalunaitmiutchiqsimaruat timiĥhiñamiktigun kiñuviaĥingitchai Abraham-ñum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kiñuviaĥigai tunñaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiĥaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpisriĥkun

¹³ Abraham kiñuviaĥikkaniĥu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqti-laaksrañanik nunamik. Aglaan akuqtungitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriĥhi maligutaksrañanik Moses-ñum aglaagikkañanik, aglaan akuqtugaa akiqsruun Agaayyutim nalaunnasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriĥhi.¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitĥaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguaĥimiktigun atuqukkanat maligutaksram, tarra ukpiqsriĥiq suutnaunayaiññiqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaungilluni.¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriññuqsaguutilaaña iñuñnik tupiksritĥaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaminj tupiksriñgirrutiksramik piitchut.

¹⁶ Taatnaqhutin iñuich akuqtugagigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpigutiqaqamin, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiilluni iĥuaqutriĥimigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqaĥminj qitungagikkañat Abraham-ñum akuqtuĥhiñaugaat. Ak-iqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-ñuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpigutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput.¹⁷ Aglaksimalĥhatun Agaayyutim Makpigañani, “Aapaĥuqtitkikpiñ iñugiaktuanun iñuñnun.” Abraham ukpigigaa Agaayyun iñuupchaitĥaruq tuqunaruñnik suli taiyuiruq sunik ingitchuanik ilipkaĥgich.¹⁸ Abraham ukpiqsriuruq niĥiugaqaqhuni niĥiunaĥumiñaitchaluaññaan aapagiliutinayagñilugu iñugiaktuanun iñuñnun, takku niplusriaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.”¹⁹ Abraham-ñum ukpiqsriĥha Agaayyutmik

sayaiqsingĩĩĩiqsuq isrumagaluanñaḡmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiaḡyasripluni aasriisuli aḡnaat Sarah qitungitlaitluni. ²⁰ Ukpiqsriḡhan uniñḡĩĩĩḡaa. Ilaan arguaqtungĩĩĩḡaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriḡha sayaktusriḡaaḡniqsuq, aasriiñ nangaqlugu Agaayyun. ²¹ Nalupqigingillapiaḡniḡaa Agaayyutmun atuumapkaḡniaqtilaanja akiqsruusriḡikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuḡniḡaa Abraham nalaunḡasripkakkauplugu inmiñi pisigiplugu ukpiqsriḡha. ²³ Aglaan tamatkua uqaḡhich Agaayyutim Makpiḡaanani Abraham nalaunḡasripkakkauniplugu ukpiqsriḡhagun aglakkaungĩĩĩiqsut kisianik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqaḡhich aglakkaupmiñiqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunḡasripkakkaupluta ukpiqsriḡiptigun. Ukpiḡigikput Agaayyun anipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquḡiḡmiñi. ²⁵ Jesus tuqukami akilḡiḡniḡai navḡuiḡiput aasriiñ anipkakkaukami tuquḡiḡmiñ nalaunḡasripkakniḡaatigut Agaayyutmi.

5

Qiñuiḡutikkauḡiq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunḡasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriḡiptigun qiñuiḡutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan anḡaḡniḡaa utlautiliksrapput Agaayyutmun aasriiñ pakma iḡtchuqsriḡluta iḡuaqutaanik. Quviasrukḡhuta quyagikput Agaayyun ilaliutiliksrapput kama-nautaani iḡaatnigun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmḡigikput sakiqniḡiptigun, ilisimaplugu sakiqniḡutit anuqsrusripkahuta. ⁴ Anuqsruḡiq tikiutriruḡ Agaayyutim iḡuaksriḡhanik, aasriiñ ilaan iḡuagigumisigut niḡiugaqaqtugut. ⁵ Aasriiñ niḡiukkam qapiqtaqtinnianḡitchaatigut, takku Agaayyutim aatchuḡaatigut Ippqitchuaq Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qiñiḡtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayuḡumiñaiḡiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqqutigai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqqutisunḡianḡitchaa anniqsuqsaglugu atla iñuk. Iḡaatnisamma iñuum tuqqutinayagaluapalukka nakuuruuḡ iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqqutigaaatigut killuliḡiraupkaḡhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiñiḡtitkaa piqpaksrillapiaḡi uvaptiknik. ⁹ Nalaunḡasripkakkaaurugut Agaayyutmi augikkaḡagun Christ-nun tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunḡipiaqtugut Christ-mun annautiniaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaaniñ uvlumi atannḡvinḡmi. ¹⁰ Uumigiraupkaḡhuta Agaayyutmi ilaan qiñuiḡutigaaatigut inmiñi tuqqutauḡhagun iḡniḡmi. Pakma Agaayyutim ilauraḡiliutipmatigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut iḡniḡmi iñuuḡhagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiaḡikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qiñuiḡutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsauñ tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuqsauḡtuq suli pisigiplugu killuqsautaa tuquḡiq tikiuḡapmipluni iñupayaanun. Iluqatin iñuich tuquruksraḡuḡniqsut takku iluqani iñuk killuutiniktug. ¹³ Iñupayaat iñuuruat killuqsagḡniqsut Moses-nun akuqtunaiñaanunniñ maliḡutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñḡitchai killuqsautikun takku piḡanḡitḡutisuli Agaayyutim maliḡutaksraḡanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñḡitluni Agaayyutim tillisaanik. Iñupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuuq killuqsanḡitchaluanñaḡmiñ taatnatun Adam tupiksriñḡitmatun. Adam atriḡaḡniqsuq Christ-mik

aggiqsuksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuqułıgmik pipkaipman Christ iñuuliqaqtitchiruuq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqangitchuuq Adam navguiłhatun. Iluqatiñ iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiłhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa ihuaqputaagun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuanuruuq [navguiłhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruuq atautchim iñuum killuqsautaniñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiłiq iluqaitñun tuqqutaksraguñniplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuut killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunñasipkañniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navguiłha tuqułiq umialiktun aňalatchiaqsiruuq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalħa atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatiñ iñuich Agaayyutim nalaunñasripkakanñi iñmiñi kamanatuakun ihuaqputriłıgmigun aňalatchigisirut umialiktun iñuuniałıgmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiłha Agaayyutim tuqqutaksraguñniğai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunñaruam savaaňa Agaayyutim qaiññiğaik natqigutriłıglu killuqsautinik iñuuliğlu iñupayaanun [ukpiqsiruanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitłuni Agaayyutmik, taatnaqhutiñ iñupayaat killuliqiriğutut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutiñ iñupayaat nalaunñasripkakkauğisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñiğaa maliğutaksraňa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchuğirağiğaat qanutun killuqsautilaaqtin navguiłıgmiktigun Agaayyutim maliğutaksraňa. Aglaan killuqsauñ iñugiaksitmutluktuq. ²¹ Tarrali killuqsauñ aňalatchipluni tuqułikun, aglaan Agaayyutim ihuaqputaa aňalatchiruuq nalaunñaruakikun tikiutiluta iñuuliğmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuliqituiñaaqtuksrauvisa qiniqtitchağlugun qanutun Agaayyun ihuaqputriłıqaqtılaaňa? ² Qaňaa! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruğut killuğmun. Qanuğuta iñuuniaqtuiñagisiñiqpisa killukun? ³ Puuyugñiqpisi, iluqapta paptaakkaukapta Christ Jesus-ñum atqagun piqasriutirugut ilaan tuqułhanun. ⁴ Taatnaqhuta paptaakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuqułhanun. Aasriiñ Christ-tun aňipkakkauruatun tuqunaruaniñ kamanautiqaqhuni sanñiagun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtuirugut nutauruamik iñuuliğmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipluta Christ-ñum tuqułhanun paptaakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut aňipkakkaułhani iñuuniağuta. ⁶ Iłisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuliğruaqpup kikiaktuutrauqataurut ilaani, sanñia killuqsautim piyaqququplugu, savaktaağruutqunğiğuta killuğmun. ⁷ Kiñapayaaq tuquruuq aňalatingiğuruuq killuqsautmun.

⁸ Ukpiğigikput tuquqataukapta Christ-mi iñuutaugisiñipluta ilaani. ⁹ Iłisimagikput Christ aňipkakkauruuq tuqunaruaniñ tuqqutqikkumiñaiplaha. Tuqułhum aňalataiğniğaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuquniqsuuq atausriğmiaqhuni akiiliskuhugu sanñia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ Iłipsiłiasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik

tuqunaruatun iliusri sanjanun killuqsautim aasriin inuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnagusri killuqsautmun analatitnagich timigikkasi maani nunami. Analatitnagu pisugruahpsitnun. ¹³ Atusrunaqnagich sulliingi timigikkapsi savaktillugich nalaunnaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitnik Agaayyutmun inuktitun anipkakkauruatun tuqunaruaniin suli pakma inuuruatun Christ-mi. Analatitchigin sulliingi timipsi Agaayyutmun, aasriin atugumausri nalaunjaruamik. ¹⁴ Killuqsautim analatlaigniaagasri takku inuungitchusri tupiksrihpsigun maligutaksramik aglaan inuurusri Agaayyutim ihuaqutaagun.

Savaktaagruutha Nalaunjaruahigmun

¹⁵ Qanugisihiqpisa? Pakma inuungiqsugut tupiksrihpsigun maligutaksranik Moses-num qaisanjanik aglaan inuuruugut ihuaqutaagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qanaa! Killuqsauktuksrauyumiinaitchugut. ¹⁶ Ilumun ilisimagiksi una, qaitnapsi ilipsitnik kisumun savaktaagrugutqusri taavrumuna. Tupigiraksragagigiksi taamna inuk suli atanigigiksi. Tupiksrihpsi killuqsautmik tuqupkaqisigaasri. Aglaan tupigikapsiun Agaayyun ilaan nalaunjasripchaqagigaasri inmihi. ¹⁷ Qaanjqsuami savaktaagrugikkanasri killuqsautim, killugmik analatiqaqhusri. Aglaan quyanaqtuq Agaayyun, pillapiaqhusri tupigigisri ilisauttaturuat ilipsitnun. ¹⁸ Aasriin annaktitaunanikhusri killuqsautmiin savaktaagrugutqusri pakma nalaunjaruahigmun. ¹⁹ Uqautigigiga savaktaagruuq uqalignik kanjqsinaqtuanik takku kanjqsimmagiksitquplusri. Qaanjqsuami qaisimapmatun ilipsitnik savaktaagrugipkaqhusri killuqsautmun suli killuliqihigmun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusri ilipsitnik savaktaagrugipkaqhusri inuuniahigmun nalaunjaruahikun iluqnaughusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaanjqsuami savaktaagruunhpsi killuqsautmun inuuniatlaitchusri nalaunjaruahikun. ²¹ Savaaqqtusri pigiitchuanik aasriin taatnatchim inuutchim pakma kannugilikpasi anniqsungitchaasri aglaan tikiutrirraqtuq tuquligmik. ²² Aglaan pakma annaktitaunaniktusri killuqsautmiin savaktaagruliutiplusri Agaayyutmun. Iluqnaughusri ilaanun savaaqatlasrirusri akuqtuuyunaqtuamik Agaayyutmun aasriili Agaayyutim akilinhiaagasri isruitchuamik inuuhigmik. ²³ Kiha killuqsauqtuq akuqtuiruq killuqsautim akiliutaanik — tuquligmik. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutigigaa isruitchuq inuuhiq tamatkununa atausrihjuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptiknun.

7

Atrikusraun Ilaqatnitikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kanjqsimagiksi maligutaksraq Moses-num aglaagikka. Ilisimapmigiksi maligutaksramun analaha inuk inuusrugaanagmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, agnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun anutmikni inuuniqtutilaanani. Aglaan anutrin tuqukpan ilaqatnitqihinauruq tuvraqlugu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini inuunhuan, maligutaksram nipliutigigaa sayunaruaniplugu. Aglaan anutrin tuqukpan agnaq ilaqatnitqihinauruq. Taatnaghuni ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini tuquanikpan patchisaitchuq maligutaksramiin.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitnun. Christ tuqupman, tuquqatigiruatun pigiksi, aasriin aglausimaruat maligutaksrat analangigaasri. Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaaasri anitqiksitauruam tuquligmiin. Tarraasriin inuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵ Qaanjqsuami inuusrugaanapta kanjgruaqtakun pisugruahpsita analatagigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqqtugut savaktaksragingisaptiknik

maliglugu maligutaksraña Agaayyutim. Suragahipayaapta tikiutigaaatigut tuquligmun. ⁶ Pakma patchisaikkaurugut maligutaksramiñ, aasriiñ tuqunaruatun ililuta maligutaksramun isiqtagipluta qaanisqsuami. Taatnaqhuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun iñuunñapta nutauruamik iñuuhigmik.

Maligutaksraġlu Killuqsauñlu

⁷ Isrumavaluktusri nipliġnipluña killuqsauñlu maligutaksraġlu atinipluġik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kanisqsigiga killuqsautim qanuutautilaaña. Nalunayagiga kaviuġutiq maligutaksram nipliutigingitpagu nalaunñaiñnipluġu itnautauruaq, “Kaviuqnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsipluni atuqtitkaqsipluña taavrumiña tillitmik sulis qanusripayaamik nalaunñaitchuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsauñ sanñiksraitchuq. ⁹ Iñuuniaguugaluqtuami maligutaksrailaakun ilitchuġigaluaqnagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchuġipkaqmagu tilliñ tarakñaaglaan killuqsauñ uummatqiaqsiruq. Taatnaqluña iñuutichikun tuquruña. ¹⁰ Tilliñ tikiutriruksraqtuuaq iñuuhigmik uvañnun tikiutripiaqtuq tuquligmik. ¹¹ Killuqsautim kinnipluña tillisikun tuqupkaġaaña iñuutichikun. ¹² Tarra aglausimaruuaq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqitchuq nalaunñapluni nakuuplunilu.

¹³ Itnautauñiqpami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpaña tuquligmun? Qaṇaa! Killuqsautim atuqluġu nakuuruuaq [tilliñ] tuqupkaġaaña. Taamna atummiruq uvañnun qiñiqqupluña qanusriutilaañanik killuqsautim. Tilliñ qiñiqtitagigaa killuum pigiiñlapiatilaaña.

Añuyaktuiñaliq Killuqsautmik

¹⁴ Iñisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisaulha, aglaan uvaña animaruña kanigruaqtaraqḷuña. Killuum añalataġigaaña tigutaañupmatun. ¹⁵ Kanisqitlaitchiga suraġaliġa. Piñgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriiñ suraġaqluña pigiiitchuanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuġupkich atuġunġisatka uumigipluġich, añiġiga maligutaksram nakuutilaaña. ¹⁷ Nutauruam iñuutichima pipkangitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriġruaġma ilumni pipkaġaġigai. ¹⁸ Ii, iñisimagiga ilitqusriġruuaq ilumni nakuunġisilaaña, atakkii kanigruaqtaraqḷuña uvamni. Suraġaġukkaluagiga nakuuruuaq aglaan suraġalguitchiga. ¹⁹ Atunġitchaġigiga nakuuruuaq atuġukkaga aasriiñ atuqluġu pigiiitchuaq atuġunġisaġa. ²⁰ Taatnaqluġu atuġuunġupkich atuġunġisatka, nutauruam iñuutichima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriġruam ilumni atuqtitaġigaaña tamatkuniña pigiiitchuanik.

²¹ Taatnaqluġu ilitchuġigiga taamna ilumutuuiq, suraġaqsaaqama nakuuruamik pigiiitchuam nayuġaġigaaña. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluagiga Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiñiġiga atla maligutaksraq añalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksrañan añuyakkaa akilliliqḷuġu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq añalatchiruaq timimnik killuum maligutaksraġigaa, taavrumaasrii añalatchiruam tigutaagiliutipluña. ²⁴ Iñuñliuġnaġniaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutriruamiñ tuquligmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaaña. Quyagiga ilaa anniqsuġluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isrumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusriġruaġma tigutaagipkaġaaña maligutaksrañanun killuum.

8

Ajalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraqutqikkumiñaitchai tamatkua atausriññuqataauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksrañan Irrutchim tikiutriruam iñuuligmik Christ Jesus-kun patchisaiğaaña maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuigmik suli tuquigmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunñasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniñ, takku killiqiugaqtuanupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyugigaa igñigikkani nunamun timiqaglugu iñuutquplugu uvaptiktun suli akililiutigitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriñ Agaayyutim piyaqqutaksraqugñigaa killuqsautun ajalatchiruaq killukun pisuligruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkağaagitugut nalaunñaplutiñ atuqukkanatnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingiqlugu kanigruaqpup aglaan malikhugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua ajalatittuat irrusrigruamun iñuusruurut quyaliñiaqlugu irrusrigruaq. Aglaan tamatkua ajalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliñiaqlugu Ipqitchuaq Irrusriq. ⁶ Iñuum isrummataa ajalatmagu irrusrigruañan ittaqtuq tuquiq, aglaan isrummataa ajalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuuliq suli qiñuiññaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iñuum isrummataa ajalatpagu ilitqusrigruañan akitñaqsimaagaa Agaayyun. Taamna tupiksrisungitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik; takku tupiksriilguitluni. ⁸ Tamatkua iñuich ajalatittuat kanigruaigmiknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi ajalangitchaasri kanigruaqtapsi. Ajalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriaña Agaayyutim inniqpan ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk piqangitpan Irrusrianiq Christ-ñum pigingitchaa Christ-ñum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunapkağai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuuligmik takku Christ-ñum nalaunñasripkaqhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria anitqiksitchiruaq Jesus-mik tuqunaruaniñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmigaa iñuuliq timipsitñun tuqusraqumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, ajalatitnata kanigruaqtamun. Iñuuniaqtuksraungitchugut tumigitqukkanagun killuqsautim. ¹³ Iñuuniağupsi kanigruapsigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasrilugu killiqiliqsi tarra iñuuniaqtusri. ¹⁴ Ililgaagillapiagai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqpup irrusrigingitchaa tigutaaqsiulhum iqsiulhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta ililgaagiliutipchağaagitugut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapañ.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilitchuğipkağaagitugut nalupqinaiqlugu Agaayyutmun ililgaagitilaaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim ililgaaginiqpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrianiq piksirrutaiñik uvaptiknun. Akuqtuigisirugut tamatkuniña Agaayyutmiñ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuksraurugut atrilugu Christ nagliksaatha. Taatnaqqaaguta piññaqtaaqagisirugut kamanautmik atrilugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuaq Kamañan

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaaiqpup pakma atriqagumiñaitchuq ilaan kamanautaanun sagvigñiakkanun uvaptiknun. ¹⁹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaña utaqqtillapiagataqtuq Agaayyutim sagviiliksrañanik kisut qitungagipiaqtilaaniñik. ²⁰ Suapayaaq Agaayyutim

iñiqtaña piungiqsağumaruq, pisuliğingisağmigun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niğiugaq ittuq: ²¹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaña anjalangiğñağaa piungiqsitchirağaqtuam, aglaan piqatauyumiñaqsılıgu kamañaqtuamun patchisaiğimun piqatigilugich Agaayyutim ililgaani. ²² Iisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiqtañiñ utaqqilhat uvuñanunaglaan ihuilliugaluññağmin, atriplugu ağnaq aulliyautikmatun. ²³ Kisimiñhiñaungitchuat tamatkua iñiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmi-uguttuq ihuilliugaluññaapta irrutchtigun. Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaigutauplugu. Aasriiñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunğagiliutiapiaqtilaaksraqput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkauiksraña. ²⁴ Taamna niğiugisağikput anniqsukkau'apta. Qiñianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna niğiugauyumiñaiññayaqtuq. Iñuich niğiutlaitchut qanutchimik pigiliutianikkağmiknik. ²⁵ Aglaan niğiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma piññaaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriiñ kimmutigillapiaqlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirruptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksraptnik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigiluisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniğagigai iñuich uummatinich. Iisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuag Irrusriq uqapsaagutripluni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkani tuvraqlugu pisulha. ²⁸ Iisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiragigai nakuuliksrañatnun piqpaksriruat inmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqlugu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iisimaniğai tamatkua tuqlukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaquplugich igñigmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugniqsuq akungatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqlugniğai, aasriiñ tamatkua tuqlukkani nalaunñasripkağai inmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani inmiñi piqatigisigai kamañautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksriñha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqtamata, sumik nipliğisitlavisu taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniññ akiilliqsuğumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitlugu igñi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiillaaglugu. ³³ Kiami patchisigigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipliğisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksrağugniğugich? Kiñaunniññ nipliğumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriiñ anitqisuq tuquligmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqpaksriñhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga ihuilliulhum naagaqaa nagliksaañhum naaga kakkaaqsulhum naaga atnuğaanjillulhum naaga navianniulhum naagaqaa tuqulhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaaniñi,
“Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich anallaqlukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun.”

Psalm 44:22

³⁷ Qañaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkağaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaqput piqpaktañaniñ Agaayyutim. Tuqulhum unniññ iñuulhum unniññ israğulgich unniññ tuunğaiç unniññ sut pakma ittuat unniññ tikisaksrat unniññ saññich unniññ sut ittuat quliptikniñu atiptikniñu naagaqaa

sumunniñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksrilhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyunlu Iñuksraqtaañilu

¹ Atausriñjuqataupluja Christ-mun suli aňalatiqaqlu ja Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qaugrimmaagiutillautamni uqatiga ilumutuuruamik. Saglungitchu ja itna uqaqama, ² Ihuilliullapiaqtaqlu ja suli alianniullapiaqtaqlu ja piqutigiplugich Jew-ñuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ñuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñjuqsakkaula ja piiglu ja unniñ Christ-miñ ikayugumiñagupkich anniqsuliksrañatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginiñgai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilinjitñun sivunniugutni suli maliğutaksra ja [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutni lu. ⁵ Qitungağigaich kamañatuat sivullipta, aasriñ ilinjitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanaqtuq qañavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautigingitchiga Agaayyutmun atungiññilugich akiqsruutigikkani ilinjitñun. Atakkii kiñuvianich Israel-ñum ilañich Israel-aagmiupianungitchut. ⁷ Suli ilañiñhiñaq Abraham-ñum kiñuvian i lumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuvian i Agaayyutim ilumun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruğniğaa Abraham itna, “Nalauullugu piviksraq utigisiru ja aasri Sarah igñiqağisiruq.”

¹⁰ Taamnañhiñauñgitchuq. Rebecca-m malğik igñak aapaqaqtuk sivulliptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malğuk igñak anigaluaqñagik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyañan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliğniqsuq taavrumi ja nukatpiağruk savaaqağaluaqñagik nakuuruamik unniñ pigiitchuamiglu. Taavrumuuna ilitchuğigikput, Agaayyutim piksraqtaaginiğaa atausriq sivunniutigikkağmigun pisuligikkağmigunlu. Piksraqtaagi yumiñaitchaa iñuk savaaqağahagun. ¹³ Agaayyutim uqałha itniinniqsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaagingitlu ja Esau.”

¹⁴ Qanuğmi nipliğisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunñaitpa? Taatniingitchuq! ¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa, “Qiñiqtitkisigiga iluaqqutriğiga kisumun iluaqqutrisrukkamnun.

Qiñiqtitkisigiga ilunñuksriğiga kisumun ilunñugisrukkamnun.” *Exodus 33:19*
¹⁶ Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqañiangitchuq iñuich pisuligikkañatigun unniñ savautigisrukkañatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunñuksriğmigun. ¹⁷ Agaayyutim Uqałhan nipliutiniğaa atanga Egypt-ñum, “Ataniğutitkiki piñ qiniqtitchuklugu saññigikkaga ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸ Taatnaqhuni Agaayyutim qiniqtittagigaa ilunñuksriği kimupayaaq qiniqtitchukamiun. Suli pitchigi iliqsitkai iñuich pitchigi iliqsitchukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunñuksriğhagun

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruğisiga ja, “Agaayyutim aňalatpatigut suvaatami killuutiqağni vatigut? Kia akilliliqsuğisivaun pisulha?” ²⁰ Apiqsruqñak taatna. Ilvich iñulhiñaurutin. Iñulhiñam apiqsruqtaksrağingitchaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtañan uqautitlaitchaa, “Suvaata piluqpiña taatna?” ²¹ Utkutchiri savaaqaqtuaq qikumik piluñhiñauruq qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumak ja qikumiñ utkusriñiñauruq atautchimik

tupiksriruaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.”
 6 Aglaan uqalthum nipliutiginigaa nalaunnasripkakkauñiq ukpiqsriñlikun
 itnailiplugu. “Isrumaniaqnak, Kiña mayuñisiva qilañmun (ami atqautityağlugu
 Christ)?” 7 Suli nipliğñiaqnak, Kiña atqagisiva samuñja natqitchuamun
 añağnimun (ami mayuutityağlugu Christ tuqunaruaniñ)? 8 Itnauvva
 nipliqsimaruq, Agaayyutim uqalthan qalligaatin, ittut qaniqni suli uum-
 matipni.” Taamnatarra ilisauttun quliaqtuağikkaqput. 9 Ilvich qannapkun
 nalupqinağlugu uqagupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpiğigupku uummatipni
 Agaayyutmun añaqiksilha Jesus tuqulhaniñ, ilvich annakisirutin.
 10 Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunnasripchaqtugut Agaayyutmi.
 Taatnaqhuta uqagañaptigun Jesus-mik ukpiğiplugu anniqsukkaaurugut.
 11 Agaayyutim uqalha itnağniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriñluni tunñaruq
 ilaanun qapiqpanayumiñaitchuq.” 12 Agaayyutim Uqalthan taputigaa “Kiñapayaaq,”
 takku atlakaagiiñiñniqsuk Jew-ñuruaglu Jew-ñungitchuağlu. Taamna
 ataniq atanigigaat iluqatin aasriiñ qaitchipluni iñugiaktuanik ikayuutinik
 iluqaitñun tunñaruanun inmiñun. 13 Agaayyutim uqalha itnaqhuni, “Atangum
 anniqsuğisigaa kiñapayaaq tuqñuqtuaq anniqsuqupluni.”

14 Qanuğutin tuqñuğagisivat ilaanun ukpiğingisağmiknun? Suli qanuğutin
 ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisağmiknik? Suli qanuq tusraagisivat quli-
 aqtuaqtaitchumin. 15 Qanuğutin quliaqtuağisivat tuyuğingitpatin? Aglausi-
 maruq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuaqtit aggitripmata tus-
 raayugaallautamik.” 16 Aglaan iluqagmin akuqtungitchaat tusraayugaallau-
 taq. Isaiah nipliqsimaniqsuq, “Ataniiq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkap-
 tiknik?” 17 Taatnamik iñuich ukpiqsriñiqsut tusraa'amitruñ tusraayugaallau-
 taq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuağipmagu uqaliq Christ-kun. 18 Aglaan
 apiqsruqtuñja, tusraangiñniqpat tusraayugaallautamik? Iñumun ilinisa tusraa-
 gaat. Agaayyutim uqalha itniittuq,
 “Uqaliq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuağaqut nanipayaaq.”

Psalm 19:4

19 Apiqsrulgitçhuna, Israel-aagmiut kañiqsiñiñniqpat? Ii, kañiqsirut. Sivulliu-
 pluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqagñiplugu itna,
 “Uvaña iñuksraqtaagingisapkun siqñaliqsitkisigipsi.

Uvaña kañiqsimaitchuatigun uumitchaktitkisigipsi.” *Deuteronomy 32:21*

20 Tuglilighugu, Agaayyun nipliğniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,
 “Paqitkaatña tamatkua apiqsruqtanğitchuat ikayuqulutin.

Sagviqsuñja tamatkunuña pakaaqanğitchuanun uvamnik.” *Isaiah 65:1*

21 Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginigai Isaiah-kun itnaqhuni,
 “Uvlupayaaqman piñhiñañuruña akuqtuğugich tamatkua iñuich

tupiktaitlutin paaqsañaruat uvamnik.” *Isaiah 65:2*

11

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iñunñuksriñi Iñuksraqtaañitñun

1 Apiqsrulgitçhuna. Agaayyutim ayanñiqpagitmi iñugikkani? Qañaa! Uvaña
 Israel-aagmiunuruña. Uvaña kiñuviagigaaña Abraham-ñun, ilagigaatña
 sivulliaqatua Benjamin-mik. 2 Agaayyutim ayaksimaitçhai Israel-
 aagmiut piksraqtaagikkani inilgaan. Iñisimagiksi uqalha Agaayyutim Elijah-
 kun, qanuq ilaan iniqsruñha Agaayyutmun akitñaqğich iñugikkani
 Israel. Elijah nipliqsuq, 3 “Ilinisa tuqulğatağaiçh sivuniksriqiritin, suli
 siqumitlugich tunillağviich. Uvaña kisima sivuniksriqiriniñ kisinñuqtuñja.
 Pakmaasriiñ tuqunniagaqsiqmigaatña.” 4 Aglaan qanuq kiuniqpaun
 Elijah? Agaayyutim nipliutiniğaa, “Kisinñungitchutin. Piqaqtuñja 7,000

iñuñnik Israel-mi putqatangitchuanik atrinjanun Baal-ñum.”⁵ Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmiuq Agaayyutim piksraqtaanjiñik ihuaqqutriñigimigun.⁶ Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayyutim ihuaqquataagun anniqsukkaungitchut savaaqaliñigmiktigun. Anniqsukkauñhiñauniqata savaagmiktigun tarra anniqsugiaq Agaayyutim ihuaqquataagun ilumun suungiññaayaqtuq.⁷ Taamna taatna atuummiñiqsuq, Israel-aagmiut piññaaktaagingiññaigaat pakaagikkaqtiñ. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagikkañiñ piññaaktaaginigaat [ilaan nalaunñasripchaqamigich inñiñi]. Atlataasrii siqquqsipkañniñgaich uummatitiñ sulit naalañniñgihutiñ Agaayyutimik.⁸ Aglausimaruq Agaayyutim uqañhani itna, “Agaayyutim isrumalguilqisinnigai aasrii kañiqsitlaiqhutiñ.

Taatnaqhutiñ qinñitlaiñiqsut irimiktigun sulit tusraatlaiqhutiñ siutmiktigun.

Taamna atuummiñiqsuq uvluvañnunaglaan.” *Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10*

⁹ David-tuuq nipliñiqsuq,

“Niñiqpaliñmikni napitaulutiñ naniqtillich.

Paasraaqtilutiñ anasriññuqsakkaulich.

¹⁰ Irigikkañich taaqsilutiñ qinñitlaiñlich.

Tunugikkañich pilguilñlich sakuuñigmikniñ.”

Psalms 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgitçuña, Jew-ñuruat ayakmatruñ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaqquqtinniqpagich? Qañaa! Aglaan navguiñhata tikiutipkañniñga anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Taamna atuummiñiqsuq Jew-ñuruat siqñaliquplugich.¹² Tarra Jew-ñuruat navguiñhata tikiutipkañniñga ikayuusriaksraq nunam iñuiñun sulit Jew-ñuruat ayaiñhata Christ-mik tikiutiplugu anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ñuruat taputraukpata ilinñiñi Agaayyutim piksraqtaagikkañiñi.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iñunñuksriñi Jew-ñungitchuanun

¹³ Pakma uqaqtuñña ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. Uqqiraqtigigañña Jesus-ñum Jew-ñungitchuanun, aasrii savautriñamni savaktuñña pisuqtilaaqtuñña.

¹⁴ Niñigagaqtuñña iñugikkatka siqñaliquplugich.

Taavrumuunaasriññi ikayuñgayaqpalukkitka anniqsuliksratnun.¹⁵ Jew-ñuruat tunutmatruñ

Agaayyun, ilaa ilauraanikuqtuq atlanik iñuñnik. Aasriññi sua itkisiva taimanigu

Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-ñuruat? Taapkua iñugiliutitqikkisigai

Agaayyutim, iñuktitun añitqikkauratitun tuqunaruaniñ.¹⁶ Sivulliq qaqqi-

aksraq qaisauniqpan Agaayyutmun, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq.

Sulit kañigikkañi napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akiñuñgikkañi

napaaqtum ipqitmiut.¹⁷ Iñanich akiqqut napaaqtuñgikuamiñ piyakaurut

aasrii akiñua atlakkam napaaqtum iliplugu sivulligmun napaaqtumun.

Ilipsi Jew-ñungitchuani atlakkaqtatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriññi

sayaqaaqsirusri iñuupmiplusri sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqaquamiñ

taapkunanitun Jew-ñuruatitun.¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksusraungitchusri

tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautitun. Uqaviutiksraitusri. Suvaata?

Ilipsi iñuupkañgitchiksi kañia napaaqtum, aglaan kañian uumapkañgaasri.

¹⁹ Nipliñhiññaunisuknaqtusri, “Akiqqut piyakaurut ilaliutitlasripluta

napaaqtuanun.”²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakaurut

Jew-ñuruat ukpiqsriñgihatiñ. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku

ukpiqsriplusri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi.²¹ Agaayyutim

napaaqtum akiqqut itinginiñiqpagich naggiuatni, ilaan kipiviaqmigaasri

Jew-ñungitchuasrii.²² Taatnaqhusri ilitchuñgigiksi Agaayyutim ihuaqqutriñhalu

talunñhalu. Agaayyutim anasriññuqsagañigai tamatkua maliñgitchiñgitchuat

inmiñik. Aglaan iluaqcutigaasri iñuuniaqtuiñaqapsi iluaqcutaagun. Taatnangisuağupsi kipikkaugisipmiusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ñuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutmik akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitlallapiaqhuni ilihñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ñungitchuani atrigaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiğuuñgitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-ñuruat atrigaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaiglugu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunñuksriñi Iluqaitñun Iñuñnun

²⁵ Aniqatiumaan, kanjqsitqugipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunğıtłusri isrumatunilusri. Ilumutuuruuq una: ilaħhiñanich Israel-aagmiut tikkanasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmigñiaqtuq iluqatin piksraqtaanuruat Jew-ñungitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut anniqsuğisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, “Anniqsuqti agğiğisiruq Zion-miñ.

Piğisigaa iluqaan agaayyutaiñiq kiñuvianñiñ Jacob-ñum.

²⁷ Tarra piğupkich killuqsautinich

tanğiñiağiga sivunniugutiga taipkununja iñuñnun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

²⁸ Jew-ñuruat ayanñigaat akuqtunğıtługu tusraayugaallataq. Taatnaqhutin akitñaqtuligñigaat Agaayyun piqutigiplusri. Aglaan Jew-ñuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqutigiplugu akiqsruutni sivullianñitñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitqitłaitchuq iñuktigun tuqłukkağmigun suli aatchuutigun qaisağmigun ilinñitñun. ³⁰ Ilaatniimma ilipsi Jew-ñungitchuani ayakkaqsi tupigisrunğıtługu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunñuksriñigmik taapkua iñuich tupiksriñğihatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ñuruat tupiksriñğitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriħha ilipsitñik, ilinñitñik nagligisipmigai. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunğısilaañatlu pitchigiiħhatlu. Piqutigiplugich ilaan qiñiqtitçukkaa ilunñuksriñi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uktuğnağumiñaitchut.

Puqiutaalu kanjqsimaħhalu isruitçuq.

Kia-unniñ iñuum kanjqsipçhağumiñaitçhai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kanjqsiumiñaitçhaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavaun isrummataa Atanğum?”

Kia qaitçihñiñauvaun alğaqsrutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniñ qaitçhimaitçhaa Agaayyun qanutçhimik utiqtitaksrañanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

³⁶ Ii, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuiñağaqtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qañavak taimunja. Taatnatuq.

12

Qaiłlusri Agaayyutmun

¹ Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qiñiqtinñanikmatigut ilunñuksriñigmiñik injqsruağipsi timigikkasri iñuuruañulugich tuniłautigitquplugich ilaanun, ipqilluni suli quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra

savautriħksraqsi ittuq Agaayyutikuagiakun. ² Atrinrusrunaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi kanjqsitlasriñağiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñağiksi nakuuruaq, quyaqnaqtuaq Agaayyutmi suli nalaunjaruaq.

³ Agaayyutim iħuaqquutaagun nipliutiksraqaqtuħa kisupayaamun akunnapsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qiñiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsriħiaqqtılaan aatchuusriağikkan Agaayyutmiñ. ⁴ Atausriukattaaqhuta timiaqqtugut aasriñ taamna timi iñugiaktuamik sulliñiaqħuni. Tamatkua timim sulliñgi atlaakağiisigun atuğaqut. ⁵ Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christmi uvagut iluqata atausriğughuta timaurugut, aasriñ sulliñiğughuta timimi. ⁶ Iluqata atlaakağiñik aatchuusriaqqtugut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iħuaqqutriħimigun. Kiña aatchuusriaqğumi sivuniksriqiliğmik, atuğliun taamna ukpiqsriħimigun pigikkağmigun. ⁷ Kiña aatchuusriaqğumi savautriħimik, savagli. Kiña aatchuusriaqğniğumi ilisautriħimik, tarra ilisautriħi. ⁸ Kiña aatchuusriaqğniğumi pitchuksaagiliğmik, pitchuksaagili. Kiña aatchuusriaqğniğumi aatchuħimik atlanun, aatchuğli naliilaaglugu. Kiña aatchuusriaqğniğumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauliğmiñi. Kiña aatchuusriaqğniğumi nagliksriħimik, taavruma atuğliun quviatchauğiguni.

⁹ Piqpaqsriħiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiun tamanna pigiitchuaq, piqpagiluguasriñ nakuuruaq. ¹⁰ Piqpakutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹ Iqiasrusrunaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piliqillapiağusri irrutchipsigun savautilugu Atanğuruuaq. ¹² Quviasrugusri takku piqaqtusri niğiukkamik. Anuqsruslusri iħuilliħiq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuğlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuğlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴ Apiqsruqsun Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaaqtitchiruat ilipsitñik, iniqsruutilugich aasriñ apiqsruutisrunaqnagich Agaayyutmun anasriññuqsaqulugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat.

¹⁶ Iñuuniaqatigiisusriħusri. Kamanagñaisrunaqasri ilipsitñik, aasriñ ilauraagilugich tamatkua suungiññasrugiruat. Iħisimatluñniasrunaqasri supayauranik. ¹⁷ Kia iñuum pimaqħukpasri akisağniasrunaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuñni iħuağnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiñağniqtutilaapsitñi iñuuniağitchi qiñuirrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Iħauramañ, akisaqtuğniasrunaqasri atlanik nalaunğitpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausimaruq, “Uvaħa akisağisiruħa. Uvaħauruħa anasriññuqsairağaqtuuaq [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.”

²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqalħa itnatun, “Pimaqħuktigikkan niğisukpan niğipchağlugu, imiğukpan imiqtillugu. Taatnağuvich kanñutchakniagiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma niaquanun.”

Proverbs 25:21, 22

²¹ Ki, pigiitchuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiilun pigiitchuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maliğutaksranj

¹ Iluqasri tupigiraksrağigisi kavamam aħalatai. Kiñaunniñ aħalatchitħaitchuq Agaayyutim qaitchiñğisuaqmani sanñimik aħalatchiħiksrananun, suli

kiñaunniñ aṅalatchitlaitchuq marrumani nunami sanṅiqangisuaguni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akilliliuqniktuam kavamamik akilliliqsimagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutriraqtuq anasriñjuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunṅaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimiñ tamatkua iñuumaqḥktuat. Sivuuḡagisrunḡitchupku aṅalatchisiquaqtuq savaagiuñ nalaunṅaruq aasriili aṅalatiṃ quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuquplutin. Aglaan atuḡuvich nalaunṅaitchuamik iqsiviksran tarra. Aṅalati sanṅiqaqtuq anasriñjuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriñjuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniña atuqtuanik nalaunṅaitchuamik. ⁵ Taatnaḡusri tupigiraksraḡigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriñjuqsakkauyumiñaitchumuusri, suli ilisimalusri qauḡrimmaagiuṃtillautapsitñi tupiksriṃruni nalaunṅatilaanjanik. ⁶ Tarra akiliiruksraupiaqmiusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaagipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiliisitchi iluqaitñun aṅalatirrutiquaqtuanun niḡḡiuqsruutipayaapnik, akiliḡlugich iluqaisa tax-sinik akiliḡñaqtuat, taluḡilugich taluḡiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiḡ Atlanik

⁸ Akiqsruumisruṅaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpagiraksraḡigitin atlat. Iñuk piqpaksriṃruaq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maliḡutaksramik. ⁹ Maliḡutaksrami aglausimaruq, “Killuqsagumiñaitchutin sayuñalikun. Iñuaḡumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraunḡitchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatiñ taapkua tillisaurut suli iluqatiñ atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriḡiq atriqaqtuq tupiksriṃmatun iluqaanik maliḡutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunṅaruakun makunani uvluni. Atakkii annautrauliviksrauput, Christ-mun qilañmuutikpatigut, qallitluktuq pakma ukpiqsriqqaallaptikniñ. Taamna ittuq itiviksarakun iñiqtuatun siñignigmiñ. ¹² Unnuaq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksraḡigikput killiqiḡiput pigikkaña taaqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriḡuta nakuuruamik. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atrilugich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagut piruksraunḡitchugut naḡḡunaqtuakun niḡiḡikun suli taanṅalikun. Ittuksraunḡitchuq sayuñaliq suvaluhḡlu, naaga aṅuyaliq siqñatualihḡlu. ¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqaḡitchi atañḡuruamik Jesus Christ-mik, aṅalatisruṅaqasri kaviuḡutaiñun kanḡruapsi.

14

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

¹ Akuqtuḡumagiksi sayailuqtuq ukpiqsriḡimigun uqavaaqatigisruṅaqnagu ukpiḡikkañanik. ² Iñanich iñuich ukpiqsriṃrut niḡiḡhiñauñiplutiñ qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriḡhat sayaitmata ilinich ukpiqsriṃrut niḡiḡhiñauñiplutiñ naurialhiñanik. ³ Taamna niḡiḡhiñauñiruaq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraunḡitchuq nakuutluñniḡuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuq taatna isrumaruksraunḡitmiuq niqituqtuq nalaunḡiññilugu, takku Agaayyutim akuqtuḡniḡaa. ⁴ Atannigñiaqtaksraḡingitchiñ atlam savaktaa. Qaukḡian sivunnigisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunḡitmagaan. Ilaa nalaunṅaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunṅaruamik savaaqatlapkaḡisigaa.

⁵ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluṅniplugu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunḡiglik nalaunṅaruamik savaaqaqtilaaḡmiknik. ⁶ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuṅuplugu atlaniñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipḷuni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq nigiruam naurianik kisiitñik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliḡputunniñ iñuutlaitchuq inmiñun unniiñ tuḡḡutlaitchuq inmiñun. ⁸ Uvagut iñuunḡapta iñuurugut quyalisukḷugu Ataniq, sulit tuḡḡupta tuḡuniaqmiugut Atanikun. Iñuu'apta sulit tuḡu'apta pigigaaḡtigut Atanḡum. ⁹ Taatnaḡhuni Christ tuḡuruq aasrii anipkakaupluni tuḡuliḡmiñ. Iñuutqiksuaq atanigiqḡupluni iluḡaitñun tuḡuruanun iñuuruanunlu. ¹⁰ Suvaatami atanniqsuiñiaḡaḡpich aniqatipnik nakuutluṅniplutin ilaaniñ? Uvagut qichaḡsaḡumarugut sivuḡaani Agaayyutim, aasrii ilaan atanniguta iluḡata. ¹¹ Aglausimaruq Agaayyutim uḡaḡhani, “Nalupqinaisilaanḡatun iñuutilaaḡma, nipliqsuq Ataniq, kiñapayaat putkisirut sivuḡḡamnun, aasriiñ iñupayaat kamagisigaatḡa.”

Isaiah 45:23

¹² Atausriukattaḡuta kiggutiksraḡaḡtuksraḡisigikput Agaayyun [savaaḡikkaptigun].

Atlas Killuqsaḡtitnagich

¹³ Taatnamik nutḡautiraksraḡigikput atanniqsuutiliḡput avatmun. Aglaan isrummatigiraksraḡigikput putukkirviuruksraunḡiḡiḡput sulit aniqatiptiknik killuqsaḡtitchiraḡinḡiḡiksraḡputlu. ¹⁴ Itlunḡa atannamni Jesus-mi ilisimagiga niḡipayaam nakuulḡha. Aglaan iñuum nalaunḡaigigumiunḡ taamna tarra ilaani nalaunḡaitchuq. ¹⁵ Atniḡñiḡupku aniqatin niḡikkapkun tuvranḡiññiḡiñ tumaa piḡpaktam. Piyaḡḡuḡtaḡnagu ukpiḡsriḡha niḡikkapkun nalaunḡaḡinḡitpagu. Itḡaḡilugu una, Christ-ḡum tuḡḡutipmigaa aniqatin. ¹⁶ Uḡautigipkaḡnagu atlanun pigiiññilugu nakuuruḡaḡ ilipni. ¹⁷ Anḡaayuaḡaani Agaayyutim niḡilu imiḡlu suksraunḡitchuk, aglaan nalaunḡasripkakaḡḡikun Agaayyutmi qinuiññiaḡaḡtuḡut quvianaḡaḡḡhatalu Ipḡitchuakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiñapayaaḡ savautriruaḡ Christ-mik taatna quyaḡnaḡtuḡ Agaayyutmi, sulit iḡuaḡisigaat atlas iñuich. ¹⁹ Ki, pisuḡtilaaptikni iñuuniaḡta qinuiññakun sulit sayyillaḡutiluta avatmun ukpiḡsriḡikun. ²⁰ Niḡiḡipkun niḡimik suksraunḡiqsitnagu savaanḡa Agaayyutim. Niḡiruni iluḡaitñik niḡinik nakuuruḡ, aglaan nalaunḡaitchuq kiñḡa iñuk killuqsaḡtitnapku. ²¹ Nalaunḡaruḡ niḡitunḡitchuni taanḡanḡitchuniḡu sulit piñḡitchuni qanutchipayaamik killuḡsaḡutigiyumiñakḡanik aniqatvich. ²² Ukpiḡsriḡhiñ qanupayaaḡ inniḡpan, nalupqinaisirrunḡ akuḡtuyunaḡha Agaayyutmi. Iñuḡḡuuḡ quvianamiuruḡ patchisigingitchuaḡ inmiñnik iḡuaḡikkaḡmigun. ²³ Aglaan iñuk nalupqisruktuaḡ patchisauruḡ niḡigumi, takku ukpiḡsriḡikuḡitchuaḡ. Supayaaḡ ukpiḡsriḡikuunḡitchuaḡ, tarra killuḡsautauruḡ.

15

Maliglugu Jesus Christ-ḡum Urrakusraḡata

¹ Uvagut sayakturuani ukpiḡsriḡhaptigun ikayuḡniaḡtaksraḡigivut tamatkua sayaitchuḡat pilḡuirrutinḡisigun, quyalinḡiasrunḡaḡata uvaptiknik. ² Atausriukattaḡuta quyalinḡiaḡlavut iñuuniaḡativut nakuulḡksraḡatnun, sayyillaḡniaḡlugich ukpiḡsriḡhat. ³ Taatnatuntuuq Christ iñuuniaḡami

quyalinñiangñiqsuq inñiñun. Itna Agaayyutim uqalhum nipliutiginiġaa, “Inñuich pisaanapmatin, Agaayyūun, atniagagigaaṭṭa.” ⁴ Qanusripayaaq aglausimaruaq qaanisqsuami aglausimaruq ilisautisrukhuta niġiugaqpluta anuqsruḡikunlu pitchuksaagutigunlu agġiġaqtuaq uqalhaniñ Agaayyutim. ⁵ Anuqsruḡiġlu pitchuksaagunlu agġiġaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayuruṇa Agaayyutmun inñuuniaqatigiqplusri qinñiñakun maliḡapsitñi Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnaġupsi iluqasri piqatigiiksitkisirusri, aasriñ atautchisun kamaksruġisigiksi Agaayyūun aapagikkaṇa atannapta Jesus Christ.

Iluqagmin Inñuich Quyyagisigaat Agaayyūun

⁷ Christ akuqtuġaasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavru-muuna qinñiqtitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸ Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ṇuruat qinñiqtitchaqḡigich ilumutuulḡat Agaayyutim ak-iqsruutaiñ Jew-ṇuruat sivullianṭiñun ⁹ suli Jew-ṇunġitchuat qaitchitquplugich nanġautmik Agaayyutmun ilunṇuksriḡhagun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani,

“Quyagisigikpiñ akunġatni Jew-ṇunġitchuat.

Atuġisuruṇa quyyatinik atigikkaqnun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqalġ nipliġñiqsuqsuli,

“Ilipsi Jew-ṇunġitchuani,

quviasruqatigagitchi Agaayyutim inñiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqalġ niplitqinñiqsuq,

“Iluqasri Jew-ṇunġitchuani quyyasriuṇ ataniq.

Iluqasri inñunni atuġitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹² Isaiah nipliḡmiñiqsuq,

“Kiñuviana Jesse-m agġiġisuruq analatchityaġuni Jew-ṇunġitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ṇunġitchuat piqagisirut niġiukkamik.”

Isaiah 11:10

¹³ Iniqsruqtuṇa Agaayyutmun qaitchiraqtuamun niġiukkamik immiquplusri quvianapayaamik suli qinñiñamik tunṇaḡapsigun ilaani, aasriñ sanṇiagun Ippitchuam Irrutchim niġiugaqsi ulipkaulagisuruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaan, nalupqigingitchiga imaqaḡiqsi nakuuruamik. Iḡisimagiga piqalġiqsi kaniqsimmatipayaamik aasrii ilisautritlasripluṇ avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaaġigitka ilisauttutigikkatka ilipsitñun itqagitquplugich. Aglaktuṇa taluqsrautaiqḡuṇa Agaayyutim ihuaqquataagun qaisanagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ṇum savaktigitqugaṇa Jew-ṇunġitchuanun. Ilaan ilisautritqugaṇa tusraayugaallataq tamatkununa tunillautigiquplugich akuqtuyunaġlugich Agaayyutmun, ipqisillugich Ippitchuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqḡugu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautriḡiġa pisigiplugu Agaayyūun. ¹⁸ Uqautigigisigiga kisan Christ inñiqsiruaq uvapkun sivulliutlasripluṇa Jew-ṇunġitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilitchuqtitigun ¹⁹ suli quvinaqtuatigun suli sanṇiagun Ippitchuam Irrutchim. Quliaqtuagigiga iluqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaqtuagisrukkiga tusraayugaallataq nunami inñunun tusraanġitchuanun Christ-mik. Uvvatakku nappainñiagunġichuṇa savaamik atlam inñuum aullaġniinṇanikkaṇanik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani,

“Tamatkua sivuani uqautraunġitchuat ilaanik qinñiġisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraanġitchuat ilaanik kaniqsigisirut.”

Isaiah

52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvuñanunaglaan nutqaqtitakkauruñña tikiññaiañamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuağviksraiguti'ama makunani nunaqqiñi sulii iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluaqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriiñ aquagun ikayuñhiñaugipsitña iglauniağuma. ²⁵ Pakma aullağniaqtuñña Jerusalem-mun ikayuğiağlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpiqsriuat Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quviasrunniqsut qaitchiplutin maninñik ikayuqsaglugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapku piyumaagñiqsut takku akiqsruummipugich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuñiqsut irrutchikun ikayuusriañatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutin ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmiktigun. ²⁸ Qaisaksrağigitka inuqsraqtuanun Jerusalem-mi maniiich aachuutigikkanich ilinñitñun. Taatnaqqaagluñña aullağisiruñña Spain-mun, aasrii igliñamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagiğusri. ²⁹ Iisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiliğga Christ-ñum kamañtuamnik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaañ, pisigilugu ataniq Jesus Christ sulii Ipqitchuaq Irrusriq piqpakutipkakkanasri avatmun, inigipsi ikayuqupluñña savaamni itqağilunña agaayuhapsitñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaagluñña ukpiqsriñgitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkağga Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluñña ikayuusriaqagağluñña nutaqtirrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukanña. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qinñiñamnik nayuğumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaanñanik Ukpiqsriuanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iñuagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cenchreae-mi. ² Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuqtuiruksraulhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagañña sulii iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuñña nayaanñanik Priscilla-mun sulii Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu iñuuihqtik annautimagaatña. Taatnaqługik quyallapiağikka, sulii iluqatin ukpiqsriuat agaayyuvinñi Jew-ñungitchuat quyagillapiağaittuuq. ⁵ Tuyuqtuñña nayaanñanik ukpiqtuanuruanun katirağaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuñña nayaanñanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-m maliguaqługu Christ. ⁶ Tuyuqtuñña nayaanñanik Mary-mun sakuukuamun akunipsitñi. ⁷ Tuyuqtuñña nayaanñanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamañtuagağgaik ukpiqsriuanuññuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuñña nayaanñanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuñña nayaanñanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, sulii piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuñña nayaanñanik Apelles-mun; uktuakkau'ami [ukpiqsrihigmiñi] qinñiqtitkaa ilumutun piqpaksriñi Christ-mik. Tuyuqtuñña nayaanñanik iluqaitñun qitunğaiñun Aristobolus-ñum. ¹¹ Tuyuqtuñña nayaanñanik Herodion-mun ilannun, sulii iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-ñum pigikkanun Atanğum. ¹² Tuyuqtuñña nayaanñanik Tryphaena-mun sulii Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savaktauruak Atanigmun. Tuyuqtuñña nayaanñanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Atanigmun. ¹³ Tuyuqtuñña nayaanñanik Rufus-mun ukpiqsriuanullautaqtuamun atanikun, sulii aakanun; taamna

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-agmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aglaqatigaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraqtaagigaanŋa uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutinik ilipsitŋun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanjuranun Agaayyutmun. Inŋugiliutigaasri Agaayyutim ipqiqsipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilagiplugich inŋupayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Atanigikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillaŋniaġlisi suli tutqiksilusri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii ihuaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqataullaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunallapiaq supayaakun, uqautriipayaapsigun suli ilitchuġilapsigun. ⁶ Uqaliq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitŋi, atakkii inŋuutchisi atlanŋuqhutiŋ, ⁷ piqaqhusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqilipsitŋi sagviliksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qaunaginiaġaasri ukpiqsriilapsigun isruanunaglaan, patchisaillusriasriiŋ agġiqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaġuni inŋupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsimaruq tuqhuqtigikkaqsi piqatautquplusi igŋiġmiŋun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋirrutinich Ukpisrivaat

¹⁰ Aniqatiumaan, inġiġpsi sanŋiqathagun atanipta Jesus Christ anġusrimaaquplusri avgummataiġusri lu suli atausinŋuqatigiipplusri isrummatipsitŋi suraġallapsitŋilu. ¹¹ Aniqatiumaan, ilaŋisa inŋuich Chloe-ŋum ilaiŋ nalupqinaiqŋugu uqautigaatŋa qapiqsigiutraġniplusi [tillisaipsigun uvamniŋ]. ¹² Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollos-kuaqtuŋa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiŋaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiŋ kikiaktuutrauyumiŋaitchuŋa pisigilusri. Uvvasuli, paptaakkaunġitchusri maliguaqsiutisukhusri uvamnun! ¹⁴ Paptaagikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiŋ quyagiga Agaayyun paptaagingiliġa atlamik nallipsitŋik. ¹⁵ Kiŋauniiŋaasii nipliġumiŋaitchuq paptaakkauniluni attapkun maliguaqsiutisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptaagigaluaqmiuŋa tupiqatininik Stephanas-ŋum, aglaan atlakun naluruŋa kimik paptaagitniimnik. ¹⁷ Atakkii Christ tiliŋġitchaanŋa paptaaqsiyaquluna aglaan quliaqtuaġitquplugu tusraayugaagiksuaq. Quliaqtuaġigupku tusraayugaagiksuaq puqiutaagun inŋuum, ilipsi aglakmatun, tarra Christ-ŋum tuqulha sannigutami ilumun sanŋiqagumiŋaitchuq.

Agaayyutim Qiŋiġnaqtitkaa Sanŋiŋi Puqiutnilu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuaqaliq tuqulhagun Christ-ŋum pisigiplugich inŋuich killuqsautinich suutnaunġitchuq tamatkunuŋa tammaummiranun, aglaan taamna quliaqtuaqaliq sanŋigigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaaqtuanun. ¹⁹ Atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiġaaninŋi itna,

“Puqiutaat isrumaturuat piyaqquġisigiga,

suli piiqsillugich kaŋiqsimathat ilisimaniraaguruat.”

Isaiah 29:14

²⁰ Taamna taatniinniqpan suniaġniqpat isrumaturuat inŋuich? Suniaġniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniaġniqpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim

nalupqinaigugaa puqiutaat nunam iñuiñ puqiillapiahat. ²¹ Agaayyun ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuiñun ilitchuğiyumiñaisilaagmiñik injmin puqiutmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniğniğaa anniqsugiaqługich iñuich ukpiğikpatruñ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaungitchuq iñuñiñun nunam. ²² Jew-ñuruat injuñuñun nalupqinaigutitquplutiñ quviqnaqtuanik, Jew-ñuñitchuatli kiggutiqatlasrukhuñ puqiutmiktigun. ²³ Aglaan uvagut, quliaqtuağigikput Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriq quliaqtuaqalıq Jew-ñuruñun piñailutağiniğaat aglaali Jew-ñungitchuanun kinnauniğautauniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa sanñiñi puqiutniñu tamatkununa Agaayyutim tuqłukkanıñun, Jew-ñugaluññağminñ suli Jew-ñungitchaluññağminñ, ²⁵ atakkii kinnauniğutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuñiñ, suli sayaiñha Agaayyutim sanñiqatluqtug iñuñiñ. ²⁶ Aniqatiumaanñ, isrummatigisiñ qanusriutilaaqsi tuqłukkaukapsi ukpiqsriuatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitñi isrumaturuñungitchut añalatchisiqanğitłutiñlu umialguruñungitłutiñlu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginiğai puqiitchuani nunam qanuğviiquplugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuaniñik nunam kanñutchtatitchaqługich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginiğai iñuich kamanangitchuat marrumani nunami nağğugikkauruatlu suungillağutitchaqługich kamanagniraağuruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñauñniñ iñuk uqavigaağumiñaiñiñiqsuq Agaayyutim sivuğaaani. ³⁰ Agaayyutim atausriññuqasiutipkağasri Christ Jesus-mun, puqiutiguqtuaq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqtitkaa puqiutni Christ tuqupman piqutigipluta anniqsugiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunñasripkağaatigut suli iñugiliutipkağaatigut Agaayyutim ipqiqhuta suli tasuğaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaanani, itna, “Iñuum uqavigaağukkumi kamaksruğliuñ atañum iñiqtaña.”

2

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sanniğutami

¹ Aniqatiumaanñ, uvaña tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuağigiga Agaayyutim tusraayugaagiksuaña nalupqinaiqługu atusunqañaña uqakiñnik kanñiqsitłaisapsitñik. ² Sivunniqsuna nayuutiñhamni ilipsitñi quliaqtuaqagukłuna Jesus Christ-ñiñamik tuqqutaulñhaniglu sanniğutami. ³ Ilipsitñi itnama sayaitchuña, iqsipluñalu suli uuliksipluña. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqusaangitchipsi iñuich puqiutaatigun, aglaan uvapkuqługu Ippitchuam Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqługu sanñiñi. ⁵ Quliaqtuaqtuna taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanñiğun puqiutiginiğisanatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ Iñisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitchuanun ukpiqsriñiğmikni. Aglaan tamanna isrumattun ingitchuq ukpiñaitchuaniñ naagaqaa sivulliuqtaiñiñ nunam suksrauniğniñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigigaa iñuich nunam kanñiqsitłaisañat. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuaniimma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiağnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataunniñiñ marruma nunam añalataisa kanñiqsimangitchaat, takku kanñiqsimaniğumitruñ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqaqtuaq atriplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaanani taapkuñuuna kanñiqsitłaitchuatigun, itna,

“Sut iñuum tautuksimaisañi
 unniñ tusraamaisañilu
 unniñ isrummatigitlaisañilu,
 taapkua Agaayyutim itqanaiyağai tamatkununa piqpagirimiñun.” *Isaiah*

64:4
 10 Aglaan Agaayyutim satqummiğñigai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchiğmigun. Ipqitchuam Irrutchim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataqtuat Agaayyutim pigikkañi. 11 Atakkii kia-unniñ ilisimangitchaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniñ ilisimangitchaa pigikkañi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. 12 Ukpisriruagūqapta akuqtuiñgitchugut irrusrianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria aggigñiqsuq uvaptiknun ilitchuğitqupluta iluqaitñik Agaayyutim akiilaanik aatchuutaiñik uvaptiknun. 13 Uqagapta Agaayyutim nalunaqtuananik uqangitchugut iñuich puqutaatigun aglaan ilisauriaptigun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitchuam Irrutchim satqummiğñigai ilumutuuruat nalupqinaiqługich iñunun piqaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. 14 Iñuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunñaviqaqtuamlu isrummattutmiñun kanjqsitłaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkañi. Tamatkua isrumatuitchuanurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttuqsripkağñigai. 15 Iñuum puttuqsripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjqsitłasriragigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniuyumiñaitchut ilaanik atakkii kanjqsitłaitchaich sut ilaatun. 16 Atakkii Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim,
 suli kia ilisautitlavaun?” *Isaiah 40:13*
 Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-
 num.

3

Agaayyutim Savaktaagrui

1 Aniqatiumaan, uqautrilguitchuña ilipsitñun uqautripmatun iñunmun irrutchikuagiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iñuuniagaqtusri puqutipsigun iñuktun kanjgruaqaqtuatum suli aniqammiuratun ukpqsriłigmiñi. 2 Ilisauttutiga miluñhiñatun ittuq niqipiatun ingitłuni takku isilğagūqsimaitłusrisuli kanjqsitłaitłusriłu. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, 3 takku ukpqsriruanugaluannapsi kanjgruaqtaqaqtusrisuli iñuuniaghurilū iñuktun ilisimangitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaagutilusriłu kanjgruaqtaqaqtusri suli aullasriqaqtusri iñuguiñatun. 4 Tarra ilari niqliqsuq, “Paul-kuaqtunja,” suli ilanatsuli “Apollos-kuaqtunjali.” Taatnagupsi kanjgruaqtaqağniqsusisuli. 5 Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvanalu savaktaulhiñagtuguk aasrii tumigiplunuk ukpqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtug uvaptiknun savaaksraptiknik iñullaanupluta. 6 Quliaqtuaqama iñuktun nautchirriuratun ittunja, Apollos-suli iñuktun imaqtigiruatun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağagigaa ukpqsriłiqsi. 7 Iñuk nautchirriuruaq iñuglu imaqtigiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. 8 Uvva iñuk nautchirriuruaq suli iñuk imaqtigiruaq atiruk savautriłhakni, aasriñ inmikkullaa akuqtuigisiruk akiññaktaaksragmiknik savaallaamiktigun. 9 Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsi Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri.

10 Isrumaturuatun tuppiuqtitun, maliklugu ihuaqqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsrihipsitñun. Atlat nappairut qaanun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan inullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. 11 Taamna nappaiviliutauruq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ inuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitluktuamik nappaivimik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. 12 Kiña inuk nappaitlaruq taavrumuna nappaivimun atuqlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuqlugich akiisuurat sut maquyaruat. 13 Inupayaam savaaña satqummiñiaqtuq nalupqinaiglugu uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvlumi inullaam savaaña uuktuakkaugisiruq iknikun ilitchuqipkaqlugu qanutchiutilaaña. 14 Tarra ikniqum ikingitpagu inuum nappakkaña nappaiviliutauruamun akuqtuugisiruq akiliusiaksraagmiñik. 15 Ikniqum ikiniaqpagu inuum nappakkaña nappaiviliutauruamun taavruma savaaña suksraungigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniqmiñ. 16 Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim inuutilaananik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpanatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. 17 Kia inuum piyaqqugumiuñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpana, Agaayyutim suksraungigñiaqmigaa taamna inuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpana ipqitchuanuruq. Ilipsiasriñ Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

18 Kiñaunniñ sagluqinani inmiñik. Kiñapayaq akunnapsitñi isrumatuniraaguuyumi marrumani nunami ilitchuqigqaaqliun naluluqtilaani puqutininikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. 19 Atakkii puqutaat ukpinaitchuat suñillaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiqaanani aglausimaruruq, “Anuraigai isrumatuniraaquat inuich pitqiksugautaatigun.” 20 Aasrii aglaksimapiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguuruat isrummatinich suksraungisilaanaj.” 21 Taatnamik uqaviutiqaqasri inuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— 22 Paul-lu, Apollos-lu, Cephass-lu, mannalul sulil nuna, inuuliglu sulil tuquq, pakmalu ittuat sulil tikitchumaaqtuq aquagun— iluqaisa pigigisi. 23 Aglaan ilipsi Christ-ñum pigigaasri, Christ-aasriñ Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-ñum Uqqiraqtai

1 Taatnamik inuich isrummatigiraksraagigaatigut savaktauniluta Christ-mun sulil Agaayyutmun quliaqtuauquniluta nalunaqhutin ilumutuuruaniñik. 2 Aasriñ niguginaqtuq inuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaana savaamiñi. 3 Qanutchiupluna savaktauvik? Sugingipiaqiga sivunnigagupsitña unniñ atlat inuich pikpatña. Sivunniganitchuñunniñ uvamnuk. 4 Ilisimagiga killuliqinigiñ, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisailaanuniluna. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvamnuk, ilaa Atanguruq Agaayyun. 5 Taatnamik uqaqasri inuk patchisaunilugu sivuani atangum aggigviksrañan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsimaruani taaqtuam sulil salapqiglugich inuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taranasriñ Agaayyutim inullaa nangagisigaa.

6 Aniqatumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqatuna. Ilitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqniktuksraunginñiplusri inunmik nakuqsitluglugu atlamiñ inunmiñ akunnapsitñi, tuvraglugich ilisauttigikkaña aglausimaruq Agaayyutim makpiqaanini. 7 Naaga nakuutlukkasugivich atlaniñ? Supayaq pigikkan aatchuusriagigini Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuaginigupku suvaata uqavigaaqpich piñnaktaagipmatun iliplugu? 8 Isrummatiqagniqsusri piqaaninñiplusri

supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isrummatiqagñiqsusri aṅalatitun iliplusri kamanatlunniplusri uvaptikniñ ilisautriḥiptikniñlu. Ki aṅalatchisitchi. Taatnaaniṅniḡupsi uvaguttuug aṅalatchiqatautlasriḥiñaupmiugut ilipsitñi. ⁹ Ilaatni isumaraqtuṅa Agaayyutmun inillaṅnipluta uqqriraqtauruaguut nikanaktuatun ilipluta. Irrutikkaaurugut savvaqḥuktitun tuqqutauyasriruatun iñupayaat takkuatni, qiñiqsittaaliutiḡluta israḡuliṅnun iñuṅnunlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiḡlugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmiragigaaṅsri, aglaan uvagut nagḡḡuḡikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan niḡisuksiurugut imiḡuksiupluta, atnuḡaaluktuqmiugut, aṅallaqḥuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹² iñuuniuraḡniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqḥuutraukapta piḡiusriaqaguraḡigivut; nagliksaaqtitaupkaḡa iglutuḡagigivut; ¹³ saṅtmatigut iḥuaqqtiraḡigivut. Pakmanunaglaan iñuich iligaatigut suaḡḡuqagviatun nunam, suli iñupayaam igitchivigiraḡigaaṅtigit puyaaḡrupayaamik liilaa.

¹⁴ Kanḡusraaqsangitchipsi aglakama tamatkuniṅa, aglaan isilḡiqsuḡukkipi piḡpaksripmaptun qitunḡamnik. ¹⁵ Iḡisautriqagñiḡupsiunniñ Christ-kun kisilḡunaitchuanik piḡaḥiñaaṅtusri atautchimik iñuṅmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitṅa ukpiḡsriaqsikapsi quliaqtaaqqaagama tusraayugaagiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitñun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaaḡipsi tuvraqupluna. ¹⁷ Ikayuḡukhusri Timothy tuyuḡigiga ilipsitñun, igñiḡipmatun piḡpagikkaḡa suli tuniqsimaruag Agaayyutikun. Itqaqtinniagaṅsri qanuq iñuuniakḡamnik Christ Jesus-kun suli ilisautigikkamnik ukpiḡtuanḡuruanun agaayyuviniñi naniliqaa. ¹⁸ Iḡasri arguaṅauraagtut tikiññiaḡiññasrugipluna ilipsitñun. ¹⁹ Aglaan akuniisruṅaṅnaṅa tikiññiaḡipsi, Agaayyutim pisuhigikpagu. Iḡitchuḡiniagitka arguaṅaruat iñuich qanuq uqagūutilaṅatnik saṅṅiaqmagaaṅatniglu Agaayyutmiñ. ²⁰ Agaayyutim iñuk aṅalatnamiuṅ uqautchiḥiñakuunḡitchuq aglaan ilaan saṅṅiaḡun. ²¹ Susukpisimi? Utlautitquvisikṅa tatapsaḡiaḡusri, naagaqaa piḡpaksriḥikun piisaanḡiḥikunlu?

5

Atlatuḥat Ukpiḡsriruat

¹ Uqautigipmigaat sayuṅaḡiq akunnapsitñi iñuk atugaqagsimaniplugu aapami nuliananik. Jew-ṅunḡitchuatunniñ ilitqusriḡigingitchaat taatnasriḡ atlatuḡiq. ² Suvaata arguaṅavisi? Aliasruutiqaqtuksraugaluagtusri ilipsitñik. Anitchiuṅ taamna iñuk atlatuḡtuag akunnapsitñiñ. ³ Uvaṅa nayuutingitchaluaṅṅaḡma ilipsitñi timipkun, nayuutiruna irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutipiaqmatun ilipluna ilipsitñi. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ṅum nayuutiniaqtuna ilipsitñi irrutchipkun. ⁵ Saṅṅiaḡun atannapta Jesus Christ-ṅum qaisaksraḡigiksi taamna aṅun tuunḡaḡmun piyaqquiñiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriḡi killiqirim irrusria anniḡsuḡisiruḡ uvlumi ataniḡput atanniñiaqpan iñupayaanic. ⁶ Uqavigaḡiqsi nakuunḡitchuq. Iḡitchuḡisruknaḡiksi mikiruoram puvlaksautim puvlaktitchitḡaḡa iluqaan qaḡḡiaksraq. Taatnatuntuuḡ killuqsautit akunnapsitñi iñugiaksitmuguurur. ⁷ Piiḡsitchiuṅ utuḡḡaq puvlaksautipayaag, iliplusri nutaatun akutḡammaḡ puvlaksautailaatun. Iḡumunaasriñ nutaanḡuaniktusri killuqsautaiḡhusri, atakkii Christ-ṅum –ipnaiyaatun tunillaḡtukkauruatun –tuḡḡutigaatigut piiḡsaḡḡuḡich killuqsautivut. ⁸ Iñuḡḡiptikni nutaami niḡiṅaḡḡlakput liilaa qaḡḡiaḡ utuḡḡauruamik puvlaksautilik. Taamna utuḡḡaq puvlaksau

atriqaqtuq pigiiłigmik pigiiłiqiłigmiglu. Aglaan nigiiłlakput qaqqiaq puvlak-sautaitchuaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuułigmik ilumutuuiłigmiglu. ⁹ Aglausimaruna tuyuutimni ilipsitñun piqasriqsuutitqungitlusri atlatuqtini iñuñni. ¹⁰ Avuusrungiiñigupsi atlatuqtini marrumani nunami naaga siqñaturauni naaga tigligaguurauni naagalutputqataqtauni agaayyutinñuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakña nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuna iñuñnik akunnapsitñi uqautriruanik aniqatauniplutiñ ukpiqsriłikun. Piqasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuñmi killuliqikpan sayuñalikun naagaqaa siqñaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaungitchuanun naagaqaa uqamaqluutrisuukpan naagaqaa taanñaqtaukpan naagaqaa tigliktuqtaukpan. Sumiunniñ nigiqatigiraksrağingitchiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniağlugich atanniqsuğniaqpiq tamatkua ukpiqtuanungitchuat? Agaayyutim kisimi atannigisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksrağigisi tamatkua ukpiqsriurağtuat. Agaayyutim Makpiğaanani aglaksimapmatun, “Anitchiuñ killuliqiri iñuk akunnapsitñiñ.”

6

Uqaqsittaagviñmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

¹ Nallicsi-samma akitñaummatiqagñigumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniqsuqtinuktuksraungitchuq iñuñnun ukpiqtuanungitchuanun. Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq akungatni ukpiqtuanuruat ikayuqtitquluni. ² Iłitchugiraksrağigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniiñiaqtilaanğich nunam iñui. Aasriiñ atanniiñiağniğupsi iñuñnik marrumani nunami, iħuaqsruilguruksraurusri atingirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani. ³ Naluniqpisisuli atanniqsuiñiaqtilaaptiknik israğuliñnik taimanigu? Nalupqinaitchuamik iħuaqsruitlanasugigipsi uqavaagutipsitñik iñuuniaħipsitñi. ⁴ Taatnamik, uqavaagutiqağniğupsi iħuaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraungitchusri iñuñmik piqatiqangitchuamik ukpiqtuanuruamik. ⁵ Kanñusraağniaqsağaluagipsi. Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi isrumaturuamik iħuaqsruitlapluni uqavaagutaitñik ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanuruat uqaqsittaagviñmuutriraqut aniqatiumiknik uqavaagutmiktigun aasriiñ iħuaqsruqtinniağagigaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanungitchuat sivuğaatni. ⁷ Uqaqsittaaqapsi akitñaummatipsigun qñiñiqittaqtusri akiilipkaanikhusri pigiitchuamun. Iğlutuqsiuñ iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan ilipsi killukuqtaqmirusri saglutağaqługich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriłikun. ⁹ Nalupqinaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunñasiñgitchuat sivuğaani Agaayyutim añaayuqautaanukkumiñaisilañat. Ukpiqsaqasri, iñuich sayuñaruat naaga putqataqtuat agaayyutinñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruut atugağiplugich iyaalugruich añutitlu timiqaqtuat inmiktun, ¹⁰ naaga tigligaqtaut naaga siqñaturuat naaga taanñaqtit naaga uqamaqluutrisuuruat naaga ivayaqtuirit–taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim añaayuqautaanun. ¹¹ Qañiqsuami ilasri taatnasriugaluqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñiñ ipqiqsitusriħu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuğasri nalaunñasripkakkauplusri sivuğaani, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriiñ Irrusriani Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nanğausriaqagumiñaqsiługu

¹² Iñuich itnağaqut, “Surağagñaqtuq qanupayaaq surağaguktuni.” [Taamna ilumutuugaluqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruanungitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun añalatitkumiñaitmiuñ. ¹³ Itnağaqmiut, “Niçiqsraq ittug pisigiplugu aqiağug, aasriiñ aqiağug pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva

Agaayyutim suksraungiqsinniaġik iluqaaknik. Timivut iñiqtaungitchut pisigiplugu atlatuġiq. Aglaan timiqaqtugut savaktiksrauplugich Ataniġmun, aasriiñ ilaa ataniġigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anipkaġniġaa ataniq Jesus tuquġiġmiñ, taatnatuntuuq anipkaġniaqmigaatigut sanġimigun. ¹⁵ Nalupqinaitchuamik ilitchuqsrisuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanitiñik; timisri ilagipmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaġa Christ-ġum aasriiñ ilaliutipkaġlugu akiisumun? Anġaupaġataq! ¹⁶ Iisimasruknaġiksi anun ilaliutiruaq inmiñik akiisumun atausriġuqasriutitilaanġa timikun, atakkii Agaayyutim Makpiġaanġani aglausimaruq, itna, “Malġuuruak atausriġuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñuk ilaliutiruaq ataniġmun atausriġuqasiutiniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsaqnasri atlatuġikun! Anun atniiyumiñaitchuq timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlaliqikami killuqsagaqtuq akitñaqġu timini. ¹⁹ Puuyusrunġasri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanitiñik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuagikkaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitiñik piġiñgitchusri. [Taatnaqġu piġhiñauñgitchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akiliġniġaa iñuuhġmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuġlugu timigikkaqsi savautisriġu Agaayyun. Iñuilli marrumani nunami nangagumagaat.

7

Ilqaatniġikun

¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitiñi uvaġnun, itna, nakuuruq anun nuliangitchumi. ² Aglaan iñuk ikġitchakpaluktuq atlatuġiġmun. Taatnaqhuni anutillaa piqaqtuksrauruq inmi nuliagmiñik, suli agnallaa inmi uimiñik. ³ Anutim quyalimaagaksraġigaa nuliani. Taatnatuntuuq agnam irrutiraksraġigaa uini. ⁴ Nulianuruam piginiraksraġingitchaa timini; uinġantuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uinuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nulianġan pigipmigaa. ⁵ Pisunġirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqaqtitġaġlugu agaayumaaliksrapstitun. Agaayulhum aquagun pisukkulitġchumautik, tuunġaumkii ikġigutġhaksraġniaġaatik pisigilugu anjalalġiġitit iliptiknik. ⁶ Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaaqatinigukpan piġhiñauruq. ⁷ Uvvatuq iñupayaaq illi tuvaaqatailluni uvaktun. Aglaan iñullaa aatchuusriaqatġuq Agaayyutmiñ, ilanġich tuvaaqatinikkumiñaqhutiġ, atlatsuli tuvaaqataillutiġ.

⁸ Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuat suli uilgaġnaat, nakuutluktuq ilanġich tuvaaqataisaagumiġ uvaptun. ⁹ Aglaan anjalalġitġchumiġ inmiknik ilqaatniktuksraurut. Atakkii iluatluktuq tuvaaqatniktuni nagriaġipkaliġmiñ timim pisugruanġaniñ. ¹⁰ Tuvaaqatigiinun tillisiqatġuġa ataniġmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvaġniñ), itna, nulianuruq avitchumiñaitchuq uimiñiñ. ¹¹ Aglaan avinniġumi, tuvaaqatailaagġi naagaqaa ilammiutqigġi uimiñun. Taatnatuntuuq uinuruam avitaksraġingitchaa nuliani. ¹² Uvaġali atlanun uqallaksaaqsirunġa, aasriiñ ataniġmitġaqtuunġitchuq, ukpiqsriruapayaam nulaaqaniġumi ukpiqtuanġungitchuamik avitaksraġingitchaa agnaqtiġ, iñuuniaqatigiyummiuġlugu piñiqpani. ¹³ Taatnatuntuuq, agnam uiaqaniġumi ukpiqtuanġungitchuamik avitaksraġingitchaa uini, iñuuniaqatigiyummiuġlugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñgitchuaq anun akuqtuġnaqtittatġuq Agaayyutmun tumigiplugu agnaqtiġ, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuaq agnaq akuqtuġnaqtittatġuq Agaayyutmun tumigiplugu anutriġ. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut ililgaanġisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuġnaqtittatġut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruq aakarġi naaga aaparġi. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaaqatauruq avitchuaqsikpan,

taatna pili. Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq anun naaga aḡnaq pituummiḡitchuq tuvaaqatmiñun. Tuvaaqatigiik avitkumik tutqiuṭiqaglik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qinuiññakun. ¹⁶ Nulianuruatiin, qanuq ilismanayaqpiun uñ ukpiqsriruanḡuḡniaqmanaan tumigilutin? Naagaqaa, uñuruatiin, qanuq ilismanayaqpiun anniqsuṭlapmanaaqpich nuliapnik?

Iñuuniaḡitchi Tuvraḡlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvraḡlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami inniḡumi ukpiqsriruaḡuqami. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanjuranun nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitḡutchiqsimagumi tuvraḡlugu Jew-ḡupluni atuiragihhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitḡutchinḡaḡmi. Uvvaasiñ iñuk nalunaitḡutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitḡutchiqsinnianḡilli. ¹⁹ Nalunaitḡutaliglu nalunaitḡutailaaḡlu suliquṭaunḡitchuk Agaayyutmi. Suliquṭautlukuṭuq kamaksriruni Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰ Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami inniḡumi Agaayyutim tuḡluqmani. ²¹ Ukpiqtuaḡuḡuvich savaktaaḡruuḡiqni suliquṭiginagu savaktaaḡruuḡiñ. Aglaan piviqagḡiḡuvich savaktaaḡruunḡiḡutin, ki pituiḡiñ. ²² Christ-ḡum Atanḡuruam killuqsautaiḡñiḡaa iñupayaaq ukpiqsriruaḡuqman, savaktaaḡruuruq naaga savaktaaḡruunḡitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaaḡrugiliutigaa Christ-ḡum ukpiqsriruaḡuqman, atakkii Christ-ḡum savaktaaḡruuruq savaktaaḡruunḡitchuaḡlu tasuḡniḡik. ²³ Christ-ḡum tauqsigñiḡaasri akiliṭiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriñ ilaa kamagiraksraḡigiksi; iñunun savaktaaḡruuliutiraḡaḡnasri. ²⁴ Aniqatiumaan, iñupayaaq illi qanusripayaami inniḡumi ukpiqsriruaḡuqami. Taatna savautiliun Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilḡaḡnaatigun

²⁵ Pakma, tillisaitchuḡa pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqagitka isrummatiksranatnik. Ukpiḡiraksrauruḡa atakkii atanḡum qaisaqagaḡaḡa ilunḡuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiḡniṭiḡiput isrumaruḡa nalaunḡanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna ihḡmisun. ²⁷ Ilaqatiḡaḡuvich avinniaqsaanak. Tuvaaqataitḡuvich tuvaaqataisaḡiñ. ²⁸ Aglaan tuvaaqatinikkuvich killuqsanḡitchutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsanḡitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatiḡaḡtuat isrumaaluṭiqagḡniaqtut uumani iñuuniaḡiḡmi, aasrii taavrumakḡa isrumaaluṭiksramiñ piisitchukkipi. ²⁹ Aniqatiumaan, una itnautṭutigigiga. Pivigikkaḡput savautriḡḡaptiknun Ataniḡmik sivikiḡiaḡtuq. Uvakḡaniñaglaan taatnaḡlugu tamatkua ilaqatiḡaḡtuat savautilitruḡ Ataniḡ tuvaaqataitḡuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuḡtuat qulviunḡitchuatun ililutin, tamatkualu iglaḡtuat quviasrunḡitchuatun ililutin, tamatkualu tauqsiquṭtuat sunik piginḡitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piḡaḡtuat sunik nunami piḡanḡitchuatun ililutin. Takku manna nuna suuraḡtuummaḡmi piḡisiruq. ³² Isrumaaluṭiqagunḡitchipsi. Tuvaaqataitḡuaq anun isrumaḡhiñḡuuruq qanuḡlugu savautriḡiksraḡmiñik Atanḡuruamik, atamik quyalisukḡlugu. ³³ Aglaali ilaqatiḡaḡtuq anun isrumaaluṭiqagḡuuruq suuraḡiñik nunam quyalisukḡlugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktuksrauruq iluqaaknik nuliḡmiñik Atanḡuruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitḡuaq aḡnaq naaga niviaqsiḡ isrumaḡhiñḡuuruq qanuḡlugu savautriḡiksraḡmiñik Atanḡuruamik iluqaanik timimiñik irrutḡiḡmiñiglu. Aglaali uiḡaḡtuq aḡnaq isrumaaluṭiqagḡuuruq suuraḡiñik nunam quyalisukḡlugu uñi. ³⁵ Uqautigipsi tamatkuniḡa ikayuqsaghusri. Atanniqsuḡniḡanḡitchiga

iñuuniakiqsi. Iñuuniaqugipsi nalaunñaruakun savautillautaglugu Atanguruuaq pisuqtilaapsisun aviktuumangigusri iluqnauqsimalusi Atanigmun.

³⁶ Anjutim isrummatigisugnağagigaa killuliqinasugaluni ilaqatniktaagینگیتñamiun nuliaksrautni nutaulhani. Ikğigituiñağumiun katchuutilik pisukkağmisun. Ilaqatigiiksiñiq killuqsautaungitchuq. ³⁷ Aglaan anjutim sivunniugugnağagigaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraungihhi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnauguni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anjun pillautaqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq ağnaksrautmiñun nalauttuq, sulii anjun ilaqatningitchuaq pillautatluktuq. ³⁹ Nulianuruaq qiliqsimaruaq uimiñun iñuuniqtutilaanani uimi. Uinuruaq tuqukpan nulianuruaq ilaqatnitqihhiñauruq kisupayaamik pigisukkağmiñik, aglaan uinutqutiña ukpiqsriruanurukrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna ağnaq quviasruniatluktuq kisimğüuqtuağumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmiuña Agaayyutim Irrusriani.

8

Niqi Tunillautauruaq Aanguanun

¹ Pakmaasriñ aglaniaqtuña niqikun tunillautauruakun aanguanun. Itnaguurut, “Ilisimarugut supayaamik.” Iñuk ilisimanasrugiruaq supayaanik kamanaguhhiñaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñunnik sayyillaağagigai ukpiqsrirhatigun. ² Kiñapayaaq ilisimanasrugigumi supayaanik ilisimangitchaasuli ilisimaraksrağaluani. ³ Aglaan iñuk piqpaksriruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuğaa.

⁴ Uvvaasriñ, nalaunñava niginiagupta niqimik tunillautauruamik aanguanun? Ilisimagikput aanguan suungipialha, atakkii atautchiiñamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuvva itkaluaqpata agaayyutinñuanik qilani nunamilu—ilumun iñugiallapiaqtut sut iñuich taiyukkanich “atanguruat,” aasriñ kamakkutiqağai— ⁶ aglaali ilisimarugut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtağikkanatnik, sulii ilaa pisiplugu iñuurugut. Ilisimapmiugut atautchisualunmik Atanigmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitqugaa supayauramik sulii ilaagun iñuurugut.

⁷ Aglaali ilanisa ukpiqtuanuruat kaniqsitlaitchaat taamna. Iñuuliqtutilaamiktutun isrumasuurut agaayyutinñuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriñ nigikamin niqimik tunillautauruamik aanguanun tutqiñniagaqsiraqtut qauğrimmaagiutillautagmikni atakkii ilisimagaat nalaunñanginñiplugu nigihksraqtin taavrumiña niqimik. ⁸ Aglaan nigilhum nakuqsilaaqtangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaungitchuq nigigaluagupta niqimik nigingitchuptalu. ⁹ Pakmaasriñ ilisimagiksi nigitlaliqsi qanusripayaamik nigisukkapsitñik, aglaan qaunatqiağiksursaurusri taatna pigupsi. Putukisitchiviaqtusri ukpiqsriruaqatipsitñik sayailuqtuanik ukpiqsririhigmiktigun. ¹⁰ Atakkii sayailuqtuam ukpiqtuanuruam qiniqpatin nigilutin aanguaqtuğvium agaayyuviani ilisimaruatini aanguat pipianungisilaanatnik, nigiaqsiviaqmiquuuq tutqiisaagaluanağmi qauğrimmaagiutillautagmiñi. ¹¹ Tarra taamna sayailuqtuaq aniqatin piyaqqukkaugisuruq killuliqihigmigun atakkii ilisimaniavaahkhutin. Aglaan Christ-nun tuqqutipmigaaptuuq taamna aniqatin. ¹² Killuqsaguvich taatna akitñağlugich aniqatiutin, taamna sayailuqtuaq ukpiqtuanuruuaq, killuqsagmiutin akitñağlugu Christ. Taatnağuvich ilitchuğiyumiñaitchut qauğrimmaagiutillautagmikni nalaunñaruamik nalaunñaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanuruuaqatiga isrumakpan killuqsagñiluni nigigumi niqimik tunillautauruamik aanguanun, nigitqikkumiñaitchiga taamna niqi killuqsagtitagñiqpauñ aniqatiga.

9

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautigivatrun uqqiraqtaupiangiññipluna Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuna iñun. Qiniqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsiruanñuqtusri savautriñipkun Atanigmik. ² Atlat uqagaluñnaisa uqqiraqtaungiññipluna Christmun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtaugigiga tusraayugaallautaq ilipsitñun, taatnaqługu ukpigigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyagaa uqqiraqtauhiga Atanigmun. ³ Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigipmatna una kiggutigiga: ⁴ nigilhiññaungiññiipik imigłunalu savautriñamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunñapmiuq uvaptiknun tuvaaqasiqqatigut nulianuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinisunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksrauniqpiñuk iñuuniutiksraptnik? ⁷ Savaktuksraungitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtaugigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anuyyiuqti akiñiiruksraungitchug anuyyiuqtaullağmi. Iñuk nautchirriqsuaq asrirrivinmun nigiuqaqtuq nigigisipluni asrianñik. Munaqsriptuq nigiuqaqtuq imigisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavruminna iñuich nigiuqaqaguurut. Moses-ñum maligutaksraqtuq uqaqmiuq taavruminna, amağaa? ⁹ Aglausimaruq itna Moses-ñum maligutaksrami, “Siggugutitugñiangitchiñ qanga qimuktim tutmaqpaun mukkaaksraq.” Agaayyun nipliğami taatna isrumaaluutigangitchug qimuktinik. ¹⁰ Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqaliq aglaanuruq pisigipluta, itna, “Iñuk una nunniuqtuq suli iñuk salummaqtuq mukkaaksranik nigiuqaqtuq piññaliksrağmiknik savaagmikniñ.” ¹¹ Uvagut nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksranñik quliaqtaqaapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavisi iniqsruvaallañnipluta iniqapsi ikayuqupluta iñuuniutiksraptnik? ¹² Atlat iñuich nigiuqaqagumin iñuuniutiksrağmiknik ilipsitñiñ, nalaunñatlukkayagaluqaqtuq nigiuqaqagupta iñuuniutiksraptnik ilipsitñiñ. Aglaan iniqsrutlaitchipsi ikayuqupluta. Iglutuğivut iñugiaktuat sut, atakkii nutqaqtitchisungitchugut iñunuk ukpiqsriñhatniñ tusraayugaallautananiq Christ-ñum. ¹³ Iisimagisi iñuich savaaqatuq Agaayyutim agaayyuvikpanani niqiksrağuurut agaayyuvikpanmiñ, suli savaktaut tunillağvinmi akuqtuisuurut niqiksrağmiknik ilañanik tunillaautauruam. ¹⁴ Taatnatuntuuq Atanguruam tillisiqagai tamatkua quliaqtaqaqtuat tusraayugaallautamik akuqtuitquplugich iñuuniutiksranatnik iñunniñ ukpiqsrirriğquqtuaniñ. ¹⁵ Aglaan sugingitlukkiga tuqugaluaguma akuqtuigaluqaqna sumik ilipsitñiñ. Uqaviutigigiga savautriñiga Christ-mik akiññasruñaqna. ¹⁶ Quliaqtaqagaluqaqłunanniiñ tusraayugaallautamik uqaviugaalguitchuna uvapkun. Quliaqtaugilha tusraayugaallautam savaagigiga. Atuqtaksrağipiagiga. Quliaqtaqangitchuma, nakliñ uvaña. ¹⁷ Quliaqtaqagñiguma piksraqtaagilugu, nigiuktuksrauruna akiññaktaaksramik. Aglaan piksraqtaagingitchiga savaaq uvamnik, aasriiñ savaagilhiñagiga savaaq Agaayyutim qaisana uvamnun savaquplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaktaaginiaqpiğ? Uvvauna akiññaktaaksrağa, quliaqtaugigupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanğitchuq aatchuhiksranat iñuuniutiksramnik. Nigiugitlagaluagiga iñuich aatchuhiksranat. Aglaan iniqsrungitchuna sumik quliaqtaqaqama tusraayugaallautamik. ¹⁹ Uvva ataniqsimaraitchaluñnagma iñunun savaktaagruupkaqtuna uvamnik iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsriuaguquplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰ Taimma uqautrikama Agaayyutim uqalhanik Jew-ñuruanun ukpiqsritqugaluagitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuna Jew-ñuruatun.

Nayuutikama iñunni maligutchiruani Jew-ñuruat maligutaksrañanik (añalatingigaluaqtuñ Jew-ñuruat maligutaksrañanun) iñuuniaqtuñ iñuktun añalattutun maligutaksramun ukpiqsritqugaluaqługich Christ-mik. ²¹ Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkununa Jew-ñungitchuanun iñuuniağaqtuñ Jew-ñungitchuatun ukpiqsritqugaluaqługich Christ-mik. Maligutaksram añalangisañatun itpalukkaluaqtuñ, ilumutun maligutchillapiaqtuñ Agaayyutim maligutaksraiñik, tupiksripluñ Christ-ñum maligutaksrañanik. ²² Uqautrikama Agaayyutim uqalhanik ukpiqsriñanun sayaitchuanun ukpiqsriğimikni iñuupmiuna sayaitchuatun, ilinich ukpiqsriñuaguquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniağusriqaqman ilaatun iñuuniağaqtuñ qanusripayaakun ilañich ukpiqsriñuaguquplugich. ²³ Taatna iluqaanik pisuuruna pisigiplugu tusraayugaallautaq ilañiutisukluñ piliutaanik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

²⁴ Iisimarusri aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullağaqtut, aglaan atausriq akiññaguuruq. Iñuunialipsitñi Christ-mun pisuğnisilaagitchi akiññatlasriusri aqpaqsruqtitun. ²⁵ Iluqatin anaktaqtit qaunagillautaqut timimiknik ilisaqhutinlu atqunaq akiññaktaaqagukhutin niaquutmik piungiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriñuagut iñuuniallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraquut piungigumiñaitchuq. ²⁶ Tarra, ittuñ aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqtatmiñiñ. ²⁷ Anaktaqtim añalattagigaa timini, aglaan piñgiquisitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq añalalgusriñiaqtuñ uvamnuk, atakkii piñgiquisitauviaqtuñ savautriğimniñ Christ-mik quliaqtuangitchumali atlanun iñun.

10

Kilguturañaq Akitñaqługu Aanguaqtuñiq

¹ Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglaułagmin nuviyam qulañiutiniğai suli iluqatin ikaagñigaat tağiuq. ² Nuviyam qulañiutipmatin suli ikaaqamitruñ tağiuq iluqagmin paptaakkaupmatun liilaa piut maliguaqtalıksrağmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqagmin niqiqagñiqsut pamarrutiñiñik Agaayyutim quviqnaqtuakun. ⁴ Iluqagmin suli imiğniqsut imiğmik Agaayyutim pamarrutaanik quviqnaqtuakun uyağañmiñ. Taamna uyağak nayuutiniqsuq ilinitñi nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyağauruaq Christ-ñuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyaliñgitchaat. Taatnaqługasriiñ suksraungigñigai suviksrailaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaqungitłuta pigiitchuanun sivulliapta pilğusiatitun. ⁷ Unniñ aanguaqtuqtaunasri taipchua ilañisitun, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanñi, “Iñuich aquvittut niğiqpagviksramun, aasriiñ makitnamin agğiaqsiraqtut.” ⁸ Sulipsuuq atlatuqtautqungitchaatigut taipchua ilañisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ uuktuaqtaksrağingitchikput Atanguruaq, ilañich taipchua taatnaqmatun tuqqutauruat tuqunalinun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰ Unniñ uqapiluktuksraungitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilañich taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutin israğulgum piyaqquirim tuqqutkai. ¹¹ Tarra iluqatin tamatkua atuumarut ilinitñun, uvaptiknun atriksrautigitquplugich, suli aglausimarut alğaqsrutiksrauplutin uvagut killuqsautitqungitłuta, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriiñ kiñapayaaq isrumaniğumi

makitaniluni payanaiiluni, qaunatqiağıllapiagli puukaliksragmiñiñ, atakkii aniqusraaqsiuviaqmiuq nutqaqtitauluni tupiksriłigmiñiñ Agaayyutmik [atrilugich taipchua iñuich inilgaan]. ¹³ Qanupayaaq aniqusraaqsiuniğuvich, taatnatchikuntuuq iluqatin iñuich aniqusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam aniqusraaqsiupkağumiñaitchaatin qaanigługu akiyalguisan. Qakugupayaaq ukpiqsriłhiñ uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqaqtin-niğaatin akimayumiñaqsilutin.

Niğiqpagviat Aanguatigun naagaqaa Atangum Nullautchiğvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piisimaagitchi aanguaqtuğmiñ. ¹⁵ Kaniqsilgurusri uqautigikkamnik. Isivgiuqsium ilipsitñik uqautigikkaga ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isrummatigilugu Atangum nullautchiğvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-ñum aujanik maqipkakkananik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqiaq nigiplugu qiniqtikikput ilaliqsruutikiqput iñuñni Christ tuqqtikkanñi. ¹⁷ Tarra nigikapta atautchimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausriñjuqtitaurugut atautchisun timitun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isrummatigilugich Israel-aagmiut pilğusinat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tunillaatauranik tunillağvinmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii nigigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? İlisautisukkipi tamatkua aanguat suli niqit tunillaatauruat aanguanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-ñungitchuat tunillaqtuğuurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹ Imiğumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Niğiyumiñaitmuisri atangum nigğivianiñ nigillapsi nigğiviatniñ tuungaiyaat. ²² Saniatchaktittağigikput ataniq taatnaqapta taapkuñniña. Sanitłuktaununasrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriłiq Agaayyutmik Suragatipayaakun

²³ İlasri-samma uqaqtut, “Suragagnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” Aagaluq, aglaan ilañich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. İlumutuuruq surağalhiñaukiqput supayaamik, aglaan ilañich sayyillağutaungitchut atlanun ukpiqsriruanun. ²⁴ Kiña ukpiqsriruaq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniagli atlanik iñuñnik. ²⁵ Nigğisiuñ niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuuqaivinmi, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisisunaqnagu qauğrimmaagıutillautapsitñi nalaunñapmagaan nigıłiqsi. ²⁶ [Apiqsruqtuutigiyumiñaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanani, “Nuna Atangum pigigaa suli suapayaaq nunamiittuaq.” ²⁷ Kia ukpiqtuanungitchuam aiyugaaqpasri nigğityaqulusri tupiğmiñun nigğisiuñ manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisisunaqnagu qauğrimmaagıutillautapsitñi nalaunñapmagaan nigıłiqsi. ²⁸ Aglaan iñuum uqautikpasri taamna niqi tunillautigimanilugu aanguumun, nigıñiaqnagu niqi pisigilugu taamna iñuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qauğrimmaagıutillaatagmiñi nigıłiksraña taavruma niqim nalaunñaiñnilugu, ²⁹ ilipnun nalaunñanasrugialuaqtitlugu. Tarra suvaata nigıłhiñaukiğa qanusripayaamik anjalanniaqpaun atlam iñuum nalupqisruutmigun? ³⁰ Quyaanikkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksrağa. Taatnamik kia uqutinana killuqsagıñıluna nigigupku taamna niqi. ³¹ İtnatun ittuq, nigıguvich imıguvıllu naagaqaa suragağayaagıpsi kamakkutiqaqsium Agaayyun supayaatigun. ³² Tarra, sakiqniugıutigipkaqnagu kia iñuum tupiksriłiksrañanun Agaayyutmik, Jew-ñugaluqaqata Jew-ñungitchaluaqpata

naagaunniin ukpiqtuanjuranjugaluaqpata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyalinjuraqitka inupayaat supayaakun. Uvapkuangiqsunja anniqsuguglunja uvamnik kisima, aglaan ikayugniaqtunja inunjanik inugiaktuanik anniqsuguglualuqgich.

11

¹ Uvvaasriin, inuuniaqitchi uvaptun tuvrainiamatun Christ-mik.

Agnat Matuqaqtaksragigaich Niaqutinj Agaayuligmikni

² Aniqatiumaan, nangagipsi itqaumakapsitja qanuq inuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich ilisauttitit qaisatka ilipsitnun. ³ Aglaan kanjqsitqugipsi Christ qaukligigaa anutipayaam. Taatnatuntuuq agnam qaukligigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukliupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukligitilaanjanik inmiinun. ⁵ Suli agnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuilaaglugu niaquni qiniqtingitlugu uini qaukligitilaanjanik inmiinun kannusraagaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaqlunja uqaqtunja: nuliajuruam matusrungitchumiun niaquni nuyaiqsaksragigaa. Aglaan kannunaqpan nuliajuruam saliyumigich nutchani matuqagliun niaquni. ⁷ Anutim maturaksraginitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iniqtagigaa atrinutquplugu inmiinun aasriin sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliajuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukliupkaqamiun. ⁸ Anunliasrii iniqtaungitchuq agnamiin, aglaan agnaq iniqtauruq anutmiin. ⁹ Suli Agaayyun iniqsinitchuq anutmik piqutigiplugu agnaq, aglaan Agaayyun iniqsirug agnamik piqutigiplugu anun. ¹⁰ Taatnaqhuni agnam maturaksragigaa niaquni agaayukami qiniqtityaaglugu kamaksriin anutmiinik. Agnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich isragulgich. ¹¹ Agnaqlu anunlu ikayuqtigiiksusrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiqaqmatun ilinjanun. ¹² Aa, sivulliq agnaq iniqtauruq anutmiin, aasriin anutipayaaq taimakjaaglaan anipmiraqtuq agnamiin. Aglaan itqaumasiun Agaayyutim iniqtaqalha inupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunjatilaaqsiun ilipsitnik. Nalaunjava agnaq agaayugumi Agaayyutmun matuilaaglugu niaquni? ¹⁴ Ilisimarusri inupayaaq isrumapmiuq anutim nuyaqtusriruam kannunaqtilaananik. ¹⁵ Aglaan agnam nuyaqtulli piinnaqnautigigaa. Agnam nuyaji qaisaurut ilaanun matuksrauplutin. ¹⁶ Kinapayaaq uqavaagumakpan taavrumuuna, ilisimaliun una: uvagut piksraitchugut atlamik pilgusrimik, aasriin iluqatin ukpiqtuanjuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katiragikapsi agaayyuvigisrukluq ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniaqutiraqtusri avatmun. Pitqusigiiqtusri, taatnaqlunja nangangitchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraarunja agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtusriguuq, aasrii taamna ukpigitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqaqapsi akunnapsitni nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaanjan. ²⁰ Katiragikapsi atautchimun Atangum nullautchigvianik niginitchusri. ²¹ Uqaqtunja taavruminja atakkii inullaa nigirug inmi niqautmiinik utaqqisunjaqani atlanik. Ilasri anilaahutin niginunjaagin suli atlat iminjasriraqtut. ²² Suvisi! Kinuniganqitpisi niggiviksrapnitnik imigviksrapnitniglu? Nakuungitchuq suunillaqangiliqsi ukpiqtuanjuranik tutqiisaaqhgillu tamatkua suilliuqtuat? Qanuq uqagniaqpik ilipsitnun? Quyaginiaqpigu taamna? Naagga, quyaginiaqitchipsi.

23-24 Uumiña Atanguruam ilisautigaanja uqagikkamnik ilipsitñun. Tamarru-
mani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyy-
atigiqqaalugu Agaayyutmun avguḡaa nipliqhuni, “Una qaqqiaq timigigiga
siquptauruaq ilipsitñun. Niḡiraḡigupsiuḡ una qaqqiaq itqakutigiymagiksi
tuquḡiga piqutigiplusri.” 25 Taatnatunsuli nullautchianikaminḡ tiguniḡaa
qallun nipliqhuni, “Una qallutim imaña augigiga. Auga maqitauniaq-
pan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaḡniñiaqtuq. Imiḡaḡigupsi
uumakña qallutmiñ itqakutigiymagiksi tuquḡiga piqutigiplusri.” 26 Tarra
niḡiraḡigupsiuḡ taamna qaqqiaq suli imiḡlugu qallutmiñ taavrumuuna quli-
aqtuagiksi tusraayugaagiksuaq Atangum tuquḡhagun aggitqinñiahanunaglaan.

27 Taatnamik, kisupayaaq niḡiruaq qaqqiananik imiqtuaḡlu qallutaaniñ
Atangum kamakkutiqasrunaḡnagu atriqaqtuq iñuktitun taimani
sukstraḡḡitchuanik Ataniḡmik. 28 Uvva itqagisrunḡniqpisiuḡ Atangum tuquḡha
taatna? Ki, iñullaa isivḡiugḡi inmiñik niḡigaluaḡnagu qaqqiaq imiqsigaluaḡaniḡu
qallutmiñ. 29 Uvva iñuksamna niḡivaluktuq imiqpalukhuniḡu ilitchuḡigaluaḡnagu
Atangum tuquḡha uvaptiknun. Agaayyutim atanniḡisigaa taatnasriḡ iñuk.
30 Taatnaqhutiḡ iñugiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniḡñaliqhutiḡlu,
suli ilaḡich tuquanikhutiḡ. 31 Aglaan isivḡiuqqaagupta uvaptiknik tarra
Agaayyutim anasriñḡuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. 32 Atangum
atannisuqmatigut alḡaqsruḡaḡigaatigut qanuq iñuuniaqtilaaksraptiknik
anasriñḡuqsagunḡitḡuta piqatigilugich nunam iñuḡi.

33 Taatnaḡusri, aniqatiumaanḡ, katinigupsi niḡiqatautyagusi Atangum
nullautchigvianun utaqqisilaayumausi. 34 Kisupayaaq niḡisunḡigumi
niḡiruksrauqqaqtuq kiñuniḡmiñi, Agaayyutimli anasriñḡuqsautaitchumagaasri.
Isilḡiqsuḡisigipsi atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

1 Aniqatiumaanḡ! Pakma kaniqsipaḡtigiḡiaḡiga qanuq Ipqitchuam Ir-
rutchim savaaña iñuich iñuuniaḡhatni. Kaniqsitqugipsi taamna nalupqinaḡlugu.

2 Iḡisimagiksi qanuq iñuuniaqtilaaqsi Jew-ḡunḡiñḡapsi. Killukuaḡutipkakkaurusri
putqataḡvigitquplugich uqatlaḡlaaḡt aanguat. 3 Taatnaḡhuna kaniqsitqugipsi una,
kiñaunniñ iñuk aḡalatiqaqtuaq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq
itna, “Jesus sukstraḡḡisuali.” Taatnatuntuuq kiñaunniñ nipliḡumiñaitmiuq,
“Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaḡukpani kisiaḡ.

4 Uvvaasriñ, iñuich atlakaagiiñik aatchuusriaḡaqtut aglaan atiruam
Irrutchim qaisaḡigai iluqaitñik. 5 Iñuich savautrirut atlakaagiiḡisigun,
aglaan Ataniq atiruq iluqaitñun. 6 Iñuich aatchuusriaḡaqtut atlakaagiiñik
savautriḡiḡmiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkaḡai
iluqaitñik savaanik aatchuusriaḡiḡkaḡmiktigun. 7 Ipqitchuam Irrutchim
iñuk savatlapkaḡmauḡ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriruapayaat
ikayuusiaḡaqtittaḡigai taavrumakña. 8 Ipqitchuam Irrutchim

uqatlapkaḡaa iñuk isrumatulikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk
uqatlapkaḡhugu kaniqsimalikun, 9 atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaḡhugu,
atlasuli mamititchitlapkaḡhugu iñuḡnik. 10 Atiruam Irrutchim atla iñuk
savatlapkaḡaa quviḡnaqtuanik, atlasuli sivuniksriḡirautilapkaḡhugu
Agaayyutmun, atlasuli puttusrisiqatlapkaḡhugu nalliakun nakuuruakunlu
pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaḡhugu atlakaagiiñik
uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautilapkaḡhugu nalunaqtuanik
uqautchiñik. 11 Aglaan tamatkua iluqaisa savaagigai atautchiusuam
Irrutchim, autaaḡlugich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñgich

¹² Iñuum timaa iñugiaktuanik isragutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagaluñjapta atlakaagiikhutalu, atakkii iluqata atausriñjuqataurugut Christ-mi. ¹³ Ilavut Jew-ñurut suli atlat Jew-ñungitlutin. Ilavut savaktaagruurut suli atlat savaktaagruungitlutin. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriñjuqtittagigaatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriñ ilaan aatchugaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iñuum timaa atautchiñhiñamik isragutaqaqñitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵ Iñuum isiganja uqaqpiiaqtuq itna, “Uvaña argaungitluna, tarra timim sulliñgingitchaaña.” Taatnatchim niplillautim ilagipkanajigumiñaitchaa timimi. ¹⁶ Suli iñuum siutaa nipliqaqtuq itna, “Uvaña iraungitluna, tarra sulliñgingitchaaña timim.” Taatnatchim niplillautim ilagipkanajigumiñaitchaa timimi. ¹⁷ Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸ Aasriñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranitñun, inmi quyagikkagmigon. ¹⁹ Timi atautchimik isragutahiñaukpan, timiqagayaipiaqtuq, amağaa? ²⁰ Uvva iñugiaktuamik isragutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹ Uvva iñuum iraa nipligumiñaitchuq argañmiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuğingitichikpiñ.” ²² Aglaan, taapkua ilañi timim qinñaaqtuat sayailuqhutin inuqnapiaqtut. ²³ Suli tamatkua timim sulliññi isrummatigikavut qinñagiksuanungitlugich qaunatqiağitlunaqsiragigivut, suli ilaviñgich atlat qinñagsrağingisanjich maturağigivut. ²⁴ Qinñagiksuat ilaviñgi timipta qaunagiraksraungitichut taatnatun. Ilumun, Agaayyutim atlakaagiich isragutapayaanj timim iniqtagigai, uvaptiknun qaunatqiağitquplugich qinñagiksuanungitichuat. ²⁵ Taatna Agaayyutim iniqtagigai timivut atingirrutiaqungitlugich akungatni isragutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶ Atausriq ilauruaq timimi iluangitpan, iluqatin ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatin quviatchagaqtut.

²⁷ Iluqasri timigigaasi Christ-ñum, aasriñ iñullaanuplusri sulliñgigaasri taavruma timim. ²⁸ Akungatniñ ukpiqtuanjuruaniñ Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagiñik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quviqnaqtuanik, tamatkunjalulu mamititchitlaruanik atlanik, ikayuiruksraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹ Iluqagminj uqqiraqtaungitichut Agaayyutmun unniiñ sivuniksriqiraungitichut unniiñ ilisautraungitichut unniiñ savaktaungitichut quviqnaqtuanik. ³⁰ Iluqagminj mamititchiraungitichut atniğñaqtuanik unniiñ uqatlaitchut atlakaagiñik uqautchiñik unniiñ uuyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹ Tarraasriñ kipiğniupiağitchi nakuutluktuanik aatchuusriaqagugusri.

13

Piqpakkutiñ Pakma ilisautiniağipsi nakuutluktuanik iñuuniañiksrapitñik.

¹ Uqatlaniguma atlakaagiisitun iñuktutun unniiñ israguliktutun, aglaan piqpaksritlaiññiguma iñuñnik, uqaliga atriqaqtuq qukiğñaqsiplugu aviluqtaqtuatun. ² Uqatlaniguma sanñijaqluna sivuniksriqiritun unniiñ kanjqsitlalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniiñ ilisimatlaluna supayaanik, suli ukpiqquqtiqagñiguma nukatlalugich inğich, aglaan piqpaksritlaiññiguma

iñuñnik, sumun atuğumiñaipiaqtuñ. ³ Aatchuutiginiğupkich supayaurat pigikkatka iñuñnun inuqsraqtuñun unniñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksrilaitñiñiguma iñuñnik akiliusriaksraitchuñ.

⁴ Piqpaksriruaq iñuk anuqsrutriruq, ihuaqutriruq, tunjiliñgungitchuq, uqavigaagangitchuq, ⁵ suli arguanangitchuq unniñ anallaqñitñaitchuq. Piqpaksriruaq iñuk inmiguutñaitchuq, uumitchayaichuq, itqaksritñaitchuq akitñiaqtuqtimiñik nalaunñaitchuakun. ⁶ Piqpaksriruaq iñuk quviasrutñaitchuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunñarualiqpmata. ⁷ Piqpaksriruaq iñuk manimilguruq, aasriñ ukpiqsiriraqtuq suli niğiugaqtuq suli iğlutuilguruq.

⁸ Ilaatnigu iñuich sivuniksriqitlaigisirut suli uqatlaigisirut uqautchiñik nalunaqtuanik suli kaniqsimmataat isuklitkisiruq, aglaan piqpaksriliq isrukñitchumiñaitchuq. ⁹ Iñisimañiputlu sivuniksriqiliputlu naamanğitchuk. Taatnamik isuklitkisiruk. ¹⁰ Iñisimañiq naamasimaruakpan, aatchuusriat piigisirut. ¹¹ Uvvaami ililgaanñukama uqagaqtuñ isrummatiqaqñuñ suli sivunniuguupluñalu ililgaatun. Iñuguqama iñuuniangiqsuñ ililgaam iñuuniañhatun. ¹² Pakma qinñitñaitchugut nalupqinaigilugu tautukmatun salumaitchuatun tağgaqtuutmun, aglaan taivrumanı qinñigisirugut nalupqinaillapiagilugu. Pakma ilitchuğigiga ilaviñaurañhiñaq, aglaan taimanigu iñisimmağiksipiagisigiga Agaayyun, atrilugu Agaayyun iñisimallapiaqmatun uvañnik. ¹³ Tarra, supayaat naamasriñhatnunaglaan iñuich ukpiqsrimaniaqtutsuli niğiugaqagutiñsuli piqpaksrilutiñsuli, aglaan taapkunakñ piñasruniñ kamanagñiqsrauruq piqpaksriliput atlanik.

14

Iñisauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutiñigun

¹ Taatnamik pisuqtilaagvigisiñ piqpaksriliqsi atlanik iñuñnik. Uvvasuli kimmutiqallapiagitchi Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautlasriñiptiknik Agaayyutmun. ² Iñuk uqagumi uqautchikun nalunaqtuakun uqañhiñiaqtuq Agaayyutmun. Iñuich kaniqsiyumiñaitchut uqagikkananik, atakkii Ipqitchuam Irrutchim uqaqtittagigaa nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kaniqsiñiaqtuakun uqautchikun sayyillaagiruq iñuich ukpiğutiñiñik pitchuksaaqñugillu arakñugillu. ⁴ Iñuk uqaqtuq uqautchikun nalunaqtuakun ikayuğaqtuq inmiñuñhiñaq, aglaali iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kaniqsiñiaqtuakun uqalikun sayyillaagai ukpiqtuanñuruat ukpiğutiñi. ⁵ Uqatlatqunayağaluagipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. Iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kamanatluktuq taavrumakñ uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik mumiutriqanğisuaqpan. Iñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlagisigai ukpiqtuanñuruat ukpiğutaat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkananik uvamnun suli qanuq ilitchuğipkautaanik uvamnun, suli uqautisukkipsi Agaayyutim ilumutuñhanik iñisautilusilu. Uqaaqsiñiguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq? Uqaqtuksrauruñ kaniqsiñiaqsilugu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuqtuuraqmata supluaqtuğnaqtuanik unniñ nuqaqtiliñnik atuqtuurayuillağminñ nalausruñaqnagu, iñuich naalağniruut ilisağiyumiñaitchaat iğñañu atuuñim. ⁸ Sulipsuuq anuyaktuani, qalguqtaun nalupqinaqtuamik nipliğman anuyyuuqtit tupisralatñaitchut anuyaksahğmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqagupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanuğutiñ iñuich iñisimaniaqpatruñ sumik uqaqtilaaqsi? Silañhiñamun uqaqmatun

piñaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlakaagiich uqautchich nunamiitilaanaj, aasriiñ iluqatinj kanjicsiñaqtut. ¹¹ Aglaan kanjicsitlaitchupku iñuum uqausria avakñaqtauniaqtuñ taavrumuñ uqaqtuamun, suli ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqaqapsi piliqiplusri Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, kimmutiqagitchi nakuutluktuanik aatchuusrianik. Taavrumuuna ukpiqtuanjuruat sayyillaakkaurut ukpigutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruaq nalunaqtuagmigun uqautchikun agaayuruksrauruq uyyuutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusrigikkağa agaayuruq, aglaan kanjicsiñgitchiga qanuq uqaqtılaaga. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniagnañqik? Agaayuniaqtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli agaayuniaqmiañ kanjicsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniaqtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli atuğniagmianj kanjicsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilisaqsimaitchuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtılaapsitñik. ¹⁷ Ilipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagnañgitchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitluklugu iluqasri uqatlaqisi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanjuruani iqataukama uqağummatiqatluktunja tallimañhiñanik uqaligñik kanjicsiñaqtuanik, ilisauttutiqaguklunja atlanun, uqaagsiğimiñ 10,000-niñ uqaligñiñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiumaan, isrummatiqaqasri ililgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun, aglaan ilitqusriqagitchi aniqammiuratun pigiiliqitlaitchuatun; isrummatipsitñi ititchi iñuguaniksamaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpigaanani Ataniq itnağniqsuq,

“Tuyugigisigaluagitka avakñaqtuat iñumnun uqautriñaqtuat nalunaqtuatigun uqausriğmiktigun ukununja iñunun, aglaansuli iñugikkağma naalağniyumiñaitchaatja.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvignaqtuanjurut ukpiqsriruanjngitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsriruanjruanik. ²³ Uvvaasriiñ ilisaqsimaitchuat unniiñ ukpiqtuanjruanjngitchuat isiqpata agaayyuvimun iluqapsi uqautrinjapsi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqpiaqtut isumailauniplusri, amağaa?

²⁴ Aglaan iluqasri uqağupsi Agaayyutmun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun aasiiñ iñuk ukpiqsriruanjngitchuaq naagaqaa ilisaqsimaitchuaq isiguni ilitchuğiniağaa killiqirautilaani, suli atanniqsukkauniaqtuq tusraakkağmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatinji satqummigñiaqtut. Pulluni agaayyuviginiagağa Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitñi innilugu.

Atisriñiq Agaayyuvimmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqağisivisa? Katirağikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlalani, atlasuli quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkanjñik injmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuqtigilugu taavruminja uqautauruamik, aglaan iluqatinj tamatkua atuumalich sayyillaagutiksraulutinj ukpiqtuanjruanun.

²⁷ Iluqasri uqağniagupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlich, aasriiñ atausriullaalutinj, atausriqsuli uyyuqtigilugu.

²⁸ Aglaan uyyuqtiksraitpan, kiña iñuk uqağuuruaq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaagli agaayyiaqapsi uqalhiñagluni isrumamiñi injmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqağlich, aasrii atlat isivgiuqtaulutinj sumik uqaqtılaanajnik. ³⁰ Aasriiñ

Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik iñunmun aquppiruamun tamaani agaayyuvini, sivulliq uqaqqaqtuq qasrugli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautaulhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalusri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaagiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqtuq Agaayyutmiñ ayalatagitlaruq inmiñik irrutchiñmigun [aasriiñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiñhaliq katimalipsitni atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinuiññaqtuq atiugautmigu.

Tamatkunatun ukpiqtuanuruatun atlani inipayaani pilgusiatitun taatnatuntuq piruksraupmiusi. ³⁴ Agnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimalipsitni. Atakkii uqaquraungitchut suli qaukliuyummataitchuksraurur. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim maligutaksrañani. ³⁵ Ilisimasrukkumin sumiksamna, apiqsruglisigin uitin kiñuniñmikni. Atakkii kanjunaqtuq agnam uqaliksraña katimarañikapsi agaayyuvini. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqalha aullañniñiñiqsuq ilipsitniñ naagaqaa ilipsitñulhiñaq tikiumangiñiñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigigumi inmiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchuusriaqagniluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjqsimaraksrañigai tamatkua aglaatka ilipsitñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasin taatnasriq iñuk suksraqangitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, piliqutigillapiaqsun uqaqtausruñiq Agaayyutmun, suli nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich suli ihuatmun ayalataaglugich.

15

Anipkakkauha Christ-ñum

¹ Aniqatiumaan, itqaumatqugiga ilipsitñun quliaqtuahiña tusraayugaagiksuaq ilipsitñun. Taimñauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuagikkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigitiñagupsiun taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkağa ilipsitñun. Aglaan ukpigingitchupsiun ukpiqsriñiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkañanik Atangum uvamnun; kanjqsiraksrañigisi taapkua qulliuruat ilisauttit, Christ-ñum tuquha pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim Makpiñañani. ⁴ Suli ilisautianikkipsi Christ-ñum iluvikkauhanik aasriiñ anipkakkauhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim makpiñañani. ⁵ Anitqiqqaqhuni Christ tautuktittuq inmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malgunun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviñiñiqsuq iñugiatlukhutin 500-miñ aniqatigiñun katimapkaqlugich, iñugianiqsrañich iñuuplutin suli ilañich tuquaniksimagaluaqhutin. ⁷ Tugligiplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqanjitñun uqqiraqtaunuruanun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmuiqtuuq uvamnun, kia-unniiñ nigingitchaluaakkaña Ataniñmun uqqiraqtaugisiñiluna. ⁹ Taatnaqluna kamanaiñiñiqsrauruna uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchunaunniñ tairaksrauluna uqqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimapluna iñunuk ukpiqtuanuruanik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpagivagitluna simmiñiñigaa iñuuliga ihuaqutritmigun. Ilaan ihuaqutritlapiñha piñilaungitchuq uvamnun. Sakuutluktuna iluqanjitniñ aglaan uvapkuiñaq piñgitchuna atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun ihuaqutritmigun. ¹¹ Uvvaasriiñ uvañalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuagigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpigikkaqsi.

Anipkakkauhat Tuqunaruat

³⁵ Iñuk apiqsruqppiaqmiuq, “Qanuġutiñ tuquñaruat anipkaġniaqpat? Qanutchimik timiqaġniaqpat agġiġumiñ?” ³⁶ Isrummatuiñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriaġuġlutin tuquqqaagaluqatiñ nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriutikkan qiññaqanġitchuq nauriatun nauniaqtuatun nautchiaksramiñ. Nautchirriirutin mukkaaksraquġumaaqtuamik naagaqaa nauruksrauruamik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriaġuqtitchuugaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiuġimisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatiñ uumarupayaat atlakaagiiñik timiqaqtuq, iñuich atautchiiñamik timiqaqtuq, niġrutitsuli atlakaagiiñik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakaurut, tiñmiatsuli atlakaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnautaat qilañmiittuat atlauruq piññaqnautaatniñ nunamiittuat. ⁴¹ Siqiñġum qaumangaa atlauruq qaumanganiñ tatqim, suli uvluġiat atlakaagiiñik qaumaniaqtut qivliquulakamiñ qilañmi. Uvluġiallaa atlakaagiiñik qaumaniaqtut atlamiñ uvluġianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anipkakkaukpata tuquñaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruatuq nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutiñ. Aglaan anipkakkauñiaġupta tuquġiġmiñ timiqaġniaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Iñuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq sanjiitluni. Aglaan Agaayyutim anipkaġniaġumiñ piññaqnaġniaqtuq sanjiqaguni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurur, aglaan anipkaġupta timivut qilañmiittuat. Timiqaqapta tuqusruuruamik uvani nunami, ilisimarugut timiqaġisiñipluta tuquyumiñaitchuamik qilañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaanani itna, “Iñuqqaq Adam iñuusriġuġniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriġuġniqsuq qaitchiruaq iñuukġimik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliungitchuq. Nunakñaqtaam timaa sivulliuruq, aasriili aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq maġġananiñ nunam, tugliaaasriiñ iñuk qilañmiittuat. ⁴⁸ Iñupayaani nunam ittut iñuqqaatun iñiqtauruatuq maġġamiñ. Iñupayaq pigikkaña Agaayyutim ittut taavrumatun qilañmiittuat. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut iñuktun nunakñaqtauruatuq. Taimanigu atriġutiniaqtugut iñuktun qilañmiittuat. ⁵⁰ Aniqatiumaan! Taamnauruq uqautigikkaġa, iñuum nunami timiqaqtuam uiviñiaqhuni auqaqhuni lu piññaqtaġiyumiñaitchaa anjaayuaqtaa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungġanġitchuami auragaatlailluni.

⁵¹ Naalaġniġagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuquniangitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqunġipaksaġniñaniñ irim, aqulligmi qalġuqtaqpan. Qalġuqtaun nipliqsaġluqqaqtuq iluqatiñ tuquñaruat anipkaġniaqtut tuqutqikkumiñaiġutiñ, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqġniaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqsitaksraġigaa atakkii nunakñaqtauruq timi tuqusruuruq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auragaatlailluni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqaġuqtuanik atnuġaanik suli atiaqsipmatun nutaamik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragaġuuruq simmausiġpan auragaatlaillaamik timimik suli timi tuqusruuruq simmausiġluni tuqutlaillaamik, tarani tanġiñiaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaanani, itna,

“Tuquġiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquġiq, tarakñaaglaan tuqupkaġumiñaiġitin iñuich.

Aatai tuquġiq, tarakñaaglaan atniaġumiñaiġitin iñuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuquľhum atniatlagaatigut killuqsaqapta, suli killuqsaun sanñiqutiqaqtuq maligutaksratigun anjalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkagaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payanaigitchi ukpiqsriřipsitñi, tuniqsimatitchi suli savautrilusri Atanigmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriřiqsi Atanigmik ingiřha sulaaamun.

16

İiraksraq Ukpiqsriřruanun

¹ Pakma aglañniaqtuñja iliraksrakun iñuiñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlakaagiiñi nunaqqiñi Galatia-mi qanuqhutin iliraqsuľhat maninñik, aasriiñ pitqugipsi taatnatupiaq: ² Minguiqsiagvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaktaagikkapsi aggigñiallamnunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitlakkapsisun. Taatnagupsi iliraksraq inuqnaqsiñgitchumauq aggiguma. ³ Aasriiñ aggiguma tuyuginiagitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutinik ukpiqtuanuruanun Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinaigikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullakisragaptuuq, ilinisa malihñiaupmigaatñja.

Paul-ñum Sivunniugutai

⁵ Utlañniağipsi Macedonia-kuaqqaagľuñja; atakkii apqusraagnağiga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiağipsi naagaqaa ukiilunja ilipsitñi, aasriiñ aullağnialgitchuma aatchuľhiñaugipsitñja inuğikkamnik igľaukiksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumanğitchipsi akkuvauralhiñaq apqusraalhiñagusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluagipsi, Atangum pitqukpanja. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuñja Pentecost-liqiniaľhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamañaqtuam savaaqagviksrallautam anmautigañja, naagasuli iñugiaktut akililiqsuqtitka.

¹⁰ Timothy aggigñiqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauliksranağun ilipsitñiittuallahani, atakkii savautriruq Atanigmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniñ nagğuginğilliñ. Aullaqsaqpan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi igľauľhani quviasuguni, ilaali utiğasrauğumuuq uvañnun. Niğiuğigiga tikiľiksraña piqatiqağľugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatitigun Apollos-kun: suamasripluğ kiikaaqsrupiağaluagnağiga utlaquplusri piqasriğľugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullakisrani pakma. Utlañniağasri piviksrannikkumi.

Uqautipsaagutit

¹³ Qaunagititchi pigiitchuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriřipsitñi, qapinaillusri supayaani. Sanñisitchi tuniqsimalusri Atanigmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqutigilugu piqpaksriřiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknagisi tupiqatinji Stephanas-ñum. İlinich ukpiqsriřiqqaqtuanuruat nunami taggisilinmi Achaia-mik, aasrii iluqnauqsimapiagataqhutin ikayuıñigmiknun ukpiqsriřruanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaagipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruq ukpiqsriřruanun. ¹⁷ Quviasruutigigitka agğiľhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñumlu Achaicus-ñumlu, atakkii ilinisa ikayuğaatñja uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiqluğ irrusriğa ilinisa quviatchaktitkaatñja ilipsisuntuuq. İsrummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuanuruat iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğasri nayaanjanik. Aquilamlu Priscillamlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupigmikni

pagliugaasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatinj aniqatigiich tuyugaasri nayaanjanik. Paglatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun.

²¹ Paglatit Paul-miñ. Uvaña aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atanguruamik, Atangum atanniġisigaa aggitqikkumi. Aa, Aggigiñ, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iluaqutrisaan Atanguruam Jesus-ñum nayuglisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Aglaktuŋa ilipsitñun ukpiqtuanuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuanurupayaanun iñuuniaqtuanun nunaŋani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqtisrimaallaŋniaglisi suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³ Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq ilunŋuksruruq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araaqtuihiñaanuruq uvaptiknik. ⁴ Araaqtuqtigigikput iluqaitñi ihuilliuġutigikkaptikni, uvagutsuli araaqtuiyumiñaqsipluta tamatkuniŋa ihuilliuġutiqaqtuanik taavrumiŋa araaqtuutmik akuqtuaġigikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵ Ilumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶ Ihuilliuġaluaŋŋapta tusraayugaaġiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaagaasri uvaptigun annautisukhusri killiqihpsitñiñ. Arakkau'apta arautiqagñaqmiusripsuuq akuqtuġupsiuŋ anuqsruhikun atunim ihuilliuġutiġiq uvagut iġlutukkaptiknik. ⁷ Niġiugaġikkaqput ilipsigun payaŋaitchuq. Iisimagikput nagliksaaġniġupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiqaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸ Aniqatiumaan, nalutqunġitchiptigiñ ihuilliuqtitaullaptigun nunaŋani Asia-m. Ihuilliuqtita uvagitluta qaaniġlugu iġlutuiġiksraqput nalupqigiliu-tipluguunniiñ iñuutilaaksraqput. ⁹ Ilitchuġigaluagikput tikiummiñasugalugu tuqquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunŋatqunġitluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun anipkaitlaruamun tuqunaruani. ¹⁰ Tuquruksraġuġaluaqapta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñaapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutigingitchikput ilaanun annautisrimaalksraqput. ¹¹ Ilipsi ikayuqtuksraurusri inġisruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatiksraqaġisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich inġisruhathat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñiġaa Sivunniuġutini

¹² Quviasruutigigikput una suli qaugrimmaaġiutillautapta uqautigaatigut uuma ilumutuutilaanani, savaaġigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitñi ipqihikun suli ilumutuulikun Agaayyutmiqnisauruakun. Tunŋanġitchugut puġiutaatnun iñuich aglaan tunŋarugut Agaayyutim ihuaqqutripluni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut agliqiagikkasri kaŋiqsiñaitchuanġitchut; kinnisunġitchipsigiñ uqaġigkaptigun. Niġiugaġigiga kaŋiqsitlasriġiksraqsi ilaatnigun, ¹⁴ takku kaŋiqsitlasriġauraġaluaqmigiksi-samma pakma. Ilaatnimi nanġautiqatlaniagiptigut suli nanġaġisipmigiptigiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqanġichuŋa taavrumiŋa. Taatnamik tikiqat-taaqqaagukkipsi, piqaqplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶ Tikiqattaagukkipsi apqusraaġuma sivutmunlu nunaŋanun Macedonia-m utitmunlu nunaŋaniñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiyautitqupluŋa iglauiksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitqigaq-taununiqqik? Isrumavaluktusriunniiñ sivunniġaġasrugaluŋa iñunġisun nunam, anŋaqaagluŋa tarani suli naagaqtuqaqsiluŋa.

¹⁸ Agaayyun tuniqsimaruq uqaġikkaġmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim iisimagai

isrummitqitlaisilaaqputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvanalu quliaqtuagutigigikput Igñina Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa ingitchut iñuktun piñgigaqtuatun aniqqaqhuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniagniplugu. Agaayyutim anigutimagaatigut pisigiplugu Christ-ñum savaana uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkañigai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmaun Agaayyutim savaagikkaña Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkañigaatigut ilipsilu Christ-kun, suli uqsruqtihuta savaktautqupluta, ²² nalunaitñutaliqhuta pigiliutipiaqhuta inñiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutigingiqługu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggigukkaluanñagmaunniñ Corinth-mun aggiñgitchuna. Agaayyun ilisimaruq ilumutułhanik uqagikkañma ilipsitñun. Utingitchuna Corinth-mun atniummatiqaqungitłusri. ²⁴ Atanniqsungitchipsiñ ukpiqsriłipsigun, aglaan savaqatigisrukipsi quviasruutiqaquplusri, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqañgisolaapsitñik ukpiqsriłapsigun.

2

¹ Sivunniqsuna utlatqigungitłusri aliatchaktitchaktuagusri. ² Aliatchaktisrimanigupsi kia quviasraagniaqpaña avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuna pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqungitłuna ilipsitñun quviasraaqtiksramnun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtilaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun ihuillullapiagataqtuna isrumatuyakłuna uummatimni qianñagma. Aliatchaqungitchipsi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpaksriłiga ilipsitñik.

Natqigutriñiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi ihuilliuqtitchiruam isrumaaluktingitchaana, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilliuqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaaniktuq. Apainuruq anigutipłusri taamna inillakapsiun. ⁷ Pakma natqigutiraksragigiksi araaqtugługu taamna iñuk. Taatnağupsiun annautiniağiksi pilguillullapiakñimiñ aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸ Taatnaqluna inigipsi tuniqsimasriłaaqplugu piqpaksriłiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuna ilipsitñun, atakkii uktuagukhusri ilitchuğisrukłuna tupiksrisuupmağapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumina iñunmik, natqigutipmigigaptuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniguma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuğaaani Christ-ñum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuంగాq akimaniangitchuq sukununniñ uvaptikniñ. Takku nalungitmigivut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuagityaqługu tusraayugaagiksuaq Christ-kun, Atangum piviksriññigaña quliaqtuauqluna. ¹³ Aglaan tutqiksiñgitchuna irrutchipkun, atakkii paqingitługu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikłuna tarakña Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tipragiksautun napmunliqaa quliaqtuauqpluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tipragiksautun Christ-kun akungatni tamatkua anniqsuumaaqtuat suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamatkununa tammaummiruanun tipiaqtugut tuquligmik, aglaan tamatkununa anniqsuumaaqtuanun

tipiaqtugut iñuulig̃mik. Kiñaasriiñ nalliummative taavrumuḡa savaamun? ¹⁷ Kisimiḡ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaqtuat piḡḡuag̃utaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuḡaani Agaayyutim. Uvagut ing̃itchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaqtuatitun Agaayyutim uqaḡhanik piññanḡniutiginiāhiñāḡlugu.

3

Savaktai Nutaam Sivunniug̃utim

¹ Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutininik akuqtuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuḡitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanḡuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtitkiksi tuyuutauḡiqsi Christ-miñ aglaaḡikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanḡitḡitḡit agloutmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanḡitḡitḡit aglagviksramun piḡiamun uyag̃anmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutiging̃illapiaḡivut tamatkua tumigiḡlugu Christ sivuḡaani Agaayyutim. ⁵ Itnautiging̃itchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqagtirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqagtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniug̃un ing̃itchuq utuqqauruatun sivunniug̃utitun aglausimaruatun uyag̃anmun suli tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñḡitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniug̃utaa qaitchiraqtuq iñuulig̃mik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq malig̃utaksraq titiqtuqsimaruq aglaatigun uyag̃anmun, aasrii Agaayyutim qaumanḡa sagviqsuq qaitñamiuḡ Moses-mun. Kigiñanḡa Moses-ḡum qaummaḡikpagitḡitḡit Israel-aḡmiut qiñilḡuitḡaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piḡqsuq. Malig̃utaksraq tuqupkaisuuruaq qaummaḡillapiaqman qanutunkiaq qaummaḡitḡitḡitkisisiva maatna savautriḡiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiiñ utuqqaqtaq sivunniug̃un tikiutriruaq tuqutaksraḡuqutmik iñuḡnun kamanautiqag̃niqpan, qanutunkiaq kamanautiqatḡitḡitkisisiva nutaaq sivunniug̃un tikiutriruaq nalaunḡasripkaiḡig̃mik iñuḡnun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniug̃un kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniug̃utmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniug̃un kamanautiqanḡig̃niḡisusq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniug̃un tikitchaluaqtuq qaumaniqḡaurakun piḡqsuq, aglaan nutauruaq sivunniug̃un itḡaḡataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niḡiugaq iqsisaillapiaqtugut quliaqtuaḡiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ing̃itchugut. Taalutḡiḡniḡaa kigiñani uqautri'ami Israel-aḡmiunun takku tautuqung̃itḡitḡitḡit qaumanḡum piḡḡniāḡhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kaniqsitḡaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkaḡḡigich. Uvluvanḡunaglaan iriḡich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiḡaanḡiñiñ utuqqaich sivunniug̃utauruat, takku kisimi Christ-ḡum taalutaq piitḡagaa. ¹⁵ Uvluvanḡunaglaan agliqipmata malig̃utaksramik Moses-ḡum aglaanḡanik isrumanḡich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan iñuk mumikami Ataniḡmun kaniqsisuuruq taalutaiqsimatun. ¹⁷ Taimña Atanḡuruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriḡanḡa Atanḡum ittuq patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qiñig̃ikput kamanautaa Atanḡum. Atlanḡuḡuqsaiñaqtuḡut ilitḡasripḡluta ilaatun, suli Atanḡum Irrusriḡanḡ ilisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiḡuktitḡasripḡlugu kamanautaa Atanḡum.

4

Akisuruat Suurat Utkusriḡiani Qikumñ

¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautrihigmik quliaqtuaqupluta naglikku-taagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununjanikkivut iriraqtuutitlu kannunaqtuatlu. Pisaasrugmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqalha Agaayyutim kinnitñiñiağutigilugu. Taatna pitlaitchugut. Iisauttigigikput ilumutuuruuq kanjisiñiaqsipługu, sivuğani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni ilisimagaat ilumutuutilaaqput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqagikkaqput iriqsimakpan, iriqsimalhiñiaqtuq tamatkununa tammaum-miruanun. ⁴ Tuungaum anjalatchiruum marrumiña nunamik qinñitlaiqsitkai ukpiqsriñgitchuat kanjipsipkatłaiğugillu tusraayugaagiksuaq, aasriñ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuqunıtkai kamanautaanik Christ-um atrigikkaña Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuağitlaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuağigikput Jesus Christ Atanguniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun nipliqsimaruuq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik ilitchuğitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qinñiqapta kigiñanjanik Christ-um.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñuñhiñauruanun, atrıplugu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik ilulilianun qikumiñ. Iñupayaaq qinñiqtaksragigaa taamna kamañ-
 tuaq sanñi uvaptikniittuq agaayyutmiqnisautilaanjanik, uvaptikniñ pisunaganı. ⁸ Iñuillıuqtitaugaluğupta qanusripayaakun akiilipkaqtatłaitchugut, qanuğviiqsitaugaluğupta nikaliğatłaitchugut, ⁹ nagliksaaqtitaugaluğupta Agaayyutim suksraatłaitchaatigut; atniaqsıugaluğupta tuqqutaunğitchugut. ¹⁰ Ataramik anayannıuqtuağaluğutugut iñuich tuqqutçukmatigut Jesus-tun aasrii tautunnaqsitquplugu iñuulha Jesus-um timiptigun. ¹¹ Iñuuniałaptikni ataramik anayannıuqtuağhuta tuqqutaukiğmun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruanulha Jesus-um uumuuna tuqurağaqtuakun timiptigun. ¹² Anayannıuqtuağutugut tuquliğmiñ pisigiplugu quliaqtuaqıpput piqaquplusri isruitchuamik iñuuliğmik. ¹³ Aglausimaruuq Agaayyutim uqalhani, “Uqagaqtugut takku ukpiqsriłlapiaghuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriłhum uqagaqtuguttuuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Ilitchuğiplugu Agaayyun anıpkairuuq Atanığmik Jesus-mik, ilaan anıpkagısipmigaatıguttuuq Jesus-tun, aggiutiluta piqatıgilusri sivuğaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iğlutukkaga ikayuutıgıgısi. Iñugiaksılaaqhutıñ iñuich tusraarut ihuaqutaagun Agaayyutim aasrii iñugiaktuat iñuich quyagıllapiagıñağaat piqutıgıplugu kamanautaa Agaayyutim.

Iñuuniaııiq Ukpiqsriııkun

¹⁶ Nalupqıgingıtlugu tamanna nikaliğangitchugut. Timivut pi-
 unğitmukkaluaqtuq irrutçıqput nutaqtıkkauruuq uvlugağıpman. ¹⁷ Tamatkua iñuillıuğutıvut pakma sıvikısuurami iñhiñiaqtut. Itqanaiyagaatıgıt akuqtuquplugıch Agaayyutim kamañniqsrat isuksraitłutıñ quvıanani nakuutlullapiagıtıat iñuillıuğutıptıknıñ. ¹⁸ Qıñıqtıuiñangıçıvıt sut qıñıtlakkavıt aglaan sut qıñıtlaisavıt; atakkıi sut qıñığnaqtıat piıgıñiaqtıat, aasrii qıñığnaıçıuat taimunıa inñiaqtıat.

5

¹ Iıisımagıkput palapkaaqput irvıgıkkıaqput marrumani nunami piunğıqpan, taamnaami timıkput, kiñunıksraqağıñaqtıgıt Agaayyutmi, iñıqtaunğıçıhuamik arganmik, isuksraitçıhuamik qılanımi. ² Pakma imñıqtıaulıguurugıt, inuğrugıplugu timınitqıgıtıa pakmakıñtauruamik atrılugu atnuğaaçıhiaqmatun. ³ Atnuğaaçıkaugısirugıt timımik nutaamik atnuğailağumiñıağıtıa. ⁴ Iñuunıñapta uumani palapkaagımi iñuñhiñıaupluta, imñıqtıaulıguurugıt

uqumailiugutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiiqsugut nutaami timimi pakmaknaqtauruamiñ. Atuummikpan tuquyumiñaqtuaq timi simmiğisiruq tuquyumiñaitchuamik iñuuligmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyağaatigut taivrumuñ. Ilaan nalupqinainanikkaa uvaptiknun taatni-inniałha aatchuqamisigut Irrutchigmiñik. ⁶ Taatnamik qapinñataitchuurugut. İisimagikput iñuunialłaptikni uumani timimi piisaallaiqput Atanigmiñ. ⁷ Atakkii iñuuniaqtugut ukpiqsriłikun qiñingitchaluanñapta ilaanik. ⁸ Qapinñataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikñiñ aasrii anılaaqsimaqatigisruliqlugu Ataniq. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piigaluagupta timimiñ. ¹⁰ İluqata sivuğaniutiruksraurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atanguruam. Atausriuttağutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik maligullugu savaagikkaqtin iñuunñagmiñ timigikkagmiktigun nunami.

Savautriraut İlauraagiliutigipkakkaułikun

¹¹ Uvva ilitchuğimagikput tatamnaqtılaanña Atangum. Taatnaqhuta pitchuk-saagivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimagaa qanusriutılaapiaqput. Taatnatuntuuq niğiuğagigiga ilitchuqsrianiiqsi taavrumiña qauğrimmaağiuutillautapsigun. ¹² Piñiangitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaqugipsi tamatkunuña kamagitqusraałhiñaqtuanun qiñiğnaqtuakun, suksraqangitchuanun uummatmiutağmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauğrimmaağiiñiñiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauğrimmaağinñiğupta piqutigilhiñağipsi. ¹⁴ Piqpaksriłhan Christ-ñum analatkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqlugu atausriq tuquruuq piqutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatin tuqupmiraqtut. ¹⁵ İlaa tuquruq pisigiplugich iñupayaurat, aasriiñ tamatkua iñuuruat inmiktigulhiñaq iñuutqunğıqlugich aglaan ilaanun tuqqutriruumun iñupayaanik aasrii anıpkakkaupluni tuqułigmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqanğıqsugut iñuñmik ilaan qaalhiñanagun nunam iñuisun. Qaanıqsuami isrummatigigaluaqmisaqput Christ iñułhiñanıplugu, aglaan pakma isrummatigingigikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaagüğaqtuq. İğruañi piiqsut. İñuunialıqsuq nutaakun. ¹⁸ İluqatin tamatkua agğıqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkağaatigut inmiñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuqhuta savaamik quliaqtuağitquplugu ilaan ilauraaliutipkağisiñiplugich iñuich inmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkağai nunam iñui inmiñun Christ-kun, patchisiqutingıqlugich navguutinısigun. Aasriiñ quliaqtuağitqugaatigut iñuich qiñuiññaksriñiñiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqqiraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atuğaatigut uqautitqulusri. İnıgiıpiagıpsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “İlauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutailapiaq irrutiginiğaa killuqsaqtautun pisigipluta. Taamna nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6

¹ Uvagut savaqatigiilłaptikni Agaayyutmi inıgiıpsi akuqtuqunğıtlugu Agaayyutim iluaqqutaa suunıllağuglugu. ² Atakkii ilaa nipliısuq aglausimarunami uqalığmi,

“Piviksraq nalautitman tusraagipsi.

Anıısuğvıksraq tikitman ikayugıpsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvlua anniqsuḡviksram pakma tikitchuq. ³ Kisumununniiñ iñuḡmun patchisiqutitqunḡitchugut killukuagñipluta savaaqaliptikni. Taatnamik inillaiñḡitchugut putukkisautiksraḡanik iñuum apqutiksraḡani. ⁴ Aglaan suraḡalipayaaptigun qiñiqittugut savaktaupluta Agaayyutmun iḡlutuiḡikunlu, iḡuilliuḡutikunlu, akiyalgunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ ipiḡaqtuqsiuḡikunlu, isiqtauḡikunlu, aḡalaḡlukuḡikunlu, sakuḡikunlu, siñḡuiqsaunḡiḡikunlu, niḡisuḡnakunlu. ⁶ Qiñiqtitkikput ipqḡiḡikunlu, ilisimatikunlu Agaayyutmik, anuqsruḡikunlu, iḡuaqqutriḡikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun piqḡaksriḡikunlu, ⁷ uqaḡakikunlu ilumutuuruamik, sulisanniaḡun Agaayyutim. Anḡuyautiqaqtuḡa tugluḡaḡiplugulu nalaunḡaruḡikun. ⁸ Qiñiqtitkikput kamagikkauḡikunlu, kannḡutchaktitauḡikunlu, uqaḡitchiuḡikunlu pigiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutuniḡakkaupluta uqaḡaluaḡḡapta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun ilipluta ilisimanaḡaluaḡḡapta, tuqaqsiruaturun ilipluta iñuusrugaaḡaluaḡḡapta, anasriñḡuqsaḡsiugaluaḡḡapta tuqḡutaunḡitchugut, ¹⁰ isrumaaluktitaugaluaḡḡapta quviasrugaqḡugut, inuqsraliutuaturun ilipluta umialiguḡtitchigaluaḡḡapta iñḡuḡiaktuanik, suilliuqtuatun ilipluta piqaḡaluaḡḡapta supayaamik.

¹¹ Aatai ilauraamaḡ Corinth-mi, nunummisingitchipsi uqautriḡiksrapḡtiknik ilipsitñun. Ummativut anḡaḡivut ilipsitñun. ¹² Piqḡaksriḡiḡput ilipsitñik inuḡtuummangitchuq. Aglaan piqḡaksriḡisi uvaptiknik inuḡtuummasariruq. ¹³ Aglaan pakma anḡmaqsigik uummatistri uvaptiknun. Uqautigipsi uvaḡa ililḡaḡiruaturun iliplusri.

Agaayyuvikpaḡa Iñuuruam Agaayyutim

¹⁴ Piqasriqsuutinasri ukpiqsriñḡitchuaturun takku nalaunḡaruḡiḡlu killiqiḡiḡlu piqatigiilḡuitchuk. Qaumaruaqtuḡuq piqatigalḡuitmiuḡ taaqtuamik. ¹⁵ Qanuḡutik atausriḡḡuḡumiñaqḡak Christ-lu Belial-lu (itnautauruaḡ tuunḡamik)? Qanuḡutik ukpiqsriḡuḡuq piqasriqsuutiyumiñaqḡa ukpiqsriñḡitchuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvikpaḡa piqasriutiyumiñaitchuq aanḡuanḡitnik. Agaayyuvikpaḡaḡatigutkii iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliḡhatun,

“Irviginiḡitka ilinḡich iñuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiginiḡaatḡa, sulisilinḡich iñuginiaḡitka.

¹⁷ Taamna pisigilugu, piḡitchi akunḡatniñ, avittitchi ilinḡitniñ, niqliqsuḡ Ataniq.

Iḡaksiatinasri qaayugḡnaqtuaniñ.

Taatnaḡupsi akuḡtuḡisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagigisigipsitḡa aasriiñ iḡñiḡigisigipsi panigilusriḡu, niqliqsuḡ Ataniq Saḡḡipayaqaqtuaḡ.”

2 Samuel 7:14

7

¹ Piqḡagikkamaan, piqaḡniḡapta tamatkuniḡa akiqsruutauruanik ipqiqsaḡta uvaptiknik qaayugḡnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchiptigunlu. Quyalilakput Agaayyun supayaakun atakkii taluḡigikput.

Paul Quviasruktuḡ

² Anḡmautitigut uummatipsigun. Atnianḡitchivut iñuich. Kil-lukuḡatitchiñḡitchugut iñuḡnik. Ivayaḡtuiñḡitmiugut kisumikunniñ iñuḡmik.

³ Uqautiginḡitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaḡammiḡ uqautilmagipsi piqḡpaginipḡusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuḡḡlaptikni unniñ tuḡḡlaptikni. ⁴ Nalupqisruutiginḡipiaḡipsi. Pikkutigipiaḡipsi. Arautiqallapiaḡtḡa. Iluqaḡun iḡuilliuḡutiptigun quviasrullapiaḡtḡa.

5 Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuqsiñgitchugut. Ihuilliuqtitaurugut qanusripayaakun—nagliksooqtitluta ukpiqsriñgitchuanun iqsipkaqhutalu qamuuna. 6 Aglaan Agaayyutim arakliguuruam tamatkuninja nikatchaktitauruanik tutqiksipkaqaatigut Titus aggiqman. 7 Arakkaurugut aggilhagun sulii arausriaqalhagun ilipsitniñ. Ilaan uqautigaatigut kimmu-tiqallapsigun tautugukhuna, aliasruutiqaallapsigunlu sulii piyummatiqallapsigun uvamnik. Taatnaqhuna quviasrutluktuna pakma sivuanigniñ. 8 Aglaktigun tuyuutipkun isrumaalutchaktikaluaqniqapsi, nunuurautiginqichiga. Saiñgisuutiligaluagiga tuyuutma ihuilliuqtitauraallañniqmasri. 9 Tarraasrii quviasruutiginqichaluaqiga alianniulipsigun, aglaan quviasruxtuna isrumaalulhapi simmigñiqmasri. Alianniulipsi pisulignigaa Agaayyutim ilipsitnun. Uvagut atniangitchipsi sukununniñ. 10 Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuliksraxanun. Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan alianaña nunam tikiutrirraqtuq tuquqimik. 11 Alianniuqtusri nalautlugu alianniugutigitqukkana Agaayyutim. Taavruma piliqipkaqagigaasri nalupqigingiqsitlugu killukuangisilaaqsi, uumigiliqsitlugu killuq, iqsigipkaqhugu, inugrugiliutipkaqhugu ikayuutiliksraqa, isrummiqsitlusriunniñ anasriñhuqsatlasriplugu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktikiksi patchisaungiliqsi tamatkunuuna savaapsigun. 12 Tarraasriiñ tuyuqtuna aglaamnik pisigisrunaqnagu taamna iñuk killukuuaqtuaq naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivugaani Agaayyutim ilitchuqnaqugiga qanutun piqpaksriqaliksi uvaptiknik. 13 Taatnaqhuta taavrumuuna arakkiptigut. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasrunniqman, atakkii irrutchigimigun nutaqtikkaupluni iluqapsitniñ. 14 Takku nangagipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapinapkanqitchipsitna. Uqautigikkavut supayaat ilipsitnun ilumutuurut, aasriiñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuurruttuq. 15 Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaagaasri itqaqamiun tupiksriyummatiqaliksi, sulii pagla'apsiun kamaksrihikunlu taluqsrihikunlu. 16 Quviasruutigillapiaqiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuanjuruat Aatchuihat

1 Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi ihuaqqutrisaanik Agaayyutim qaisanjanik ukpiqtuanjuranun Macedonia-mi. 2 Ihuilliuqpauraqaluanñaqmin inuqsriullapiaqaluaqhutinlu quviatchaugillapiaqtut, taatnaqhutinnaasiiñ tigummataipiagniqsut suoramiknik. 3 Piyumiñaqtutilaagmikni aatchuqurur, sipitluguunniñ uqautigaluaqtitnatin. Uqagiyumiñaqiga taamna. 4 Uqapsaaqtuiñaqaatigut ikayuutitlasrisrukutin savaakun Agaayyutim iñuiñi. 5 Aatchuutiqaqtut nigiuqingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutin inmiknik Agaayyutmun uvaptiknunlu Agaayyutim pisulhagun. 6 Uvvaasriiñ tiliugikput Titus aullaqniñjaniksimapmaun naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. 7 Aasriiñ pillautagniqapsi supayaakun—ukpiqsrihikunlu, uqautrihapsigunlu, ilisimahikunlu, piyummatiqalikhunlu, piqpaksrihapsigunlu uvaptiknik—taatnamik tigummataitqugipsi aatchuihikun. 8 Tiliuqhiñgitchuna aatchuqulusri. Uuktuagukkiga piqpaksrihiksi ilumutuupiaqmanaan aatchuqummatiqalipsigun, 9 takku ilitchuqigiksi ihuaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-nun. Sumik ayuqsrangitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayuqiaqhusri inuqsriulhagun. 10 Uvva uqautigisrukiga aatchuihapsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuñ aullaqniikkaqsi

ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuikunlu piyummatiqalikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiun naannialhanunaglaan aullagñikkaqsi uqiutqik piyummatiqaqapsi, aatchuğusri pisuqtilaapsitñi pigikkapsitñiñ. ¹² Aatchuğupsi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitñiñ, aasriiñ pig-ingisapsitñiñ. ¹³ Nunurisungitchipsi aatchuigimun qagavriuraaqtilugich atlat aatchuikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuiyumiñaqtusri inuqsraqtuanik. Aquvatigunli sippakuuqtualigumin ikayugisigaasripsuuq inuqsraligupsi. Inupayaagli piqagumuuq inugikkağmiñik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqaligñi itna, “Iñuk katitchivaallaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriiñ iñuk katitchivaallangitchuaq inuqsraqangitchuq.”

Titus Piqatinilu

¹⁶ Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitñun. ¹⁷ Ilumutun Titus-ñum akuqtuğaa pitchuksaagutvut. Utlagupiağatağasri. Sivunniqsuq taavrumiña inmiñik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriqługu nangautiqaqtuamik iluqaitñi ukpiqtuanjuruani qul-aqtualhagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanjuruat piksraq-taaginiğaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutiguptigin taapkua aatchuutit maniich. Savaaqallaptigun taavrumuuna kamasrugikput Atanguruag Agaayyun aasriiñ ilisimanaqsiplugu ikayuiyumaliqput. ²⁰ Qaunatiagiguktugut kisumununniiñ inunmun pasritqungitluta anjalallaptigun taapkuniña mikturuanik aatchuutunik. ²¹ Piyummatiqagtugut nalaunjaruakun, kisan Atanguruam qinilhani ingitchuaq aglaantuug qinilhatni inuich. ²² Piqasriqhutik taapkuak inñuk tuyuqaqmiuguttuuq aniqatiptiknik. Uktuagaluqaqtigu akulaiqlugu ilitchuğigikput ukpiginaqtuanutilaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpigiliutipiachusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuilhaptikni ilipsitñik. Nallipsipsuuq apiqsruutigik-pagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanjuruat, aasriiñ kamas-rugaak kamanautaa Christ-ñum. ²⁴ Taatnamik qinigtitchumagiksi ukpiq-tuanjuruapayaanun piqpaksripihqi uqqiraqtinik suli nalaunjahha nangaqapsi taapkunuja.

9

Iirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Ilitchuğigiga aglaktuksraungisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim inui. ² Atakkii ilisimagiga ikayuiyumaliqsi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuanjuranun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanjuruasii Achaia-mi itqaniağniłusri aatchuutilaapsigun uqiutqik. Piyumalaahipsigun inugiaktuat anjalaturut aatchuisukhutin. ³ Aasriiñ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiksrapsigun. Uqautigillautağipsi itqanaitkisiñiplusri. Aasriiñ taamna piilaanutqungitchiga. ⁴ Aasriiñ Macedonia-ğmiut aggiqpata maligluna ilitchuğigumitruñ itqanaiñgisilaaqsi, kannutchakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusri lu uqagillautaqhusri lu. ⁵ Tarra isrummiqsuna aniqatiuvut pitchuksaaguklugich tikitquplusri sivuani aggiłiksrapta. Ilinisa itqanaiyağisigaat akiqsruutigikkaqsi, suli aatchuğummatiqaqgipsi nunurausrunjaqasri.

⁶ Itqagługu una, inñuk nautchirriiruaq inugiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiñaqtuq inugiapiangitchuanik, aasriipsuuq inñuk nautchirriiruaq inugiaktuanik katitchiñaqtuq inugiallapiaqtuanik. ⁷ Inullaa aatchuğli sivunniutaagun isrummatmi, tigungmatigalugu pisunaqani suli

nunurikkausrunaaqani. Agaayyutim piqqagigaa iñuk aatchuġuuruaq quvi-asrukhuni. ⁸ Aasriiñ Agaayyutim aatchuġumiñaġaasri sipillugu inuġikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasriiñ aatchuutiksraqtatlasrigisirusri savaallautapayaanun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqałhani, “Nunniuqti siamitmatun, iñuk aatchuiñiqsuq suuraġmiñik siqñataitłuni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqaġigisigaat ilaan iħuaqputaa taimuġa.”

Psalm 112:9

¹⁰ Agaayyun aatchuġuuruq nautchiaksranik nautchirriiruamun qaqqiamiglu niqiksranik. Taatnatun ilaan iñuġiaksiñiġai suurat pigikkasri aasriiñ aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹ Inuqsrangigñiaqtusri supayaakun tigummataiħipsigun. Tarra savaaptigun iñuich quyyatiqaġniġaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuġaluġniġai inuqsriuġluqtuat Agaayyutim iñuġi, aglaan taavrumuunaptuuq iñuġiaktuat quyyatiqallapiġniġaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaigñiġagiksi ukpiqsriħiqsi Christ-kun, aasriiñ iñuich ikayuusriaqaqtuat nangāġisigaat Agaayyun tupiksriħapsigun tusraayugaġiksuamik suli tigummataiħapsigun iliñitñun suli iluqañitñun atlanun iñuġnun. ¹⁴ Aasriiñ iniqsruutiniġaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kamañaqtuaq iħuaqputaa Agaayyutim qaisaġa ilipsitñun. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiññiruq Savautriħigmiñi

¹ Uvaġa Paul. Inġigipsi Christ-ġum aggañaiħigmigun piisaangihigmigunlu. Taluqsraliġuunigipsitġa piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataunġitñama ilipsitñi taluqsraiññipluġa tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiñaitchipsitġa taluqsraitquluġa nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuġa akillihiqsuġuklugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriqaġnipluta nunam iñuisun. ³ Iñuuniġaluġaġnaptatimigikkaptigun aġuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴ Aġuyautivut aġuyautingitchai nunam iñuiñ, aglaan atuġikput Agaayyutim sañġiqpauraġa akiiliplugich iluqaisa tamatkua akillihiqsuutiruat [tusraayugaġiksuamun]. ⁵ Piyacquqtaġivut uqavaaġutipayaat niaquqtusriħatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun iħitchuġiliksranañiñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasriplugich Christ-mik. ⁶ Anasriñġuqsaiħiñiġaġuqtugut tupiksruutaitchuanik, iħitchuqsripqauraġupta tupiksriyumaiħipsitñik ilipsitñik.

⁷ Qiñihhiñiaqtusri sunik qaalhiñakun. Kiñapayaaq ukpiqsriñiġumi piginiłuni Christ-ġum isrummatigitqigłiun. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ġum. ⁸ Uqavigaaġutigillakkaluġupkuunniñ sañġiqutiqaġi Agaayyutim qaisaġa uvaptiknun kannusruutigiyumiñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma sañġiqutiqałhum piyaqquqtaqtitchumiñaitchaasri. ⁹ Iqsisaaġunġitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iłanich iñuich uqaġniqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqaġuuniqsuq sayaitchuatun, uqautriħasuli suilatan itluni.” ¹¹ Taatnatchich iñuich isrummatigilitruġ una, aglaan savaaġisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inġapta naagaqaa piiñnaptat. ¹² Iłaliqsuutiyumanġitchugut tamatkunuġa iñuġnun unniññ atriliummatiluta uqaġuuranun nakuuniraaqħutiñ. Uuktuutiqałhiñiaqtut inmiknun naipiqtuutiplutiñlu. Kanġiqsaiħiqtiñ qiniqtitkaat uuktuutigiaqsi'aminġ avatmun naipiqtuutiaqsi'aminġlu. ¹³ Uqavigaałlagunġitchugut uvaptigun aglaan uqaviutigihhiñiġaġikput

savaaksriusriaqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasrirusri savaaptigun. ¹⁴ Qaaniakautrangitchugut uqaqapta ilaginipluſri savaaptikni. Takku tikiutiqqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵ Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaan̄at. Aglaan niġiugaġigikput una, ukpiqsriġiqsi san̄isikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsitñun ittuanun. ¹⁶ Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaagiksuaq nunaaqqiñi atlani. Uqavigaagutigisrunġitchikput savaaġianik̄an̄at atlat iñuich nautchiivin̄mikni. ¹⁷ Iñuk uqavigaaḡniaḡumi, uqavigaaḡutiqaġli Agaayyutmik kisianik. ¹⁸ Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk uqavigaaḡtuaq in̄miñik nakuuniraq̄huni aglaan ilaan akuqtuġisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqqiraqtin̄ġuaqtuallu

¹ Uvvatuq Agaayyutikun anuqsrutuiraallaksit̄ġa kinnan̄aaqtuatun itkaluaġniġuma. Anuqsrutillañniapiaqsit̄ġa! ² Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñaqscripmatun ilipsitñik. Atriquaqtusri ipqitchuatun ilaqatnikkumaaqtuatun qaiññiakkaptun atautchimun ilaqatiksramun, taamna Christ-ġuruq. ³ Nuyuaq̄qutigipsi isrummatisi qaayuġnaqsiviaqtut suli killukuaḡutipkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piq̄paksriġiġmiñ Christmun, atripluġu nimiḡiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruġmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk agġiġuni quliaqtuaqaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuaġinḡisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaaḡiksuaq̄m̄iglu akuqtuaġianikkapsitñiñ, pitchiġiaġisiruaton irrusriqaqtusri. ⁵ Kiñulliq̄piañunġiñasrugirun̄a tamatkunak̄ġa qauk̄hunasrugiplutin̄ uqqiraq̄tauruaniñ. ⁶ Ilisaqsimaruatun uqaq̄taulguitchaluaḡuma, ilisimarun̄a sumik uqaq̄tilaamnik. Qiñiqtikikput taamna nalupq̄inaiq̄luġu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauñiġpa uvañnun atmuktiqama kivigukhusri quliaqtuaġniraġaluñ tusraayugaaḡiksuaq̄anik Agaayyutim akiilaaq̄luñ? ⁸ Ivayaqtuirun̄a atlaniñ ukpiqtuan̄uruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriġksraptik̄nun ilipsitñik. ⁹ Nayuutiġlamni ilipsitñi, inuqsriuliqama ihuilliuqtitchiñġitchun̄a kisumikunniñ. Aniqatiut agġiqamin̄ Macedonia-miñ qaitchaat inuġikkapayaaḡa. Supayaakun akiyausrunġitchun̄a ilipsitñun. Qaunatiq̄iaġikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqaġuupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqaġipmigiga ilumutuuruuq. Kia-unniñ iñuum nunañani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaa uqavigaaḡutiqaġiġa quliaqtuaqama akiilaaq̄luñ. ¹¹ Suvaata quliaqtuaq̄pik akiilaaq̄luñ? Piq̄pagin̄iñivisi? Agaayyun ilisimaruq piq̄pagillapiaq̄tilaapsitñik.

¹² Savaaġikkaġa savaaġituiñaḡisigiga, [amiami quliaqtuaqtuiñaḡluñ akiilaaq̄luñ]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaaḡtuat savaaq̄aġniplutin̄ Agaayyutim savaan̄anik, tuvrapiaq̄luġu uvagut suraġaġipput. ¹³ Taatnatchich iñuich tanġiġlaakun uqqiraq̄taurut. Kinnitñin̄niaġikun savaaq̄aqtut, qiññaḡmikkun atlan̄uġuurut iliplutin̄ uqqiraq̄taisan Christnum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvataku tuun̄gaq in̄miñik qiññaniktaġuupmiuq israġulgatun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quviġusruutiksraunġitchuq tuun̄gaum savaktai qiññaniktaq̄pata nalaun̄aruahum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaq̄aġisiruq maligulluġu savaan̄at.

Paul-ñum Nagliksaaġutaa Uqqiraq̄taupluni

¹⁶ Uqautitqiḡlapi, isrummatiginasrit̄ġa kinnan̄aaqtuatun inniñluñ. Kinnan̄aaġniġaluaḡupsit̄ġa akuqtuqsit̄ġa taatna, uqavigaaḡtuallakkumuun̄ali mikiruamikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkaġa tamanna pitqutigin̄itchaluaḡaa

isrumagitluqunġitchiga avataagun qinikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuaqupluġa tamatkunuuna quviqnaqtuatigun sagviqsautigun uvaġnun, kakitlaġnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlaġnaq uqqiraqtigigaa tuunġaum. Ilaan naġniġaana kamasraaqunġitluġa uvamnik. ⁸ Piñasruniaglaan ikayuqtisriugaluqtuġa Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvaġniñ. ⁹ Uqautiħhiġaana, “Iħuaqqutriħiġa naamaruq ilipnun, takku saġġiga naamasrisuuruq sayaiħliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaagiga pilguirrutiga, Christ-ħumli saġġia itchumuun uvaġni. ¹⁰ Taatnaqħuġa Christ piqutigioplugu quviasruguuruġa sayaiħliuħiġmi, pisaayugautauħiġmiħu, sakiqniħiġmiħu, nagliqsaagtitaħiġmiħu, iħuħliuqtitauħiġmiħu, takku sayaiħliuħiġama sayakturuġa.

Paul-ħum Isrumaaluutigigai Ukpiqtuanħuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuġa kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniġa, aglaan ilipsi uqaqusraaqħuġa taatnatun. Ilipsi uqaġiraksraġaluapsitħa nakuuruakun. Atakkii kiħnulliqpianuħuġa inġitmiuġa tamatkunaħa uqqiraqtillautaunġitchapsitħiñ, suunġitchaluanħaġma. ¹² Iħitħuqutai uqqiraqtipiaqtuam savaaħururakun- napsitħi anuqsrukun, iħitħuqutitigunlu quviqnaqtuatigunlu suli saġġiħu savaatigun. ¹³ Qanuqħusri piviaginġiħiñvisi atlatun ukpiqtuanħuruatun naġitaqanġitħama ilipsitħik iħuuniutiksrapkun? Natqigusraħaallaħniagsitħa kil-lukuagħasrugupsitħa.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaħhiħaagħuqtuġa ilipsitħun. Akiyaayumiħaħitħuġa ilipsitħi, takku pakaaqanġitħuġa sunik pigikkapsitħik aglaan ilipsi, taatnatun ililġaat sunnaħniutriruksraunġitchut aħayuqaamnik, aglaan aħayuqaat piraksraġigaħ ililġaħi. ¹⁵ Quyyatigiħiġa ikayuħiħiġa supayaakun qaisimaaqħuħalu ilipsitħun. Uvvami piqpagiliutillapiagħniġupsi taatnatun, piqpagiraksraġigipsitħaptuuq. ¹⁶ Iħsimagaluaħusri, natmaunġitħuġa ilipsitħi, aglaan iħsri uqagtut iħiħiħuġa pisaasruqtuatum manniugħitħiħniagħniħuġa ilipsitħiħ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuħniħpisi nalliatigun iħuktigun tuyuħiraġakkapkun ilipsitħun? ¹⁸ Pitchuksaagħa Titus utlaquħusri, suli piqasriħuħu aniqatmik iħsimakkapsitħik. Titus- ħum ivayaqtunġitħaħsri, takku isrummatiqagtuguk iħuunniħsriħaħunuk atiruamnik. ¹⁹ Tuyuħtiħa isrumapkaħuħnaħaħsriħu kiuniagħniħuħiħ akitħaħtiħiħ iħsautriħħuħ. Uqagtugut sivuħaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaħ, iluħaagun savaagħkaptigun makitammaagħksitqugikput ukpiqħsriħiħi. ²⁰ Anayasruutigigħa utlakħpsi iħuuniaħiħanġiħiħasrugħusri alġaħsruutigħkħapkun suli itmiħuġa niġiħuħiħsapsigun. Anayasruktuġa uħavaagħsrugħusri, siqħakkutiħaħsrugħusri, qinħusri, iħliktulusri, piħiħitħuħakun uqautikkutilusri, saħurrutilusri, qutħiħiħkun niaquħtħsriħusri, atausriħmħaħiħusriħu. ²¹ Anayasruktuħasuli utlatqikħpsi, Agaayyutimnun atchiksillapiatħiħsraħa sivuħqapsitħi, takku qirratiginiagħitka iħuħiħaktuat killuħsaħniħuħaħ sivuħni isrummitqinħiħasruħaħatiħ uvuħanunagħlaan qaayuħnaħtuħamiħ, sayuħaħiħmiħu, suli timim piħuħnauħaħniħ malinħuħuħtiħuħiħ.

13

Aquħliħ Kiliktuħtiħ Iħammiuħtiħu

¹ Uvva piħaħtiħiħka utlaħtiħiħma ilipsitħun. Itqaħiħuħu, “Kiħaunniħiħ iħuk pasikħutiħaħpan iħuħmun iħsimariħaħtuħsraħuħ malħuħnik naaga piħasrunik nalupqħsrunġitħuħanik iħumuħuħħaħun paħtiħsim.” ² Kilianikħpsi nayuħtikama tuħliħni, aħsriħiħ kiligukħpsi aħlaktigun nayuħtiħiħħamni. Uqautianikħsima'ħpsi taimħani uqautiħtiħiħniħiħaħiħ iluħanħiħun

killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaagutiyumiñaitchut.
³ Nalupqinaigukkiksi Christ-ñum uqağuułha uvapkun. Nalupqinaigumiñagiksi umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitchuanğitchuq, aglaan sanñiqapiaqtuq ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim sanñimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan iłitchuğipkağipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim sanñiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uuktugusri ilipsitñik iñuugaluaqmañaaapsi ukpiqsriłikun. İlisimangitpisiuñ Jesus Christ itilaaña ilipsitñi? Qiñiğnaqtinniağiksi agaayyutikuagupsi –ukpiññuangisuağupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq iłitchuğisriuñ agaayyutikuagqtilaagput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqaqungitłusri pigiitchuamik. Qiñitlutqunğitchikput nalaunñaniłuta. Aglaan savaağiraksrağigiksi nalaunñaruuaq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akilliliqsunğitchikput ilumutuuruuaq aglaan savalhiñaqtugut pisigiplugu ilumutuuruuaq. ⁹ Quviasrugaqtugut sayaitñapta aasriñ sanñisi'apsi. İñiqsruutigipsi nalaunñasripkatqiliksraqsigun agaayyutikuahipsigun. ¹⁰ Taatnaqłuña aglakkitka tamatkua nayuutingitñama ilipsitñi. Utlautianikkuma suammatisrunğitłusri atuqapku sanñiqutiqałiq Agaayyutim qaisaña uvañnun. Taavrumuuna sanñiqutiqałikun makitatqugipsi, piyaqquqtağunğitchipsi taavrumuuna.

¹¹ Aniqatiumaan, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim maliguağlisi. İhuaqsruğlugich piqutisri kamagilugillu pitchuksaağutitka, anigutilusri avatmun qiñuiññaqautilusrił, Agaayyutimli piqpaksriruam uvaptiknik qiñuiññaqaqtitchiruamlu nayugumagaasri. ¹² Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. ¹³ Agaayyutim iñupayaanñi nayaanñanik tuyugaasri. ¹⁴ Uvvatuq ihuaqutrisaan Atanguruam Jesus Christ-ñum, sulı piqpaksriłhan Agaayyutim, sulı piqataulhan İpqitchuam İrrutchim nayuglisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunġitchuŋa iŋuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam aŋipkakkanan Jesus Christ tuqunaruaniŋ piksraqtaagigaanġa tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanġanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta iħuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq iŋmiŋik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiŋ iħuuniaiptikniŋ maliġutlugu pisulħa Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiinauruq

⁶ Uvaŋa kaŋiqsiŋiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqpisiuŋ Jesus akuqtuŋanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Iħuaqqutriħiġmigun tuqħuġaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuamun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuamik piitchuq! Aglaan ilaŋisa iŋuich alapititkaasi atlaŋnuqtaġniaqħuġu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuamik nalaunŋaruakun. Aglaan ilaŋisa iŋuich uqautiġaasi atlaŋnuqħuġu. Uvagut naagaqaa isaġulgum qilaŋmiŋ uqagiguptiġu atlaŋnuġlugu nalaunŋaŋitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqatuaat atlaŋnuqħuġu. ⁹ Uqautiġitqinħiaġiga uqautiġikkaġa sivuani, Quliaqtuaqahiqput tusraayugaagiksuamik nalaunŋaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaġigaat atlaŋnuqħuġu. Agaayyutim suksraunġiqsinniaġai taatnatchich iŋuich qanġapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaġikapku tusraayugaagiksuaq quliaqtuaatlaitchuŋa quyalisuħiħiaġlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqħuġaasiŋ pisuqtilaaptun quyalisuħiħiaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitħiŋnianiġitchuŋa iħuŋnik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtiġuqtilaŋa

¹¹ Aniqatiumaan, iħitchuġitquġipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaġa iħuŋniŋ iŋitchuq. ¹² Atakkii akuqtunġitchiga iħuŋniŋ, naagaqaa kia-unniŋ iħisautiŋitkaanġa, aglaan akuqtuġiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanusiutilaġa iħuk iħuunħaġma Jew-ŋuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitatka ukpiqtuanuruat Agaayyutmun suli piyaqquġniaqħuġich ilunŋuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritħukħuŋa Jew-ŋuruat ilitqusiatiŋik iħuġiaktuaniŋ iħuunqatiumniŋ, piyummatigillapiaqħuġu ilitqusiati sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iħuaqqutriħiġmigun piksraqtaagigaanġa savautitqupluni anigaluaqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviiħiksrani iġħiġmiŋik uvamnun quliaqtuaġitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ŋuŋitchuanun. Taatnaqħuŋa ikayuqtisiuŋitchuŋa iħuŋniŋ. ¹⁷ Jerusalem-muŋitchuŋa taapkunuŋa uqqiraqtaunġaniktuanun sivumni aglaan qilamiksruallapiaqħuŋa Arabia-muktuŋa. Kiŋuagunaasii utiħitchuŋa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuŋa piŋasut ukiut aquatiġun qiŋiġiaqħuġu Peter nayuutipluŋaasiŋ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiŋiħitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiaġikkaŋa Atanġuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanuŋitchut. Sivuġaani Agaayyutim uqatluŋa ilumutuuruam. ²¹ Kiŋuagun Syria-muktuŋa Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuanuruat Judea-mi iħisimaŋitkaatŋa kigiŋapkun. ²³ Iliŋisa tusaahħiaġaatŋa itna, "Taamna iħuk

nagliksaagtigikkaqput sivuani piyaqqugniaqługulu ukpiqqutvut aglaan pakma quliaqtuağiliutinigaa ukpiqqun inmiñik.”²⁴ Aasiñ ilinisa nangagaat Agaayyun piquitigipluna.

2

Paul-ñum Akuqtukkaulha Atlanun Uqqiraqtinun

¹ Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utilgitchuna piqasiqluna Barnabas-mik, suli aullautripluna Titus-mik. ² Aullaqtuna Agaayyutim aullatqiqupmana. Sivulliuqtauruat ukpiqtuanuruani suksraagitñitqungitkitka quliaqtuağianikkamnik suli quliaqtuağiniakkamnik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuamik quliaqtuağikkamnik katimmatillakmatna. ³ Kiaunniñ nunuriñianjitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitñutchiqulugu Jew-ñunjitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilanisa ukpiqsriññaqtit Titus taatnaqunigaat. Ilaliutiniqsut nalunautchiplutin naipiqtuğniathiaqhuta. Ilitchuğisukkaat patchisaiñqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat maligutaksrañitñiñ. Aasriñ savaktaagrugiliutitqiguatigut Moses-ñum maligutaksraiñun. ⁵ Taatnaqugaluaqtitluta malinñugutingitchugut takku inuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutin sivulliuqtauruat ilaragajitchut sumik quliaqtuağikkamnun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun inuktitun. Sivugaani Agaayyutim kiñanniiñ nakuutlunitchuq atlaniñ inunniñ. ⁷ Aglaali ilitchuğigaat Agaayyutmun uvañalu Peter-lu quliaqtuaquñipuk tusaayugaagiksuamik, uvaña Jew-ñunitchuanun aasiñli Peter Jew-ñuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, suli uqqiraqtiguqtitluna Jew-ñunitchuanun. ⁹ James-lu Peter-lu suli John, kamagikkauplutin sivulliuqtauruat, ilitchuğigaat Agaayyutim qaitchiñha uvamnun uumiña savaaqahimik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvañalu Barnabas-lu. Tarra añigutirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuamik Jew-ñunitchuanun aasiñli ilinich Jew-ñuruanun. ¹⁰ Inihhiñagniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutin ukpiqsriñruat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkaga atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akilliligiga inuğiaktuat ukpiqsriñruat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuagtuq. Peter Antioch-mun aggianikman nigiqatausuugaluagñiqsuq ukpiqsriñruauplutin Jew-ñunitchuani. Aglaan ilanich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutinigai inuich isumaqaqtuat inunñun nalunaitmiutchiğugich. Taatnamik Peter piğñiqsuq inmiñik Jew-ñunitchuaniñ nigiqatiginaiğugillu. ¹³ Atlas Jew-ñuplutin ukpiqsriñruat ilaliutiniqsut Peter-mun nigiqataunaiqhutin Jew-ñunitchuani taimmaasriñ ukpiññaqtiguqhutin. Unniñ Barnabas malinñugutipmiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴ Ilitchuğikapku inuuniañihat tuvraglugu ilumutuuruana tusaayugaagiksuaq uqautigiga Peter sivugaatni iluqanisa, “Jew-ñugaluaqtutin aglaan inuuniaqtutin Jew-ñunitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñunitchuat maligutचितquplugich Jew-ñuruat atuiñhatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunğitchuatlu Anniqsuqtaurut Ukpiqsriñikun

¹⁵ Ilumutuullapiaqtuq Jew-ñupluta animaiqput, makunatitunñilaq Jew-ñunitchuatun killuqsagtutin. ¹⁶ Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaatigut inmiñi tupiksriñhiñagupta maligutaksramik, aglaan nalaunñasripkağniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpiğigikputtuq Jesus Christ, aasiñ ukpiqsriñhiñagupta

Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunnasripkağniğaatigut. Agaayyutim nalaunnasripkağumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunnasuktuaq Agaayyutmi tupiksriñhiñahagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunnavigiguptigu Christ ilaanun nalaunnasripkaquluta sivuğaani Agaayyutim, ilitchugiraupmiugut killuqsaqtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-ñunitchuat. Taamna qiniqtitpa Christ-tuuq killuqsaqtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunitchuq. ¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigiqqaaqapku maligutaksraq ihuanñiñiplugu aasiñ aquagun uqautigitqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguiriguqtuna. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruna maligutaksramun. Pakma iñuutlasiruna Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqatauruatun piuna. ²⁰ Taatnamik uvañaunğıqsuq iñuuruuq, aglaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuullamni timipkun iñuullapiaqtuna ukpiqsriñhapkun Iğñinanik Agaayyutim. Piqpagigaana suli qaitchipluni iñuulligmiñik piqutigipluna. ²¹ Ayanitkiga Agaayyutim ihuaqqutrilha. Iñuk nalaunnasritlasiniqpan Agaayyutmi tupiksriñhiñahagimigun maligutaksranik, Christ-ñum tuqulha inuqnangitchuq.

3

Maligutaksrat naagaqaa Ukpisriñiq

¹ Galatia-ğmii, kinnauruasii! Kia anatkuaqpasri? Quliaqtuağutigipsi nalupqinaillapiaqlugu tuqulhagun Jesus Christ-ñum sannigutami. ² Ilitchugisructuna uumiña ilipsitñiñ, akuqtuqpsiun Ipqitchuag Irrusriq tupiksriñipsigun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiğıplugulu, taatnaqhusi akuqtuğiksi Ipqitchuag Irrusriq. ³ Aullağniqqaaqlugu Agaayyutikuahiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutmugukpsi pakma sanjipsigun? Taamna kinniqtaullapiaqtuq! ⁴ Nagliksaagutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suilaamun itpat? Ukpisriñiqsi atugumiñaitpa? Taatniitlaitchuq! ⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quviqnaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuumik ukpiqsrisrusri.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriñiqsuq Agaayyutmik. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunnaruagiplugu. ⁷ Taavrumuuna ilitchuğitlagiksi aullağvipiaqaqtılaanat Abraham-mik—iñuich ukpiqsriuat Agaayyutmik tunnavigiplugulu. Tamatkua aullağvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqalhatigun nalaunnasripkağniğniplugich iñuich ukpiqsriñhatigun. Taatnaqlugu Agaayyutim quliaqtuağutiniğaa Abraham tusraayugaallutamik inilğan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisiruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiña. Taatnaqhuniiasii ikayuusriaqaqtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriuat Abraham-tun ikayuusriaqagisirut piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatinj iñuich niğiugaqaqtuat nalaunnaruanusrukhtinj sivuğaani Agaayyutim tupiksriñhiñahagimiktigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaqquğvinjmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñgitchuag supayaamik aglausimaruani makpiğaanñi maligutaksram piyaqqukkaugisiruq piqutigiplugu tupiksriñgihhi.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñaunniiñ iñuk nalaunnasripkağumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksriñunipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna, “Iñuk nalaunnaruq sivuğaani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriñikun.” ¹² Aglaan iñuk tupiksriuruaq maligutaksramik [Moses-ñum

qaisanjamik] tunḡaviqanḡitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalḡhani itna, “Iḡuk tupiksriuruq maligutaksram iniqsruaḡipayaakkanjanik iḡuugisiruq.” ¹³ Tupigiyumiḡaitkaptigu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ḡum tasuḡaatigut Agaayyutim atanniḡhaniḡ inajiutiligmigun uvaptiknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalḡhiḡi itna, “Iḡuk naktitauruq napaaqtumun taamna taiyuaniḡluutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaḡḡugu Jesus Christ-kun taamna ikayuusriaq tikiumaniqsuq Jew-ḡunḡitchuapayaanun Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa Abraham-mun. Iḡupayaaq tunḡaviqalḡhiḡaḡtuq Christ-mik akuqtuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkaḡanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniḡatiumaan, uvva urrakusraun iḡunḡmikḡaḡtaq, iḡḡuk akiqsruutipmaknik aglautiplutik suli nalupqinaiyausriḡḡugu avatmun, nalliknikunniḡiḡ suksraaḡumiḡaitcha taamna inillaksimaaniktuḡaḡ sivunniḡuḡun naagaḡaa atlanḡuḡumiḡaitḡugu. ¹⁶ Agaayyun akiqsruutiḡaḡniqsuq Abraham-mun kiḡuvianiḡunlu. Agaayyun nipliḡḡitchuq itna, “Kiḡuvianun” iḡuḡiaktuanun, aglaan nipliḡsuq, “Kiḡuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriḡ Christ ittuq. ¹⁷ Una itnautigikkaḡa, Agaayyutim maligutaksraḡa qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinaiḡaniḡaaḡtitḡugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniḡuḡtaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqḡaaḡtitḡugu suksraakkauyumiḡaitchuq, atrilḡugu iḡuum anḡiḡutaa nalupqinaiyaqsimaruaq suksraakkauyumiḡaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuḡniaḡpatigut akiqsruutigikkaḡanik tupiksriḡhiḡaḡpta maligutaksramik? Qanḡa, taatniḡḡitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutmigun.

¹⁹ Supayaaq tunḡaviqaaḡan ukpiqsriḡḡmun, suvaata maligutaksraḡaḡpisa? Maligutaksraḡ illatauniqsuq aquagun tikkuḡaḡutitḡuplugich iḡuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraḡa Moses-ḡum iḡuich maligutaksraḡigaat agḡiḡḡiaḡhanunaglaan kiḡuvianuruam akiqsruutauruam. Israḡulḡich qaiḡḡiḡaḡat maligutaksraḡ akunniḡutauruamun, aasriḡi tikiutinigaa iḡunḡnun. ²⁰ Aglaan akunniḡutauruḡaḡ inuḡnangitchuq atausriḡhiḡaḡ iḡuk itman. Aasriḡiḡ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraḡaḡa?

²¹ Uvvaasriḡiḡ maligutaksraḡ akitḡaunmmatiniḡaḡa akiqsruutaiḡun Agaayyutim? Taatniḡḡipiaḡtuq! Tarra maligutaksram qaitchitḡaniḡpagich iḡuich iḡuḡḡimik, ilumun nalaunḡatlanayaḡtugut Agaayyutim sivuḡaani maligutchiḡaptigun taavrumiḡa maligutaksramik. ²² Aglaan taatniḡḡitchuq. Agaayyutim uqalḡhan uqautinigaa iḡupayaaq tigutaanuniḡḡugu killuḡsautmi. Agaayyun aatchuḡḡniqsuq akiqsruutigikkaḡmiḡnik iḡunḡnun piḡutigiḡlugich ukpiqsriḡḡatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunḡiḡaḡ tamatkunḡa tunḡaviḡaḡtuanun ilaanuḡhiḡaḡ.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaḡnagu tigutaḡḡiniḡaatigut maligutaksram. Patchisaiḡsimaitchugut ukpiqqutim tikiḡḡiaḡhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniḡiniḡaatigut agḡiḡḡiaḡhanunaglaan Christ-ḡum. Tarra Christ agḡiḡman tunḡavigiaḡsigikput Christ anniḡsuḡupluta killuḡsautiptikniḡ. Taatnaḡḡugu Agaayyutim akuḡtuḡaḡatigut nalaunḡasriḡluta ukpiqsriḡḡatigun Christ-mik. ²⁵ Aasriḡiḡ pakmapak ukpiḡumiḡaḡsikapta Christ-mik ataniḡanaiḡsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik iḡḡiḡiliutigaasri Agaayyutim tunḡavigikapsiḡ Christ Jesus ukpiqsriḡḡisigun. ²⁷ Iluḡasri paptaakkaukapsi atausriḡḡuḡataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liḡaa. ²⁸ Atlagiḡaiḡsut

aġnakun aasrii ilaqataa patchisaitchuakun aġnakun. ²³ Igñiña savaktaagrükun aġnakun aniruq iñuich piqusriatigun. Aglaan igñiña patchisaitchuakun aġnakun aniruq Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuñiña atrikusautiqaqtuña. Tarra taapkuak aġnak ittuk malġuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruaq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaña iggiġmiñ atilijmiñ Sinai-mik. Iñuich iñuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagruatitun. Aasriiñ aġnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatu ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iggisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriqaqmiuq marrumiña nunaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iñuich savaktaagruurut atakkii aňalatitlutinj maligutaksramun. ²⁶ Igłua sivunniugutauruaq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaña Christ-kun. Aasriiñ aġnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatu ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilanjmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna iñuich patchisaitchut atakkii aňalatitlutinj Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruq Agaayyutim uqałhani:

“Quviasrugiñ aġnaaq qitungitlaitchuatin!

Atugiñ quvianakun nipitusilutin,
igñisuktuam atniġñañanik iglutungitchuatin!

Atakkii aġnaq suksraakkauruaq qitungaqtaluñniaqtuq
taavrumakña ilaqatiqaqtuamiñ.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma aňalatinaiqsusri maligutaksramun. Ililgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa. ²⁹ Aglaan inilgaan igñiq aniruq pisulhatigun iñuich piyuaqłigñiqsuq igñiġmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiġmigunlu pisulhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqałha uqaqqa? “Aullaqtirruñ savaktaagrük aġnaq igñiñalu, takku savaktaagruum aġnam igñiña paitchaktaaqatauruksraungitchuq igñiñani patchisaitchuam aġnam.” ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, ililgaagingitchaatigut savaktaagruum aġnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aġnam.

5

¹ Christ-ñum patchisaikkaġigaatigut. Taatnaġusri makitavigisriun payañaiġusri iñuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqinñiaqasri maligutaksramun!

Iñuuniaġitchi Atanġiqsimaruatun

² Naalaġnisitchi! Uvaña Paul ilitchuġitquġipsi uumiña: nalunaitñutchiqsitkupsi Jew-ñuruatun nalaunñapkaġniaġasugalusri sivuġaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtingiññiqsusri. ³ Kilitqilgitchiga kisupayaaq iñuk nalunaitñutchiqsittuq: Taamna iñuk tupiksriksrauruq iluqaitñik maligutaksranik. ⁴ Nalaunñasipkaqtausukkupsi Agaayyutim sivuġaani tupiksriłipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli piñanikhusri iluaqutaaniñ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niġiugaġigikput Agaayyutmun nalaunñasripkaġisilipput inmiñi ukpiqsriłiptigun. Taamna utaqġigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunñavigikaptigu Jesus Christ kisan iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutalhalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriłiq savaaqqtuq piqpaksrilikon.

⁷ Piłlautaġaluaqtusri tupiksriłusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtipasri agaayyutikuagialipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqłuqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatqiaġiġlugu ilisauttun naalaġnikkaqsi, takku itnaqsimaruq “Mikiruuram puvlaksautim

puvlagataqtittagigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtilaasqi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiñjuqsagñiağaa iñuk avatvaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-ñuruat piyuagugaaqpatña? Quliaqtuağingigigaa iñuum nalunaitñutchiruksrauħa. Taamna ilumun inniqpan iħuilliuğutiqağayaitchuña iñuñnik quliaqtuaqama Christ-ñum tuquħhanik sannigutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsitñik igruiglich inmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaaasri. Taatnamik kil-luliqitqinñiaqasri kanigruaqtapsigun, aglaan piqpakutikikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniagutigupsi pisaanñatiaqsilusriħu avatmun, qaunatqiağigitchi! Piyaaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanigruaqtam

¹⁶ Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitchiun iñuuliqsi. Taatnağupsi malinñuğutiyumiñaitchusri kipiğniugutaiñun kanigruaqtam. ¹⁷ Takku kanigruaqtam kipiğniugutai akitñaummatirut kipiğniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, suli kipiğniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiğniugutaiñun kanigruaqtam. Taapkuak igluliuğutiruk avatmun. Taatnamik patchisaiñgitchusri pitlailugich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitnapsi, aňalatiqangiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kanigruaqtam malinñutraqtitkaatigut sayuñagimun ilaqaatiqağaluagumi, atlatuğimun ilaqataitkaluağumilu, qaayugñagimunlu, aňalalguighimunlu uvaptiknik, ²⁰ putqatağimunlu aanguanun, aňatkuuğimunlu, uumikkutighimunlu, sanmisighimunlu, siqñatuagimunlu, qatmiksaagimunlu, uqavaağuuğimunlu, avgumagimunlu, inmikuağutmunlu, ²¹ pinatuğimunlu, iñuaqtuğimunlu, imiliguuğimunlu, pivaahautigiplugu quviasrunñiağimunlu suli atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluagmigiğipsi sivuani, aasriñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim añaayyuqautaaani. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpaksripkağaatigut quviatchauğigimiglu, tutqutmiglu, manimmilgutmiglu, iħuaqqutriğimiglu, nakuuğimiglu, tuniqsimmatrigimiglu, ²³ piisaangighimiglu suli aňalataalguğimik inmun. Iñuk iñuuruaq tamatkunuuna taluqsragumiñaitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasri tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutiniğaat kanigruaqtat pisugruağutituummaan kipiğniugutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniağvigiguptigu Ipqitchuaq Irrusriq, ki aňalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamañniħuta isrumaruksraungitchugut uvaptiknun, qinnaguksaağutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

6

Ikayuutititchi Avatmun

¹ Aniqatiumaan! Ilaksi aňuraukpan killukuakikun ilipsi aňalatittuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksragigiksi taamna iñuk piisaangighikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii aňiqusraaqtitpiaqmisi. ² Ikayuutititchi avatmun sakiqniugimun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumailliuğutipsigun. Taatnağupsi tupigillapiagñiağiksi maligutaksraq Christ-ñum qaisaña. ³ Kiñapayaq iñuk isrumagumi nakuutluñniħuni atlaniñ, suungiññağmi, kinnillapiaqtuq inmiñun. ⁴ Iñullaa naipiqtuğli inmiñun Agaayyutim sivuğaaani surağalħi nakuupmagaan. Suragaħi nakuuniqpan

isrumakkutigillautagñiaqtuq inmiñik. Kamasraagumiñaitchugaasriiñ nakuutluñniłuni atlaniñ. ⁵ Atakkii iñullaa isivgikkauniaqtuq iñuuniahiğmigun.

⁶ Iñuk ilisautikkauruaq Agaayyutim uqalhiñik qaitchiruksraupmiuq ilisautriruamun suurağmiñiñ. ⁷ Ukpiqsasri, kia-unniñ Agaayyun mi-tautigiyumiñaitchaa, atakkii iñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiğmisun, atrilugu nunaliqiri katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiikkağmiñik. ⁸ Taatnamik iñuk tunñaviqağumi inmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaqquğimik isruitchuamik, aglaan iñuk aňalatiqağumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuuiğimik isruitchuamik. ⁹ Aasrii minguuatillaakput nakuurualiqiliq, takku qapinaitchupta Agaayyutim akiliiviksrañani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, piviksraqaqtılaaptiktun ikayuglavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauruat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Pağlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka anipiaqtut. Taatnağlugu ilitchuğitlasrigisi uvamnun aglaağitilaanitiñik. ¹² Iñugiaktuat Jew-ñuplutin ukpiqsriuat isrumatqugaasri nalaunñaniłutin tupigikamitruñ maligutaksraq. Aglaan nuyuağniqsut piyuaqsiuniagaşrugalutin malikkumin Christ-mik kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutin nunurigaasri nalunaitñutchiqplusri. ¹³ Nalunaitñutchiqurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitñutchiñiksraqsi kamasraağutigilhiñaguklugu nalunaitñutaña timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaağutiqaqtuña kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuqułhagun kikiaktuutriviñmi kanigruaqtuq tuquñaruq uvamni, sulii pakma kanigruaqtam aňalatlaiquña. ¹⁵ Tunñavigikaptigu Christ Jesus kisan iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiłhalu suutaungitchuq, aglaan iñuum anniqsuqsimałha nutaamun iñuuiğmun Christ-kun. ¹⁶ Iluqağmin aňalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaağigai tamatkua iñuich, Israel-aagmiupiağugich. Tamatkua Agaayyutim qinuiññanalu ilunñuktanalu pigigaat.

¹⁷ Uvakñaniñaglaan kia-unniñ iñuum pimaquutitqinğilina, takku qilğut timimni qiniqtitkaat savaktaağruupluña Ataniğmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniqatiumaan, ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayugumagaasri. Taatnatuq.

añalatchisiqapayaaqtuanun sanñiqaqtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiñaunniñ sanñiqatlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ añalatchipkağaa supayaaniglu iñupayaaniglu nanipayaaq. Suli Agaayyutim Christ qaukhiğutitkaa ukpiqtuanjuruapayaanun, niaquq añalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiqsirruapayaat Christ-ñum timigigai. Tamatkua naamapkağaat Christ-ñum timaa atakkii Christ-ñum naamapkağai supayaat nanipayaaq.

2

Tuqułiğmiñ Iñuuligmun

¹ Iluqasri tuqunaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritłaitłusri Agaayyutmik killuqsaqhusrił. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik añalatchirrutimik silami, malikługu iñuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatkunani iñuñni tupiksriñgitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iñuuniagaluqtuani kimmutiğruañagun timipta, quyaliplugich pisukkanı timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktitun tupiksriñgitchuat Agaayyutmik uvagut piyaqquğniağaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunñuktaña kamañtuq suli piqpagillapiagñiğaatigut. ⁵ Tuqunagaluaqtitluta killuğmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Iħaaqutaagun anniqsukkaorusri. ⁶ Anıtqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ñum qılañmi. ⁷ Taivrumani tikitchuksrami Agaayyutim qıñiqtitchukkaa uukuğnağumiñaitchuaq iħaaqutriłi uvaptiknun aasriñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksriłlapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Iħaaqutaagun anniqsukkaorusri tumigiplugu ukpiqsriłiq. Anniqsutłaitchusri ilipsitnik. Aatchuusriagıgiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaunniñ annautriłhiñañiğumi inmiñik savaallautaqağimigun taamna iñuk uqavigaagutiqağayaqtuq. Aglaan annautraunğitchusri savaallautaqağıpsigun. ¹⁰ Agaayyutim nutaagutitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniğniğaa inilğaanımma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriññuqatigiłiq Christ-mi

¹¹ Itqagısiun inilğaan anıliqsi Jew-ñunğitłusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutchiğniqsuat timimiknik qaahıñakun taiyuutiqağniqsut ilipsitnik nalunaitmiutailaanik. ¹² Itqaumalugu taimani atausriññuqatigiñaitkiksi Christ. Avakñaqtaurusri nunaqataunğitłusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiññapsi Agaayyutim sivunniğutigıkanıñ iñuñmiñun suli iñuunianñapsi niğıugaitłusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatni unasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ñum aña maqipkakkauruaq tuqutipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qıñuiññaaqtugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñunğitchuatlu atingitmata uumikkutiplutiñ Christ-ñum atausriññutlasipkağai, siqumitkaa avgutauruam katchıña tuqukami sannığutami. ¹⁵ Suutaunğiqsitkaa Jew-ñuruat malığutaksraña tillisituummaan. Atausriññuqtitkik Jew-ñuruaq Jew-ñunğitchuağlu malğuuğaluahakniñ. Taavrumuuna qıñuiññaaqtulasripkairuq. ¹⁶ Tuqułiğmigun sannığutami Christ-ñum uumikkutigiłhak tuqutkaa ilauraagıiksıtlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ agıiqsuq quliaqtuağiaqhuni qıñuiññamik ilipsitñun Jew-ñunğitchuanun unasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanıtuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitłasriğıkpuk

Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhusri avaknaqtaungiqsursi iglaanuplusri lu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim iñuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkausri liilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuillaapiagaqtuq uyağagigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqqisauruq payanaitluni, aasriñ agaayyuvikpaguqsaiñaqtuq iñiqtaupluni piqutigiplugu Atanguruuq. ²² Ilaagun illataupmuisri tuppiamun Agaayyutim irvigikkanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

3

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

¹ Uvaña, Paul, tigutaanuruña pisigiplugu Christ Jesus, quli-aqtuaqtunakii tusraayugaagiksuamik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. ² Tusraaniganiguknağiksi Agaayyutmun tilisitlaaga quliaqtuaqpluña ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim ihuaqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuña sivuani Jew-ñungitchuasi iñugiliutillaapsitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviğñigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttuqsriñağiksi qanutun kaniqsisiaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimaknaqana kiñuviağiich sivuptikni ilisimanğitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagvigaa ipqitchuanun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunifunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuaq una, Jew-ñungitchuattuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigikkanik iñunmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasripluğillu akiqsruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuuq Christ-kun ittuq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaana uqautritqupluña marrumiña tusaayugaallautamik ihuaqqutikamiña uvamnun annautipluña sanñimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitñiñ iñuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa ihuaqqutriñi uvamnun quliaqtuağitquplugich inuñaiapiaqhutiñ ikayuusriaksrirutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli iñupayaat kaniqsitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iñiqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullağniilğatañhaniğlaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuanuruat Agaayyutim sagviğukkaa sivunniugutni tamatkununa anjalatchisiaqtuanun sanñiaqhutiñlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kaniqsiñağaat isrumatulha Agaayyutim atlaupluni iñugiaktuatigun. ¹¹ Taimaknaqana Agaayyutim sivunniutiginigaa sivunniugutni atuumapkağniagniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriñiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailuta taluqsrautaiglutalu. ¹³ Nagliksaaqtuña pisigiplugu quliaqtuağiga tusaayugaagiksuamik ilipsitñun. Taatnaquna inğipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaağutriğiga ilipsitñik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriñha Christ-ñum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitququna agaayuraqtuña Aapananun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilañmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuña Agaayyutmun inuñailapiaqhuni kamanautiqaquamun sayyiquplusri irrutchipsitñi ilaan Irrutchiğmigun. ¹⁷ Agaayuraqmuna Christ nayuutitquplugu uummatipsitñi ukpiqsriñkun, suli iluqasri iñuukisri kaniqsiñiqplugich payanaiğlugich piqpaksriñhani. ¹⁸ Agaayuraqtuña taatnatun kaniqsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu

qanutun iraqtutilaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu, qutchiksilaanjaniglu piqpaksrilhan Christ-ñum. ¹⁹ Agaayuraqtunja ilitchugitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksrilhanik Christ-ñum. Taamna piqpaksrilhan kamanapaitluni ilitchugimmaagiksiyumiñaitkikput iluqaan. Iluqağmi iluqnaułhan Agaayyutim immiumaagñağaa iñuuliqsi inuqsrañaiğlugu.

²⁰ Agaayyun inuñailapiaqhuni sanñiaqtuq, aasriñ ilaan savaaqalħa ataramik qaaniummatirurq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniñ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitluni sanñimigun. ²¹ Ukpigtuanuruapayaat nangaglitruñ Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimunja. Taatnatuq.

4

Atausiuliq Christ-kun Aatauchisun Timitun

¹ Isiqsiviniñmittunja atakkii pigiplunja Atanguruam. Agaayyutim tuqluğaaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iñuutquplusri maligullugu Agaayyutim iñuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchigusri ataramik piisaangillusri, manimmisilusri avatmun suli akuqtuutilusri piqpakkutigiñikun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriñjuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriñjuqtittusri qinuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqluğaatigut piqatigiñiqupluta ukpiqsriruani, taatnamik timaurugut aatauchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutirurq uvaptikni, iluqata niğiuganikhuta aatauchiiñamik, ⁵ ataniqagtugut aatauchimik, ukpiqsriñiaqagtugut aatauchimik, paptaaqsiñiaqagtugut aatauchimik, ⁶ Agaayyutiñiaqagtugut aatauchimik Aapauruamik iñupayaamun, qaukligikkañat supayaat suli savaktuaq supayaakun suli iñuuruaq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqagtugut aatchuutinik maligutlugu iluaqutrisaa Christ-ñum. ⁸ Taatnaqluğgu Agaayyutim nipliutigigaa uqaligmiñi, “Mayuğniqsuq pakmunja

aullatripluni tigutaagikkañiñik uumiksrim,
suli qaitchirurq aatchuutinik iñunñun.”

Psalm 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuğniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsanaiññagmi atqaqqaqtuq atchiiñiqsrapiağatananun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuaq atausiññauruq mayuqtuaq qutchiiñiqsramun qilañmun qaaniiqlugich, pakmaasiññ Christ nayuutitlasripluni nanipayaag. ¹¹ Christ taamna “qaitchirurq aatchuutinik iñunñun,” ilañich uqqiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqiriksrauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugillu. ¹² Christ qaitchirurq aatchuutinik itqanaiyağiaqlugich Agaayyutim iñuiñ savaaksrañat ikayuiñikun, makitammaagiiñksrañatnun ukpiqsriruat timigikkañja Christ-ñum, ¹³ atausriñjuumaagviksraptiknunağlaan ukpiqsriñikun suli ilisimapiağatağviksraptiknunağlaan Iğñiñjanik Agaayyutim suli iluqnauğviksraptiknunağlaan iñuğuguta Christ-ñum iluqnaułhanun. ¹⁴ Tarra inñaiğñiaqtugut ililgauratun maliksuaguruatun. Umiatun tiñitauruatun qanutnamunliqaa anuqlukun, taatnatun añalatingiññiaqtugut killukun ilisauttutiñitñun kinnitñiñiaqtit iñuich. Pisasruliğmiktigun killukuaqtitchiñiaqtut ukpiqsriruanik iñugunğitchuaniksuli Christ-ñum iluqnaułhanun. ¹⁵ Ağlaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriñ piqpakkutigiğupta avatmun qinñiqtitlugu surağallaptigun, ilisaiññagisirugut Christ-tun ittuatun qaukligikkañatitun ukpiqsriruat. ¹⁶ Iluqaan timi añalatiqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriruapayaat añalatiqatut Christ-mun qaukñiuruamun. Timi tigummisiqtuq

napyaatigun, ilinjisallaa savaaqahutin naupkaǵiaǵlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiñaguguta Christ-tun piqpakutilikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugaaña qapinaiqluña tarakñaniñaglaan iñuuniusriqaqunǵitlusri Jew-ñunǵitchuatitun. Isrummatinich suuyumiñaitchut.

¹⁸ Isrumañich taaqsiplutin aasriiñ kanjisiqlugitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinlu. Taatnaqhutin ilaliutiyumiñaitchut iñuunigmun Agaayyutim qaisañanun. ¹⁹ Sugingiqǵlugu qanuq iñuunialiqtin qaisaǵiplutin inmiknik pisugruaǵutaanun timim savaaǵiplugu qaayuǵnaqtuapayaaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilinǵitchiksi Christ taatna. ²¹ Iłumutun tusraagiksi kanjisiplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutilaaqsi. ²² Iłitkiksi iñuuniaqtuiñagumiñaiłiqsi sivuanisun. Taatnamik piqsaksraǵigiksi iñuunialiǵruaq piunǵiqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruaǵutaagun timim.

²³ Iłitkiksi nutaǵuqtuksrauliqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitquliqsi nutauruamik iñunmik atipmatun atnuǵaamik. Agaayyun iñiqsiruq taavrumiña iñunmik ittuamik inmisun iłumutun nalaunñaruakikunlu ipqilikhunlu.

²⁵ Taatnaqǵlugu sagluqsrunaǵumuusi. Iłumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsriruanupluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qinnañniǵupsi killuqsautiginiqaasiun. Siqiñiq nipipkaǵniaqnagu qinnaksimañnaqpich. ²⁷ Tuunǵaǵmun akiilipkaǵniaqasri. ²⁸ Iñuk tigligaqtuaq tigligangigli, aglaan sakkaǵli atuǵlugich argañni sagluqsrunaqani, aatchuutiksranikkumuq inuqsriuqtuanun. ²⁹ Uqautigiyumiñaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriaqǵumuut.

³⁰ Aliatchaktitaǵniaqasiun Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalunaitmiutchiǵaasri Agaayyutmun, tasuiñiaqtuam ilipsitñik taivrumani uvlumi. ³¹ Uumisugruaǵutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktaǵusi. Nipaalasrunaqasi uqamaqhuutisunaqasilu, suli qanusripayaamik pigiitchualiqisunaqasi. ³² Aglaan iħuaqqutilusri piqpakutilusilu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

5

Iñuuniaǵitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiun Agaayyutim suraǵalha takku piqpagiplusri ililǵaaǵiǵaasri. ² Piqpakutiqaǵitchi atlanun iñunmun maliǵuaǵlugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiññiqsuq inmiñik Agaayyutmun tuqupluni killuqsautaiǵukhuta. Taatna pikami quyalinǵiǵaa Agaayyun taipkumatun ikipkaiplutin tunillaqtuqtuatun.

³ Agaayyutim iñugipmasri atlaliqiruksraunǵitchusri qaayuǵnaqtualiqilusri. Kaviuqtuksraunǵitchusri. Nalliatunniñ nalaunñanǵitchuq ipqiqsitlutin iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautiqaqtuksraunǵitchusri kanñunaqtuanik suunǵilaaniglu asriħiqutiniglu. Tamatkua nalaunñanǵitchut ilipsitñi. Aglaan quyaraksraǵigiksi Agaayyun. ⁵ Nalupqigingiqsiun una, Kiñaliqaa sayunaaqtuaq iniqagumiñaitchuq añaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayuǵnaqtualiqiruaq naagaunniñ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq iłumutun agaayyutinñualiqirauruq.)

⁶ Kisumununniñ iñunmun kinnipkaqasri imailaakun uqautinñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruq

iñuñnun tupiksriñgitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinjitñi. ⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaquqtusri Atanguruakun. Taatnamik qaumautuiñağumausi iñuuniahipsitñi. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuuniahipsitñi nakuurualiqirusri nalaunñarualiqiplusri lu ilumutuurualiqiplusri lu. ¹⁰ Iñitçugituiñaqsion akuqtuyunaqtuaq Atanguruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iñuñnun pigiitçhualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kanñunaqtuq uqautigisraqtuniunniñ iñuich nalunautçhiplutin pigiitçhualiqutinjitñik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitçhualiqutinich tarra qinñiğnağaqut. Tarra qanusripayaq qinñiğnaqtuaq qaumamiittuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipliğniqsuq, itna,

“Siñinñiaqpat! Itiğnaqsigaatin.

Makittin akunğatniñ tuqunaruaniñ.

Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatiqiağillapiaglugu qanuq iñuuniaqtilaaqsi, ingiğusri iñuktun isrumatuitçhuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun ililusri. ¹⁶ Savaaqallautaqağniğusri piviqañapsi, atakkii iñuurugut uvluğitçhuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik ingiğitçhi iñuktun isrumatuitçhuatun aglaan kaniqsimmaagiksilugu pisulha Atanguruam. ¹⁸ Imiliqasri taanğamik atakkii qilhuğniğaaasri, aglaan analatittitçhi Ipqitçhuamun Irrutçhimun [atakkii kamaksripkağniğaaasri Agaayyutmik]. ¹⁹ Uqağusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iñitqusriğiksuam aatçhuutaiñik, atuğusri iğñallautamik uummatipsitñiñ Atanigmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaaqatigiich

²¹ Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriğiqsi Christ-mik. ²² Nulianuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanguruamik. ²³ Uinuruuq qaukligigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukligigaa ukpiqtuanuruat. Ukpiqtuanuruat timigikkañi Christ-ñum, aasriñ ilinçh aniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianuruat kamaksriçh uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinuruasrii, piqpaksrisitçhi nuliapsitñik, Christ-tuntuuq piqpaksriruatu ukpiqtuanuruani tuqqutrikami ilinjitñik ipqiqsityağuklugich Agaayyutmun uqałhigun, sulil salummaqamiqich iğguutiksraqtuğrikaagun imiğmik. ²⁷ Christ-ñum inmiñuktitçhukkai ukpiqtuanuruat kamaqaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsraqtaillugich imulunaurailugillu sulil salummağlugillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsriuat ipqitçhuksraurur patchisailutin. ²⁸ Uinuruat piqpagiraksraqigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anun piqpaksriruauq nuliagmiñik piqpaksriruq inmiñik. ²⁹ Piitçhuq anutmik uumiksriuramik timimiñik. Aglaan nigipçhağagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagipmikai ukpiqtuanuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñiğigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpiğaanani aglausimaruuq, itna, “Taamna pisigilugu, anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautçhisun timinigutik.” ³² Taamna uqałha Agaayyutim sagvigñiğaa kamaqaqhuni nalunaqtuanuruauq, aglaan kaniqsigiga taavruma uqałhum uqağitilaana Christ-mik ukpiqtuanuruani glu. ³³ Aglaan uqağipmigaasri, anutillaam piqpagiraksraqigaa nuliani piqpagipmatun inmiñik, sulil nulianuruam kamagilugu uini.

6

Iyaalugruillu Anayucaallu

¹ Ililgaanuruasii, tupigisigik anayucaasi Atanikun. Taamna nalaunnaruq.
² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq ak-
 iqsruutilik, itna— ³ “Pillautauñ itchumuuq ilipnun suli utuqqalilgatağutin
 iñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*
⁴ Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsigin
 natqiksruutilugich suli isilgıqsuğlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktauruasii, tupiktausritchi tamatkununa qauklıgıkkapsitñun nunami
 taluqsriñikun kamaksriñikunlu, savautillautapiaglugich qanutitanaiñlusri
 savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriñlautağusi ataramik, aasriñ
 quyalitñinñiasri qauklipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktinñisun Christ-
 num savaaqagıtchi pisulhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriñ
 savagıtchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniğmun, iñunñik
 savautriñğitmatun. ⁸ İlisimatqugıpsi kisupayaam akılısriaqagnañhanik
 atisriñlugu Ataniğmiñ savaallautağmigun, savaktaagruugaluanñağmi unniñ
 qaukhiugaluanñağmi. ⁹ Qaukhiuruasii, taatnatuntuuq irrutisigin savaktisri
 atisriñlughich. Aniqsraaqtsrunağnagich, ilisimalugu Ataniqalıqsıptuuq qılanmi
 akılıqsuiñiaqtuaq atunim.

Anuyautnana Agaayyutim

¹⁰ Aqullıqsaami, sayaqagıtchi ukpiqsriñipsigun Agaayyutmik
 suli tunñasrimalipsigun sanñianun. ¹¹ Atilugu iluqaan anuyautnana
 Agaayyutim, makitalguyumuusriñi qayuktitağlugich pisaasruğmigautai
 tuunğaum. ¹² Anuyangıtchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan anuyaktugut
 akıllıñiqğugich sanñiñıglu pıgıiñiqıñhum atanguruatlu pıgıitчуat analatchıruat
 iñunñik marrumani nunami, suli akıllıñiqğugich irrusriqñuillu sılamı.
¹³ Tarraasriñ atuqsıun anuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkana.
 Pıgıitчуam uvlua tikitpan makitalguyumuusıli sayaktulusri. Aasriñ
 anuyaguiğıpsi makıtasrugaagısisurusri. ¹⁴ Makıtıtıtchi itqanaiyağusri.
 Tapsıuraagıksılısi ilumutuuruamik, satqagutilusriñu nalaunnaruakıgmik.
¹⁵ Kamıktummaagıksuatun ilıñlusri quliaqtuağilugu tusraayugaallautana
 qıñuiññaqautriñhum. ¹⁶ Ataramik atuqsıun samğuna ukpiqsriñhum
 qamıtıtchıtılaruaq ikualaruanik qağruıñik pıgıitчуam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa
 annıqsuğiam, suli tigulugu Agaayyutim uqalha aatchuutaa Irrutchim,
 atrıqaqtuaq savıkpaktun anuyalıpsitñi. ¹⁸ İluqaisa tamatkua atilugich
 inıqsruñıpayaaıpsitñi ikayuutaagun İpqıtчуam Irrutchim. Qaunagıtuiññağusri
 qapıqtasunñaqasri inıqsruutrıñipsigun ukpiqsriñuanıñ nanıpayaaq. ¹⁹ Uvvasuli
 agaayutiluna Agaayyutmun aatchuquluna uqaksramnik quliaqtuaquluna
 kanıqsıñnaqtıllıgu nalunaqtuananik tusraayugaagıksuam taluqsrautailaakun.
²⁰ Uqqıraqtıgıgaana Agaayyutim isıqtaunñağmaunniñ. Agaayıtıtchi
 quliaqtuaquluna tusraayugaagıksuamik taluqsrautailaakun uqakısraptun.

Pağlasuiqsağıtıt

²¹ Aglaan ilisimatqupmıgıpsi qanuğıtılaamnik. Tychicus-num pıqpagıkkagput
 anıqatvut tunıqsımapluni savautrıruaq Ataniğmun uqautıniñağasri
 supayaanıñ uvapkun. ²² Pisıgıplugu taamna tuyuğıgıga ilıpsıtñun
 ilisimatquplusri qanuğıtılaaptıknıñ, suli ilaanun pıtkhuksaaquplusri.
²³ Agaayyıtımtuq Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ
 qıñuiññaqatıllısi pıqpakktıqaqtıllısrıñu avatmun ukpiqsriñikun. ²⁴ Uvvatuq

Agaayyutim iluaqutrisaa illi iluqañitñun piqpaksriruanun Atannaptiknik
Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul aglaqatigaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiiŋ savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitŋun ukpiqsriruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qaukġruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkam-nuk iħuaqquṭillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiŋik

³ Iniqsruutipayaaqapsi Agaayyutiga quyaraġigiga ⁴⁻⁵ akuqtuiġiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitŋi suli ilipsigun tusaaqqaagataħapsitŋiŋaglaan. Taatnaqħuŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitŋik. ⁶ Nalupqiginjillapiaġigiga una, Agaayyutim aullaġniikkani ilipsitŋi naatkisigaa agġiħksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiaġipsi. Nalaunŋaruamik quviasuutiqaġumiŋaqtuŋa nalupqiginitħusilū, atakkii ikayugipsitŋa isiqtauħamniħu uqapsaaġutriħamniħu uqaqsittaagviŋmi tusaayugaagiksuum ilumutuuruuħanik. Piqutigiplugu ikayuutiġiqsi uvamnik akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piħiutaanik. ⁸ Agaayyutim ilisimagaa qanutun kimmutiqaallapiaħiġa ilipsitŋik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksrīpmatun ilipsitŋik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruutigipsi piqpaksrītmuquplusi kaŋiqsiaġisaiŋħaqtuħu Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsrauruamik. Taatna pigupsi ipqiŋħiaqtusi patchisaillħusilū Jesus Christ agġiqpan. ¹¹ Uvvasuliuna pitħanaġiksi ilumutuullapiaħuni nakuuruuq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitħapkakkaŋa, iħuichaasiiŋ kamaksruaqsilugu suli nangaaqsilugu Agaayyun.

Iħuutiħ Christ-ŋuruq

¹² Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtaunħaġma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³ Iluqatinj anuyyiuqtai Caesar-m atlatlu iħuich maaniittuat ilisimagaat isiqsiviŋmiħiġa Christ-mik savautriħapkun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviŋmiħiġma iħuigiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniġmun. Taatnaqhutiŋ taluqsraitmuksaiħaqtu uqaġiħksraŋagun Agaayyutim iqsiiŋgillapiaqhutiŋlu. ¹⁵ Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtuaqatħat Christ-mik atakkii killuġigaaħa suli uqaalaplutiŋlu. Aglaan atlat quliaqtuaġigaaħat Christ iħuatluħksraŋatnun iħuich. ¹⁶ Taapkuali quliaqtuaġigaaħat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanġuruamun tuħħukkauħiġa uqaġitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷ Atlatli iħuich siqħakutiqaqtut, atakkii quliaqtuaġikamitruŋ Christ ipqiŋġitchut aglaan killuġipluŋa isumaplutiŋ iħuillħuqtitchukħuŋa isiqtauħamni. ¹⁸ Sunitchuq. Ippitkisiŋħaan naagaqaa siqħakutaugisiŋħaan taatnaunniħ quliaqtuaġigaaħat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaġaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuħiħaġisiruŋa. Ilisimagiga iniqsruutriħapsigun uvamnik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiħ anitqihksraġa. ²⁰ Niġiugaqallapiaqħuŋa suraġalipayaapkun qapiqpanapkaġumiħaitchiġa Christ, pitħukħuq uqaqsittaagviksraġa tikitpan. Sumipayaaq, suvaluk pakma, uqaġuħtuŋa Christ-kun taluqsrautaiġħuŋa suli kamaksruquġigiga iħuŋun Christ uvapkun, iħuutuiħaġuma naagaqaa tuquġisiħiġuma. ²¹ Atakkii, iħuuguma Christ-ŋuruq, aasiiħ tuquġuma quviatchakkisiruŋa. ²² Iħuuniaqtuiħaġuma savautipsaatlukkisigiga Christ. Aglaan nalugiga nalliaknik piksraqtaaqaliksraġa. ²³ Qanuġviiqsuŋa, Unitchukkaluaġigiga manna nuna piqataulunħaasiiħ Christ-mi, taamnaasriħ nakuagitħukħayaġaluġigiga.

24 Aglaan ilitchuğigiga ilipsitñun inuğitilaag̃asuli. 25 Nalupqiginitlugu ilisimagiga iñuuniapsaağuraallahiksrağa iluqapsitñi, taatnaqluņa ikayutlasigipsi ukpiqsriğiqsi nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluaqsipmilugu. 26 Atakkii iñuutluurağuma suli utiğvigitqilgiññiğupsi nangautiksraqağiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

27 Supayaaq atuumaniaqtuqunniñ, uvlugağikpan iñuuniag̃umausi kamagiyumiñaqsilugu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakku-miñağniğupsi naagaqaa unjasikkisiñiğuma tusaayumagiga atipiag̃ataqhusri iñuutilaapsitñik atausriq sivuniğiplugu una. Tusaayumapmigiga qanutun sakuuktilaag̃asi piqutigilugu ukpiqsriğiq kanıqaqtuaq tusaayugaag̃iksuami. 28 Tusaasukkigaptuuq uumiksripsitñun iqsipkanığiqsi. Taavrumuuna ilitchuğigisigaat akiitkaqsıqtin aglaan ilipsi annaumahıqsi. Agaayyutim ititkisigaa taamna. 29 Agaayyutim ihuaqutigaasi ukpiqsritlasıplusi Christ-mik suli nagliksaatlasıplusi piqutigiplugu. 30 Iluqata anıyuaqatigiıksisimarugut. İlisimagiksi taamna, atakkii qıñiğiksi qanuq nagliksaahığa qaanıqsuami suli tusaaplugu nagliksaahığasuli pakmapakunniñ.

2

Christ Atchiksipkakkauruq suli Kamanaqsipkakkauruq

1 Uvvaasiiñ akuqtuirusi uqalhiñik sayyiqsigikkanıñnik ukpiqsriğipsi naagaqaa uqalhiñik araaqtuqtigikkanıñnik ilipsitñik. Aasiiñ nakuuruq ilisimaruni İpqitchuamun İrrutchimun atausriññullaptiknik suli piqpaksritlasıññaptiknik ihuaqutritlasıññaptiknıglu avatmun. 2 İlumun, quviatchaktitkaana atausriññullapsi. İsummatıqag̃upsi atautchimik suli piqpakktıgupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. 3 Uqaviutiğasunıqasi ilipsitñik suli inillaktasunıqasi kamanaqsitlugusi atlanıñ, aglaan isummatıgılgıch atlat kamanatlugılgıch ilipsitñiñ. 4 İlipsitñuñhiñaq piññaktaaqag̃nıasunıqasi aglaan-tuuq atlanun.

5 İsumalusı Christ Jesus isumapmatun.

6 Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutıqanıtchuq atrıñuniag̃uni Agaayyutmi.

7 Naagaunnıñ qutçıgıvıgıgaluakkani suksraallakkaa suungıllapiaqhuni inımiñun.

İlaa anıruq nunamun atrıqaqhuni iñunımik.

8 Atchıksitllapiaqhuni inımiñun iñupayaaniñ anığniğaaunnıñ tuqukiq— tavrakii tuquruq atrıliutipluni savvaqlıktıtun sannığutami!

9 Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamanaqsipkağaa aasiiñ aatçuqlugu atıgmik kamanatluktuamik atıpayaañ.

10 İluqatın Agaayyutim inıqtanıñ kamaksruğniğaat Jesus itkisınğag̃mın qılanımi nunamılu suli tuqusımagaluanığmın.

11 İluqatını suli quliag̃iniğaat Jesus Christ kisimi atangunılu. Taatnaqpatruñ Agaayyun Aapauruq nangaqtauniaqtuq.

Ukpiqsriruat İttut Qaumaturun Nunam İñuiñun

12 İlauramañ, tupıgısuuluğniğipsitnı sivuani piqataukama. Pakmaasiiñ unjasıkkaluanığma ilipsitñiñ tupıgitqıllanıqsitnı. Uvlugağikpan sakuuktıñag̃usi taluqsriğıkun sivuqatıqag̃usi iñuusitçi annautrauruat iñuutqusıanıtıtun annıqsuliksrapsitñunaglaan, 13 atakkii Agaayyun sayyıqsuqtıgıgıksi piyummasıqhusı suli savakkumasıqhusılu quyalıkkauhıksrağmiñun. 14 Surag̃apayaapsıgun uqapılusunıqasi naagaqaa qapıqtalısunıqasi. 15-16 İlipsili patchısaitçumuusi Agaayyutim qıtunğag̃ıliutıkkası, iñuuniaqhusı akungatni qaayug̃nıqıruatlu killulıqıruatlu

ittuami taaqtuatun. Uvlugirraagikmatun qilaŋmi iñuuniagumuusi akungatni iñuich quliaqtuağutilugich ilinich Agaayyutim uqalhiñik iñuupkaitlaruanik. Taatnağupsi quyagisiruŋa piqutigilusi Christ aggiqpan, ilisimagiga sakuuğma imailaaguni ingiŋha. ¹⁷ Aglaan, tuqputaugisigaluŋağmaunniñ quyalhiñauruŋa. Uvvasuli quviasuqatigigipsi iluqasi aatchuutigikkapsigun uvamnun ukpiqsrihikun, atakkii aatchuqapsitŋa inuğikkammik taatnatun savautrillapiaqtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnağlugu ilipsipsuuq quyayumuusi quviasuqatigilunjalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atanğuruakun tuyugiyumaaqsigiga qilamipayaaq Timothy ilipsitñun. Aasiñ utiğumiñağniqpan quviatchaktinniagaŋa uqautiaqsikpaŋa qanuq iñuuniakapsitñik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchuŋa atrinjanik ilaan qaunakkiagiksiksrapstñik. ²¹ Iluqatin atlat isumaaluutigigaat suliksraqtin, ilinich suqutiksriñitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilitchuğianiksimagiksi tunŋavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigiplugu quliaqtuaqalhi tusaayugaagiksuamik atriplugu igñiq ikayuiruaq aapamiñik. ²³ Taatnamik tuyugihhiñaagugiga qilamillapiaoq ilitchuğianikkuma qanuq uqaqsittaahamni inillakpatŋa. ²⁴ Aglaan tunŋavigillapiaoqiga Agaayyun uvamnun qilamipayaaq tikihiñaagukisrağa Philippi-mun.

²⁵ Utititaksrağigiga Epaphroditus tuyugigaluakkaqsi ikayuqupluŋa inuqsriuhamni. Ilaalu uvaŋalu aniqatigiiksillapiaoqtuguk savaqatigiikhunuk akilliliqsuğugich uumiksirit Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatqiaoqsiiga aisuliqmipman ilipsitñun suli ihuilliuğutigiplugu tusaakiqsi atniğñağniplugu. ²⁷ Atniğñallapiaoqmipunilu tuquqayallapiaoqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligiplugu sayyitqikkaa, ilaa naglikstripmatun uvamnun. Taatnağlugu tuquniğumi ilanayağaa alianniugiga pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkağukkaluağiga. Utitqikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayağaaasi aasiñ ihuilligiga uqiglipsağayalgitchuq. ²⁹ Taatnağlugu pağlayumagiksi quviasuutigillapiaoğlugu Agaayyutikun. Kamakkutiqağlugich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkii sugingiqługu iñuuhli savakhuni uvamnun tuquqayaqhuniunniñ. Savautigaasi ikayuqluŋa ilipsi piyumiñaisapstñik.

3

Ilmun Nalaunjaruatiq

¹ Aqulliulugu, ilauramaŋ, uqautigisukkağa una: Quviasuutigisiun Atanğuruuaq Agaayyun. Alğaqsrutinŋuligumiñaitchipsi tamatkunija tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsiun annaumapkağaaasi. Itnauvva: ² qaunakkiagigitchi tamatkunakŋa iñuñniñ pigiitchuaniñ siqupsihhiñaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilinich ilisautriraqtut nalunaitŋutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitunğagiliutipkağukkupsi Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilmun qitunğagillapiaoğaatigut Agaayyutim pisigisruŋaqnagu timivut nalunaitŋutchiğñilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrusianik ikayuqtiliqhuta suli nangagikput Christ Jesus iñuugutiqaqtitchiruaq nutaamik. Ukpiqsriyumiñaitchugut qaalhiñakun annautiniğniluta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatruŋ anniqsuğiqtin tupiksriłutin qaalhiñakun tavra uqaviutigitlukkayağiga, itna, ⁵ nalunaitŋutchikkauruŋa tuvraqługich Jew-ŋuruat atuiragilhat tallimat piŋasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapiaoqtuŋa aniłipkun, iñuguqataupluŋa Benjamin-nağmiuni, auga avuilaq Hebrew-piaoğataq. Tupiksriŋuŋa tillisipayaanitñik Jew-ŋuruat maliğutaksraŋata Pharisee-ŋupluŋa. ⁶ Piyummatiqaqpaitluŋa

ihulliuqtitchirunjaunniiñ ukpiqtuanjuranik. Iñuk nalaunnjaruałhiñaupman tupig-ilugich maligutaksrat kia-unniñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷ Suragalıpayaatka kamanallapiagaluqaqtuunniñ uvamni sivuani—pakmapak ayaligitka atakkii anniqsuliksrannun tunjavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹ Iłmun ayaktuiñaligitka. Supayaat tamatkua saplułhiñagaatja ilitchugiliksraniñ Christ Jesus-ñum. Pakma ilitchugisullapiagiga ilaa Ataniğiliutihksranagun. Suapayaqsuli isummatigiliutigiga sumun atuğumiñaitługu pakmaaglaan inuğitlukkiga piqalıksrağa Christ-mik piqasiutiluğa ilaani. Tavrakñaaglaan isumatiginaiqsuğa uvamnik nalaunnjasiyumiñagluğa sivuğaani Agaayyutim tupigiuraalhiñagluğa maligutaksrağa, aglaan tunjavigiliutigiga Christ kisan anniqsuqtiksrağa. ¹⁰ Pakma ilitchugisukkiga Christ suli sanja anipkairuağ ilaanik tuqułigmiñ, suli nagliksaaqtituluga ilaatun, tuquyumaluğa ilaatun. ¹¹ Nalupqiginitchiga iñuuhıga Christ-kun anitqikkisipluğa tuqułigmiñ.

Aqpaqsrułiq Akimasaqtuni

¹² Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiñluğa Christ-mi naagaqaa ataramik iñuutlasıluğa Christ-tupiağataq. Aglaan sakuuktunjasuli Christ-tun ilisaiñagukluğa iñuuniağumiñaqsipluğalu ilaatun. ¹³ Iłauramaan, ilisimaruga taatnaiñisilaamnıksuli. Atausiq pisullapiagiga, piigugukluğa itchuuhıga aglaan ilisukluğa Christ qanuq itqukpağa. ¹⁴ Christ-ñum ilitchugipkağaana qanuq piqasiutihksrapkun inmigun. Atriplugu aqpaqsruqtuaq sakuullapiaghuni piññaktaaksragmiñun uvanaptuuq sakuullapiagmiuğa ilisukluğa ilaatun. Agaayyutim inmiñik tuquługaana taatna iñuuniaqupluğa. ¹⁵ Iluqata naujanıksimaruguut ukpiqsriłiptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiqagta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanıqsipkağisigaasi taavrumıga. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuiñaqta piqatigilugu Christ aullağvıganıkkaptigun.

¹⁷ Iłauramaan, iñuuniağitchi iñuuniałlaptun ilisaaqagusi tamatkunakña maligutchiruanıñ iñuuniałlamnik. ¹⁸ Atakkii piqaqtuq atlanik maligutchisunitchuanik Christ-mik—uqautigianıkkamnik ilipsitñun aasiñ alianniuqtıtuğa isummatigıaqsikapkich—akıllııqsuiruat Christ-ñum tuqułhanik. Piqasiutiniuraqmiñatinlu ilaanun. ¹⁹ Timitin anguağiliutiplugich agaayyutıtun. Kamagiliutiplugichunniñ savaatin kanıugiraksrağaluatin, aasiñ aqullıqsaañatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigıłhiñaqługu iñuuniałıqtin maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptıknun atlaullapiaqtuq. Isummatigıragıgıput Agaayyun nayuqtıgıplugu, niğıugaqaqhuta anniqsuutrimik kisanıñ ilaaniñ, aasiñ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiğisıgai sayaitchuatu tuqurağaqtuatu timıvut atrıliutilugich inmi kamañaqtuamun tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumiñallapiagmiplunılu atakkii anılatchipluni supayaanik tavra piuq.

4

¹ Iłauramaan nakuagıllapiagıpsi suli inuğıplugu piqatauhıksrağa ilipsitni. Quvıatchaktıtkıpsıtın suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnağhusi napamaağıgıitchi Atanıkun itqağıluğa qanutun uvamnun piqpagııqısi.

Alğaqsrıutıt

² Uqautısukıkkıka ağnak atıqaqtuak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuuhıgmi Christ-kun qanaağumiñaitłutık suli ilannağııksıtıqıkhutık. ³ Iłannamaan tunıqsımaplutın, inıqmıgıkpıñ ikayuquplugık taapkuak ağnak savaaqaqtuak sakuukhutık sıamıtchiñıahutık tusaayugaağıksuamık

piqatigipluḡa sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpiḡaanḡiḡun iḡuulḡhum.

⁴ Nipliutigianiksimmakkaga sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisiun ataramik iḡuulḡiqsi Christ-mi. ⁵ Ki, iḡuich ilitchuḡilitrun Christ ilipsitḡi iḡuaqqutriḡapsigun iluqaitḡun iḡunḡun inḡmiguaniḡapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitḡi. ⁶ Taatnaḡusi isumaaluutiqaḡumiḡaitchusi sumik, aglaan inḡiqsruutiḡiḡiḡaqsun. Uvva, inḡiqsruḡapsitḡi uqautilugu Agaayyun inuḡikkapsitḡik suli quyalugu ataramik kiggusiaqaqapsi. ⁷ Agaayyutim tutqiksitisigai isummatisi atakkii taamna qinḡuiḡiḡaḡ kamanatluktuanuruq kanḡiqsiḡiḡmiḡ. Agaayyutim uummatisi qinḡuisaaqtikisigai isumatuiḡaqtillusi Christ-mik tunḡagupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigupsun ilumutuuruuq kamanaqtuaḡlu nalaunḡaruaglu ipqitchuaḡlu iḡuaqnaqtuaḡlu, suli isummatigupsigich nakuuruat atlani, suli itqagilugu quyasuḡlugu Agaayyun nanḡaḡlugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvanniḡ ilisaqaqtusi Christ-mik akuqtuaḡiplugu ilaa iḡuulipsitḡun, tusaaplugu suli qinḡiqḡlugu qanuq tunḡaḡa Atanḡuruami supayaatigun. Iḡisimagupsun ilaa minḡuiqsiḡvigilugulu uvaptun, Agaayyun qinḡuiqsitchiruaq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitḡi.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuḡa ikayutqikapsitḡa ikayuqqaqḡuḡa sivuani. Taatnaḡlugu nanḡaḡukkiga Ataniq. Ilumun ikayuanikkaluḡapsitḡa aasiiḡ ilitchuḡigiga piviqanḡiḡiqsi ikayuiḡiksrapitḡik uvamnik taimakḡaaglaan. ¹¹ Uqautiḡinḡitkiga taamna pisigilugu inuqsriuiḡa. Ilitchuḡa pisuiqsimaatlasripluḡa piqagisiḡnaḡma anḡiruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iḡisimagiga iḡuuniaḡiq inuqsriuḡuḡa naagaqaa susuksiḡitḡuḡa. Ilitchuḡipmiga iḡuuniaḡiq ukpiqsriḡkun susuksiḡitkuma naagaqaa niḡisukkuma. ¹³ Iḡuuniaḡiḡauruḡa supayaakun ikayuqsiḡuḡa Christ-mik sanḡisipkairuamik ukpiqsriḡimnik.

¹⁴ Naagasuli iḡuaqquutigipsitḡa ikayuḡuḡa iḡuilliḡamni. ¹⁵ Ilauramaan Philippi-mi, ilisimallapiḡiksi quliaqtuaḡa tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakḡaasiiḡ aullautiplugu atlanun nunaaqqiḡun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanuruasi qaitchirusi maninḡik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuḡikkamnik akulaiḡlugu. ¹⁷ Uvvaasiiḡ niḡiunḡillapiaqtuḡa atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitḡiḡ. Aglaan niḡiugigiga Agaayyutmun piliusiaqaḡiksrapitḡik iḡuaqqutriḡapsigun uvamnik. ¹⁸ Iḡisimatquplusi akuqtuḡitka tuyuutipayaasi Epaphrodituskun. Inuqsrangillapiaqtuḡa sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiḡaa taamna. ¹⁹ Aasiiḡ Agaayyutigikkaḡma qaitchigisigaasi iḡugiaksiḡillapiḡlugu supayaamik inuḡikkapsitḡik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimuḡaaglaan. Taatnatuq.

Paḡlasuiqsaḡutit

²¹ Nayaanḡaḡitkaguḡuq iluqaisa ukpiqsriruat iḡuuqatauruat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuḡaasi nayaanḡamik. ²² Iluqatin ukpiqsriruat tuyuqmigaasi nayaanḡamik pitḡukhutin tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ḡum iḡuaqputaa nayuutiyumuḡ iluqapsitḡi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Aglaqatigaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik. ² Tuyuġigikpuk una tuyuun Agaayyutim iħnuħiħun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iħuaqqutillaħniagħlisi suli tutqiksillusi.

Quyayatit Agaayuliġmi

³ Quyagikpuk Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutitapayaaqapsi, ⁴ takku ukpiqsirusri Christ Jesus-mik suli piqpaksripluħriħu iluqaitħnik ukpiqsriuanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵ Piqpaksriħiqsusri ukpiqsriuanik piqutigiħlugu niġiugaq piġikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaħmi. Taamna niġiugaq piġiliutiqqaagħksi tusraakapsiuħ ilumutuuruuq tusraayugaallautaq. ⁶ Tusraayugaallautaq quliaqtuaġikkauruq ilipsitħun iħnuħnunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqqaqapsiuħ tusraayugaallautaq simmiaqsiħiġaa iħnuuniaħhat iħnuich suli iħnuuniaħiqsipsuuq, aasriħ iħitħuġiġiksi iħuaqqutriħha Agaayyutim kaħiqsipluħu ilumutun. ⁷ Tusraagħksi tusraayugaallautaq tumigiħlugu Epaphras. Aniqatigiġigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuħ, atakkii tuniqsimaruuq savaqatigiġigikpuk Christ-kun. ⁸ Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitħuamun Irrutħimun piqpaksriħkaħnipluħri atlanik iħnuħnik.

⁹ Taatnamik taimakħa uvlumiħ tusraalġataħaptikniħagħlaan taavrumiħa agaayyutituiħaġipsiġiħ. Iħiqsruutigiħtiġiħ Agaayyutmun kaħiqsiħkallapiaqupluħri Agaayyutim pisuħhanik, suli isrumatusiħkaqupluħri kaħiqsiħkaqupluħriħu iħitqusriġiksuaġmiġun, ¹⁰ suli agaayyutipluħri agaayyutikuħiqsi Agaayyutmi quyaqnaqupluħu, ataramik savaallautaqqupluħri suli iħitħuġisaiħaqupluħu Agaayyun, ¹¹ suli agaayyutigiħlugu Agaayyutmun sayaksritqupluħri kamaħaqtuakun saħħiaġun, iħlututlaqupluħu sakiħnapayaaq anuqsruħkun quviasuutikunlu, ¹² suli agaayyutipluħri quyyatigaqupluħri ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriuanun iħnuuruanun Agaayyutmi, iħnuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautiniġaatigut saħħianiħ taaqtuam, aasriħ tikiutipluħa aħaayyuqautaanun piqpagiraġmi iġħiġmi. ¹⁴ Taavruma Iġħiħan Agaayyutim satuġniġaatigut Agaayyutmun natqigutitqupluħiħ itqaumayumiħa iħluġiħ killuqsautipayaavut.

Christ Kamaħaħniqsrauruq

¹⁵ Christ atrigiġaa qħiħniħaħtħuam Agaayyutim inħaniktuam supayaaq iħniħtauħaħaqtitħaġu. ¹⁶ Christ atrigiġaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iħniħtaurut qilaħmiittuat suli nunami, supayaat qħiħniħaħtuat qħiħniħaħtħuatuħu suli aħalaħtiħ saħħiaħaħuħtiħ marrumani nunami siħamiħu. Agaayyutim iħniħniħai supayaurat ilaagun supayaanun kamaħaksruqupluħu ilaa. ¹⁷ Christ inħaniktuq sivuani iħniħtaupayaaqtuam. Suapayaaq itħuħaħaħtuq Christ-kun. ¹⁸ Christ niaquġiġaa timim; taamna timi ukpiqtuħaħuruapayaħuruq. Christ-ŋum iħnuuħiħaħtħiħkaħ ukpiqtuħaħuruat aħiħkaħaħaħsimapħuni tuqunaruaniħ iħnuupħuni taimuħa. Taatnaqhuni Christ piħħiħqsrauruq supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniġħiħsuq iluqnauħuni iħnuusukħuni ataramik iġħiħmiħi. ²⁰ Agaayyutim ilaħraaġiħsitquħai iħmiħun kisupayaat nunami siħamiħtuallu Christ-kun

piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiun auni tuqupluni sannigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani unasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplusri Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ñum ilauraagiiksinnigaasri Agaayyutmun tuqułigmigun sannigutami, aasriñ tikiutruruq ilipsitñik Agaayyutim sivuğanun killuqsautaiqhusri pasiñağumiñaiqhusri. ²³ Tikiññaqtusri taimuņa ukpiqsrituiñağupsi payañağusri nuktinnağumiñağusri suli tigummitqiağikkupsiun niğiuğikkaqsi tusraakapsiunaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuanjuraqtuq iñupayaanun nanipayaaq. Aasiñ uvaņa Paul uqqiraqtigigaņa uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriuanik

²⁴ Quviasuktunja iğlutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piunja. Taatnamik quviasuktunja naarrusiqapkich Christ-ñum nagliksaağniņi pisigiplugich ukpiqsriqiruanjuruat, tamatkua timigikkaņi. ²⁵ Aullağniikamaaglaan savautriğmik Agaayyutim uqqiraqtautqugaņa ukpiqsriupayaanun. Taatnamik tiligaņa quliaqtuağutitquplusri tusraayugaagiksuaapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanjuruq Agaayyutim iriqsimakkaņa imaknaqana inilğaasaaq. Aglaan pakma sagviğniğaa ukpiqsriuanun. ²⁷ Agaayyutim iłitchuğitqugai qanutun kamañtigiplusri nalunaqtuat iñupayaanun, taputiplusri Jew-ñungitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuruq ilipsitñi Jew-ñungitchuani, aasiñ niğiuğaniktitlusri iñuukirsapsitñik Agaayyutim kamañtitaani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuağigikput iñupayaanun, alğaqsruqlu suli ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptiktun. Iñupayaaq ukpiqsriuağugikput Christ-kun ililuni iñuquqtuatun. ²⁹ Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, saññiqaqunja Christ-ñum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ Iłisimatquğipsikii qanutupiaq sakuuktilaamni ilipsitñun tamatkununjalu Laodicea-miittuanun suli iluqanitñun qiniqsimaitchuanun uvamni. ² Agaayyutimtuq pitchuksaallanñağligich piqatigiłhatigun piqpakutikun, suli nalupqiginağlu kanjqsillaqtağligich nalunaqtuananik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-juruq. ³ Christ-ñum kisimi kanjqsimaqkağai iñuich Agaayyutmik, iluqaanik ilisimaraksrañatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumiņa, kiñaunniñ kinnipkağniqani uqallautaqtuunun uqautilusri saglunik. ⁵ Unasrikkaluanğma ilipsitñiñ piqatauruna irrutchipkun. Iłisimagiga atausiñuqisi suli ukpiqsriłiqsi payañaqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktunja.

Iñuullapiğatałiq Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik ataniğmik, ki iñuuniağitchi tunnaviqalhiñağlu ilaa, kaniñiğusri Christ-mi nappağusri ukpiqsriłapsigun, ukpiqsriłiqsi saññisisaiñağlu ilisauttusriapsigun ulipkaulalusri quyağmik. ⁸ Qaunagititchi, kimun-unniñ alapisaatinnasri ilisauttitigun suli imailaatigun inipchaqtitaauratigun. Taatnatchich iñuich ilisauttitigun iñuknitjaqtaturut suli ittut analarutaiñiñ silam, unniisuli ilisauttitigun Christ-mitjaqtaunğitchu. ⁹ Uvvataku iluqağmi Agaayyun iñuruq inuqsrañaiqhuni Christ-mi, amiama ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasuli atausriñuqatigikapsiun Christ ilipsipsuuq piqaqmirusri iñuukigmik Agaayyutitjaqtauramik ilipsitñi. Christ kamañniqsraupluni atanğuruq

añalatipayaaniñ suli sanñiñiñ. ¹¹ Aasriisuli atausriññuqataukapsi Christ-mun, nalunaitñutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitñutchiqsauñgitchusri timipsitñi maligutlugu Jew-ñuruat piñhusikaanñat aglaan nalunaitñutchiqsaurusri uummatipsitñi. Christ-ñum nutaqtitkaasri piñqługu kanjigruaqtaqsi ilipsitñiñ. ¹² Paptaakkaukapsi kanjigruaqtaqsi iluviqatauruq Christ-mi, aasriiñ sanñian Agaayyutim añipkağasri nutaamun iñuuligmun takku tunñapulusri sanñiruamun Agaayyutmun añitqiktitchiruamun Christ-mik iñuuligmun. ¹³ Ilipsi tuqunğaluaqtuani killuqsautipsigun iñuuniaqhusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuuligmik piqatautlasrigaasri Christ-mi. Suli natqigutigaa iluqaitñik killuqsautipsitñik. ¹⁴ Suliasriiñ piigaa aglausimaruaq akikñaqtauruq uvaptiknun. Aglausimaruaq uqautigigaa maligutchiñgılıqput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik, akikñautiguqługu uvaptiknun. Agaayyutim tiguniğaa taamna aglausimaruaq aasriiñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piigai killuqsautivut. ¹⁵ Aasriisuli Christ tuqukami akimaniqsuq iluqaitñiñ añalatipayaaniñ nanipayaaq suli sanñiñiñ siłam. Christ-ñum qiniqtinnigaa kisupayaamun sanñiqatluktilaani ilinjitñiñ.

¹⁶ Anñua kisumununniiñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniiñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqilıtikman naagaqaa minguiqsiağviksigun. ¹⁷ Taatnatchich iñuuniaqurrutit Christ-ñum tagğagigai. Tikkuagutauñhiñagniqsut Christ-mun ilaan agğiññialhanunaglaan. ¹⁸ Uqautipkağniaqasri killuqsagñiñusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutin putlatuniqsut israğulinñun ataramik uqagiplugich qiniquuraakkatin. Qutchigillapiaqtut inmiknik atakkii iñuknitñaqtaupluni isrummataat. ¹⁹ Taatnatchich iñuich inñaiqsuanñurut Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsriuruaq timigigai. Iluqagmin ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut atautchikun, Agaayyutim aglipkaqługich.

Tuqułıglu Iñuulıglu Piqatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik añalatinaiqsuksraurusri tamatkunua añalarrutaiñun sanñiñunlu siłam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsimaruaq, ²¹ “Niğiñiaqnagu taamna, uktuagñiaqnagu, aktuğniaqnagu.” ²² Iluqatin tamatkua iñuuniaqurrutit atuğumiñaitchut, atakkii iñuich piñagigai. Tamatkua iñuuniaqurrutit tunñaviqalñhiñagniqsut iñuich tillisñitñun ilisauttutinñunlu. ²³ Itkaluaqhutin nalaunñaruatun iñuich putqataqtitlaplugich suli ilitqusiqaqhutin atchiksuatun suli anasiññuqsatitlugich timinich pigiplugich killuqsautinich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuğumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamatkua iñuuniaqurrutit iñuum piigumiñaitchaa pigiitçhuaq kimmutaa timim.

3

¹ Anitqiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipigniugutigituiñiaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aquvittaupluni taliqpiani Agaayyutim. ² Isrummatigituiñagługu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunatnagich nunam pigikkanj. ³ Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuanı atuiñgıqsusri atuğugaluakkapsitñik. Pakma nutaamik iñuulıqıqtusri piqatigiplugu Christ iriqsimaruq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuulıgıkkaput qiniqnaqsikpan ilipsipsuuq qiniqnaqsıqatiginiagıksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utıqqauruaq Iñuulıq Nutauruağlu

5 Taatnamik tuqqutchigik iluqaisa kanigruaqnitjaqtauruaq ilipsitni. Isrummatigisitchi ilipsitnik tuquruatun kimmutaiglugu qanusripayaaq sayunaliq, qanusripayaaq qaayugnaqtuaq, kimmutigniqluk, suli kaviugutiq. Amiami, inuk kaviuqtauruaq atlat sulliñauranitnik aanguaqtuqturuq. 6 Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai inuich tupiksriñgitmata ilaanik. 7 Sivuaniqana killiqisruugaluaqmiruasri taatnatun inuuniaqapsi killugmi. 8 Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qinigun, kipinñuqsriñiq, uqañniqñuutriñiq, qaayugnaqtuanik uqaqaliq, 9 suli sagluqqutingigusri avatmun. Atakkii anjalatagingigaaasri inuuniañigruapsi savaaqtuummagmi, mattaqmatun atnugaagruaq. 10 Pakma inuuniañiqsi nutaaguqtuq, atipmatun atnugaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri ilitqulusri ilaatun. Tarraasriñ ilitqutugipsaañiaqtusri Agaayyutmik iniqsirigikkapsitnik. 11 Inuich nutaaguqamin Christ-kun Jew-ñungitchuatlu Jew-ñuruatlu, nalunaitñutchiqsittuatlu timimikni nalunaitñutchiñgitchuatlu, sumikñaqtuatlu satkuliqiruatlu Scythians-tun, savaktaagruuruatlu savaktaagruunqitchuatlu atlagiññiqsut. Christ qaukñiullapiaqtuq tamatkunakna iluqaitniñ suli inuupluni iluqaitni inugikkagmiñi.

12 Agaayyutim piksraqtaagigaasri piqpagiplusri. Taatnamik inuk atipmatun atnugaatchiamik ilipsi piqpakkutisitchi avatmun, ihuaqutilusriñ, atchigusriñ, agganaiñlusriñ suli iglutuutilusri. 13 Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaagusri nalliñsi uqaqtuyaaqpan akitñagusri. Natqigutrilusri atrilugu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitnik. 14 Una pitluktuq iluqaitniñ, piqpakkutituiñagitchi avatmun. Atakkii piqpaksriñhum atausriññuumapcallapiagai inupayaat. 15 Ki qinuiññanan Christ-ñum anjalataaglisigik uummatisri isrummatisiñ. Agaayyutim iluqasri atausriññuqtitkaasri inuunqatigiiqplusri qinuiññanaqagusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. 16 Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kaniqsiñiksranatigun ilisauttutit, pitchuksaagutigilugu avatmun puqñikun, atugusri psalms-nik atuutiniglu suli quyyatiqaglusi Agaayyutmun piqutigilugu ihuaqputaa. 17 Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqaqupsi, atuumaruksrauruq atqagun atangum Jesus-ñum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Inuuniaqatigiiñiq Nutauruakun Inuulikun

18 Añnauruasii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunñaruq Agaayyutmi. 19 Uñnuruasii, piqpagilugich nuliasri agganairrutilugich. 20 Iñaalugruuruasii, tupigilugich anayuqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. 21 Aapauruasii, uumitchaquusaasñaqnagich qitungasri, atakkii qapinasiviaqtut kamaksrigaluñgimikniñ ilipsitnik.

22 Savaktaagruuruasii, tupigilugich qaukñisi supayaatigun. Quyalitñiñniasruñaqasri qaukñipsitnik takkuatniñhiñaq, aglaan savautisigik qanutitanigillusri talugilugu Agaayyun. 23 Savautrigupsi inuñnik savaagiyumagiksi pisuqtilaapsitni, atakkii savautriñlapiatquturii Agaayyutmik savautri'apsi inuñnik. 24 Itqagisiññ akiliusriaksraqsi Agaayyutmiñ aqisruutigikkañña inuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiagiksi Ataniq Christ ilaahñiñaq. 25 Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriññuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich inuich.

4

1 Savaktiqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqagilugu ataniqaqtillaqsi qñanmi.

Algaqsruutit

² Iniqsruqtuiñağitchi suli ataramik quyamaağlugu Agaayyun. ³ Uvva, tigutaanuruña piqutigiplugu quliaqtuaqahiga tusraayugaagiksuamik. Taatnamik itqagiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta piviksramik quliaqtuaqahiksraptnik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuanagun. ⁴ Agaayutiluña quliaqtuatlahiksrapkun tusaayugaagiksuamik iñunun kaniqsiñaqsilugu. Taamna piraksrağikkağa. ⁵ Iñuuniağusri puqiksaahikun akungatni ukpinaitchuat atullautaglugu pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶ Uqahiqsi ataramik quyaqnaqtitchiun iñupayaanun suli ilisimayumausili qanuq kiggutiqaahiksrapstñik kisupayaanun nalaullugu.

Pağlasuiqsağutit

⁷ Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruag uqqi-raqti suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqaitñik atu-umaruanik uvamnun. ⁸ Taatnaqlugu tuyuğigiga ilisimatquplusri qanuq itilaap-tiknik suli pitchuksaaquplusri. ⁹ Tuyuğipmigiga Onesimus tuniqsimaruag piqpagiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilagigiksi. Uqautigisigaasri atuuma-payaaqtuamik uvani.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutaanuatigikkağma suli Mark-ñum, uyuğunan Barnabas-ñum, tuyuğasri nayaanñamik. Uqautianikkipsi qanuq piħksrananik Mark-ñum aggiqpan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmiuq nayaanñamik. Taapkua pinasut kisiitñik Jew-ñuruat savaqatigigitka piqutigiplugu añaayuqautaa Agaayyutim. Ilinisa ikayullapiagaatña araaqtuqlunalu. ¹² Epaphras-ñum nunaqatipsi suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmigaasri nayaanñamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuquplusri sanñilusri suli nalaunñalusri ukpiqsriħpsigun. Agaayyutipmigaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³ Ilisimapiagiga qanutun iniqsruutriħha piqutigiplusri ukpiqsriuratu iñuuruat nunaaqqinñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miglu. ¹⁴ Luke piqpagikkauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaanñamik.

¹⁵ Nayaanñaagukkitka ukpiqtuanuruapayaat nunaaqqiani Laodicea-ñum suli ağnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuanuruatu katiragaqtuat taavruma tupqani. ¹⁶ Agliqiagianikkupsiun una tuyuutiga ilipsitñun tuyuğiyumagiksi ukpiqtuanuruanun Laodicea-mi agliqitqulugu agaayyuvinmikni. Aasiili agliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ğmiunun agaayyuvipsitñi. ¹⁷ Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiagun savaaq atangum tillisigikkaña savaquplugu.”

¹⁸ Uvaña Paul argamnik aglakkiga nayaanñağa, “Puuyuğniaqnasriun pituk-simakiğa isiqsivinmi.” Agaayyutimtuq ihuqqutilisi.

Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ḡmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanḡuranun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkanḡ Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ḡum. Uvvatuq iḡuaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Iñuuniaḡhatlu Ukpiḡusriatlu

² Agaayyun iluḡapsigun quyyatigiraḡigikput, ataramik agaayuhḡaptikni itḡaḡiplusri. ³ Agaayyutmun uḡaḡaḡtitluta itḡaḡigikput, qanutun ukpiḡs-rillapiḡiqsi, piḡpaksrillapiḡiqsi, niḡiugaqallapiḡiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piḡpaksriḡha ilipsitñik nalunḡitchikput inmiñun piksraḡtaagiplusri. ⁵ Uvvataku tusraayugaallataq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiḡhiñakuunḡitchuaq aglaan sanḡikunlu suli Iḡqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulḡha nalupḡigingiḡlugu, taatna tikiutigikput. Iḡsimagiksi qanuḡ iñuuniaḡiḡput iḡuaḡksrapsitñun ituaq ilipsitñiitnapti. ⁶ Ilipsi uvaptiknun suli Ataniḡmun tuvrauti'apsi, atqunaḡ nagliksautigigaluḡḡaan, uḡaḡiḡ quvianakun Iḡqitchuamiñ Irrutchimiñ akuḡtuḡiksi, ⁷ itna ilipsi iluḡaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraḡuḡhusri. ⁸ Uvvataku siaminnigiksi Atangum uḡaḡha iluḡaitñun nunaniñun Macedonia-mlu Greece-ḡumlu, aasriñ tusraayugaallataq ukpiḡutiḡaḡnipsigun Agaayyutmun siamitmiuḡ napmupayaḡ, uvaptiknununniñ ilaraksraiḡlugu. ⁹ Iñuich iluḡaḡmiḡ uḡaḡiḡaat qanuḡ ilipsitñun akuḡtuḡiḡput taamuḡa tikitñapta, suli qanuḡ mumihḡsi aanguaniñ Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruaḡ ilumunlu ituaḡ savautisrukḡlugu. ¹⁰ Uḡaḡipmigaat taḡḡisilaaḡsi Iḡñiḡikkanḡanik Agaayyutim qilaḡmiñ, Jesus-mik, Ilaan anitḡiksitaḡikkanḡanik tuḡuḡiḡmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ḡum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tikitchuksramiñ.

2

Paul-ḡum Savaḡa Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! Ilipsipsuuḡ ilitchuḡianikkaḡsi tikiumaḡiḡput ilipsitñun suilaakun inḡiḡha. ² Iḡsimarusri qanutun nagliksaanḡniktilaaptiknik suli kanḡunakun analakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaagaaḡigut quliaḡtuḡaḡpluta tusraayugaallautamik ilipsitñun iḡlutuḡḡaptikni atqunaḡ akilḡilḡsuutmik. ³ Uvvataku ilipsitñik quliaḡtuḡaḡtitluta kinniḡitqusraanḡitchiptiḡiñ, unniñ qaayugnaḡtuakun pitqusraanḡitchiptiḡiñ, naagaḡaa kisumik pisaasruḡmiḡaḡniḡitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitḡuḡhagun ataramik uḡaḡaḡtugut, takku Ilaan piksraḡtaagigaatigut tusraayugaallautamik quliaḡtuḡaḡpluta. Iñuḡnik quyalitñiḡniḡummataitchugut aglaan Agaayyutmik iñuuniaḡḡapta naipiḡtuḡtaanik. ⁵ Tikiumanḡiḡiḡput uḡayusrahikun nalupḡigingiḡchiksi naagaḡaa kaviuḡiḡ matummiñiḡlugu—Agaayyun iḡsimarigigikput. ⁶⁻⁷ Ilipsitñiñ unniñ atlaniñ quyaḡitchiuniaḡhiñanḡitchugut. Nanḡaquuḡhiñaugaluḡaḡtugut ilipsitñun atakkii Christ-ḡum uḡḡiraḡtiḡipluta, aglaan ilipsitñi ittugut agḡanaiḡhuta aakauruam qaunaksriḡha qitunḡamiñik atriplugu. ⁸ Piḡpagivaḡitlusri Agaayyutim uḡaḡhiñanḡiḡsanḡagun aglaan iñuuhḡaptigunlu piḡasriḡsuliksraḡsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piḡpaknallapiḡaḡhusri. ⁹ Aniqatiumaan! Iḡmun itḡaḡigiksi qanuḡ savaiḡput sakuukhuta! Unnuḡaḡtuumaan savaktugut, ilipsitñi akiyaayumanḡitluta Agaayyutim tusraayugaallatana

ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰ Ilisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitñik ukpiqtuanjuranik ipqisilaaja nalaunñapluniñu patchisaitluniñu. ¹¹ Ilisimagiksi pitchuksaagiqput ilipsitñik atriplugu aapa nakuuruaq qitunğamiñik pitchuksaagipmatun. ¹² Pitchuksaagipsi arakhusri itqugaluahusri iñuunialigiqukkanagun Agaayyutim tuqluumaripsi añaayuaqautmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqalħa tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtugiksi iñunmiñ pipmatuunğitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqaligiplugu, taatniillapiaqmipłuniñu. Uvvatakku akunnapsitñi ukpiqsriurani Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaqlugu uvaguttuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanjuranisun Judea-mi ilinisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuligmik nunaqatipsitñiñ igłutuqtusri Jew-nuruaniñ tasrapkua igłutuipmatun, ¹⁵ tuqqutchiruaniñ Atanigmik Jesus-mik suli sivuniksriqiririk, tasrapkua uvañalu ilakkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Iñunni uumiksriñuplutiñ! ¹⁶ Uqautriħksraptikniñunniñ Jew-nunğitchuanun anniqsuliksratnik nutqaqtinniağaluğaatigut. Taatnatchich killuğmik ataramik iñiqtaqaqtun Agaayyutim qinnautaanun tikiññialigmiknunaglaan.

Paul-ñum Tikitqikkummiulħa Ilinitñun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvagut piisaallaħaptikni ilipsitñiñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qinıtqikkumagaluahusri. Isumaptigun nayuğaluğipsi. ¹⁸ Ilipsitñun utitqigukkaluaqhuta, uvaña Paul utitqinñiallakkaluqtuña. Aglaan Tuunğaum pirailigaatigut. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisipsi niğiugaqağvigigipsi, quvianağiplusri, suli akimalikun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-ñum sivuğaaani aggiqpan. ²⁰ Ilumutun kamanautigigipsi quvianağiplusri.

3

¹ Aasriñ igłutulguiqaptigu, ittuallahıksraptigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyuğilħani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuqaqigmi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyuğigikput sayyiqplusri suli ukpiqsriħiqsi ikayuquplugu, ³ nalliqsiunniñ utiqunğitługu makuniña piyuaqsiuligmik piqusriğuni. Taatnatchich piyuaqqutit Agaayyutim pisuligigai uvaptiknun. Taatna ilıchugianikkiksi. ⁴ Uvvatakku innaptikni ilipsitñi sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiugisiñipluta, aasriñ kanıqsianiħapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Igłutuutilguiqama ukpiqsriħiqsi kanıqsisukługu, taatnaqlugu Timothy tuyuğigiga. Pinıksraqtuña Tuunğagmun killuqsaqtinniağasugalusri, iluqaniasrii savaaqqut sulıaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaagıksaanik ukpiqsriħapsigun suli piqpakkutipsigun tikiutripluni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsriñiplusripsuuq suli atqunaq qinığunıpluta uvaguttuq ilipsitñik qinığukmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihuıllıuħaptikni suli naglıksaaqsiuħaptikni ilipsigun piyum-masriħakkaurugut. Ilipsi ukpiqsriħapsi sayyillağaatigut. ⁸ Pakma iñuugisipiaqtugut ilıchugianikapta makitatilaapsitñiksuli payanağisri iñuunialħapsitñi Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchiħiñaağtuğut, quyalugu quvianağipkakkanagun sivuqqamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan inıqsruıllapiağikput qinıtqigukhusri aasriñ inuqnaqtuanik ukpiqsriħapsitñi qaitchipsağusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam in̄miñik suli Atannapta Jesus-ñum tikisilisigut ilipsitñun. ¹² Uvvatuq Atangum Jesus-ñum piqpakkutri avatmun suli in̄un̄nun iluqaitñun naupkallañniağumigaa, piqpaksriñiqput ilipsitñik atrilugu. ¹³ Taatnağupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuğaani patchisağusri suli ipqillusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqasriguni in̄un̄nik pigikkağmiñik.

4

Iñuuniatiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniñ ñiññanikkaqsi qanuq in̄uuniakisraqsi Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilumun in̄uuniaghianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-ñum atqagun in̄igipsi uqapsaaqhusri atuitquplusri pitluglugu. ² Uvvatakku ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanguruam Jesus-ñum anjalatchiñhagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqillusri piisimaagusri sayuñahigmiñ. ⁴ Atausriukattaagusri an̄utit ilitchugiraksrağigiksi qanuq ilaqatiksrahiksraqsi ipqih̄ikun nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksrih̄ikuungitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin̄. ⁶ Tarra kiauñniñ killukuanḡill̄iun̄ aasiiñ saglutağlugu aniqatni atlatuaḡilugu nuliana. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsrullapiaqhusri, Ataniğmun anasriñjuqsautiqaḡis̄iñiplugich tamatkua taatnail̄iplugu nalaunḡitchuat. ⁷ Agaayyutim tuq̄lunḡitchaatigut in̄uuniaqupluta qaayuḡnaqtuakun aglaan ipqih̄ikun. ⁸ Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich in̄un̄nik ayaksiman̄gitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglan̄gitchumaunniñ nakuuruq piqpaksriñapsigun ukpiqtu-aqatiupsitñik. Uvvatakku ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimaplusri, qanuq piqpakkutih̄iksrap̄sigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnail̄iplugu aniqatiupayaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusrigianik̄lugu. Aniqatiumaan, taatnağlugu in̄igipsi atuitquplusri pitluglugu. ¹¹ Sivunniutilugu in̄uuniakisraqsi in̄uksruiḡusri, in̄uich atlat ilaksian̄ḡiḡlugich suli in̄uuniutiksraqsi piññaktaaḡiniaḡlugu, maliglugu uqautianik̄iqput ilipsitñun. ¹² Taatnağupsi iluağitchiuk̄iq tamatkunak̄na ukpiqsriñḡitchuaniñ piññaktaaḡiḡis̄iḡiksi, suli kisumun inuğikkapsigun tunñaaqsiyumiñaitchusri.

Atangum Aggih̄iksraña

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuk̄iḡmik ukpiqsriuatigun tuquruatigun alianniugaqsisrun̄aqasri tamatkunatitun niğiugaitchuatitun in̄uuk̄iḡmik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpiḡiḡikput Jesus tuqulğaaqhuni an̄itqih̄a. Taatnatuntuuq, ukpiḡiḡikput Agaayyutmun aggiutipkaḡis̄ih̄at Jesus-mun tamatkua tuquruat ilaanik ukpiqsripl̄utin̄. ¹⁵ Tamarrumiña Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut in̄uuruani taivruman̄i uvlumi Atangum aggih̄hani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisir̄uq, suli qauk̄iat israğulḡich nipliqpan suli Agaayyutim qalğuqtautaa nipliqpan Ataniq in̄miñik pakmak̄na qilañmiñ atqaḡis̄ir̄uq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsripl̄utin̄ in̄uuk̄iḡmun aniqqaaḡis̄ir̄ut. ¹⁷ Tarak̄na uvagulli in̄uuruani taivruman̄i tatpaun̄autrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paaglugu Ataniq silami, aasriñ Ataniğmi ataramik iqataugaqsil̄uta. ¹⁸ Taatnağusri avatmun tamatkunuuna uqaliqtigun arautisitchi.

5

Itqanaiḡitchi Atangum Aggih̄iksrañanun

¹ Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglahiksrañat ilipsitñun inuqnanğitchuq.
² Uvvatakku ilipsi kanıqsımmagıksianıkkıksı Atangum uvlua aggiqsuksraq niğıungısillusri atrılugu tiglinıñaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.”
 Taatna iñuich nipinıkpata, taimmaiñaq piyaqqulhum tikitkisigai annakkumiñaiğlugich, itna lılaa auliyautıkkanañatun ağnaq iğñiğiksrañanun.
⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunğıgıksı, suli Atangum uvluan niğıungıllagumiñaiğasri tiglinıñaqti atrılugu. ⁵ İluqasri iñuñni qaumami iñuuniaqtusri, savaasri sagviplutıñ. Uvagut taagmi iñuunianğitchugut irıgaqtulıkun. ⁶ Taatnağuta atlatıtun sıñıktuangıqsa, iqiğuta qauğrimaagıksa.
⁷ Takku unnuami iñuich sıñıgaqtut, unniñ unnuamik imiliğviqaqtut.
⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqaqtuani qauğrimaagıruksraurugut. Satqagutıruksraurugut ukpiqsriğmik suli piqpaksriğmik suli nasrautiluta niğıugaqalıksramik annıqsuhıksraptıknik. ⁹ Agaayyutim tıgusriağingitchaatıgıt qınnautni iğlutuqulugu aglaan annıqsuğıaq piññaktaagıtquplugu uumuuna Atannaptıgun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutıgıpluta, inmiñi iñuunıaqatıgısruxhuta qakugu aggiqpan, iñuugaluañapta naagaqaa tuqugaluañapta. ¹¹ Taatnağusri araaqtuıtıtıchi avatmun sayyılłaağutilusri tunıqsımatlasrılusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich İlisautıtıt suli İlammiğutıt

¹² Aniqatiumaan, inıgıpsı kamagıtquplugich tamatkua savaaqaqtuat akunnapsitñi, tamatkua Atangum tıgusriağıkkanañı sıvullıuqtautquplugıllı alğaqsrıtquplugıllı. ¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagıkkanañat piqpaksrıñhatlu piqutıgilugu. Akunnapsitñi qıñıuıgısrımaagıusri.
¹⁴ Aniqatiumaan, iqiısrıruuat alğaqsrıuqsigik, qapınasrıruat pıchukısaaglugich, sayaitchuat ikayuglugich, iluqaisa anuqsrutilugich, ¹⁵ kanıqsımalugu akısaqtunğılıksraqsı piğıitchuamun piğıiğıllı, aglaan ataramik savaaqalıksraqsı nakuuruamik avatmun suli iñupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchauğıgıusri, ¹⁷ iñıglıgu agaayulusri, ¹⁸ qanusrıpayaaımi irviqanñapsı quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pıtqugaasri iñuunıağıpsıtñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtınnıasrıñaqnaqu İpqıtchuam İrrutchim savaagıkkanañ, qamıtchiñıaqmatun ikniğmik. ²⁰ Sıvunıksrıqırit uqalıhıch ayaumasrıñaqnağıch.
²¹ Sua iluqaan naıpillıgu, qanusrıq nakuuruaq akuqtuagıllıgu piññaktağıllıgulu, ²² qanusrıpayaaımiñ piğıitchuamiñ piısımaagıusri.
²³ Agaayyutımtuq qıñıuiññamik qaitchırıgıkkapta ipqiqsagıumıgaasri inmiñun iluqnağusri, suli qaunagıyummıgaasri irrutchısilı iñuusrısilı timısilı patchısaıllıgıch Atannapta Jesus Christ-ñum aggiğiksrañanun. ²⁴ Taatna İlaan tuqlıqtıgıkkapsı iñıqtağıtılagaa, takku tunıqsımaruq.
²⁵ Aniqatiumaan! İñıksrıutıyımıgıptıgıt. ²⁶ Pağlalıgıch anıqatıut iluqaisa kunıgutmik ipqıtchuakun piqpakkıtıhıkun. ²⁷ Tıllısigıllapıağıga Atangıruam anılatıchısaagun taapkua tuyuıtıt ağılığıksrañat anıqatıunun iluqıtıñun.
²⁸ Atannapta Jesus Christ-ñum ilıuaqqtırsaan nayığıumıgaasri.

Paul-ηum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ğmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñ!u suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuanun Thessalonica-mi pigikkañi Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ηum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchilisi ihuaqqutmik suli qinuiññamik.

Atanniiviksraq Christ Aggiqpan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyarakraqigikput. Nalaunnjaruq uvaptikni taatnağupta, takku ukpiqsriñiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakkutiñiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaaqhusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuanjuraninun uqautigigipsi nangaqhusri qanuq sivutmuutiplusu iglutuñiqsi suli ukpiqsriñiqsi tumigigaluanñaan piyuaqsiuliq suli nagliksaaqtitauliq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatinj tamatkua nalupqinaiyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasriplusri anayyuqautaani nagliksaaqsiugaluanñapsi. ⁶ Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunnjaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilañmiñ israqulinmiñnik kamanaqtuamiñnik piqasriğuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñgitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniğmik anasriññuqsagisigai. ⁹ Tamatkua piyaqquğvinmun isruilaamun anasriññuqsakkaugisirut, Atangum sivuğaaniñ suli sanñianiñ kamanaqtuamiñ piiglugich, ¹⁰ qakugu taivrumani uvlumi aggiqpan, kamagikkaulikhsraq inñupayaamiñin unniin kamagikkaullapialikhsraq ukpiqsriurapayaaniñ akuqtuğiağlugu. Ilipsipsuuq ukpiqsriñapsigun uqagikkaptiknik akunğugisirusri. ¹¹ Taatnaqhuta iniqsruutirağigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitquplusri inuuniağvigitqukanagun. Uvvatuq ilaan sanñimigun kimmutri iluqaan ihuañksramun pisuiqsimaatlasriñun, savaaqsi ukpiqsriñapsigun taniglugu. ¹² Taatnañapsigun Jesus-ηum Atannapta atigikkañi ilipsitñin kamagikkaugisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ηum ihuaqqutrisaagun.

2

Iñuk Pigiilaq

¹ Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ηum agğiñksraña suli uvagut katitaulikhsraqput ilaanun inigipsi, ² isrummatri qanuğviiğaqtitqunğitlugu qağanağlugu unniin akatautqunğitlusri Atangum uvlua tikiumaaniñniñlugu. Taamna uqautauvaluktuaq sivuniksriqirit ilañatigun unniin kia quliaqtuağivalukkaña unniin inuich uqagivalunñigaatigut taavrumiña tuyuutiptikni aglañnipluta.

³ Tamarrumuuna kimun-unniin inñunmun kinnipkağumiñaitchusri, takku taimña uvlucq tikitchumiñaitchuq kisanik Agaayyutim igluliuğviksrautaa aqulliq atuumagaluaqnagu suli Iñuk Pigiilaq sivuniqaqtuaq tammağvinmun sagviğaluaqnagu. ⁴ Taavruma Inuum supayaaq inuich agaayyutiqağniañhat suli isrummatipayaanaat agaayyutikuagaikun igluligisiyaa. Inmiñnik inillakkisiruq iluqaanun qulliguguni unniin Agaayyutim agaayyuvikpananun isiguni suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵ Itqagingitpisiun tamarrumiña iluqaanik uqautianiqsi ilipsitni nayuuti'ama? ⁶ Aglaan taamna pakma

pirailiriquaqtuq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalaullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq. ⁷ Pigiirrun quviqnaqsipulugu aullagñiñaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitchuq kisianik tamarruma tiggummisaa piigaluaqtitnagu. ⁸ Tarakña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq, aasrii Atangum Jesus-ñum qanigmi anigñanik tuqutkisigaa piyaqquglugu sagvigimigun kamaqaqsilugu aggigumi. ⁹ Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq sanñilik Tuungagmiñ qanusripayaanik quviqnaqtuanik iñiqtaqaguni, tanjigilaanik qinigtitchiluni kamagiraksranjittiglu. ¹⁰ Taavruma qanusripayaamik pigiilamik kinnigisigai. Ilinich akuqtuiniñigimiktigun suli piqaksriñigimiktigun ilumutuuruamik anniqsuhksragmiknun piyaqqugisirut. ¹¹ Taatnağlugich Agaayyutim sanñisilugu killukuakiksranjat ilipkağisigaa, tanjigilaamik ukpiqsritlasriğugich. ¹² Taatnağutin ukpiqsriñgitchuapayaat ilumutuuhigmik quvianaqagnaqtuat killukun piyaqqugisirut.

Piksraqtaanurusri Anniqsuhksramun

¹³ Aniqatiumaan! Atangum piqpagikkañasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksragigikput piqutigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaagiqqağasri anniqsuhksramun Ipqitchuam Irrutchim sanñiagun suli ukpiqsriñapsigun ilumutuuhigmik Agaayyutmun iñugitquplusri. ¹⁴ Taavrumuñña piksraqtaagigaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ñum quvianañani piksraqsi piññağitquplugu, Agaayyutim tuqługaasri. ¹⁵ Aniqatiumaan! Taatnağusri makitağitchi payañagisri, suli tamatkununa ilumutuuruun ilisauttigikkaptiknun ilipsitñun iluqaakkun uqağaptigunlu suli aglaptigun tunñalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli iluaqutritigimigun isruilaamik araaqtuutmik suli niğiugallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷ Ilaantug aragligich uummatisri sanñisilusri atuihksrapsigun nipiqağiksrapigunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Iniqsruutiyumiiptigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiiptigut Atangum uqağha uvaptigun sivutmun iglikksranagun sukasriłuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ² Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiiptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvvataku iñuich ilañich tusraayugaallautaq ukpiğingitchaat. ³ Aglaan Atanguruuq tuniqsimaruq. Ilaan sanñipkağisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusri. ⁴ Atangum nalupqisrunğisitkaatigut ilipsigun atuiğisilipsitñik sivutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵ Atanguruamtuq Agaayyun piqpagipkallañniagliñ suli Christ-ñum anuqsrutiaqatillañniagli.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruuhkun maligutchiñgitchuaniñ ilisauttinik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksrauñiqsi uvaptiktun nalupqigingitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruktaungitchugut. ⁸ Nalailaamik akuqtuirihñaungitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrungikun kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Inihñaugaluqhuta iñuuniutiksraptiknik iningitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaq savagutlaitpan nigiruksraungitchuq. ¹¹ Taatna tusraarugut iñuñnik iqiasruuranik akunnapsitñi ilaqağniplusri suniurasruñaqatin aglaan iñuich atlat sułhatnun illagautniaqhutin.

¹² Atannapta Jesus Christ-ᵇum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli alǵaqsrugivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullugu iñuuniutiksraǵniaquplugich.

¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtaksraǵingitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutchisungitchuamik uqautiptiknik ukunani aglaᵇni, nalunaisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisruᵇaqnagu, ilaali kanᵇusruligumuuq. ¹⁵ Uumigiritun irrutisruᵇaqnagu, aglaan aniqatitun alǵaqsruglugu.

Uqautipsaaǵutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanjuruam qiñuiññaᵇa ataramik sukupayaaq qaitchilisi qiñuiññaᵇamik. Atangumtuq iluqasri nayuglisi. ¹⁷ Uvaᵇa Paul aglakkitka nayaᵇaᵇat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqutaat uvaᵇa tuyuutipayaaǵma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ᵇum iᵇuaqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagigaanŋa uqqiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niŋiugaagikkapta. ² Timothii! Ukpiqsriŋikun ilumun iŋniŋigikpiñ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitchilisi ihuaqutmik, ilunŋusriŋigmik suli qiñuiññamik.

Algaaŋsruutai Akitñaaŋlugich Tanjigilaakun Iŋisauttutit

³ Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiñ ilvich uqautipmatun apqusraaŋhamni Macedonia-mun. Iñuich ilaŋich taamani uqaŋgnik tanjigitchuanik iŋisautrirut, aasriiñ iñiqtiŋlugich nutqaqtitaksraŋigitin. ⁴ Uqautilugich suqutigingitqulugich unipchaalianiglu kaŋŋiuliŋmikniglu takisipiagaŋataŋlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimaŋigmun irrutaunñiaqtut, pitlaitchut sayyillaagutaulutin ukpiqqutmun. ⁵ Taavruma tillisim iñuŋnik piqpaksriyumapkaŋayaŋaatin, takku ipqitlutin iŋisimaplugu qaugrimmaagiutillautapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitchuaŋlu suli piqaqhutun ukpiqsriŋigmik ilumutuuruamik. ⁶ Iñuich ilaŋich ulapnaaraqtut Agaayyutim tumigitqukkaŋaniñ tanjigilaanun uqavaagutinun. ⁷ Iliŋich Agaayyutim pitqutaigun iŋisautrauyummiuŋaluaqtut, aglaan uqaŋŋatin iŋmiŋ kaŋiqsitlaitchaat tamarrumuuna uqaŋikkaŋmikkun nalupqisrunŋillaŋiaŋhutin.

⁸ Agaayyutim maligutaksraŋa nakuuŋha iŋisimagikput, kia-unniñ atuppagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹ Itqaŋipmiŋlaan ilumun maligutaksrat iñiqtauruag iñuŋnun nakuuruanun iŋgitchuq, aglaan navguirinun suli tupiguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirinun, tamatkunŋa ukpingitchuanun unniñ agaayyiaqtaitchuanun, iñuŋnun tuqqutchiullaktuanun aapamiknik unniñ aakamiknik naagaqaa iñuaqtuqtinun, ¹⁰ tamatkunŋa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugaŋiplugich iyaalugruich aŋutitlu timiqaqtuat iŋmiktigun, tigliktuqtinun iñuŋnik, tamatkunŋa saglutiruanun unniñ iŋisimaruaraŋaqtuanun tanjigilaakun naagaqaa iŋisauttutinun ilumutuuruuanun qanusripayaanik akitñaummatiruanik. Taatnatchiñun maligutaksraq iñiqtauruq. ¹¹ Taatnasriq iŋisauttun Agaayyutim uqaŋhiñ paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallautaq Agaayyutmiñ kamaŋaqtuamiñ quvianaqtuamiñ uqautigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Iŋunŋuktaŋaŋun

¹² Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsigikkaŋa. Ilaa quyagiga piksraqtaagipmaŋa tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiŋu. ¹³ Qaanisquami uvaŋnun uqautigigaluaqtitluni pigiiŋiplugu suli piyuaŋlugu unniñ piŋiqŋlugu, Agaayyutim nagliginiŋaŋa takku ukpiqsriŋiŋikun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴ Taatnaqhuni Atannapta ihuaqutiluŋniŋaŋa atqunaq ukpiqsritlasripluŋa suli piqpaksritlasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruag akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun aggiqsuq killiqirinik anniqsuŋyaqhuni, taputiŋuŋa tamatkunakŋa pigiitlukuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliginiŋaŋa, pitluŋniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriniñ, uumiŋa piqusriŋlugu qiñiqtitichitqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuqsruŋhanik. Iŋitchuqutauyumiŋaqtuŋa anuqsruŋhanun iluqaitñun ukpiliŋumaaqtuanun Ilaanun aasriiñ iñuutlasriŋlutin isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umialinŋmun isruilaamun, piunŋiŋaŋgitchuamun suli qiñiŋnaitchaluaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamaŋun illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Igñiin! Tillisigikpiñ tunnasimatquplutin savautrihipni Agaayyutimik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqaligigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiyumigitin anuyaliqni pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsrihiñ pigituiñaqlugu suli qaugrimmaağiutillautaqagutin. Iñuich ilañich ayanñaat qaugrimmaağiutillautaq aasriñ ukpiqsrihiqtin piyaqquqlugu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuungaum sanñianun pilitakka, ilinjik ilisaaqaplugik nutqautrihiksrañaknun uqamaqluutriqaligmiknik.

2

Ukpiqtuat Agaayyumaagvigiliksrñat

¹ Sivulliuqlugu agaayyutiqağniaħapsitñi apiqsruutitqugipsi iniqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun iñupayaat ² suli umialgillu suli atlat analatchiruapayaat, iñuuniakiqağumuugutli suħuutailaakun qiñuirrutrimaakikunlu suli agaayyutiqammaağilikunlu ihuatun iñuuniakikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴ anniqsuquriruami iñuñnik iluqaitñik suli ilitchuqsritquruami ilumutuuligmik. ⁵ Uvvataku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunniğutauruamik Agaayyunlu iñuillu akunğatni, taamna iñuk Christ Jesus-ñuruq, ⁶ qaitchuaq inmiñik iñupayaat satuqsaqlugich. Taamna ilitchuqutauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaqlugu uvaña tuyuuruñaga Agaayyutmik naluruanun uqaqtigunluñaga suli ilisautriğunluñaga, ukpiqsriħum suli ilumutuulħum uqaqtutaa uqağitquplugu. Sagluuqtaunğitchuñaga, ilumutuuruamik uqaqtuñaga.

⁸ Anjutit nanipayaaq iniqsrutlaqugitka, anjutit iluqnauqsimaagtuat Agaayyutmun iniqsrulikun pullutin, patchisailaakun uumisutailakunlu uqavaagutailaakunlu. ⁹ Ağnat itqugitka atnuğaanisigun iruqnaillugich suli isrumaugalgulugich, atnuğaaqtutlalugich iluqnaqlugu, niaqumik piññaqnaqsanñiñiq pigitlusrunaqağun unniñ maninñin sulianik suli atnuğaanik akisuruanik, ¹⁰ aglaan ağnat agaayyutiqammaağiksuat savaallautaqaglich. ¹¹ Ağnat iñuksruisaaikun atchiksualgukikunlu ilisaktuksraurut. ¹² Uvaña ağnat ilisautritqunğitchitka unniñ anjutit qarğullugich aglaan iñuksruisaaqtuksraurut. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iñiqtaulğaaqsimaruq. ¹⁴ Adam kinnikkaunğitchuq, aglaan ağnaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñğitluni. ¹⁵ Aglaan ağnaq ukpiqsriħigmik piqpaktamiglu suli ipqihigmik piaqtauyulikun piqagumi qitunğıuħigmigun anniqsuğisiruq.

3

Qaukħiutiksraq Ukpiqtuanñuruani

¹ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtauligmik agaayyuvinmi piqagukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukħiq agaayyuvinmi ittuksrauruq patchisailuni, atautchimik ilaqatiqağuni, qaugrimmaağiguni, inmiñun anjalalguluni, iruqnailluni, tukkuğinñaguni, suli ilisautriħiññaanuluni. ³ Taamna imiqtuqtauyumiñaitchuq unniñ piaqluktaiłluni, aglaan agganaiłluni suli qiñuilluni, maninmik piqagugruasrunaqağuni, ⁴ ilaan kiñunni ihuatun anjalalgulugu suli qitunğamiñun kamaksriħkun tupigipkağuni. ⁵ Uvvataku anjutim qitunğani anjalalğitħumigich, qanuğuni ukpiqtuanñuruani agaayyuvinmi anjalatħilğugisiva? ⁶ Taatnasriq Agaayyutmun mumikpaaluktaunuyumiñaitchuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunğaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriħunğitħuanun kamagiuraatlasriłluni. Taatniingisuagumi kanñusaagutauniaqtuq ukpiqtuanñuruani aasiñ Tuunğagmun pisagipkağuni.

Ikayuqtauliksraraq Ukpiqtuanjuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayyuvini iñuuniusrigiksuksraurut, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausrunaqatiñ, naagaqaa killukun piqagugruagutailutiñ. ⁹ Ilinich ataramik ukpiqsriuksraurut arguaqtuutaigutiñ qaugrimmaağiutillautağmikni ilisauttutini iluqaitniñ Agaayyutim iñuiñ ukpigikkañitniñ. ¹⁰ Tamatkua naipilgaaqtaksraurut, aasrii uuktuagun pitluksimaagñiqpatruñ, tarrali ikayulhiñaurut. ¹¹ İlaqatiñittuuq iñuuniusrigiksuksraupmiut uqaksraqsiuqtausrunaqatiñ. İttuksraurut qaugrimmaağigutiñ supayaakun qanutitanailutiñ. ¹² İkayuqtit agaayyuvini atautchiñhiñamik ilaqatiqaqtuksraurut, qitunğamiñik kiñuniğmiñik iluatun aňalatchitlarauñuluni. ¹³ Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuqtauplutiñ inmiknun kamagikkauñiksramik piññaaktaaqagaqtut, uqagañiksramik taluqsrautaiqhuni ukpiqsriñikun Christ Jesus-kun pigikkaptigun piqatigiñsiltuta.

Kamanaqtuaq Kanjisiłgunaitchuaq

¹⁴ Aglañamni ukuniña tuyuutini utlautiymmiiqsuna qiniğiağutin akuniisrunaqnagu. ¹⁵ Aglaan pigallangiñniğuma ukua aglaich ilisimapkağisigaatin qanuq iñuusriusriqaqtuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiñiñi, ukpiqtuanjuruagikkañiñi iñuuruam Agaayyutim, aasriñ tamatkua ilaan ayagigai tunjavigiplugich ilumutuulhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpigusripta nalunaqtuaña kamanaqtuaq arguağiyumiñaitchaa sulii piilaagiyumiñaitchaa,

Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,

Agaayyutim İrrusian nalaunñasripkaqlugu,

israğulğich qiniğiağiplugu,

quliaqtuağiplugu nunaaqqipayaani,

iñuich nunami ukpigiplugu,

sulii qilañmun mayuutikkaupluni.

4

İlisautrit Tanjilaakun

¹ İpqitchuaq İrrusriq uqaqtuq nalupqinaiqługu iñuich ilañich ukpigutaiğniğniplugich kiñuvaatigun, tupiksriğigutiñ irrutchiñik sagluuqtuanik sulii maliguaglutini tuunğaiç ilisauttutiniñ. ² Taatnatchich ilisauttutit uqagirağigaich iñuich kinnitniñniaqtuat sagluuqtuaqhutiñ, tammaiplugu kanjisiłlariqtiñ nalaunñaruamiglu nalaunñaitchuamiglu qaugrimmaağiutillautağmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisautriraqtut ilaqtatniq sulii niğiliq niqit ilañitniñ nağğunaqlugu. Aglaan Agaayyutim niqiksrat iñiqtağigai niqiksrauplugich iniqsruñhum quyaksriñikun aquagun tamatkununa ukpiqsriuranun sulii ilitchuğiruanun ilumutuulğmik. ⁴ Suapayaaq Agaayyutim iñiqtağimakña nakuuruanuruq. Nağğugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyalñhum iniqsruutaagun iñuñnun akuqtuumaqaqtaksrauruq. ⁵ Uvvatakkun Agaayyutim uqalñhan sulii agaayulñhum akuqtuyunaqsipkağagigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautaña

⁶ Tamatkuniña ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqagupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaakiñi ilipnik irrutchipkun ukpiqsriñhum uqauttutaiñiñ sulii ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguakkaqniñ. ⁷ Aglaan tamatkunakña uqaaqtuaniñ agaayyiaqtailaakun piisimaagumuutin, inğitchuaniñ uqautiknağutiñ. İlipnun ayuqqiqsaliq agaayyutiqammaağilikun iñuulğmi irvigilugu. ⁸ Pisuqsaliq timipkun piññaautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaağiliq piññaautauruq supayaakun, takku iñuulğmik

akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivuniġmi. ⁹ Taamna nipliun ilumutuuruuq akuqtuqtaksraq suli ukpigiraksraq iluqnaġlugu. ¹⁰ Taatnaqhuta sakkiqirugut sakuukhuta, takku niġiugaqput inillaktisrimaaqġlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatinj Anniqsuqtiksranjatnun, pitġluglich tamatkua ukpiqsruuat.

¹¹ Tamatkuniġa tiliġlich ilisautiyumigitin. ¹² Kimununniiñ piinilaġipkasruġaqnak nutaunilutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iñuuniakġapkun piqpakġapkun ukpiqsriġapkun suli ipqiġapkun atriiñiaqtaksraġuġutin. ¹³ Agġilamnunaglaan piviqatillugu agliqqutriġiq, quliaqtuaġiq suli ilisautriġiq iñuġnik Agaayyutim uqalhaniñ piyummatiqagġlugu. ¹⁴ Suqutiginġisruġaqnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukġinich ukpiqtuanjuruat patikmatigik argaktinj ilipnun. ¹⁵ Tamatkua atuyusraġlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriili iñuich iluqagminj qinġumagaat nauġhiñ. ¹⁶ Ilipnun suli ilisauttipnun munaqqtuqagutin, tamatkua sivutmun atuġlugich, taatnaġuvich anniqsuġisirutin suli tamatkua tusraartin.

5

Niġiugaqagviuġhat Ukpiqtuat

¹ Anjutmik utuqqauruamik nipliatrisruġaqnak, aglaan uqap-saagummatiqagġlugu ilaa aapaptun ilġlugu. Anjutit nutauruat aniqatiuptun irrutilugich, ² aġnat utuqqauruat aakaptun suli aġnat nutauruat aġnauniuptun ipqitchuakun.

³ Ikayuiyumalhiñ kamaksriġkun uilgaġnaanik ilailaanik urriqsuġlugu. ⁴ Aglaan uilgaġnaaq qitungaqaqpan unniiñ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaayyutikuaġhum atuqtaksranjii anayuqaamiktigun sivulliulugu ilisaksraġigaat. Taatnaġmiktigun anayuqaatinj suli taataatinj utiqtitchivigigisi-gaich, taatniġiq Agaayyutmi quyanuqtuq. ⁵ Aġnaq qaunaksriksraipiaqtuq uilgaġnaapiajuruuq Agaayyutmun tunjapluni agaayuraqtuq injqsruqhuni ikayuġnaġmigmigun unnuaqtuummaan. ⁶ Aglaan uilgaġnaanjugaluaqhuni qaiñjaruq injmiñik killukun quvianamun, iñuunuraġniallaġmi tuqumaanjaniktuq. ⁷ Taatna tiliyumigitin, iñuumli taavrumuuna upyaktungitchumigai. ⁸ Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani injmi kiñuniġmiñi, taavruma ukpiqsriġiq ayyaumigaa ukpiqsriñġitchuamiñ pigiilitġukhuni.

⁹ Uilgaġnaaq ilaliutiniaqnagu atiqagviatnun ikayuġnaqtuat kisanik piñasrukupiaq ukiuq qaaniġniqpagu, suli taamna atautchiġhiñami ilaqatniksamaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitchiilautaiġmik savaallautatigun piqaguni, qitungamiñik iluatun iñuguktitchianiksimaaguni, iglaanik kiñuniġmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganjitiñik igġuimaluni, iluilliuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqaqsimaluni. ¹¹ Aglaan uilgaġnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaġiniaqnagich, takku ilinisa kimmutaata ilaqatnitqigulikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹² taavrumuuna navguilġmiktigun akiqsruutiqqaagmiknik Ilaanun patchisiñigutin. ¹³ Tamatkuasuli suuviġiġaiġmik siñiqsraġkun tupiġni ilitchigisirut naagasuli ilitchiġhat uqaksraqsuġmiktik suli qaunagingirrutiqalhat atlamik pigiitġuktuq sunik uqaksraġinġisaġmiknik uqautiqaqhutinj. ¹⁴ Taatnaqġlugu uilgaġnaat nutautluktuat ilaqatnitqigutka qitungiuġlugich kiñuniġmiknik qaunaksraganilugich. Taatnaġuminj piviisinnayagaich uumiksrivut uqautiqahksranjatiñ uvaptigun pigiililugu. ¹⁵ Uvvataku uilgaġnaat ilanjich sannitmuaniktut malikġlugu Tuunġaq. ¹⁶ Aglaan kiña aġnaq

ukpiqtuanuruaq kiñuniġmiñi uilgaġnaaqagñigumi qaunagiraksragigaa, taamnaasrii ukpiqtuanuruanun natmausrunaqani, aasriiñ ukpiqtuanuruaq uilgaġnaanik ilaitchuanik qaunaksritlalatij.

¹⁷ Qaukhiich aġalatchiruat ukpiqtuanuruanik isrummatigiraksraur akiliusriaqaqtuksraupiaġlugich malġuġuġlugu, suvaluk tamatkua quli-aqtuaqtuat suli ilisautriruat sakuukhutin. ¹⁸ Uvvatakk Agaayyutim uqalhi uqaqtut, “Savaktuam aġutim qanġa qiliqsruġumiñaitchiksi savaġġaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksrani piraksragipmigaa.” ¹⁹ Agvisiksraqsiuġutinun naalaġnisrunaqnak qaukhiuruaq akitnaġlugu kisanik ilisimaritigun malġukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. ²⁰ Tamatkua killuqsqaqtuat iñiqtiġutiqaġumigitin takkuatni iñuich iluqaġmiñ, tamatkuali atlat taluqsriġumuut killiqihksragmikkun. ²¹ Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ġum suli israġulgich piksraqtaagikkani uvaġa tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttutit. Isivġiġimik suli iluaksriñġiġimik kisumun sulipayaaqni qiniqtitchisunaqnak. ²² Kisumik Atanġuruam savaanun qilamiksruħkun patiglugu argapnik inillairagašrunaqnak, unniñ killuqsautinjitñun piqasriqsuutisrunaqnak, ipqihksran qaunagilugu.

²³ Tarakġaaglaan imiħhiñamik imiqasrunaqnak aglaan iluvich ikayuliksranaun misruġuqtullaalutin atniġnaqtuiñuġuħħapkun. ²⁴ Iñuich ilaġisa killuqsautinjich sagvirut aasriiñ ilisimanaqhutin atannikkaugaluaqnatij. Aglaan atlat killuqsautinjich aquagun sagviġisirut. ²⁵ Taatnatuntuuq savaal-lautat sagvirut suli ingitchaluaġġaġmiñ sagvilutin iriqsimaanikkumiñaitchut.

6

¹ Kisupayaat tigutaanuplutinj savaktauruat isrummatigiraksragigaich savagvisinj piġuġlugich taluqquqtiqallapiaġlugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttutvut uqautingitchumigaa piġiililugu. ² Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik naġġuqtaksragingitchaich, takku ilinisa aniqatigigaich. Taatnasrunaqatin savautraksragigaich ihuatluglugu sakuugutin, takku piñnaktuat savaanatniñ ukpiqtuaġigaich piqpagiplugich. Uqautigilugich ilisauttutigillapiaġumigitin tamatkua.

Tanjitchuat Ilisauttutit suli Iłumutuuruat Umialgutit

³ Kiña iñuk ilisauttinik atlakkamik ilisauttutiqaġniqpan, Atannapta Jesus Christ-ġum uqautaiñik ilumun suli ukpiġvipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaaġiħkun malġurrutingitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliutiraqtuq inmiñik sumik ilisimanġitmiuq. Taamna ikayuutaunġitchuamik qapiqsigiħkun suli uqavaaġumakun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutraġimik, avgumaħimik, atniiyumaħimik suli ilimasruħimik killukun tikiutiriraqtuq. ⁵ Ataramik qapiqsigiutragummatinikhutin iñuñni isrummatinjich savallautanġiqsuani ilumutuħimik piqanġiqhutin, ilinisa isrummatigiliutiplugu agaayyutiqammaaġiħiq piññallaksautauplugu.

⁶ Iłumun agaayyutiqammaaġiħhum iñuk piññaktillapiaġagigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸ Taatnaġlugu atnuġaaqauraqsiñuġupta suli niqiqaqsiñuġupta, apaigiraksragigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisuktat aniqusraaqtittatut aasrii pišaġipkaqhutin nanigianñun. Napitittatut iñugiaktuanun kinniġqutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunġiġvinmun. ¹⁰ Uvvatakk kimmutiqaħiq manimik piġiitchuat qanutchipayaurat kanġigai. Ilaġich piqagugrualiqamiñ tamarrumiña ulapnaaraqtut ukpiqsriħimñ aasriiñ inmiknun isrumaqaġpautiksriuqhutin.

Iļisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iņugigaatin. Taatnatchiņiņ iluqaitņiņ piisimaagiņ. Nalaunņaruadiq, agaayyutiqammaagiļi, ukpiqsriļiq, piqpakrsriļiq, anuqsruļiq sulī aggaņaiļiq, taapkua sakuugutigilugich.

¹² Pisuqtilaaqni ukpiqsriļikun piqqautraģiņ, aasiļi iņuuļiģmik isruitchuamik piņņaktaaqagutin. Uvvatakku taavrumuņa iņuuļiģmun Agaayyutim tuļuģaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iņuich ukpiqsriļlapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iņuuļiģmik iluqaitņun qaitchiruq. Sulī Christ Jesus-ņum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautaga. Iļiņik uvaņni iļisimarauruk, taatnaqhutin tiligikpiņ, ¹⁴ taivrumuņaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviģviksraņan uvluanun tilliņ tupigilugu, ipqisillugu sulī patchisaisillugu. ¹⁵ Ilaan sagviļha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Aņalatim, kisimi umialgich Umialgat sulī atangich Atangāt kamaņaqhuni. ¹⁶ Ilaa kisimi tuquyumiņaitchuaq, Ilaa qaumami iņuuļiģnam tikitchumiņaisaņani iņuuruaq, iņuum qiņiņģaqsimaitchaa, iņuuļiģnauluni qiņiņģaģumiņaitļuni. Agaayyutmun kamaņaan sulī saņņi isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alģaqsruģumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iņuuļiģmi kamaņaģniaqungillugich, taatnatchiņun suuranun piungillaaruanun tunņatqungillugich, aglaan Agaayyutmun iģuaqqutriģmigun qaitchirigikkap-tiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. ¹⁸ Tillisiqagļugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutiqaqulugich, iģuaqqutriģikun atlat piqasriqsuļiksraņat itqanairrutilugu. ¹⁹ Taatnaģumiņ suuraksraģmiknik iņmiknun tugvaigisirut, tunņaviksramiknik piigumiņaitchuamik, aasrii iļiņich piņņaktaaqatlalutiņ iņuuļiģmik iļumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsrirrutauruaq qaunagillau-taģumigiņ. Piisimaagutin uqaqakiģmiņ agaayyiaqtailaakun sulī uqaksraq-tuģiģmiņ isilģaiģikun. Iņuich iļaņisa uqaqaqtuat taatna isrummatigiraqtut iņmiknun isrumaturuāņuplutiņ, aglaan taatniingitchut. ²¹ Iņuich iļaņisa is-rumattun piņņaktaaginigaluaqģugu, aglaan taatnaģimiktigun ukpiqsriļiq tam-mairaģigaat. Agaayyutimtuq iģuaqqutriģhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaña Paul. Uqqiraqtigigaaña Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulhagun. Tilirauruña quliaqtuağitquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiağutikkaptigun piqasriutillaaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuña Timothy-mun, piqpagi-plugu iğñiğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta ihuaqquutilisiñ ilunñugilutin suli qiñuirrusrimağutin.

Quyyatit suli Pitchuksağutit

³ Uvaña quyagiga Agaayyun savautrağikkağa qauğrimmağiutillautakun, sivulliatkaptuuq pipmatun. Quyaragigiga itqagiplutin ataramik iniqsruħlamni unnuaqtuummaan. ⁴ Itqagiplugich qulvisin, qiñiğummiullapiağikpiñ atqunaq, uvañaptuuq imağaliksrannun quvianamik. ⁵ Itqagigiga ilumutuuruaq ukpiqsrisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkaña aanaruqquich Lois-ŋum suli aakavich Eunice-ŋum. Arguagingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisiqalhiñ. ⁶ Taatnağlugu itqaaqtuutigikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun illiqiħlakun argamnik. ⁷ Uvvataku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisağan uvaptiknun iqsisaiğaatigut, aglaan sanñiksritchaatigut piqpakmutmigu suli inñmun anjalalğulimik.

⁸ Taatnağutin kanñuginagu ilisimaraulhiñ Atannaptigun, unniñ kanñuginaña uvaña Ilaan isiqtaña, aglaan nagliksaahñaanulutin piqutigilugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqatitchiħhagun ilipnik. ⁹ Ilaan anniqsuğaatigut suli tuğlugaatigut inñmiñun iñugisrukħuta, pisigisruñaqnagu savaavut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli ihuaqquutni. Sivuaniihma ihuaqquutianiñniğaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma ilitçuğipkağaatigut taavrumiña ihuaqquutmik tumigiplugu sagviħha Anniqsuqtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa sanñia tuquħhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagviğaa iñuuliglu tuquyumiñaiğiglu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkagigaaña uqautigiquplugu tusraayugaallautaq, uqqiraqtauluna suli ilisautrauluna. ¹² Taatnağlugu tamanna piqutigiplugu uvaña nagliksautiqatuna tamatkuniña. Aglaan kanñugingitchiga, nalungitlugu kisumun tunñahiga, suli uvaña nalupqigingitchiga Ilaan qaunaksriħksraña savaamnik taivrumuñaağlaan uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpiqquutaigñiaqnagich ilumutuuruat uqalħich ilisauttutitka ilipnun atriraksriuğlughich, payaņaigvigilugu ukpiqsriħiq suli piqpaktaq pigiağutikkaqput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagilugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsirruraturuat ilipnun sanñigikkañagun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Iisimagiñ, iluqatin piqatipta Asia-miittuat malingiğaatña unniñ unitchaatña, taapkuaksuli Phygelus-ŋumlu suli Hermogenes-ŋum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqquutigumigai tupiqatai Onesiphorus-ŋum, takku ikayugağigaaña iñugiaktuami. Ilaan kanñugisruñaqnagu ihiga isiqsivinmi. ¹⁷ Rome-mun tikipqauraqami pakkiutiniğaaña paqilğataħamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillañniağliuñ taivrumani uvluani atanniivium. Ilipsi ilisimallapiağiksi atqunaq ilaanun savautihiga Ephesus-mi.

2

Christ Jesus-ŋum Anuyaktillautaña

¹ Ilvich, iğñiin, sanñivigumagiñ ihuaqquataa Christ Jesus-ŋum. ² Uqalħich tusraakkatin uvañniñ uqautigi'apkich sivuğaatni iñugiaktuat ilisimarit

qaaniqsitchumigitin iñuñnun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iglutuǵlugu nagliksaałhiñaanuhiksran qanutitanaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ñum. ⁴ Anuyakti anuyaktauhigmiñi illakkattaagusrimmataitchuq iñuuniatigruagmiñun, aglaan ilaan quyaliummatiqagaǵigaa qaukligikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpaliutraqti aqpaliutrahiǵmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriłuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuaq piññaqqaqtuksrauraqtuq nauruaniñ katitchiǵmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuǵisigaatin kanjisiħiksranatigun supayaat.

⁸ Itqaǵiun Jesus Christ anipchakkauruaq tuquǵmiñ, kanjigviquaqtuaq David-mik, quliaqtuaǵikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakku uqaqalłapkun tusraayugaallautamik nagliksaaqtitauruñ suli pituqakkauruñ liilaa savvaqlukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqałha piñailutaitchuq. ¹⁰ Taatnaqluñ iǵlutuǵiga suapayaaq Agaayyutim piksraqtaañ piqutigiplugich, ilinjittuuq aniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutquplugiłlu isruitchuami kama-nautaani. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruuq nipliun,

Uvagut tuquqataugupta Ilaagun
iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagut iǵlutuisuiñagupta
añalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piılaaǵiguptigu,
Ilaantuq piılaaǵigisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatriñgitchugutunniñ
Ilaa tuniqsimmatriraqtuq,
takku piılaaǵiyumiñaitchuq inmiñik.

Savakti İtuagikkauruaq

¹⁴ Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik alǵaqsrullapiaglugich Agaayyutim sivuǵaani anuyautiqaqungıllugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaungitchuq iñuñnun tusraaruanun, aglaan ukpiqputaigutauruqtuq. ¹⁵ Pisuqtilaaqni piññaaktaǵiniaglugu iħuagikkauhiq Agaayyutim qinñañani atrıluǵu savakti kanjusruutaitchuq savaagmigun, nalautlugu ilisautriruaq uqałhanik Agaayyutim ilumutuulhan. ¹⁶ Uqaqatiginagich agaayyiaqtaılaat iñuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaaliksranañatnun iñuich Agaayyutmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atriqaqtuq killigruamik nuñuuqtuaqlugu uviñǵa timim cancer-tun. Malǵuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsrisaiqhutik, ukpiqputaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqałigmiñkun añitqıħiksraqput atuumaaniñniplugu. ¹⁹ Aglaan tunñaviksriugañ Agaayyutim ilumutuuruuq atlanjuqtangitchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanguruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani,” suli itna, “Kisupayaaq nipiqaǵumi Atanguruamun piginiłuni killuliqisruiqsuksrauruq.” ²⁰ Tupiq añiruaq piqaǵaqtuq puggutanik utkusriññik atlakaagiiñik. İlanich piılanuraqtut manıñmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsaamiñ, atlat suli qiruñmiñlu qikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqlugich tuyuǵmiaqqaqamiñ kisanik aasriñ akiiñniqsrat ataramik atuqlugich ilañich suaqluqaǵvigiugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuǵmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriñ qaukian atutlalugu, itqanaıǵusrimaaglugu atuħksrani savaallautapayaamun.

²² Nutaułhum kimmutai qimaummiugaqtaksraǵigitin, aglaan piññaaktaǵiniaglugu nalaunñaruaiq, ukpiqsriħiq, piqpaktaq suli qinuiññaq,

tusraayugaallataq, uqaginiapiaġlugu piviksranagun naagaqaa piviksraitmatun inġaan, ilitchuġipkaġniutigilugu, alġaqsruutigilugu, pitchuksaagutigilugu, suli anuqsruġipayaakun ilisauttutigilugu. ³ Uvvatakkun piviksraq tikiomagisiruq iġnuich naalaġnisunġihiksranat ilumutuuruamun ilisauttutmun, igliġutluliġutin inġin pisuġhigmikkun, katitchiġniġaligutin ilisautriksraġmiknik tusraasrukkaġhiġaġmiktigun. ⁴ Ilinich naalaġnitlukkummataiġutin Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalagulitlulugich utuqqaqtat unipchaaliat. ⁵ Ilvilliasriiġ qauġrimmaagiksusraurutin qanusripayaami irviqanġaqpich, iglutuġlugu nagliksaaqsiuġiq, quliaqtuagilugu tusraayugaallataq, suli tanġilugu savaaksrapayaanġ savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvaġaliuvva tikiummigiga tuqqutauġiksraġa Agaayyutmik piqusriġluġa. Aullaġiksraġa marrumakġa iġnuuġigmiġ tikiummiruuq. ⁷ Atriġlugu aqpalitraqti nunitchiruuq, uvaġaptuuq iġnuuġhamni ukpiqsriġiq Agaayyutikun pigituġiġaġa. ⁸ Pakma akiġniġaktaksraġma niaquġutiksranġan nalaunġaruulhum taqqaġaanġa, Agaayyutim nalaunġaruam Atanġum qaisanġa uvaġnun taivrumani uvlumi, uvaġnuluġhiġaunġitchuuq aglaan iluqaitġun agġitqiliksranġanik inuġruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uggisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰ Uvvatakkun Demas-ġum marrumiġa nunamik kimmutiqatluliqhuni unitchaanġa. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ġum nayuġaanġa. Tuvaaqatigiyumiġiġ Mark ikayuqtiksraġa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuġigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu agġiaqsiyuvich saagaġumiġiġ quppiġaġa unisaġa Troas-mi Carpus-mun, makpiġaatlu suvaluk qisiġniġiġ piġiugat aglaktuġvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtim atqunaq navianniutitkaanġa. Atanġum utiqtitichivigigisigaa atniutaigun. ¹⁵ Ilvittuuq qaunakkuqtaġumuutin ilaagun, takku iġhuaksriġiġillapiaġikun akilliġiqsuġai uqauttutivut. ¹⁶ Sivuuġanġutiqaalhamni Rome-ġum anġalataiġun tapqitchunġa, iluqatin unitchaatġa. Agaayyutimtuq akitġiġautailġanġiaġligich taipchua. ¹⁷ Aglaan Atanġum nayuqġunġa sayyiqsuġaanġa uqautigianitlasriġlugu inuġaiġlugu iluqatin Jew-ġunġitchuat tusraarakranġat. Uvaġa annautikkaurunġa tuqqutauviksraġaluamniġ. ¹⁸ Suli Atanġuruam annautiniġaanġa iluqaaniġ pigiitchuamiġ, annautilunġa pakmaniittuamun anġayuqautmiġun. Nangaun illi ilaanun qanġavak isruilaamun. Amen!

Aqulliich Ilammiuġutit

¹⁹ Tuyuqtunġa iġhuqqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqataiġun Onesiphorus-ġum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittuiġnaqtuq, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniġnaliqman. ²¹ Agġiluagġniuraġumuutin ukiuġraguqtitnagu. Eubulus-ġum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaanġaġaatin, atlallu aniqatiut.

²² Atanġuruamtuq piqasriqsuġlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuq iġhuqquutilisi.

Paul-um Tuyuutai Titus-mun

¹ Tuyuutit ukua agqiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraqtigiplugu Jesus Christ-um. Agaayyutim piksraqtaagigaana ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suli ilisauttutiqağlugich ilumutuungagun ukpiğusripta, ² tunnaviaqtuakun niğiugaqağikun isruit chuamik iñuukigimik. Agaayyutim saglutlait chuam akiqsruğniğaatigut taavrumiña iñuukigimik sivuani aullağniñhan piviksraurum. ³ Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksraquqluña savaaksritchaana, uvañaasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴ Titus, aglaktuña ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriğikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapaurum suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iħuaqutikun qiñuiñniqsimaagumigaatin.

Titus-um Savaana Crete-mi

⁵ Uvaña unitchikpiñ Crete-mun iħuaqsruquplugich sut iħuaqsrugaksrauruaat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanuruat qaukiksrañitñik nunaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶ qaukiksraqtaanuruuq patchisaitchuksrauruq, anun atautchimik ilaqatiqağuni, suli qitunğai ukpiqsriñulutiñ uqautausruñaqatiñ pitchiğiillugich tupiktañikun. ⁷ Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaanani anjalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuğimigaursruñaqani, uumitchaktangiguni unniñ imiliğaqtaursruñaqani, qinnaktarsruñaqani unniñ killukun piqağugruasruñaqani. ⁸ Ilaa tukkuğinñaqsuksrauruq, piqpaksriñuluni nakuuruamik, inmiñun anjalalğuluni, nalaunñaluni, ipqilluni, suli alğaqsrutmik tuvrairuanuluni. ⁹ Uqaqtiksraqtaam payanairvigiraksraqigaa uqauttutini ukpiğiraksrauruuq suli iviqtisrimaaqtuag ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaagilugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qiñiqtılugisiyaa tanigilıqutaat akillıruat uqağimun.

¹⁰ Uvvatakku iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiñ atlanik nipiqağimikkun kinniqtikun, suvaluk taapkua ilisautriruat iñuk nalunaitñutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹ Ilisauttutaat nutqaqtıtaksraqipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich anayuaqağiich ilisautriğimikkun ilisauttutiginğilaaksraqmiknik killukun piqağugruaqhutiñ. ¹² Crete-tagmiut ilañat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tagmiurguuq ataramik sagluturuanuniplugich, niğrugaaqłuktun inniplugich, suli iqiasruuplutiñ niğitłaturauñuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iħuaiksrañatnun ilvich iñiqtigumigitin ipiksılugu, ilinılli sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, ¹⁴ itlungigutiñ Jew-ñuruat unipchaalianitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuukigimik. ¹⁵ Supayaaq ipqitchuq iñuñni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñgitchuani, takku ilinisa isrummatinich suli qauğrimmaagiutillautanich qaayugnaqsianiksimaaplutiñ. ¹⁶ Ilinich ilitchuqsrimanigaluaqhutiñ Agaayyutmik, aglaan iñuuniaħhata piılaagigaa, ilinich uumiktanikhutiñ, tupiktaiqhutiñ, iñiqtataqumıñaiqhutiñ nakuuruamik.

2

1 Aglaan ilvich ilisauttutigiraksragigiñ ilisauttutiksraq ilumutuurautigun uqahiqtigun. 2 Uqautilugich utuqqanaaaguqtuat anjutit qaugrimmaağiqulugich, isrumaugalgulutin, ilinjitnik anjalalgusritqulugich. Ilumutuğugutin ukpiqsriğmikkun, piqpaktağmikkun, suli iglutuilgusriğmiktigun. 3 Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaaaguqtuat ađnat ukpiqtuam irrusrianik piqaqulugich, sagluturuanjutqungillugich, naagaqaa tigutarriutitqungillugich taanğamun, ilisautritqulugich nakuuruakun, 4 atriraksrallautagugutin nutautluktuanun ađnanun piqpaksriğksranatigun ilaqatiumiknik suli qitungağmiknik, 5 inmiknun anjalalgusriłutin ipqihikun suli ilaqatausruqsilutin kiñuniğmi, tupiqsritlasriłutin anjutiumiknik. Agaayyutimli uqalħa iñuich suunillağingitchumigaat. 6 Taatnatuntuuq pitchuksaağlugich nukatpiat anjalallautaliksranatnun inmiknik. 7 Ilvillu supayaatigun atriraksrallautagugutin savaallautakun. Ilumutuğullapiagutin suli piyummatiqagutin ilisautriħiqni. 8 Uqautriłutin nağğuksruğnağumiñaitchuakun, akilliħiqsuqtitin kanjusrutlasriługich, pigiitchuakun nipiksriailłutin uvaptigun. 9 Uqautilugich savaktaağruich tupiksritqulugich anayyuqağmiknik suli quyalilugich sukupayaaq. Ilinich kiumakħiqsuksraunğitchut 10 unniñ tigliktuğviraksragingitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksragigaat nakuuħiqtin suli qanutitanaiħiqtin kamagikkauħksrananun ilisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtiptigun surağatipayaağmikni.

11 Uvvataku Agaayyutim ihuaqputaa ilisimanaqsiruaq iñupayaat anniqsuliksranatnun. 12 Taavrumuuna ihuaqputmigun Agaayyutim ilisautigaatigut agaayyutailaakuaqunğitłuta suli nunakuadhun kimmutaaguaqunğitłuta, iñuutqupłuta uvaptiknik anjalalgusriłuta, nalaunjaluta, agaayyutiqaguta pakma uumani nunami, 13 taqqiħaptikni quvianaqtuamun uvluanun niğiuğagikkapta, kamanautaa kamanuqtuam Agaayyutipta Anniqsuqtipti Jesus Christ-ñum sagviqpan. 14 Ilaa qaitchuaq inmiñik piqutigipluta, annautisraqhuta pigiitchuapayaamiñ suli pigiagutitqupłuta inmiñuħiñaq, ipqiguta, piyummatiniguta nakuuruakun. 15 Tamatkua ilisauttutigiyumigitin, atuğlugich anjalatchiñiqni, pitchuksaağiqni suli alğaqsrulħatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piinillağipkasruñaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuğialiksraña

1 Itqaaqtuutilugich iñuğikkatin maligutchiħksranatigun anjalatinik suli qaukħiğnik, tupiksriħkun ilinjitnik, itqanairrutitqulugu savaallautapayaaq. 2 Uqautilugich pigiilakun uqautiksritqungillugich, aglaan qiñuiyusrimaağlugich, ilauraaqnağlugich, suli ataramik agganairrutriħkun irruqulugich iñupayaanik. 3 Uvvaptuuqtakku qaanikkaptikni kinniqipluta, tupiktaitłuta, nalaunñaisimarugut, savaksiqsimaplugu kimiksriħiq quvianağikkanigun killuum qanusripayaatigun, iñuuniaqhuta uumiktakun suli siqñaktakun uumikkutipluta avatmun. 4 Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtipti agğiqami piqpaksriħmiguñ suli ihuaqputriħmiguñ anniqsuğaatigut. 5 Uvagut savaaqallautalħaptiguunğitchuaq aglaan ilaan nagliksriħmiguñ anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imiğmik aasriñ Ipqitchuakun Irrutchikun qaitchipluta nutaamik iñuuhimik. 6 Uvvataku Agaayyutim agliplugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Anniqsuqtiptigun, 7 taavrumuuna ihuaqputaagun uvagut nalaunñasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piññaktaagilugu isruitchuaq iñuuhimik niğiuğagikkakput.

⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaŋa ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iñuilli ukpiqsriruat Agaayyutmik ataramik kipigiyumuut piviqaqtiliksraŋagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunŋarut sulii ikayuutiksraurut iñuŋni. ⁹ Aglaan piisi-maaŋvigilugu isilŋaiŋkun uqaksraqtuŋiq, immakŋaqtatigun atiqtigun kanŋiuliq, aivvatraŋiq, sulii akimaniutraŋigmiñ maliguksratigun qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunŋitchut unniñ pitluktuunŋitchut. ¹⁰ Malŋuŋuŋluguunniiñ alŋaqsruutiqaŋumigiñ iñuk akatchiruaq avgumaŋigmik ilamiñi, suqutigitqisruŋaŋnagu malinŋuŋutillanŋitpan. ¹¹ Uvvatakku ilisimagiñ taatnasriq iñuk iŋuaqsruutaunŋitchuq sulii killuqsautaiñ kanjicsimapkaŋaŋigaat nalaunŋihagun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹² Qakugu tuyuŋiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiagaŋumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuŋa ukiisukŋuŋa tarani. ¹³ Ikayuŋniallapiagaŋumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu sulii Apollos aullaŋniathakni iglauŋiksraŋmikkun, sulii supayaamik inuŋaiyallapiagaŋlugik. ¹⁴ Ilisautilugich iñugikkavut piviqaqtitichiliksraŋatigun savaallautamik, aasiñ piqaqtitchilutin atlat inuŋikkanitŋik iqaisruktuasruŋaŋatin. ¹⁵ Iluqaŋmin piqasriqsuqtima nayaanŋaŋaatin. Nayaanŋaŋmivut ukpiqtu-aqatiuvut. Agaayyutim iŋuaqutaan iluqaŋri nayuŋumigaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruaŋa piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphiamunlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu anuyyiuqtauqatiptiknun, ukpiqtuanuruanunlu katisruuruanun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanġuruamlu Jesus Christ-ŋum ihuaqquitiqpaglisi tutqiutiqaqtil-lusilu.

Philemon-ŋum Piqpaksriħalu Ukpiqsriħalu

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqagiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqpaksrisilaapnik iluqaitnik Agaayyutim iħuiħik suli ukpiqsrisilaapnik Atanigikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiħiqput ilipsitni ukpiqsriuranuruani piġuqtuksrauruq ilitħuġitlasriħusri ikayuutipayaaniq pigikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqħunalu piqpakkutiħapku, atakkii ilisimagiga quviatchaħiħi iluqaitnik Agaayyutim iħuiħik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inigvigillagukkikpiħ sumik piraksrapnik tiliħiħiaugaluaqhutin, aniqatigiplitun Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksriħagun tilisunġitchikpiħ, aglaan uvaŋa anayuqaaqtuami, isiqtaupluna pisigiplugu Jesus Christ inigvigisrukkikpiħ. ¹⁰ Tarra iniqsruġikpiħ piġiplugu Onesimus iġniġiliutikkaġa ukpiqsriħiqman Christ-mik qiliqsimaħamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimħa ikayuutaunġitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtuġuqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyuġisraaqsigiga. Akuqtullaħniaġumagiħ irrusriħiħutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluagiga uvaŋni illugu. Savautinayaġaana iniksraġaluapni qiliqsimaħamni piqutigiplugu tusraayugaagiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiħaipiaqtuŋa apiqsruħlakaluaqnak. Nakuurualiħiħi piyummatigillapiaglugu nunuripkasruħaqnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaġniqsuq ilipniħ, ilipnun utitlasripluni iħiħlugu. ¹⁶ Uvakħaniħaglaan savaktaagruħiħaunġiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitħluktug savaktaagruħmiħ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsiruq aniqatigiliutipluni uvaŋnun aglaan pitħlukħuguunniħ ilipnun, takku Agaayyutim piġiliutiħmiħa iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatigigupħa piqatnaagipiagħun, paġlayumagiħ utiħpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutiħriħiħpan suurapnik taimani qimakami suli niġġiuqsrumaqaqpatin aki-illiutiħumagiħ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akiliġniħiaġikpiħ. Itqaaqtuutiħiħiħiħ qanutun niġġiuqsruutiqaqtilaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallaħniaħa pisigilugu Ataniq, quviatchak-saġluna aniqatigipluna Atanġuruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqigiħiħiħlugu tupiksrisuħiħiħ ilisimagaluaħniaħ savaaqatħunħiaħiħ iniqsruaġikkamniħ. ²² Aasriipsuuq niġiugaqaqtuŋa qiniħlasilġiħimnik ilipsitnik iniqsruħapsigun. Taatnaqhutin itqanaiaġumuutin iniksramnik.

ħammiuġutit

²³ Epaphras-*num* tigutaan^uqatigikka^gma pisigiplugu Christ Jesus tuyu^gaa^tin nayaan^gmiⁿik. ²⁴ Mark-*num*lu, Aristarchus-*num*lu, Demas-*num*lu, Luke-*num*lu savaqatiuma tuyuq^miga^tin nayaanⁿanik. ²⁵ Uvvatuq i^huaq^qutrisaan Atannapta Jesus Christ-*num* irvigiliⁿ irrusiqsi.

2

Kamanaqtuaq Anniqsugiaq

¹ Qiñigikput Igñiguruam kamanatluha isragulinñiñ. Taatnağuta piłiqipiaqtuksraurugut qaunatqiağiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggivağtağumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqalıpayaaq isragulgich uqautigikkañat payañaitchuanuruq. Aasriiñ kiñapayaaq navguiruaq maligutaksramik tupiksriñgitlunilu nalliusriaqagisiruq anasriñjuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuğuta annañniaqpisa anasiñjuqsagviksaptikniñ suksrağingitchuptigu anniqsugiaq? Atangum Jesus uqautigiqqaagaa taamna anniqsugiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaatuat uqalıgmik qaaniqsitkaat nalupqinaqlugu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimapkağniğai atlakaagisigun quviqnaqhutin savaatigun, suli Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisuligmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaagigitchai isragulgich aňalatiksraulugich nunami tikitchağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqalıhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiun iñulhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiun iñuum igñiña?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluktitaauraallakkaluaqlugu isragulinñiñ, niaquusriğniğai kamanautmik kamakktmiglu,

⁸ suli inillakkiñ aňalatağitlasriplugu supayaaq.”

Psalms 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk aňalatchirauplugu supayaamik, pakma qiñingitchikputsuli iñuum aňalatchitlapiaqtilaana supayaamik. ⁹ Aglaali qiñigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullaklugu isragulinñiñ.” Agaayyutim iluaqqutmigun tuqupkağniğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqlugu niaquusriğniğaa kamanautmik kamakktmiglu.

¹⁰ Agaayyutim aňalanniğai supayaat, suli supayaat sagviğniğaa kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiun igñi nagliksaalikun tikiutitquplugich iñugiaktuat igñigich qilañmun. Taamna igñiq aullağniiriguğniğaa anniqsugiañatnun. ¹¹ Taamna ipqiqsitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun suli tamatkua ipqiqsitauruat iluqatin aapaqagñiqsut atautchiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kannuğingitchaa taiyuliksranaat ukpiqsirruat aniqatiumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Iłitchuğipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;

nangagisigikpiñ akunğatni ukpiqtuanuruat.”

Psalms 22:22

¹³ Itnaqhunisuli,

“Tunñavigigisigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuna ililgaani Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkua ililgaat timiqaqttut auqaqhutinlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqhuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqqtulasriñiğaa tuqupkaitlaruaq iñuñnik, taamna tuunğaa. ¹⁵ Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich tigutaanuruat iñuuniqtutilaagmikni iqsilhatigun tuqułgmik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaaluutigingitchai isragulgich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviağikkañi Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksrauruq aniqatiunusun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksripluni tuniqsimaruñuplunilu agaayuliqsiqpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum tuqułgmigun piğniğai iñuich killuqsautinich qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus

ilaaptuuq nagliksooqtuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulguniġai tamatkua ukpiqsriuat uuktuaqsiupmata ilaatun.

3

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksraġigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpaauruq ukpiġikkaqput payaṇaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagiriminiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuaq tupiġmik kamakkusriaqatluktuq tupiġmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautriñautagaaluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriñautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkaġigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauhniñaqhuni. Moses nipliqsimaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq iġniġupluni aṇalatchiruaq iluqaanik tupiġmik. Iluqata ukpiqsriuari Agaayyutmik, uvagut tupiġigaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiaġupta niġiugaqaġuptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiagvijaqtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq, “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,
⁸ siqquqsilaagñiaqasigik isrummatigikkasri, taipchunatitun akilliliqsuiruatun Agaayyutmik uvlumi taivrumani suviksrailaami.
⁹ Aapaapsi uukuapiaġataġaatña arguaġipluña qiniġaluaqḡugich savaatka.
¹⁰ Taatnaqḡuña malġukipiani ukiuni uumitchautriruña taipchuniña iñuqatigiñik, aasriñ uqaqḡuña, ‘Pigisupayaakkañat killuuruq. Kañiqsimaitchaat ilitqusriga.’
¹¹ Tarra akiqsruqḡuña uvañnun uumitchaḡamni, itna, ‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:7-11*
¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqaġikkaña. Taatnamik qau-natqiaġiutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriḡi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsaun ukpiqḡutaiḡiḡlu uummatipsitni. ¹³ Aglaan pitchuksaagutisritchi avatmun taiyuḡnaññaansuli “Uvluvañmik” suli tusraatlaññapsi Agaayyutim nipaani tupiksritlaññapsiḡu. Tupiksriñġitchupsi nalliqsi siqquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluqipaġuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimaauragñiaġupta ukpiqsriñhaptiktun aullaḡniñhaniñaglaan tuniqsimalutalu payaṇaiguta isruanunaglaan.
¹⁵ Itnaqsimaruq, “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa siqquqsilaagñiaqasigik isrummatigikkasi taipchunatitun akilliliqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami.” *Psalm 95:7-8*
¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akilliliqsuiqmata ilaanik? Aa, iluqatiñ taipchuanurut iñuich Moses-ñum annisikkañi Egypt-miñ.
¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpaġich malġukipiani ukiuni? Aa, iluqatiñ taipchuanuniqsut killuqsaqtaqtuat tuquplutiñaasriñ

suviksraillaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruḡniqsuq inmiñun, “Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatin taipchuanjurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik. ¹⁹ Tarra ilitchuḡigikput ukpiqsriñgisilaanaj, taatnaqhutin aasriñ tikitchumiñaiññiqsut kinilirviksraḡmiknun, taavrumuḡa nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkañanun ilinjitñun.

4

¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiagviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliḡsi tikiñḡitpiaqtuq taavrumuḡa minguiqsiagvinmun. ² Takku iñuktitudun suviksraillaami inilḡaallapiaq uvaguttuuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aglaan tusraakñata anniqsunḡiññigai, takku Agaayyun ukpiḡinḡitlugu. ³ Uvagut ukpiqsriñuani minguiqsiagataurugut Agaayyutmi nipliutaatun,

“Akiqsruqtuḡa uvamnun uumitchaḡamni,

‘Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:11*

Itnaḡniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich iñḡataḡhaniñaglaan nunam. ⁴ Aglausimaruq samma taavrumuuna tallimat malḡuḡuutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiagtuq savaaḡmiñiñ tallimat malḡuḡuutaatni uvlut.” ⁵ Tusraakkaptitudun sivuani itnalḡitchuq, “Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.”

⁶ Tarraasriñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuamik isinḡitchtut Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriñḡiḡmiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiagatauliksraptiknun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitḡiksuq atlamik uvlumik taipḡlugu “Uvluvanmik.” Iñugiaktuat ukiut pianikmata uqautigitḡikkaa tumigiplugu David, uqahiqtigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuḡ Agaayyutim nipaa siqquqsilaḡniaḡasigik isrummatigikkasi.” *Psalm 95:7-8*

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiagtinniqpagich, Agaayyutim uqagitḡikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvinmun. ¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuag Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutḡaqmiuq savaaḡmiñiñ Agaayyun nutḡaqmatun savaaḡmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñḡitchuksraunḡitchtugut atrilugich sivulliaavut suviksraillaami isinḡitchtuat taavrumuḡa minguiqsiagvinmun ukpiḡqutailḡmiktigun. ¹² Uvvatakku uqalḡa Agaayyutim uumaruq saññillaapiaqhuni. Qamuḡaagatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivḡiuḡlugu isrummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuag avatmulik avḡiraqtuq saunḡiñik sagviḡlugu patḡa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuḡaani qanusripayauraq uumaruaq iriqsimanḡitchuq, aglaan supayaaq sagviruḡ qñiqnaqhuni irraknun ilaan isivḡiuḡiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

“Uvluvak tusraagupsiuḡ Agaayyutim nipaa

siqquqsilaḡniaḡasigik isrummatigikkasi.”

Psalm 95:7-8

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiagtinniqpagich, Agaayyutim uqagitḡikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvinmun. ¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuag Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutḡaqmiuq savaaḡmiñiñ Agaayyun nutḡaqmatun savaaḡmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñḡitchuksraunḡitchtugut atrilugich sivulliaavut suviksraillaami isinḡitchtuat taavrumuḡa minguiqsiagvinmun ukpiḡqutailḡmiktigun. ¹² Uvvatakku uqalḡa Agaayyutim uumaruq saññillaapiaqhuni. Qamuḡaagatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivḡiuḡlugu isrummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuag avatmulik avḡiraqtuq saunḡiñik sagviḡlugu patḡa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuḡaani qanusripayauraq uumaruaq iriqsimanḡitchuq, aglaan supayaaq sagviruḡ qñiqnaqhuni irraknun ilaan isivḡiuḡiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

“Uvluvak tusraagupsiuḡ Agaayyutim nipaa

siqquqsilaḡniaḡasigik isrummatigikkasi.”

Psalm 95:7-8

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiagtinniqpagich, Agaayyutim uqagitḡikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvinmun. ¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuag Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutḡaqmiuq savaaḡmiñiñ Agaayyun nutḡaqmatun savaaḡmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñḡitchuksraunḡitchtugut atrilugich sivulliaavut suviksraillaami isinḡitchtuat taavrumuḡa minguiqsiagvinmun ukpiḡqutailḡmiktigun. ¹² Uvvatakku uqalḡa Agaayyutim uumaruq saññillaapiaqhuni. Qamuḡaagatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivḡiuḡlugu isrummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuag avatmulik avḡiraqtuq saunḡiñik sagviḡlugu patḡa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuḡaani qanusripayauraq uumaruaq iriqsimanḡitchuq, aglaan supayaaq sagviruḡ qñiqnaqhuni irraknun ilaan isivḡiuḡiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

Jesus Kamanaqtuag Agaayuliqsiqpak

¹⁴ Taatnamik, ki ukpiḡilakput payañaiḡuta Jesus, Agaayyutim Iḡñiḡa, kamanaqtuag agaayuliqsiqpagikkaqput. Ilaa apqusaananiñniqsuq qilaktigun sivuḡaanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqpakput isumaaluqatautlaruq ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa añiqusaaqsiupmiuq uvaptiktitudun supayaatigun, aglaan killuqsanḡitluni. ¹⁶ Taatnamik sivuḡañiutisa ihuaqutriaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrunḡiḡuta, ilisimalugu Agaayyun ilunḡuktaqtuag ihuaqutriginiakkaqput ikayugnaqsiraḡigupta.

5

¹ Iļisimaħħapsisun Agaayyutim aglausimaruamiñ uqalħhaniñ, qaukļipayaanat agaayuliqsit piksraqtaanjurağniqsuq akunğatniñ iñuich savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutinik tuniļļautinigliu killuqsautiņitñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñuħhiñaupluni iņmiñik iļisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni aggañairrutitlagai tamatkua killuqsaktuat pisağaluqatiņ. ³ Iļumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniļļautinik killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautiņitñun Israel-aagmiuņuqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauliq kamakkutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaanñiñ iñuk agaayuliqsiqpautlaitchuq iņmigun; piksraqtaanjuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamağniaqsanğitmiuq iņmiñik agaayuliqsiqpaņnun qaukļiguqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu, “Iļvich Iğñiğigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñiğiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*

⁶ Uqagipmigaaptuuq atlamiimma,

“Iļvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iļiļlugu, aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuquliğmiñ. Kiggusriaqağniqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik. ⁸ Iğñiğugaluaņñağmi nagliksaqtuq atriplugich iñuich nagliksaqmatun. Taatna nagliksaqami iļiñniqsuq tupiksriļiğmik.

⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasiruuq, aasriiñ anniqsuitlasiruuq iñuņnik taimuņa tupiksriruapayaanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqļugu agaayuliqsiqpaņmik Melchizedek-tun iļiļlugu.

Kiliktuitit Qapiqunğilluta

¹¹ Uqautiksraukkağaluqatugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kaņiqsipkautigiļiksraņa taamna ilipsitñun, takku tusraasrunğitchusri alapisaaqpaitļusri. ¹² Pakma iļisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan iļisautriqaqtuksraurusrisuli iļisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun iļisauttutauratigun Agaayyutim uqalħhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugaagņiqsusri niqipiatutlaitļusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik iļitchuğingitchaasuli atlakaagņiksilaanajak nalaunņaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum iļisağuullapiaqtuam uqalħhanik Agaayyutim kaņiqsitļasisaiñagağigai sakiqnaqtuq suli puttuqsritļasriragigaa sum nalaunņatilaanņa killuqsautautilaanņalu.

6

¹ Taatnağuta uqautigingiğļavut sivulliich qağanaqtuq iļisauttutauruat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Iļisautriñgiqsa sivulliuplutiņ iļisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanñiñ tuquļhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriļikun, ² suli iļisautriļuni paptaagiļigtigun suli inillailuni argaņnik iñuņnun, suli iļisautriļuni aņitqilħhatigun tuquņaruamik atanniļikunlu isuitchuakun. Taapkua iļisauttutigigai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta iļisauttutinun iñuguaniktuanun iñuņnun, ami Agaayyutim pisuļiğikpaņ.

⁴ Iñuk ukpiqsriruağuaniktuaq kaņiqsipkakaunņamikami Agaayyutim qaumanāgun, uuktuanānikamiļu aatchuutauruamik qilaņmiñ, piqasriutianikamiļu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuanānikamiuņlu nakuuļħa uqalħhan Agaayyutim suli saņņiqalħa Agaayyutim aņalatchisaan, ⁶ tarra—taatnasiq ukpiqsriruağuaniktuaq taggivağumi maliguagaļuağmiñiñ

Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Igñiña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqulha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimeaqtuaq Christ-mik ikayuusiaqaqtuq nunatun qaunakkusiaqaqtuaton silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununa nunaliqiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunqisitauroq nunatun nauriraqaqtuaton kakitlağnaqtuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsungitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisungitchugut itilaap-sitñik nunagiksuatun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunñaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuillaapiasi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriiqsi ilaanik. ¹¹ Suli kaviugigikput atausriullaalusri ikayuiñiapiaquplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuuniqtutilaapsitñi nalupqinaiñiağiksi niğiugaqaiqsi. ¹² Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsriuanun akuqtuiruanun ukpiqsriikun anuqsrukunlu Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiuñ Abraham atuğniğaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnağniqsuq, “Nalupqinaitchuamik quviasaapiagñiağikpiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilğataqami anuqsrukun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkañanik. ¹⁶ Iñuittuq akiqsruğupmiut atuqlugu iñuum atqa kamanatluktuq inmikniñ. Anigutauruam nalupqinaigagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaagutiksraq piqlugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaigukkaa tamatkununa akiqsrukkağmiñun atlanuğumiñaisilaana sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqługu atuqlugu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunnavigigikput Agaayyun atuqamiuñ akiqsruutini nalupqinaiyautinilu, atakkii uqałha atlanuutlaitłuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiagaatigut tigummitqiağiquplugu niğiugaq qaisauruaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niğiugağikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq aullatłaitłunilu sanñiplunilu. Taamna niğiugaq kisaqsimaruaq qilañmi sivugaanillaapiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqiññiqsrauruam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruna piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuaq atriplugu taimña Melchizedek.

7

Agaayuliqsi Melchizedek

¹ Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsauplunilu kamanagñiqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunniğaa Abraham utiqtuuaq akiilqqaalugich umialgich. Agaayyutiniğaa ikayuusiaqaquplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuğniğaa qulinuğutaanik utqutipayaakkağmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunñaruahum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich naluniğach anayuqaak sivullianjllu unniñ sumi annisilaana tuqqutilaanalu. Atriginigaa Igñiña Agaayyutim agaayuliqsiusugaqhuni qanapak taimuna.

⁴ Isrummatigisriun qanutun kamañqtilaana taavruma anutim, unniikii Abraham-ñum sivulliağikkapta kamanautiqaqtuam aatchuğniğaa

qulinjuḡutaatnik utqutikkaḡmi. ⁵ Aasriili Abraham kinjuviaqaḡniqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqḡlugu maligutaksraq Moses-ḡum aglaana Israel-aagmiupayaat qulinjuḡutikuruksrauniqsut taapkunuḡa Levi-tkuayaanun agaayuliqsiḡuqtuanun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatinḡ Israel-aagmiupayaat qitungaḡigaluaqtitlutiḡ Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunḡiñḡaḡmi akuqtuiñiqsuq qulinjuḡutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqaqtuq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamanatluktug iñunmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. ⁸ Aasriili Levi-tkuayaat akuqtuiragtut qulinjuḡutinik aasriiñ ilisimarugut tuqqutilaanatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinjuḡutinik, aasriiñ uqaḡimaitchuq tuqunilugu. ⁹ Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinjuviaqtuummagaḡmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni qulinjuḡutinik, ilaan qulinjuḡutikuniḡaa Melchizedek-mun atakkii sivullianan Abraham-ḡum taimmani taputiḡlugu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliaḡmi Abraham-ḡum Melchizedek-ḡum paaqmaun.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsut maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitñik aḡalatchiḡhatigun agaayuliqsit savautriḡhatnik Agaayyutmik. Uvva savaanḡat tamatkua agaayuliqsit anniḡsuiḡhiñaulapiagaḡniqpan naamasilugu, suvaata inuqsraḡniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik agḡiqsuksramik atrilugu Melchizedek kinjuviaḡingisaḡa Aaron-ḡum? ¹² Tarra Aaron-ḡum kinjuviaḡi agaayuliqsauruksraunḡiqsut, atakkii nutaaq agaayuliqsi agḡiqsuq, Melchizedek-tun ittuaq. Taatnamik maligutaksraq aḡalatchiruaq savautriḡhanik nutaam agaayuliqsiḡpaum simmiqsuksrauniqsuq. ¹³ Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiḡpauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanunḡitchuq, nalliatunniñ sivulliaḡatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiḡ tunillaqtuḡvinmi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kaniqalḡa Judah-miñ. Moses-ḡum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaaḡniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiḡunḡitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ḡum aglakkanatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiḡuqtuq sanḡiagun iñuulḡum simmiḡumiñaitchum. ¹⁷ Agaayyutim uqaḡhan nipliutiginiḡaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaurutin qanapak taimuḡa
atriplugu Melchizedek.”

Psalms 110:4

¹⁸ Aasiili sivulliq tilliñ atugumiñaiqsuq takku sayaitḡuniḡ sumun ikayuutauyu-miñaitḡuniḡ. ¹⁹ Maligutaksram nalaunḡasripkaḡumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutluktuamik niḡiuganiktugut nalaunḡasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qallilaagḡniaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaigḡniḡaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiḡuqtut nalupqinaiyautailaakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiḡuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atanḡuruam akiqsruutigigaa
isrummitqikkumiñaitḡuni, itna,
Agaayuliqsaurutin taimuḡa.”

Psalms 110:4

²² Taapkunuuna uqaḡiqtigun Jesus nalupqinaigḡutigigaa nakuutluktuam sivunniḡutim. ²³ Sulipsuuq, iluqatinḡ sivulliich agaayuliqsit nayuuti-tuiñatlaiñiqsut savaagmikni atakkii tuqulḡum piiqsittaḡigai. ²⁴ Aglaan

Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuag taimuḡa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiagāgigai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun inḡmigun, ataramik iñuuruq iniqsruutripḡluni ilinḡitñik.

²⁶ Tarra taatnasriq agaayuliqsiqpak inuḡigikput ipqitchuaq taqsraq-taitchuaḡlu pigiirrutaitchuaḡlu piisimaaqtuaḡlu killuliqiriniñ, aasriñ kamaqaqsiqpakkaupluni qilaḡmi. ²⁷ Inuḡingitchaa tunillaqtuḡiksrani uvlugāgipman taipkunatitun qaukḡinḡisitun agaayuliqsit qaitchisuuruatitun tunillaqtuutmik, sivulliuplugu inḡmiḡ killuqsautmiknun suliasriñ Israel-aqatmiḡ killuqsautinḡitñun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami tunillautigirug inḡmiñik atausriḡmiaqḡugu. ²⁸ Moses-ḡum maligutaksraḡagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsit qaukḡigūuuruḡ. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim igñi agaayuliqsiqpaguqtitmauḡ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiqpauḡisiruq taimuḡa naamapluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiqpaḡa Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutlukuamlu

¹ Tarra una uqautigikkaqput, naalaḡnillaaksiuḡ, piqaqtugut taatnatchimik agaayuliqsiqpaḡmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaḡan kamaqaqtuam Agaayyutim qilaḡmi. ² Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqiññiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaḡmi], iñuum nappangisaḡani aglaan Atangum inḡmiñik nappakkaḡani. ³ Qaukḡipayaḡat agaayuliqsit qaitchisuuruksrauruḡ aatchuutinik tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuuq aatchuutiqaqtuksrauruḡ Agaayyutmun. ⁴ Uvvaami Jesus nunami itchugaagumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuq qaitchisuuranik aatchuutinik tunillautiniglu tuvraḡlugu maligutaksraq. ⁵ Agaayuliqsiqayaḡat savaaqagaqtut agaayyuvikpaḡmi nunami atrinḡuḡhiñaqtuami taḡḡaḡhiñauruamilaḡ tuvraḡlugu agaayyuvikpapiaḡ qilaḡmiittuami. Moses nappaqsaaqsiḡgataqmauḡ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniḡaa, “Qaunatiqiaḡigutin nappaḡumagiñ tupiq tuvraḡlugu iliktiḡutaa ilisauttusriaḡikkan inḡmi.” ⁶ Aglaan pakma Christ-ḡum akuqtuḡaa kamanatlukuḡuq savautriḡiq atlaniñ agaayuliqsiniñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ḡum akunniḡutauruam atausinḡuqtitkai Agaayyunlu iñuilla nakuutlukuakun sivunniugutikun. Taamna nakuutlukuḡuq sivunniugun tunḡavigigaa Agaayyutim tuniqsimalḡhanun, tupiksriḡhanuunilaḡ iñuich. ⁷ Uvvaami sivulliq sivunniugun patchisaiññiqaḡ, atlanik inuqnaḡayaaitchuq. ⁸ Agaayyutim quyagingiññiḡai inḡgikkani aasriñ itnaqhuni,

“Taimanigu sivunniugutiqaḡisiruḡa nutaamik
iñuiñun Israel-ḡum Judah-mlu.

⁹ Itchumiñaitchuq atrinḡatun sivunniugutim
qaisaptun aapaḡnitñun uvlumi taivrumani
tasirriutikapkich aullautityaḡḡugich Egypt-miñ.

Tupigingitmatruḡ sivunniugutiga taatnaḡḡugich suksraaḡitka,
nipliḡsuq Ataniq.

¹⁰ Una sivunniugun inillaḡniḡiga Israel-aḡḡmiupayaanun
taivrumani uvlumi, nipliḡsuq Ataniq,

Iḡisigiga maligutaksraḡa iñuḡma isrummatinḡitñun aglaḡlugulu uum-
matinḡitñun,

atrilugu iñuk aglakmatun kaliikkamun.

Ilinḡisa kamagigisaḡatḡa kisima agaayyutauluḡa

aasriiñ ilinjich iñuginiagitka.

¹¹ Taivrumanigu kiñaunniñ ilisautriyumiñaiapiaqtuq nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnaguni, 'Iitchuḡiun Atanguruaq.'

Atakkii kisupayaam ilisimapiagisigaña kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagñiqsramun.

¹² Takku ilunḡugigisigitka tupigingitchaluaqtitluña.

Suli itqaḡitqikkumiñaiḡitka killuqsautinjich." *Jeremiah 31:31-34*

¹³ Agaayyutim uqautigikamiun nutaaq sivunniugun tarra uqautiginigaa sivunniugutigruaq utuqqaliruanuplugu. Supayaaq atuḡnaḡumiñaiqman utuqqalipuni piḡaqtuq.

9

Nunamitḡaqtauruaḡlu Qilaḡmitḡaqtauruaḡlu Agaayumaagvik

¹ Aasriili sivulliq sivunniugun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu iñuillu savautriḡksraḡatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiittuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniquaqtuq.

Sivulligmi inimi kialuuraqaḡviquaqhuni niḡḡiviquaqhuni ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuutiqaḡhuni asrii ipqitchuamik inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inaraq taiyuutiqaḡniqsuq inimik ipqiññiqsrauruamik

piqaqtuaq ikipkaiviliamik tipraḡiksautinun piliḡ kaviqsaamik maninmik suli ipqitchuamik suluutmik iluḡani qaaligaaq kaviqsaamik maninmik.

Iluani ipqitchuam suluutim ilulik piliḡ kaviqsaamik maninmik imalik Manna-mik suli ayauppiananik Aaron-ḡum akutuqpalitlaruamik suli uyaqqak aglaqaqtuak maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan

israḡullak tuglauqsimauraagñigaak Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniquaqtuq.

Uvlugaḡipman agaayuliqsit isigagñiqsut silalligmun inimun savautityaḡlugu Agaayyun atumaraḡaḡhatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukiat agaayuliqsit isilhiñauraqniqsuq ilulligmun inimun aasriiñ atausriḡmiaḡlugu

ukiugaḡipman saagaḡhuni auḡmik qaisaksraḡmiñik killuqsautmiñun suli killuqsautaatnun Israel-aqatmi killuqsauqtat naluhigmiktigun.

⁸ Taavrumuuna Ipqitchuam Irrutchim kaniqsipkaḡaatigut apqun inimun ipqiññiqsrauruamun anmangisilaaḡanik uvaptiknun napaniqtitulaḡani silallium inim. ⁹ Taamna silalliq ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni pakma.

Aatchuutit ikipkaḡlughich tunillautit nalaunḡasripkatlaitchaat iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ patchisailaqtitkumiñaitchaat qauḡrimmaagutillautanani. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat aḡalatchiñiḡaqtut niqiniglu imimiglu suli igḡuutiksraqtuḡvikaanik. Iñuich tupiksriuksrauniqsut

tamatkunija qaañhiñakun atuqtaksranik inillaḡniañhanunaglaan nutaanuruam nakuutluktuam sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ agḡianiktuq. Ilaan agaayuliqsiqpagigaa sivunniugutim nutaanuruam nakuutluktuam. Christ savautriraqtuq kamanatluktuamilu nakuutluktuamilu agaayyuvikpaḡmi nunakḡaqtuḡitchuami suli nappanḡisaḡatni iñuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiññiqsrauruamun inimun

saagasunḡaqani auḡatnik niḡrutit, aglaan isiqami tunillaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausriḡmiaḡlugu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimuḡa. ¹³ Atakkii taimani iñuk qaayuḡnaqsiruaq killuliqihigmigun. Ilaa ipqiḡsitqigaqtuq agaayuliqsim siqillautipmagu atuḡlugu auḡat niḡrutit suli kulavauram ikipkaqtam aḡraña. ¹⁴ Tarra, nalupqinaitlullapiaqtuq auḡanun

Christ-ḡum salummaqtillaña qauḡrimmaagutillautaptiknik savaañiñiñ

kanigruaqtam, atakkii tunillautigiruaq inmiñik killuutaitluni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautriñhiñaaguqtugut Agaayyutmik iñuuruam.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniğutiguñiqsuq Agaayyutmiñu iñuñmiñu suli sanñiaqtitlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ñum tasutlasigai iñuich tuquruksrauruaq piqutigiplugu tupiksriñgihhat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutiguami. Tasuñigai iñuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitquplugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iñuuligmi isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkaña atriqaqtuq sivunniugutmik iñuum aglagikkañanik iñuunñağmi. Tuquanikpan iñuich ilisimarautlaruksrauruaq tuqułhanik taavruma iñuum aglaktuam sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iñuum sivunniugutaani sanñiqutaitchuq iñuunñaan taavrumiña aglaktuq. Aglaan aglaktuam tuqułhan aquagun sivunniuguta sanñinigaqtuqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun sanñiaqmiuq tuqułhatigułhiñaq niğrutit auñatigunlu. ¹⁹ Moses-ñum uqautiqqaamigich iñuich tillisipayaat maligutaksram tiguniğai auñat nuğğaiç ilaplugu imiğmik suli kaviqsaaq ipnaim mitqualu hyssop-ñum akiguaniçlu, aasrii siqillaçlugich makpiğaat iluqaisalu iñuich, ²⁰ nipliçhuni ilinittun, “Taavruma augum nalupqinaigaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaña ilipsittun.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ñum siqillañniğaa auk ipqitchuamun inimun taputiplugich sut atuğuuruaq savautriñigmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksrañaguahuni supayaaqayaq salummakkausruuruq aukun. Agaayyun natqigutriyumiñaitchuq killuutinik auk maqipkaçaluaqnagu.

Christ-ñum Tunillaqtułhan Piiğai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-ñum ipqiçsaksraçirağniğaa siqillautiqałhagun auñmik ipqitchuamun inimun tuvrautauruamun qilañmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni tunillaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilañmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isinçitçuq ipqitchuamun inimun savaaçikkañatnun iñuich, tuvrautaułhiñaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilañmun sivuğaallapiananun Agaayyutim akunniğutchiutaupluni pisigiçluta. ²⁵ Qaukiata agaayuliçsit Israel-aagmiunuruat isiğuuruq ipqiniçsramun inimun ukiutaugagipman saagaahuni auñanik niğrutim. Aglaan Christ aatchuutigiçgataqtuksraunçitçuq inmiñik akulaiçlugu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitqigaqtuksraugumi nagliksaatqigaqtuksraunayaqtuq iñiqtauhaniñaçlaan nunam. Aglaan pakma Christ sagviçniçsuq atausriçmiaçlugu piiçiaçlugu killuqsauñ tunillautigipluni inmiñik. ²⁷ Inupayaaq tuquruksrauruq atautchimi, aasriiñ aquagun taavruma atannikkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausriçmiaçlugu piiçiaçlugich killuutinich inupayaat. Sagvitqikkisiruq tugliani, piiçiasruñaqnagu killuqsauñ aglaan annautityaçlugich utaqqiruaq ilaanik

10

¹ Maligutaksraña sivunniugutiguam tikkuaułhiñaçniçsuq naamasiruamun tunillaautaanun Christ-ñum, tağğaiçhiñaçlugich ilumutuuruam. Ukiuğagipman piqutigiplugich iñuich agaayuliçsit aatchuğuurut tunillautinik. Aglaan tamatkua tunillaautit killuutaigittaiçniçsut iñuñnik tunillaqtuqtuanik. ² Tunillaautit killuutaigittlakpata iñuich nutqautianikkayağaat tunillaqtuq inilçaanimma. Atakkii iñuich ukpiqtuanuruat salummaçtinniqpata atausriçmiaçlugu itqaçitqikkayaitkaich killuutitiñ qauçrimmaagiutillauçgmikni. ³ Aglaan tamatkua tunillaautauruaq itqaçtirrutauruqtut killuutitiñun

ukiugagipman. ⁴ Takku aunat nigrutit piigiyumiñaitchuq killuutmik.

⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,
 “[Agaayyutmaan,] Piqağukkumiñaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu
 aglaan timiqaqtillugu uvamnik tunillautigitqulugu.

⁶ Ikipkaqlugich aatchuutit tunillautitlu killuutaigutiksrat
 quyalisaungitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsun, ‘Agaayyutmaan,
 aggiqsun, savaagityaqlugu pisuhiñ,
 aglaksimalhatun makpigaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnağniqsuq, “Piqağukkumiñaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu,
 ikipkaqlugich aatchuutit tunillautitlu killuutaigutiksrat quyalisaungitchut
 ilipni,” inianjugaluanjaisa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq,

“Agaayyutmaan, aggiqsun, savaagityaqlugu pisuhiñ.” Taatnaqami Christ-
 num suksraagnigaa sivulliq sivunniugun tunillautituummaisaa aasrii inillaklugu
 nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-num tupiginiğaa Agaayyutim
 pisulha. Tunillautigikamiun timini pisigiplugich killuutit ipqiqağaatigut
 nalaunnapkaqhuta Agaayyutmi atausriğmiaqlugu.

¹¹ Aasrii agayyuliqsipayaaq savautriraqtuq uvlugagipman qaitchipluni
 atlanjutlailaanik tunillautinik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ
 qaitchianikami atautchimik tunillautmik killuutinun, aquvittuq taliqpianun
 Agaayyutim minguiqsiagiahuni savaagmiñiñ taimuna, ¹³ taimakñaniñaglaan
 utaqqipuni tarani uumigirini akiiliksranatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun
 tunillautikun killuutaigñigai taimuna tamatkua ipqiqsitauruat. ¹⁵ Taavruma
 Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigñigaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillanjiagiga Israel-aagmiupayaanun
 taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

Iligisigiga maligutaksrağa iñunma isrummatinĩun
 aglaglugulu uummatinĩun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsuqsuli, itna,
 “Killuqsautinich nalaunjaairrutinillu
 itqağitqikkumiñaitmitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqlugich tunillautiksrat pisig-
 ilugich killuutit inuqnağumiñaiqsut.

Qallilaaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiaqtugut isiksraptiknun
 Agaayyutim sivuğanun, atakkii Jesus-num tunillautiginigaa auni. ²⁰ Christ-
 num anjautinigaatigut nutauruamik apqutmik sivuğanun Agaayyutim.
 Agaayyuliqsiqpaktun qallilaaqtuun Agaayyutmun amunatchiananun
 talukuyaam, uvaguttuq qallilaatlasipmigikput Agaayyun timaagun
 Jesus-num aatchuutigikkanagun tuqupluni. ²¹ Suli kamañaqtuamik
 agaayyuliqsiqaqtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami
 ukpiqsriruanun. ²² Taatnağuta qallilaaqta Agaayyutmun ilumutuğuglugu
 uumman nalupqisruutaillapiaglugu ukpiqsriqput, atakkii Christ-num
 siqillaqamisigut auñmiñik salummagai qağrimmaagiutillautavut killuqsautip-
 tikniñ suli igguqhuta imigmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiağiglakput
 nigiuqaq uqautigikkaqput qanuğliqaangiguta takku Agaayyun akiqsruiruaq
 tuniqsimaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu
 piqqakutiksraptiknun savaallautaqaliksraptiknunlu. ²⁵ Katirağaqta
 atautchimun qapiqtangiguta, atrisunajnağich ilanich iñuich katirağajaiqsuat.
 Iitichugigiksi Atangum aggitqinñialha. Taatnaqlugu pitchuksaagutiyumaugut
 avatmun qapiqtangiguta ukpiqsriiptikni.

²⁶ Uvvaami kanjisiqqaagupta ilumutuuligmik aasriin killuqsaqtuiñagupta ukpiqsriñgiguta Christ-mik, piitchuq nigugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuuptiknun piiññaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iñuuniaagupta nigugiraksragigikput iqsiñaqtuq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquiñiaqtuun uumiksruuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iñuk suksraqangitchumi Moses-ñum maligutaksrajanik, taamna iñuk tuquruksrauruq ilunñuktaiñaaqun ilisimariqalhiñaaqpan malgunnik unniin piñasrunik. ²⁹ Aglaan iñuk suksraqangitchumi Igñinjanik Agaayyutim suksraqangitlunilu auñjanik Christ-ñum ipqiqsitigikkağmiñik, Agaayyutim taamna iñuk anasriññuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanñatigaa Ipqitchuq Irrusriq ihuaqutriruq ilaanik. ³⁰ Iñisimagikput kisuutilaaja nipliqsuam itna ipqitchuani makpigaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisağisigiga.” Uqaqmiñiqsuq itna, “Atanguruam atannigisigai iñugikkani.” ³¹ Iqsiñallapiagataqtuq anasriññuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kanjisiqqaaqapsi ilumutuuruamik ukpiqsruuanñuqhusri. Iglutuğniğiksi sakiqniuliq atqunallapiaq. ³³ Ilaatni pisaanñatigikkaurusri atniaqsiuplusriñu iñuich takkuatni, ilaatnisuli piqataulhiñaağuşhusriunniin tamatkunani taatna ayalatauruanun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaaqatiqaguuusri isiqtauruanik ikayuqługich suli quviatchaugikhusri ivayaqtukkağaluaqapsi suurapsitñik, ilitchuğiplugu ilipsi suuraqaliksraqsi nakuutluktuani nuñuyumiñaitchuanik qilañmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairrutiqagitchi Ataniğmun. Kamanaqtuamik akiliusriaqagnaqtusri nikaitkupsu. ³⁶ Aglaan anuqsrutiaqtuksraurusri tupiksriñaağusri pisulhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuaginiğiksi ilaan akiqsruutigikkañja. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuani makpigaani, “Pivikisuurami agğiqsağumaruaq agğigisiruq.

Piñatchiağumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunñasripkakkağa iñuugisiruq ukpiqsriñhagun.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk
tunuttuaq uvamniñ ukpiqsriñaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvagut, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutin piyaqqukauniaqtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutin.

11

Urrakusrautai Ukpiqsriñhum

¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutiginiğigagigaa nigugagikkani. Nalupqiginiğigagigaa atuumaruksraq qiniğnaqsigaluaqnagu. ² Sivulliaut taimani iñuuniagagñiqsut taavrumuuna ukpiqsriñhikun. Taatnaqługich uqağillautakkaurut. ³ Ukpiqsriñhikun kanjisiqigikput Agaayyutim iñiqsitilaaja nunamik siqiniğmiglu uvlugianiglu uqağimigun. Taavrumuuna kanjisiqigikputtuq iñiqsitilaaja sunik qiniğnaqtuanik sanñiagun iñuich ilitchuğingisanatnik isrummatigikkağmikkun. ⁴ Ukpiqsriñhikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutluktuamik tunillautmik Cainmiñ. Agaayyutim akuqtuğniğaa Abel-ñum tunillautaa uqağiplugu nalaunñatilaaja. Abel tuqugaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpiqsriñhaniñ. ⁵ Ukpiqsriñhikun Enoch aullautikkauniqsuq marrumakña iñuuniakiğmiñ tuquruksraungitluni. Taatnaqługu iñuich paqingiñniğaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkağaluaqtitnagu uqağhum uqağitigigaa ilumutun quyalitñiktauniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriñgitchumi quyalitñikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaguktuaq Agaayyutmik ukpiqsruuksrauruq itilañjanik suli akiliutiqaqtilañjanik

tamatkununa piliqillapiaqhutin pakaqaqtuanun inmiñik. ⁷ Ukpiqsriħikun Noah-m kiliktuusriaġigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiniġnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpaliruz annautiksrañatnik qitunġami. Umiapqiliġmigun sagviqsinnigaa ukpiqsriñġihat nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchisiqutinigai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriħa Agaayyutim akuqtuġniġaa nalaunñasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriħikun Abraham tupiksriñiqsuq Agaayyutim tuqħuqmani. Aullaġniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksraġmiñun paitchaktaaksraut-mik, nalugaluañjaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriħikun iglaañuruq nunami akiqsruutigikkañani Agaayyutim, irviqaqhuni palapkaaqpanni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niġiugaqaġniqsuq nunaqqiqpanmik payañaitchuanik nappaviñmik, Agaayyutim inmiñik nappakkañanik maligutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpiqsriħikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik sinjiauliksraġmiñun kiñuviaksramik. Iġñiruq aaquagaluñjaġmi, takku ukpiġiniġaa Agaayyun pitlaruañuplugu akiqsruqtuaq. ¹² Tarraasriñ atausriq añun Abraham tuqñaruatun inmiñi iligaluaqtuaq kiñuvianiñniqsuq iñugiakhutin uvluġiañisun qilaum suliqavianañatun tagium siñaan kisitchuġnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqaġmiñ ukpiġigaa Agaayyun, aasriñ tuqurut akuqtuigaluaqatin akiqsruutauruamik. Aglaan qiniqħugich immasraaġruk sivuniġmi quviatchaktitaurut. Piilaaginqitchaat avakñaqtautilaaqtin iglaañutilaaqtinlu marrumani nunami. ¹⁴ Iñupayaat uqaqamin iglaañutilaaġmiknik marrumani nunami nalupqinaigaa pakaqaliqtin kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumagisruuniġumitruñ taimña nuna unisaqtin utiħiñaugaluagñisut pisukkumin. ¹⁶ Aglaan ilinich kimmutiqaqtut nakuutluktuumik kiñuniksramik qilañmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaqqiq ilinittun, atakkii kannuġingitchaa Agaayyutiginiluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpiqsriħikun Abraham tunillautilaħiñaaġniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuaqmani aachuutigigisipmañaan iġñitaluni, taamna akuqtuaġikkañaa Agaayyutim akiqsruutaagun. ¹⁸ Piħiñagñiqsuq ukpiġiplugu Agaayyutim akiqsruutaa iġniġmigun itnaqhuni, "Isaac-kun kiñuviaqaġniaqtutin." ¹⁹ Ukpiġiniġaa Agaayyutmun anipkaġniaħksrañaa Isaac tuqñaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuaġitqikka Isaac iligaluaqtuaq tuqñaruatun liilaa. ²⁰ Ukpiqsriħikun Isaac-ñum piliusriaqaqtimigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkaġisiħa akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpiqsriħikun Jacob tuquaqsikami piliusriaqaqtimigik atausriullaaplugik iġñak Joseph-ñum. Aasriñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi. ²² Ukpiqsriħikun Joseph-ñum uqautiginiġaa aullaħksrañat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaaġiħksrañatigun sauniġmi.

²³ Ukpiqsriħikun Moses-ñum añayuqaakkiñ iriqsimaniġaaak piñasruni tatqini aniqqaaqman. Qiniqamitku piññaqnaħa iyaalugruam iqsiñgitchuk umialgum tillisaiñik tuqqutquplugich añugaurat aniqammiurat. ²⁴ Ukpiqsriħikun Moses iñuguanikami taiguqunaġniqsuq iñunñun iġniñanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaagigaa añallaqħuqataulħksrani iñuiñi Agaayyutim, atakkii quviagingiġniġaa iñuuniaħiq qaġanaqtuaq akisuruqaqtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatiginiġaa nagliksaħksrañaa Christ-ñum kamanatlukħugu piqaħhaniñ akisuruapayañiñ Egypt-ñum, takku ukpiġiaġniqsuq

Agaayyutmun akiligiñiañnipluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpiqsrihikun Moses-
num aullagviginigaa Egypt iqsigingitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq
ilipluni qiniqtuatun Agaayyutmik qiniñnaitchuamik. Taamna qiniqquraaq
siimasraagutiginigaa. ²⁸ Ukpiqsrihikun Moses-num inillanigaa nigiqpagvikaq
taiyuutiqaqtuq Apqusraaqtitauhigmik. Ukpigigaa Agaayyun uqaqman
iñuich tigusritquplugich ipnaiyaat aunaatnik siqillautiksranitnik tupqisa
talunitñun. Agaayyutim ilaksiatqungitchai piyaqquiraumun Israel-aagmiut
anayukliich. ²⁹ Ukpiqsrihikun Israel-aagmiut ikaagnigaat tagiuq atiqaqtuq
Red Sea-mik paliumaruakun nunakuaqmatun. Egypt-miut taatnatun
ikaaqsağaluagñiqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsrihikun Israel-aagmiut kaivraagnigaich katchinj Jericho-m tallimat
malgunni uvluni. Taatnaqhutin katchich katagaalaniqsut. ³¹ Ukpiqsrihikun
Rahab akiisuk tukkuğinigaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni
piyaqqungitchuq piqatigilugich Jericho-gmiut ukpiqsriñgitchuat Agaayyut-
mik.

³² Sumiksulitai uqapsaagisivik? Pivikitchuq uqautigisağupkich Gideon,
Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu
Agaayyutim. ³³ Ukpiqsrihikun taipkua akimaraqtut umialinñiñ,
nalaunnarualiqiplutin, akuqtuiplutin akiqsruutigikkañanik Agaayyutim,
umitlaplugich qaninich lion-nat, ³⁴ qamitlaplugu ikualapiaqtuq ikniq,
annakhutin savikpakun tuqqutauhigmiñ, sayaitchuq sayaktusriplugich,
sapiğñaqsiplugich anuyahigmi akiilitlasiplugich anuyaktinich atlat nunat,

³⁵ unniñ ağnat akuqtuiplutin tuqunaruamiknik anitqiksitaupmata. Atlat iñuich
nanjititauñiqsut tuqułhiñaağuhutin ayaklugu annagviksraqtin, nigjugaaqhutin
anjitqiliksragmiknik nakuutlukuamun iñuuhigmun tuquanikkumin.
³⁶ Atlattuuq nagliksaaqmiñiqsut mitautigitchiuplutin ipigaqtuqsiuplutinlu
qiliqğugillu isiqtaupkağugich, ³⁷ uyağaniglu miluqtuqsiuplutin, uluaqtuqğugich
avikğugillu, uuktuqsiuplutin, tuqqutauplutin savikpakun, qipiplutin at-
nuğaaqhutin ipnaich aminitnik tuttułuraisalu, piilliuqhutin, ihuilliuqtitauplutin,
atniaqsiuplutin, ³⁸ qipiplutin suviksrailaami iñgiñi, iñuuniaqhutin sisini
nunamilu uyağalunmilu. Iñuiñ nunam naligingitchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatin tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinağutriruat ukpiqsrihigmiknik
uqağillautaqğugich. Aglaan nalliat akuqtuiniğitchuq iñuunnağmin Agaayyu-
tim akiqsruutigikkañanik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutlukuamik
uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tik-
iññaqaptigut anayyuqautaanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuuq avatanjutriruanik
uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqağihñiñaagaat ukpiqsrihigput.
Aqpaliutraqtitun piiqğugu unaviqutağikkañani, ki, piigaglavut qilamipiaq
killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Atanigmik. Aqpaliutraqta
iglutuuhikun tikiññiañhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput
Jesus aullağniiraalu naamasriiraalu ukpiqsrihigputa, [atakkii tunnavigigaa
Agaayyun iluqnauqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuq akiliusriaksrani
suksrağingitkaa kanjunaqtuq tuquiq sannigutami. Aasriiñ aquvittuq
Agaayyutim taliqpian tunaanun anjalatchiqataupluni. ³ Jesus iglutuipmiñiqsuq
qanusripayaanik akililiugutinitnik killuliqirit. Isummatigiraksrağigiksi
Jesus piyuaqsiugupsi taatnatun, mingugangitchumuusrii qapinasriagağigusri
maliguallapsitni Christ-mik.

⁴ Killuqsaun ayyauqtuḡaluagiksi, aglaan ayyauqtungitchiksi pigiitchuaq tuquḡlapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknagiksi Agaayyutim pitchuksaagiḡha ilip-sitñun itna lilaa uqagipmatun qitungamun,

“Iḡñiin, suksraḡiñḡiḡñiaqnagu nalḡuqsruutaa Atangum unniin qapinasiñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalḡuqsruḡagigai tamatkua piqpagikkani, suli annauksraqḡugich iñupayaat iḡñigiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iḡlutuqtaksraḡigiksi nalḡuqsruutaa Agaayyutim. Analattaḡigaasri iḡñigikkaḡmisun. Qanusriuva una iḡñiguruuq aapauruam anas-riñnuqsatlaisaḡa?

⁸ Agaayyutim iḡñipayaaq ataramik iñukkuksaḡniḡaa taatnatun. Ilipsi nalḡuqsruqsimaitchupsi aapaiḡapsisun iḡlumutun iḡñigiliutipkaqsimaifñiqsusri ilaanun.

⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalḡuqsruḡaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriruksrau-ruguttuuq Aapanatnik irrutchipsa pitḡuglugu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruit chuamun iñuulḡmun.

¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalḡuqsruḡagigaaḡigut nalaunḡanasrugikamitruḡ. Aglaali Agaayyutim nalḡuqsruḡagigaaḡigut piñḡagviksraḡtiknun ipqiḡatigisrukḡhuta inḡmisun.

¹¹ Iluḡani nalḡuqsruun quvianaitchuuruq atniḡñaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaḡuuruq qanuq nalḡuqsruun nakuutilaḡa Agaayyutim qitungaḡikkaḡiñun, tupiksriḡḡmiktigun iñuguqtut atuitḡasiruat nalaunḡaruamik suli iñuuniaqtuat qiñuiññakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviḡasriruat argasri suli sayaitchuat niusri; qapinasiñasri. ¹³ Qaiqsisigin apqutiksraḡat isigapsi. Aasriili sayaitḡutin ukpiqsriruat pisrulḡuitchuatun puukaḡumiñaitchut atniḡutin, aglaan mami-titaulutin saḡḡisitqinñiaqtut.

Iḡisauttit suli Kiliktuutit

¹⁴ Qiñuiññaqautrisitchi iñupayaanun, iluḡnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuunianḡitchuam taatnatun qiñitḡasriyumiñaitchaa Ataniq.

¹⁵ Qaunatqiḡigitchi kiñauñniñ iñuk suliqutiksringiḡñiaqani iḡuaqutaanik Agaayyutim. Qaunaginḡitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumagiḡḡsitusri, atriplugu kaḡḡruuq maqupkairuq nauriamik.

¹⁶ Naagaunniñ iñuk atlatuḡtauviaḡtuq agaayyiaḡtaitḡuni Esau-tun inḡḡaanimma. Esau tuniriruq paitchaktaaksrautigaluḡmiñik aḡayukḡiḡmḡigun atautchimun niḡiḡḡmun. ¹⁷ Iḡisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ḡum piñiñaaḡuqamiḡ piñḡaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagaḡuḡaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñḡaniḡnisuq.

¹⁸ Iḡipsiasriñ, tikisimaitchusri iḡḡimun aksinñaitchuamun atriplugu iñḡiq atilik Sinai-mik. Israel-aḡmiut imani qiñiḡniḡaaḡ iñḡiq ikualaruuq ikniḡmik. Kiñuagun taaqsiñiqsuq anuḡḡḡullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalḡuḡtautim suli nipitullapiaḡtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitḡutin uqapsaaḡtun nipimun uqautitqiḡunḡitḡutin.

²⁰ Agaayyutim tiliñḡai, “Niḡrutimunniñ aksikpagu iñḡiq miḡuḡtukkauniaḡtuq uyagaḡnik.” Aglaan iñuich tatamiḡallaktut. ²¹ Iñḡim qiñiqsaḡha tatamnal-lapiaḡataḡtuq. Moses-unniñ uqagḡnisuq, “Atqunallapiaḡ iqsitchakḡuḡa uuliksiruḡa.”

²² Aglaan tikiñḡaniktusri Agaayyutim nayuutilḡhanun tikitmatun iñḡimun atilḡmun Zion-mik, suli nunaḡqḡiḡpananun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuanun, suli israḡulinḡnun kisiñḡaḡumiñaitchuanun.

²³ Tikitchusri katiḡpagvianun aḡayukḡiḡplutin iḡñiñiñ Agaayyutim atinḡich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñupayaat irrusriḡitñunlu nalaunḡaruat iñuich tuḡuruat naamasriḡkkauplutin pakmani. ²⁴ Utlautipmiusri Jesus-mun akunniḡutauruamun aatchuḡtuamun

nutauruamik sivunniugutmik iñun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkañigaa auni sannigutami. Auna Abel-ñum tuqquatauruuq uqautiqalhiñaqtuq akisautmik, aglaan auna Christ-ñum uqautiqaqtuq natqigutrihigmik.

²⁵ Naalagnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiññiqsut anasriññuqsaqsiuhigmiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitñik maani nunami. Agaayyutim anasriññutlulallakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶ Inilgaan Agaayyutim iliqsraqtilhiñaagaa nuna uqaqami iñgimi atilijmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniaagiga nunalhiñaungitchuaq aglaan taputiniaqmigigaptuq qilak.” ²⁷ Taavruma uqaqum “atausripsaami” nalupqinaillapiagaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtañgikkani atlanñuqtitkisiñiplugu. Aasriññ kisimi iliqsraqtitangitchuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸ Taatnaguta akuqtuiñaqtugut isruitchuamik kiñuniñgimik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim añaayuuqautani. Aasriññ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunaguta kamaksriñkun taluqsriñkunlu, ²⁹ atakkii Agaayyutigikkaqput suungiiraqaqtuaton ikniqtun ittuq.

13

Aqulliich Algaqsruutit

¹ Piqqakkutititchi ataramik aniqatigiññapsigun Christ-kun. ² Suksrañgitchuksraurusi tukkuññiñagimik takku ilanich iñuich tuyuñmiaqañnisut israñgulinñik nalunñaisa israñgulgutilaanitñik. ³ Itqumasrigik tamatkua isiqsiviniñmittuat isiqsiviniñmittatigipmatun ililugich, tamatkualu añaallaqksuruat nagliksaatigipmatun timipni ililugich. ⁴ Katchuusrimañiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunñapsitñi. Ilaqatigiñksuak katchuusrimañiqtik ipqisittaksrañgigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atanniñisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatu. ⁵ Kimmutiqatlusunñasri maninñmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruq, “Unitchumiññaitchikpiñ unniññ suksrañgumiññaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶ Taatnamik nalupqisrunñitluta niplihhiñaurugut, “Atanñuruuq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiññaitchunñ iñuum qanunñaanñunniññ.”

Psalms 118:6-7

⁷ Itqumasrigik añaalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqaqhanik Agaayyutim. Ukpigutiqañgitchi taipchunatitun iñuuniañgimikni suli isrummatigilugu qanuq tuquhat. ⁸ Jesus Christ atlanñutlaitchuq ikpaksrañglu, uvlupaglu, taimunñalu. ⁹ Iñunñmun avallaktitnasri atlakaaññisigun atlanñutunñuplutiñ ilisauttutiñisigun malinñiquplusri Agaayyutim ilumutuulhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriñipsitñi Agaayyutim ihuaqutaagun; sayyigumiññaitchusri ukpiqsriñipsitñi maliktuiññagupsigik iñuuniaqutit tunillautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunillautitigun anniqsuutiginianñgitchaich iñuich iñuuniaqtuatu tamatkununa. ¹⁰ Uvaguuttuq tunillautiqaqtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigutami. Tuquhagan Jesus-ñum piliusriaqaqtugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaaqtuatu ipqitchuami inimi maani nunami niñgñivigitlaitchaat tunillautigikkaqput. [Taamna itnautauruauq, tamatkua anniqsukkauniruatu tupiksriñhigmiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] ¹¹ Ukiuññagipman qaukhiata agaayuliqsit qamunñautirañgiga aunañat niñrutit ipqinññiqsramun inimun

tunillautigisaqługich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuqujaruat niğrutit timiñich ikipkaqtitlugich silataani nullaaqtuğvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami silataani nunaqqim, tunillautigisaqamiuñ auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnağutaasriiñ ilaanukta silataaniittuamun nunaqqim, iglutuutiqağuta iñuich nağguqsruqpatigut pisigilugu ilaa. ¹⁴ Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niğiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qılanmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsriñikun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-ñum savaağikkaña uvaptiknun, nanğaqsimaağlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriağiksaatitun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tunillaqtuutigiplugich. ¹⁶ Nakuurualiqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkununa inuqsraqtuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyagillapiagai. ¹⁷ Tupigisigik iñuich aňalatigikkasri aňalatillusri iliñitñun, atakkii kiggutiqaqtaksrağigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaqhutiñ qaunaksrirut iñuuniakłapsitñik. Tupigigupsigiñ savaaqtiñ quviatchaugiutiginiağaat, aglaan sakiqniuqtitkupsigiñ piññautigiyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qauğrimmaağiutillautaqatugut patchisaitchuamik iñuuniallautagukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillañniaqtigut. ¹⁹ Suvaluk agaayutqugipsi utiqtitauiksramnun ilipsitñun qilamipayaaq.

Agaayutiq

²⁰ Agaayuruña Agaayyutmun aatchuiruamun qiñuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamañaqsipluni munaqsriğtuqtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, sulı maqipkaqamiuñ auni nalupqinaigñigaa nutaaq isuksraitchuqaq sivunniugutauruaq. Piquutigiplugu taamna Agaayyun añitqiksitchiruq atannaptiknik Jesus-mik tuqujaruaniñ. ²¹ Aasriiñ pakma Agaayyutim ikayuglisituq pitlasilusri pisuligikkañanik supayaakun. Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik inmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiqağisigikput pakma qañapaglu. Amen.

Aqulliich İlammiuğutit

²² Aniqatiumaan, iniqsruağipsi naalağnitquplugich uqałitka pitchuk-saağutauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. ²³ İlisimatqugipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitaułhanik isiqtauvinmiñ. Aggipqauraqpan iluqanuk qiñiğiağisigipsi. ²⁴ Tuyuğivut nayaaññağmik iluqaisa aňalatigikkasri ukpiqtuanuruapayaatlu. Taapkua İtaly-miñ piruat tuyuqmigaasri ilammiuğutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuq tugluağlisi iluaqqutillautagmıgun.

James-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanġuruamlu. Tuyuq-tuŋa nayaanŋaġmik iluqaitŋun siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpiġunlu Puqiunlu

² Aniqatiumaan, atlakaagiich uuktuagutit tikitpasi quviatchauġillapiagiitchi. ³ Iisimagiksi ukpiqsriġiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriġlaaġaġigaa. ⁴ Sivutmuulguġhum savaani pianikpagu ilipsi piġuqniaqtusri naamapmilusilu, susruksiunġiġusriġu. ⁵ Nalliqsi kanġiqsimaitkumi suvaata uuktuaqsiuti-laaġmiŋnik, ki, inġigliuŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iŋupayaanun iġliikkuttutaitġuni suli suakatautaitġuniġu. ⁶⁻⁷ Taamna iŋuk inġiqsruġli arguaqquataiġlugu. Ilaa inġiqsruġumi aasiiŋ ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuqtuiyumiŋaitchuq isumatulig̃mik atanig̃miŋ. Iŋuk nalupqisuktuag atriqaqtuq aŋalatchiqsuatun taġiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iŋuk sivunnilġuitchuq tuniqsimaruanuŋitchuq suraġalipayaaġmiŋi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriuŋitchuatlu

⁹ Ilaippauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kamaŋaqsipkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriuŋitchuaq quviasullapiagi Agaayyutim atchiksipkaqmani. Inuqsriuŋitchuaq tunŋaviqaqtuaq umialgutmiŋun nau-riatun ittuq: ¹¹ Upiŋgaami uunaqtaqman siqiŋġum pannaqġukkai ivgich. Nau-riat katakhutiŋ, qiŋiyunaġaluqtuat piunġiġaqtut. Taitŋatun umialik tuqul-liŋiaqtuq iŋuunuraġniallaġmi.

Uuktuaqsiuġli Aniqusaaqsiuġli

¹² Quvianamiuruq iŋuk maliŋuġutraŋitchuaq uuktuaqsiukami atakkii payanaittuiŋaġumi akuqtuigisiruq akiŋŋaktaksraġmiŋnik iŋuulig̃mik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piqpagirimiŋun. ¹³ Kisupayaaq aniqusaaqsiukami taavrumuuna uuktuaqsiuġkun patchisigiraksraġiŋitchaa Agaayyun itnaġuni, “Uvaŋa aniqusaaqsiuruŋa Agaayyutmiŋ.” Agaayyutim killukuaqtaŋitchuam aniqusaatlaitchaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniŋ aniqusaaqsiukami maliŋuġutratlaitchuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsiuraqtuq kaviuġuksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiŋun. ¹⁵ Tarra, iŋuum kimmutmi pigiitchuam killuliqisuupkaġaa, aasiiŋ ilaan killuqsautaan tikiutiġlugu tuqulig̃mun. Taatnaġhaiŋaq ittuq.

¹⁶ Kimun killukuag̃utipkaqasi, aniqatiumaan piqpagikkamaan! Agaayyun patchisiginasiuŋ aniqusaaqsiuġupsi. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaaq pakmakŋaqtauruq Agaayyutmiŋ. Ilaa simmiqsag̃umiŋaitchuq taġġatun siqiŋiq nipipman. Agaayyun aniqusaaqsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iŋuich simmiġaqtut payanakhutiŋ. ¹⁸ Pisulig̃migun Agaayyutim nutaag̃uqtitkaatigut uqalikun ilumutuuruakun sivulliutqupluta akunġatni iŋiqaġikkani, iluqnaughuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalaġniruatu Tupiksriuatlu

¹⁹ Isummatigilugu una, piqpagiġlusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalaġniġksraġmiŋun uqaqpaniġksraġmiŋunlu qinnaktaŋiġksraġmiŋunlu. ²⁰ Atakkii iŋuk qinnaktaqami savakkumiŋaitchuq nalaunŋaruamik pisuġhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiagiġlugu iluqaan nalaunŋaitchuq. Aglaan atchiġkun uqaġha Agaayyutim akuqtuġlugu inillakkaŋa uummatipsitŋun. Ilaan uqaġhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaalhiñaqasi Agaayyutim uqalhiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaqasi ilipsitñik naalagñiñhiñalikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalagñiñhiñaqtuag Agaayyutim uqalhiñik aasiiñ tupiksriñitluni iñuktun taggaaqtuuraaqtuatun ittuq qiñiqtuaqhuni inmiñun. ²⁴ Qiñiqtuaqqaqhuni inmiñun aullaqamiasiiñ piigugagigaa qanuq qiññaqaqtilaani. ²⁵ Agaayyutim uqalha nalaunjaruaq maligutaksrauruq. Tupiksriñitluni taavrumiña maligutaksramik patchisaigutauruq. Iñuum pakkiagituiñaqamiñun—piiguqtasunjaqnagu tusaakkani aglaan atuqlugu—taamna iñuk quviasukkisiruq suragahipayaağmiñi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunasugigumi anjalalguitñamiñun uqani ilaa sagluqsruutiruq inmiñik, ukpiqtuanñuanuruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaa-tigut qanuq ukpiqsriñitluni iñuuniaħiksraña ittuksrautilaanjanik, ikayuğlugich ikayuqnaqtuat ilaippauraqtuummaisala uilgagñaaqtuummaisalu, sulii qanagiluni inmiñik ilitqusiqaħiksrağmiñiñ ukpiqsriñitluni.

2

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiiğlugich

¹ Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamañtuamamik irrutriñasi iñuñnik atlakaagiiğlugich qiññaħiñanajitun. ² Uvvaasiiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriñitluniñiqsuq ilaqataasrii inuqsriñitluni. Taamnaguuq inuqsriñitluni atnuğaaalluqaqhuni qitiqligutiqaqmiuq kaviqsaamik, taamnaliasiiñ inuqsriñitluni atnuğaağitluni. Taamna atnuğaaallulik isiqniqpan katimapkağusi, ³ ilipsiasiiñ irrutillauguglugu itnağayagiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiiñ inuqsriñitluni isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikağiñ tavrani, naagaqaa talum sanigaani ayapigvijnurağiñ.” ⁴ Taatnağupsi tavra atlakaagiiksitağisi iñuich isummatipsitñi naliaqğugich iñuich inmiguğutiqaqhusikii. ⁵ Naalagñisitchi, aniqatiumaan piqpaqnaqtuasii! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriñitluni ilaippauranik ilitchuğipkaitquplugich agaayyutitnaqtauruamik iñuñniğmik, amii? Ilaan akiqsruutiginigaa tamatkununa piqpagirimiñun, amii? ⁶ Inuqsriñitluni ataramik suksrağitkaat inuqsriñitluni. Taatniittusi. Inuqsriñitluni iluñniqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtağasi uqaqsittaagvinmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriñitluni Christ-ñum atqa uqautigirağigaat pigiliplugu, amii?

⁸ Atugniğupkich Agaayyutim uqalhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” Taatnağupsi pillautağisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi iñuñnik atlakaagiiksillugich qiññaħiñanajitun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiñiktusi maligutaksraq navikapsiñun. ¹⁰ Kisupayaaq navgigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliqsuq, “Sayunayumiñaitchutin” nipliqhunisuli, “Iñuağumiñaitchutin.” Taatnamik sayunajitkaluağuvich aglaan iñuağuvich navguiriguvich. ¹² Taatnamik iñuuniağitchi tuvrağlugu maligutaksraq patchisaigutiksrauruq ilipsitñik, ilisimalugu Agaayyutim atanniqsuqtillaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniqsuigaqsigumi iñupayaanik ilaan anasriñitluni uqağisigai nagliktağuni nagliktaçhuat atlanik, aglaan nagligisigai nagliktaçhuat. Agaayyutim nagliktañanakuutlukkisiruq ataniħiksrañaniñ.

Ukpiğunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, iñuk nipliğumi ukpiqsrisiqagñiluni qiñiqtitmiñagulu ikayuñiksrağmiguñ atlanik, ukpiqsriñitluni suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriñitluni anniqsuğumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun

aniqatigiisigun atnugaaksrailliuqtuanik niqiksrailliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliasiiñ uqautillautagñiqpagich itna, “Iñuuniurallautagitchi, qiqisiasunaqasi, nigillautagmilusi,” aatchuuraqmiñagillu inugikkañitñik —taatnasiq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpiqsrisiqalhiñaqtuni savaaqaqmiñanilu taamna ukpiqsrisaunillapiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriñiq suksraitchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipligäqtuq akikñaqtuipłuni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqagtutin aglaali uvaña savaaqaqtuna.” Kiikaa, ilitchugipkaña ukpiqsrisipnik savaaqatlaitchuanik aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrisimnik savaaqaqtitamnik. ¹⁹ Ilvich ukpigiviuñ Agaayyutim atausiutilaaña? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuungäich ukpigipmigaat taamna—iqsilipaitłutin uulillagaluaqtut, aglaan anniqsunitmiut. ²⁰ Ilitchugiraksragigiñ kañiqsimaitchuatin, ukpiqsriñiq savaaqañitkumi suuyumiñaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliağikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunñasipkakaña savaaqalħagun. Abraham-li qñiñitkaa ukpiqsriñi inillakamiuñ iğñiñi Isaac tunillağvinmun tuqqutlasiplugu. ²² Tavra ilitchigigiñ una: ukpiqsriñiglu savaaqaliglu tuglilutiruk. Abraham-ñum tupigipmagu Agaayyun nalupqinaigñigaa ukpiqsriñiqapiaqtilaaña. ²³ Pakma ilitchugigikput uqalħan Agaayyutim ilumutuulħa nipliuttutaupman, “Abraham ukpigiplugu Agaayyun aasiili tupiksripman Agaayyutim nalaunñasipkağaa.” Taatnaqhuni taiyuutiqaqtuq Ilauraanik Agaayyutim. ²⁴ Kañiqsigikput una, iñuk nalaunñasipkakkautilaaña Agaayyutmi ukpiqsriñi qñiñitnamiuñ surağalipayaağmigun, ukpigutiqañhiñakuñitchuqaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ñum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunñasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra ilitchugigikput una, Iñuum ukpiqsriħa suuyumiñaitchuq savaaqaqtinisağumiuñ; ittuq tuqunaruatun irrusriq piñanikman timimiñ.

3

Uqam Irrusia

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuasii ilisautrauniasunaqasi piviksraqağaluğupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautrauruani atannigisigaatigut pitługlugu atłaniñ. ² Iluqata kinniqiraqtugut atłakaagikun. Iñuk kinniqirağañitñami surağalipayaağmigun taamna quyalitñiktuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum aňalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaakua atrikusautit, Iñuum aňalarrutçigumiuñ qunñich qaniñisigun taavruma aňalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiaqpaitsuli aňalatchiğaqut mikiruuramiñ aquutmiñ igliğvigisukkanagun aquttim. ⁵ Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaaqpauragaqtuq. Uvvasuliuna, Ikninuluuram iknaktittağigaa nuna napaaqtuqtuummaan. ⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutruruq isummatipayaanik pigiitçhuanik iñuum pigikkañiñik uummatmiñi. Uqalipayaapta pigiitçhuat qilħuqtağagigaa piqatigiñiq akunğatni iñuich, tuungäumkii taatnaqtitłuta. ⁷ Iñuich taimakñaaglaan nuyuiqsairaqtut atłakaagiiñik niğrutinik: aňnutiniglu tinmianiglu paamğuqtuaniglu tağium aňnutaiñiglu. ⁸ Aglaan iñupayaam aňalalğuitkaa uqani. Uqaq aňalatchuğnaitchuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitçhuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyarağigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqłutigivut iñuuniaqatiuvut iñiqtañaruat Agaayyutim atrinätun. ¹⁰ Taavrumakña atautçhimiñ

qaniġmiñ quyaġiq naagaqaa uqapiluġiq aniraqtuq. Ilauraamaan, kisimi quyaġiq aniraġaqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imiġiilaġlu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanġiagich nauriyumiñaitchut paunġanik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpinġnik. Tarakna ilitchuġigikput una, kisimi quyaġiq aniraġaqtuksrauruq qaniġmiñ.

Puqiun Pakmakġaqtauruq

¹³ Akunnapsitni-samma piqaqpakiaq kanġiqsimaagikkasugiruamik? Taatnatchimik iñunmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliun kanġiqsisiaqtilaani suraġalipayaaġmigun iñuuniallautakiġmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtusi uumiksriġimik ilipsitni killuqsriġimiglu kamaġniaġimiglu. Piqaġupsi taatnatchiñik kamaġaġutiginagu kanġiqsimakiqi atakkii taatnaġupsi akikġaqtuġiksi ilumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasiq isumatuluġiq pakmakġaqtanġichuq aglaan iñukmitġaqtauruq, agaayyutitġaqtanġichuq, tuunġaġaqtauruq. ¹⁶ Ukpiqsriuat killuqqtupmata avatmun kamaġaġutigiġlugulu isumatuluġiq, sanmisiliġiq atlakaaġiisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuluġimik pakmakġaqtamik piqaqtuq ipqitchuq, qiñuisaagunnaqmipuni, agġanaitmipuni, uqautisugnaqmiuq; ilunġuktaupmipuni, aasiñ iñuich ikayuusiaqagvigiplugu; tunġaviupluni ukpinġuaqtanġunġitmiuq. ¹⁸ Kiisaimmalu qiñuisitchiñiaqtuat ukpiqsriuanik quviagigisivaat iñuġiq taatnasiq quyalisauruq Agaayyutmun, atriġugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittaġmiknik.

4

Ilannaqaliġ Nunam Iñuiñik

¹ Suvaatakiaq qiniġaġivisi uqaalaplusilu avatmun? Atakkii ataramik piññanġiaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitni. Taatnaġupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisiliġiq itchaġataġisiruq. ² Kimmutiqaqhusi pisuiqsimanġitnapsi iñuaqtuġuktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaktaaqanġilapsi uqaalapkaġaasi qiniqtitlusilu. Naagauvva suqanġichusi atakkii inġisrunġitlusi Agaayyutmiñ. ³ Inġisruuraġniallapsi sumik akuqtu-illaitmisi killukun isumatiaqahusikii. Suli akuqtuġumakkaqi inġisruġikun atuġniaġhiñaqġugu inġiguuġniaġipsitnun. ⁴ Ukpiqsriit! Sayunaruqtitun, ilipsi iñuuniġitchusi tuvraġlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusigiiġhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kanġiqsimaqpsiuġ taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiiġimik Agaayyutmun akilliġiutiraqtuq. ⁵ Isumavisi tanġiġillugich aglausimaruat inġiġaanima itna, "Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim iliñiġaa uvaptiknun, taavruma siqñagiġluta pigitquġluta Agaayyutmun kisianun"? ⁶ Aglaan Agaayyutim iħuaqġutaa kamanatluktuaq taavrumakna siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiġimmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqagikkanġani aglausimaruq,

"Agaayyutim akilliġiqsimagai tamatkua kamagiagutiruat inġmiknik,

aglaan qaitchiraqtuq iħuaqġutmik tamatkunina atchiksuanik sivuġaġmiñi."

Proverbs 3:34

⁷ Taatnamik iluqnaġusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyauġlugu tuunġaq anġusaaqsiuġipsitni qimakkumaġli ilipsitni. ⁸ Qallilaġusi Agaayyutmun ilaaptuq ilipsitnun qallilaġisipmiuq. Ukpiqsriuasii, Agaayyutim killuqsautisi piiqpagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmiplugulu iñuuniaġiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaullapiġusi. Ukpinġuaqtanġunġaigitchi. ⁹ Iħuilliġutigilugich iñuuniaġigikkasi, nunuuraġilugich qulvilusiunniñ. Quvianniġiqsi simmiqsillugu alianamun.

10 Itqagilugu, Agaayyutim nayuutilha nanipayaaq ittuaq. Agaayyutimli kamaqaqsiqkaqumagaasi atchikkupsi.

Kiliktuun Qanuqinniraqatitchiikun Aniqatmik

11 Ilauraamaan, sanjurrutiŋaigitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akikŋaqługu aniqatni naipiqtuipłuniłu ilaanik, taamna ilumun uqautiksriraqtuq akikŋaqługu Agaayyutim maligutaksraŋa. Taatnasiq iñuk tupiksritłaitchuq Agaayyutim maligutaksraŋanik atakkii ilisimatlukkasuŋniaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiiñ ilipsi, nagguksriłłapsigun maligutaksramik atuirauŋiqsaqhusi taavrumiŋa aglaan atanigūqtaqtusi. 12 Aglaan iñuich tupiksriuksraurur Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruq, sulı ilaa kisimi atanguruq sanjıqqaqhusi anniqsuitłapluni naagaqaa piyaqquitłapluni. Kisuunasugivichmi atanigūqtaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavigaağnikun

13 Atanji nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaqqimukkisirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiağuta maniññanŋniagaqsilutaasiiñ.” 14 Iłisimaŋitkaluağiksiunniiñ uvlaakuksraq! Iñuuliqsi suuva? Ittuq puyulhiñatun. Sagvıllakkaluaqami mikiruurami apyuıllagaqtuq. 15 Aglaan itnaqtuksraqaluaqtuasii, “Pisuğikpaun Atangum iñuugisirugut aasiiñ savaaqsiluta sunik.” 16 Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisuŋitpaitłusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. 17 Iñuum ilisimagaluağługu atugaksrani nakuuruuq aasiiñ atunjitñamiun killuqsagtapiyaqtuq.

5

Kiliktuun Umialinmun

1 Atanji, inuqsriunitchuasii! Alianniugitchi immakii ihuıllıugutiksrat tikitchağumarut ilipsitñun. 2 Umialgutisi suksraunğiqhutiŋ piunğiqsut, qupilğut niğigaich atnuğaallausi. 3 Maniutisi kaviqsaaq qatiqtaatlu qaliqtut. Taavruma qalhum ilitchuğipkağaa atuiñğiqsi umialgutipsitñik ikayuutiginitługich inuqsralıuqtuanun. Siqñatuakipsi suunğiqsinniaqmigaasi atrıplugu ikniq. Atakkii tutquqsituiñaqtuq umialgutini isuanunaglaan iñuuniałipsi. 4 Akilıqsuuranjitmigisi savaktisi. Akiññaktaaksraŋich niğıugikkaŋich ilinjitñun qaitłaitmigisi. Tusaasigik uqaallatiŋich akikŋaqhusi! Savaktisi kappianapmata Atanguruamun Sanjıpayaaqtuamun tusaarağigai aasiiñ ikayuğługich. 5 Inuqsriunitchuasii, nunami quviasuutigiłhiñagisi umialgutisi, aliasuŋisaagusi inuqsriusuŋaqasi. Iñuuniałipsitñi igliktuarusi quyalıplugu kisan kimmutigikkaqsi. Taatnałipsigun ilapsaağagigisi akikŋautiksrat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atrıplugich qunŋich uqsraqsaqmata tuqqutchiłiksram uvluanun. 6 Suksraunğiqsusri iñuaqtuqmıusi nalaunŋaruamik iñunmik, aasiiñ ilaan akitñaqtuŋitmigaasi.

Anuqsruğılu Agaayutıglu

7 Ilauraamaan, taatnamik anuqsrusıłusi Agaayyutim Atanguruam agğıłksraŋanunaglaan. Atrikusautim uuma kaŋiqsiqkağisigaasi: Kiñaliqaa asiagñiağukami utaqqirağigaa upiŋgaallapiaq. Taimmaasiiñ siqıñgum silamlu naupkaqmagich asiagñiagaqsiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqiraqtuq nikasuŋaiqhuni. 8 Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusıłusi. Nikatchautinagu niğıugaqsi, Atanguruam agğıłksraŋa qalliuraaqmıpkagługu. 9 Ilauraamaan! Uqapıluutinasi avatmun, Agaayyutimli atanniqsuŋitçumagaasi. Atanji, Agaayyun atanniqsuqti tikiyasiuraqtuq. 10 Ilauraamaan, ilisağitchi

sivuniksriqiriniñ qanuq iglutuilhatnik sakiqnamik iglutuitlasilusi anuqsrusilusilu. Ilinittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutin Agaayyutmun.

¹¹ Uqautigiragigivut iñuich quvianaqlugich iglutuiruat anuqsrusiplutin. Itqagilugu Job, iñuuniaqami tuniqsimaruq Agaayyutmun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivullipta qiniqnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniahatigun tuqlhatigunlu Agaayyutim ilunjuktaqaqtilaana naglikrsisilaanalu ilinjitñun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuna ilauramaan, akiqsrugupsi sumik kiikaa uqagikkapsiksun atuqsuñ. Ataramik uqagusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqagupsi saglusunaqasi. Taatnanitkupsi Agaayyutim atanniġisipiagaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitni iluilliugumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuġli quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitni atniġñaġumi tuqluili qauklnitnik ukpiqtuanuruat. Ilinisaasiñ iniqsruutilitruñ uqsruglugulu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atniġñaqtuaq una iluaqsikkaugisiruq iniqsruqpata ukpiqsrilikun. Atangum iluaqsipkaġisigaa. Aasiisuli taamna atniġñaqtuaq killuqsautisi iniqsruutilusilu avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iñuk atuiruaq quyalisauruamik Agaayyutmun iniqsruqami iniqsruha savaaqatlapiatuq. ¹⁷ Itqagilugu Elijah! Ilaaptuuq iñugaluq uvaptiktun aasiñ inuqsraqami iniqsruqtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Iniqsruqman Agaayyutmun sialuqunitlugu, sialunitchuq nunami ukiuni pinasuni avvaġmik ilaplugich. ¹⁸ Aasiñ aquagun iniqsruqman Agaayyutmun sialuquplugu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsilgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuġukkaatigut.

¹⁹ Ilauraamaan, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuuhġmik aasiñ ukpiqsriruam ikayuqpañ tupiksrititlasipkaġlugu Agaayyutmik, ²⁰ ilitchuġiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriruam ikayuġumiñ piqatañaiqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiġaluahaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayuġaa iñuuyumalitqiksitlugu iñuuhġmik agaayyutitnaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugiallapiatuqanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

¹ Uvaña Peter. Uqqiraqtigigaaña Jesus Christ-ñum. Aglaktuña uku-niña tuyuutini piksraqtaanñun Agaayyutim unutauplutiñ siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi, Bithynia-mi, ² piksraqtaanñun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiqsakkaniñun Ipqitchuam Irrutchim tupiksritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugillu aunañun. Ihaqqutaa qinñiññanalu nausaiñaglik ilipsitni.

Iñuuruuq Niñiugaaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapananun Atannapta Jesus Christ. Iñunuktaqpaliñmigon anitqiksitkaatigut iñuuruamun niñiugamun anitqilhagun Jesus Christ tuquliñmiñ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piungiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniñ piungangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilañmi. ⁵ Ilipsi qaunagikkaurusri sanñiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriñiqsi anniqsugiamun sagviññaqtuamun aqulligmi pivinñmi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriñiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmañaan. Manik kaviqsaq piungigaqtuaq uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriñiqsi akisuruanutluktuaq kaviqsaamiñ maninñmiñuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsriñiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauhiñmigu sagvigataqpan Jesus Christ. ⁸ Qiniqsimaitchaluaññaan piqpagigiksi. Pakmaunniñ qinñingitchaluaqlugu ukpiqigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpaauramik uqagilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusi aatchuusriañiaqtilaanapsitñik annautiksrañanik iñuutchipi, tanjutaunni ukpiqikkapsitñun. ¹⁰ Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim ihaqqutrisaanik aatchuusriañigikkapsitñik pakaaqallapiaqmiut ilitchuginiaqlugu. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ñum taimani uqaqtitmatin nagliksaañksrañanik Christ-ñum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaañhan, ilinich ilitchugisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaanañanik. ¹² Agaayyutim ilitchugipkañigai savautriñgisilaanñat inñmiknik aglaan ilipsitñik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsitñun taipchunuuna quliaqtuagikkañatigun tumigiplugu Ipqitchuam Irrusriq tuyuuruuq qilañmiñ; israñgulgitunniñ inuñrugipmigaat kanñiqsisuklugu tamanna.

Iñuuniañksraq Ipqilluni

¹³ Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauñrimmaagikkitchi niñiugusri ihaqqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitñun sagvigataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atrilugu tupiktauruuq ililgaq, atrinuniasruñaqasri pigiitchuanun kimmutiqaguñapsitñun iñuuniaqapsi nalunñapsi tusraayugaagiksuaamik. ¹⁵ Aglaan iñuuniañgitchi ipqillusri iñuuniañapsitñi atrilugu ilaa tuqñuqtigikkaqsi ipqitchuam killuqsautaitlunilu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqañhani aglausimaruq itna, "Ipqitchuksraurusri, takku uvaña ipqitchuanuruna." ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik iñunñik atlakaagiisitasuñaqnagich savaanñisigun. Iñuuniañgitchi taluqsriñkun ilaanik irvigiuraallañhani marruma nunam. ¹⁸ Ilisimagiksi tasukkauiqsi tanñigilaaniñ iñuuniañhatñiñ sivulliapsi. Tasukkaunñgitchusri piungigaqtuatigun sutigun, ami manikun qatiqtaakun unniñ kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun aunañun

Christ-ᵈum [tuniḷlaqtauruam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqsractaitchu-atunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanjuruuq iñigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulligñi piviñi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpiğigiksi Agaayyun anjpkairuaq ilaanik tuqułigmiñ qaitchipługu kamanautmik, ukpiqsritquplusri niğiugaaquplusri lu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqiqsitnapsiun iñuusriqsi tupiksriłikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq piqpaksritlasrirusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkutisritchi piłiqillapiagusri [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitungağiliutigaasri Agaayyutim tuqqutlaitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuungitchuaq piungigaktuakun aglaan piungigangitchuakun, ami uqalħagun Agaayyutim iñuuruakunlu isuklitłaitchuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqalħa aglausimaruq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq nauriaᵈatun ivgum.

Ivik pannaqługaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaktuq.

²⁵ Aglaan uqalħa Atanguruam itkisuruq qanavak taimuᵈa.” *Isaiah 40:6-8*
Taamna uqalħiq tusraayugaagiksuaq quliaqtuağikkauruq ilipsitñun.

2

¹ Taatnaqługu piiqsitaksrağigiksi iluqaan pigiiłiq, kinnitñiğlu, ukpiñjuaqtaunuhıglu, siqñahıglu, pigiitchuakun uqautiksrisuulıglu. ² Atriługu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitłuni uqalħanik, ilipsi taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuagiksi Atanguruam nakuulħa.

Iñuuruuq Uyağak Piksraqtaanjuruatlu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağamun ayakkaᵈatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkaᵈanun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atrinurusri iñuuruatun uyağaktitun. Atangum atuğumagaasri nappağumiun qinıgnaitchuuaq irrutchikun agaayyuvikpañni. Aasrii Agaayyutim ipqitchuatuun agaayulıqsaisun tuniḷlaqtutlaniaqtusri tuniḷlautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim uqalħani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqatunja akisuruamik uyağamik

qaukłiutquplugu tunᵈavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunᵈavigiyumiun ilaa

qapiqpaᵈayumiñaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsriruanun ilaa akisuruuᵈuruuq, aglaan tamatkunuᵈa ukpiqsriñgitchuanun

“Taamna uyağak tuppırit ayakkaᵈat,

taamna uyağak piitçuillapiagaqtuq tuppırauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağaum putukkisinniagai iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağaktuq ilinıtñik.”

Isaiah 8:14

Takku inmiknik putukkisaqtut tupiksriñgitłutin uqalħmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanjurusri,

agaayulıqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuanuplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanjurusri quliaqtuağitquplugich quviqnaqtuat savaañi Agaayyutim tuqłutgikkapsi taaqtuamiñ quviqnaqtuamun qaumamiñun.

¹⁰ Ilaatniimma qaanıqsuami iñuingipiagaluakkaᵈasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitłusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtuğiksi nagliktana.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaan, avakṛaṭtaulhiṅaqtusri iglaanuplusriḷu matumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaqplusri timim pisugruagutaaniṅ anuyaktuamiṅ akilliliqsuḷugich iṅuutchisi. ¹² Nalaunṅaruakun iṅuuniagitchi akunḡatni ukpiqsriṅgitchuat. Iḷaatni uqamaḷuutigigumisi pigiitchuakun savaktiḡuḡniḷusri, qiṅiḡumagaich nakuuruat savaasi aasriṅ kamak-sruglugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniḡ kamakḡutiḡaḡusri iṅupayaanik sanḡiḡutiḡaḡtuanik, Rome-maḡmiut umialigigaluaḡpatruḡ ¹⁴ naagalu kavanaugaluaḡpata tillisiaḡaḡtuat ilaaniṅ anasriṅḡuqsauḡplugich savaaḡaḡtuat pigiitchuakun suli nanḡaḡuḡplugich tamatkua savaaḡaḡtuat nalaunṅaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuḡiḡigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutḡautitḡuḡplugu piṅiḷiḡiḷhat naluruat iṅuich. ¹⁶ Iṅuuniagitchi patchisaitchuaitun iṅuktun, aglaan atuḡnagu patchisaiḷiḡsi mattutiginiḡlugu pigiitchuamun, aglaan iṅuuniagitchi savaktiḡisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iṅupayaat, piḡpagilugich ukpiḡtuanḡuruaḡtisri, taluḡilugu Agaayyun, kamakḡutiḡaḡlugu umialik.

Urrakutaulḡa Christ-ḡum Nagliksaaḷhan

¹⁸ Savaktauruasrii, tupiksrisitchi atannapsitṅik taluḡipiaḡlughich, kisiitṅun tamatkunḡa iḷuatmun anjalatipsitṅun pisunḡasri, aglaan-tuuḡ tamatkunḡa atanḡuturuanun. ¹⁹ Iṅuk akuḡtuyunaḡtuḡ Agaayyutmi ḡaḡrimmaaḡiutillautḡmigun iḡlutuigumi nanḡnamik nalaunḡaitchualiqiḡitchaluaḡhuniunniṅ. ²⁰ Pisigilugu savaaḡiirrutin ipiḡaḡtuḡsiuguvich kamakḡutmik piksraitḡutin Agaayyutmiṅ iḡlutuḡaluaḡpkuunniṅ nanḡinnaḡ. Aglaan iḡlutuḡupku nanḡinnaḡ anuḡsruḷikun nalaunṅarualiqiḡḡaḡpich, taamna akuḡtuyunaḡtuḡ Agaayyutmi. ²¹ Taavrumḡa ilipsi tuḡḷukkaurusri. Christ-tuuḡ nagliksaaḡtuḡ piḡutigiplusri. Unitchiruḡ tuvraaksrapsitṅik maliglugich tuvliḡaḡniḡi.

²² “Ilaa killuḡsatlaitḡuḡ.

Kinnitṅiḡniutmik uḡatlaitḡuḡ.”

Isaiah 53:9

²³ Uḡamaḷuutikkaukama uḡamaḷuutmik kiumakḷiḡitchuḡ. Nagliksaaḡami aniḡsraaḡtuiḡitchuḡ. Aglaan tunḡaviḡaḡtuḡ ilaanik atanniisuruamik nalaunṅaruakun.

²⁴ Ilaan akiyaḡigai killuutivut timimigun tuḡupluni sannigutami tuḡḡutḡ-pluta sanḡianun killuḡsautim aasrii iṅuutḡupluta nalaunṅaruakun. Ilaan ipiḡaḡtuḡḡniḡigun mamititaurusri.

²⁵ Ilipsi atriḡaḡtusri ipnaisun killukuaḡḡtuatun, aglaan pakma utiḡsi-marusri munaḡsrimun suli ḡaunaksraanun iṅuutḡipsi.

3

Iḷaḡatiḡiich

¹ Taatnatullapiaḡ nuliaḡurusrii kamaksrisitchi uipsitṅik. Iḷanḡhaasiiṅ ukpiqsriṅgitchuat uḡaḡiḡmik mumiksitauviaḡtut nuliamin iṅuuniallautakḡatigun ² ilinḡisa qiṅiḡumitruḡ ipqiṅniḡiḡisi taluḡsriḷiḡsilu iṅuuniakḡapsitṅi. ³ Qiṅiyunaḡsriḡsuḡasri ḡaalhiṅakun, nutḡhiḡiḷapsigun naagaḡaa kaviḡsaanik maninḡik uyamitḡualisukikun suli atnuḡaḡḡksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piṅniḡaḡniḡisi ititchiun iriḡsimaḡtuakun ḡamuuna uummatipsigun, piḡḡiḡanḡitchuakun piṅniḡaḡnaḡtaanik irrutḡchim piisaanḡitchuanḡupluni qiṅuiṅniḡaḡhuniḷu. Taamna kamanallapiaḡhuni akisuruḡ qiṅiḷhani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuḡ taipḡhua ipḡitchuat aḡnat ukpiqsriḡuat Agaayyutmik iṅuuniisriḡaḡtut piṅniḡaḡnaḡutiḡaḡhutin ḡamuuna kamigiplugich

uisiņ, ⁶ Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taipługu aņaayuqağmiñik. Iłipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqağupsi iqsitchangitchupsilu tupaņanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinuruasii iñuuniaqatigisiņi nulasri kaņiqsimaugağlusri ağnat sayaktuitłuktuaņutilaņatnik aņutiniñ suli paitchaktaaqağatigiplugich iħuaqputaanik iñuulħum. Taatnağupsi piñailutaitkisiruq iņiqsrukiqsi.

Nagliksaaiq Piqutigiplugu Nalaunņaruaiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiņa, iluqasri atunim isrumaqağitchi, kaņiqsiquitiniurağusri avatmun, piqpakkuutilusri aniqatigiisun, iłunņukkuutilusri, iħuaqquutilusri lu atchiłikun. ⁹ Akisaqtuqnağich pigiitчуakun atniiyummatmiglu naagaqaa uqamaqħuutmiglu uqamaqħuutrigikkasri, aglaali iņiğusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich iłisimalugu tuqłukkauħiqsi iņiqsruutraksrağiplugich, aasriiñ taatnağupsi ikayuusriaqağisipmuisri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaaņiñi,

“Iñuk piqpaksriruaq iñuulħimik
suli uvlillautagağtuq quviasrukhuni
qaunagiliuņ qaniğikkani uqalıksraņaniñ pigiitчуamik
suli qaqħuunni uqalıksraņakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savangiğli pigiitчuanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaagiliuņ qiniñiñnaq pigiliutiniapiagługu.

¹² Atakkii irrak Atanğuruam qaunaksriruk iñuņnik nalaunņaruamik,
suli siuttak naalağniruk iņiqsrułhatnun,
aglaan kigiñanān Atanğuruam akilliliqsimagai tamatkua
savaaqaqtuat pigiitчuanik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriiñ kia atniagiñiñiqpasri nakuuruanik savaaqağupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaağupsi pisigilugu nalaunņaruq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsirağalħat, unniñ iħuilliuğutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kamagisriuņ Atanğuruq Christ uummatipsitñi, Ataniğikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggutiqalıksraqsi iñuum apiqsruqpasri niğugakun pigikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangiłikun taluqsriłikunlu, ataramik patchisaisillugich qauğrimmaagiutillautasri. Taimmali kisut uqamaqħuutigikpasri savaaqağniłusri pigiitчuanik, iłiņich kanņutchaħiñagumuut iłitchuğilutiņ iñuuniallautakipsitñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra iħuatłuktuq, Agaayyutim pisuħiğikpaun, nagliksaağutigigupsuņ savaaqallautaqsi uumakņa savaaqalığmiñ pigiitчuanik. ¹⁸ Christ-tuuq nagliksaaqmıuq. Ilaa tuqunaruq pisigiplugich killuqsautit atausriğmiaqługu, nalaunņaruq iñuk pisigiplugich nalaunņaitчуat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuqputağaluaqtuq aglaan irrusia iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlaņiğaa irrutchich tigutaaqsiuvinmiittuat quliaqtuağiaqhuni tusraayugaagiksuamik. ²⁰ Taipchua irrusrich tupiksriñgitchut Agaayyutmik iñilğaanımma uvlunıñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkağmigun utaqqikamigich isrummitqiquplugich Noah umiaqpalipkaqługu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutiņ, annautikkaurut umiaqpaņmi uliqpakman. ²¹ Taamna atrinuruq paptaağutmun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaağutigun iñuk salummakkaunğitchuq puyaņanik timim, aglaan iñuk iņiqsruqtuq Agaayyutmun salummaquplugu qauğrimmaagiutillautani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu aņitqilħa Jesus Christ-ņum, ²² qilaņmuktuaq aquppiłuni taliqpian tuņaani Agaayyutim. Israğulğilla saņņiqutiqaqtuatlu saņņiqaqtuatlu ataniğigaat ilaa.

4

Atlanjuqtuaq Iñuuniatiq

¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunjaruaq, isrumaqaqtuksraupmiusri Christ isrumapmatun itqanaillusri nagliksaaqutagiraksraukpan nalaunjaruaq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaaqumi timimigun nutqautipmigaa killuliqiliq. ² Taamna iñuk iñuuniangiqsuq pisuligruakun tuquniañigmiñunaglaan, aglaan pisuhagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanianiktuami iñuuniaqpaaniktusri pisuulhatitun ukpiqsriñgitchuat iñuuniaqapsi suvaallakun, pisugruagutikun, imilivaallakun, alias-rungiñiañikun, piqłuktakun taanñaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtukun. ⁴ Pakma ukpiqsriñgitchuat atlagigaasri ilaliqsuutingiqapsi ilinñun qilhuqtaiñhatni, aasriñ uqamaqłutigiaqsiplusi. ⁵ Aglaan ilinich kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaagmiktigun ilaanun atanniñhiñaaqutuumun iñuuruaniglu tuqunjaruaniglu. ⁶ Tarra taamna piqutigiplugu Christ quliaqtuañiqsuq tusraayugaallautamik taipchunña tuquaniktuanun taimani ilinñi annautrautquplugittuq. Atannikkauyumiñaaqsiplugich iñupayaatuntuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaaquniñgai irrutchiñmiktigun Agaayyutitun iñuuruatun.

Añalatchiñlautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qalliurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaagigitchi qaunataqiağigusriñu aasriñ iniqsrutlasriñusri. ⁸ Pitłuktaksraq una supayaamiñ, piñiqillapiagusri piqpakutisritchi avatmun, atakkii piqpaksiñhum maturağigai iñugiallapiiaqtuat killuqsautit. ⁹ Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapiñuutaiñlaakun. ¹⁰ Iñullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnağusri savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullatağlugich atlakaagiiñ aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağli taavruma uqağikkañagun, sulii kiñapayaaq savautrigumi, ki savagli sayaksrirtutaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkauyumuñuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaña kamañun añalatchisiñu taimuñña isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaatiq Ukpiqtuanupluni

¹² Piqpagikkamañ, tupañanasri ukpiqsriñiqsi uuktuaqsiukpan sakiqnaqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuağinagu niğiunaiñlaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. ¹³ Aglaan quviatchauğigitchi piqasiutinilusi Christ-mun nagliksaallagun quviatchallapiagumuusri quyalusi kamañautaa sagviqpan. ¹⁴ Pisanñatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ñum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamañautaan, nayuğaañ. ¹⁵ Sumiunniiñ nalliqsi nagliksaaqani iñuaqtuqtauluni, unniñ tigliñniaqtauluni, unniñ savvağluktauluni, unniñ naipiqtuqtauluni iñuich sutilaanñatnik. ¹⁶ Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkağumi pisigilugu ukpiqsriñha Christ-mik kanñusruutigingilliñ, aglaan kamaksruğliñ Agaayyun ilisimanahigmigun Christ-mun iñugitilaagmiñik. ¹⁷ Pakma atanniñhum aullağniivksraña tikichuq, aasri Agaayyutim iñuñi atanniqsukkauqqaqtuksraurut. Tarra atanniqsuqqaagñiqpatigut, qanutchimik isruksraqağisivat tamatkua tupiksriñgitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunjaruat iñuich annaħksrañat qağanañgiiñiñqpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatlu killuliqiritlu?” *Proverbs 11:31*

¹⁹ Tarraasri tamatkua nagliksaaqtikkaaurat pisuhagun Agaayyutim nakuurualiqilich. Qaisimaapiaqtaksraqağaiñ iñuutçisiñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

5

Munaqsranj Agaayyutim

¹ Pakma silgıqsugñiağitka qaukliuruat akunnapsitñi, uvañaptuuq qaukliupluna. Qiñiqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuagıplugu, piqatauyumaaqlunaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruamun.

² Qaunagilugich iñugikkañi Agaayyutim, munaqsragıkkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqukkaña ilipsitñun]. Nunurausrunajaqsri aglaan piyummatigipiaglugu, piññanñiasrunajaqsri aglaan savautiyumaapiaglugu.

³ Atanguniagvigisrunajaqnagich Agaayyutim iñugikkañi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun. ⁴ Aasrii qaukiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaqugutaanik kamanautim akiññaktaatun piungigagumiñaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpianurusrii kamakkutiugağitchi qaukliuruanik. Iluqasri kamañasrugisrunajaqsri savauttilusri atchiksuañikun, atakkii

“Agaayyutim ayaksimaagai kamañasrugiruat
aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataadni sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamañasipkağumagaasri piviksraq nalautitpan.

⁷ Igillugu iluqaan isrumaaluutigikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksıusri, takku ilaan qaunagigisigaasri. ⁸ Qaugrimmaagıgitchi qaunatqiagıgusri. Uumiksriksi Tuungaq ataramik ukpiğutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qalinuularuatun lion-tun kukiluktuatun sumunliqaa niqiksraqsiuqhuni. ⁹ Taatnamik akıllıiqsuqsıun payañagıvgıgilugu ukpiqsriñiqsi, ilısimalugu aniqatıusri nanıpayaaq nagliksaañhattuuq ilıpsısun. ¹⁰ Aasriiñ nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim ihuaqputıpayaaqtuam tuqluqtıgıkkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautıgıkkagmiñun, naamasrıpkagñiağasri, nalupqinaıgusri ukpiqsriñıpsitñi, sayaktusrıusri suli payañagıusri. ¹¹ Ilaanun illi kamañan sanñılu qañavak taimuna. Taatna.

Ilammiugıutit

¹² Aglaktuna naıglıplugu Silvanus-kun isrummatıgıkkapkun tunıqsımapluni anıqataulha. Pitchuksaağukkipısi aglagıkkapkun uqautılusri Agaayyutim ihuaqputıgıllapıakhamik. Ilısimalugu taamna ihuaqqun tunıqsınavıgısiun. ¹³ Ukpiqtuanuruaattuuq Babylon-mi ittuat pıksraqtaanuruaat ilıpsısun, tuyuqmıgaasri nayaññamik, suli Mark-ñum igñıgıpmatun itagma. ¹⁴ Pağlatisrıitchi avatmun kunıgutmik ipqıtchuakun pıqpakkutılikun. Qiñuiññaq illi iluqapsitñi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñuñnun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyupta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñichuñisaiñaqsiuñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq ñhuaqutuqagitchi atqunaq qinñiññamiglu.

Agaayyutim Tuqñuutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiñiñaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiñkun tumigiplugu ñlitchuqsriñiptigun ilaanik tuqñuqtigikkaptiknik ñlanñiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauligmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruanik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanigruaqtanñisigun, aasrii piqatautlasriñusri Agaayyutim irrusriani ñlaatun ñlilusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi ñlatigisriun ukpiqsriñapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiğlugu ñlitchuğimmaağiñigmik, ⁶ suli ñlitchuğimmaağiñiq tapiğlugu inñmun anjalalguñigmik, inñmun anjalalguñiq tapiğlugu anuqsruñigmik, anuqsruñiq tapiğlugu agaayyutiqammaağiñigmik, ⁷ suli agaayyutiqammaağiñiq tapiğlugu piqpakstriñigmik aniqatinik, suli piqpakstriñiq aniqatinik tapiğlugu piqpaktamik inñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigij nausaiñaqtusri taapkunuuna, imañlaatun inğitchusri asriringitchuatunlu, aasriñ ñlitchuqsrisaiñağñaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq inñuk piqanğiññigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlailuni. Puuyucmigaa salummakkautilaani killuqsautigruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaan, sakuugitchi pisuqtilaagñusri tuqñukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsiñu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraağagumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik pağlatmik isigupsi isruitчуamun añaayuaqutaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqñuña itqautisrağatağipsi tamatkuniña, ñlisimagaluagñisiunñiñ payañaiğvigiplugulu Agaayyutim ñlumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagñigiga inñuuniqtutilaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ ñlisimagiga timikuliksrağma tikitchaqtuurahha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqñlugu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagitka ñlipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruaq

¹⁶ Quliaqtuagutinğitchipsi unipchaalanñisigun iñuich ñlitchuğipkaisaqapta agğiññiñhanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun sanñiqpauragñmigun. Uvagut qinñillapiaqsimagikput kamañaqtuaq qaummağinñiña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakutmik kamanautmiglu, taavruma nipim nipliutipmagu kamañağniqsrauruam supayaaninñ nipliqhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğñiğa quyalimaaqtigillapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuaq qilañmiñ piqatigiplugu Jesus inğimi taivrumanin Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuuq nalupqisruutigingipsaagikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksriqirinñisa inñilğaanima. Pillautaqtusri naalağnitqiağikkupsigij

uqallich, takku uqalich kanjipsipkağasri aggitqinñiaqtilaanjanik Jesus-nım atriplugu nangum qaumapkaiha taaqtuaq ini qausrağatagnınanunaglaan uvlum suli nuilğatagnınanunaglaan uvlugıanjan uvlaam. ²⁰ Sivulliulugu ilitchugıraksraqsi uvva, sivuniksriqirim inmiktuiñaq kanjipsipkağumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalhaniñ. ²¹ Atakkii iñuich sivuniksriqinğitchut sumiunniiñ pisuligmiktigun, aglaan Agaayyun uqagnıqsut iñunımgun aņalatkaqsimatiņ Ipqitchuam Irrutchim.

2

Iļisautrit Tanjigılaakun

¹ Injilgaanimma tanjigılaakun sivuniksriqirit iñukpalligñıqsut akunğatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun tanjigılaakun iļisautrit iñukpalligñıaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñaqtut nalunautchilutiņ tanjigılaanik iļisauttitinik suksraunğıutauyumiñaqtuanik, piılaağiluguunniiñ Atanguruaq tuquruuq annautisukhugich. Aasrii pisigiplugu piılaaqalhat Atanıgmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ² Suli iñugıallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiıllapiaqtuatigun kanņunaqhuriņ iñuuniałhatigun, aasrii iñunun uqamaqłutitigipkaaqsıluğı ilumutuuruuq pisigiplugich ilinich. ³ Pitlatukıgmiktigun maniññanıağvigigisigaasri, iļisautilusri uqautilusrılu ilumutuunğıitchuanik. Agaayyutim atannıqsuirinata pasriñıgai taimakņaağlaan, aasriiñ siñıktuangıitchuq piyaqqulhiñaağıuğugich ilinich.

⁴ Takku israğulğich killuqsaqmata Agaayyutim anasriñıuqsaqmigai igitlugich nagliksaağvinmun qılıqsruıpluğıllu taağniqsrami tikiññiałhanunaglaan uvluan atannıuvıksram. ⁵ Suli Agaayyutim piyaqquqmigai iñuich iñuuruat taimani uvlunıñi Noah-m, ipipkağugich agaayyutaitchuat nunami ulıqpaņmun kamaņaqtuamun. Noah quliaqtuağaqtuq iñunun nalaunņasriruksraunıplugich sivuğaani Agaayyutim, aasriiıli Agaayyutim annautıgai Noah-lu tallimat malğuk iñuıllu. ⁶ Suli Agaayyutim patchisıqutinıgai iluqaisa iñuich iñuuruat nunaaqııqpaanı Sodom-mılu Gomorra-mılu, aasriiñ ağralıpkagaatağugik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqağniqsuq qanuq suksraunğığñıaqtilaanjanik iluqaitñik agaayyutailaanik. ⁷ Suli Agaayyutim annautıpmıgaa nalaunņaruuq Lot, qıñıpkakkauruq atqunaq qaayugnaqtuakun iñuuniałhatigun killuliqirit iñuich. ⁸ Atakkii taamna nalaunņaruuq iñuk iñuuniaqami akunğatni tamatkua killıqıruat iñuich uvlugagıpman, iñuıllıuqtıtauruq qıñıqıuğıllu tusraaplugıllu pıgiıtchuat savaanıch. ⁹ Taatnaqhuni Atangum ilisımagaa qanuq annautrıksrani agaayyutiqaqtuanik uuktuagısrıanıtñiñ suli qanuq tigumııksraņat nalaunņaitchuat iñuich uvluanunaglaan atannıuvıksram anasriñıuqsagıvıksraņatnun. ¹⁰ Agaayyutim anasriñıuqsagısiñıgai suvaluk tamatkua iñuich aņalatağıpkauat timim kimmutıgruanıñun qaayugnaqtuanunlu, suli suksraqanğıtchuat Agaayyutim aņalatchısaanik. Tamatkua iļisautrit tanjigılaakun aņarut arguaņaplutiņ. Sivuuğagingıtchaat uqamaqłutıqalıksraqtiņ qıñıgnaitchuanik saņııqaqtuanik qılaņmi. ¹¹ Israğulgitunnıiñ kamaņatluktuat saņııkun sayaktulikunlu tamatkunakņa uqamaqłutıgıtılaıtchaıch taapkua nayuqtıgıkkanı Atanguruam. ¹² Ađlaali tamatkua iļisautrit atriqaqtut isrumatlailaaton niğrutıtun, aņalatıtautun aullasıgmıknun, anıruatun aņunıagaksrauplutiņ tuqqtaksrauplutiņlu. Uqagıurıt pıgiıliplugich sunik kanjısimanğısağmıknıch. Aasrii piyaqqugısirıt isrumatlailaaton niğrutıtun. ¹³ Taamna akıliısrıağıgıgısaat nagliksaaqsıupkaiğıgmıktıgıun atlanik iñunıch. Ilinısa kimmutıgırağıgaat pisulıgruatiņ uvlugıaluamiunnıiñ. Kanņusraagıtaulhiñıaqtut ilıpsıtñun

nigiqataukamin ilipsitni, taqsraqtatun suli qilguliktun akunnapsitni, quviasruutigiplugu ukpiqsaihqitin. ¹⁴ Qiñiqamitruñ agnaq ikhitchakhutin sayuñayumarut nutqaummisilguiltlugu taatnasriq killuqsaun. Ikhisaaññaich pitchigiaqtuat iñuich killuliqikisrañatnun. Ilinisa uummatinich aňalatiqañiqsut kaviuqtaulikmun. Ilinich taiyuaniqñuutikkaurut, suksraunqisagumaagtut. ¹⁵ Suksraaññaat nalaunñaruakuagñiaq aasriiñ ulapnaaplutin. Iñuuniagaqsirut iñuktun atiliktun Balaam igñiña Bosor-m, piqpaksriruaq akiliutaanik killuliqilhum. ¹⁶ Aglaan suakatakkauruq killuliqiligmigun. Uqat-lailaam natmaksigvian nipliutiplusri iñuum nipaatan nutqaqtinnigaa sivuniksriqiri kinniqisağaluaqtuaq. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivviatun imğilaamik suli taktugayauratun aňalatañatun anuğiqñuum. Tamatkua iñuich Agaayyutim itqanaiyautinigai iniksrañatnik taaqtuam taagniqsrañani isruksraitchuami. ¹⁸ Ilinich uqaqamin nipitusriplutin uqağaqttut sumun atuğumiñailaatigun. Ikhisaağñuagaich pisugruağutaagun timim pivaalñalikunlu tamatkua salummaqtitlutin annaqqammiqsuat tamatkunakña killukun iñuuniaqtuaniñ. ¹⁹ Ilinisa akiqsruqtuğñuagaich iñuich atanniqsuqtiksrañiñiplugich ilinich savaktaagruunñagmin qaayugñnaqtuamun, atakkii iñuk aňalattitaqtuq qanusripayaamun akiilirağaqtiminiñ. ²⁰ Iñuich annaaniñiqsut qaayugñnautaitniñ nunam iñuiñ ilitchuqsrihigmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniglu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinich ilłakkataağutitqikkumin tamatkununa akiilipkağutinlu, isruksrañat pigiitlukkisiruq aullağñiiqqaaligmikniñ. ²¹ Ilitchuğigaluaqqaalugun iñuuniañiq nalaunñaruualikun, ihatlukkayağñiqsuq ilinitchiñ naluugagumitruñ taamna iñuuniañiq uumakña tunutchiñigmikniñ ipqitchuamik tillitmik qaisauruamik ilinitchiñ. ²² Uvva atuumapkağaat taimña nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqirağigaa inmi miğiakani,” suli “Kuniaq igğuanikkañat utiğaqtuq mağğagmun mağğiluktağiaqhuni.”

3

Akiqsruutaa Atangum Aggigñiathan

¹ Piqpagikkamaan, ukua tuyuutit tugligigaich tuyuutma ilipsitñun. Taapkuñnuuna tuyuutipkun itiqsağukkipi itqaqtillugich tamatkua uqautigikkatka iñuuniaqplusri ipqitchuakun. ² Ilipsitñun itqağitqugitka sivuniksriqutauruat ipqitchuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniñlu anniqsuqtiptikniñlu uqqiraqtitigun. ³ Kaniqsiraksrağigiksi una sivulliulugu, mitautiksriuat tikitkisirut ilipsitñun aqulligñi uvluni aňalattuat pisuğruağmiknun. Mitautiginiagaasri ⁴ uqaqhutin, “Jesus-ñum akiqsruutigigaa aggitqinñiañi. Naamimi imma? Taimakñaqaña aapaavut [Christ-kun] tuqugaluaqtut, aglaan sua iluqani tamarra atanñungitchuq aullağñilgatañhaniñaglaan nunam iñiqtañhan.” ⁵ Aglaan itqağiyummataillapiagaat una, Inilgaan Agaayyutim iñigaa uqañhagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunağñuqñuaga imigmiñ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq piyaqquqñuaga uliqpaktitlugu. ⁷ Taatnatuntuuq qilailu nunalu pakma ittuat qaunaksriqaqtut Agaayyutim uqañhagun piyaqquğñiathanunaglaan iknigmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich agaayyutaitchuat aasriiñ piyaqquqñugich. ⁸ Aglaan piqpagikkamaan, puuyumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvlug pivikisilaanjanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtilaanjanik, aglaan Atanigmi atiruk. ⁹ Atangum sukaisaagutigingitchaa immiumasraqamiuñ akiqsruutigikkani, iñuich ilañich sukaiññağñiağaluağaqttut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyummatigingitchaa kiñanniiñ piyaqquqñulugu, aglaan

iluqaisa mumiqugaluaġai killuqsautmikniñ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisiruq nigilautiluni aggilhatun tigliniaqtim. Taivrumani qilaich piiġisirut qukiġñaqtuamik tusraġnaqhutiñ suli qaummatit qilañmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat.

¹¹ Iluqagminj tamatkua sut piyaqquġumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iñuunialiaqtuksrauniqpisi? Iñuuniaqtuksraurusri ipqillapiagusri suli agaayyutikuagusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuag suli pisuqtilaapsitñi tikiumapkaġnaġiaġniaglugu taimña uvlug. Taivrumani uvlumi ikniġum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquġisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkañi, itnaami, niġiugaqaqtugut nutaanik qilañnik suli nutaamik nunamik iñuuviksrañatnik nalaunñasripkakkaplutiñ iñuich tupiksriuat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piqpagikkamaan, utaqqisiuñ taamna uvlug. Pisuqtilaapsitñi iñuuniagitchi taqsraqtailaakun puyyiluktautailaakun sivuġaani Agaayyutim suli qinuiññakun. ¹⁵ Isrummatigisiuñ anuqsruullapiaħa atannapta kañiqsimalugu anniqsuquriħa uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ñum aglakmigaasri puqitukun Agaayyutim qaisañagun.

¹⁶ Iluqañitñi tuyuqtuutmiñi uqautigipmigai tamatkua sut. Uqañiñ ilañich kañiqsilgunaitchaluaqtut. Aasriiñ iñuich naluruat payañaiqsimaitchuatlu qipititchiñiqsut Paul-ñum tuyuqtuutaiñik suliunniñ atlanik uqalhiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqquġniaġai.

¹⁷ Ilipsiasriiñ piqpagikkamaan, tamatkua sut ilitchuġikkasri sivuani qanataqiaġisigik. Taatnanġitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuagutiñisigun maligutchiñgitchuat. Aasriili qaunagiyumagiksi paallangiliksraqsi payañaiqsimmavigikkapsitñiñ. ¹⁸ Aglaan nausraiñagitchi ihuaqqutrisaagun ilitchuġimmaagiksisaiñaglugu Ataniqput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamaun pakma suli qañavak taimuñ. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-um

Uqaliq Iñuunaqtuaq

¹ Aglaktuna ilipsitñun Jesus-mik taiyuutilinmik uqaligmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuhigmik inniqsuamik aullağniñigmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniqlugulu suli tautuklugulu aksiapluguunniiñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuhigmik tautunnaqsipman qiniğuraaqsiñiağikput. Sagviqqaaqman inmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitjaqtauruakun iñuuhikun inniqsuakun aapami aullağniñigmiñ. ³ Tamanna qiniikkaqput suli tusaaplugu uqagipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluaqhusi piqatigilugik Aapauruağlu suli Igñinjalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatigaqmatun iliniknik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuhigmik ilitchuğitquplugu Jesus. Taatnağuta quviatchallapiağisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵ Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Igñinaniñ aasiiñ quliaqtuağigikput ilipsitñun, itnailiplugu, Agaayyun qaumaupluni suli ilaani taaqtuanitchuq suuramikunniiñ. ⁶ Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsqaqtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruğaqtuq piqataunipluni Agaayyutmi killuliqituiñaqhuniki. Taatnailiplugu atrinurugut iñuktitudun taaqtuami pisuktuatitudun. ⁷ Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnailiplugu atrinurugut iñuktitudun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiiñ salummağaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Igñina Jesus tuqquataupluni maqipkaqlugu augikkani uvaptiknun. ⁸ Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanitchugut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹ Quliağikaptigu Agaayyutmun killuqsagñiluta ilaan natqigutiniagaatigut nalaunnaipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsimaruq nalaunjaruanupluni surağalipayaağmiñi. ¹⁰ Agaayyun niqliqsuq killuqsagñipluta aglaan nipliakapta killuqsatlaitluta uqagigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiiñ Agaayyutim uqalhagun iñuunianitluta.

2

Christ Uqapsaağutrikput

¹ Ilauraamaan, aglaaqsiruna ilipsitñun killuqsacunitkaluaqhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsacnikpan piqaqtugut uqapsaağutriksraptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsacsimaitchuaq. ² Taamna tuqukami sannigutami aachuutigirugut inmiñik piqutigipluta, taavrumuunnaqlugu piiğai killuutivut suli killuqsautinich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukku-miñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴ Iñuk niqliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginitlugu ilaan tillisaa sagluqsruğaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanitchuq ilumutuuruamik. ⁵ Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruirugut Agaayyutitjaqtauruamik piqpaksriğigmik. Tupiksriguptaasiiñ Agaayyutmik nalupqinaigikput atausinjuqtilaaqput ilaani. ⁶ Kisupayaaq niqliqami iñuuniagñiluni atausinjuqatigimaaqlugu Agaayyun iñuuniaqtuksrauruq ataramik Jesus Christ-um iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷ Ilauraamaan, tuyuqanitchuna ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaḡmik innaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaḡsi tusaallapsitñiñaglaan. ⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaḡa ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuḡigaat taatnasiq piḡpaksriḡiq Christ-ḡum iñuuniaḡhagun ilipsiluami iñuuniaḡhagsigun, atakkii taaqtuaq qaaniḡsaiñaqtuq aasiñ ilumun qauma qaummaḡiksiruq. ⁹ Iñuk nipliakami qaumamiinnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiḡtauatiumiñik tavra kanḡrūaqtana simmiñitchuq –taaqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaḡsilḡitchaqtuq killuliqipluni. ¹⁰ Aglaan iñuum nakuḡḡikamigich ukpiḡtauatiumiñi qaumamiittaqtuq, iñuuniaḡhani sumunniiñ paasaḡtittaḡumiñaitchaa. ¹¹ Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiḡtauatiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taḡmi. Kiisaimma-tai qanutnamuḡausiksraḡḡivuuq atakkii taaqtuam qinḡilḡuiliḡlugu.

¹² Qitunḡamaan, taatnaḡhuna aglaktuna iluḡapsitñun, atakkii Agaayyutim natḡḡigutigai piḡiḡliḡutisi Jesus Christ savaaḡḡhagun.

¹³ Aglaktuna ilipsitñun utuqḡanaanun atakkii ilisimaanikḡugu Agaayyun taimña innaniktuuaḡ aullaḡniñḡhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpianun atakkii akiḡliḡiksi Tuunḡaḡ piḡiḡtchuapayaam aullaḡniiraa.

¹⁴ Aglaktuna ilipsitñun, ilḡgaanun, atakkii ilisimaanikḡugu Aapaauruaḡ.

Aglaktuna ilipsitñun utuqḡanaanun ilisimaaniktuanun taivrumiña innaniktuamik aullaḡniñḡhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpianun sanḡiruanun tuniḡsimaruanun Agaayyutim uḡḡḡhanun ittuanun ilipsitñi.

Taavrumuuna akiḡliḡiksi piḡiḡtchuapayaḡḡ, Tuunḡauruḡ taamna.

¹⁵ Kaviuḡinagich suuramik unniiñ ilitḡusiat nunam iñuñisa. Atakkii iñuum kaviuḡikḡagu taamna ilitḡusiq piḡḡḡḡiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶ Suami taavruma ilitḡutchim ilḡivauḡ? Kanḡrūaḡtam kaviuḡikkaña, sut iñuich qinḡikkañisa piññaktaḡisukḡugu, suli supayaat mattumani nunami iñuich kamaḡaḡutigikkañich –taatnasiq iḡuaḡnañitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷ Taamna ilitḡusiat iñuñisa nunam suli kaviuḡikkañiḡḡu piḡḡumaḡtut. Aglaan iñuk tupiksriuraḡ Agaayyutim pisuḡhanik iñuutuiñaqtuq Agaayyutmi.

Akiḡliḡisḡḡti Christ-mun

¹⁸ Ilauraamaan, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi ak-illḡliḡisḡḡtaḡ Christ agḡḡisḡḡumaniḡlugu. Aasiñ ilitchuḡigikḡut iñuḡiḡaktuat ak-illḡliḡisḡḡtai Christ agḡḡaniḡsimaniḡlḡgich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua ḡallisilaananiḡ. ¹⁹ Tamatkua akiḡliḡisḡḡtai Christ unniiñ piḡataḡaluaḡ-
tuat uvaptikni ilaliutillapianḡitkaluañḡḡmiñ, taatnaḡḡutin aullaḡniḡsut uvap-
tikniñ. Tunḡsimagaluaḡumiñ Agaayyutmun akiḡliḡisḡḡiñayaitchut Christ-
mik, aasiñ nayuḡayaḡaatigut. Unitñamisigut nalupḡinaiḡitkaat sumiun-
niiñ piḡataunḡiḡḡtin uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluḡasi, ilumutuḡḡiq ilisimagiksi,
atakki Christ-ḡum ḡaitchiñḡaasi ilitḡusiḡmiñik. ²¹ Aglaktuna ilipsitñun nalu-
ruaḡḡilusi ilumutuuruahḡmik aglaan ilisimagiga ilitchuḡianikkaluḡiqsi taavrumiña
aasiñ ilisimapiḡiksi sagluturuuaḡ ilḡḡḡitkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali saglutu-
ruanuniḡḡa? Kisupayaḡḡ piḡlaaḡaḡtuuaḡ Jesus-mik Christ-ḡuniḡlugu (“Christ”
itnautauruḡ, Agaayyutim tuyuḡikkaña anniḡsuutiksrauplugu uvaptiknun).

Taatnaqtuaq taamna akilliliqsuqtauruq Christ-mik, aasiiñ ayyaklugik Aapauruaglu Igñinjal. ²³ Kiñapayaaq piilaaqaqtuaq Igñiguruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapanani; kisupayaaqaasiiñ uqaqtuaq ukpiGINilugu Igñiguruuq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapanani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiñagitchi tupiksriLusriLu tusaakkapsitñik aullaGñiiñhaniñ ukpiqsriqqaallapsi. TaatnaGupsi atausinjuumaniaqtusi IgñigmiLu Aapauruamilu. ²⁵ Itqaglugu Christ nipliutigikkaña uvaptiknun, “Piqataullapsigun Aapami qaitchigisigipsi iñuuhigmik Agaayyutitjaqtauruamik.”

²⁶ Piruksr aukama aglaktunja ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisautrauniplutin. Ilumun akilliliqsuqtaurut Christ-mik qanugviiqsitchiñiaqhutin ilipsitñik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusigmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuqsranjitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-nun Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiiñ ilitchugipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiigitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitungamaan, iñuuniaqatigiigitchi ilaani. TaatnaGupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kannusukkayaitchugut sivuGaanii aggiqpan. ²⁹ Ilisimaplugu Christ-nun killuqsasqsimailaanuLha nalupqiginjitchiksi taamna nalaunjarualiqiruaq Agaayyutmun qitungagitilaanja.

3

Agaayyutim Qitungai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitluta! PiqpaksriLha uvaptiknun kamanapaitluni taiyuutiqaGaatigut qitungagmiñik, ilumun ilaan qitungagillapiagaatigut. Aglaan iñuich akitñiaqtuiruat Agaayyutmik kanjqsinjitaatigut atakkii Aapauruaq ilitchugimaitlugu. ² Ilauraamaan, Agaayyutim qitungagiliutianikkaatigut. Ilisimanjtkikputsuli qanutchiuluta ilihksraqput, aglaan sagviqpan ilaatun iligisirugut, atakkii ilaa qinigisigikput kanjqsilugulu irrusipiana. ³ Taatnamik, kisupayaaq nigiuqaqaqtuaq Christ-nun sagviihksranjanik ipqinñiuraGaatuq atakkii ilisimaplugu Christ-nun ipqisilaanja.

⁴ Iñupayaaq killuqsuqtauuq atuiruq atiruamik tupiksriLaitchuam atugagikkañiñik. Iñuk killuqsasqami ayairaqtuq Agaayyutmik navgipluni iñuuniaqurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-nun iñugulha piiGityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausinjuqatausimaruaq Christ-mi killuqsaqtanjitchuq. Aglaan killuqsuqtauuq kanjqsimaitcha ilitchugisimaitlugu Christ qanauñniñ. ⁷ Ilauraamaan, iñunmun ukpiqsuqtitnasi. Iñuk atuiruaq nalaunjaruamik nalaunjaruanuruq Christ-tun killuqsasqsimailaanuruatun.

⁸ Iñuk killuqsuqtauuq tuunGaqnaqturuq atakkii TuunGaq killuliqiniqsuq aullaGñiiñhaniñaglaan. Pakma Igñinja Agaayyutim aggiGñiqsuq piyaqquGiaqlugu iluqaan TuunGaum savaagikkaña. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitungagiliutikkaña killuqsuqtanjitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaqlugu iñuuhigmiñik. Iñuk taamna killuqsuqtauuqumiñaitchuq atakkii Agaayyutitjaqtauruq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlakaagiiksilaanjak qitungaiñ Agaayyutim suli qitungaiñ TuunGaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsuqtauuq suli piqpaksrinjitchuaq ukpiqtuqaatumiiñik Agaayyutitjaqtaunjitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullaGñiiñhaniñaglaan tusaamakkapsilu uqautigaaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Ilisimagikput Cain piqpaksrinjiluni Abel-mik nukatchiaGmiñik, taatnaqlugu iñuqaqtagigaa atakkii tuunGaqnaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpaun? Ilaan savaagikkañi pigiiLutin.

Aglaan Abel nalaunnaniqsuq taatnamik ilaan savaagikkañi nakuuplutin. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpiqtuaqatmaan, quvigusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaaqput. Akilliliqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruqsuli piqataunitluni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriuruaq ukpiqtuaqatiumiñik tuungaqñaqtauruq, ilaa iñuaqtuqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmigiksi iñuaqtuqti piqagumiñaiññiplugu iñuukigmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁶ Christ tuqqutikamisigut taavrumuunnaqlugu kanisipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaanjanik. Taatnaqhuta tuqqutisugaaqtaksragipmivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiiñ iñuk umialgutiqağumi inuqsriunitluni suni aasrii ilitchugiqlugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunitkumiun inuqsriuqtuaq, ilumun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸ Ilauraamaan, piqpaksriñata uqałhiñakun aglaan piqpaksrisa savaagikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaaqput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta iluilliuqtitkaqsikpatigut tunjaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuq uummatiptikniñ, aasiiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹ Ilauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutitqaqtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiiñ qanumipayaaq iniqsruğupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruagikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqlugu quyagikkaña. ²³ Aasiiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluqağmiñ tupiksriuruaq Agaayyutim tillisaiñik atausiñjuqatigimağaat Agaayyun, aasiiñ Agaayyun piqataupluni ilinitti. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutilha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaaq Irrusiq

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuat tanjigiliquiat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunnaviginagu iñupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipligñipluni, aglaan uuktuaqlugu Agaayyutitñaqtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, Iñupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqatuaq Jesus Christ timiqaqtilaanjanik piqaqtuq Agaayyutitñaqtauruamik irrutchimik. ³ Kisupayaaq uqaqangitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqangitchuq Agaayyutitñaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akilliliqsuqtauruam Christ-mun. Tusaanigiksi taavruma agqiqağumalha naagaunniñ ilaa imma nayuutianiktuq iñuñni nanipayaaq.

⁴ Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiiñ akiilianikkisi tamatkua tanjigiliquirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigiliquiriniñ. ⁵ Tanjigiliquirit tuungaqñaqtaurut. Taatnakii uqağigaat sutigun akitñaqtuiruat Agaayyutmik. Iñuittuuq tuungaqñaqtaupmiruat naalağnipmiragigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalağnigaatigut. Uqautigikkaqput suunillapiagałuaqtuq iñuñni qitungağinisañiñi Agaayyutim. Taavrumuuna

tuungaaqnaqtauruaniñ suli pigiitchuam kaviugikkapayaananiñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsriruaq anutim Jesus-um Igñigutilaanani Agaayyutmun.

Ilisimarauruat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiñ nalupqiginitchikput ilaa Agaayyutmun Igñigutilaana atakkii piqaqtut pinasunik ilisimarauruanik. Jesus paptaakkaupman imigmik suli maqipkağaluaqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipligñiqsuq qılanmiñ Jesus Igñiginiplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruaq ilisimaraupmiuq taavruma ilumun Igñigutilaanani. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiñ taapkua pinasut atirut ilisimaraułigmikni. ⁹ Iñuich ilisimaraupmata akuqtuğagıgıvut, naagaqaa Agaayyutim ilisimaraunulha ukpiqnatluktuuq atakkii pinasuurtigun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Igñigutilaanani. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsriruaq Agaayyutim uqałhanik Igñigmigun ilisimagaa uummatmiñi taavruma ilumutuutilaana. Kisupayaaq ukpiqsriñitchuam taavrumina ilumutuulıgmik uqağipiagaa Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunñanıtłuni Agaayyutim ilisimaraułhanun Igñigmigun. ¹¹ Agaayyutim ilisimapkağaatigut taavrumina itnaqhuni: Agaayyutim qaisana uvaptiknun iñuulıq Agaayyutitnaqtauruq, aasiñ taatnasiq iñuulıq Igñinaniittuuq. ¹² Kisupayaaq iñuuqatiqaqtuuq Igñinani Agaayyutim iñuuqatiqaqtuuq ilaani Agaayyutitnaqtauruamik. Kisupayaaq iñuuqatiqañitchuag Igñiguruamik iñuuyumiñaitchuğguuq.

Iñuulıq Isuitchuaq

¹³ Tuyuqtuna taapkunina ilipsitñun ukpiqtuanun Igñinagun Agaayyutim nalupqinaitquplusi piqaaniktilaapsitñik iñuulıgmik Agaayyutitnaqtauruamik. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpigıllapiagıkput Agaayyun iniqsrıuqapta supayaamik pisulhagun tusaaragıha uvaptiknik. ¹⁵ İitchuğıpluguasiiñ tusaaragıha iniqsrıupayaaqapta tavra ilisimapiagıkput qaisaqaanılha uvaptiknun iniqsrıuagıkkaptiknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaaq qıñıgumiun ukpiqtuaqatni killuqsagılugu taamna tuqułıgmunıtkaluanıaan, ki iniqsrıutiliun Agaayyutmun. Taatnaguni ukpiqtuaqataa iñuugısirıuq, atakkii killuqsautai tuqułıgmunıtłutiñ. Aglaan killuqsalıq itmiuqtuuq tuqułıgmun ittuaq, aasiñ uqaıtigıpsi iniqsrıuıtigıtqunıtługu taamna Agaayyutmun. ¹⁷ İluqani killulıqıqı killuqsautauruq, aglaan killuqsautıpayaat tuqułıgmun inıtmiut.

¹⁸ İlisimagıkput kiñapayaaq qıtunğagıliutıkkana Agaayyutim killuqsaaqsıtłaisılaana atakkii Igñinan Agaayyutim tugluqsımaragıgaa, aasiñ Tuunğaum atnıgumiñaitchaa kinniyumiñaitługulu. ¹⁹ İlisimagıkput qıtunğagıtılaaqput Agaayyutmun, aasiñ ilisimagıkputtuuq atlat iñuich mattumani nunami pigıtılaanıt Tuunğagmun suli ilaan kinnıplugıch ilinıch. ²⁰ İlisimagıkputtuuq Igñıgıkkanan Agaayyutim agıianılha, aasiñ ilaan kanıqsıpkagıaatigut ilaanik ilumutuuruamik. Atausınıquqsımarugut ilaanun ilumutuuruamun, Igñinanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaullapiaqtuq suli iñuulhuruq isuitchuaq. ²¹ İlauraamaan, agaayyutiqaqasi agaayyutinıuanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ŋum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuanjuruat qaukŋich, tuyuqtuŋa aŋnamun Agaayyutim piksraqtaagikkaŋanun suli qitunŋaŋiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvaŋaŋhiñauñitchuŋa piqpaksriruanaa, aglaantuq iluqatin tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piqutigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuq suli itkisipluni qanapak taimuŋa. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Iŋñiŋan ihuaqqutillaŋniagiŋisik suli ilunjugilusik tutqiksilitiglu ilumutuuruakun suli piqpaksriŋkun.

Ilumutuuliŋlu Piqpakkunlu

⁴ Uvaŋa quviatchallapiaqtuŋa atakkii ilitchuŋigiga ilaŋich qitunŋavich iñuuniaŋhat ilumutuuruakun, maligutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisia uvaptiknun. ⁵ Aasiñ, aŋnaaq, aglañitchuŋa nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiŋa pigikkaptiknik aullaŋniñhaniaŋaglaan. Injigipiñ uumiŋa, uvagut piqpakutiruksraurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksriŋiq uqautigikkaŋa itnautauruq: Iñuuniaqtuksraurusi tupiksriŋkun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkapsitñik aullaŋniñhaniaŋaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iñuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ Iñugiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqatquaat nalupqinaiqhutin Jesus Christ-mik timiqaniñniplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut suli ak-illiliqsuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinjitñiñ. Tavra tammañitchumaiksi savaagikkaqsi aasiñ Agaayyutim akiliŋisigaasi inuŋaiŋlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiuruq ilisauttutaiñik Christ-ŋum piqataunitchuq Agaayyutmi. Taamnaasiñ tupiksriuruq ilisauttutaiñik Christ-ŋum piqatauruq Aapauruamiŋu suli Iŋñiguruami. ¹⁰ Kiñaliqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtuaqanilluni Christ-ŋum ilisauttutaiñik tukkuliŋiŋagu tupiqnun naagaqaa ilaliŋagu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paŋlagumiŋ kinniri piqasiŋiŋaŋaa pigiitchuakun savaaŋagun.

Aqulliich Ilammiuŋutit

¹² Uqaksraukkaŋaluaqtuŋa aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aglaan taamuŋaguktuŋa ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutig-illapiaŋayaŋikpuk. ¹³ Qitunŋaŋisa aŋnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkaŋiñ tuyuŋaatin nayaŋaŋaŋmik.

Pin̄ayyak Tuyuutai John-ŋum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuan̄uruat qauk̄in̄ich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaiusmun piqpagipiakkamnun. ² Iŋauraamaan̄, agaayyutigikpiñ supayaaq iŋuaqplugu ilipni atniġñaqun̄it̄lutinlu. Iŋisimagiga iŋuaqtilaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpauraqtuŋa iŋan̄ich aniaqatiut tikitchuat uqautipmat̄ŋa ilipnik iluqnaullapiaḡnipl̄utin Agaayyutmun sulii iŋuuniaḡnipl̄utin ilumutuuruakun. ⁴ Quviatchaktillapiaḡaat̄ŋa sumipayaaq tusaakapkich qitungatka iŋuuniaḡnipl̄ugich ilumutuuruakun.

Gaius Nanġausiaqaqtuq

⁵ Iŋannamaan̄, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautaḡaat ukpiqtuan̄uruat iŋuaqut̄rihiñ. Pillauḡniaqtutin qaisaksraqaḡuvich inuḡikkan̄atnik iglaun̄iatni. Quyaliniaḡiksi Agaayyun taatnaġpsi. ⁷ Atakkii piqutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisun̄aqat̄in̄ ikayuutmik Jew-ŋun̄itchuaniñ. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraq̄igivut taapkua iglauplutin̄ agaayuliqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiŋhatni Agaayyutim ilumutuuruamik uqat̄hiñik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakkaluaqtuŋa ukpiqtuan̄uruapayaanun, aglaan Diotrephes qauk̄iutlaturuam suliqutigin̄itkaŋa. ¹⁰ Taatnamik agġiguma sagviḡniaḡitka savaan̄i uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallan̄itmiuq. Paġlayumiñaitmigai aniaqatiut sulii pitchaiŋiraq̄lugitunniiñ tukkiisuktuat ilin̄it̄nik anitqataq̄lugiŋlu akun̄gatniñ ukpiqtuan̄uruat.

¹¹ Iŋannamaan̄, tuvraqnagu pigiitchuaq aglaan nakuuruuq. Kisupayaaq atuiruaq nakuuruamik agaayyutit̄ŋaqturuq naagasuli taamna atuiruaq pigiitchuamik iŋitchuqsriŋan̄itchuq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius iŋupayaat uqautigillautaḡaat sulii iŋuuniathan̄ iŋitchuġipkaġaatigut iŋisimatilaan̄anik ilumutuuruamik. Uvaguttuq uqautigillautaḡikput ilaa. Iŋisimagiñ uqaḡikkapta ilumutuutilaan̄anik.

Aqulliich Iŋammiuġutit

¹³ Uqaksraukkaġaluaqtuŋa aglaan uqautigisun̄itkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasuaḡukkikpiñ aasiñ uqaḡunuk atautchimi kiiñaḡruiñaaġutilunuk. ¹⁵ Tutqiutiqaḡiñ. Iŋauraat tuyuqtut nayaan̄ŋaḡmik. Nayaan̄ŋaḡuugivut iŋauraavut iluqaisa.

Jude-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa Jude, savaktaa Jesus Christ-ŋum suli aniqatigiplugu James-ŋum. Tuyuŋigitka ukua iŋuŋnun tuŋlukkanjiŋun piŋpagikkanniŋun Agaayyutim Aa-pauruam, qaunagikkanniŋunlu Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuŋ Agaayyutim iŋunŋuktaqaqtillisi qinŋuiŋnaqaqtillusriŋu suli piŋpakkutiqaqtillusri ataramik.

Atanniqsuiliksraq Iŋisautriŋŋuatigun

³ Piŋpagikkamaan, pisuŋtilaaptun aglaguktunŋa ilipsitŋun uŋautigisukkaluaŋlugu anniqsuŋiaŋ iluŋata piŋikkaqput, aglaan piyumaatchaktunŋa pitchuksaŋgukhusri itna, aŋuyautisiunŋ ukpiŋsriŋiq ipŋqisimaŋqulugu Agaayyutim qaisaŋa atausriaŋlugu iŋuŋmiŋun. ⁴ Atakkii iŋaŋich agaayyutaitchuat iŋuich nalunautchiŋlutinŋ illatiniqsut uvaptiknun. Atuŋaŋaat killukun iŋuaqutrisaa Agaayyutiŋta qaayuŋnaqtuanun pisugruaŋutaitŋun timiminŋ suli ilinŋisa ayaktuaŋmiŋluguŋu Jesus Christ Ataniŋqput Aŋaayuŋaŋqputlu. Agaayyutim taatnatchich iŋuich atanniqsuŋniŋai patchisaunipŋluginŋ iŋilŋaan.

⁵ Itqaŋtitchukipsi sunik iŋisimaanikkaluakkapsitŋik. Itqaŋsiunŋ una, Atanŋuruam annautigaluŋluginŋich Israel-aŋŋmiut Egypt-miŋ, aglaan aquaŋun piyaŋquŋniŋai tamatkua ukpiŋqutaitchuat. ⁶ Suli israŋulginŋich sanŋniŋaŋaluaŋhutinŋ savaaŋaŋaluaŋhutinŋlu qilaŋmi uniŋniŋaŋat irvigigaluaŋakkaŋtinŋ. Agaayyutim tigutaŋniŋai taaŋtuallapiaŋtuami pituŋluginŋich isruitchuanik kalimŋniŋniŋ taivrurunŋaŋlaan kamaŋaŋtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiviksrautmiŋun. ⁷ Sulipsuuŋ Sodom-lu Gomorrah-lu nunaŋaŋqilla avataatniittuat: Iŋugikkanniŋich aatchuutigirut inŋmiknik sayuŋaŋiŋmun, aŋutigaluatunniŋiŋ aŋutinun. Savaanŋich kilgutaŋurut tuvraŋunŋitluginŋich, aasriŋiŋ nagliksaŋgisirut tatapsausriaŋmiknik isruksraitchuami ikniŋmi.

⁸ Taatnatullapiaŋ tamatkua siŋniŋaktuuraŋaŋtit qaayuŋnaqsigaŋat timirinŋ piŋgitchuakun, suksraŋiŋiŋiŋlugu Agaayyutim aŋalatchisaa, uŋamaŋluutigipluginŋiŋlu tamatkua kamaŋaŋtuat pakmani. ⁹ Qauklatunniŋiŋ israŋulginŋich Michael taatna uŋaŋgitchuŋ. Qanaaŋatigikamiunŋ tuunŋaŋ uŋavaaŋutigiplugu nalliŋmiknun timaa Moses-ŋum piŋiniaŋtilaanaŋ, akitŋaŋtunŋiŋniŋaŋa uŋamaŋluutilugu aglaan uŋautiŋhiŋaŋaŋa, “Atanŋumtuŋ iŋiŋtiŋiŋisin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iŋuich uŋamaŋluutiŋaŋuŋurut supayaanik kaŋiqsimmaŋiŋniŋaŋiŋaŋmiknik. Niŋrutitun aullasriaŋiŋhiŋaŋhutinŋ ilinŋich kaŋiqsiŋhiŋaŋaŋat malikluguŋu pisugruaŋutrinŋ, aasriŋiŋ taatnaŋaminŋ piyaŋquŋkauniaŋtut. ¹¹ Iqsiŋamiurut tamatkua! Iŋuuniŋsriaŋaŋtut Cain-tun, akiŋniŋaŋniŋhiŋaŋhutinŋ killuliŋiŋhiŋaŋuŋhutinŋ piŋigiplugu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaŋquŋniŋaŋtut piŋigiplugu uŋavaaŋutriŋiŋtinŋ. ¹² Taatnatchich iŋuich puŋyiluktaŋtitun ittut niŋiqatigiikapsi, aasrii niŋiqataukaminŋ ilipsitŋi qaunagiraŋtut inŋmiknuŋhiŋaŋ taluŋsrisailaakun. Taapkuŋa atrigigaich nuŋiyat imŋilaat aŋalataŋi anuŋim. Ittut napaŋaŋtutitun asriŋritlaiŋsuatitun, amusrimaŋlutinŋ kaŋituummaŋminŋ tuŋqullupiaŋhutinŋ. ¹³ Qaiŋpaysun taŋiŋum itmiut aŋniŋlukman, aasrii kaŋnunaŋtuat savaanŋich itlutinŋ qapukuŋatun qaŋim. Uvlugiatun pamiuliktun ittut [taimmausruuruatun]. Taatnatchich iŋuich iniksraŋaŋniŋaŋtut taaŋniŋsraŋiaŋani taaŋtuam qaŋavak taimuŋa.

¹⁴ Enoch-ŋumtuŋuŋ, tallimat malŋuata kiŋuŋviaŋiŋ Adam-ŋum, sivuniŋsriaŋutigipmiŋgai tamatkua iŋuich, uŋaŋhuni, “Ataŋii. Ataniŋ agŋiŋniŋaŋtuŋ piŋatigiluginŋich kisitchuŋnaitlutiŋ ipŋqitchuat israŋuliginŋikani.

15 Atanniqsuḡniag̃ai iñupayaurat. Anasriññuqsag̃niag̃ai killuliqirau-payaat agaayyutailaqhutiñ savaapayaanisigun, suli agaayyutailaqhutiñ iñuunialhatigun, suli uqamaq̃luutipayaatigun uqag̃ikkañisigun akitñaq̃lugu Agaayyun.” 16 Tamatkua iñuich uqapilūutriraqtut uqagtuyaaqhutiñ, iñuuniahutiñ iñmin pisuḡruag̃miktigun, uqavikhutiñ suli nangaq̃lugich atlat iñuich piññañniag̃iaqhutiñ pisukkaḡmiknik.

Kilgutit Alḡaqsruutitlu

17 Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, itqag̃iraksrag̃igisi sivuniksriqutigikkañich uqqiraqtinñ Atannapta Jesus Christ-ñum. 18 Iliñisa uqautigaasri aqullig̃ni uvluni iñuqag̃isiñiplugu mitautiksriuanik iñuuniaḡutiñ iñmin pisuḡruag̃miktigun pigiit̃chuakun. 19 Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat ating̃irrutinun, aḡalatitlutiñ nunak̃naqtam pisuḡruañiñun, suli piqang̃it̃lutiñ Ipqit̃chuamik Irrutchimik. 20 Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, nappaisit̃chi ilipsit̃nik tunḡavigilugu ipq̃iññiqsrauruaq ukpiḡun, agaayulusri Ipqit̃chuakun Irrutchikun. 21 Irviq̃aqtuiñag̃usri piqpaktaani Agaayyutim, niḡiugituiñag̃lugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunḡuktaḡagun isruit̃chuamun iñuuh̃ḡmun. 22 Ilunḡuksrisit̃chi tamatkuniḡa nalupq̃isruktuanik ukpiq̃sriḡmiktigun. 23 Annautrisit̃chi ilañit̃nik nuqit̃chipmatun ikniḡmiñ. Ilunḡuksrisit̃chi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuḡañich puyyiluktak̃añi killuqsautim.

Agaayutiq

24 Uvva, nangag̃lakput ilaa qaunaksrit̃laruaq ilipsit̃nik paasraaliksrap̃sit̃niñ ukpiq̃sriḡ̃ipsit̃ni suli tikiutitlaplusri patchisaunḡig̃usri quvianakun sivuḡaanun kamanautaan. 25 Kisimi Agaayyutauruq, aasiiñ ilaan anniqsuḡaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamanag̃niqsraq saññi suli aḡalatchisipayaaq pigigai taimak̃naq̃añi pakmanunaglaan suli qañavak taimuḡa. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

¹ Ukunani makpiġaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkani. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiñun sut akuniisruñaqatin atuumasraġumaruat. Christ-ñum ilitchuġipkaġai savaktimiñun John-mun tuyuġiplugu israġuligikkani ilaanun. ² John-ñum nalupqinaiqġugu quliaqtuaġiniġaa Agaayyutim uqalhalu Jesus Christ-ñum sagvikkanaġalu. Uqautiginiġai sut iluqaisa qiniġkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniaqpat taapkua tusraaruat uqalġnik ukuniña suli tupigipluġillu sut aglausimaruat taapkunani makpiġaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qallillaqiaġataqtuq.

Paġlatit Tallimat Malġuñun Agaayyuviniñun

⁴ Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuñuruanun ittuanun tallimat malġuñni agaayyuviniñi nunami Asia-mi. Ilaaqqutriġiqagitchisug qiniññamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittuañni, taimakñaqaña ittuañni suli agġiqsaġumaruañni, taapkunakñaġalu tallimat malġuñni irrusrianiñ sivuġaaniittuañni aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimarauruamiñ, añiruamiñ tuqunaruaniñ sivulliqpianupluni suli sivulliuqtininiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagigaatigut patchisaiqsitluta killuuptikniñ ilaan aumigun. ⁶ Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsiguqtitluġillu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniġu. Kamanaun añaalatchisiġu piġigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷ Uvva, agġiġniiaqtuq nuviyatigun.

Iriqaqtuapayaam qiniġisigaa,
iliñisalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinlu atlakaagiich iñuich nunami uigualalutin qiaġisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullaġniisaaq suli isrukħitchaaq.” Taatna nipliqsuq Atanġuruuq, pakma ittuaq suli taimakñaqaña ittuaq agġiqsaġumaruaglu, Saññipayaaqatuaq Agaayyun.

John-ñum Qiniġquuraalħa Christ-mik

⁹ Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriññuqataupluña piqatigigipsi nagliksaaġutinik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitñun añaayuqautmiñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iġlutuiġmi. Qikiqtamun atiqatuañun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuaqalipkun uqalhaniglu Agaayyutim ilumutuulhaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰ Iħamni Irrutchimi uvluani Atanġuruam tusraaruña nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalġuqtautiqpaktun, ¹¹ nipliġhuni, “Aglakkumagitin tautukatin makpiġaanun aasrii tuyuġilugich ukpiqtuñuruanun ittuanun tallimat malġuñni agaayyuviniñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qiviaqtuña qiniġuġlugu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiniġitka tallimat malġuk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich. ¹³ Aasrii qitqatni tallimat malġuk kialuuraqagviich qiniġigaa atausriq atrilik iñuktun, atnuġaaqaqhuni akuqturuamik isigañmiñunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaq maniñmiñ

satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanilu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatqhutinlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganiksuli qivliqtagniqsuk patukpatun ipqiqaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusrağnağniqsuq quğluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpinmiñi tigummiñiqsuq tallimat malğunnik uvlugianik. Savikpaksuli ipiktuaq avatmulik anniugaaqtuq qanganiñ. Suli ilaan kiiñaña qaummağinñiqsuq siqinñaağikmatun.

¹⁷ Tarra qinñiqapku ulğuniqsuğa isigaiñun tuquņaruatun ilipluņa, aasriiñ iligai taliqpiich argani uvaņnun nipliutipluņa, “Iqsiñak. Sivulliuruņa aqulliu-pluņalu. ¹⁸ Uvaņa iñuuruuņuruņa. Tuqugaluqłuņa iñuusrağataqtuņa taimuņa isruitchuamun. Iñuktun aņmautiqaqtuatun aņalatchiñiqaqtuņa tuquhigmik suli tuquņaruagağviņmik. ¹⁹ Pakma aglakkich sut qinñikkatin suli pakma ittuat suli itchagumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kaņiqsilgunaitchuat qinñikkatin—tallimat malğuk uvlugiat taliqpiani argaņma suli tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqagağviich—qanuutautilaaņatuvva, tallimat malğuk uvlugiat israğuligigaich tallimat malğuk agaayyuviiç, suli tallimat malğuk kialuuraqagağviich tallimat malğuk agaayyuvigipmigaich.

2

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

¹ “Israğulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai tigummiruam tallimat malğunnik uvlugianik taliqpinmiñi, pisruktuam akungatni tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqagağviich.

² “Iisimagitka savaasri, sakuugutisri lu iglutukkasri lu anuqsrukun. Iisimagigaptuug ilatchitlaisilaaqsi killuliqiruanik iñunnik suli isivgiuqtalaaqsi tamatkunija uqaqtuanik uqqiraqtauniplutin piungitchaluaņagminj suli ilipsi ilitchuğiplugu saglututilaanaat. ³ Iisimagiga anuqsrutalaaqsi nagliksaaqtilaaqsilu pisigipluņa suli ilipsi nikalinitchusrisuli. ⁴ Aglaan uumiņa akitñaummatiqagağipsi, piqpagingigipsitņa inilgaanisun. ⁵ Itqaqsaqsuņ piqpaksriñiqqaaqsi uvamnik ukpiqsriuruagağapsi. Isrummitqigitchi aasriiñ savautitqigluņa sivuanisun. Isrummitqinğisuağupsi aggiqiniagağipsi piigluguasrii kialuuraqagağviksi inaaniñ. ⁶ Aglaan nakuuruagağaluaqtusri uumiņa, uumiksriusri savaaņitnik pigiitchuanik Nicolait-aagrauat uvaptuntuuq. ⁷ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraņnik naalağni li Irrutchim uqautigikkaņanik ukpiqtuaņuruun. Iñuich akimaruat nigipkağniagağitka napaaqtuaniñ iñuunaqtuam nauruamiñ nautchiaqagağviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-gmiunun

⁸ “Israğulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaligigai sivulliuruam aqulliuruam lu, tuqugaluqaqtuam lu aņitqiksuam lu.

⁹ “Iisimagitka ihuilliugutisri ilaippauiqsilu (aglaan umialgurusri). Iisimagitka saņutchisiņich tamatkua Jew-ņuniruut iñugingitchaluaqtitulutin Agaayyutmun, aglaan ilumun savautriuruuņurut tuunğağmik. ¹⁰ Sivuuğaginagu nagliksaağutigiyasrikkaqsi. Uvva, tuunğaum isiqtaupkağumaagaqsigai ilasri isivgiukkauviksraņitñun, aasrii ihuilliugisirusri qulini uvluni. Tuniqsimatitchi tuqułipsitñunaglaan, aasrii li akilñiñiagağipsi iñuuhigmik isruitchuamik niaquğusriqmatun. ¹¹ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraņnik naalağni li Irrutchim uqautigikkaņanik ukpiqtuaņuruun. Iñuich akimaruat atnikkauyumiñaitchut tugliani tuqułhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹² “Israğulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaligigai piqaqtuam ipiktuamik avatmulinmik savikpaņmik.

13 “Īlisimagiga īnuuniaqtilaaqsi tuunḡaum ānalatchiviani. Aglaan tuniqsimarusri uvamnun ukpiqquitiqaqtuīnaqhusri, uvluīniunnīn̄ tuq̄qutaupman tuniqsimapluni īlisimariga Antipas akunnapsit̄ni tuunḡaum īnuuviani. 14 Aglaan ikituuranik akit̄naummatiqāgipsi: ilipsi īlaqaqtusri tuvrairuanik īlisauttutīn̄igun Balaam īlisautriruam Balak-mik killuqsaqtitquplugich Israel-aaḡmiut. Killuqsaqtut nīgikamīn̄ niqinik tunillaautauruanik aanḡuanun suli sayūnakamīn̄. 15 Sulipsuuq ilipsi īlaqaqm̄iusri tuvrairuanik pigiit̄chuakun īlisauttutīn̄isigun Nicolait-aaḡruat. 16 Isrummitq̄igitchiasrīn̄. Taatnanḡisuāḡupsi aḡḡiq̄iniaḡipsi ānyuyiāḡlugich taapkua īnuich savikpān̄mik anniuḡaaqtuamik q̄animnīn̄. 17 Īn̄uk siutiqaqtuaq tusraggatiksrān̄nik naalāgn̄ī Irrutchim uqautiḡikkān̄anik ukpiqtuān̄uruanun. Īn̄uk akimaruaq niq̄iksrīn̄nīaḡiga iriq̄simāaqtuamik Manna-mik suli qait̄chilugu qatiq̄taamik uyāgān̄mik. Aasrīi uyāgān̄mi nutaaq atiq̄ aglaqāḡisiruq, kia-unnīn̄ īnuum īlisimanḡisān̄anik kisimiaglaan taavruma īnuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-ḡmiunun

18 “Isrāḡulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglagīn̄ itna: Taapkua uq̄āḡigai Īḡn̄īnan Agaayyutim, iriqaqtuam atrīp̄lugu ikualaruaq ikniq, suli isigani atriqaq̄hutīn̄ qivliqsaqtuatun patukpatun.

19 “Īlisimagitka savaasri, piq̄paksrīliqs̄ilu, ukpiq̄q̄utrīlu, savautrīliqs̄ilu, suli anuqs̄r̄ūiq̄si. Īlisimagigaptuuq una, savaaḡikkapsi pakma q̄aan̄iummatipiaḡaich savaaḡikkasri ukpiqs̄r̄iruāḡuq̄aaq̄apsi. 20 Aglaan uumīna akit̄naummatiqāḡipsi, ilipsi īlatchīq̄lugu āḡnaq Jezebel taiyuqtuaq īn̄mīnik sivuniksrīq̄irimik. Īlisautigai kinnip̄lugich savaktitka sayūnatquplugich suli nīgitquplugich niqinik tunillaautauruanik aanḡuanun. 21 Piviqaqtit̄kaluāḡiga isrummitq̄īh̄ksrān̄anun sayūnāh̄anīn̄, aglaan isrummitq̄igun̄ḡīn̄īqsuq. 22 Uvva, inillaktinniāḡitka ilaalu tamatkualu sayūnaqatiḡikkāni nagliksaāḡutiq̄paurāḡviksrān̄atnun inil-lakmatun sīnīḡvīnīn̄un nājirrutim. Taamna pīnīaḡiga isrummitq̄īn̄ḡisuaq̄pata killuliq̄īḡmiknīn̄. 23 Suli tuq̄unniaḡitka īl̄l̄gāni. Tarra ukpiqtuān̄uruapayaat īl̄t̄chuḡiniaḡaat uvānautilaaḡa īlisimaruaḡ īnuich ikpikkutaatnik isrum-matīn̄it̄n̄iglu. Suli akil̄ḡisigipsi atausriullaalusri maliḡullapiaḡlugu savaaq̄si. 24 Aglaan īlasri Thyatira-miittuat q̄apsiugalūn̄aisa malinḡit̄chuat taavruma pigiit̄chuamik īlisauttutaanik suli īlisaaḡīn̄ḡit̄lugich kalipsik̄suat nalunaqtuāni tuunḡaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumaīl̄iuḡutigitq̄ikkumīn̄aitchipsi, 25 aglaan tigummitq̄iāḡiktaksrāḡiksi pigianikkaq̄si aḡḡīn̄iāl̄amnunaglaan. 26 Īn̄uk akimaruaq savaaqaqtuīnaqtuāglu pisūḡikkamnik isruanunaglaan, sān̄j̄iq̄utiksrīn̄nīaḡiga ānalatchit̄lasilugu nunaaq̄q̄ipān̄nik. 27 Uma ānalataagaq̄sīnīaḡai sān̄j̄iq̄papiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik savīh̄amik, ānalataaḡlugich īnuum siquvrāḡipmatun q̄iku īl̄ulik. *Psalm 2:9* Taatnatun akuqtuaqaqtūna sān̄j̄iq̄utiqāimnik Aapamnīn̄. 28 Suli aatchuḡisigiga uvlaam uvluḡiān̄anik. 29 Īn̄uk siutiqaqtuaq tusraggatiksrān̄nik naalāgn̄ī Irrutchim uqautiḡikkān̄anik ukpiqtuān̄uruanun.”

3

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

1 “Isrāḡulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglagīn̄ itna: Tamatkua uq̄āḡigai piqaqtuam tallimat mal̄ḡūn̄nik Irrusr̄īnīn̄ik Agaayyutim, suli tallimat mal̄ḡūn̄nik uvluḡianik.

“Īlisimagitka savaasri. Ilipsi taiyuutiqāḡaluaqtusri īnuuruan̄unīp̄lusri, aglaan tuq̄unarusi. 2 Qīptaitq̄igitchi. Sayiq̄simāaqs̄iḡīn̄ tamatkua īnuūliqaqtuatsuli tuq̄ugaluaq̄nagich, atakkii isiv̄giuḡnīḡitka savaasri

nalaunnaitlugich sivuğaani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqagilugu qanuq akuqtuiliqsi tusraayugaagiksuamik tusraakkapsitnik. Tupigisiuñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñgitchupsi aggiqigisigipsi atrilugu tigliniaqti. Iļisimayumiñaitchiksi kisumi sassagnigmi aggiğñiakksraga ilipsitñun. ⁴ Aglaan piqagaluqaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuğaagmiknik puuyaktairagangitchuanik. Ilinisa iñuuniaqatiginiagaatna qatiqtaanik atnuğaagağutiñ atakkii ilinich nalliummatirut. ⁵ Iñuk akimaruaq atnuğaagisuruq qatiqtaanik atnuğaanic, suli piigumiñaitchiga atigikkaña makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiagiga sivuğaani Aapama israğuligikkañisalu piginilugu. ⁶ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniļi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷ “Israğulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaliğigai ipqitchuanuruam, ilumutuuruamlu, piqaqtuamlu sanñiqutiqałhanik David-ñum saagaqaqtuatun anmautinik. Anmaqpaun kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, suli umikpaun kia-unniñ iñuum anmağumiñaitlugu.

⁸ “Iļisimagitka savaasri. Uvva, anmağniagiga talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisaņa. Iļisimaruna mikiruamik sanñiqalipsitnik. Naagasuli tupiksirusri uqagikkamnik suli tuniqsimaagtusri uvamnun piilaagiñgitlugu atigikkağa. ⁹ Naalağnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi tuunğaum, nipliaruat Jew-ñuniplutiñ Jew-ñunginğmin sagluplutiñ—uvva, utlautipkağisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkağlugich sivuğapsitñun suli ilitchuğipkağlugich uvamnun piqpagitilaapsitnik. ¹⁰ Iłipsi, tupiksirusri uqautikapsi iglutuitquplusri. Taatnamik qaunaginiagipsi ihuilliuğvinmi tikiñniaqtuami iluqaanun nunamun uktuakkauviksrañatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Aggiğisiruna qilamipiaq. Tigummitqiağisiuñ payañaiğlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aatitchumiñaitlusri akiññaktaapsitnik akimagupsi. ¹² Iñuk akimaruaq ayaguqtinniağiga agaayyuvikpañani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkaña Agaayyutma atigikkañalu nunaaqqin an Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqagnaqtuaq qilañmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniļi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ğmiunun

¹⁴ “Israğulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaliğigai Amen-ñuruam, tuniqsimaruam ilumutuupluni iļisimarauruam, aullağniirauruam iñiqtapayaananik Agaayyutim.

¹⁵ “Iļisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuqsi, nigliñapiangiññiqapsi uunallapiangiñitlusri, tivvuaqsałhiñaagugipsi qanimniñ. ¹⁷ Uqagaqtusri itna, ‘Uvaña umialguruña. Iñugiaksisaiñagtut surat. Inuqsrañaiqsuña.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun ihuilliuqtilaapsitnik naglinaqtilaapsitniğlu. Inuqsraqtusri qinñitlailtusri atnuğaitlusri. ¹⁸ Alğaqsruğipsi tauqsiquplusri uvañniñ maninñik kaviqsaamik ipqiqsakkauruamik iknikun umialgutquplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuğaanic qaliğuağlugu kanñunaqtuaq atnuğaiğiqsi suli uqsruğutiksramik mamirrutiksrañatnik irigikkapsi qinñitlasrilgitchumuusri. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagağigitka nalğuqsruğugillu. Taatnamik piłiqipiagitchi isrummitqigusri. ²⁰ Uvva, qichaqtuña talumi katchaktuğña. Kisupayaam tusraayumiun

nipiga anmautiluḡalu talumik, isiḡisiruḡa ilaanun niḡiqatigiasiluguasrii suli ilaan niḡiqatigiluḡa. ²¹ Iḡuk akimaruḡaq aquppiqatigipkaḡniaḡiga aquppiutaqpaḡmi, uvaptuntuuq akimaplunḡa aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaḡani. ²² Iḡuk siutiqaqtuḡaq tusraggatiksraḡnik naalaḡniḡi Irrutchim uqautigikkaḡanik ukpiqtuanḡuruanun.”

4

Nanḡairuat Qilaḡmi

¹ Taapkua aquatigun qiḡiqtunḡa talumik anmaruamik qilaḡmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkaḡa uqaqman uvamnun qalḡuqtautiqaqtun itnaḡaanḡa, “Mayuḡiḡi uvunḡa. Qiḡiqtinniḡiḡikpiḡi sunik atuumaniaqtuanik uuma aquaḡun.” ² Taimmaiḡnaq Ipqitchuam Irrutchim aḡalatkaqsigaanḡa. Qiḡiqtunḡa aquppiutaqpaḡmi inillaksimaruamik qilaḡmi, aasriiḡi taavrumiḡa aquppiruamik aquppiutaqpaḡmi. ³ Aasrii taamna aquppiruḡaq tarani qiḡiḡnaḡaḡniqsuq akisuruatitun uyaḡaktitun kavviaḡiḡksaatunlu, suli aquppiutaqpaḡk kaivraḡutiqaḡniqsuq niggamik qiḡiḡnaḡaqtuamik akisuruatun uyaḡaktun sunauraḡaqtatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum iḡuiḡiḡnaq sisamat aquppiutaqpaḡaqmiut. Qiḡiqtunḡa iḡuiḡiḡnaq sisamanik umialiḡnanik aquppiruanik aquppiutaqpaḡni, atnuḡaaligaat qatiqtaanik. Niaquḡutiqaḡniqsut kaviḡsaamik maniḡmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpaḡmiḡi anniḡaḡniqsut ikniḡpalaich katlulatlu suli niprualaruatlu. Sivuḡaani aquppiutaqpaum naniuraḡaqmiḡiḡisut tallimat malḡunḡnik ikummatiliḡnik ikniḡmik. Taapkua tallimat malḡuk nanipiat Irrusriḡiniḡai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivuḡaani aquppiutaqpaum taḡiuḡpauraḡaḡniqsuq tapinniluktuatun. Sisamat uumaruat iriḡhaiḡnaḡlich saamiktigun tunumiktigunlu inniḡisut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaḡ atriqaḡniqsuq lion-tun, aasriiḡi tuglia uumaruam paḡniqtun, piḡayuatsuli uumaruat kigiḡnaḡaḡniqsuq iḡuum kigiḡnaḡatun, aasrii sisamaḡat uumaruat atriqaḡniqsuq tiḡmiaqpaqtun. ⁸ Aasriiḡi taapkua sisamauruat uumaruat, iḡmikkullaa itchaksrallaanik israḡuḡaḡniqsut iriḡhaiḡnaḡplutiḡlu ataaniḡlu siḡataaniḡlu israḡunḡisa. Aasrii nipliatiḡiḡniqsut uvluvakpauraḡ unnuḡaqtuummaan,

“Ipqitchuaḡ! Ipqitchuaḡ!

Ataniḡ Saḡḡipayaaqaqtuḡaq

Agaayyun killuḡsautaiḡiḡisusq ipqitchuanḡupluni,

ilaa inniḡisuaḡ taimakḡa, ittuḡḡlu pakma, suli agḡiḡsaḡumaruaḡlu.”

⁹ Qakugupayaaḡ taapkua uumaruat qaitchipmata nanḡautmik kamakkut-miḡlu quyyatmiḡlu taavrumunḡa aquppiruamun aquppiutaqpaḡmi iḡuuruamun taimunḡa isruit chuamun, ¹⁰ iḡuiḡiḡnaq sisamat umialiḡnat sitqummiraḡniqsut sivuḡaanun aquppiruamun aquppiutaqpaḡmi purvigipluḡu iḡuuruḡaḡ taimunḡa isruit chuamun, mattaḡḡuḡich niaquḡutitiḡ aasrii iliḡḡuḡich sivuḡaanun aquppiutaqpaum, nipliḡhutiḡ,

¹¹ “Ataniḡpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruanḡurutin akuḡtuiḡiksrapnun nanḡautmik kamakkutmiḡlu saḡḡimiglu, atakkii iḡiḡtaḡigitiḡ supayaurat, suli pisuḡḡapakun iḡiḡtaurut iḡuuiḡaḡhutiḡlu.”

5

Imurat Makpiḡaat Ipnaiyaḡḡlu

¹ Aasriiḡi qiḡiqtunḡa taliḡpiḡmi argaḡani taavruma aquppiruam aquppiutaqpaḡmi imuranik makpiḡaanik aḡlaqaqtuanik iluatniḡlu siḡataatniḡlu suli umiktuḡsimaruamik tallimat malḡunḡnik nalunaitmiutanik. ² Qiḡiḡmiunḡa

sanñiqaqtuamik israġulinmik nipliraqtuamik nipituruamik nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtiguklugich nalunaitmiutat anmaġlugillu imurat makpiġaat?”

³ Aglaan kiapayaaq qilañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam anmatlaiññaich imurat makpiġaat naagaunniñ qinñiglugich imanat.

⁴ Tarra qiaruṇa atqunapiaq iñuiññaqman nalliummatiruamik anmatlalugich makpiġaat agliqiruksramik unniñ qinñiqtuksramik imaġikkañatnik. ⁵ Tarani ilaṇata umialinṇat nipliutigaṇa, “Qianak. Lion-ṇat kiñuvianñ Judah-m, manṇuat David-ṇum, akimaruq anmatlasriplugich imurat makpiġaat suli tallimat malġuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunġatni sisamat uumaruatlu akunġatniḷu umialinṇat qinñiqtuṇa ipnaiyaamik qichaqtuamik qinññaqahuni tuqqutauruatun. Taamna nagruqaġniqsuq tallimat malġuṇnik. Iriqaqmiquqtuq tallimat malġuṇnik, aasriñ taapkua tallimat malġuk Irrusrigaich Agaayyutim tuyugikkaauruat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam agqiqhuni tigugai makpiġaat taliqpinan arganñiñ taavrumakṇa aquppiruamiñ aquppiutaqpañmi.

⁸ Tigupmagich makpiġaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialinṇat sitquġniqsut sivuġaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiṇ nuqaqtinṇik suli pinaluuraqallaaplutiṇ piluqtamik kaviqsaamik maninṇmik immaukkaqhutiṇ tipraġiksautinik. Taapkua injiqsruġigaich Agaayyutim ipqiqsitanṇisa. ⁹ Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna,

“Ilviñhiññaq tigutlagitin imurat makpiġaat
suli qauqtitalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutin atakkii tuqqutaurutin
suli augikkapkun tasuiplutin iñuṇnik Agaayyutmun
qanusripayaaniñ iñuṇniñ atlakaaġiñnik uqautchilinñiñ, iñuṇitñik
nakitñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsiġuqtitlugillu
savautitquplugulu Agaayyutikput,
suli atanguniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qivialgitchuṇa tusraaplunṇa iñugiallapiaqtuanik israġulinṇik kia iñuum kisitlaisañitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialinṇatlu, ¹² niqliqsuat nipitusriplutiṇ,
“Ipnaiyaaq tuqqutauruaq nalliummatiruq
akuqtuitlāpluni sanñimik,
umialgutmiglu isrumatuliġmiglu, sapiġñautmiglu, kamakkutmiglu, kama-
nautmiglu suli nangautmik.”

¹³ Aasriñ tusraagitka uumarupayaurat qilañmi, siḷamiḷu, nunamiḷu, ataaniḷu nunam, taġiumiḷu—uumarupayaaq—uqautiqaqtuat itna:

“Nangāun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu anjalatchiġiglu
pigigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi
suli ipnaiyaam taimuṇa isruitchuamun.”

¹⁴ Sisamat uumaruat nipliġvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat umialinṇat purvigigaat [sivuġaanun iñuuruamun taimuṇa isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

¹ Qinñiqtuagiga ipnaiyaaq anmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malġuuruat, aasrii tusraagiga ilaṇat sisamat uumaruat niqliqsuaq nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhuni, “Qaġġaiñ.” ² Aasrii qiviaqama qinñiqtuṇa qatiqtaamik tuttuqpañmik, suli natmaksiqsuaq tuttuqpañmi

qiluiññaqagñiqsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullağniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan aᅇmaqmauᅇ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam nipliqsuaq, “Qagğaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpak kaviqsaanuniqsuaq anilgitchuq aasrii natmaksiqsuq saᅇᅇimik qaitchikkauniqsuq piigiquplugu qiuññaamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan aᅇmalgitmauᅇ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuaq, “Qagğaiñ.” Qiviaqama qiuñiqtuᅇa taaqtaamik tuttuqpaᅇmik, aasriiñ natmaksiqsuq taavrumani saagaqagñiqsuq uqumaisilaagutuᅇnik argaᅇmiñi. ⁶ Suli tusraalgitchiga nipi akungatniñ taapkua sisamat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat qallutit imanat mukkaaᅇ akiqagñiaqtuq savaktuam akiññaaktaaksraᅇanik uvlumi, suli qulit malğuk qallutit imanat barley mukkaaᅇ akiqagñiaqtuq savaktuam akiññaaktaaksraᅇanik uvlumi, aglaan minillugik uqsruğlu misruğlu.”

⁷ Aasrii aᅇmalgitmauᅇ sisamanat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamanatniñ uumaruat uqallaktuaq, “Qagğaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiuñiqtuᅇa qatiagiyaktaamik tuttuqpaᅇmik. Natmaksiqsuq taavrumani atiqagñiqsuq tuqqutmik suli tuquaniktuat malikługu. Qaitchikkauniqsut saᅇᅇimik tuqqutitłaplugu sisamanat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaagñakunlu, tuqunakunlu, iqsiññaqtuatigunlu niğrutinigun nunam.

⁹ Suli ilaan aᅇmaqmagu tallimanat nalunaitmiutat, qiuñigitka ataani tunillağvium iñuusriᅇich tamatkua tuqqutauruat piqutigiplugu uqalᅇa Agaayyutim suli pisigiplugu ilisimarauᅇiqtiᅇ tuniqsimalikun. ¹⁰ Iliniᅇ niplianiqsut nipitusriᅇlapiaqhutiᅇ, “Aatai, Ataniiq ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniğñiaqpigich tuqqutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?” ¹¹ Iluqagmiᅇ qaitchikkauniqsut qatiqtaanik akuqturuanik atnuğaanik aasrii uqautiplugich utaqqiuraallaktuksrauniplugitsuli naatchianiᅇhatnunaglaan iñugiaktiᅇlaaksrautaat savaqatinᅇisa aniqatiunᅇllu ukpiqsriᅇlikun tuqqutausağumapmiruat ilinᅇisituntuuq. ¹² Aᅇmaqmagu itchaksraᅇat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpaurağniqsuq siqiuñiq taaqsipmiᅇluni taaqtaatun ukiᅇhaatun suli tatqiq kaviqsiᅇluni auktun. ¹³ Suli uvlugiat katagaalaplutiᅇ nunamun, katagaalapmatun asriagikkani fig-ᅇum napaaqtuaniñ piñaaqsigaluaqnagich, ipsullakkaᅇa liilaa anuğiqpaum. ¹⁴ Qilağlu piigñiqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iğğipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialiᅇi nunam, qutchiksaatlu aᅇalatiᅇ iñuich qaukiuruatlu aᅇuyaktini umialguruatlu sapiğñaqtaatlu iñuich, iluqatiᅇ savaktaagruitlu savaktaagruungitchuatlu, iriqtut inᅇmiknik qaiğusruᅇnun akungatnunlu uyagaᅇisa iğğich, ¹⁶ kappianaplutiᅇ iğğiuñ unuyagaᅇnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriğuta kiiñañaniñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpaᅇmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kamaᅇaqtuag uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iğlutuutigisiñiqpa taavrumani?”

7

144,000 Israel-aagmiut

¹ Tamatkua aquatigun qiuñiqtuᅇa sisamanik israğuliᅇnik makitaruanik sisamani iqirğuniñi nunam. Tigummiugağniğaiᅇ sisamat anuğinᅇi nunam, anuqᅇiqunğitługu sumiunniiñ nunamun naagaunniiñ tağiumun naagaunniiñ napaaqtunun. ² Qiuñiqtuᅇa atlamik israğuliᅇmik qunmukhuni nuiᅇağğvianiñ siqiuñum, saagaqᅇuni taluğniqsriqsaᅇanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqługaqtuq nipitusriᅇlugu sisamanun israğuliᅇnun saᅇᅇiksriᅇᅇaniksimaruanun

piyaqquluktatlasiplugu nuna tagiuḡlu. ³ Nipliqhuni, “Piyaaqquluktaqnagu nuna, tagiuḡlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiigaluaqata qaun̄isigun savaktiñiñ Agaayyupta.” ⁴ Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkaurat. Iñugiaktiilaagañiqsut 144,000-tun kiñuviapayaanitñiñ Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviani Judah-m nalunaitmiutchikkaurat,

kiñuvian̄isuli Reuben-ḡum 12,000,

kiñuvian̄isuli Gad-ḡum 12,000,

⁶ kiñuvian̄isuli Asher-ḡum 12,000,

kiñuvian̄isuli Naphtali-m 12,000,

kiñuvian̄isuli Manasseh-ḡum 12,000,

⁷ kiñuvian̄isuli Simeon-ḡum 12,000,

kiñuvian̄isuli Levi-ḡum 12,000,

kiñuvian̄isuli Issachar-ḡum 12,000,

⁸ kiñuvian̄isuli Zebulun-ḡum 12,000,

kiñuvian̄isuli Joseph-ḡum 12,000,

kiñuvian̄isuli Benjamin-ḡum 12,000.

Iñugaagruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiniqtuna iñugiallapiagataqtuanik iñuñnik kia-unniiñ iñuum kisitchumiñaisaniñik nunaaqqipayauraniñ atlakaagiiñiñlu iñuñniñ suli uqausripayaaniñ. Qichagñiqsut sivuḡaanun aquppiutaqpaum suli sivuḡaanun ipnaiyaam, atnuḡaaqaqhutiñ qatiqtaanik akuqturuanik qisiqsiutiniḡlu tigummiugaqhutiñ, ¹⁰ nipliraqhutiñ nipitusriplugu itna, “Agaayyupta aquppiruam aquppiutaqpañmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatiñ israḡulgich qichagñiqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialiñnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutiñ sivuḡaanun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun. ¹² Niplianiqsut,

“Amen,

nangaan, kamanaunlu,

isrumatuhḡlu, quyyanlu, kamakkunlu,

sanḡiḡlu, sapigñaunlu

illi Agaayyuptiktun taimuḡa isruitchuamun.

Amen.”

¹³ Aasrii ilañata umialiñnat apiqsruḡaḡa, “Kisut makua iñuich atnuḡaaqat qatiqtaanik akuqturuanik? Nakikñalu agqiqsuanuvat?”

¹⁴ Nipliutigiga, “Anuun, ilisimaruñurutiñ.” Aasriiñ ilaan uqallautigaḡa,

“Tamatkua iluḡiḡiḡpauraq apqusraagñiḡaat. Iḡḡuḡniḡaich atnuḡaatiñ akuqtu-ruat, aasrii qatiqsiḡkaḡḡugich auñanun Ipnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutiñ ittut sivuḡaani aquppiutaqpañan Agaayyutim

savautiplugu uvlumi unnuamiḡu agaayyuvikpañani,

aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi

tugluaqsimaagñisigai nayuutiliḡmigun.

¹⁶ Iliñich niḡisuksiutqikkumiñaitchut

naaga imiḡuksiutqikkumiñaitchut.

Siqiñḡumlu atlamlu uunaum uunniugtitiqikkumiñaitchai.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuḡaani aquppiutaqpañmi niḡipkaḡisigai munaqsritun

sivulligḡugillu iñuunaqtuanun suvliktuaguraqtuanun,

suli Agaayyutim allaqtiḡisigai qulvipayaat iriñitñiñ.”

8

Tallimat Malgūin̄at Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam aṇmaqmauṇ tallimat malgūin̄at nalunaitmiutat nipruisaagataqtut qilaṇmi siviutilaaliṇmi sassagñigum avvaṇani. ² Aasriiṇ qin̄igitka tallimat malguk isragulgich makitaruat sivugaani Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malgūṇnik qalguqtautunik. ³ Tarra atlaptuuq isragulik aggiḡñiqsuq. Sivugaḡmuktuq tunillaḡviṇmun, saagaqhuni ikipkaiviliamik tipragiksautmik piliuqtamik manin̄miṇ kaviqsaamiṇ. Aatchukkauniqsuq atqunaq tipragiksautmik avvutigitquplugu in̄iqsrul̄hatnun ipqiqsitaupayaat manin̄mi kaviqsaami tunillaḡviṇmi sivugaaniittuami aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiṇ isina tipragiksautim piqatigiplugich in̄iqsrul̄hat ipqiqsittuat mayuqtuq isragulgum argan̄iṇiṇ sivugaanun Agaayyutim. ⁵ Suli isragulgum tiguplugu ikipkaiviliq tipragiksautmik immigñigaa ikniṇaniṇ tunillaḡvium, igitluguasriiṇ nunamun. Taimma tusraḡnaqtut nipit katlulatlu, suli ikniqpalaḡaḡhuni nuna iliqsraqhuniḷu.

Qalguqtautit

⁶ Tarani tallimat malguk isragulgich piqaqtuat tallimat malgūṇnik qalguqtautunik itqanaiyaqtut niqliqsitchisukhutiṇ. ⁷ Sivulliq isragulik niqliqsitchipman, natatquḡnat ikniḡlu avulik auṇmik katan̄niqsut nunamun. Tarraasriiṇ piṇayuaḡun nunam napaaqtui suṇaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiqhutiṇ. ⁸ Aasriiṇ tugliat isragulgich niqliqsitchipman liilaa imña in̄ḡiqpauraq iknaktitaq igitauniqsuq taḡiumun. Tarra piṇayua taḡium auguqtuq. ⁹ Suli piṇayuatni taḡiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piṇayuiṇich umiaqpaich tamatkiḡñiqsut. ¹⁰ Piṇayuat isragulgich niqliqsitchilgitman uvlugiaqpaauraq ikualaruaq liilaa aukuḡun kataktuq qilaṇmiṇ, katakhuni piṇayuiṇitñun kurgillu suvliktuaḡuraaqtuatlu. ¹¹ Atqa taavruma uvlugiam taiyuutiqaḡniqsuq “Sunagñiliq.” Piṇayuiṇich imḡich tuqunaḡuḡniqsut aasrii in̄ugiaktuat in̄uich tuqurut imigiḷamiṇ suṇaḡnitchuamiṇ. ¹² Sisaman̄at isragulgich niqliqsitchilgitman, taimmaiṇaq piṇayuiṇich siqiḡḡum tatqimlu uvlugiatlu taaqsiliḡniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piṇayua qaumanḡiḡñiqsuq, suli unnuam qaummataan piṇayua qaumanḡiḡñiqsuq.

¹³ Qiṇiqtitluṇa tusraagiga tiṇmiaqpak tiṇmiruaq qutchikhuni qilaṇmi uqaqhuni nipitusriplugu, “Nakliuṇ! Aa, nakliuṇ in̄upayaanun in̄uuruanun nunami, atakkii atlat piṇasrut isragulgich niqliqsinniaqpatigik qalguqtautiqpat tatamnaḡisiruq.”

9

¹ Tarra talliman̄at isragulgich niqliqsitchipman qalguqtautiqpaṇmik qiṇiqtuṇa uvlugiamik kataktuamik qilaṇmiṇ nunamun, aasrii qaisauniqsuq aṇmaun natiqsiṇaitchuamun aṇmaniḡmun. ² Aṇmaqmauṇ natiqsiṇaitchuq aṇmaniq isiq mayuqtuq tarakṇa, itchialaṇatun uunaksautiqpaum, siqiṇiḡlu silalu taaqsiruk isiagun aṇmaniḡmiṇ. ³ Itchialamiṇ mitilagaqtuat anirut qaananun nunam. Qaisauruq san̄ṇi atriplugich putyuutilgich nunami san̄ṇiqaqhutiṇ kapuutilgich tuqunaliṇnik. ⁴ Iliṇich tillisiaqaqtut piyaqqul̄uktaitqunḡitlugich ivḡiṇiṇik nunam naaga qanusripayaanik suṇaaqtuanik naurianik napaaqtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua in̄uich piqanḡitchuat taluḡniqsriqsan̄anik Agaayyutim qaun̄isigun. ⁵ Suli tillisiaqaqtut tuqqutchtitqunḡitlugich in̄uṇnik, aglaan atniḡñan̄atun putyuutilgum nagliksaaqtitquplugich tallimani tatqiṇi, atniḡñan̄atun putyuutilgum kapitnikmatun in̄uṇnik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni in̄uich pakakkisigaat

tuquliq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusrulillaapiagisigaluaqtut aglaan tuquliq qimakkisuruq ilinjitñiñ.

⁷Tarra qinñanich mitiglagagtuat atriqağniqsut tuttuqpaktun itqanaiyaatun anuyakiğmun; niaqunjitñi inniqsuq niaquğun lilaa kaviqsaaq manik, suli kigiñanich kigiñanisitun iñuich. ⁸Suli ilinich nuyaqagñiqsut nuyanisitun ağnat, kigutiqaqhutin suli kigutinisitun lion-nat. ⁹Satqagutiqağniqsut satqagutititun savilhatun, aasrii siaksrunñinat israqunisa inniqsuq siaksrunñinatitun aksraliganisa tuttuqpagautit iñugiakhutinj sukasriplutin anuyakiğmun. ¹⁰Suli pamuqağniqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagutiqaqtut pamiumiktigun, aasrii atniagiruksrauplutinj iñunñik tallimani tatqini. ¹¹Ataniqağniqsut israqulganik natiqsiñaitchuam anmangum. Jew-nuruat atiqagñigaat Abaddon-mik, aasrii Greek-nich taggisiqaqługu Apollyon-mik, itnautiqaqtuaq Piyacquqtimik. ¹²Sivulliq nagliksaagun qaanisusq. Uvva malğuk nagliksaagutik tikiññiaqtuk aquagun taavruma.

¹³Tarani itchaksranat israqulğich niqliqsitchipman qalğuqtautiqaqmiñik, tusraaniqsuna nipinik sisamaniñ iqirğunjiñiñ tunillağvinmiñ piluqtamiñ maninmik kaviqsaamik ittuamiñ sivuğaani Agaayyutim. ¹⁴Uqautiniğaa itchaksranat israqulğich piqaqtuaq qalğuqtautiqaqmik, “Pituikkich sisamat israqulğich pituksimaruat kamanaqtuami kuunmi Euphratesmi.” ¹⁵Tarra pituigaich sisamat israqulğich itqanaiqsimmatriruat taavrumuna sassagñigmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqgutchiruksrauranik piñayuinjitñik iñupayaat. ¹⁶Aasrii tusraagiga kisirrutaat anuyakit suli tuttuqpiraqtuat. Iñugiaktilaaqağniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷Suli qinigitka tuttuqpaich qiniquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitñi satqagutiqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun suli uquaqaatun sapphire-tun suli suraqpaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaqunich qinñaaqağniqsut niaqunisitun lion-nat, suli qaninjitñiñ anniugaagñiqsuq ikniq, itchiglu, suli sulfur. ¹⁸Taapkunuuna piñasrutigun nagliksaagutitigun piñayuinich iñuich tuqgutauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniugaaqtuakun qaninjitñiñ tuttuqpaich. ¹⁹Tamatkua sanñiqagñiqsut qanigmikkun pamiumikkunlu. Pamuqağniqsut nimigiatun ittuanik niaquligaanik, aasrii atniagutiginigaich iñunñun.

²⁰Suli kisinñuqtat iñuich tuqgutaungitchuat tamatkunuuna nagliksaagutitigun isrummitqigungitchut savaanatniñ argagikkağmin. Nutqautingitchaat putqataliqtin tuunganun, aanguanunlu piluqtanun kaviqsaanik qatiqtaaniglu maninñun, patukpaniglu uyağaniglu qiruniglu, qinilaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñ pisrut-laitchuaniglu. ²¹Naagaunniñ isrummitqigungitchut iñuaqtuqtauligmikniñ anjatkuuligmikniñlu, sayunajigmikniñlu, tigliktuqtauligmikniñlu.

10

Israğulik suli Imurat Makpiğaurat

¹Suli qinigtuna atlamik sapigñaaqtuamik israqulinmik atqaqtuamik qilañmiñ, atnuğaaqaqhuni nuviyamik, niaquğutiqaqhuni niggamik, kigiñana qaumapluni siqinigtun, niuk iliplutik ayanaktitun ikniğum. ²Ilaa tigummiaqağniqsuq makpiğauranik anmaruanik arganiñi, aasriiñ inillakkaa taliqpiich isiganñi tağiumun, suli saumiich isiganñi nunamun. ³Nipruağniqsuq nipitusrillapiaqhuni, atriplugu lion-num ugiaguulanga. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malğuk katlulat niqliqsut. ⁴Tarraasrii tallimat katlulat niqliqmata aglaksagataqmionalu. Tusraagiga nipi qilañmiñ

uqautriga, “Aglasruñaqnağich uqagikkañich tamatkua tallimat malğuk katlulat, uqautiginagitunniiñ.”

⁵ Tarra israğulgum qiñikkağma qichaqtuam tağiumiļu nunamiļu, israutigai argañni qilaum tunjaanun. ⁶ Akiqsruutigiruč ilaagun iñuuruakun taimuņa isruit chuamun iñiqsiruakun qilañmik, nunamiglu, tağiumiglu, sulı uumarupayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapkayasrigai sivunniutigikkani. ⁷ Aglaan tarani uvluni tallimat malğuaata israğulgich nipliqsitchisağataqpan qalğuqtutmik Agaayyutim naanniağai kañiqsilgunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.” ⁸ Aasriiñ nipim tusraakkağma qilañmiñ uqautilgitchaana, “Utlautilutin tiggutyakkich makpiğaurat añmaqsimaruat argañiñi israğulgum qichaqtuam tağiumiļu nunamiļu.” ⁹ Utlakapku israğulik nipliutigiga, “Qaillağkich makpiğaurat uvañnun.” Aasrii nipliutigana, “Tigulugich niğikkich. Siğlanñuligisigaluqtutin aqiağupni, aglaan siğñaagnaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰ Aasrii tigukapkich makpiğaurat israğulgum argañiñiñ niğigitka. Tarra qanimni siğñaagtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiağuga siğlanñuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigaana, “Sivuniksriqiruksraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Malğuk ilisimarik

¹ Tarani aatchuusriaqaqtuņa uaktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israğulgum uqautigaana, “Makillutin, uktuğun agaayyuvikpaņa Agaayyutim tunillağvialu, sulı kisillugich iñugiaktilaanat taapkua agaayyurat tarani. ² Aglaan uktuğnagu silalliq katimmavik ittuaq silataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaginagu atakkii aatchuutauruq Jew-ñungitchuanun. Ilinisa tutmaluginiağaat ipqitchuaq nunaaqqiq malğukipiaq malğunni tatqiñi. ³ Sulı tuyuğigisigikka malğuk ilisimarikka, atnuğaağutik miissunñik ukiłhaanik. Aatchuğisigikka sanñimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malğuk olive napaaqtuk sulı malğuk kialuuraqağviiktarra naparuak sivuğaani Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniagnağumigik taapkuak, ikniq anniuğaağniaqtuq qanğakniñ, sulı suksraunğiağniağaik uumigiritik. Kisupayaam atniagnağumigik taatnatchikun tuqputauragağisiruq. ⁶ Taapkuak sanñiaqtuk umiksitłalutik qilañmik sialukkumiñaigługu uvlunitñi sivuniksriqiligmin, sanñiaqmilutik imğich auguqtitlalogich sulı nuna qanusripayaamik ihuilliuğutiqaqtitlaplugu, qanutupayaaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtauhiqtik, iqsiñaqtuam niğrugaağlum mayuqtuam natiqsiñaitchuamiñ añmanigmiñ añuyyutigisigik aasrii akiililugik sulı tuqullugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timinik nalagisirik apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Iltqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-ñum Egypt-ñum. ⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitñapayaaq qiñigisigaich tuqunaruak timinik piñasruni uvluni uvlumlu avvanani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniiñ tuqunaruak timinik iluvigmun. ¹⁰ Iluqatin iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuqułhakkun, aasriiñ tuyuqtuutimpilutin aatchuutinin avatmun. Quviasrullapiagnaqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik ihuilliuqtitchiñiqsuk tamatkunija iñuuranik nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvağmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim anigninjan iñuulhan isignigik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapiagnaqsut tamatkua tautuktuat taapkuñija. ¹² Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi

qılaŋmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qağgisitchik,” aasrii ilinik mayuqtuk qılaŋmun nuviyakun, uumiksriniknun qıñıqtuaqtıtlutik. ¹³ Taavrumani sassañıgımi nuna aulapauraqtuq, aasrii qulinıuğutaa nunaaqqim ulğuruq, suli nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutilaalğich 7,000-tun. Aasriiñ kisinıuqtuat tatamillapiaqhutin nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qılaŋmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaagutim pianıktuq. Uvva piñayuat nagliksaagutit aggyasriuraqtuq.

Tallimat Malğuinat Qalğuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malğuinat israğulğich qalğuqtautiqaŋmiñnik nipliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapiğñaqtuat nipit qılaŋmiñ itnaqtut,

“Uvakŋaniñaglaan aŋaayuqautaa nunam aŋaayuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-ŋan, aasrii ilaa aŋalatchigisiruq taimuŋa isruitchuamun.”

¹⁶ Suli iñuiññaq sisamat umialinŋat aquppiruat aquppiutaqaŋmikñi sivuğaani Agaayyutim, sitquqhutin nangagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutin, “Ataniiq Agaayyuun Saŋŋipayaaqtauaq, ittuami ataramik pakmalu, qaitchigiptigiñ quyyatmik,

atakkii urriqsuğıñ kamanallapiaqtuaq saŋŋiñ suli aŋalatkaqsigitin iñupayaat.

¹⁸ Iñuŋi nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiñ tikitčuq atanniqsuiviksrağlu tuqunaruapayaanik.

Pakma akiiigaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik ipqiqsittuanıglu, suli taluqsriruanik atigikkapnik kamanaiñŋaanlu kamananŋaanlu.

Suli piyaqquğniagıtın tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpaŋa Agaayyutim aŋmaqtuq qılaŋmi, aasrii suluun imalik sivunniugutaanik qıñiğnaqsiruq iluani agaayyuvikpaŋan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniłu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natatquğnaqhuniłu.

12

Ağnağlu Tiritchiaqługlu

¹ Tarra atlayuağnaqpauraqtuaq sagviğñiqsuq qılaŋmi, sua-una ağnaq atnugaalik siqıñıgımi, aasrii tatqıq ataaniıtluni isiganiñ, suli niaquğmiñi niaquğutiqaqhuni qulit malğunınik uvlugianik. ² Iğñiyasriñiqsuq. Iğialaugaqtuq atniğñaliutiplugu iğñisuum. ³ Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuağnaqpaktuaq qılaŋmi. Tarrali, kamaŋaqtuaq kaviqsaaq tiritchiaqłuk tallimat malğunınik niaqulik aasrii qulinik nagrulik suli tallimat malğuiñnik niaquğutilik niaquğmiñi. ⁴ Ilaan pamiuŋan salikuğniğai piñayuiŋich uvlugianıñ qılaum aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqłuk makıttuq sivuğaananun ağnam iğñiyasriruam nigisukługu ililgaanŋa anirgauraqpan. ⁵ Ağnaq iğñiruuq aŋugauramik aŋalatchiruksramik saviłhamik ayaupiamik, aglaan ağnam ililgaanŋa nuqıtauruq Agaayyutmun aquppiutaqaŋanunlu. ⁶ Tarakŋa ağnaq aullauruq suviksraılaamun, iniksriukkaŋanun Agaayyutim ilaanun. Tarani mu-nagiğisiñiğaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra aŋuyyigñiqsut qılaŋmi. Michael-lu israğulinılu akıllııutiniqsut tiritchiaqłunmun. Tiritchiaqłuk aŋuyakmiuq israğulıktuummağmi. ⁸ Aglaan tamatkua akiilıkkaurut iniksraqatqıkkumiñaiqhutin qılaŋmi. ⁹ Tiritchiaqłukpauraq ig-itauruq atmun, taamna taimakŋaqtuq nimigıaq, atıqaqtuaq tuungagımi Satan-mıglu, kinnitñıktuaq iñupayaanik nanipayaaq. Igitauruq nunamun israğulıktuummağmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruŋa nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qılaŋmi,

“Pakma tikitchuq anniqsugiana, sanjialu, anjaayuqautaalu Agaayyuptipta suli aňalatchisaa Christ-ňan, atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik sivuğaani Agaayyuptipta uvlumiľu unnuamiľu igitauruq atmun.

¹¹ Ilinjisa akiiligaat aunjagun ipnaiyaam suli ilisimaraulig̃miktigun Agaayyutim uqalhanik, atakkii sugingitkaat tuqqutauniksraqtiň.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qılaak suli iluqasri iňuuruani qılaňmi.

Nakhiuň! Nagliksaağun itkisiruq iňuňnun nunami tağiumiľu ittuanun, atakkii tuunğaum tikitkaasri qinnautiqpaňmigun ilisimaplugu sivikitchuami piviqalhi.”

¹³ Uvvaasriiň tiritchiaqľuum ilitchuğikami siňitautilaag̃miňnik nunamun, maliqsruaqsiniğaa ağnaq iğňiruaq aňugauramik. ¹⁴ Aasrii ağnaq qaitchikkauniqsuq israqquknik tinmiaoqpaum tinjquplugu nimigiamaňni suviksrailaamun, pamatchig̃viksraňanun piňasruni ukiuni avvağmik ilaplugich.

¹⁵ Uvvaasriiň qanigmigun nimigiag̃luk anitchiňiqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqľugu ağnaq, aullautitqugaluaqľugu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayuğaa ağnaq aňmaqľugu qanigikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqľuum anitana qanigmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaqľuum qinnautillapiag̃aa ağnaq, aasrii aullaqħuni aňuyyiağai kisinjuqtauruat ağnam kiňuviani, tamatkua tupiksriuat tillisaiňnik Agaayyutim suli uqautiqaqtuat Jesus Christ-mik.

¹⁸ Aasrii tiritchiaqľuk qichağniqsuq siňaani tağium.

13

Malğuk Niğrugaaqľuuk

¹ Aasrii qiňiqtuňja niğrugaaqľuňmik mayuqtuamik tağiumiň tallimat malğunnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaquğutiqaqmiuq qulini nagrunmiňni, suli niaquğmiňni atiqaqħuni pisaanňatauruanik. ² Aasriisuli niğrugaaqľuk qiňikkaga atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqħuniasrii aklam isiganisun, aasrii qanğa lion-ňum qanğatun itluni. Tarra tiritchiaqľuum aatchuğniğaa niğrugaaqľuk sanjimiňnik, aquppiutağmiňiglu, kamañaqtuamiglu aňalatchiğmiňnik. ³ Qiňigiga ilaňat niaquňiň niğrugaaqľuum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Iňupayaam nanipayaaq quvigusuutiginigaa malikľugulu. ⁴ Iňuich purviginigaat tiritchiaqľuk aachuqtuag aňalatchiğmiňnik niğrugaaqľuňmun suli purvigipmigaat niğrugaaqľuk uqaqħutiň, “Kamañağniqpat taamna niğrugaaqľuk! Suli kia aňuyakkumiňaqpaun akilliğľugu?”

⁵ Suli niğrugaaqľuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaanňatinik aňalatchitquplugu malğukipiaq malğunni tatqiňi. ⁶ Taavruma aňmaqľugu qanni uqamaqľuutiniğaa pisaanňatinik akitňaqtuqľugu Agaayyun ilaan atqalu iňuuniag̃vialu taputiplugich iňupayaat nayuutiruut qılaňmi. ⁷ Ilaa aňuyaktitauniqsuq ipqiqsitanjiniñnik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkauruq sanjimik aňalatchiğmiňnik qanusripayaanun iňuňnun atlakaag̃iňnik uqautchiliňňunlu, iňuňnitňun nunaaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqag̃miň iňuich nunami purvigigisigaat niğrugaaqľuňmun, iňuich atinich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqutauruam makpiğaanjitňi iňuuruatigun sivuani nuna iňiqtaunaiňňaan. ⁹ Kiňapayaag siutiqaqtuag ki tusraali.

¹⁰ Kiňapayaag sivullikkaugumi tigutaanulig̃mun tigutaanuvinmunniaqtuq.

Kiňapayaag tuqqutauruksraugumi savikpakun

savikpakun tuqqutaugisiruuq. Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuñi iglutuutiruksaurut ukpiqs-riliqaqtuiñağutiñ.

¹¹ Tarrasuli qiñilgitchuñ aklamik niğrugaaqłunmik sagviqsuamik nunamiñ. Malğunmik nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuanik nipiqaqhuni tiritchiaqłuktun. ¹² Anjalatchiruuq sivullium anjalatchihagun niğrugaaqłuum takkuani. Purvigipkağniğai iñupayaat nunami sivulligmun niğrugaaqłunmun, ikiliqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni. ¹³ Ilaa savaaqağniqsuq kama-naqtuanik quvinqaqtuanik, ikniqunniiñ kataktitlugu qilañmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kinnitñiñniqsuq iluqaitñik iñuñnik iñuuruamik nunami tamatkunuuna quvinqaqtuatigun savaağikkağmigun takkuani sivul-lium niğrugaaqłuum. Uqautiniğai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrinjanik taavruma niğrugaaqłuum ikiliqsimaruum savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuudiksritkaa atrinanun niğrugaaqłuum suli atrinja niğrugaaqłuum uqat-lapkaqługu. Tamatkua putchungitчуat kamaksrisungitчуatlu atrinanun niğrugaaqłuum tuqqutaupkağniğai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsin-niğai qaunisiğun iluqaisa iñuich kamanaitчуat kama-naqtuatlu, umialgu-ruatlu ilaippauruatlu, savaktaağruungitчуatlu savaktaağruuruatlu, talliqpia-gun argañisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñaliqaa tauqsigumiñaitчуuq naaga tun-niuqqaayumiñaitчуuq, kisimiñaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkañjanik niğrugaaqłuum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalip-siksuuq suli iñupayaaq kañiqsisiqaquksauruuq. Iñuum kañiqsitlaruum kisilliun kisirrutaa niğrugaaqłuum. Taamna kisirrutigigaa iñuum, aasrii kisirrutiaq-qtuuq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

¹ Tarani qiviaqama qiñiğiga ipnaiyaaq makitaruaq qimiğaanani Zion-ñum. Piqatiqağniqsuq 144,000 iñuñnik piqaqtuanik atigmiñnik Aapamilu atqanik aglausimaruanik qauğmikni. ² Aasrii tusraaruñ nipinik qilañmiñ nipaaton quğluqtaqpau katlulaqpaauraqtuamlu aasriisuli nipaaton atuqtuuraqtuat nuqaqtiliñnik atuqtuuramiknik. ³ Iliñich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuğaaani aquppiutaqpau suli sivuğaatni sisamat uumaruatlu umialiñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiñiğaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qaunagirut inmiknik atlatuhigmiñ, atakkii tuvaaqataitчуt. Iliñisa maliñniğaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkaurut akungatniñ iñuich auñagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyut-mun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamiñ sagluuqtuatlaitчуt. Patchisiquti-nağumiñaitчуt sivuğaaani Agaayyutim, atriplugich iñuktitun taqsraqtailaaton.

Piñasrut Israğulgich

⁶ Tarani qiñiqtuñ aklamik israğuliñmik tiñmiruamik qutchikhuni qilañmi isruitchuamik tusraayugaagiksuaqağniqsuaq uqautiksrağmiñnik tamatkunuñ nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñuñnun atlakaagiiñnik uqautchiliññun, iñuñitñun nuna-aqqiqpapayaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusrillapiaqhuni, “Talugsrisitchi Agaayyutmik kamaksruğlugu, atakkii tikitchuuq sassağnik atanniiviksrañ. Purvigisriun ilaa iñiqsiruaq qilañmik nunamiglu tağiumiglu suvliktuağuraqtuaniglu.” ⁸ Atlam israğulgum maliñniğaa uqaqhuni, “Suksraungikkauruuq, kama-naqtuaq nuna-aqqiq taggisiqaquatuuq Babylon-mik suksraungikkauruuq, atakkii kinniplugich iñupayaat nunami killuqsaqtinniğai inmiñun, imiliqtitlugich iñupayaat

sayuñalhan sanñiruamik wine-nanjanik.”⁹ Atlasuli piñayuak israğulik maliguumtipmiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiun niğrugaaqluk atrinalu akuqtuqlugulu nalunaitmiutana uuma qaumigun naagaqaa arganmigun,¹⁰ taavruma iñuum imigisipmigaa wine-nana qinnautaan Agaayyutim, kuvikkaauruaq avuilaq qallutaanun ilaan qinnautiqpanan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivugaatni ipqitchuat israğulgich suli sivugaani ipnaiyaam.¹¹ Aasrii itchiulangā ikniğum nagliksaaqtitaauruatigun mayuqtuagisiruq taimuñā isruit chuamun. Ilinich iñiqtuiqsiagviitchut uvlumi unnuamilu, tamatkua putqataqtuat niğrugaaqlunmun atrinanunlu, suli kisupayaq akuqtuiruaq nalunaitmiutanjanik atqaniglu.”¹² Uvvaasriin ipqiqsittuat iglutuutiqaqtuksraur, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik.¹³ Aasriin tusraaruñā nipimik qilanjmiñ uqaqtuamik, “Aglagin. Quvianamiurut tuquniaqtuat uvakñaniñaglaan tuniqsimaligimiktigun Ataniğmun.” “Tarrallapiaq! Ilinich minguiqsiagisirut savaagmikniñ suli akuqtugisigaich akiññaktaatin savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqautigikkañā.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

¹⁴ Tarani qiniqtuaqtitluñā qiniqtuñā qatiqtaamik nuviyamik, aasriin una aquppiugaqtuaq qaani nuviyam inniqsuq igñinatun iñuum. Niaquğmiñi maninmik kaviqsaamik niaquğutiqağniqsuq, suli arganmiñi saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik.¹⁵ Suli atla israğulik aniruq agaayyuvikpanmiñ, tuqluqhuni taavrumuñā aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriin, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Pinjuqtuat asriat katinnaqsirut nunami.”¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsağaa kiprisini nunami, aasrii nunami pinjuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷ Tarani atla israğulik anilgitchuq agaayyuvikpanmiñ ittuamiñ qilanjmi, ilaaptuq kiprisiqağmiñiqsuq ipiktuamik.¹⁸ Aasriin atla israğulik amakñaqtuq tunillağvinmiñ sanñiqaqtuaq anjalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusripluni taavrumuñā tigummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuq kipriin, aasrii katillugich asriat siğñaqtuat nunamiñ, takku asriat pinjullapiaqtut.”¹⁹ Tarra israğulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauranun qinnautaan Agaayyutim.²⁰ Misriqqivium imañā tutmiqatagigaat silataani nunaqqim, aasriin auk maqiruuq misriqqiviniñ ujasiksilañā 200 mile-latun aasriin ititilaaliquhuni tuttuqpaum qaqluğutiknunaglaan.

15

Israğulgich Anjalatchiruat Iñuillağutiqaauranik

¹ Qiniqtuñā atlamik atlayuağnaqtuamik qilanjmi kamanaghuni quviqnaqtuamik. Tallimat malğuk israğulgich piqağniqsut tallimat malğunnik iñuillağutiqaauraksranik. Aqulliqsaanurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nunitchaagutiqaqtuq taapkuniñā.

² Tarani qiniqtuñā tagiumik taggaqtuutitun liilaa ilaratun ikniğmik suli taapkuniñā akimaruaniq niğrugaaqlunmiñ suli atrinaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichagñiqsut siñaani tagium ittuam taggaqtuutitun, tigummiplugich nuqaqtugich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai.³ Ilinisa atuğagaat atuutaa Mosesun savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaqhutin, “Kamanaqtut quviqnaqhutinlu savaatin,

Ataniiq Agaayyuun Sanñipayaaqatuatin.

Nalaunnaruanurur suli ilumutuurut pilgusritin,
Umialigiplutin iñuich nunaaqqiqañni.

⁴ Ataniiq, kia taluñgikisivatin
kamakkutiqağlugulu atigikkan,
atakkii kisivich ipqitchuanurutin.

Iñuich nunaaqqipayaaniñ aggigisirut purvigilutin,
atakkii qinñignigaich iluqağmiñ surağautitin nalaunnaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qinñignigiga ipqinñiqsrauruaq ini agaayyuvikpañmi qilañmiittuami añağataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malguk israğulgich anirut agaayyuvikpañmiñ, piqaqhutin tallimat malgunñik ihuilliugutiqaauraksranik, atnugaqaqhutin salumaruanik qaummagiksaanik ukilhaagiksaanik, suli tap-siqaqhutin manimik kaviqsaamik satqañmiktigun. ⁷ Tarra ilañata sisamat uumaruat aatchuğai tallimat malguk israğulgich tallimat malgunñik piñalunik kaviqsaamiñ manimñ pilianik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyutim iñuuruam taimuña isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaanin sañjianiñlu Agaayyutim. Kiñaunninñ iñuk isitlayumiñaitchuq agaayyuvikpañmun naatchigaluaqnağich tallimat malguk israğulgich taapkuninña tallimat malgunñik ihuilliugutiqaauranik.

16

Iłuligaurat Imalgich Qinnautaanik Agaayyutim

¹ Tarani tusraaruña nipituruamik nipimik taavrumakña agaayyuvikpañmiñ uqaqhuni taapkunuña tallimat malgunñun israğulinñun, “Kuvvityaqsigin nunamun imanich iluligaurat qinnautaa Agaayyutim.”
² Tarra sivulliq israğulik aullaqtuq kuvipıluğulu iluligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğñapiağataqtuatlu killiğruat ilirut iñunñun piqaqtuanun nalunaitmiutanjanik niğrugaaqhum purvigiplugulu atrinña. ³ Tuglian israğulgum kuviñigaa iluligaurani tağiumun. Tarra iliruq liilaa auña tuqunaruam iñuum, aasrii uumarupayaat tağiumi tuquplutin. ⁴ Piñayuaknik israğullak kuviñigaa iluligaurani kuñunñun suvliktuaguraqtuanunlu. Suli tamatkua imğat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraagiga israğulik añaatlaruaq imiğmik uqaqtuaq, “Nalaunnapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamılu.

⁶ Atakkii iñuich maqipkaiñiqsut añaatnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqirautlu,
aasrii aatchuğitin añaamik imiğaksrañatnik. Taatnagaksrauruttakku.”

⁷ Suli tusraaruña nipimik tunillağvinñmiñ uqaqtuamik,
“Aa, Ataniiq Agaayyun Sañjipayaqaqtuatiin,
atanniqsuutitin ilumutuurut nalaunnapiaqhutin.”

⁸ Sisamanata israğulgich kuviñigaa iluligaurani siqinñimun. Tarakñaaglaan siqinñum uunañan iñuich uunniqipkağniğai atniłuutiqağugich. ⁹ Suamaruam uunaum iñuich ikigai. Aasriisuli taimaqhuutinigaat atqa Agaayyutim ihuilliugutiqaauraqitichiruam, suli isrummitqinğitchut kamakkutiqağugulu kamanautaa.

¹⁰ Tallimanat israğulgich kuvisiruq iluligauragmiñnik aquppiutanjanun niğrugaaqhum, aasrii añaayuqautaa taaqsillapiaqtuq. Iñuich kinmağaiç uqqatin atniğñaqpagitlutin ¹¹ taimaqhuutiplugu Agaayyun qilañmiittuaq pisigiplugu atniğñatin killiğruatinlu. Naagasuli mumiguliñgitmiut pigiitchuaninñ savaagmikniñ.

¹² Itchaksrañat israğulgich kuvisiruq iluligauragmiñnik kuukpauranjanun Euphrates-ñum, aasrii taamna kuuk palinñigaa itqanaiqsagugulu apqutiksrañat umialinich kivaknam tunañniñ. ¹³ Tarraasrii qiniqtuña piñasrunik

salumaitchuanik irrutchiñik liilaa naagaayinik anniugaqtuanik qanganiñ tiritchiaqhuum suli qanganiñ nigrugaaqhuum suli qanganiñ tanigilaqtuam sivuniksriqirim. ¹⁴ Taapkua irrusriqñich tuungaum savaaqaqtut quviqnaqtuanik. Taapkua piñasrut irrusriqñich aullaqaqtut umialipayauraniñun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaqñugich anuyaquplugich kamañaqtuami uvluani Agaayyutim Sañipayaaqaqtuam. ¹⁵ (“Naalañnisitchi! Aggigñiaqtuñ atriñlugu tiglinñaqti. Quviasruktuq iñuk itqummaagiksuaq qaunagiplugich atnuñaani. Tarrakii aullañumiñaitchuq atnuñaillañuni suli kanñugilugu atnuñaaisilaani.”) ¹⁶ Taapkua irrusriqñich katinnigaich atautchimun inimun taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqauchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malñuata israñulñich kuviñiqsuq iluligaurañmiñik silamun. Tarraasrii kamanallapiagaqtuuaq nipi nipliñsuq aquppiutaqpañmiñ agaayyuvikpañmi uqaqhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusañnaqtuq katlulat, ikniqpalagaqhuni suli nuna iliqsraqpauraqhuni. Qañañniñ taatnatun nuna iliqsrañgañitchuq. Taamna nunam iliqsraqpaurañha suañaniqsrauruq nunam aullañniivianiñaglaan. ¹⁹ Kamañaqtuuaq nunaaqñiq avguñiqsuq piñasruutluni, suli nunaaqñich nunami piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqagigaa kamañaqtuuaq Babylon qaitchukñugu qallugauraq immaukkaqtuuaq wine-nañanik, tarra ilaan tatamnaqtuuaq qinnautaa. ²⁰ Suli qikiqtapayaurat piñqsut iññipayauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutin. ²¹ Suli natatquñnaqpaurat kataktut iñunñun qilañmiñ uqumaisilaqaqtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaqñuutigaat Agaayyun piqutigiplugu ihuilliuñgutiqaquraq natatquñnatigun, taamna ihuilliuñgutiqaquraq tatamnaqpagitñuni.

17

Akiisuqpaglu Niñrugaaqtuglu

¹ Tarani ilañat tallimat malñuk israñulñich piqaqtuat tallimat malñuñnik iluligauranik uvamnukhuni uqautigaañ, “Ki. Qiñiqtitkisigikpiñ tatapsausriaksrañanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imiñni. ² Umialañi nunam sayuñaqatiqañiqsut taavrumiñ akiisumik, suli iluqatin iñui nunam imiliñiqsut imiqhutin wine-mik sayuñañhanik akiisum.” ³ Uvvaasriiñ Ipaqitchuamun Irrutchimun añalatitluña israñulgum aullautigaañ suviksraillaamun. Aasriiñ qiñiqtuñ añañamik aquppiruamik qaañani kavviñiksaam nigrugaaqhuum aglaqaqtuam pigiitchuamik pisaaññatinik iluqaani qaamiñi. Taamna nigrugaaqñuk tallimat malñuñnik niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴ Añañ atnuñaagañiqsuq qiññañgiksuanik tuñuqañanik kavviñiksaañglu, suli qiñiyunaqusriqsuqhuni maniqñmik kaviqsaamik suli akisuruanik uyañauraanik suli qatiqtaanik suñauraqpañnik. Argañmiñi tigungmiñiqsuq qallutmik piñiuqtamik maniqñmiñ kaviqsaamiñ immaukkaqtuamik nañgunallapiagaqtuanik atuummiruanik sayuñaññigun. ⁵ Añañ qañani aglaqañiqsuq atiqñmik kanñiqsilñunaitchuamik,

“Babylon, kamañaqtuuaq,
Aakañat Akiisut

nañgunallapiagaqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶ Tarra qiñigiga añañ imiliqsuaq añañatnik ipqiñsittuat suli añañatnik tuqquatauruaq pisigiplugu ukpiqsriñiqtinñ Jesus-mik.

Qiñiqapku añañ atqunaq quviñusruktuñ ⁷ Aasrii israñulgum uqautigaañ, “Suvaata quviñusrukpiñ? Uqautigisigikpiñ kanñiqsilñunaitchuañanik añañ suli taavruma nigrugaaqñuam usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malñuñnik nagruqaqhuniñu qulinik. ⁸ Niñrugaaqñuk qiñikkan itkaluaqtuuaq ingiqsuq pakma, suli mayuñumaqsiruq natiqsiñaitchuamiñ añmañniñ aasriiñ

piyaqquġvīnmuktuksrauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atinich aglaksimaitchuat makpiġaanġani iñuulhum iñiqtaulgatałhaniñaglaan nunam quvigusrukkisirut qiñiġumitruġ niġrugaaqłuk itkaluaqtuaq suli ingiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni ilaatnigu. ⁹ Iñuk kañiqsisuktuaq taavrumiña isrumatuhıaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malġuk niaqut tallimat malġuk qimigaañurut taavruma aġnam aquppivigikkañi. Tallimat malġuk umialgupmiuttuq. ¹⁰ Tallimat umialgich umialgunaiġñiqsut, atausriq umialgusugaaqhunisuli, suli atla aggiqsagumapluni. Taimma aggiġumi umialguurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami pivinmi. ¹¹ Aasriili niġrugaaqłuk itkaluaqtuaq ingiqhuni pakma, taamna tallimat piñayuġiġaat atangich aglaan ilagigaaat tallimat malġuk atangich. Suli piyaqquġvīnmukkisiruq. ¹² Aasriiñ qulit nagruich qiñikkatin qulit umialgurut akuqtuimaitchuatsuli aňalatchiħiksramik umialiktitun, aglaan sanñiqagumaagtut umialiktitun sivikitchuami pivinmi piqatigilugu niġrugaaqłuk. ¹³ Taapkua atautchiiñamik sivunniutiqaqtut, suli qaitkisigaaat sanñigikkaqtin aňalatchiħiksraqtinlu niġrugaaqłunmun. ¹⁴ Ilinich aňuyyiaġisirut ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akiiligisigai, atakkii Ataniġiġaat atangich suli umialigigaaat umialgich, suli tamatkua piqatauruat ilaani tuqłutituaqtut piksraqtaañuplutin suli tuniqsimaplutin.”

¹⁵ Aasriiñ israġulgum uqautiġaana, “Imġich qiñikkatin akiisum aquppivigikkañi, tamarra iñuich iñugiallapiaqhutin nunaaqqipayauraniñ uqausriqaqtuat atlakaagiiñik. ¹⁶ Suli qulit nagruich qiñikkatin suli niġrugaaqłuum uumigiagutigisigaaat akiisuq. Ilinisa aatkisigaaat suurapayaaniñik unillugu atnugailaaq aasriiñ niġipmilugu timaa ikipkaqmilugu ikniġmik. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim kipigñiugutiqaqtinnigai tanġukługich ilaan sivunniutini atausriñuqulugillu qaitchitqulugillu ilinich aňalatchiħiksrañatnik umialiktitun niġrugaaqłunmun, Agaayyutim uqalhi immiumaniałhatnunaglaan. ¹⁸ Aġnaq qiñikkan nunaaqqiġigaa kamañaqtuaq atanniqsimatniktuaq umialinjitñik nunam.”

18

Babylon Suksraunġikkauruq

¹ Tamatkua aquatigun qiñiqtuña atlamik israġulinmik atqaqtuamik qilañmiñ aňalatchiħiqpauraqaqhuni, aasriiñ iluqaan nuna qaum-maġiksipkaġaa qaumanigmiñik. ² Tarra nipruaġniqsuq itna, “Babylon kamañaqtuaq suksraunġikkauruq, tarra ilumutuuruq!

Inigiliutigaaat tuunġaillu qanusripayaatlu irrusriqłuich sulipsuuq qaayuġnaqtuapayaatlu uumiñaqtuatlu tinmiagruich.

³ Babylon qaitchigai wine-mik iñunich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich sayuňalhan sanñiruamik wine-nañanik.

Umialinji nunam sayuňaqatiginiġaat ilaa, suli tauqsigñiaqtiniñ nunam umialguġvigiplugu umialgutitigun akuqtukkanich ilaan atugaułhagun.”

⁴ Tarra tusraapmiuña atlamik nipimik qilañmiñ uqaqtuamik, “Iñunmaan, annisitchi taavrumakña nunaaqqimiñ.

Ilipsi ilauruksraunġitchusri killuqsautaiñi, piqataunġitchumausriħi ihuilliuġutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai iñugiaktut qutchiksiplutin qilaktun, suli Agaayyutim itqagigai savamaqłutai.

⁶ Utiqtitchivigisriun Babylon qaisañatun ilipsitñun,

- akilǵıǵu malǵuktun ilaan savaanǵun,
 immiǵıǵu qallugauranǵa malǵuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.
- 7 Atqunallapiaqǵu inmiñik kamagiruaq iñuuniugaqmiuq sus-
 rungisaallapiaqhuni.
 Pakma aatchuqsiun nagliksaaǵutiksramik alianallapiaqtuamıǵu.
 Atakkii uqaqtuq inmiñun,
 ‘Uvanǵa aquppiuraaǵisirunǵa ataniqtun. Uilgaangitmiunǵa.
 Iıtchuqsriyumiñaitchuǵa alianamik.’
- 8 Taatnaqǵu ihuıllıuǵutiqpauraksranıñ tikitkisigaat atautchimi uvlumi,
 tuqułhum, alianamlu, kakkaaǵnamlu.
 Suli ikigisiruq ikniǵmik,
 atakkii Atanguruuq Agaayyun sapıǵñaqtuq atanniiruaq ilaanik.”
- 9 Tarraasriiñ umialınısa nunam sayunǵaqatiqatuat akiisumik pisunǵa nautaıgun
 qıaǵısigaat alianniugutıgilugu taamna aǵnaq qıñıgumitruǵı isia ikualanıǵan.
- 10 Qıchǵısirut unǵasriksilutinı sivuuǵagilugu ilaan nagliksaaqtıtawıha uqaǵutinı,
 “Naklıun, naklıun, ilvich Babylon, kamañaqtuuaq nunaaqııq,
 sanıııqǵaluaqtuuaq nunaaqııq.
 Atautchimi sassaǵniǵmi anasriñıuqsakkaunıktutin.”
- 11 Uvvaasriiñ tauqsıǵıñıutilgich nunapayaami qıarut kiñuvǵuplugu ilaa,
 atakkii tarakıaaglaan kimikunniñ tauqsıqsıksraıǵıñıqsuq suuranıñıñik.
- 12 Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatıqtaatlu maniich, akısuruatlu uyaǵauraat,
 qatıqtaatlu sunǵauraqpaich, ukiıhaaǵıksaatlu suli ukiıhaat tunǵaqtatlu,
 siluiıllı kavviǵıksaatlu, qanusrılimaatalu ayuǵnaqtuuaq qıruich, qanusrılimaatalu
 suurat tuǵaaniñ, akısuruatlu qıruich, patukpaıllı, savııhatlu, uyaǵaıllı
 sıqquqtatun, 13 sinimatlu, avuuǵıtıt, tipraǵıksautıt ikıpkıaqııgıch, myrrh-
 lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaaǵıksaat, mukkaaksratlu,
 niǵrutıtlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagaıtıtlu, suliunniñ iñuuruat
 iñuıch. 14 “Asrıatluunniñ kipiǵniugutıgıkkatin piıqsut ilipniñ, suli
 suuraıpayaatin akısuruat qıñıyunaqtuuaatlu taimmaurıt ilipniñ, aasrıi
 sumiunniñ paqıtchumiñıaıǵıtın.” 15 Tauqsıǵıñıutilgich tamatkunıǵa suuranıñ
 umialguqtuuaat taavrumakıǵa aǵnamiñ qıchǵısirut unǵasrıksuami, sivuuǵagilugu
 nagliksaaqtıtawıha alianapiaqtuamik qıalutinı, 16 uqaǵutinı,
 “Naklıun, naklıun. Kamañaqtuuaq nunaaqııq
 atnuǵaaqǵuuruq ukiıhaaǵıksaanıñ tunǵaqtanıǵu kavviǵıksaanıǵu,
 qıñıyunaqsriqsuqhuni manıñmik kaviqsaamik,
 akısuruanıǵu uyaǵauraanıñ, qatıqtaatlu sunǵauraqpaıñıñik.
- 17 Atautchimi sassaǵniǵmi tammaıǵai iluqaisa umialgutini.”
 Suli iluqǵmıñ umıaqpaich umialınıch taǵıuqsıuqtıllı suli iluqǵmıñılu
 akiññanıñaıtaut taǵıumi qıchǵıniqsut unǵasrıksuami, 18 suli nıpaalarıt
 qıñııqamıtıruǵı isia ikualanıǵan uqaqıtını, “Piıtchuq atlamıñ nunaaqıımıñ
 taavrumatun kamañaqtuuaatun nunaaqıısun.” 19 Ilinısa nalluqsruǵniǵaat
 nunam apyua nıaqumıknun, qıallaǵmıñ kınıuvǵıllıgıñılu nıpaalapıtını,
 “Naklıun, naklıun. Taamna kamañaqtuuaq nunaaqııq!
 Iluqǵmıñ umıaqpaıqatuat taǵıumi umialguǵniqsut
 suuranıǵun akısuruatıǵun!
 Atautchimi sassaǵniǵmi suksraunǵıqsauruq.”
- 20 “Qılaak, quviasrukpaıtıǵıñ suksraunǵıqsauıha.
 Quviasrukpaıtıchi Agaayyutim iñuıllı uqııraqtaurasııllı sıvunıksrıqı-
 raurasııllı,
 atakkii Agaayyutim akiısuq anasriñıuqsıǵıtıǵıǵa
 pisıǵıplıgu savaanıǵun ilipsitñun.”

- 21 Tarani sapiġñaqtuq israġulik tigusriruq uyaġagruamik anġiruatun mukkaaksriugutitun aasrii miġuqsautiplugu taġiumun, itnaqħuni,
 “Taatnatun kamañaqtuamik nunaaqġiq Babylon iksautikkaugisiruq,
 aasriiñ qiniġnatqikkumiñaiġisiruq sumiunniñ.
- 22 Suli nipiñich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich
 suli supluaqtuġnaqtuatlu qalġuqtautitlu tusraġnatqikkumiñaitchut ilipni
 uvakñaniñaglaan.
 Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,
 suli qatraġniña mukkaaksriugutim tusraġnatqikkumiñaitchuq ilipni.
- 23 Suli qaumanġa kialuuram
 qaummaġitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.
 Nipaata uiksrautimlu nuliaksrautimlu
 tusraġnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.
 Ilvich tauqsiġniqaqtin kamañaġniqsrauniqsut nunami.
 Suli anġatkuuġipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.
- 24 Suli Babylon anasriñġukkauruq
 atakkii auñat sivuniqsriqirit ipqitchuatlu iñuich
 suli iluqagminġ tuqqutauruat nunami qiniġnaqtut nunaaqġimi.”

19

Qatchallautiqatġi Qilañmi

- 1 Taavruma aquagun tusraaruña nipiġpauranġanik iñugaagrukpaum qilañmi,
 uqaqħutiñ,
 “Quyanaqniaqpat!
 Anniqsuġiaġlu kamañaunlu [kamakkunlu] sanġiġlu
 piġigaa Atanġuruam Agaayyutipta.
- 2 Atanniqsuutai ilumutuuruat nalaunġaplutiñ.
 Atakkii akiisuqpaum asiñġuġaa iñupayaaq nunami sayunġaħġmigun.
 Taatnaqħuġu Agaayyutim atanniġaa anasriñġuqsaqħuġu
 piqutigiġlugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”
- 3 Ilaqatchiqħuġu niplitqiksut.
 “Quyanaqniaqpat!
 Isiq ikualaruamiñ nunaaqġimiñ qunmuktuq taimuñ isruitchuamun.”
- 4 Suli iñuiñiñaq sisamatlu umialiñnat sisamatlu uumaruat putiqtu
 nangaqħuġu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpañmiñi, uqaqħutiñ,
 “Amen! Quyanaqniaqpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

- 5 Suli nipi niqliqsuq aquppiutaqpañmiñ,
 “Nangaqsiuñ agaayyutigikkaqput,
 iluqapsi savaktauruasrii
 taluqsriuasriiġu ilaanik,
 kamañaiñġaġminġ, kamañanġaġminġ.”
- 6 Aasrii tusraagiga nipiġpauraq itna liilaa nipaatiun iñuġiallapiagataqħutiñ
 iñuich, nipaatiunlu iñuġiaktuat imġich, nipaatiunlu suanġaruam katlulam,
 uqaqħutiñ,
 “Quyanaqniaqpat!
 Atanġuruuq Agaayyutigikkaqput Sanġipayaaqtuq anġalatchiruq.
- 7 Quviatchakta quviasrullapiagutalu.
 Nangaglakput kamañautaa;
 atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,
 suli ilaan nuliaksrautaa iñmiñik itqanainġaniktuq.

⁸ Nuliaksrautaa atnuġaaksrisauruq qatiqtaamik ukiġhaaġiksaamik qaummaġiksuamiglu salumaruamiglu.” Atakkii ukiġhaaġiksaaraq nalaunġaruat savaaġigaat ipqiqsitanjñ Agaayyutim.

⁹ Aasriiñ israġulgum uqautigaana, “Aglagun una, qvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksrajanun ipnaiyaam.” Uqautitqikkaana, “Taapkua ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqalhi.” ¹⁰ Taranitarra puttuna israġulgum isigaiñun purvigisrukġugu, aglaan uqautigaana, “Taatnaqnak, uvanaptuuq savaktihhiñagigana Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuat Jesus-ġum sagvikkananik. Purvigilugu nangagun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpanmi

¹¹ Suli qiñigiga qilak anmaqtuaq, atanjii qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumani atiqagñiqsuq Tuniqsimaruamik suli Ilumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq anuyakhuniġu nalaunġaruakun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaquġutit. Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniñ iñuum ilisimanġisana aglaan kisimi. ¹³ Atnuġaaqagñiqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruamik aunmun, suli taiyuġaat uumiña atigmik “Uqalha Agaayyutim.” ¹⁴ Suli anuyaktaiñ qilaum malinġigaat usriaqsiqhutin qatiqtaani tuttuqpanni, atnuġaaqahutin ukiġhaaġiksaanik qatiqtaanik salumaruanik. ¹⁵ Ilaan qanġaniñ anniuġagñiqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiña ipiġaqtuġisifiñgai nunaaqqiqaich iñunich, suli anjalatkisigai savilhamik ayaupiamik. Tutmaġisigaa misriqqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Sanġipayaaqtaum Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumigmiñiġu atiqagñiqsuq aglausimaruamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atanġat Atanġich.”

¹⁷ Qiñilgitchuna israġulinmik qichaqtuamik siqiñigmi nipitusrillapiaqhuni uqautiplugich iluqaisa tinmiat tinmiruat silami, “Qagġisitchi. Katittitchi niġityaġusri nullautchiqpagviani Agaayyutim. ¹⁸ Niġiyumagisri timinich umialgich, timinich anuyaktit qaukġinisa, suli timinich kamañaqtuat anutit, tuttuqpanjialu timinich tamatkualu tuttuqpagatit. Niġiyumagisri timinich iluqaisa iñupayaurat, savaktaaġruunġiñnaanlu savaktaaġruunġaanlu, suli kamañiñnaanlu kamañanġaanlu.” ¹⁹ Suli qiñigiga niġrugaaqġuk suli umialini nunam anuyaktituummaisa katiruat anuyaksaġumaqġugu taamna aquppiruaq tuttuqpanmi anuyaktinġu. ²⁰ Aglaan niġrugaaqġuk tigurauruq taputiġlugu sivuniksriqinġuaqti savaaqtauaq quviqnaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñinġisusq tamatkuniña akuqtuiruanik nalunaitmiutanjanik niġrugaaqġuum suli putqataqtuanik ilaan atrinjanun. Iluqatik taapkuak sinġitauruk iñuunġaaknik narvanjanun ikniġum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹ Suli kisinġuqtat tuqqtaurut savikpanjanun taavruma aquppiruam tuttuqpanmi, anniuġaqtuakun qanġaniñ; aasrii iluqagmin tinmiat niġisuiġataġvigaiġich timinich.

20

1,000 Ukiut

¹ Tarra qiñiqtuna israġulinmik atqaqtuamik qilanjmiñ, saagaqhuni arġanmiñi anmataanik natiqsiñaitchuam anmanġum kalimñaaqpanġiglu. ²⁻³ Ilaan tiguraa tiritchiaqġuk, taamna taimaknaqtaq nimigiaq, tuunġauruq Satan-ġupluniġu, qiliqsruqġugu sivunniqġugu 1,000 ukiunik. Aasriiñ sininġigaa

natiqsiñaitchuamun anmanigmun umiklugu umnutmik piillakkumiñaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiñaiğlugich iñuich tarakñaniñaglaan 1,000 ukiut naan-nialhatnunaglaan. Aglaan taapkua aquatigun pituisaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴ Qiñiqmiuñ aquppiutaqpañnik, suli iñuich aquppiruat tamatkunani sanñiqutiniñiqsut atanniqsuitquplugich. Aasriiñ qiñigitka iñuusriñich tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakamiñ Jesus-mun uqalhanunlu Agaayyutim suli payañaitñamiñ ukpiqsriğmikni. Tamatkua putqatangitchut niğrugaaqlunmun atrinjanunlu unniñ akuqtungitlugu nalunaitmiutana qaumiktigun naaga argañmiktigun. Ilinich iñuutqinñiqsut atanquqatauplutin Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵ Taamna tarra sivulliq anitqiviksraq. Kisinñuqtanich tuqunaruat anitqinğitchut 1,000 ukiut naanñaiñnaisa. ⁶ Quvianamiurut ipqitlutin taapkua piqatauruat sivulligmi anitqiligmi. Tuglian tuqulhum sanñiksraipiağai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ñum, suli atanquqatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷ Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruuq isiq-tauvinmiñiñ. ⁸ Aasrii anigisiruuq kinnitñigiağuni iñuñiñik nunam nani-payaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniağai iluqaisa anuyyiaqulugich. Iñugiaktutilaaqaqtut qavianatun tagium siñaan. ⁹ Aasriiñ ilinich siaminniqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuiñ Agaayyutim nunaaqqiğlu piqpag-illapiakkaña. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuuq qilañmiñ aasrii suksraunğiqğlugich. ¹⁰ Aasriiñ tuunğaq kinnitñiktuaq ilinñitnik sinjitauruq narvananun ikniğum sulfur-ñumlu, sinjitauviaknun sivuani niğrugaaqluum sivuniksriqinñuaqtimlu. Aasrii ilinich nagliksaagisirut uvlumilu unnuamilu taimuñ isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiñiqtuña anjruamik qatiqtaamik aquppiutaqpañmik taavruminjal aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaniñ nunalu qilaglu aullaauruk, sumiunniñ paqinnağumiñaiqhutik. ¹² Suli qiñigitka tuqunaruat, kamanaiññaanlu kamanaññaanlu, qichaqtuat sivuğani aquppiutaqpaum. Tarra makpiğaat anmakaurut, sulipsuuq makpiğaanich iñuulhum. Taapkua tuqunaruat atannikkaurut savaanısugun aglaksimakkanısitun makpiğaani. ¹³ Tagium suli tuqulhum anjalatchivianlu utiqtitkai tuqunaruapayaaq. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqğugich maligutlugu savaanat. ¹⁴ Aasriiñ tuquliğlu ilaan anjalatchivialu sinjitaauruk narvananun ikniğum. Tarra taamna tugligigaa tuqulhum. ¹⁵ Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkaña aglaksimaitman makpiğaanñi iñuulhum, sinjitaupmiuq narvananun ikniğum.

21

Nutaaq Qilak Nutaağlu Nuna

¹ Tarani uvaña John qiñiqtuña nutaamik qilañmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulliglu nuna piiqsuk, tagiuq piiqmiiqtuuq. ² Suli qiñigiga ipqitchuaq nunaaqqiğ, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiñ qilañmiñ, itqanaiyaqsimapluni suli qiñiyunaqusriqsukkaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³ Aasrii tusraaruña nipiqañmik aquppiutaqpañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruuq iñunun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich iñuginiağai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuuq ilinñitni. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaaq irinñitni. Ilinich tuqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinuvğulutin

atniġñautilaqtuq tarakġaniġlaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piġniqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpañmi uqaqtuq, “Atañii, pakmapak savakkitka supayaat nutaaġuġgich.” Aasriiñ uqautipsaaġaana, “Aglakkich ukua, atakkii uqałhich uqautigikkatka ukpiġnaqtut ilumutuuplutinlu.”
⁶ Sulipsuuq uqautigaana, “Naanjaniktuq. Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullaġniisaaq suli isrukłitchaaq. Kimunliqaa imiġuliqsuamun aatchuutiginiġgiga imiq akiłlaaġlugu suvliktuaġuraaqtuaniñ imġum iñuunaqtuam. ⁷ Kiñapayaaq akimaruq paitchaktaaqagisuruq taapkuniña. Suli ilaan Agaayyutigigisigaana suli ilaa iġniġigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrisaitchuatlu, naġġunaqtuanik savaaqtuatlu, iñuaqtuqtitlu, sayuñaruatlu, añaťkuuruatlu, aanaġuqtuqtatlu, iluqatinlu sagluturuat, iniqagñiaqtut narvami ikualaruami ikniġmik sulfur-miġlu. Taamna tugliġgaa tuqłhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilañata tallimat malġuk israġulġich tikitchaana piqaqtuaq tallimat malġuñnik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malġuñnik aqulligñik ihuılliuġutiqaauranik. Uqautigaana, “Qaġġaiñ, qiñiqtinniaġikpiñ katchuutityaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyaġaana Ipqitchuakun Irrutchikun iñġiqaauramun qutchiksuamun, aasriiñ qiñiqtitkaana ipqitchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilañmiñ Agaayyutmiñ. ¹¹ Taamna nunaaqqiq qaumaqagñiqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaummaġiñiqaqtuamik akisuruatun uyaġaktun taiyuutiqaqtuun jasper-mik tapinniluktun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaqaqtuq qutchillaapiaqtuanik qulit malġuñnik paaqaqhuni, suli qulit malġuk israġulġich qaunaksrirut paanik. Paani aglaqagñiqsut atinich qulit malġuk sivullianj Israel-ñum. ¹³ Piñasrut paaqpaqagñiqsut avatillaanani, kivaknam tuñaani piñasrut paaqpaich, nigiqpaum tuñaani piñasrut paaqpaich, uñallam tuñaani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tuñaani piñasrut paaqpaich. ¹⁴ Suli katchinji nunaaqqim turviqagñiqsut qulit malġuñnik uyaġañnik aglaqaqtuamik qulit malġuñnik atinjitñik uqqiraqtinjiñik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israġulik uqaqtuaq uvañnun piqagñiqsuq uuktuutmik piłiamik maninmiñ kaviqsaamiñ uuktugukługu nunaaqqim paanilu katchinilu. ¹⁶ Nunaaqqiq sisamanik iqirġuqagñiqsuq suli taktilaanalu iraqtutilaanalu atiplutik. Israġulgum uuktugaa nunaaqqiq uuktuutmiñik, taktilaanalu iraqtutilaanalu kinjiktilaanalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuktugai katchinji nunaaqqim. Qutchiksilaaqagñiqsut 216 isiganñiqun iñuum uuktuguułhatun, uuktuun israġulgum atukkanatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piłianuniqsut qivliqtaaniñ uyaġañniñ taiyuutiqaqtuaniñ jasper-mik. Nunaaqqigli piłianuniqsuq maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukługu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchinjiñ nunaaqqim qiñiyunaqusriqsuqsimarut qanusripayaanik akisullapiaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyaġañnik taiyuutiqaqtuanik jasper-miġlu, sapphire-miġlu, agate-miġlu, emerald-miġlu, ²⁰ onyx-miġlu, carnelian-miġlu, chrysolite-miġlu, beryl-miġlu, topaz-miġlu, chrysoprase-miġlu, jacinth-miġlu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriiñ qulit malġuk paanji qulit malġuuniqsut qatiqtaat sunauraqpaich akisuruat. Paallaa piłianuniqsuq atautchimiñ qatiqtaamiñ sunauraqpañmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaaqqim inniqsuq salumaruamiñ maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukhuni igaliqtun.

22 Uvaŋa John qiiŋgitchuŋa agaayyuvikpaŋmik nunaqqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Saŋŋipayaaqtauaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaginiq taavruma. 23 Suli nunaqqiq inuqsraŋiŋiŋiqsuq siqiiŋgimik naaga tatqimik qaummatiksraŋmiŋik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaq naniŋiplugu taavruma. 24 Iŋui nunapayaat pisruktaugisirut nunaqqim qaumaŋani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruŋa. 25 Suli paanji taavruma umiksimayumiŋaitchut uvluqtutilaanatun. Itqagisiuŋ, unnuatlainiŋiaqtuq tarani. 26 Tikiutigisigaich taruŋa umialgutai suuraŋilu nunam nunaqqipayaana. 27 Aglaan kiŋapayaaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuaq naŋgunallapiaqtuamik naaga sagluturuuq isigumiŋaitchuq taruŋa, aglaan kisimiŋ tamatkua iŋuich atinich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiŋaaniŋi iŋuuruatigun.

22

1 Tarra israŋulgum qiiŋiqtitkaŋa kuunaniŋ imŋan iŋuunaqtuam, tapinniŋlukugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpaŋaniŋ Agaayyutim suli ipnaiyaam, 2 saŋvaqhuni qitqagun apqutaan nunaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iŋuunaqtuat asrirriugaqtuat qulit malŋuiŋik tatqigagipman ukiumi. Akutuqpaliŋich napaaqtut mamirrutiginigaich nunam iŋuŋisa. 3 Suapayaaq Agaayyutim naŋgugikkaŋa piqutigiplugu killuqsaun paqtqikkumiŋaitchuq nunaqqimi. Aquppiutaqpaŋa Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktiŋiŋ purvigigisigaat. 4 Iiŋisa qiiŋigisigaat kiiŋaŋa [kaŋiqsilugu irrusripiaŋa]. Suli ilaan atqa aglaqagŋiaqtuq qaunŋitŋi. 5 Taavrumani unnuaqatqikkumiŋaitchuq; iŋuich inuqsratqikkumiŋaitchut qaumaŋanik naniŋumlu siqiiŋgumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iŋuich aŋalatchiqataugisirut taimuŋa isruitchuamun.

Jesus Christ-ŋum Aggiiŋa

6 Suli israŋulgum uqautigaana, “Tamatkua uqautauruat ukpiŋnapiaqtut suli ilumutuuplutiŋ. Suli Atanŋuruam, Agaayyutaata irrusriŋich sivuniksriqirit, tiliŋigaa israŋuligikkani iŋitchuŋipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayas-riuraqtuanik. 7 Naalaŋnisitchi, uvaŋa aggiiŋaŋisiruŋa. Quvianamiuruq iŋuk kamaksriruq uqaliŋitŋik sivuniksriqutiŋisa ukua makpiŋaat.”

8 Uvva John-ŋuruŋa tusraaruq qiiŋiqŋugu tamatkuniŋa sunik. Tarraas-riiŋ tusraakapkich qiiŋiqŋugillu sitquqtuŋa purvigisrukugu sivuŋaatnun isiganiŋ israŋulgum qiiŋiqtitchirima tamatkuniŋa sunik. 9 Aglaan ilaan uqautigaana, “Taatnaqnak, uvaŋa savaktauqatauruŋa ilipni aniqatiupniŋu sivuniksriqiriŋu, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriruat uqutiŋitŋik ukua makpiŋaat. Purvigilugu naniŋaŋu Agaayyun.”

10 Tarra ilaan uqautigaana, “Iriqsimaniaqŋagich uqaliŋich sivuniksriqutiŋisa ukua makpiŋaat, takku piviksraq qalliruq. 11 Iŋuk pigiitchualiqiruq pigiitchualiqituiŋaŋli. Suli iŋuk salumaitchuaq salumaittuiŋaŋli. Suli iŋuk nalaunŋaruq nalaunŋatuiŋaŋli. Suli iŋuk ipqitichuaq ipqiqsautuiŋaŋli. 12 Naalaŋnisitchi, aggiiŋaŋisiruŋa. Saagaŋniŋigaa akiiŋutiksraŋa qaisaksraŋa iŋupayauramun maligullugu qanutchimik savaaqaqpan. 13 Uvaŋa Alpha-ŋuruŋa suli Omega-ŋupluŋalu, sivulliŋ suli aqulliŋ, aullaŋniisaaq suli isrukŋitchaaq.”

14 Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tillisianik, suli] tamatkua igguqtuat atnuŋaatiŋ salummaŋugich. Iiŋich isitlasriŋiaqtut paatigun nunaqqimun suli niŋitlasriplutiŋ asrianik napaaqtuaniŋ iŋuunaqtuam. 15 Nunaqqim siŋataani ittut qipmich, aŋatkuŋtu, atlatuqtitlu,

iñuaqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriruaglu piliqiruaaglu saglutuligmik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ñuruña, tuyugigiga israguliga uqautitquplusri ukpiqtuanñuruasri agaayyuviniñi tamatkuniña sunik. Uvaña kanigigaaña kiñuviağıplunjalı David-ñum. Qaummagiksuaq uvlaam uvlugiağıgaaña.” ¹⁷ Suli Ipqitchuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qagğısitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavrumiña uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qagğısitchi.” Suli kiñapayaaq imiguliqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiguktuaq akuqtuili imigmik iñuunaqtuamik aatchuusriagilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaña John, kilillapiagiga iñupayaaq tusraaruq uqañitnik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqagisipmigaa ihuilliugutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiğaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqautininiñ makpiğaanat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piigñiaqmigaa ilañiutiliksraña asrianiñiñ napaaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaagqimiñ, aglausimaruaniniñ ukunani makpiğaani. ²⁰ Taamna nipliğñiqsuaq iluqaitnik tamatkuniña uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik aggiluağisiruña.” Amen. Aggigiñ Ataniiq Jesus. ²¹ Ihuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.